i.91.

Müv. 1 köt. 8-ad r.

CSERGHEŐ

Géza v.

Alte Grabdenkmäler aus Ungarn

Beitrag zur Kunst- und Cülturgeschichte

von_____und Josef v. CSOMA

Mit XXV Illustrationen

Polonus (Lengyel?) János

(Joannes Polonus)
pozsonyi könyvkötő
1557–58-ban a ma-
gyar királyi udvari
kamara könyvkötője
volt, s e hivatal részére
sámos könyvkötőmunkát
végzett.

Irányi Károly

40–41. l.
43. l. 45. l.

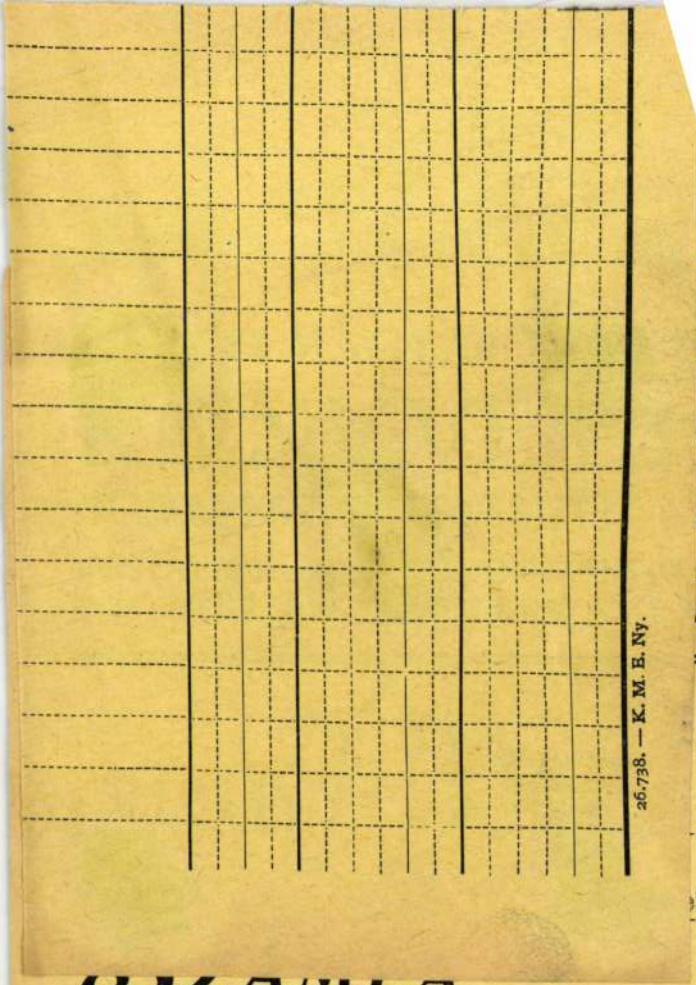

SZÁMLA

MENNYISÉG	ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS CS SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYEL
1	Strzygowski:L'ancien art chr

Polonus Aurifaber

1394-1396.

Uihalik, Kassa v.

ötv. tört

Sorban 8.t

Laskai Mihály

Ötvös.

XVIII-sz.

Polonius Aurifaber

1394–1396-ban. Talán azonos szandeczi ötvös Miklóssal. Városi jegyzőkönyv.

Mihalik József. Kassavarós ötvösségének történeta. Bpest 1900. 116. l.

Magister Petrus Polonus Pictor MDK

Gerevich a Kassai Passiósorozat mesterét az 1474-ben Kassán polgárjogot nyert Magister Petrus Polonus Pictorral azonósitotta.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.111.1.

MDK

Petrus Polonius festő

Csánky M: A szepesi és sárosi táblaképfestészet 1460-ig. Bp. 1938.

M.D.K.

Polonkay János, egri ácsmester, asztalos

1827-ben a Belvárosban lakik, majd 1834-45-ig újból összeírják.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk-: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 381. old.

POLONKAY János egri ácsmester, asztalos. 1827-ben a belvárosban lakik, majd 1834-45-ig ujból összeirják.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Polori György, gombkötőmester

1771-ben, Gyöngyösön Haller Sámuel részére dolgozik.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 381. old.

M.D.K.

Poloni György, lakatos

nevét Egerben, 1834-45
között említik a városi adó-
könyvek.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország Müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. : Dercsényi Dezső.
Bü. 1969. Akadémiai Kiadó, 381. old.

Polony Elemér
grafikus

A magyar művészetet csinálja
ott ahol él.

Kurthy Sándor: A nonfigurativ művészet világában
Művészet, 1972. március - 8 oldal.

POLONYI, kékfesto

Putnokon 1940 körül a kékfestőmester Jacquard szövőszé
ken indigóval festett fonálmintás madaras,szőlőfürtös,
bordürös,apró virágokkal tetelszórtközéppel,lenvaszon
abrosuokat szott. 64.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek II.Festendő
anyagok,céhviták 49.old

ARRABONA, A győri Xantus János Múz.Évkönyve, 18.
Győr, 1975

POLONYI, kékfestő

A Fürst-féle műhely az első világháború előtt dolgozott a putnoki Stromf-féle kékfestőüzemnek, majd utódának Polonyinak, valamint miskolci kékfestőknek is. 458.old

FUGEDI MÁRTA: A mezőkövesdi kékfestő műhely 455 old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

DANIEL POLONI, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6-függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
58.- Daniel Poloni, Keisersmarckt. 151.old

DOMOKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve. 16. Győr 1974.

...gerben 1834-45 között em-
...városi adókönyvek.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

POLONI György lakatos.

...l-ben Gyön-
...dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

POLONI György gombkötő mester. 177
Győsön Haller Sámuel részére

POLONI György lakatos. Egerben 1834-45 között említik a városi adókönyvek.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

három dolgozatot írt: „A meskalin-mámor hatása a posthypnotikus érzékcsalódásokra", „A suggestio és a hypnosis tanának fejlődése", „Az „én"-probléma és a depersonalisatio".

Dr. Szép Jenő (1903, Debrecen, ref.), orvosdoktor, Debrecenből (Neuber Ede professzor). Állami ösztöndíjas az első félévben. Általános bőrgyógyászati és veneriológiai, fényterápiai, bakteriológiai és szerológiai tanulmányok végzésére küldetett ki. L. Arzt és W. Keil professzorok klinikáin dolgozott. Behatóan foglalkozott a fényterápiás eljárásokkal, különös tekintettel a röntgen-, Bucky-, rádium- és ultrarövidhullámú-kezeléseknek a bőrelváltozásokra gyakorolt hatására. Ezenkívül résztvett a klinika dermatológiai és veneriológiai osztályainak beteglátogatásain és a járóbetegrendeléseken, ahol a nagyszámú mindennapos eset mellett több ritkán előforduló bőrelváltozást volt alkalma figyelemmel kísérni, vizsgálni és a bevezetett terápia hatását észlelni. Keil professzor klinikáján az allergiás bőrbetegségekkel foglalkozott. Tanulmányozta a gyermekkori dermatosisokat, valamint a bőrbetegségek diétás kezelését. Ugyane klinika serodiagnostikai laboratóriumában az itt használatos syphilis-, gonorrhoea- és tbc.-segédreakciókat ismerte meg. (Meinicke—Klärungs—Müller—Ballungs- és Kahn-reakciókkal.) Maresch professzor intézetében a bakteriológiai szempontból fontos és nehezen tenyészthető kórokozók (gonococcus, Ducrey-bacillus, aktinomyces stb.) tenyésztési viszonyait és a raeci-

Polomi rk. templom
(Sarvs vm)

gotikus rendelet

Emlkassaicegylem

T :438. l.

... m. kir. posta- és távirda pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona ..... f-ró

ly összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirdá

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190.... évi ..... hó 1-én.

K ... f

Polon Athanasius

epitén

1378. Kassa –

lásd. ohv

M. Merich és epitén

egyet köztünk

XXXIV. köteb

437. lap

Polóczy Antal

1880 körül működött az Eskü téren építészeti hivatal városszépészeti főtanácsadója.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 4631

731

MDK

Polnisch S.,löcsei festö
a XIX.sz. elején.

Tájkép. Szignálva. Gouache.

Szent György Cég VIII. művészeti aukció.
1911.okt. Kat. 19.1.

LUDVIG POLNISCH, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék alőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
297.- Ludvig Polnisch, Leutschau, 1813. 153.old

DOMONKOS OT Ó: Magyarországi festőcéhek ~~II~~ I.A textil festés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

KARL POLNISCH, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
308.- Karl Polnisch, Leutschau, 1825. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

JOHANNES POLNISCH, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyikr volt:
201.-Johannes Polnisch, Schvedler.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfetés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

k

önyvekről.

te félvászon

t a szerint

"

"

"

"

"

"

ltz Albert.

ga megbízásából

Polnisch György
Gottlieb ötvös
1731–1736
Besztercebánya
Mihalik S.
Muz és Kst. Ert.
1918. 129. l.

Polnisch János György

Ötvös és kőmetsző

Sopron 1764. ápr. 16.
polgárrá fogadták.

Házi

Polnisch, Johann Georg

ötvös és kőmetsző

1763 – 1793

Sopron

l.

Csatsopromötv

17. l.

kiemelkedő sávval hangsulyozottak, a
sonlóan alakitott szividom látható.
n keresztül átnyulik a keleti kereszt-
ividomot itt is megtaláljuk. A pince
régebbi lehetett, erre mutatnak a bol-
omlokzatát az átalakitás után nyerte.

Polnisch György Gottlieb /Georg Gottlieb Polnisch, P.G. Gotfrid/ 1731-1736
1731-ben a céhbe felvették
1744-ben már mint néhait említik

H.Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban. Muzeumi és Könyvtári Értesitő, 1918, 2.sz.
129 l.

M.D.K.

Polnisch Fáinos György ötvösmester

Bestercebányán működött, 1763-1793-ig Sopronban működött.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

275. old.

Csontpálcika, Benőldök-festő, római

IX. 117.

Polnisch György Gottfried
ötvös
1732 Besztercebánya
Körmöcbányán tanult.

Kapmagyarorszötvösök 261

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Polnisch György

sopran ötvös XVIII. sz.

Laid

Sopran Hemle

1940. 143. l.

Csombordi gazdaszövetség VI. 226.

Polnisch

Stab IV. 49

melk

Polnis János

Malom utca 5. Malom. Műemlékjelleg.

Két épület ből álló épületcsoport, egymáshoz építve a 18. sz. első feléből a Eklektikus lakotház és az egykori Szabados féle malom. Tolbiszor át alakítva. 2 emléktábla. Az egyik szerint az épületeket 1879-ben Polnis J. javította. A másik táblán 1746. évszám

cfj. Horváth Béla Miskolc 1962

256. 2

POLNIS JÁNOS
miskolci kőművesmester

a miskolci u.n. papmalom javitója 1879.

/kép 255. l./

ifj. Horváth Béla--Marjalaki Kiss Lajos-Valentiny K.:
Miskolc, 1962. 256.l.

Polnisch

l.

LykaMagymű1300-50

426.l.

Polner Zoltán

Fontos Sándor festőművészt Polner Zoltán jellemzésében: „Homokország" festője, - szépségeinek birtokosának mondja.

Losonci Miklós: Fontos Sándor festményei és Vahnár Márton szobrai a Hatvani Galériában.
Hevesi Szemle, 1982. 4. 3-4-5-old.-on.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Pollner Mihály

Öh -

Nagyneba. 1508.

lásd

Archiv. des. Ver. f. sieb. Landesk. XVI. 379

86/1947

Az Elhagyott Javak Ko
bizottja jelentése alapján a Ma
valamint a Magyar Művészeti Tan
sághez tartozó nagyhörcsögi Zic
lopokra és oszlopfőkre.Bár a ka
nyilvántartásában nem szerepel,
kérem Főtanácsos Urat, hogy a h
szeti részleteket met

Poldner Mihály

Ötvös

Nagyszeben

1508. (?)

l. Archiv des Ver-
eins f. siebenb.
Landesk.
XVI. 379. l.

CLASS

Polner Michael

1554

ÖTVÖS

IROD.

Te

MDK

Polner Lajos

terve: vörösréz falikar sikerrel szerepelt az Iparművészeti Vállalat lámpatestekre hirdetett pályázatán. (repr.)

F. Á.: Ténykedjenek nekünk!

Nők Lapja, Bp. 1957. augusztus 15. [17.l.]

MDK

Polner Lajos

és Kún közös munkája: kovácsoltvas állólámpa sikerrel szerepelt az Iparművészeti Vállalat lámpatestekre hirdetett pályázatán. (repr.)

F. Á.: Fényeskedjenek nekünk!

Nők Lapja, Bp. 1957. augusztus 15. [17.l.]

MDK

Polner Lajos

Dybisewszkyvel közös munkája: kerámia- és fémcsillár második díjat nyert az Iparművészeti Vállalat lámpatestekre hirdetett pályázatán. (repr.)

F. Á.: Fényeskedjenek nekünk!

Nők Lapja, Bp. 1957. augusztus 15. [17.l.]

M.D.K.

Polner Hans, ötvös

1462-1497. között szerepel.
a pozsonyi telekkönyvekben.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett
művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 54. old.

Polner Hans

1462 - 1497

Ötvös ?

Hoffmann Porsony 541.

Hoffmann Südost

Polnay Ákos

"Csernoch János hercegprimás arcképe" Gábor Lajos festménye.
"Szent László megmenekülése" c. képet festette Juszkó Béla.
" A levél" c. kép hollandi viseletben a levelet olvasó fiatal párt ábrázol, Polnay Ákos munkája.
Repr.-ók, melyeket bemutat a lap a Nemzeti Szalon tárlatáról.

ÉLET, Bp. 1913. május 11. V. évf. 19. sz.
603, 605, lap " 18. " " 20. sz.
647. lap.

M. D.K

POLLMAJER Anton aranyozó festő
(vszlg. azonos Polinger A. - lal)
1783 Pápa pl. t. munkálatainál ajánlatot nyújt be

nyer. Ezért a müvészeti fejlő
amikor felismerik erkölcsi-é
ségét, ami a kor felfogásában
riuma is. E téren is Kazinczy
haladás szolgálatában munkálk
fogalom.

2. Az általános müvelődés helyze

Az utazások mint a müvészeti

Az iskoláztatás és annak h
kérdés. Egyfelől számolni kel
vele kapcsolatos hatással, am
ság számára akár hazai, akár
zésre állt és az utazások rév
korára mindenütt jellemző ism
kivül utazásokban, idegen föl
ezeket közzétevő könyvek és m

POLLITZER Dersõ éjiten

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. OMIv. Ép.Mus.,1992

120

1303. HEGYI Gyula: Az amerikai építészet ma La Corbusier kalapdísze? = Magyar Hírlap, 1986. május 31. 6.
1304. HOFER Miklós: A budapesti új Nemzeti Színház. = Műszaki Tervezés, 26, 1986, 1. 24-37. ill. **hozzászólás:** TILLAI Ernő: Az új Nemzeti Színház terveiről. = Műszaki Tervezés, 26, 1986, 1. 43-44.
1305. HOFER Miklós: Előkészületek egy századvégi színházi leltárhoz. = Budapest, 24, 1986, 6. 6-10. ill.
1306. HOFER Miklós: Előkészületek egy századvégi színházi leltárhoz. = Színháztechnikai Fórum, 13, 1986, 1. 23-29. ill.
1307. HOLLAND építészet és várostervezés, 1940-1980, Bp., Budapesti Történeti Múzeum, 1986. **ism.** K.M.[Kádár Márta] = Élet és Tudomány, 1986. november 14. 1465.
1308. JENEY Lajos: A közösségi élet központjai. = Magyar Építőművészet, 1986, 2. 22-25. ill.
1309. JÓZSEF Dénes: Építészeti show a Rózsadombon. = Kritika, 1986, 4. 3-4. ill.
1310. KAPSZA Miklós: Budapest sportlétesítményeiről. = Magyar Építőművészet, 1986, 1. 10-11. ill.
1311. KLEINEISEL János: Korunk építészetéről. Bp., Tankönyvkiadó, 1986 205 p., ill. **ism.** GERŐ László = Magyar Építőművészet, 1986, 6. 63.
1312. KLEINEISEL János: Társadalmunk, fizikai környezetünk problémái. = Magyar Építőművészet, 1986, 4. 41-42.
1313. Kultermann, Udo: Zeitgenössische Architektur in Osteuropa. Köln, DuMont, 1985 > 1985, 1719. **rec.** BONTA János = Magyar Építőművészet, 1986, 1. 59-60.
1314. MAKOVECZ Imre: Építész és megrendelő. = Magyar Építőművészet, 1986, 4. 19.
1315. MAKOVECZ Imre: Sopánkodás helyett. = A Falu,

POLLINI Frigyes hadmérnök

Kőszeg, Katonai Alreál, 1853-1856

Barinka 1995 30.

Budapest, 1917. évi

Valamennyi közvetlenül a minis
pitványi hatóságnak, intézetne

Pollinger Ignac

och festö

a XVIII. század ban

Pápán elt. 74 fes-
tett egy Mária mennyb-
evitelét ábrázoló
kis festmegt, mely
egy oltárép várlata
lehetett. Ki volt

állítva Pécsett
Ibl a képet igen dicséri
Maulbertsch hatása alatt ↓

Ibl Ervin = Képki-
állítás Pécsett. Buda-
pesti Hirlap. 1927
márc. 20

↓ Eredeti
anondja

Pollinger Ignác

Magyar Múvészet
1927. 165

Forgó
1647-909-36
Metszet-tisztító.

36. Üveg~~metszetek~~ táblák.

Hatvanöt darab ~~metszetek~~ simításához való üveg-tábla, a melyekből:

a) 20 darabnak mérete: 150:100 cm. per 57.50 = 1150 (1001/908)
b) 20 darabnak mérete: 110:90 cm. per 57.50 = 1150.—
c) 1 darabnak mérete: 100:44 cm. per 52.— = 52.—
d) 23 darabnak mérete: 72:56 cm. per 40.50 = 931.50
e) 1 darabnak mérete: 68:48 cm. per. 30.60 = 30.60

3314.10 K

Feladó:

Pollinger Ignác

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 165

LEVELEZŐLAP

VILÁGOSSÁG RT.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY

Pollinger Ignác

„pápai festő" XVIII. sz.

Mária menybemenetelét ábrázoló képe

dr. Cholnoky Ferenc

tulajdona Pécsett.

Felvinczi Takács Zoltán

Kiállítás Pécsett,

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 165. l.

t a t v á n y

51.,amely összeget az 1935. évi
Közoktatásügyi miniszteri ren-
Országos Bizottságánál 1936.ju-
ndkivüli munkálataim díjazása
ából felvettem.

.....

7282.
Ansicht des Wasserfalls in der
Stahlbach am Fuss des Carpathus

4

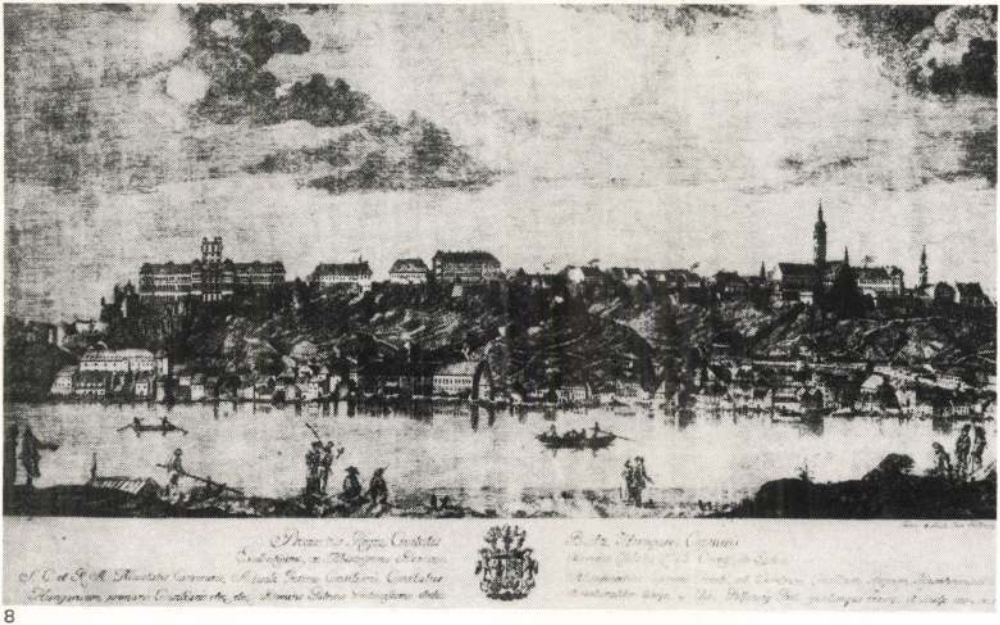

8

dísz keretezi, benne a kecskeméti csizmadiacéh magyarnyelvű nyomtatott szövegű tanúsítványa, kiállítva Szabó János részére 1826-ban. A rajzolónál sokkal jelentősebb a metsző Karacs Ferenc alakja, róla lásd a Kat. 156-nál írottakat.

NEUHAUSER JÓZSEF (Bécs, 1767 – Nagyszeben, 1815)

Joseph Neuhauser a bécsi Akadémián tanult, miként Ferenc bátyja (lásd Kat. 46), majd 1785-ben a nagyszebeni Theresianum Árvaházának Normál-iskolájában lett rajztanár, de egyidőben (1790) a Hadikasszánál írnoki állást is betöltött. Felesége a Nagyszebenben működő portréfestő, Franz Anton Bergmann leánya volt.

Alig néhány műve maradt ránk. Szebenből, hivatali elfoglaltságként is gyakran járt fel Bécsbe, s ilyen tartózkodásait idézheti fel két bécsi udvari jelenetet ábrázoló gouache kép (1789). Nagyszeben, Brukenthal Múzeum). Itt kiállított munkája mellett történeti szempontból legfontosabb műve az a rézmetszetben sokszorosított erdélyi viseletsorozat, amelyből valószínűleg csak két 6 lapos album jelent meg 1807 táján s amelyet eddig általában Ferenc bátyja munkájának tartottak (lásd Kat. 49). A töredékes sorozatból a kiállítás előkészítése kapcsán előkerült két Joseph által jelzett darab (lásd Kat. 48, 49) azonban azt látszik bizonyítani, hogy a Neuhauser testvérek közül az erdélyi viseletsorozatok műfajában kezdeményező szerepe Józsefnek lehetett. Valószínűsíthető, hogy a Habsburg Monarchia népeit bemutató első viseletalbum (V. Kininger, Bécs 1802/3) számára is ő készítette az erdélyi viseletek rajzait. Metszetsorozatán kívül még egy általa festett gouache portréról (dr. M. Neustädter), két virágcsendéletről (egykor mindhárom erdélyi magántulajdonban) s egy feltehetően hozzákötheto ideál-tájképről (1796, magyarországi magántulajdon, I. Neuhauser jelzéssel), tudunk s egy Meglán-colt Ámor című, állítólag jelzett képéről is (Postatakarékpénztár 111. Aukciója, 1944 II–III, Kat. 447, repr.).

10 A marosújvári Mikes kastély és környéke. 1789 58. TÁBLA

POLLENCIG JÓZSEF

Trieszti festő, rajzoló és rézmetsző, aki 1787–1795 között Pest-Budán működött. Legkorábbi itt készült műve a kiállított budai látkép (1787), amelyen kívül még 1789-ben készült metszeteiről tudunk. Ezek a pesti Der Neue Kurier c. újság mellékleteinek készültek s az akkor folyó török háború vezéreit, Belgrád térképét, Laudon pesti fogadtatását s a pesti polgárőrséget, a későbbi Lipótváros rendezési tervét ábrázolták s máig csak egyrészük maradt fenn. A Szépművészeti Múzeum 1795-ből pedig három vízfestményt őriz Pollencig neve alatt, kettő a nádor köszöntésére készült, egy pedig farsangi bálját ábrázolja.

8 A budai vár látképe a pesti Dunapartról, 1787 2. TÁBLA

rézmetszet, 36,5 x 58,2 cm
Jelezve jobbra lent: Inven. et sculp. Jose. Pollencig Pict.
Felirata: Prospectus Regiae Civitatis Budae, Hungariae Capitalis. (ajánlás az Orczy címer két oldalán:) Excellentissimo, ac Illustrissimo Domino. Domino Ladislao L. B. Orczy, de Eadem S. C. et R. A. Maestatis Camerario, Actuali Intimo Consiliario, Comitatus Abaujváriensis Supremo Comiti, ad Excelsum Consilium Regium Locumtenentiale Hungaricum Primario Consiliario etc. etc. Domino Patrono Gratiosissimo dedic. et naturaliter design. a Jose. Pollencig Pict. ejusdemque inven et sculp. anno 1787
MNM TKcs, ltsz. T 9621

A budai várnak a Lánchíd pesti hídfőjének megfelelő nézőpontból megrajzolt látképén a királyi vártól a Mátyás templomig terjedő részt és az alsórakpartot látjuk a vedutáktól megszokott topográfiai hűségű ábrázoláson, de a vizen játszó fényekkel s a partmenti házak tükröződésével mégis új módon, egy ekkortájt jelentkező festői felfogás első megnyilvánulásaként. A metszetnek mindössze egyetlen példányát ismerjük, ez is az Orczy-leszármazott Podmaniczky László gyűjteményéből került múzeumba.

Irod: Vayer 1947, 95; Rózsa 1963, Kat. 95.

Művészet Magyarországon 1780–1830 Katalógus Bp. 1980
MTA MKCS, MNG

VEGYES MÚVEK.
312

Römer, Fl. Catalogue des objets Hongrois de l'histoire du Travail.
Paris, 1867.

4.

61.

Pollinger, Barth

festö

l.

Csat-Frey Öst Kunst

XXIV.k.

XXVIII.l

Siimegi Darnay-Museum átalakítása

és bebutorozása III. 177.

Pollinger Antal

pápai aranyozó

1781-ben a pápai pléb. templom
díszítésén dolgozott.

Pigpáp. 68 l.

POLLI LORINC, cukrász

Graubündeni cukrasz volt a Castasegna-ban született Polli Lőrinc is,ali 1943-tól 1850-ig volt pesti cukrá/rasz. 242.old. 17.jegyz

RÓSSA MIKLÓS: Svájci cukrászok Miskolcon 241.old

A Herman Ottó Mis.Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Gottfrit Polli,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből:"Gottfrit Polli Von firsten felt disseller gesell dem 3 Möi". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Polli, Gottfrit, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegé-
nyek jegyzéke: "Polli, Gotfrit, Fürstenfeld, 1699. V. 3"
118. old. 13. jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmüvességének
történetéhez 93. old

Arrabona, 9. - Kantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Polli G./Gottfrit/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordált asztaloslegé-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Fürstenfeld:
Polli G. " 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz.Évkönyve

Pollermann Judit

Ruházati formatervező, részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás Kecskemét, 1975. jún — jul.

Pollermann Judit

Munkájának reprodukciója

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
1975. Miskolc, jún - júl.

M.D.K.

Paller Ernő, építész

Szőts Imrével közösen második díjat nyert a győri kereskedelmi- és iparkamara pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1903. XXIV évf.
jan. 28. sz. 9. old.

Poller András

könnvesm.

1774-ben hártu-

lajdonos Aradon.

Lakatos Arad

II. k. 229. l.

Pollencz József

Pollencz „Buda látképe" példa arra, hogy a konkrét táji környezet átmentése módosította a hagyományos látkép-típust.

Szabolcsi Hedvig: Művészet Magyarországon . . .
(Művészet, 1988. június – 18. lap.)

Pollencig József

A tőről hadszintéiről és hadvezéseikről

Készített lapokat és ő Készítette el – a Neuer

Kurir megrendelésére, Schilson rajza után –

a pesti Újváros szabályozási tervét.

Budapest története III. Akadémiai Kiadó
Bp. 1975

245. old.

1

Pollencig József

Trienti származási rézmetsző 1787-ben telepedett le Budán, a városban megjelenő újságnak a Neuer Kurirnak az alkalmazottja is volt.

Budapest története III. Akadémiai Kiadó
Bp. 1975

245. old.

Az emlékünnep

1. **Hymnus.** Énekli a hel
   Szánik Ernő vezetése mel
2. **Megnyitó-beszéd.** Tartj
   a Széchenyi-kör védnöke.
3. **„Eötvös József."** Ód
   Fábry Viktor.
4. **„Br. Eötvös József."** Ír
5. **„Élj őseink hazája."** Én
   tanítóképző-intézet dalkara

Pollencig József

A Schillon-féle lipótvárosi
városrendezési tervet fonti
rajzában közölte a Neuer
Kurir aus Ungarn 1791.
évi folyamában, ~~mégpedig~~
~~vág, hogy az egyszerű térrajzá~~
~~ra van vetítve a szent István~~
~~város (Lipótváros) déli felé-~~
~~nek mai térrajzára~~

Pásztor Mihály: A
nagyötven éves Lipótvá-
ros. Bp. 1940. 32. l.

667 - 1907. rám.
Ekepell: Mihály 4.

kebelezni a hel
re az elmult é
nél nagyobb el

Kassára
az olasz renai

Kassai
szetből leveze
más müvésszel
Kölni Jánosról

Szemlél
kassai szobrás
A legrégibb a
Szent Antal o
vonaluak.

Mária
szerü megmint
ritmusát. A k

Pollenzig József

az újváros (Lipótváros) szabályozási terveinek rajza fentitől repr.

Neuer Kurir aus Ungarn 1791. 254–255. l.

A terv nem tőle származik, hanem báró Schilson kamarai adminisztrátortól.

M. D. K.

POLLENZIG József könyvillásztrator

Neuer Kurier aus Ungarn 1791.

évfolyamában „Schilson terv" -
(városrendezési)

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története... Bp. 1960. 39. l.

M. D. K

POLLENZIG József

Reskarc Schilson tervéről a Lipót-
város rendezésére Repr.

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története .... Bp. 1960. 123. l.

M.D.K

POLLENCIG József vízfestő, illusztrátor

Laudon Gedeon
Hadik András stb } arcképe
Esték a budai várban, vízfestmény
1787 Buda látképe

Ugaras XVIII. N 242. l.

Aus

MDK

Pollinger Ignác

Mária mennybemenetelét ábrázoló festménye a Pécsett rend.kiáll.-on.(1927.márc.13-tól 2o-ig)
A művet dr.Cholnoky Ferenc engedte át a kiállitás céljaira.

Felvinczi Takács Zoltán: Kiáll.Pécset

Magy.Művészet, 1927. 165-166.lap

M.D.K.

Pollencig J.

Az Ujváros alapraját Schilson J. készítette el és Pollencig J. metsette rézre.

Budapest székesfőváros történeti muzeuma kiállítása: Buda, Óbuda, Pest 1800 előtt. Budapest 1946. 14 lap.

MDK

Pollencig József, rézmetsző

a nagyszombati nyomdával Pest-Budára költözött.

Szépmüv. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. Elöszó 6.l.

Miniszter Ur!

Uram!

i Dezső muzeumi segédőr azzal a tisz-
egyelmes Uramhoz, hogy feleségem/szü-
A műtéti segélyt kiutalni szíveskedjék.

Pollencig József

Az új Lipótváros első telekfelosztási terve 1789.

Tenti rézmetszete vepr

Tér és Forma 1936. 191. l.

Bierbauer Virgil dr.:

Városépítési problémák Budapest Belvárosának északi oldalán.

MDK

Pollencig József

Bál Sándor Lipót főherceg, nádor budai palotájában, 1795. Toll, vf.,repr.

Hoffmann Edith:A Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményei. Magyar Müvészet 1931.

WEINMANN J. rézmetsző 1778—1793 közt Pozsonyban.

40. Hervey Jakab arcképe. „Weinmann Mettz." Rézmetszet, 1790.

LEOPOLD ASSNER osztrák rézmetsző Pozsonyban (1742—1781).

41. A Pozsonyi rézműves céh vándorlevele. „Leop. Assner sculp. Posonii." Rézmetszet.

FRANZ ASSNER osztrák rézmetsző Pozsonyban 1770—1796 közt.

42. Gyöngyösi István arcképe. Rézkarc. (Megjelent: Gy. I. költeményes maradványai, Pest, 1796.)

ZELLER SEBESTYÉN

43. Grassalkovich Antal gróf arcképe. „Seb. Zeller sc." Rézmetszet.

PEST-BUDAI RÉZMETSZŐK

BINDER JÁNOS FÜLÖP (Pozsony, 1735 körül — Buda, 1811).

44. A budai szappanfőző és gyertyamártó céh vándorlevele. -„Joh. Philip Binder fecit et Sculpsit Budae." Rézmetszet.

TISCHLER ANTAL

[illegible] Bécsből 1790. Frantz gelineck Picktor

45. A korona hazahozatala Becsből. 1790. „Frantz gelmeck Pickto. Feczit. Pest. Anton Tischler Sculp.“ Rézkarc.

SCHREFL ANNA (született 1770).

46. Önarckép. „Sculp Anna de Shrefl Patriota Hungara XIV. annos nata.“ Rézmetszet, 1784.

GOTTFRIED PRIXNER (1746 — Pest 1819) lengyel rézmetsző Pozsonyban, majd Pesten.

47. Cházár András, a híres emberbarát arcképe. „Gyurkovist pinx. Budae. Prixner sc. Pestini.“ Rézmetszet. (Megjelent: Annales Evangelici IX. Buda 1803.)

POLLENCIG JÓZSEF rézmetsző Pesten 1787—1795 közt.

48. Buda látképe. „Inven et Sculp. Jose Pollencig Pict.“ Rézkarc, 1787.

GOTTFRIED PRIXNER

49. Jeszenák János arcképe. „Prixner sc. Posonii 1800.“ Rézmetszet.

Pollencig József

Arváth

Szépm. Muz. graf. ont. 87. kiáll

1954

SPIELBERGER J. M.

30. Palota romja négy alakkal és egy kutyával. „JM. Sp." Rézkarc.

SPIELBERGER JÁNOS (Kassa 1628—Bécs és Augsburg közt 1679).

31. Zabler Jób lőcsei lelkész arcképe. „Johan Spilenberger Cassov. Pic. b. m. leutscho fe." Rézkarc, 1658.

SPIELBERGER J. M.

32. Görög templom romja egy lovassal. „JM. S." Rézkarc.

SPIELBERGER J. M.

33. Táj rommal, furulyázó pásztorral és nyájjal. „JM. Sp." Rézkarc.

SPIELBERGER J. M.

34. Táj oszlopos emlékmű romjával, két pásztorral, birkákkal és kecskékkel. „JM. S." Rézkarc.

SPIELBERGER J. M.

35. Palota romja kocsmának használva, ivó alakokkal és lovasokkal. „JM. Sp." Rézkarc.

SPIELBERGER J. M.

36. Lukrécia Spielberger János festménye után. „J. Spilb. inv. et pinx. JM. Spilb. fe." Rézkarc.

SPIELBERGER J. M.

37. Táj romokkal, egy lovas és egy gyalogos alakkal. Rézkarc.

SPIELBERGER J. M.

38. Köralakú épület romja négy pihenő alakkal. „JM. Spil." Rézkarc.

XVIII. SZÁZAD

POZSONYI RÉZMETSZŐK

ZELLER SEBESTYÉN rézmetsző Pozsonyban 1735—1777 közt.

39. Amadé László báró arcképe. „Seb. Zeller sc. Posony." Rézmetszet.

WEINMANN J. rézmetsző 1778—1793 közt Pozsonyban.

40. Hervey Jakab arcképe. „Weinmann Mettz." Rézmetszet, 1790.

LEOPOLD ASSNER osztrák rézmetsző Pozsonyban (1742—1781).

41. A Pozsonyi rézműves céh vándorlevele. „Leop. Assner sculp. Posonii." Rézmetszet.

FRANZ ASSNER osztrák rézmetsző Pozsonyban 1770—1796 közt.

42. Gyöngyösi István arcképe. Rézkarc. (Megjelent: Gy. I. költeményes maradványai, Pest, 1796.)

ZELLER SEBESTYÉN

43. Grassalkovich Antal gróf arcképe. „Seb. Zeller sc." Rézmetszet.

PEST-BUDAI RÉZMETSZŐK

BINDER JÁNOS FÜLÖP (Pozsony, 1735 körül — Buda, 1811).

44. A budai szappanfőző és gyertyamártó céh vándorlevele. „Joh. Philip Binder fecit et Sculpsit Budae." Rézmetszet.

TISCHLER ANTAL

45. A korona hazahozatala Bécsből. 1790. „Frantz gelineek Piektor Feczit. Pest. Anton Tischler Sculp." Rézkarc.

SCHREFL ANNA (született 1770).

46. Önarckép. „Sculp Anna de Shrefl Patriota Hungara XIV. annos nata." Rézmetszet, 1784.

GOTTFRIED PRIXNER (1746 — Pest 1819) lengyel rézmetsző Pozsonyban, majd Pesten.

47. Cházár András, a híres emberbarát arcképe. „Gyurkovist pinx. Budae. Prixner sc. Pestini." Rézmetszet. (Megjelent: Annales Evangelici IX. Buda 1803.)

POLLENCIG JÓZSEF rézmetsző Pesten 1787—1795 közt.

48. Buda látképe. „Inven et Sculp. Jose Pollencig Pict." Rézkarc, 1787.

GOTTFRIED PRIXNER

49. Jeszenák János arcképe. „Prixner sc. Posonii 1800." Rézmetszet.

Pollencig József

ismeretlen rajzot készített az 1797-ben rendezett nádori fogadóestről, mely a budai palota dísztermében játszódott le.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki K., 194 l., 214 kép.

32. l.

le. D. K

POLLENCIG József festő, grafikusa

XVIII. sz.

Metszet Balla Antal megyei főmérnök városrendezési tervéről

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 16.

M. D. K.

POLLENCIG József festő, grotikus

(XVIII. sz.)

A későbbi Lipótváros térve az ő

metszlében maradt ponn -

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945

Bp. 1958, 16.

Pollencig József, rajzoló M.D.K.

ismerett rajza, mely a Budavári Palota disztermét az 1795 évi nádori fogadóest kapcsán ábrázolja, kultúrtörténeti szempontból igen jelentős. Ezen az oldalfalar még a Vincenz Fischer téle festett architekturát mutatják.

Czagány István: Müemlékhelyreállitási kérdések a Budai várpalota ujjáépitésénél

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

211.

old.

M. D. K.

POLLENCIG József

Egyidejű Budán élt

Pauda látképe – rézmetszet (1787)

repr.

Budapest műemlékei II. Bp. 1962. 121. l

I

Pollencig józsef festő Mária Terézia korában

nádori fogadóest 1795-ben a budai várpalota
disztermében

Budapest Régiségei, a Történeti Muzeum évkönyve
XVI köt. 1965. 231 l

MDK

Pollencig József

Magyar Kulturszemle 1940. 3. sz. 71.l.

MDK

Pollencig József rézmetsző Pesten 1787-1795 közt.

Buda látképe, rézkarc, 1787.

Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. 1954.
16.1.

M.D.K.

Pollencig, József, festő és rézmetsző

Pesten a XVIII. a. végén

Buda látképét ábrázoló réz-
harcán (36.5 × 58 cm) hosszú latin
ajánlás Orczy bárónak. Felrés és
évszám 1787. „Der neue Kurier aus Un-
garn" c. lap 1789. jul. 2-i számában
megjelent hirdetés szerint a szerző-
nél meg különféle Budát ábrázoló met-
szetek kapkatok, tucatszámra, féláros.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493 - 1800/

Bp. 1963. 215. old.

LXXXIV. t

MDK

Pollencig József

R.Szörédi I.: A magyar rajz ötszáz éve. Uj Magyarság 1940. jan. 28.

POLLENCIG

Pollencig József

Buda látkepé 1787

Magyarország városképek

Magyar Nemzeti Mus.

katalógus. Rózsa György

Pollencig József

~ metszete Balla Antalnak a kérőbbi Lipótváros átrendezési tervéről.

A magyarországi műv. tört. I. 320.
Corvina 1970

Pollencig József

l.

Zádor - Rados

382. l.

Pollencig József

működött 1787- 1795.

Három kedvesen naiv rajzot készitett Sándor Lipot nádor ujévi üdvözléséről és a nador budai palotájában rendezett bálról.

PAPAY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

~~9.1.~~ 20. l.

Pollencig J.

rézkarca Budáról 1787-ben jelenik meg.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

3781

Pollencig József

1795-ben tusrajzot hézitett a budai palota Dinterméről.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

92. l.

MDK

Pollencig József

Bál a nádor budai palotájában 1795-ben, gouache

Szépm.Műv. Graf.Oszt. 82.kiáll. Hoffmann S.
eml.kiáll. 1948. dec.

MDK

Pállencig József

Ujévi üdvözlés Sándor Lipót főhg.nádornak
1794-ben, vf.

Szépm.Műv. Graf.Gyst. 82.kiáll. Hoffmann B.
eml.kiáll. 1948. dec.

POLLENCIG JÓZSEF.

30. *Bál Sándor Lipót nádor budai palotájában.* 1795. — Toll, vízfestmény.

POLLENCIG JÓZSEF.

32. *Újévi üdvözlet Sándor Lipót nádornak 1795-ben.* Toll és vízfestmény.

HORNYÁNSZKY VIKTOR K. T. M. KIR. UDVARI

Szépm. Muz. graf. o.
6i. kiáll (1931)
Új szerz.

BUDAPEST
1931

POLLENCIG JÓZSEF.

28. *Újévi üdvözlet Sándor Lipót nádornak.* Jelezve: Invenit et fecit a Joseph Pollencig Pictor, pro pri. d'anno 1794. — Toll és vízfesték.

Szépm. Múz. graf. o.
61. kiáll (1931) új szerzem.

VII

Pollencig József

budai viernök

laid

Schoen Arnold:

Pest-budai mü-
veszeti almanach
az 1919. esztendőre.
Bp. 60–62. l.
ei másutt is.

Gróf Széchenyi B.: Keletázsiai útja. II. köt.

Polenzig József

Lásd

Magyar Könyvszemle

1941. 157. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

ıvasz László mélyértelmű hatalmas prédi-
és imádsága után ismét a Városi Dalárda
el a „Lelkünk borítja néma fájdalom"
gyászéneket. A nagytemplomi gyászisten-
a 300. dicséret eléneklésével ért véget.
temetésen elhangzott imádság és prédikáció
t a következőkben adjuk:

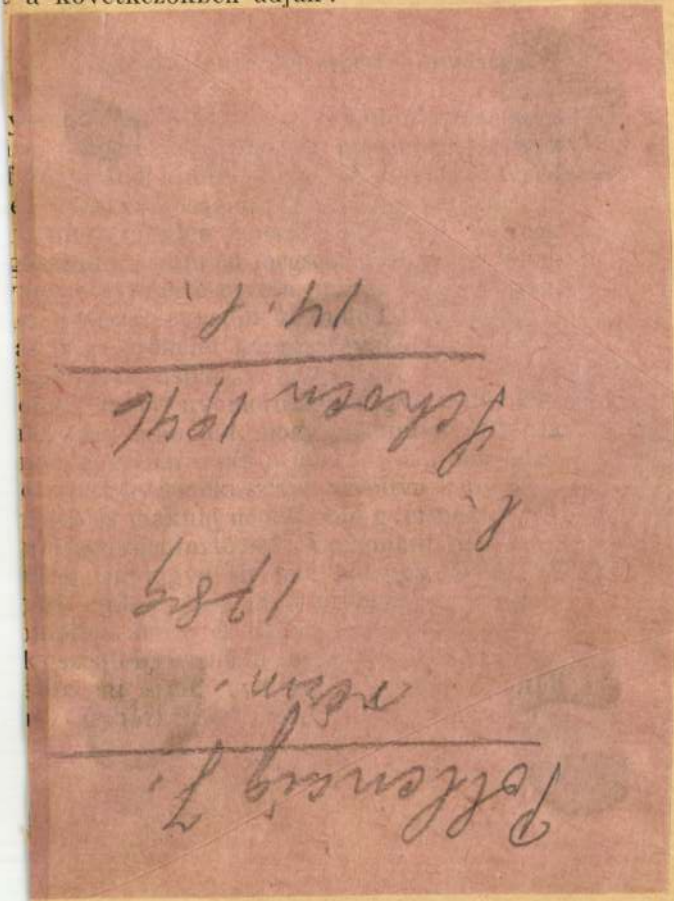

és meredekein, hanem evangéliumi Krisztusi
nek kőszikláján állva zengjük a győzedelme
nuszt : Mind életünkben, mind halálunkban d
legyen Neked Istennek, a mi Atyánknak a ma
ban az Úr Jézus Krisztus által. Ámen.

Dr. Ravasz László
prédikációja.

Róma 9 : 16. v. „Annakokáért tel
azé, aki akarja, sem nem azé, aki
nem a könyörülő Istené."

Atyámfiai ! Mi mindannyian valljuk, hog
református hitvallásunk a teljes Szentírás e
mes ismeretén alapszik. Mégis, ha különl
lehet az egyes Igék között, azt lehet mond
hogy ez a felolvasott ige egyike a legreform
Igéknek. Ebből az Igéből különös igazsággal
zik ki református vallásunk alaptanítása a
szuverénitásáról. Ez az oka annak, hogy nag
mátus hősök és hitvallók szívesen választot
az Igét életük jelmondatává, és egyéniségük
Ige egymást magyarázva és világosítva közö
sége lett a magyar református egyháznak, n
hősi emléke.

Lám, az öreg Rákóczi György is, aki
legjobban akart és legjobban futott, akinek
messziről nézve, minden sikerült, ezt az Igét
kézi bibliájába, ezzel ékesítette ajándékba
könyveit, ezt öntette bele ágyúcsöveibe, e
bele hű és nagy szívébe : „*Nem azé, aki fut,*
aki akarja, hanem a könyörülő Istené."

Pollencig Josef

Schoen Cillay grüßt

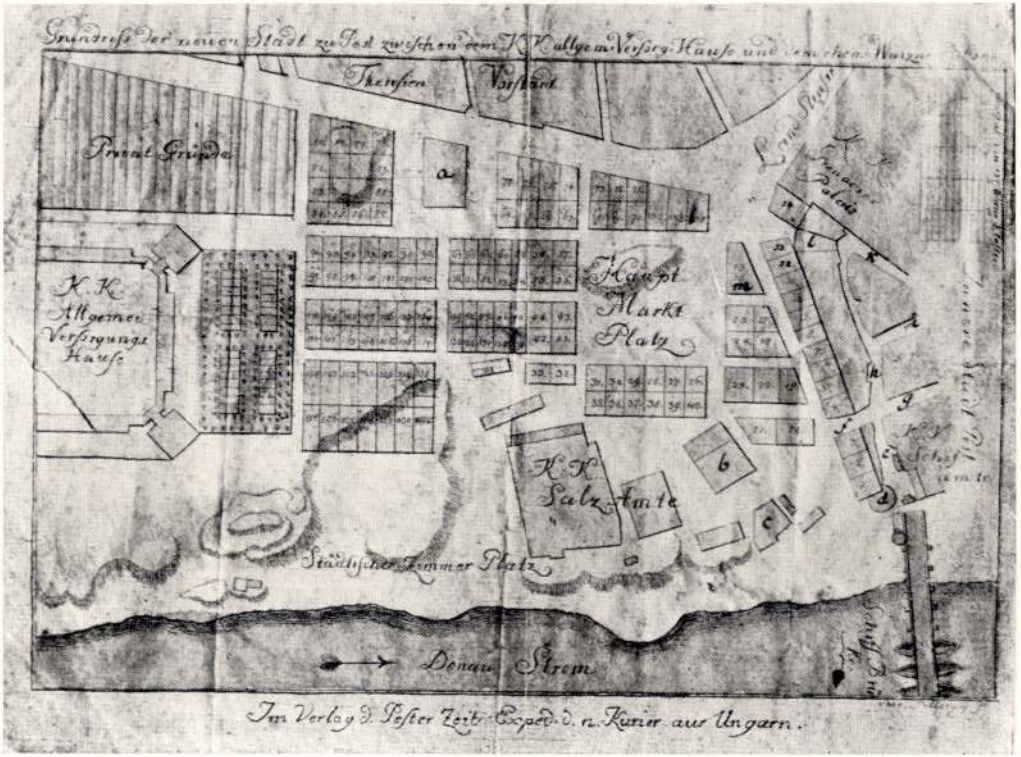
Grundriss der neuen Stadt zu Pest zwischen dem K.K. allgem. Versorg. Hause und dem ehem. Waizen
Theresien Vorstadt
Privat Gründe
K.K. Allgemeine Versorgungs Hause
Haupt Markt Platz
K.K. Salz Amte
Städtischer Zimmer Platz
Donau Strom
Im Verlag d. Pester Zeitg. Exped. d. n. Kurier aus Ungarn.

51.

Pollencig Josef

Thieme Becker

XXVII. 218-9.

Lyka

Pollencig József

lárd

Budapest

1947. márc. 13

Vayer Lajos Pesti

mester budai

lásképe a rokoko

idejéből

Radísics Jenő VIII. 31.

Pollencig József

Buda látképe
Rézm. 1787.
365 x 582 m/m fentitol
lemeznappáji Repr. Báró
Orczy Lászlónak ajánlva.
Vayer Lajos:

Pesti mester budai
látképe a rokokó
idejéből, Budapest
1947. 95. l. Keppel

sének 1941. évi munkálatai), „Hirtelen halál echinococcus tömlőnek a vena cava inferiorba törése folytán" (Orvosi Hetilap, 1942, 310), „Adatok a contrecoup agysérülés mechanismusához" (kéziratban). Folyamatban vannak még a következő kérdések megfejtésére irányuló vizsgálatai: Van-e összefüggés a csontvázizmok glykogenszegénysége és viaszos elfajulása között? — Van-e szerepe a hypoxaemiának az izomglykogen szétesésében?

A kolozsvári tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Eperjessy Anna (1906, Dés, róm. kat.) egyetemi gyakornok a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem Orvosi-vegytani Intézetében (dr. Annau Ernő professzor) 400 pengős ösztöndíjat nyert. A zsíroknak biológiai elégetésével foglalkozott és megállapította, hogy a zsírok biológiai oxidációjának egy részét a hypoxanthin és a xanthin szabályozza.

Dr. Kovács Ernő (1911, Székelykeresztúr, ref.) egyetemi gyakornok (Móritz Dénes professzor) gyermekgyógyászati tanulmányokra kapott 400 pengős belföldi ösztöndíjat.

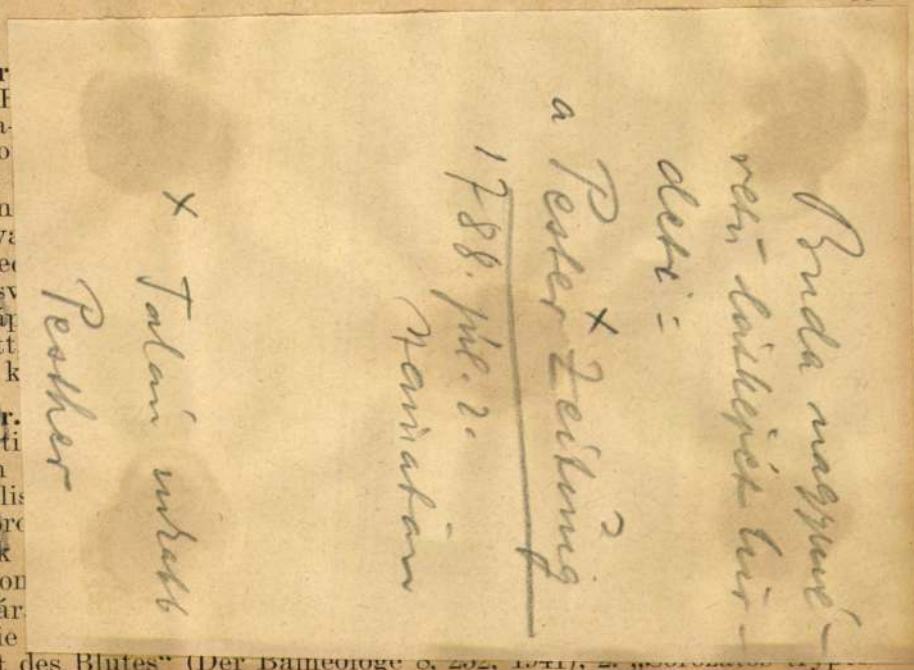

Dr
nok (F
arteria-
lalkozo
között
lisokon
sabb va
viselke
pulzusv
jék táp
végzett
gésre k

Dr.
intézeti
díjban
fizikális
gyakor
mának
tartalon
hatásár
1. „Die
gehalt des Blutes" (Der Balneologe 8, 252, 1941), 2. „Sorozatos tryp

Pollencig József

Buda nagyvé-
retű látképét kür-
deti:
a Pester Zeitung ×
1788. júl. 2.
Hamatán

× Talán inkább
Pesther

Dr. Szabó Miklós (1913, Kolozsvár, ref.) klinikai tanársegéd (Móritz professzor) 400 pengős ösztöndíjban részesült. Egyik témaköre különböző csecsemő- és gyermekkori megbetegedések alkalmával a májfunctiós próbák vizsgálata volt, különös tekintettel a csecsemőkori intoxicatióra. Egyik feldolgozott esetet közlésre elfogadta az Orvosi Hetilap „Hepatomegaliát utánzó retroperitonealis lymphosarcoma esete" címmel. Németül az Archiv für Kinderheilkunde fogja közölni. Egészséges és beteg csecsemők duodenum-nedvének rizsnyák és árpanyákbontó képességét 20 csecsemőnél vizsgálta, közleménye megjelent az Orvosi Hetilap 1942. évf. 32. számában „Az árpanyák jelentősége egészséges és beteg csecsemők táplálkozásában" címmel. Németül most áll ez a kis munka közlés előtt. Másik témaköre különböző csecsemő- és gyermekkori bélmegbetegedésekkel kapcsolatos sóháztartási vizsgálatokból állott. Ezek feldolgozása folyamatban van.

A debreceni egyetem orvostudományi karáról:

Bot György (1917, Jászapáti, ref.) díjtalan egyetemi gyakornok (Bodnár professzor) 400 pengős ösztöndíjat kapott. Vizsgálatokat végzett a foszfohexokináz kinetikájára vonatkozólag. Annak a kérdésnek eldöntésére, hogy a foszfohexokináz hatásának szempontjából menynyire van specifikus szerepe a hatodik szénatomon levő foszfátcsoportnak, egy Tankó és Robison szerint előállított — közelebbről még nem

Pollencig József

sem Budán, sem Pesten nem volt városi mérnök kent alkalmazva. Ha tényleg mérnök volt, ugy Budán csak kamarai mérnök, vagy katonai mérnök lehetett

Az én megjegyzésem, az eddigi kutatások alapján

felé vezető uj utvonal épitése, igen kivánatos *a Berlini-tér és Lipót-körut gyökeres átrendezése*, csatornaépitési téren pedig a budai főgyüjtő, a Rupp Imre-utcai,

tottam a
részének
cimén egy
telt.

Üdvös reformok a köz

— Kisiparosaink és kiskereskedőink hitelellátásáról a Kisipari Hitelintézet utján tovább gondoskodunk, de éppen igy megteszünk mindent *a közlekedés javitására és fejlesztésére is*. Nagyon fontosnak tartom, hogy *jó és sürü villamosközlekedés legyen*. A hurokvágány reformjával előálló kényelmetlen átszállásokat a *forgalom gyorsitásával* akarom ellensulyozni és a Beszkártnak 6 millió pengőt fogunk kölcsönadni az idén felvett kilencmilliós kölcsönből, hogy a régi motorokat mielőbb kicserélhesse. A beruházások különben rövidesen a közgyülés elé kerülnek. Minden eszközt igénybe akarok venni annak érdekében, hogy *helyes és üdvös reformokkal orvosolhas-*

sodik rész
készült el,
vehetővé
telep is, e
sekre ker
millió pen
— Köz
beruházás
hidakat, a
ügyek irá
mert rend
lakosságun
óvásával
son az el
ujabban
lése érdek
megfelelő

S H A Z A

jármester
xpozéja
ért Budapest..."

ezt a meg-
rmelése el-
a munka-
n forgalmi-
jelentősen

ál a gazda-
sát mégsem
udget reáli-
ot tartottam
intetben ez
kifogas alá.
ért *tényleges*
oztam elő.
vettük és a

en előirány-
vel nagyobb
évben. A
sal kapcso-
ajtása nem-
, hanem a

bevételeket is emelte. A szanálás javarészt *az üzemeknél hozott nagyobb megtakarításokat,* amelyek folytán az üzleti felesleg, illetőleg az üzemeknek a községi háztartáshoz való hozzájárulása is nagyobb lesz. Az üzemi felesleg azonban növekszik a nagyobb forgalom folytán is. Az üzemek bevételei az 1936. év első felében a költségvetési előirányzatot meghaladják. Ennélfogva az üzemi hozzájárulásokat emelni lehetett.

— *A kiadások előirányzatánál már sokkal nehezebb volt a helyzet,* mert abból kellett kiindulnom, hogy nem elegendő a normálszükségletek fedezése, hanem a főváros fejlődését, jövőjét mindig ujabb lépésekkel kell előre vinni. *A főváros az ország díszes kirakata,* amely a külső világgal szemben az egész ország haladó kulturáját, magas szinvonalát mutatja, miért is nekünk mindent meg kell tennünk városunk továbbfejlesztésére.

gázások sorrendje

nem lehe-
válogattam
a legfonto-
tehát meg-

dezetéül szintén a kölcsönöket jelölte meg. *Nekünk is ezt az eljárást kell a jövőben is követnünk,* mert a költségvetésben a legsürgősebb beruházó szük-

Belgrád. T. 74.

A vár és a hegy tövében elterülő város épületei felett a mecsetek tornyai uralkodnak. A tulsó partot, hol csolnakok kötöttek ki, járókelők élénkitik; az előtérben pedig tábori sátrak, egy ágyütüteg meg a körülöttük felállitott őrszemek kötik le figyelmünket. A jobbról közeledő tábornok lovas kiséretének egyik tagját látja el utasitásokkal. Felirata:

Prospect der Stadt Belgrad.

és alól jobbra: Dessiné et Gravé par Joseph Pollencig Peintre.

Rm., mér. a rl. 23.5: 34.3 cm.

Pollencg József

1794. 95-ből a
budai kir. palotában
rendezett bálról és
egyéb ünnepségekről
3 drb akvarellezett
vázlat a képművészeti

Múzeumban:

Lyka Károly a
Thieme-Becker-

ben

Pollencz József

Bál a nádornál
Budán 1795 febr. 11.

Repr.

Pester Lloyd

1941. dec. 25.
(Die ungarische
Dame.)

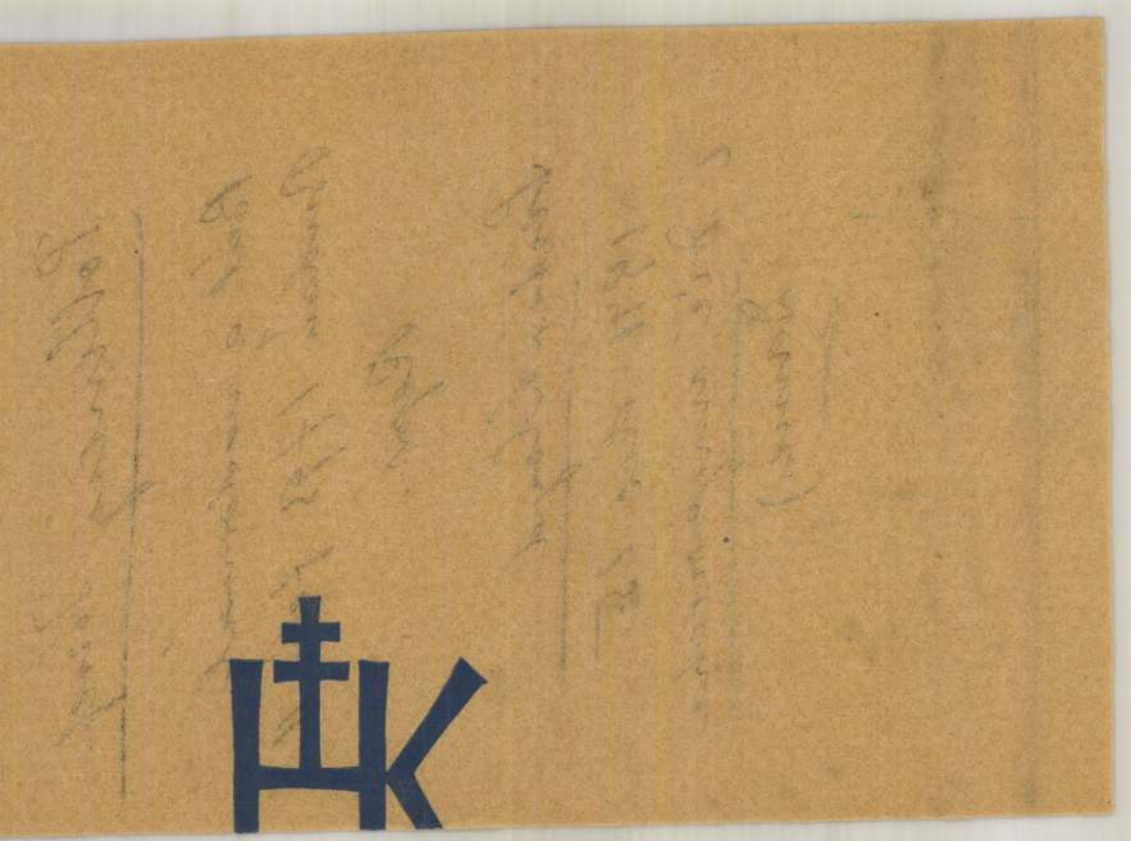

Pollencig József

MAGYAR MŰVÉSZET

1931. 394–395, 399

Pollencig József

XVIII. sz. ázadbeli grafikus

Erod

m. v. A Szépművészeti Múzeum új grafikái. Nemzeti Újság 1931 máj. 30.

U. 3/17

Lásd Schoen A.

Pest-budai almanach 59. l.

POLLENCIG *József*, festő és grafikus a XVIII. sz. végén Pesten. A Neuer Kurier 1789. évfolyama részére csinált primitív rézkarcainál érdekesebbek azok a finom akvarellezett rajzai, melyeket az 1794—95. a bpesti kir. palotában rendezett bálról és egyéb ünnepségekről készített s amelyek a Szépművészeti Múzeum graf. gyüjteményében vannak.

Eg. 2 II 315 L

...ros Vannucci) után.

Pálffy János hagyom.
Pozsony. 29

~~előtt. † 1530 körül.~~
...ben 1446-ban + Perugiában

V: 93.

~~ssal.~~

...ssé balrafordultan és ülve ~~[illegible]~~ abrázolt Madonna
...k Jézust fogja, ki lefelé néző any-
...ötte sötét draperia lóg, jobb kezét
...lját pedig annak térdén nyugtatja.
...veszi körül. ~~és~~ Felettök ~~[illegible]~~ jobbról is balról is három-
...a öltözete: fátyol, zöld bélésű kék
...szük ujjú piros ruha. A fátyol~~ba tü~~
...issé kivágott ruhát ~~tartó~~ brochesa bal-
...tet föl kiterjesztett szárnyakkal. A
...es épületek vannak. Az égbolt derült.

— Becsértéke ~~3500~~ 4000 K.

~~...mánya 1907. november 14-én (1429-908)~~
Forisleltárban 49 és annak

28

...nt:
...ottes mit dem Kinde von färbigen En-
...Glas 74 hoch, 57 brt. (Grosses Vorzim-

pag 22

Pollenzig József

rézmetsző Pesten. 1789.

A Neuer Kurier c. pesti hír-
lap részére rézkarcokat Eszitett
mesek elégge primitivek voltak
Ezek 1789-ben Laudon Gedeon
bárt Frigyes Józsiás Kasz-Kó-
burgi herceg és Hadik András
gróf hadvezérek arcképei.
Ezenkívül más háborus metsze-
seket és Budavaros képét is
árulta a Neuer Kurier utján.
Ugyancsak ő lehetett a mestere
azoknak a hadszintérről készült
metszeteknek is, amelyeket a lap
egészeves előfizetőt számára helye-
zek kilátásba. Mivel a Kurier-
nek, sajnos csak nehány ismerőse
szifolyama maradt meg, ezeket
fordits

a mellékleteket is csak rész-
ben ismerjük

irod

Kelényi B. Ottó. Az első
pesti hírlap háborus tudó-
sításai. Historia 1928
1. sz. 19 – 21. l. Landon és
Hadik arckepeinek repro-
dukciójával.

Nyilhegy, IX – X. nárádbeli

VI. 134.

Pollencig

l.

Schoencollaggruppe

9. l.

MDK

Pollencig

S.L.:"A magyar rajz ötszáz éves" a Szépmüv. Muzeumban. Pesti Hirlap 1940.jan.30.

Pollay jelzéssel 19. századi:

„Pipázó remetér" o.v. 37 x 30 cm

J. l. p.: Pollay 1871. Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 47. Képaukció Bp. 1978. december

POLLAY József (1876-1895) festő

91 8. 24, 25

oltárkép. Debrecen. Szt. Anna-tpl

Új Művészet

UNIVERSITY OF MICHIGAN

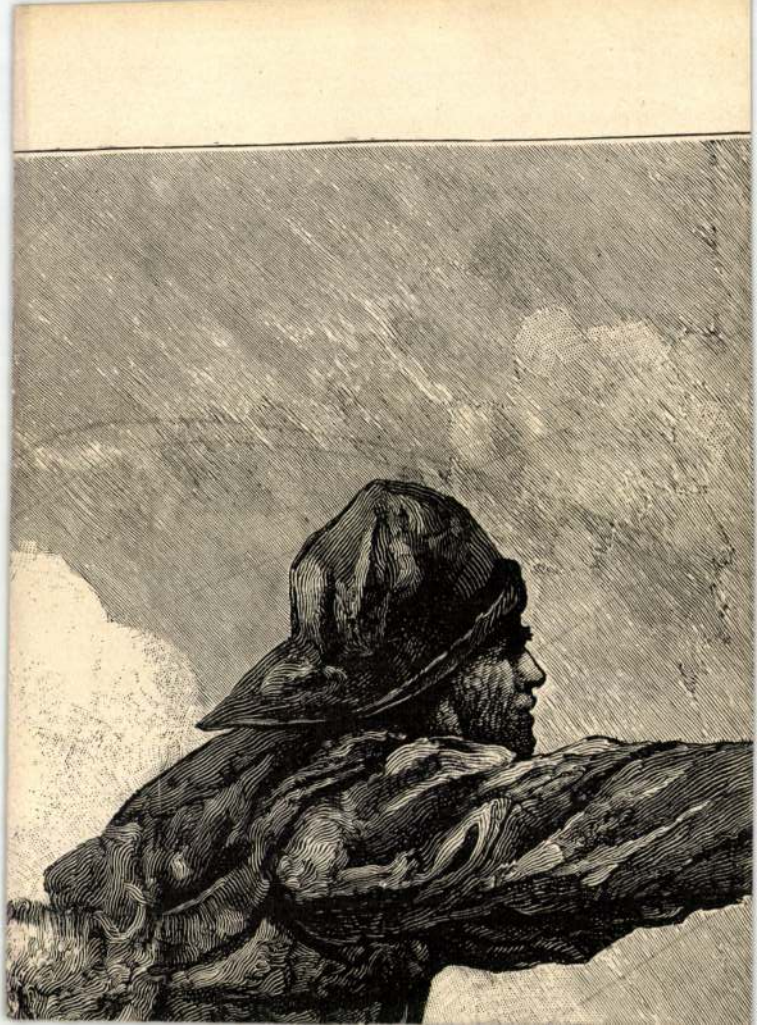

Pollay József

műkedvelő festő

† 1895. 69 éves korában

Sopronban (?)

Csatkóról.

Pollay József

a. hesseni herceg ezredhez tartozó hadnagy 1858–1859-ben a szabadkeri rajzot tanította a kassai főreáliskolábannehány hónapig.

Ger Emil

29. 8.

kamat

Követel

LEJÁRAT		Kamat	Kamatszám	ÖSSZEG	
év, hó	nap	nap		Pengö	f.

Folyószámla — Rónai

Tartozik

KELET év, hó	nap	Hivatkozás	TÉTEL	
január	5		Katona vtt 100 db. hizott sertést @ 0·80	15
			Szállítási költség	
január	5.		Átvételi költségek	
január	10.		2% eladási jutalék	
jamár	10.		Nyereség c. k számla	4298·40
"	10.		Komatszám c. és komat	4460 / 64
'	10.		Katona fél nyereség részesedés	
"	30		Saját fél nyereség részesedésem	
				15

Pollatschik Sajós

ezüstkoszorus aranyminoes
mester.

IV. Gerlóczy u. 1.

telefonja van.

int leguralkodóbb tájforma, az alföldi
y ezen a tájon ilyen a nép és a nép kul-
reg felől lehuzódott ide a görögkato-
egy hirnöke is eljutott ide. Vannak
nem egy falvában felismerjük az ősma-
és találkozunk svábokkal, akik elmagya-
ti népiségüket. Vallás szerint vegye-
k, mint görögök, reformátusok, főképen
épet nyujt épitészetük, falusi házai-
juk az északmagyarországi, ruténos, erdé-
di formákat. Mesevilâguk is ugyanezt a
ja.

is ez, a Báthoryak, Károlyiak,

1907. november 9. 570

Számvevőségnek: Radisics Jenő és dr. Semayer Vilibald temesvári és verseczi utiszámlái érvényesítés végett áttétetnek (859/1907.)

Polacsek Márton

festő

1895

Éimisk 1930. 87. l.

Miliaria V. 250

Polgár

Pöllatsek Márton

szül. Ugyesten 1879. Izr.

1896/97 I. o. Nemvasznos

Pollatschek Márton

1896/97

Ferképzomfoiskèvk

123.1.

Torzfej agyapból, római VI. 280

Pogány Margit

Pollacsek Pogány

Margit

Nagybányai kiáll kat 1912

81

Tüzgyürü VI.129

Pollacsek Mayer

Nagybányai kiáll kat 1912

78

Trencsén város jegyzőkönyvei

1776-tól VI. 248.

Pollacsek Mózsi

Nagybányai kiáll. kat.
1912. 79.

Pollatsek Margit

1899/900 Deák Ébner isk.

Ferképzomfoiskèvk

123 l.

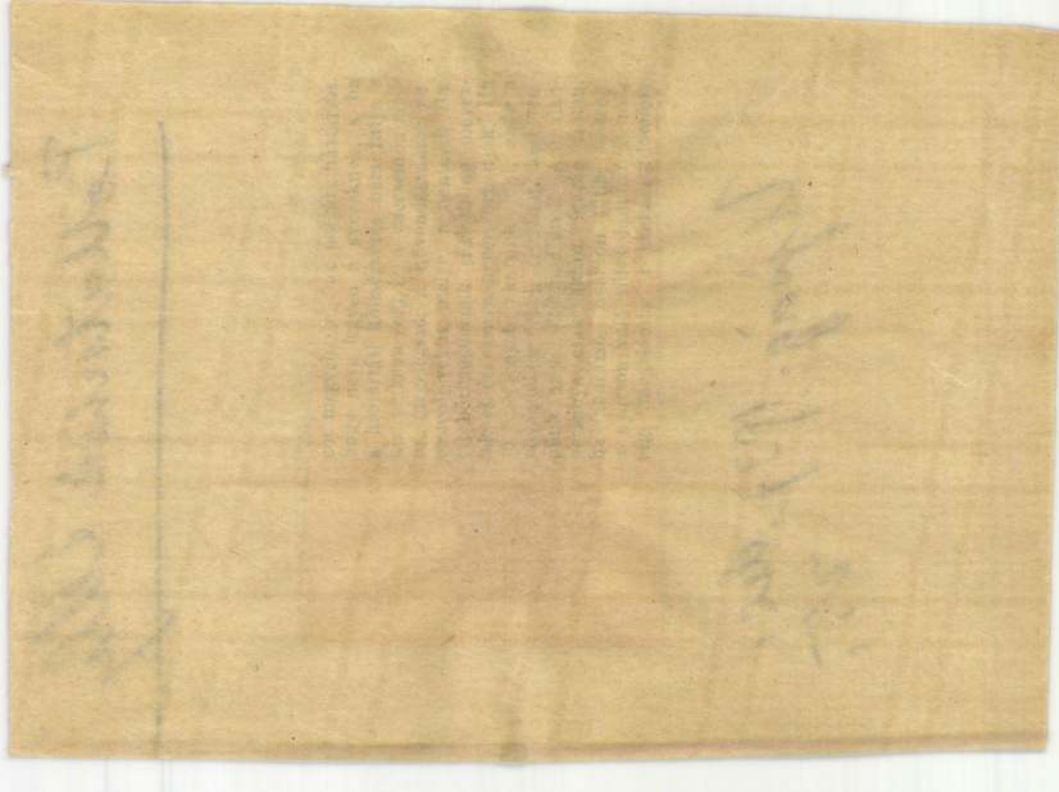

Pollatschek Lilly

POLLATSCHEK LILLY,

a kiváló fiatal festőművésznő, aki ugy érzi, hogy még csak ezután fogja bebizonyitani, hogy megérdemli máris jócsengésü művés nevét:

„Rudnay Gyula növendéke voltam az Akadémián, de még mielőtt hozzákerültem volna, Párisban tanultam, szemlélődtem. Részvettem a nemzeti kiállitáson és készülök első kollektiv kiállitásomra. Többet nem akarok magamról mondani, szóljanak majd helyettem képeim a kiállitásomon.

Ujság. 1937. dec. 25.

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Füszér,	a vát hópe, (külseje)	

Brody Janó-né Pollatschek Lilly, festő; 4.
1905. Bpesten. Tehetséget Ripple Rónay József federte fel. Utóbb Herman Lipót tanítványa vot. 1924–30. a képzőmův. főtskolán Rudnay Gyula szövéndeke Ezután Párizsban és Rosmaban vott tanulmányuton 1927 a tünyei Társaságtól Tájképére kitüntető elismerést kapott. 1938. részt vett a m. képzőművésznek londoni kiállításán

Művei harai kiállításokon:

1083

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eger,	Érseki Liceum, homlokzat középrisalit

Bródy P. Lily

OMKT. 602
1936. máj-jún.
Szomori leány

OMKT. 122.128
1939 dec. 1940 jan.
Ünnepkép, ablakban
Szerb templom.

OMKT. 147
1940. tav.
Zöldruhás leány

VJUK EGYBEN TISZTELETTEL A MAGYAR MŰVÉSZHETEK

IDŐRENDBEN FELTÜNTETETT ÜNNEPI ELŐADÁSAIRA:

47. évi január hó 6-án, Vizkereszt napján, hétfőn este fél 8 órakor a Zeneművészeti
mia nagytermében megtartandó megnyitó díszhangversenyen: SZAKASITS ÁRPÁD állam-
tart bevezető beszédet. Fischer Annie, Cserfalvy Eliz, Némethy Ella, Gábory Magda, Rösler
lléptével: Ferencsik, Lukács, Komor és Varga karnagyok vezénylik a Székesfővárosi Zenekart.

47 január 12-én, vasárnap este 7 órakor TILDY ZOLTÁNNÉ Köztársasági Elnökasszony
nyitóbeszédet az Állami Operaház díszelőadása előtt. Új betanulással kerül bemu-
Johann Strauss Denevér-je.

47 január 18-án, szombat este fél 7 órakor a Nemzeti Színház díszelőadása:
eare: Antonius és Kleopatra — Ünnepi megnyitóbeszédet tart: MOLNÁR ERIK népjóléti miniszter.

47 február 1-én Debrecenben, az Arany Bika szálló nagytermében Bibó Olga, Gobbi
chy Blanka, Sz. Kováts Mária, Jámbor László, Major Tamás, Varga Pál felléptével, a debreceni
árda és honvédzenekar közreműködésével, bállal egybekötött díszhangverseny. Megnyitóbeszédet
MOLNÁR ERIK népjóléti miniszter.

47 február 2-án, vasárnap: Képzőművészeti Kiállítás a Déry-Múzeumban, ünnepi felolvasó-
Ady-Körben.

47 február 15-én Szegeden a Nemzeti Színház díszelőadása: Paraszt-
; Móra: A jó Isten szűcsmestere; Fából faragott királyfi. Megnyitóbeszédet tart: BALOGH
miniszterelnökségi államtitkár.

47 február 16-án: Képzőművészeti Kiállítás a Kultúrpalotában; ünnepi felolvasóülés a
-Társaságban.

47 március havában Pécsett és Győrött.

Bródy Lilly

festő

Kertben, pasztell

Fiatal lány, "

Magy. nův. repr.

képzőm. kiáll. 1947

Pan

(v. Ernst Mur)

majd 1816-ban ugyanőt felsőma-
gyarországi utjára. Útközben állan-
dóan rajzolt, de olajképeket is festett.
A Magyar Kurir 1825. nov. 1. számában
hírül adja, hogy a Lithographische
Institut kiadásában ~~megjelenik~~
~~egy magyar 1~~ „Kisded íven, finom,
szinnel világosítva" megindult
egy magyar tájképgyüjtemény,
melyet Jaséhke Ferenc „természeti-
képen rajzolt, 's körémetszett". Eddig
Kilenc készült el. (* ld. kat.). Ezen Ei-
nül kiadott ... 30 lapból álló

Pollatschek Lilly

Hefeltlex. 216 l.

Elektr. arch.
u. o. 924. l.

ALELNÖKÖK
BERNÁTH AURÉL
KMETTY JÁNOS
MEDGYESSY FERENC

IGAZGATÓ
Dr. GERGELY PÁL

FŐTITKÁR
VARGA OSZKÁR

A KIÁLLITÁST RENDEZTE
KMETTY JÁNOS

BRODYNÉ, POLLATSEK LILI
32. Régi kút, olaj
33. Csendélet, olaj

Nemzeti Szalon

Kut
1943. okt. hó

~~Ásatás, arad-gáji~~ VI. 153.

Pollatschek Lilly

1925. SzMPT által díjazott mű-
veszek kiáll. IV. szalon.

Önarckeje, olaff.
Fekvő akt, olaff.
Öreg néni, olaff.
Három kivályok, olaff.

SzMPT-tól kitüntető elismerés.

BRÓDYNÉ, POLLATSCHEK LILLY
30. Kertrészlet, temp.
31. Tükör előtt, temp.

Nemzeti Szalon

Kiet
1941. nov-dec

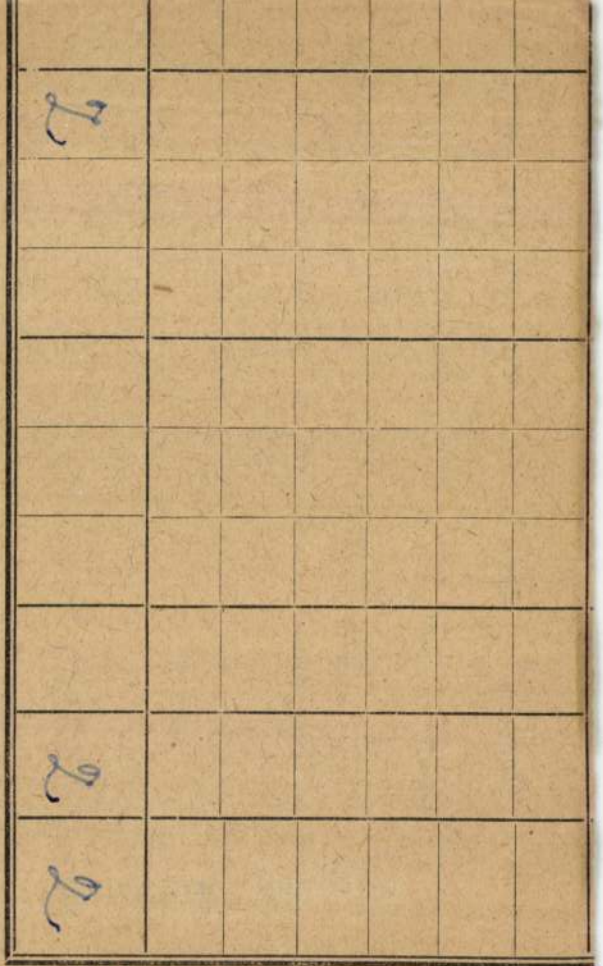

778. Rsz. Pallas nyomda, Budapest.

BRÓDYNÉ P. LILLY
43. Édesanyám, olajf.

Nemzeti Szalon

Kut
1942. nov.

Cluj 1936 November 9

Müemlékek Országos Bizottsága
Nga. Elnökségének

B u d a p e s t

30-i n. b. sorsikban arró, értesitet-
zottség a régi Kolozsvárról készitett
yt tart s egyuttal ajánlatunkat is kér-
tunkat mi Október hó 5-én be is küld-
ttel az összes. felvételeink jegyzékét.
ajánlatunra ez ideig választ még nem
nénk tudni, hogy mikép csszuk be munká-
ttel kérjük a Nagys. Elnökséget, szi-
i bennünket, hogy számithatunk e vagy
lekre vonatkozó n.b. rendeléükre?
t illetve rendeléüket várva, maradunk
kiváló tisztelettel:

p.Revel

BRÓDYNÉ P. LILY

28. Kilátás az ablakból, olajf.
29. Leány a terraszon, olajf.

Nemzeti Szalon

Kat
1940. nov.

206 Ady, bronz 3500

Schaar Erzsébet

Pollatschek Lilly

189 Öregnéni, olajf. 3000
190 dr. S. J. urnő arcképe, olf. mgtul.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1926

Mag. Rep. 333.

Graf.
(Karg.)

mel

opel und
n und Umgegend.

y' dep. 44.

17.7
94
83

ng.

Pollatschek Lilly

208	Tájkép, olajf.	200.—
209	Szőke gyerek, olajf.	mgtul.
210	Réther bácsi, olajf.	500.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

Kovács

miniszteri irodatiszt.

A Müemlékek Orsz. Bizot

BRÓDYNÉ POLLATSCHEK
LILLY
28. Csendélet

Nemzeti Szalon

Kut
1938. okt. nov.

B. Pollatschek Lili

festő Műcsarnok
1933. nemz. képzm. Liáll
491, 492

Csendélet,
Szobasarok.

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK

JEGYZÉKE

Bródyné Pollatschek

Lilly

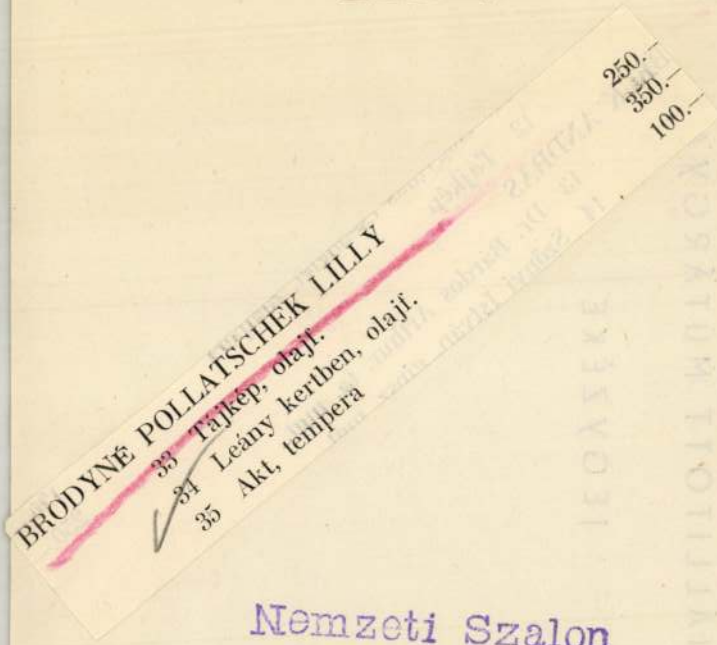

Nemzeti Szalon

1937. nov.–dec

Kut.

Ederiy agyagból, öskori VIII. 190.

Pollatschek Lili festő

Kossuth Lajos-tér 4. Műcsarnok

1934. nemz. lépzm. biáll. 50, 162, 371.

Jashabkai Sanherbai
Patel, hindu bio-
logus arck. paszt
Álló akt. paszt
Kajnapart. Df.

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

PÉNZTÁROS:

LEHEL BÉLA

FŐTITKÁR:

KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

Bródyné Pollatschek Lilly

30 Csendélet őszi napsütésben olajf.
31 Szürke ruhás leány „
32 Kis fiu „
33 Nyitott ablak „

Nemzeti Szalon
Kut
1937 ajd

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN HORVAY JÁNOS

B. POLLATSCHEK LILLY

82	Fiatal leány	olajfestmény	350.—
83	Meztelenül	kréta	400.--

Nemzeti Szalon 1934
Kut ápr

1940 bev.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG

MŰVÉSZTAGJAINAK

JUBILÁRIS (VII.) KIÁLLITÁSA

BRODYNÉ POLLATSCHEK LILLY

24 Ablakban olajfestmény 300.— pengő

Nemzeti Szalon 1934. dec

Kat.

NEMZETI SZALON
1927 dec. - 1928 jan

Bródy Lily

Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1946. jún.
(v. Ernst Múz.)
Interieur, of.

Bródyné Pollatschek Lilly

22 Sárga bluzos leány olajf. 300.–

Nemzeti Szalon 1936,
Kut Febr-márc

Pollatschek Lili

1924/25 – 1929/30

Ferképzomfoiskèvk

1932-33. 123 l.

✓

Polatschek Lilly

l.

Bírómagfestőnők

51 l.

Bródyné Pollatschek Lilly

M Képzm Szabad Szervezete

II. szabad vemz. kiáll.

1947. márc.-ápr.

Interieur, kréta és tempera

Műteremben, u. a

Különböző vörösök u. a.

Bródy Lilly

Tamás galéria

61. 17/ 1935. okt.

Lent Endre I–II

vizt

modern m. akvarell

kiall

Térkép.

E szinezett lap, a melyh
nia és Hungarica alatt a Nota
ságnak délkeleti részet ábrá

Szines rm., mér. a v

Pollatschek Lilly

1927. kitüntetés elismerés

Tavaszi Szalon

giai iskola.

dból.

Középütt elválasztott haját
ı tűzte fel. Szeme kék.

— Lelt. sz. 1268. — Vétetett
lirán, vagyis 1345·50 K-án.
1-én (246–895). — Az elszá-
és az 1895 november 28-iki
Az elszámolást jóváhagyta az
-900) és az 1901 augusztus
1).
17. l. — Verzeichniss Nº 139.

27

B. Pollatschek Lili

festő

Műcs. kiáll. 1933 tól

Pipics 119. l.

Térkép.

E szines lapnak, a melyen
hadi hajó látható és jobbra az

SCHLAVONIAE, [illegible] CROATIAE
REGIONVM NOVA DESCRIPTIO

és az iránytü felett: Cum priv
a lap hátán [illegible] sz

Rm., mér. a rl.

194-91-3

Polatschek Lilly

1927. Nemzeti Szalon
elismerő oklevele

Tavaszi Szalon

Brody Lili

Szocdem Párt mübé-
szinek kidll
1945. okt. (v. Ernst M)

Tájkép, of
Mapraforgó of
Templom, of.
Czendélet of.

Erre a képre Arányi
Árpád díjat nyerte

A többi tizenegy

csütörtöki ülésére mara

Kaán Károly, dr. Ger

Csányi Károly, Végh Gy

Kimentik magukat.

Pollatschek Lilly

Tavaszi Szalonban kitüntető elismerés 1927.

Életrajz és irodalom

1938. részt vett a m. képrömüléznők londoni kiállítás ún Rudnay Gyula

1924–30. a képrőm. fősk. tanult

Ujvári 2 f. 1905

1924 előtt már Párizban tanult

a Sz. T. Ujvári tárlatán (Tav. Szalon) Tájkepére kitüntető elismerés

141. kép. *Kulmbach,*

Pollatschek Lili

festő

részt vett az alábbi ki-

állításon

Művészet. 1938. 56. l.

(Magyar képzőművész-

ek londoni kiállítása.)

Pollatschek Lilly

festő

szül. Bpest 1905.

Ujv Wzs L

715. l.

Giordano

gyanott 1705 január 12-én.

z alakban és egy összean ülve ábrázolt nő, a ki ek leeresztett jobb kezébe gyenes kardot ad és a ki ére könyöklő Ámor karolt bról a Történetírás helyezála levő könyvre támasztakarja. Mögötte egy ifju bontakozik ki. Az előbbi nyugtatja, míg az utóbbi rette lebeg és a szemére özépütt egy ifju tünik fel. lerékon megkötött és kerelástot visel s az előrehajolt el kötötte körül. Előttök a ének közelében, fasces fekőzött égbolttal.

m. — Lelt. sz. 4229. — Becslffy János hagyománya 1907 Az átvételre és az átvétel t lásd a 4203 lelt. szám16-án (453–913).

tok a Szépművészeti Múzeum-

oro Vanucci (Perugino) is-

tkozó egyéb adatok és pedig: 908. pag. 23. N° 34). *Luca* inem Schwerte, Satyren und eichgeschnitzten vergoldeten

0–908. pag. 3. N° 6). *Luca* Im alten, reich geschnitzten reppenhaus, II. Étage);

(1893–912. N° 28). *Luca*

(2165–912. N° I: 28). *L.* Vászon, 167 : 286 cm.

III
865 (4229).
975 (60)
28 (1002)

POLLATSCHEK *Lili*, festő Budapesten, hol tanulmányait is végezte. 1925. a Szinyei-Társaságtól kitüntető elismerést kapott. Művei: Önarckép, Fekvő akt, Öreg néni. Három királyok, stb.

Eg II 315-l

megírva

Bródy Jánosné

Pollatschek Lili

festő

Sarolta u. 3

MKSz 1947

kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

969, szám 10402, 9970

BUDAPEST

lékek Orsz. Bizetts. tek. Elm.

Bpest IX.

talból.

Pollacsek Lili

Pollacsek Lili, a professzor lánya. Gazdag úrikisasszony volt, aki soha nem érdeklődött ruha és divat iránt. Férjhez ment Bródy Sándor. Jancsi fiához, boldogan él, bohém férjet akart, nem cégvezetőt, se bankdirektort.

Azóta is fest, fest és fest. Nagyon szimpatikus és nagyon tehetséges.

Mádas Sándor: Festők, regényhősök... Pesti Napló 1936. márc. 19.

A Kut 1936-iki kiállításán szereplő művészekről szól a cikk.

Jung József 1105
Jung, Carl Gustav 151
Jungfer Gyula 1430
Jurcsik Károly 2291
Jurecskó László 1856, 2131, 2298
Jurkovic, Miljenko 867
Juvenel, Paul 1123

K.D. 773
KF 2061
k.f. 2573
K.F.Zs. 1424
K.I. 1682
K.K. 2282
Kaba Melinda 230
Kabdebó Lóránt 1198
Kádár Béla 2292
Kádár F. Tibor 2293
Kádár Márta 2757
Kádár Zoltán 124, 378, 521, 778, 957, 968, 1152
Kaesz Gyula 1703, 2294
Kahler Frigyes 1168
Kähler, Gert 1301
Kahoun, Karol 493
Káich Katalin 2352
Kaiser Anna 231, 232, 612
Kaján Imre 1533
Kaján Tibor 533, 2295
Kákonyi Csilla 2296
Kalesný, František 675, 1173
Kalinowski, Konstanty 1111, 1106
Kállai Ernő 66, 125
Kállai Gyula 117, 1493, 1501, 1519, 1588, 2139, 2454, 2619
Kállai Katalin 2467
Kállay Dusan 2297

Pollath Jeromos Rönüves

(1572)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 39.

```
  1     K

        >
        >
        >
NA<     >
        >
        >

        >
        >

        >
        >


        >
        >


        >
        >

        >
```

POLLATH Jeromos életrajzi

Koppány T. – Studia Agriensia 17. 156.

MDK.

Pollárd Róbert festő

Sartorius J.N. után készitette az
"Ügető kocsi" c. szines metszetet

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
46.l.

M.D.K.

Pollár Ferenc, egri ácslégény

Morvaországból vándorolt be és Egerben 1752,-ben Wildinger ácsmester segédjéhént működik.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk-: Dercsényi Dezső.
Bp. 1960. Akadémiai Kiadó, 381. old.

[illegible] Egerben 1752-ben --+ Wildinger
ácsmester segédjeként működik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

POLIÁR Ferenc Morvaországból bevándorolt egri
ácslegény, aki

Pállanio Barnabás

XVI

d.

Patakivárep

1228.

		Kikiáltási ár pengőben
2462.	ISMERETLEN FESTŐ, Női képmás. Miniatűr. (Színezett fénykép.)	20
2463.	ISMERETLEN FESTŐ, Női képmás. Miniatűr. (Színezett fénykép.)	20
2464.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Alpakka, csiszolt üvegtállal .	45
2465.	KOSÁR. Bronz	15
2466.	ELEFÁNTCSONTFARAGVÁNY. 3 drb. (Hibásak.)	21
2467.	ÁLLÓÓRA. Alabástromoszlopokkal, kovácsoló és köszörülő angyalokkal. 1820 körül	200
2468.	OROSZLÁN. Elefántcsontból faragva, hasonló állványon, miniatűrrel	84
2469.	OROSZ SZAMOVÁR, tálcával. Nikkel	25
2470.	CSONTFARAGVÁNY: Páris ítélete. Dombormű a XIV. század modorában, berakott keretbe foglalva .	160
2471.	FEKVŐ PUTTÓ. Bronz, márványtalapzaton . . .	16
2472.	ÁLLÓ VILLANYLÁMPA. Bronzírozott fém, alakos díszítéssel	60
2473.	ÁLLÓÓRA. Ütőszerkezettel, tölgyfatokban . . .	70
2474.	EVŐESZKÖZ. Alpakka. 12 személyes. Tokban . .	90
2475.	GYERTYATARTÓ. Fém, alakos dísszel. Egy pár. 1860 körül	5
2476.	KOVÁS PUSKA. Szépen vésett díszítéssel. XVIII. sz.	30
2477.	NÉGYÁGÚ GYERTYATARTÓ. Sárgaréz . . .	30
2478.	ÁLLÓÓRA. Alabástromoszlopokkal, a számlapon kovácsoló és köszörülő angyalokkal. 1820—30 körül . .	200
2479.	TEÁSKÉSZLET. Alpakka. (1 teafőző, 6 csésze aljával	

porcellánbetéttel, 1 cukortartó és 1 tálca.) Argentor 50

2480. MOKKÁSKÉSZLET. Alpakka. (1 kanna, 1 cukortartó, 4 csésze aljával és porcellán betéttel és 1 tálca.) Argentor 30

2481. ÉTELHOMBÁR. Nikkel 35

2482. BOGRÁCS. Nikkel 25

2483. ÁLLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, ütőszerkezettel. Empire 140

2484. MÁRTÁSOS CSÉSZE, alpakka 30

2485. ÁLLÓÓRA ALABÁSTROM OSZLOPOKKAL, számlapján mozgó jelenetekkel. 1820 körül 175

2486. WESTMINSTER ÓRA, fényezett mahagónifatokban 140

2487. PISZTOLY, katonai, kovás szerkezettel. XIX. század első fele 6

2488. FORGÓPISZTOLY, gyutacsos szerkezettel (fedőlapja hiányzik) 1850 körül 18

2490. FALIÓRA, aranyozott fakeretben, ütő- és zenélőszerkezettel. (Hibás) 100

2491. DÍSZVÁZA, bronz, üvegbetéttel. Hozzá tükrös tálca. Empire 200

2492. ÁLLÓÓRA, feketére fényezett fatokban, oszlopokkal, aranyozott számlappal és ütőszerkezettel. 1850 körül 100

Pollatsek A.

pesti óráś

XII. 24.

Álló óra, fekete fa-
borban, alabástrom
oszlopokkal, ütő- és
zenélő szerkezettel

57. anke.

Postatakarék

1929. dec.

ŰJVELŐDÉSI TANÁCS
ÖNYV-OSZTÁLY
, STÁHLY-UTCA 1

CSEKKSZÁMLA
11.827

dszázad óta ez az első eset, hogy nagy
hogy ha tudsz, segits ki 8-10 napra
tudsz. A hurcolkodással járó kiadások
gy csakis ugy tudom ügyeimet rendezni,
mra egész rövid időre. Bajomban - mint
t lenni - mindenki cserben hagyott,
giteni. Ha a helyzeted nem engedi meg,
zives legalább azt a 20.-P-t rendelke-
atározott időre adtam Neked kölcsön a

Ölel baráti hived

Kollosz

		Kikiáltási ár pengőben
2462.	ISMERETLEN FESTŐ, Női képmás. Miniatűr. (Színezett fénykép.)	20
2463.	ISMERETLEN FESTŐ, Női képmás. Miniatűr. (Színezett fénykép.)	20
2464.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Alpakka, csiszolt üvegtállal	45
2465.	KOSÁR. Bronz	15
2466.	ELEFÁNTCSONTFARAGVÁNY. 3 drb. (Hibásak.)	21
2467.	ÁLLÓÓRA. Alabástromoszlopokkal, kovácsoló és köszörülő angyalokkal. 1820 körül	200
2468.	OROSZLÁN. Elefántcsontból faragva, hasonló állványon, miniatűrrel	84
2469.	OROSZ SZAMOVÁR, tálcával. Nikkel	25
2470.	CSONTFARAGVÁNY: Páris ítélete. Dombormű a XIV. század modorában, berakott keretbe foglalva	160
2471.	FEKVŐ PUTTÓ. Bronz, márványtalapzaton	16
2472.	ÁLLÓ VILLANYLÁMPA. Bronzírozott fém, alakos díszítéssel	60
2473.	ÁLLÓÓRA. Ütőszerkezettel, tölgyfatokban	70
2474.	EVŐESZKÖZ. Alpakka. 12 személyes. Tokban	90
2475.	GYERTYATARTÓ. Fém, alakos dísszel. Egy pár. 1860 körül	5
2476.	KOVÁS PUSKA. Szépen vésett díszítéssel. XVIII. sz.	30
2477.	NÉGYÁGÚ GYERTYATARTÓ. Sárgaréz	30
2478.	ÁLLÓÓRA. Alabástromoszlopokkal, a számlapon kovácsoló és köszörülő angyalokkal. 1820—30 körül	200
2479.	TEÁSKÉSZLET. Alpakka. (1 teafőző, 6 csésze aljával porcellánbetéttel, 1 cukortartó és 1 tálca.) Argentor	50
2480.	MOKKÁSKÉSZLET. Alpakka. (1 kanna, 1 cukortartó, 4 csésze aljával és porcellán betéttel és 1 tálca.) Argentor	30
2481.	ÉTELHOMBÁR. Nikkel	35
2482.	BOGRÁCS. Nikkel	25
2483.	ÁLLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, ütőszerkezettel. Empire	140
2484.	MÁRTÁSOS CSÉSZE, alpakka	30
2485.	ÁLLÓÓRA ALABÁSTROM OSZLOPOKKAL, számlapján mozgó jelenetekkel. 1820 körül	175
2486.	WESTMINSTER ÓRA, fényezett mahagónifatokban	140
2487.	PISZTOLY, katonai, kovás szerkezettel. XIX. század első fele	6
2488.	FORGÓPISZTOLY, gyutacsos szerkezettel (fedőlapja hiányzik) 1850 körül	18
2490.	FALIÓRA, aranyozott fakeretben, ütő- és zenélőszerkezettel. (Hibás)	100
2491.	DÍSZVÁZA, bronz, üvegbetéttel. Hozzá tükrös tálca. Empire	200
2492.	ÁLLÓÓRA, feketére fényezett fatokban, oszlopokkal, aranyozott számlappal és ütőszerkezettel. 1850 körül	100

XII. VEGYESEK

(2441-től 2634-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
2441.	ÁLLÓÓRA, faliállvánnyal. Boulle munka, bronzveretekkel	600
2442.	LEVÉLNEHEZÉK. Márványlapon fekvő borzeb, bronz	15
2443.	SZIVARVÁGÓ. Bronz, fekvő kutya alakjában	19
2444.	KOSÁR. Aranyozott bronz	22
2445.	DOHÁNYTARTÓ. Pirosmázú majolika, domború díszítéssel	6
2446.	EVŐESZKÖZ. Alpakka. 12 személyes. 89 darab. Tokban	95
2447.	CÉHKORSÓ. Lefelé szélesedő hengeres testtel, amely három angyalfőn nyugszik. Fedelén oroszlán pajzsot tart, ezen felírással: Maurer Zochkandel 1688. Szászországi munka a XVII. századból. Kitűnő állapotban	350
2448.	ÚTI PÁLINKÁSPALACK. Nádfonattal burkolva. Elefántcsontdugóval	12
2449.	GONG. Bronz	18
2450.	ÁLLVÁNY. Aranyozott bronz, papagály alakjával	15
2451.	ÁLLÓÓRA. Fekete fatokban, alabástromoszlopokkal, ütő- és zenélőszerkezettel. Biedermeier. Készítette: A. Pollatschek, Pesten, 1830 körül	220
2452.	ÁMPOLNA. Alpakka	19
2453.	SÁRKÁNY. Bronz	14
2454.	ÉKSZERTARTÓÁLLVÁNYKA. Gyöngyház, aranyozott bronzdíszítéssel. 1800 körül	32
2455.	LEVÉLNEHEZÉK. Márványlapon ülő borzeb	15
2456.	ÁLLÓÓRA. Faragott és aranyozott fa, ütőszerkezettel. XVIII. sz. vége	280
2457.	LEVÉLNEHEZÉK. Márványlapon álló kisleány bronzból	15
2458.	HALEVŐESZKÖZ. Elefántcsontnyelekkel. (1 lapát, 1 nagyob villa, 12 kés és 12 villa). 2 tokban	72
2459.	ÁLLÓÓRA. Aranyozott bronz, ütő- és ébresztőszerkezettel. 1850 körül	64
2460.	POHÁR. Elefántcsont, domború faragással. (Olympusi istenek.)	80
2461.	ISMERETLEN FESTŐ, Női képmás. Miniatűr. (Színezett fénykép.)	20

Arvi Körl. 1930 június 3-tól 54. anke.

POLLÁR Ferenc Morvaországból bevándorolt egri ácslegény, aki Egerben 1752-ben --+ Wildinger ácsmester segédjeként működik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Polnisch György Gotfrid

ötvös

Beszterczebányán 7 férfi és egy özvegyasszony foglalkozott az aranyművességgel, kik közül ~~*Schüchen* Máté~~, ~~*Vozár* Pál~~, *Rauschler* Henrik és *Hansoli* ~~János ott~~-helyben, *Bentschat* ~~György~~ Pozsonyban, *Pastaillen* ~~György~~ és *Polnisch* György-Gotfrid Körmöczbányán tanultak mesterségüket. A város régi szokása és gyakorlata szerint 14 próbás ezüstöt tartoznak dolgozni, de csinálnak hitványabbat is a szerint, a mint a megrendelők kivánják s a milyen anyagot kapnak. A melyik szorgalmasan utána lát mesterségének, tűrhetően megél belőle.

1715-ben az aranyműves czéh 4 mesterből állott, a kik 100, 50, 30 lat ezüstöt szoktak évenként felmunkálni. Évi jövedelmük 25 rènes fontra tehető.

1720-ban két mester volt a czéhben s két zsellér; amazok körülbelől 9 ftot, ezek 20 ftot keresnek egy esztendőben.

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben. Arch. Ért 1904. évf. 390-391. l.

A majusvégi hőség már kánikulai mer
öltött és igy a nézőtéren verejtékezve
csak irigyelhetjük azokat a szép lányokat
a *Király-Szinház* uj operettjének bekezd
lenge fürdőkosztümben jelennek meg elő
hogy a szépségkirálynői cimért versen
egymással. *Ternay* István, *Ménessy* Til
Garai Imre operettjének *Vaály* Ilona a
donnája, tehát ő lesz a „Miss" és öt vis
az amerikai filmkirályok *Hollywoodba* fil
Ide azután elkiséri a vőlegénye, egy s
angol nyelvtanár is. És a sors kereke az
rikai csodavárosban ugy fordul, hogy a
tanárból lesz a mozicsillag, mig a pesti sz
királynő kénytelen a girlek névtelen csap
eltünni. Mindennek dacára a végén mégi
más keblére borulnak és elindulnak a
end teljes kiélvezése céljából Budapestre.

Régi szabály, hogy a szinházakkal szemben igényeink a hőmérő higanyának emelkedése arányában csökkennek. A *Ternay Ménessy Garai* operettől sem szabad tulságosan sokat várnunk és akkor nem csalódhatunk benne. Kapunk néhány igen sikerült táncot, egy pár könnyen megjegyezhető melódiát, kedves szereplőket és egy sereg nagyon szép lányt. Aki harminc fok melegben még ezzel is elégedetlen, azt igazán nehéz kielégiteni. Hogy a libretto nem izgalmasan érdekes és egynéhány szellemesnek gondolt mondást helyesebb lett volna elhagyni belőle, az ezuttal nem is tulságosan fontos. Aminthogy az is nagyképüség lenne, ha *Garai* Imre muzsikájától ujszerüségeket és eredeti ötleteket várnánk. *Garai* Imre igy a legjobb, egyszerüen, kitaposott utakon haladva és mindig biztosan etalálja a legszélesebb körü nagyközönség izlését és jóakaratát. De mindez ezuttal nem is fontos, a lényeges az, hogy néhány pompás szinésznőnek és szinésznek alkalom adassék a szereplésre, az éneklésre és a táncra. Ilyen alkalomban pedig a három felvonás alatt egyáltalán nincsen hiány.

A már emlitett primadonnán: *Vaály* Ilonán kivül *Bársony* Rózsiról kell a legteljesebb elragadtatás hangján megemlékeznünk, aki bájos, friss, kedves, mint mindig és akinek még azt is meg kell bocsátani, hogy előbb *Bethlen*, majd *Klebelsberg* álarcával az arca előtt énekel és táncol. Méltóan sorakozik hozzájuk *Orosz* Vilma, sőt az ügyes *Fenyvessy* Éva is. A férfiak közül *Kertész* Dezső és *Sziklay* József állanak az első sorban, de nem kevésbé jók *Latabár*, *Pártos* és *Major* is. A zenekar vezetéséért *Nagypál* Bélát illeti meg az elismerés.

Az ujdonság kiállitása igen szép, rendezése ötletes és érdekes.

s. gy.

---

* **Opera.** *Alpár* Gitta nagyszerü müvészetét a Traviata Violetta szerepében élvezte ma este a budapesti közönség. A kitü...

...Constantin abbé. (*Felujitás a Nemzeti Szinházban.*) Pénteken este ujitotta fel a Nemzeti Szinház Constantin abbét és a cimszerepet ez alkalommal *Rózsahegyi* Kálmán alakitotta. *Ujházy* hires szerepében ...

...irták, hogy az Uj Szinház bérletét Tomay Ándor, az ismert bonviván kapta meg. Mivel szándéka az, hogy operetteket játsszon a jövő szezonban, rendezőnek és müvészeti igazgatónak Király Ernőt szerződtette.

* **Elvesztette hangját egy hires néger szinész.** Londonból jelentik: Paul Robson, a hires szerecsen drámai szinész, ideiglenesen visszavonul a szinpadtól, miután egyik nagyon nehéz szerepének megerőltetései folytán elvesztette hangját. Az orvosok véleménye szerint legalább háromévi pihenésre van szüksége, amit Robson az orosz nyelv megtanulására akar forditani. Ugy találja ugyanis, hogy a mélabus orosz népdalok hasonlitanak legjobban a néger vallásos énekekhez s ezért bele akar mélyedni az orosz népzenébe.

* **13-án lesz premier Budán.** A Budai Szinkör szombaton este be akarta mutatni Henry Kistemaeckers A nagy sláger cimü darabját. Ez a premier azonban elmarad. Ellenben az első operettujdonságnak a Cs. Sz. K. (Csalódott Szerelmesek Klubja) cimü magyar operettnek a premierjét előbb tartja meg, mint eredetileg tervezték. Junius 13-án már premier lesz a Budai Szinkörben. A főszerepeket Honthy Hanna, Delly Ferenc és Rátkay Márton játszszák.

tötte el, hogy mikor kezdi el a nyári szünetet. A legtöbbje valószinüleg szintén már korán. Lehet, hogy a Városi Szinház sem játszik vasárnapon tul.

* **Németh Mária Londonban.** *Németh* Mária, a világhirü magyar drámai énekesnő ma Londonba érkezett, ahol a Covent Garden olasz operaciklusának több előadásán szerepel. A müvésznő először junius másodikán lép fel a Turandot cimszerepében; partnerei európai sztárok.

Hangversenyek

Békéssy Mária együttese ma, Z. ½9.

Pollencig József

Ujság, 931.V.30.
P.H. 931.V.30.
M. 931.V.31.
M.U. 931.V.30.

SÁG Ujság

ábrázolásnak: Delacroix egyik Hamlet-illusztrációjának tanulmánya. S most már egymás után következnek a mult század müvészetformáló modern francia festői. Puvis de Chavannestől eddig egyetlen rajza sem volt grafikai gyüjteményünknek: itt három is beszél erről a nagy művészről, aki magánosan és páratlanul képviselte a XIX. században a monumentális festést. Két kis kompozíciós tanulmánya van, egy drapéria-tanulmánya, meg egy ülő szentnek tollal rajzolt alakja. Ez az utóbbi munka a legjelentékenyebbik. Manet müvészetét, annak is a javakorát idézi fel a mester egy vizfestménye. Tanulmány ez a kép Manet egy hires festményéhez, amelynek spanyol táncosok a szereplői. Pissarro két rajzát említjük még meg, továbbá Troyonnak hatalmas lovát s utána az élők közül Maurice Denisnek egy meghatóan gyengéd kompozícióját (szines litografia), a legmodernebbek közül pedig a finom Marie Laurencin és Maurice de Vlaminck egy-egy grafikai lapját. A kiállitás kis francia csoportját egészíti ki egy vitrinányi illusztrált könyv, a francia bibliofiliának megannyi gyöngye. Pierre Bonnard, Rodin, André Derain és Marie Laurencin a müvészei ezeknek a szép könyveknek. A franciák szomszédságában említjük meg, mert bizonyos mértékig rokonaik, a kiállitás két modern osztrákját: Kokoschkát, kinek ülő nője még szinte klasszikai elképzelés s mintha teljesen idegen volna későbbi torzító ábrázolásmódjától; továbbá a degeneráltságig elfinomodott és hisztériás, de minden izében artisztikus Egon Schiele két érdekes rajzát.

A kiállitás külföldi anyagán mennyiségre tulltesz a magyar anyag, számos darabja azonban minőségre sem marad mögötte. Örvendetes mindenekelőtt a magyar gyüjtemény régi anyagának gyarapodása. A XVIII. század végének és a XIX. elejének számos festője szerepel benne, nem egy jelentős darabokkal. Müvészetünknek abban a korai korszakában még a dilletáns is számot tett és megérdemli, hogy számon is tartassék. Nem egy teljesen ismeretlen névvel találkozunk ebben a csoportban s több olyannal, melyről a nevüknél egyéb ismeretünk nincsen is.

Pollencig József az ismeretlenek közé tartozik. Hoffmann Edith dr., grafikai gyüjteményünk kitünő igazgatója a felfedezője. Három egymással rokonstilusu szinezett tollrajzra mutatta ki a különben teljesen ismeretlen Pollencig szerzőségét. Ki volt Pollencig? Aliighanem amolyan féldilletáns, rajztanár vagy másrendü széplélek, Sándor Lipót nádornak nagy hódolója. Egyik rajza a nádor budai palotájában (1795-ben) rendezett bált ábrázolja. Magyarruhás urak groteszk mozdulatokkal táncolnak magyarruhás dámákkal s az előtéri emelvényen a rokokoruhás mozarti zenekar muzsikál. Bájos naivságu kedves ábrázolás, melynek azonfelül müvelődéstörténeti értéke is van.

A magyar biedermeierek, a táblabiró-korszak festői következnek: Kosina Sándor finom ceruzarajzokkal, melyek olaszországi útjának emlékeit örökitik meg; a görög származásu Laccataris Demeternek, ki a régi Pest utcáit szép festett cégtábláival ékesitette, arcképtanulmányai és egyéb rajzai; Brocky Károlynak bécsi korszakából való müve: Tschida Máriának a miniaturisták aprólékosságáig kidolgozott arcképe; a nevén tul alig ismert Ruprecht Adél több gondos arcképe; Canzinak egy sorozatnyi karrikaturaszerü ábrázolása, melyek állitólag a kor (1830—1866) ismert pesti alakjait, vagy inkább talán tipusait ábrázolják. Barabás Miklóst Klauzál Gábornénak a lehetőség végső fokáig „megcsinált" arcképe képviseli, továbbá egyebek között egy vizfestménye, melyen a müvész az Alagut bejáróját kisérelte meg épitészetileg kialakitani. Mulatságos tervezet, mert az épülő uj városba egyiptomi architekturát akart beilleszteni. Mégsem helyes érzék nélkül való, hogy keresés közben éppen minden épitészetek legépitészetiebbjéhez nyult: az egyiptomihoz.

Két kisebb gyüjtemény különös jelentőséget ád a magyar csoportnak: Munkácsyé és Rippl-Rónai Józsefé. Munkácsynak együtt vannak itt a legkorábbi próbálgatódzásai, gyermek- és ifjukori rajzai, köztük nem egy jelentős darab. Kortársai közül Jankó János tollrajzait, Zichy Mihály számos lapját, Jakobey Károly Krisztusrajzát és Munkácsy első rajztanitójának, Szamossy Eleknek vizfestményét emlitjük meg. Nagyértéküek Szinyei-Merse Pál kompozíciós tanulmányai is, s bizonyára sok érdekeset rejtenek magukban Munkácsy, Szinyei, Ferenczy Károly és más müvészeink vázlatkönyvei, melyeket külön csoportositott a rendezés.

Rippl-Rónai József terjedelmes gyüjteménye a müvész minden grafikai próbálkozásából gazdag mutatót ád. Amellett számos eredeti rajzát is bemutatja. Szépen szerepel a gyüjteményben Ferenczy Károly is, valamint hitvese, Fialka Olga, egy invenciózus Heine-illusztrációjával. Körösfői-Kriesch Aladár emlékét egy nemes felfogásu és a müvész irányára különösen jellemző kompozíciója eleveniti meg. Nagy Sándor müvészetét legjellemzőbben „Hazatérő juhnyáj" cimü vizfestménye.

Az ifjan elköltözöttek közül a nagyot igérő Liebl Ervin és a szépen fejlett tehetségü Korb Erzsébet rajzaira mutatunk rá. Élő és viruló fiataljaink közül pedig csak gyors elsorolásban Haranghy Jenő, Fáy Dezső, Fémes-Beck Vilmos, Komjáti Gyula rajzaira vagy grafikai lapjaira, Ferenczy Valér finom rézkarcára, Ferenczy Béni, Varga Nándor Lajos, Kmetty János, Aba-Novák Vilmos, Derkovits Gyula, Bor Pál, Vadász Endre, Batthyány Gyula gróf és Egry József lapjaira.

A kiállitás gondos elrendezéséért és az értékes adatokkal bővelkedő katagólusért Hoffmann Edith dr.-t illeti köszönet.

(e. a.)

A Szépmüvészeti Muzeum grafikai uj szerzeményei

A Szépmüvészeti Muzeum amolyan nagyhetet rendezett az idén: három kiválóan érdekes kiállitást csoportositott aránylag szük időhatárok között. A sorrend szerint harmadik ma nyilik a muzeum földszinti grafikai gyüjteményében.

Hét vagy nyolc esztendő összegyüjtött anyagának — rajzoknak, vizfestményeknek, kartonra festett olajképeknek, grafikai lapoknak és illusztrált könyveknek — szine-javát mutatja be a kiállitás. Időrend szerint az 1570-től napjainkig terjedő időt öleli fel s képviselve van benne a nagy időnek számos korszaka és majd valamennyi nemzete. A legrégibb lapok müvészei természetesen külföldiek. Van közöttük egy XVI. századi olasz müvész vázlatkönyvének több lapja, finom tollrajzok, melyek kalligrafikusan örökitik meg az ismeretlen müvésznek egy-egy tájélményét. Kiváló kvalitásu Giobattista Tiepolónak két tanulmányrajza. Egyikük különösebben érdekel bennünket annálfogva, hogy olasz festménygyüjteményünk egyik gyöngyéhez, a Comportelai Szent Jakabot ábrázoló tiepolói festményhez készült studiumnak.

Modern francia festőknek — immár klaszszikusoknak — egy sor rajza a grafikai gyüjtemény nagy hiányait pótolja. Jacques Louis David az apja volt a XIX. század müvészetének. Két kis rajza kompozíciótanulmány, valószinüleg a müvésznek forradalomelőtti korszakából, amikor müvészete még erősen klasszicizáló irányu volt, feltételezett folytatása annak, amit a kor „római müvészeten" értett. Mellettük mindjárt annak a festőnek egy pompás rajza függ, aki a legvégletesebb ellentéte volt az életet megmerevitő davidi

** Az Országos Magyar Szépmüvészeti Muzeum grafikai osztálya Uj szerzemények cimen kiállitást rendez, amely május 30-án délelőtt 10 órakor nyilik meg.

POLLENCIG JÓZSEF: BÁL SÁNDOR LIPÓT FŐHERCEG, NÁDOR BUDAI PALOTÁJÁBAN, 1795. Toll, vízfestmény

LACCATARIS DEMETER (1798—1864):
ARCKÉPTANULMÁNY. Olajvázlat vászonra

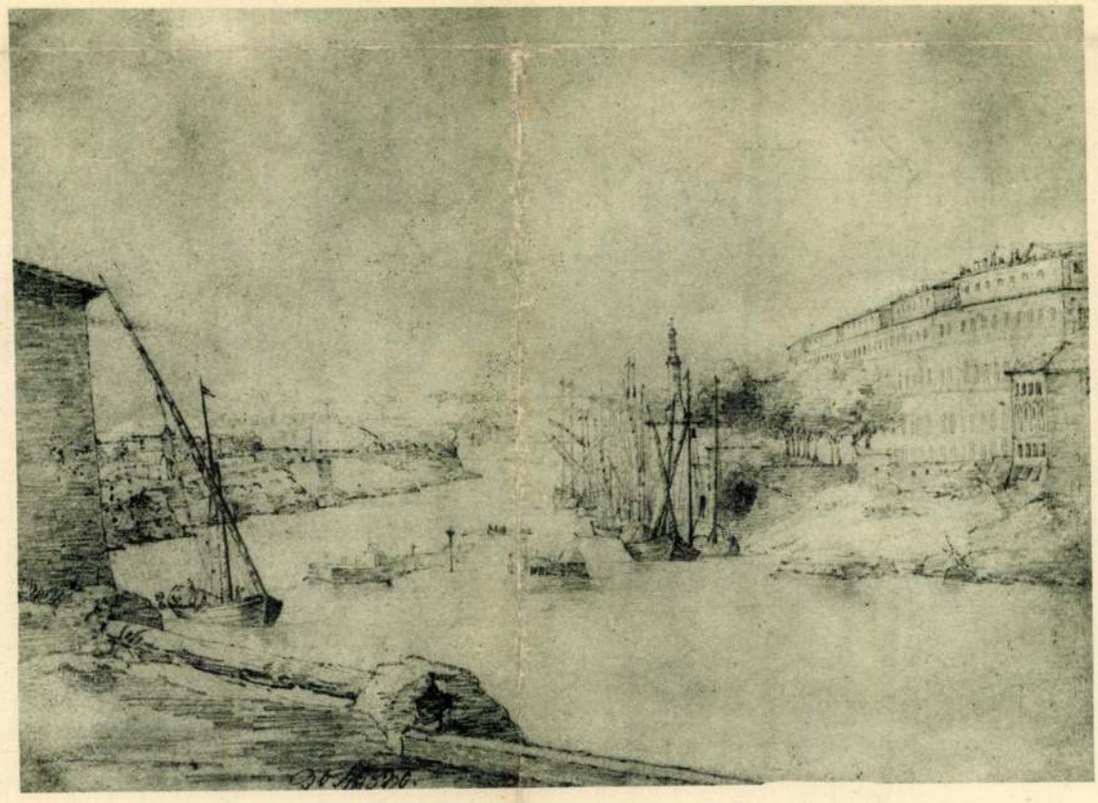

KOZINA SÁNDOR: KIKÖTÖ. Jelezve: 30 Maj 830, Ceruza
Vitéz Draskóczy Istvánné úrnő ajándéka

A t. Ház folyosóján, ahová erősen besüt a januári napfény és így mintha még inkább megsokasodnának a színek, férfias nyugalmú pap sétál fekete aktatáskájával a kezében. Ha megáll beszélgetni, nyelvének íze, zamata rokonszenvesen magyar. Ortutay Jenőnek hívják, görögszertartású katolikus főesperes, a felvidéki magyar párthoz tartozó képviselő, jelenleg Beregszász város plébánosa. 1919-ben internálták a csehek, majd a pravoszlávok bombamerényletet követtek el ellene.

Amikor leülünk vele beszélgetni, mosolyogva magyarázza:

— Igen, engem egyszer félrehívott Rossi Pál, az ungvári tartományi elnök, s rámszólt: „Maga orosz pap, miért tart maga a magyarokkal?" Azt feleltem: „Magyarul tanított az édesanyám, ezt a reverendát is a magyaroktól kaptam, magyar maradok..."

Elgondolkozva folytatta:

— A csehek a kultúrák összezavarására törekedtek, így alakult ki az ukrán és a magyarorosz orientáció. Erről eszembe jut egy kedves anekdota. Megtörtént, kérem. Volt két társulat: egyik a proszvita egyesület, amely az ukrán orientációt képviselte; viszont a magyarorosz irányzatot a Duhnovics-társulat. A csehek megkérdezték az egyik ruszin kanonoktól: „Melyik társulathoz tartozik a kettő közül?" A ruszin kanonok elmélázva így válaszolt: „Már, kérem, én csak megmaradok a Szent István-társulatban." ... Megtörtént, kérem, bírósági tárgyaláson, hogy a szlovák bíró megkérdezte a földművestől, milyen nemzetiségű. A felelet ez volt: tót. A bíró rászólt erélyesen, hogy: „te szlovák vagy", mire a földműves továbbra is megmaradt konokul a maga álláspontja mellett, hangoztatva: „Azért mondom, hogy tót vagyok, mert a tótok a magyarokkal, a szlovákok pedig a csehekkel tartanak".

— A húszéves megszállás alatt mikor voltak a képviselő úrnak a legizgalmasabb napjai?

— Beregszász város polgármestere voltam, azé a városé, amelyet a legjobban elhanyagoltak a csehek. Magyar városról lévén szó, alig építettek ott egy-két középületet. A legizgalmasabb napok azok voltak, amikor külföldi felbujtásra, 1934-ben a kommunisták közös vezényszóra hatalmas tüntetést rendeztek. Rendkívül fenyegető volt a magatartásuk; irtó nehéz munkába került leszerelni őket. És izgalmas napok voltak a müncheni egyezmény utáni idők, amikor, mint a nemzeti tanács elnökének, óriási idegmegfeszítéssel sikerült csak a magyarságot megóvni attól, nehogy áldozatul essenek a csehek fegyveres beavatkozásának, de így is rengeteget börtönöztek be.

Ezután megkérdezzük Ortutay Jenőtől, hogy annak a fiatalembernek a lelkiállapotára, aki soha nem élt magyar uralom alatt, az impériumváltozás milyen következményekkel járt.

Az aktatáskájából levelet vesz ki.

— Éppen itt van egy levél. Egy ruszin fiú írta. Tessék csak nézni, mennyi hálálkodás van minden sorában. Ez a ruszin fiú a pozsonyi egyetemen jogász volt, magyarul csak néhány szót tudott. 1938-ban az én tanácsomra beiratkozott a debreceni egyetemre, ahol meleg ajánló soraimra szívesen fogadták. A fiú már magyarul levelez velem, karácsonykor fel is keresett, s elmondotta, most látja csak, mennyire félrevezették a ruszinokat a csehek és neki milyen hamis fogalmai voltak még a beregszászi ruszin gimnáziumban a magyarokról, akikről csak rosszat hallott. Most a legszorgalmasabb hallgatója az egyetemnek, gyönyörűség nézni az indexét. Nagy átalakulás történt a lelkében. Nem győzöm eléggé hangoztatni, hogy az új ruszin generációval sok-sok szeretettel kell bánni, hogy azt a mérgező anyagot, amelyet fiatal éveikben magukba szívtak, kiirthassák magukból.

Végül ezzel búcsúzik:

— Nem vagyok ugyan magyarorosz képviselő, de azt mondom, hogy a legkisebb bakter is olyan felelősséggel viselkedjék a Kárpátalján, mintha nagy állami funkciót töltene be. Mert szeretetre van szükség, minél többre, hogy húszéves szenvedés után megbékéljenek a lelkek...

Diószeghy Miklós

Minden oldalról figyelmeztetik Romániát: igyekezzék minél előbb kiegyezni Magyarországgal

Románia külpolitikai helyzete jelenleg a legnehezebb valamennyi európai államé között, ezt a véleményt olvassuk a vezető svájci lapnak, a berni Bund-nak szombati vezércikkében. Svájcnak pedig mostanság megvannak a tapasztalatai a nehéz helyzetek megítélésére. Nemcsak összes szomszédjai támasztanak, mondja tovább, komoly revizionista követeléseket a román állammal szemben, hanem azonfelül a hadviselő felek is minden mozdulatát a legéberebb figyelemmel ellenőrzik. A mai fülledt külpolitikai légkörben lélegzetvételhez csak úgy juthat Románia, vélekedik a helvét lap, *ha sürgősen kiegyezik kisebb szomszédjaival, Magyarországgal és Bulgáriával.* Ez a semleges és érdektelen vélemény, amint látjuk, összefüggést talál Románia szomszédi kapcsolatainak teljes rendezetlensége s a között a kényes nemzetközi helyzet között, melybe Romániát a nagyhatalmak viszálya, főleg azonban egyre jobban fokozódó gazdasági versengése mindjobban belesodorja. Az események azt mutatják, hogy ez az összefüggés valóban megvan.

Az angol és francia olajtársaságok passziv ellenállásra készülnek

Az angol-román olajviszály, mely ezt a problémát ebbe az éles világításba állította, változatlanul tart. Az angol sajtó ugyan mérsékelte hangjának támadó élét, a nyugtalanság azonban, amit Londonban a bukaresti kőolajkormánybiztosság felállítása okozott, *távolról sem szűnt meg.* Annál kevésbé, mert a román kormány újabb lépést tett a megkezdett úton: a bukaresti hivatalos lapban megjelent a petróleumbiztos kinevezése, *Gheron Netta volt miniszter személyében, ki régi gazdasági szakember.* Érdekes, hogy ez a kinevezés csak a hivatalos lapban jelent meg, a napisajtó nem adott arról hírt. Ami nyilván ellentétben áll azzal a román állásponttal, hogy a kormánybiztosság kizárólag belső közgazdasági ügy. London, jelenti a Messaggero Bukarestből, minden áron meg akarja akadályozni, hogy Románia *egyetlen csepp benzinnel is többet szállítson Németországnak, mint eddig.* Ennek érdekében a gazdasági kapcsolatok megszakításáig is elmegy. Románia ugyane hírforrás szerint, azzal védekezik, hogy Németország és közötte nemcsak egyszerű kereskedelmi forgalom áll fenn, hanem széleskörű gazdasági együttműködés. Bukarestben számolnak azzal, hogy *az angol és francia társaságok most passzív rezisztenciával akarják majd kivédeni a kőolajkormánybiztosság beavatkozását.* Ebből azonban nyilván csak újabb bonyodalom lesz, mert hiszen ezek a társaságok alá vannak vetve a román törvényeknek s így kényszeríthetők arra, hogy a hatóságok rendelkezéseinek eleget tegyenek.

Az olajviszály természetesen igen élénken foglalkoztatja a német sajtót is. A *Berliner Börsenzeitung* hangsúlyozza, hogy Németország és Románia gazdasági kapcsolatai hosszú évekre nyúlnak vissza, a háború után pedig még csak javultak. Már 1938-ban, írja a külügyminisztérium félhivatalosa, *Németország 30.8 százalékát vette át az egész román kivitelnek.* Ugyanakkor Románia bevitelének 48.3 százalékát a német birodalomból szerezte be. Ugyanebben az esztendőben Anglia és Franciaország a *román kivitelnek csupán 15 százalékát vette igénybe* és ugyancsak mindössze 15 százalékkal részesedett a két nyugati ország Románia behozatalából. Az olasz sajtó is síkra száll a német-román gazdasági kapcsolatok érdekében. Így a Tribuna hangoztatja, hogy Románia számára lehetetlenség számot nem vetni a 84 milliós német nép gazdasági szükségleteivel, mert *azok egyuttal a román piac alapvető szükségességeit is jelentik.* A vita tehát folyik s közben nyilván — a petróleum is.

Elsősorban Románia érdeke a feszültség csökkentése

Ez a kőolaj, mely fölött most így egyre hevesebben vitáznak, mintha egyik rendeltetésének akarna eleget tenni: egyre erősebb és szélesebb körű fényt vet Románia egyéb problémáira, ezek között pedig első helyen a román-magyar kérdésre. Egész sorát idézhetjük az olyan nemzetközi megnyilatkozásoknak, melyek mind ezzel a kérdéssel foglalkoznak, mégpedig egyre részletesebben és tárgyszerűbben.

A hirek ma rendszerint körbe járnak a fővárosok között. A *Stampa* tehát párisi jelentés alapján közli azt a hirt, hogy Románia hajlandó jóakaratról tanuságot tenni Magyarország és Bulgária irányában, mégpedig azzal, hogy különleges önkormányzati jogokat biztositana a magyar és bolgár kisebbségek számára. Arról volna szó, *hogy a kisebbségi vidékek lakossága tisztviselőit maga választhassa szabadon, a bukaresti kormány mellé pedig megbizottakat küldenek ki, akik érdekeit a központban képviselnék.* Ezeknek a kisebbségeknek egyidejüleg kulturális és gazdasági engedményeket is tennének. Ugyanezt írják feltünő részletességgel a török lapok: Törökország ebben a kérdésben egyébként is nagy szerepet játszik, írja a *Resto del Carlino* budapesti tudósítója, mert rá akarja venni Romániát arra, hogy a Szovjetoroszországgal való viszony megjavítása érdekében *a magyaroknak Erdélyben s a bolgároknak Dobrudzsában olyasféle autonómiát adjon, amilyet a horvátok kaptak Délszláviától.* Budapesten azonban azt hiszik, teszi hozzá rögtön az olasz lap, hogy *Romániának ez nincsen szándékában.*

Másfelől a *News Chronicle* Rómából szerzett értesülése szerint a Balkán-szövetség vezetői sürgetik Romániát, hogy elégítse ki Magyarország és Bulgária követeléseit. Olasz felfogás szerint, írja a londoni lap, *a balkáni és dunai béke megteremtésének árát Romániának kell megfizetnie.* Olyan hirekben sincsen hiány, amelyek szerint Románia hajlandó lenne keleti szomszédjánál támogatást keresni, ha másik két szomszédjának reviziós igényeivel szemben a Balkán-szövetségnél nem kapna kellő támogatást. Ezt a *Basler Nachrichten* írja, mégpedig budapesti magántávirat alapján. És hozzáteszi, hogy Schmidt dr., a pilseni Skoda-művek vezérigazgatója Bukarestben tartózkodik.

A *News Statesman and Nation londoni* lap szerint Chamberlain elhamarkodta a Romániának tett kezességi ígéretet: *a kezesség feltételéül azt kellett volna kikötnie, hogy Románia adjon teljes önkormányzatot a magyar kisebbségnek.* Az ugyancsak angol *Cavalcade* szerint pedig Pál délszláv herceg figyelmeztette Károly román királyt, elégítse ki Magyarország és Bulgária követeléseit, mert később *meg fogja bánni, ha most nem hallgat a józan észre.*

A német lapok szintén úgy tudják, hogy Románia hajlandó bizonyos engedményekre az erdélyi magyar kisebbség jogi és tényleges helyzetének javítása körül. Erre még külön alkotmányos biztosítást is adnának, írja többek között az *Essener National Zeitung.* A feszültség enyhülése pedig azzal a nagy haszonnal járna, hogy *a mozgósítási intézkedések megszünhetnének s ezzel az a gazdasági hátrány és pazarlás, amit jelentenek.*

Magyar Nemzeti Bank eng. sz. 1249.

Sí-kirándulás a Skalkára

Részvételi dij: P 109.-

I. Kirándulás 1940 február 4-11.
II. Kirándulás 1940 február 11-18.
III. Kirándulás 1940 február 18-25.
IV. Kirándulás 1940 febr. 25-márc.4.

Az utazáshoz érvényes útlevél szükséges.

Jelentkezés és felvilágosítás:

Utazási irodánkban

József-körút 5. Telefon: 14-44-00.

Egy főbenjáró igazságtalanság, amit jóvá kell tenni

Amint e felettébb futólagos képből látjuk, érdeklődésben és hozzászólásokban nincsen hiány. Mindenesetre ember legyen a talpán, aki a célzatos híresztelések el tudja választani azoktól a hirektől, amelyek mögött esetleg valóság is lehet.

A kéthetenként megjelenő ismert francia folyóirat, a *Revue Parlamentaire* terjedelmesebb formában foglalkozik Románia magyar kérdésével: adatok s nem hírek alapján, s ezért talán több figyelmet érdemel. A cikket *Henri de Chambon* írta s az a vezércikk helyen jelent meg. Amikor Károly román király Románia határait örökkévalóknak jelentette ki, olvassuk a cikkben, *arra szolgáltatott bizonyságot, hogy az eseményekből egyáltalában nem okult.* A baráti államok uralkodójának kijáró tisztelettel kérdezzük (nem mi, hanem Henry de Chambon), *mire jók az ilyen nagy kijelentések, amelyekre a jövő eseményei könnyen rácáfolhatnak?* A cikkíró továbbra is hasonló nyiltszavúságról, amellett pedig igen jó tájékozottságról tesz tanuságot. Tud Lloyd George 1928-ban írt cikkéről, amelyben hazugnak és hamisítottnak nevezte az antant kis szövetségeseinek adatait, s nem felejtette el a francia köztársaság elnökének novemberi izenetét, amelyben a belga és a holland uralkodókat arról biztosította, hogy *„az igazságtalanságokat, szerinte is, jóvá kell tenni."*

Azt hiszem, mondja a cikkíró, s ebben bizonyára minden józaneszű ember egyetért velem, hogy *1.820.000 embernek elszakítása hazájától — főbenjáró igazságtalanság.* Sőt tovább megy s kijelenti: az erdélyi magyar kérdés lényegében nem kisebbségi kérdés, mert ősidőkben odatelepült népről van szó, mely Erdély csaknem valamennyi városából és igen széles vidékeken a helyi többséget alkotja. Ebből a számból csupán félmillió magyar tekinthető valódi magyar kisebbségnek, bizonyos szász és román többségek által lakott vidékeken. Ezzel szembeállítja azt az „örök Romániát", amelyről Károly király beszélt s megállapítja, hogy *Románia függetlensége csupán a berlini kongresszusig nyulik vissza.* Románia mindenesetre ujdonsült jövevény az európai nemzetek régi nagy családjában és nagyravágyása, mint általában a parvenük nagyravágyása, túlzottnak tűnik fel előttünk, mondja még mindig a francia cikkíró, majd záradékul hozzáteszi: *„Befolyásunkat fel kellene használnunk, hogy megfelelő intelmekkel lássuk el Bukarestet."*

CSEMEGE ALMÁT

válogatott fajtákból, fagymentes csomagolással, bruttó 20 kg-os postaládákban 9 pengő 50 fillérért szállít LANG KÁROLY okleveles gazda gyümölcskertészete, ZEMPLÉNAGÁRD. (Postaportó filléres csomag díjszabása szerint!)

Magyarság Művészet Színház Zene. film

A magyar rajz ölszáz éve

A szépművészeti múzeum grafikai osztályán megnyílt a múzeum hetvenötödik kiállítása *Hoffmann* Edit dr. igazgató vezetésével, *Héjjas* János dr. közreműködésével. A magyar rajz, beleértve az akvarelt, temperát és gouache festést, fejlődésének ötszáz évét ölelné fel a kitűnő ízléssel és alapos tudással rendezett kiállítás, de amint a katalógus előszava mondja, a legrégibb korok kincseit (így a híres XIV. században készült Képeskrónikát) nem mutathatják be, mert azok a Széchenyi-könyvtár elmozdíthatatlan kincsei. Azonban néhány fényképfelvétel fogalmat ad a legrégibb korok érdekes vonalvezetéséről. A Széchenyi-könyvtár mégis kölcsönadta János könyvfestő és egy budai művész remekbe készült miniatürkönyvét, melyek a külföldi XV. századbeli hasonló mesterművekkel felveszik a versenyt, éppen úgy, mint egy, Hoffmann Edit által felfedezett kódexlap.

Ezek a kifinomult iparművészeti darabok és néhány XVIII. századbeli akvarel mérföldkövekként jelzik a haladást és különböző korok ízlésének változását. Művelődéstörténeti szempontból igen érdekes Pollencig József XVIII. században készült tollrajza a Sándor Lipót nádornál lezajló nagyszabású udvari bálról.

Igazán gazdag anyag áll a múzeum rendelkezésére a XIX. századtól kezdve. Oly lenyűgöző érzés végigkísérni 120—150 év ízlésének, művészi lelkének változásait, mintha a magasból, repülőgépről tekintenénk a föld jelenségeire. Míg Laccataris Demeter, Brocky Károly, Barabás Miklós és idősebb Markó Károly simán, az ecset- és ceruzavonások látható nyoma nélkül igyekeznek a látottakat előadni, a XIX. század első felének izlésében, velük szemben a festői felfogás megváltozásával felszabadul a kifejezési eszközök gazdag skálája és Munkácsy már forró lendülettel uralkodik a vonagló vonalak és szaggatott fények orchesterén, („A kolpachi park") ellentétben a klasszikus komolysággal latolgató Zichy Mihály és Székely Bertalan intellektuális művészetével. Nagy Sándor a „Hazatérő juhnyáj" látomásán tündérkönnyű párákat és fényfelhőket szövöget s a vízfestmény felületét hántolással még légiesebbé teszi. Rippl-Rónay szaggatott vonalforgácsai megfelelnek a festészeti pointilizmus pötyögtető tehnikájának, Derkovics Gyula nagy színfoltokkal festett „Szövőmunkásain" már nyoma sincs a századeleji tárgyhoz kötött objektiv „rajztudásnak". Vaszary János „Mistinguette"-je szellemesen kócos impresszió, melyben a vonalnak szerepe eltünik, de Szőnyi István színremeke, a „Falusi udvar" ismét konstruktiv „piktura" és csak a vízfestmény műfaj miatt sorolható a grafikához. Csánky Dénes Régi lóversenytere, Márton Ferenc vágószemű Komitácsi vezére, Istokovics átgondolt tájképe, Aba-Novák newyorki felhőkarcolói szétágazó hasábjaikkal a vonal kifejező erejéhez való visszatérést jelentik.

A kiállítás csaknem minden magyar grafikustól hozott kiváló, jellegzetes művet. Összeállítása a művészet objektiv szeretetét mutatja. **R. Szörédi Ilona**

SZINHÁZI-, ESTÉLYI FRIZURÁK, ESTÉLYI KIKÉSZÍTÉSEK, SZÉPSÉGÁPOLÁS, TARTÓS ONDULÁLÁS, HAJFESTÉS.

Kránitz, IV., Párisi-u. 5. (Molnár és Kosar mellett.) Tel.: 152-010

* **Szerzői est.** *Babics* László dalköltő február 5-én délután 5 órai kezdettel a zeneakadémián tartja szerzői estjét, amelyen *Bodrogközy* Zoltán miniszteri osztálytanácsos mond bevezetőt. *Ónody* Ákos, a Nemzeti Színház, *Sárdy* János az Operaház tagja, valamint *Karácsonyi* Margit, *Utry* Anna, *Orbán* Sándor, *László* Imre és *Ráday* László énekművészek, továbbá a rendőrség szimfonikus zenakara *Szöllössy* Ferenc karnagy vezényletével működnek közre.

* **„Juarez."** Ezzel a címmel mutatják be a Warner-vállalat nagyszabású történelmi filmjét, amelynek cselekménye a mexikói szabadságharc korában játszódik s hősei Juarez, a híres amerikai szabadsághös és ellenfele, a tragikus végű Miksa császár, Ferenc József öcsére. Az amerikai film igyekszik a szereplők emberi portréját is megrajzolni és rávilágítani arra, hogy milyen szerepet játszott egyes történelmi események kialakulásában a szerelem. A főszerepeket Bette Davis és Brian Aherne játsszák. A filmet csütörtökön mutatják be Budapesten.

* **Magyar anyák a finn gyermekekért.** A „Magyar anyák a finn gyermekekért" mozgalom január 29-én, hétfőn délután hat órakor hangversenyt és táncos teát rendez a pesti Vigadóban, Anna főhercegasszony, Eszterházy Mórícné grófné és Onni Talasné fővédőségével, illetve védőségével. A hangverseny szereplői: Onni Talasné, Dohnányi Ernő, Pataky Kálmán, Kiss Ferenc, Bán Aladár, Érsek Mária és Jancsin Ferenc. Jegyek Rózsavölgyinél 2 pengőtől 10 pengőig.

* **A miskolci vonatkísérők dal- és zeneköre** szombaton ünnepelte fennállásának 20-ik évfordulóját. Az ünnepi díszközgyülésen Hamary Géza dr. Máv üzletigazgató több emlékérmet osztott ki a kör tagjai között.

Helyszini közvetités az „Élő tárlat" próbáiról

Szokatlanul színes, érdekesen kavargó világ bontakozik ki nap-nap után az operaszínpad kulisszái mögött, az „Élő tárlat" próbáin. Előkelő hölgyek, kiváló magyar festők és szobrászok, jólismert divattervezők, kitünő színházi rendezők és elsőrangú színművészek együttes munkája formálja az előadásra kerülő képeket mindig tökéletesebbé. Ebből a boldogan és lázasan készülődő forgatagból ad izelitőt vasárnap, január 28-án este a rádió helyszini közvetitése. A próbák hangulatán és lefolyásán keresztül megelevenedik a hallgatóság előtt a szokatlan színpadi esemény varázsa, megvillan a készülő díszestély egyik-másik élőképének ragyogó szépsége, megszólalnak a mikrofonban művészek és rendezők, felhangzanak Szabó Lőrinc prológusának egyes részletei és Cs. Szabó László kísérőszövegének mondatai. A hangkép közvetitése este 8 óra 10 perckor kezdődik és mintegy 30 percig tart.

Asszony verve jó

Bemutató a Royal Színházban

A közmondásban javasolt testi fenyités célravezető hatását preventív módon, még a férjhezmenés előtt a szülőknek kellett volna kipróbálni az olyan asszonyon, mint akit *Kovách* Kálmán és *Walter* László zenés bohózatában *Sennyey* Vera személyesit meg. A jól kereső fiatal férj, *Kertész* Dezső, aki a felesége szerint a pénzt csalással szerzi s azt üzletnek becézi, szintén elkésett a hatékonyabb rendszabályok életbeléptetésével, mert engedett az asszony szeszélyeinek. Az asszony nem hajlandó fiatal életét egy kuckóban, vagyis a remekül berendezett három szoba hallos lakásban tengetni s ezért folyton utazik egyik tengerpartról a másikra és otthon van Európa minden divatos üdülőhelyén. A bonyodalom ott kezdődik, amikor a férj észretér s megtagadja az újabb rivierai utazás költségeit, a feleség azonban nem jön zavarba, hanem néhány percen belül eladja a lakást az Aristid-szerű bárónak, aki azt egy szininövendék számára vásárolja meg. Az asszony az esti gyorssal elutazik s mire a férj éjjel hazatér, a tehetséges kezdő színésznőt, *Komár* Juliát már betelepitették a lakásba, amelyet azután közösen használnak. Képzelhető, hogy ilyen körülmények között mennyi zürzavar származik a színpadon. A darab bizonyára mulattatja majd a körúti színház közönségét, mert kétségtelen, hogy egyes jelenetei, dialógusai ötletesek és nevetésre ingerelnek. A bohózat, mint színdarab, nem tart igényt a komoly elbirálásra, de a színészek jókedvétől és *Walter* László fülbemászó, tetszetős zeneszámaitól támogatva, alkalmas a könnyű szórakoztatásra. *Sennyey* Vera, a hisztériás, önfejű, elkényeztetett asszonyt a darab stilusához mérve találóan alakítja, éppúgy, mint *Kertész* Dezső a fiatal férjet. Ifjú *Latabár* Árpád az idióta báró szerepét jó humorral játssza meg. *Komár* Julia pajkos, kedves szininövendék, idősebb *Latabár* Árpád kedélyes végrehajtó, *Rátkay* Márton pedig részeges sofőr, Aladárnak hívják s az ő kedvéért számos utalás történik a darabban a zsidótörvényre. *Somogyi* Nusinak, képességéhez arányítva, kisebb szerep jutott s mellette *Pethes* Ferenc és *Sárossy* Andor vesznek részt kiadósan a mulattatásban. Az előadás szép díszleteit *Varga* Mátyás tervezte, a zenekart pedig *Endre* Béla vezényelte **K. I.**

* **Lányi Viktor dalai.** Az Apolló kiadó-cég legújabb füzetében gyüjteményesen adta ki Lányi Viktor népszerű, finom hangulatú, bensőséges dalait, amelyeket Csokonai és Petőfi izlésesen kiválogatott verseire komponált. A kis dalsorozat örömet szerez bizonyára a dal rajongóinak.

Lehár-felujitás a Városi Szinházban

Lehár népszerű, mindig üdítően friss dallamai töltötték be szombaton a Városi Színház nézőterét: a *Luxemburg grófját* ujították fel a Lehár-sorozat második estjén. A közönség, amelynek nagy része bizonyára *emlékezni* ment az előadásra, örömmel üdvözölte a régi, jól ismert melódiákat s kedvére elmerenghetett a „jó békeidőket" idéző hangulatban. A siker elsősorban a hervadhatatlan muzsika érdeme, de az általában színvonalas, jóütemű és észrevehető gonddal előkészített előadásról is csak elismeréssel szólhatunk. *Barabás* Sári viruló fiatalságával, szép hangjával nagyon jó benyomást kelt Angela szerepében. Mint Juliette *Harczos* Irén robbanó jókedvvel, pompás táncaival viszi előre a darabot. A címszereplő *Márkus* Lajos kellemesen énekel, jó kiállású fiatalember, csak éppen egy kissé mértéktartóbb lehetne. Ne felejtse el: Luxemburg grófját játssza. Rokonszenves sihederszínész *Turáni* Endre. *Fodor* Artur kissé eltulozva, de vérbő komédiás kedvvel mulattat Bazilovics herceg szerepében. A többiek is komoly igyekezettel szolgálják a darab szép sikerét. A rendezés *Tihanyi* Vilmos munkája, a zenekart *Beck* Vilmos vezényli. A közönség majdnem teljesen megtöltötte a színház hatalmas nézőterét és jókedvűen ünnepelte a szereplőket. **(L)**

Háromezer kép és hatszáz szobor

A régi műcsarnok épületében szombaton fejeződött be a *„Magyar művészetért"* kiállításra érkezett festmények elbirálása. A tizennyolctagú zsüri *Ugron* Gábor elnöklésével *mintegy 3000 festményt tekintett meg, amelyből, értesülésünk szerint, mindössze alig egyharmad rész felelt meg a követelményeknek. A birálóbizottságban legkiválóbb képzőművészeink foglalnak helyet, ami biztositéka a kiállitás művészi színvonalának.* A zsüri egyik illusztris tagja az előkészítő munkálatokról a következőket mondta:

— Alig négy nap telt el, hogy a főméltóságú asszony elmondta rádiószózatát a magyar képzőművészet támogatása érdekében és *a társadalom impozáns és áldozatkész megmozdulásának máris igen biztató jelei mutatkoznak. A kiállitás művészi sikere* sem *kétséges.* A beérkezett anyagot erős szelekció alá vettük, ami tökéletes összhangban van a főméltóságú asszony intencióival. Hangsúlyozni kell ugyanis, hogy az akció a magyar művészetért indult meg, tehát nem csupán szociális és karitatív jellege van, hanem főleg a tehetség, a nemzeti szellemű alkotóművészet támogatását célozza. A festmények elbirálása befejeződött és a következő napokban a szobormüvek kerülnek a zsüri elé. *Mintegy 600 szobor érkezett be,* s a szobrok is szigorú rostán mennek keresztül. *A kiállitás február 8-án ünnepi külsőségek között nyilik meg.* Ekkor kezdi meg munkáját a tíztagú vásárlóbizottság, amely az egyes alkotásokat megveszi. Képzőművészetünk tehetősebb kitünőségei beküldött képeik és szobraik vételárának felét az akció rendelkezésére bocsátják, ami igen komoly támogatást jelent.

* **A Turul-szövetség szépmives bajtársi egyesületének diszelőadása.** A Turul-szövetség szépmives bajtársi egyesülete a nyugdijas színészek javára február 4-én délelőtt ¾11 órai kezdettel a Royal Színházban díszelőadást rendez. A díszvédnökséget József és Albrecht főhercegek vállalták, fővédnök: vitéz Jaross Andor miniszter. A díszelőadáson ünnepi beszédet mond Törs Tibor, a képviselőház alelnöke, továbbá Festetics Domokos gróf országgyűlési képviselő és Kiss Ferenc, a színművészeti kamara elnöke. Közreműködnek: Bordy Bella, Dayka Margit, Gyurkovics Mária, Kádár Margit, Somogyi Nusi, Szeleczky Zita, Bilicsi Tivadar, Csányi László, Jávor Pál, Kóréh Endre, Laurisin Lajos, Pataky Jenő, Pethes Ferenc, Ujlaky László, Vargha Imre.

MANDRAGORA

Niccolo Machiavelli remekműve

Ujraírta: Vaszary János

Bemutató szombaton, február 3-án az Andrássy Szinházban

Irodalmi és művészi esemény színhelye lesz szombaton az Andrássy Színház. Ekkor kerül színre először Niccolo Machiavelli, a nagy reneszánszíró remekműve, a *Mandragora,* amelyet Vaszary János, annyi nagy siker kiváló szerzője írt újra. A „szerelemről szóló mulatságos história" minden pillanata derű és vidámság, művészet és szórakozás. A pompásabbnál pompásabb szerepekben *Törzs Jenő, Simor Erzsi, Vaszary Piri, Szilassy László, Pataky Miklós, Hajmássy Miklós, Németh Romola, Szabó Klári, Bihari Nándor és Makláry János* lépnek fel. Rendező: *Vaszary János.* Karnagy: *Losonczy Dezső.* A szenzációs díszleteket *Fülöp Zoltán* és *Ambrozy Iván,* a gyönyörű jelmezeket *Márk Tivadar* tervezte.

A bemutatóig minden este, vasárnap és ünnepnap délután a nagysikerű *„Finom család"* szerepel a műsoron. Szerdán lesz a 75-ik előadása. Jegyrendelés telefonja: 12—95—98.

STEINWAY KÉPVISELET: EHALL ZONGORATEREM ANDRÁSSY-ÚT 15

Handa-banda

A Fővárosi Operettszínház új bemutatója: K. *Halász* Gyula és *Kristóf* Károly zene alá szerkesztett, vidám és tréfás bohózat, a „Handa-banda", amelynek zenéjét *Eisemann* Mihály, a jazz-slágereivel híressé vált operettkomponista irta, nemcsak a közönség, hanem, bizonyára a szigorú kritika tetszését is megnyerte. Már a cim is találó. Handa-banda: Se több, se kevesebb. Móka, csacska játékosság, kacagó könnyedség, háromórás bolondozás. De sehol zökkenő nincs, sehol hamis hang és stilustalanság nem zavarja a derü hógolyójának lesiklását görgeteggé. Egy női zenekar kalandjairól szól a történet és *Sereghy* Andor rendezése, *Bercsényi* Tibor és *Plivelics* Emil kifejező díszlete, valamint T. *Török* Emil kitünő karnagyi munkája megadja a kedvező keretet, hogy a közreműködő színészek képességeik és leleményük szerint sikerre vigyék a darabot. Kívánni valóval csak a tánc marad adósunk. Mennyi ötlet, kedvesség és meglepetés rejtőzik pedig a mai színpadi táncban!? A főszerepeket a fahumorú, komikatehetség, *Gombaszögi* Ella, továbbá *Kiss* Manyi, *Szondi* Biri, *Komlós* Juci, *Latabár* Kálmán, *Dénes* György, *Pártos* Gusztáv, *Wessely* Pál és *Fülöp* Sándor alakítják. Kiemeljük *Kiss* Manyit, aki valóságos üdvösképe lehetne az operettszínpadnak, ha jobban hozzá választanák a megfelelő férfi komikust. *Latabár* Kálmán mulatságos és tehetséges színész, de *Fejes* Terivel sokkal kedvezőbben érvényesül mohó hatáskeltése. Azt hisszük, hogy *Kiss Manyi ízes, egészen egyéni művészete Tompa Pufi hasonlóan egyéni, mértéktartó és ízes játékával, egymást erősitenék, eszményi komikuspárként.* **(Hágé)**

Magyar anyák a finn gyermekekért. Hangverseny és táncostea 29-én, V. 6. Közr.: Onni **Talasné, Dohnányi, Kiss** Ferenc, **Pataky** Kálmán, **Bán** Aladár dr., **Jancsin** Ferenc. (Rózsavölgyi.)

*

A „Koncert" rendezései:

Bartók-Pásztory Ditta

kétzongorás-est **hoinap** Z. 8.

Weingartner-Bustabo 31.

(Városi 8) **Beethoven** III. (Eroica), **Mendelssohn**-verseny, **Schubert:** Befejezetlen szimfónia. **Mesterbériet.**

Bustabo-Faragó febr. 5.

Szonátaest. C. Franck, Brahms, Mozart.
Missa Solemnis febr. 7. Vez.: **Vaszy.**
Bentó Ilona zenekar-est febr. 9.
Villon-est febr. 11. Z. ½9.

Mengelberg febr. 12.

Beethoven V., **Schumann** zongoraverseny **(Fischer Annie), Kodály:** Marosszéki táncok, **Cherubini:** Anakreon. Jegyek 2 P-től.
Varga Tibor hegedüestje febr. 14.
Karinthy-est febr. 18.
Kiss Judith zongoraestje febr. 19-én.

A vasárnap katolikus egyházi zenéje

Január 28-án, hatvanadvasárnapon a budapesti katolikus templomok *népénekes* szentmiséinek kötelező énekrendje a Szent vagy Uram-gyüjteményből: 227. Kegyes szemmel nézz ránk, 119. Leborulva imádlak és 287. Angyalok királynéja.

A belvárosi főplébániatemplom énekkara d. e. 10 órakor Palestrina: Marcell pápamiséjét adja elő, a szerző offertóriumával (Perfice gressus) és befejezésül Bach: G-dur utójátékával (orgonaszám). E mise egyházi zenéjét Hetényi Gyula dr. érseki tanácsos, mezőtárkányi plébános misealatti szentbeszédével a rádió is közvetíti. A déli 12 órai szentmise énekszámai Dufay, Caldara, Sztára és Mozart szerzeményei.

A Szent István-bazilika énekkara d. e. 10 órakor Liszt: Missa choralisát adja elő, Palestrina offertóriumával. A déli 12 órai szentmise alatt a kar miserészleteket és mótettákat énekel.

A budavári koronázó főtemplom énekkara d. e. 10 órakor Rheinberger: G-dur miséjét adja elő.

A Ferdinánd-téri plébániatemplomban a vegyeskar d. e. 10 órakor Rheinberger: f-moll miséjét adja elő. A fél 12 órai mise alatt Jaschke Károly énekel szólót.

A terézvárosi templom énekkara d. e. 10 órakor a XVII. sz. gregorián-miséket énekli.

Az erzsébetvárosi plébániatemplomban déli 12 órakor az énekkar Brosig: f-moll miséjéből részleteket ad elő és vegyeskari feldolgozásban elénekel egy Mária-éneket.

A szentdomonkosrendi templom énekkara d. e. 10 órakor Perosi: Missa Pontificalis-át (D-dur) adja elő, offertóriumkor Nádasdy K.: Jesu, Rex admirabilis-ával.

Románia „igazsága"

Románia vezető körei érzik, hogy a történelem folyama ellenük fordult: ha behunyják szemüket a szomoru végre jutott „Csehszlovákia" sorsa előtt és továbbra is görcsösen ragaszkodnak mindahhoz, amit Trianonban nekik juttatott az ostoba vakszerencse, ár ellen kell uszniok, ami nemcsak kényelmetlen, hanem rendkivül veszedelmes dolog is. A leggyakorlottabb uszó is elmerül az örvényben. Ez az aggodalom tükröződik vissza Jorga tanárnak „Mit mondhat nekünk Olaszország?" cimü cikkében, amelyben a román sovinizmus ismert képviselője Itália rokonszenvét igyekeznék biztositani a keleti „latin testvér" számára. Ebben a cikkben Jorga igen pesszimisztikusan nyilatkozik a világhelyzetről, azt mondja, „kétségbeesett és irányát vesztett" világban élünk, ebben a világban állam és nemzet nem szerződésekben védett életforma és szerves jelenség többé, hanem összefüggéstelen anyag, amellyel, mint a a bécsi kongresszus idején, szabadon lehet rendelkezni. Jorga fölveti a kérdést: vajjon arra készülnek-e, hogy a bécsi példát követve Romániát Magyarország rovására megcsonkitsák? Cikkében ezután egy sereg ugynevezett „történelmi érvet" hoz föl Románia érdekében.

A magyar közélet egyik legkiválóbb koponyája: *Kornis Gyula* egyetemi tanár, a Ház volt elnöke, a Magyar Nemzetben irott cikkében érdeme szerint bánik el Jorga tanár érveivel. A propaganda-ferditésekkel szemben fölvonultatja a leghatásosabb történelmi tényeket és pontról pontra megcáfolja, nem egyszer nevetségessé teszi Jorga állitásait. Magyarországgal való perében Románia mindig rosszul jár, ha az igazságra, vagy a történelem tényeire hivatkozik. Kornis Gyula ezt a napnál világosabban kimutatja. Ráolvassa Jorga fejére, hogy nem a husz esztendeig eltengődött Csehszlovákia fölbontása jelentkezik a történelemben ugy, mint az érdekelt területek „lélektelen fölosztása", hanem az a trianoni szerződés, amely Hunter Miller, Nicolson és mások tanusága szerint minden népjogon, történelmi adottságon, néprajzi követelményen és földrajzi lehetőségen keresztülgázolva, az önrendelkezési jog arculcsapásával fölszabdalta az ezeréves Magyarországot. Ráolvasta Jorgára, hogy Románia csak akkor ragaszkodik a szerződések szentségéhez, amikor az javára szolgál s megkönnyiti igaztalanul szerzett zsákmányának megtartását, ellenben semmibe sem veszi a szerződéseket akkor, amikor azok a hatalmában hagyott nemzeti kisebbségek életérdekét védelmezik. Szétfoszlatja Jorga dákóroman ábrándozását, amellyel az olaszok rokonszenvét szeretné a maga számára biztositani. A román és a magyar egyetemi tanárok vitájából az igazság mellett toronymagasan kerül ki a magyar kultura és a magyar erkölcsiség fölénye; lehetetlen, hogy ez ne legyen hatással mindenkire, aki az érdekes szellemi hadakozást figyelemmel kisérte.

Jorga cikke egyébként, ugy látszik, csak egy részlete annak a román propagandának, amely a volt szövetségesek és barátok kiábrándulását akarná ellensulyozni. Az Universul is cikket irt ilyen szándékkal; itt egy Seisanu nevü tollforgató olyan állitásokat kockáztat meg, amelyeket még Jorga professzor is szégyelt volna leirni. Azt mondja például, hogy Erdélyt 1867-ben szakitotta el Magyarország Romániától (!) s hogy 1526-ban a török hóditás egyszerüen elseperte a magyar államiságot. Minálunk minden elemista tudja, hogy ezek otromba történelemhamisitások. Erdély soha sem volt Romániáé s a török hódoltság legsötétebb napjaiban is volt magyar királyság és volt független erdélyi fejedelemség. Romániában nem tudják, hogy elmult már az az idő, amikor ilyen otromba hazugságokkal történelmet lehetett csinálni.

Örülünk, ha tovább folytatódik ez a román propaganda. Mert ez a propaganda csak Magyarországnak használ.

A kormánypárt győzött a bolgár választásokon

Szófia, jan. 29. (Bolgár TI) A december 24-én megkezdődött választások vasárnap a szófiai és strazagorai kerület választásaival az egész országban befejeződtek. A választások az egész országban a legnagyobb rendben, minden zavar nélkül folytak le. A képviselőház 160 megválasztott uj tagja közül 140 a kormány politikája mellett foglalt állást. Az uj képviselőház február 24-ig összeül.

Nagy tűz a pápai Esterházy-kastélyban

Vasárnap este hat órakor Pápán kigyulladt a Főtéren álló, 1783-ban épült Esterházy várkastély. Az U-alaku várkastély nyugati szárnyán támadt a tüz, amely gyorsan harapódzott el és *rövid idő mulva az egész nyugati szárny tetőzete elhamvadt.*

A tüzoltóság azonnal a helyszinen termett és megerősitve önkéntes-osztagokkal, hozzálátott az oltáshoz. A hatalmas lángok az egész várost és környékét bevilágitották. Az oltást igen megnehezitette a szél és a nagy hideg. A tüzoltóság munkája főleg arra szoritkozott, hogy *a kastélynak milliós műkincseit megmentsék.*

A tüzet a katonaság segitségével este 10 órakor sikerült elfojtani. A nyugati szárny tetőzete teljesen elpusztult. *A műkincseket megmentették.* A tüz ügyében vizsgálat indult.

Negyvenhatfokos hidegben egy óvóhelyen

Copyright by Pesti Hirlap and Skandinavisk Press

Irta Irving W. Benson

Utánnyomás kivonatosan is tilos

Viipuri, január. A délfinnországi városban ezt mondja a szállodai portás:

— A mai nap egyike a leghidegebbeknek az utolsó harminc esztendőben. 46 fok hideg van, Helsinki közelében pedig leszállt a hőmérő 50 alá is...

A metsző szél majdnem benyomja kicsiny szobám ablakát. Átláthatatlan jégvirágréteg fedi az üveglapokat. Hideg van itt is és mégis jóval melegebb, mint az apró fabarakokban, amelyekben oly gyakran aludtam az utóbbi hetekben.

Néhány nappal ezelőtt indultam el Rovaniemiből ide, ebbe a finn városba, amely olyan sürün volt központja az orosz légitámadásoknak. Helsinkiből Viipuriba az ut, amely máskor négy-öt órát tart, most teljes tizenkét órát vett igénybe. A mozdonyok lassabban járnak, a világitó berendezések, amennyire lehet, tompitottak, és a hosszu kocsisor, amelyet mintegy leplezően maga a természet takart be vastag hóréteggel, óvatosan halad a havazott fenyegetett vidéken. Egyszer hirtelen megállt a vonat és a jeges alkonyatban kénytelenek voltunk a szomszédos erdőben menedéket keresni, mert a közelben orosz repülőket láttak. Ezek az önkéntelen, néha órákig tartó megszakitások hozzátartoznak most a finnországi utazáshoz, a menekülő utasok fogvacogva várakoznak a télbe borult erdőkben, amig ujból elindul a vonat, hogy óvatosan juttassa őket közelebb céljukhoz.

*

Reggel érkeztem meg Viipuriba. A város, amelynek egyébként mintegy ötvenezer lakója van, mélyen aludt. A még itt élő, mintegy hétezer ember az előző napnak nagy részét is a légoltalmi pincékben töltötte. Ma, amikor derült az égbolt, ezek a megviselt, szánalomra méltó polgárok tovább alszanak, mint máskor. Noha a hideg egyszerüen elképzelhetetlen és minden lépés erőfeszitésbe kerül, sétálok a város üres utcáin, ahol egyébként az életet az emelkedő finn gazdasági lendület élénk irama jellemezte. Megdöbbentő itt a háboru által felkavart házsorok között járni, a lábunk alatt az összetört ablaküvegek szilánkjainak csikorgását hallani. Viipurit talán valamennyi finn város közül legjobban viselte meg az oroszok bámbázása. Vádaskodón emelkednek a lakóházak kisérteties romjai a fagyos reggelbe. Némelyik utcában csak egy-két romhalmaz maradt meg. Elhagyott üzletek ásitoznak üresen, betört kirakatokkal.

Viipuri „Kerek Tornya", a városnak ez a jellegzetessége is megérezte a korszerü hadvezetés hatását. Ez a XVI. századbeli épitmény a városfal őrtornya volt. Később élelmes vállalkozók ezt a tornyot, amelyet a finn szabadságharc történelmének lehelete leng körül, étteremmé alakitották át, amelyben csinos, fiatal finn leányok reneszansz korabeli ruhákban szolgálták fel az izes teát. Az étterem elsőosztályu utaslátványosság volt és a város lakói nem is tudták biztosan, vajjon az idegenek látogatása a történelmi szinhelynek vagy pedig a karcsu szőke kisasszonyoknak szól-e. A torony falain is sebeket ütött a háboru, az ifju finn leányok pedig a Lotta-Svärd mozgalom tagjaiként teljesitik kötelességüket.

A mozik zárva vannak, a napilapok a rendes időpontban megjelennek, bár a szerkesztőségi szobák kitört ablakait is deszkával kellett pótolni. A városban megmaradt emberek megszokták a veszélyt és bátran néznek farkasszemet a halállal.

Ma délután is alkalmam volt meggyőződni az oly gyakran bombázott város polgári lakosságának hősiességéről. Éppen a piactéri vendéglőben ültem, amikor megszólaltak a szirénák. Néhány hónappal ezelőtt ezek a vészjelek még nagy riadalmat keltettek volna és a vendégek kétségbeesetten ugráltak volna fel. **De ma**, amikor a szovjetorosz repülők támadásai Viipuriban már mindennaposak lettek, mindenki nyugodtan, kényelmesen megy a pincéjébe és megvárja, amig vége a riadónak.

Különleges sajtó-karszalaggal és kiváltságokkal ellátva megtekintettem a kihalt utcán lejátszódó szinjátékot. Borzalmas még gondolni is rá, hogy azok a fekete pontocskák, amelyek a majdnem kihalt város felé közelednek, a biztos halált hozzák, hogy ezek a levegőben keringő halálmadarak nem tudnak különbséget tenni, hogy a nők, gyermekek, védtelen aggastyánok, remegő nagyanyák ki vannak szolgáltatva bombáiknak.

Néhány perc mulva lemegyek egy légoltalmi pincébe, amely most a város lakóinak második otthonává lett. Halljuk a bombák lecsapódását. Mindannyiszor megremeg a föld a hatalmas ütéstől és sok szempárból olvasom ki ezt a kérdést: „Mikor érnek bennünket?"

Kimondhatatlanul hideg van ezekben a barlangokban, amelyekben a világitás is rendkivül gyér. Mellettem fiatal asszony áll. Gondoktól barázdált arcán meglátszik, hogy nehéz sora volt. Fáradt szeme teljesen elvesztette fényét. Egy másik nő levelet szorongat.

— A fiamtól — suttogja. — Ma kaptam hirt róla. Él és résztvett Suomussalminál a csatában. Derék, bátor fiu...

Valahol a közelben bizonyára sulyos bomba zuhant. A föld erősebben rázkódott meg lábunk alatt mint máskor.

— Ezek ellen a kétszázötven kilós bombák ellen nincs védekezés. Az erejük borzalmas — mondja egy gyárimunkás, aki csak most gyógyult fel sebesüléséből, de néhány nap mulva ismét az északi harctérre megy.

Nem ismerek senkit ezek közül, akikkel itt együtt vagyok. Nem értem a szavukat, csak két-három nő tud egy keveset angolul, vagy németül és tolmácsolja kérdéseimet. Mégis végtelenül közelállónak érzem magam ezekhez a finn férfiakhoz és nőkhöz, akik itt állnak most a jéghideg barlangban és várnak életre-halálra szóló itéletet. Ugyanazok a gondolatok járnak az eszünkben, ugyanazok az aggodalmak és remények — amig egyszer csak véget ér a riadó és elindulnak valamennyien, hogy megnézzék, nem rombolta-e össze a háboru kisértete azt, amit védtelenül otthagyott.

Sohasem hittem volna, hogy 46 fokos hidegben járni lehet az utcán és nem fázni közben. Ebben a pillanatban nem érzem a hideget. A benyomások hatalma minden más érzést elfojt. Forró füst fekszi meg a bombázott utcákat és a kórház előtt betegszállitó kocsik állnak meg. Láng világit bele a nyomoruságos sötétbe és mutogatják a háboru nyomait. Komolyan, higgadtan nézik az emberek a pusztulást. Nem tolul kiáltás ajkukra, nem hullnak könnyek beesett arcukra. Megtanultak szenvedni zokszó nélkül. Est borult a füstölgő városra. Az emberek betérnek hideg szobájukba és leveleket irnak gyermekeiknek. Holnap pedig ismét teljesitik majd kötelességüket és dolgoznak. A bátorságukat nem vesztették el, még mernek hinni a megvirradásban.

— Négy halott! Több mint husz sulyos sebesült — mondja az idős fáradt szállodaportás — ki tudja, mikor jönnek ujra a szovjetorosz repülők. 1918-ban már kivettem a részemet mindenből. Elhiszi-e, hogy legszivesebben most is megint harcolnék? De öreg vagyok már, uram, 71 éves, ilyenkor már nem bir el sokat az ember. 46 fok hideg van és ez is valami.

Átnyujtja a szobám kulcsát, azután rágyujt utolsó szivarjainak egyikére.

Állj! Ki vagy?

Szemelvény Bratanov D. őrnagy, bolgár katonai attasé „Hősök" c. könyvéből Őfelsége III Boris cár születésenapja alkalmából

Forditotta Márton György

1916. Komor, sötét, novemberi éj. Bitoljától délre, egy barátságtalan, hideg sátorban két tiszt elgondolkozva hajlik egy nedves és piszkos térkép fölé. A gyertya csak gyenge fényt vet a térképre és a nyirkos sátorfalra.

A fiatalabb a térkép egy pontjára összpontositja minden figyelmét, hosszan elgondolkozik, mélyen felsóhajt és megszólal:

— Tábornok úr, az 1212-es magaslaton a helyzet igen válságos. Ma egész nap ott sulyos harcok folytak. Bár csapataink hősiesen ellenálltak az ellenség támadásainak, félő, hogy ha holnap is ilyen hevességgel folytatja, a mi hőseink nehezen tudják majd kivédeni azokat. Okvetlenül szükséges, hogy még ma éjjel a magaslatra menjünk, hogy fellelkesitsük katonáinkat és mi magunk vezessük a védelmet.

Kint a vihar teljes erejével dühöng és a lehetetlenséggel határos, hogy az ember csak egy lépést is tegyen. A vihar szünet nélkül veri a sátor ajtaját és a hó mindjobban belepi.

— Tábornok úr, nincs veszteni való időnk! Ha meg akarjuk tartani ezt a magaslatot, azonnal idulnunk kell — sürgeti mindjobban a fiatal tiszt.

Az öreg tábornok elgondolkodva kioltja cigarettáját és kiegyenesedik. Az éj csendjét csak néha-néha szakitja meg egy-egy ágyudörgés és a dühöngő szélvihar.

A tábornok lopva egy pillantást vet a fiatal tiszt sovány, finomvonásu arcára és ezt gondolja:

— Még milyen fiatal és életét máris kockáztatja. Kötelességtudása mindenek felett áll.

Ebben a pillanatban egy még határozottabb hang szakitja félbe gondolatait:

— Tábornok úr, a gyertya leég. Ott lenn, Cserna környékén, a magaslaton, Polog községnél, a harc fokozódik. Hallgassa csak! Az erős dörgés éppen onnan hallatszik. Már indulnunk kell.

— Induljunk, fiam. Ha úgy találod, hogy kötelességünk még ma ott megjelenni, akkor mennünk kell.

A fiatal tiszt fürgén tiszteleg, gyorsan kilép a sátorból, becsukja az ajtót és eltünik az éjjeli hóviharban.

Tizenöt perc mulva letompitott fénnyel, gyorsan vezet egy autót Cserna felé. Mellette köpenyébe burkolva az öreg tábornok, mögöttük két hadsegéd.

Se hóvihar, se sár, sem pedig az áthatolhatatlan éjszaka, vagy a gépkocsi közelében időről-időre becsapódó ellenséges lövedékek nem tudják a gyakorlott vezetőt akadályozni, aki ügyesen kerüli el az akadályokat és kitartóan halad célja felé.

Rövid idő mulva a fiatal tiszt megállitja a gépkocsit és jelenti:

— Tábornok úr, veszélyes tovább gépkocsival haladni. Itt hagyjuk azt a sziklák mögött és gyalog folytatjuk utunkat.

Az öreg tábornok hallgatólag elfogadja az inditványt.

A kis csoport kiszáll a gépkocsiból és gyalog indul el a sáros és alig ismert uton. A vihar a vakmerő katonák szemébe vágja a havas esőt s lehetetlenné teszi, hogy bármit is lássanak.

Itt-ott találkoznak egy-egy emberrel és élelmiszerrel és lőszerrel megrakott kocsival. Távolról emberi hangok is hallatszanak. Igy tájékozódik a kis csoport az irányról.

A gépfegyverkattogás és puskaropogás az 1212-es magaslat felől halkul, majd teljesen megszünik. Csak a nehéz fegyverek lövedékeinek süvitése és csattanása hallatszik.

„A magyar rajz ötszáz éve" a Szépművészeti Muzeumban

Szépművészeti Muzeumunk egy-egy uj grafikai kiállításáról mindig örömmel értesülnek a művészet barátai.

Ez a kiállitás is annyira kielégit minden esztétikai igényt, hogy nem volt szükség erre a tulsokat igérő címre: *a magyar rajz ötszáz éve.*

Mindenesetre hálásak vagyunk, hogy — ezuttal először — nyilvános kiállításon láthatunk a Széchenyi Könyvtár által ide letétként elhelyezett két gyönyörüen miniált kódexet és egy kódex-lapot. Ezek magyarországi könyvek, amelyeket sejthetőleg magyar miniátorok diszitettek, azonban sem ezek, sem a későbbi időből való néhány tétel nem hidal át közel négyszázéves szakadékot.

A XVIII. század végéről két derüs szines rajzot látunk. Pollencig nevü művész művei. József nádor ujévét és egy táncestélyét ábrázolják abban a budavári teremben, amelyet manap is ismerünk. Itt kezdődik a mát elérő művelődéstörténelmi folyamatosság, a művészettörténelmi pedig *Markó Károlynak* három gouache-képével. Ezeket az óhazában a Tátra-alján festette a mester, aki erős hatással volt két nemzedéknyi magyar tájképfestőre.

Markóval párhuzamosan *Barabás Miklós* saját lelkéből alkotta meg tájképművészetét, amelyet még sehol ily gondosan bemutatva nem láttunk. Tovább menve, összebarátkozunk a táblabiróvilág ritkán látott festőivel: *Lakataris Demeterrel, Kozina Sándorral, Balassa Ferenccel.* Megpillantjuk *Zichy Mihály* vidám önarcképét, rajta az irás: *„Ilyen legény voltam én 1840-ben."* Következik egy szédületesen gazdag Zichy-sorozat, köztük Zichynek 1856-ban Szentpétervárott festett és rajzolt képei: boltives csarnokban ülő diszlakoma szinesen, egy bravuros karikatura a toll harcáról a militarizmus és bürokrácia ellen. A mestert romantikájának tetőpontján mutatja a *Sirrablás*, amelynek költői és festői szépségei elvonják a figyelmet a téma borzalmasságától.

A közelmult néhány művészét egészen uj oldaláról látjuk. Egy szerelmes párt ábrázoló *Margitay-vázlat* Szinyey-Mersét juttatja eszünkbe, *Rauscher Lajost* „Budapesti Dunája" merész koloristának mutatja. *Rippl-Rónait* jól tanulmányozhatják itt tisztelői, szintugy *Vaszary Jánost*, akitől két ellentétes témát kapunk: az egyik a Keresztrefeszitést, a másik Mistinguette-t ábrázolja. Mindkettő remekmű.

Élő művészeink közül helyet kaptak *Glatz Oszkár, Egry József, Szőnyi István, Ferenczy Noémi* és még számosan. *Molnár C. Pál* zárja le a sort egy quattrocento-hangulatával, amellyel megteremti az átmenetet a szép kódex-anyaghoz. Teljes a körforgás.

S. L.

Sulyos vasuti szerencsétlenség Japánban

Tokió, jan. 29. (MTI) Osaka mellett egy három kocsiból álló helyiérdekü vasut, *amely uton volt Szakuraisima felé,* kisiklott és felborult. A gazolinnal hajtott vonat egyik kocsija lángba borult *és a lángok csakhamar elboritották az egész vonatot, amely kizárólag munkásokat szállitott.*

Hivatalos jelentés szerint *a halálos áldozatok száma 221, 79 munkást sulyos állapotban mentettek ki a lángoló roncsok közül.*

A megelevenedett művészettörténet

Az operaházi Élő Tárlat házi főpróbája

Még az Operaház szinpadi folyosói is ritkán látnak olyan tarka jelmezes sokaságot, amilyen hétfőn délutántól estig ott hullámzott a szinpad környékén. A komoly estélyi ruhákhoz szokott nézőtér pedig alaposan csodálkozhatott, hogy a zsöllyékben hófehér görög szobrok, abroncsszoknyás renaissance-hölgyek, szárnyas angyalok, parókás, selymes rokokó hercegnők, biedermejer kisasszonyok üldögélnek, — mind ismerőseink valamely régi festményről.

Hétfőn délután tartották meg ugyanis a csütörtöki nagy *Élő Tárlat* első jelmezes, diszletes házi főpróbáját, *vitéz nagybányai Horthy Miklósné* jelenlétében, aki félnégykor érkezett, helyetfoglalt a zsöllyék harmadik sorában és nyolc óráig figyelemmel nézte a próbát. Még a szinpadra is felment a Főméltóságu Asszony, a rendező művészekkel tanácskozni vagy megfigyeléseit közölni a szereplőkkel.

A szinpadon nagy a sürgés-forgás, *Oláh Gusztáv,* a főrendező, az egyes képeket beállitó művészekkel és a technikai szakemberekkel, egy percig meg nem áll az előkészületek izgatott munkájában, de a hátteret fedő fekete bársony függöny végre felhuzódik és hármas csoportokban — ma még persze hosszas szünetekkel — egymásután elevenedik meg arany keretben vagy márvány talapzaton *a művészettörténet ötven legnagyszerübb alkotása,* gyönyörü budapesti asszonyok, lányok és néhány társaságbeli fiatalember megszemélyesitésében.

Nem mondhatunk mást, csak azt, hogy a legtöbb kép és szobor hatása egyenesen hihetetlen. Nemcsak mint látványosság, hanem mint az eredeti műremek csalódásig hü másolata is. Az eredeti festmény szineit, tónusát, világitását a legapróbb árnyalatokig, szinte a fénykép pontosságával másolták át a valóságba és az egyik rendező művész elmondta nekünk, hogy néha órákig próbálták egy-egy kép megvilágitását, amig sikerült megkapniok az eredeti alkotáson elömlő fényt vagy borongó félhomályt. És ami a legérdekesebb: a képek... mozdulatlanok. A szereplő hölgyek és urak bámulatos önfegyelemmel állnak, ülnek, képpé, szoborrá merevedve, pedig most, a próbán, még elég sok igazitani, javitanivaló akad rajtuk... „retus", mint a festészet szaknyelvén mondják.

Nem akarunk a csütörtöki előadásnak elébe vágni, de annyit már ma is elárulhatunk indiszkréció nélkül, hogy különösen a görög *Hegeso siremléke, a pompéji falképek, Donatello Szent Györgyje, Leonardo Angyali üdvözlete, Velasquez Műterme. David Recamier-je, Borsos Bál utánja, Rippl-Rónai Kalitkás nője és Szinyei-Merse Majálisa* az est fénypontjai lesznek. A főpróbán is nagy tapsot kaptak.

Annyi bizonyos, felejthetetlen élménye lesz ez a „megelevenedett művészettörténet" azoknak, akik a csütörtöki diszestélyen ott lehetnek az Operaházban.

BELPOLITIKAI ÉLET

A képviselőház külügyi bizottsága ma, kedden, fél négy órakor, a felsőház külügyi bizottsága pedig negyed hét órakor tartja ülését. A közvélemény élénk érdeklődéssel várja gróf *Csáky István* külügyminiszter tájékoztatóját a nemzetközi helyzetről.

Valamennyi olasz lap hirt ad a magyar külügyminiszter beszédéről. A *Popolo d'Italia* budapesti tudósitója hangoztatja, hogy a beszámolót a legnagyobb érdeklődés előzi meg. Mintegy előre jelezte a külügyminiszter nyilatkozatát gróf *Teleki Pál* miniszterelnöknek a *New York Times* munkatársa előtt tett kijelentése, hogy *Magyarország nem hajlandó alkudozni jogairól.* Gróf *Csáky István* a velencei találkozón kivül valószinüleg beszél mindazokról a tényekről, amelyek a megbeszélés óta a Dunamedencében felmerültek. Nem kétséges, hogy gróf *Csáky István kijelentéseinek rendkivül nagy politikai jelentősége lesz.*

Gróf Teleki Pál miniszterelnöknek a „New York Times"-ben megjelent nyilatkozatát ismerteti az olasz „Resto del Carlino" Budapesten — irja tovább a lap tudósitója — *a nyilaskeresztes terroralakulatok leleplezése* kinos hatást keltett.

A Közigazgatási Bíróság a *Huszovszky Lajos* kormánypárti képviselő választása ellen benyujtott panasz ügyében megszüntette az eljárást, mert visszavonták a panaszt. A bíróság a *Nyireő Andor* nyilas képviselő mandátuma elleni peticiót is tárgyalta. A panaszosok képviselője a tárgyaláson szabálytalanságokra hivatkozott, ezt a másik oldalról tagadták, az előadó biró pedig azt állapitotta meg, hogy a szavazatok összeszámlálásánál a küldöttségi elnökök legnagyobbrészt szabályszerüen jártak el. A bíróság a tárgyalást későbbi időre napolta el.

Hegedüs Loránt emlékbeszéde Popovics Sándorról

A *Magyar Tudományos Akadémia* hétfőn délután összes ülést tartott, amelyet néhai *Popovics Sándor,* a Tudományos Akadémia igazgatósági és tiszteleti tagja emlékezetének szentelt. Az ülésen *József* királyi herceg, az Akadémia elnöke elnökölt. Az Akadémia üléstermét zsufolásig megtöltötte a nagy és előkelő közönség, akiknek soraiban ott volt gróf *Teleki Pál* miniszterelnök is.

Hegedüs Loránt, a Tudományos Akadémia tiszteleti tagja tartott emlékbeszédet Popovics Sándorról. Az Osztrák-Magyar Monarchia belső szervezetéből mutatta ki, hogyan jelentek meg történelmi törvényszerüség gyanánt a bürokráciának azok a nagytehetségü arisztokrata jellemek, akik között a legelső sorban áll *Popovics Sándor* rendkivüli képességeivel és tiszta önzetlenségével. Egész életét pénzügyi szolgálatban töltötte, először Wekerle Sándorral ők teremtették meg az Osztrák-Magyar Monarchiának azt az aranyon alapuló valutáját, amely mintaszerü volt, Popovics Sándor teremtette meg a háboru után az önálló magyar nemzeti bankot s az a tiz esztendő, amelyet a Nemzeti Bank élén töltött, nevezetes azokról a jelentésekről is, amelyeket a bank közgyülésein elnöki megnyitóiban a nyilvánosság elé tárt s amelyek örök értékei a magyar pénzügy történetének. Popovics egyéniségének is nagy használ vette az ország, mert azzal nagy hatást gyakorolt a külföld vezető bankköreire. Hangsulyozta, hogy Popovics mindig távoltartotta magát a pártpolitikától, ugyhogy csak most ismerheti fel a közvélemény, hogy milyen nehéz harcokat folytatott az osztrák miniszteriumokkal, amikor Wekerle Sándorral együtt a modern pénzrendszer kiépitésén dolgozott.

A kis csoport gondterhesen, szótlanul és lassan lépked a mély, ragadós sárban és igyekszik minél előbb a magaslatot elérni. A váratlan csend izgatja őket.

Miért szünt meg a tüzelés? Mi történt elől? — kérdezi mindenki hallgatólag önmagát.

A sötétség egyre fokozódik. A hideg és éles hópelyhek megdermedt arcukba csapódnak és szemük akaratlanul becsukódik. Egy lépésnyit sem látni.

Egy hang sem hallatszik már. Az ég félelmetessé vált.

— Gyerünk gyorsabban, tábornok úr, — kéri a fiatal tiszt és hátrafordul, hogy követik-e társai.

— Gyerünk! De hol az út? Hol van a magaslat? Hol vannak a mi katonáink? Hol vagyunk most? Én már semmit sem látok, semmit sem hallok, — válaszolja kissé nyugtalanul a tábornok.

És ujból megindulnak még nagyobb lépésben. De az utat rövidesen eltévesztik a nagy sötétségben. Ott valahol kell lennie az 1212-es magaslatnak. Még ma éjjel meg kell találni, hiszen ezek a tisztek már sokszor megfordultak ott. Most azonban képtelenek megállapitani, hogy hol vannak, vagy hol a magaslat. Nem tudnak tájékozódni.

A csoport megáll. Mennyi ideje mennek és mennyit kell még menniök, nem tudják. A sötétségben nem lehet az órát látni, a hóvihar miatt nem tudnak gyufát gyujtani. De ki is merne fényt gyujtani ilyen közel az ellenséghez. Mindenfelé sötétség, néma csend, a táj kihalt és félelmetes. Sehol nem villan fénysugár vagy tüz.

Szivük akaratlanul is nyugtalanul dobog.

Félelmetes éj. A tiszteknek mindenáron el kell érniök a magaslatot, mert holnap virradatkor ujult erővel támad az ellenség.

És akkor?

Az idő gyorsan mulik.

Mit kellene tenni?

Váratlanul az éj csendjét halk fütty töri meg. Önkéntelenül is megáll a kis csoport, hallgatózik és a fütty irányába figyel. Mi történt? Senki sem mer kérdezni.

Hirtelen egy sötét, magas árnyat vesznek észre és néhány pillanat mulva már egy emberi alak körvonalai rajzolódnak ki.

— Állj! Ki vagy? — kérdezi a félelmetes árny.

— „Saját". Merre van az út az 1212-es magaslat felé?

Csitt... csitt... halkan! Csendben!

Az árny gyorsan közeledik a csoport felé és megáll.

— Bajtársak! Mit csináltok itt? Eltévedtetek? Gyertek gyorsan velem, de halkan és elővigyázatosan.

És az árny átveszi a vezetést, hamarosan azonban megáll.

— A magaslaton vagyunk — suttogja. Maga az 1212-es csúcs már az ellenség kezében van. A mi embereink már régen visszavonultak. Én eltévedtem és majdnem az ellenség fogságába estem . . . Ott vannak. Látjátok a körvonalaikat? Nincsenek innen messzebbre néhány száz lépésnél.

A csoport az ellenség felé tekint és a látóhatáron világosan látni a katonák sapkáját és szuronyát. Halk zörej arra figyelmezteti a csoportot, hogy ezen a veszélyes helyen ne időzzék tovább, hanem kövesse az árnyat. Ellenséges golyók egyre gyakrabban süvitenek el mellettük.

Néhány perc mulva azonban ismét irányt tévesztenek a sötét éjszakában. Az ismeretlen vezető is eltévedt, bár nappal is, éjjel is nem egyszer tette meg ezt a félelmetes utat.

Ebben a pillanatban a négy utas megbotlott valamiben és mind elestek. Egy a saját csapatuk által elhagyott távbeszélő-kábelben botlottak meg.

Telve reménnyel, mindnyájan gyorsan a készülék köré gyülnek. A fiatal tiszt könnyedén megcsavarja a készüléket és a hallgatót a fülére helyezi.

A remény hamar eltünik. A készülék nem működik.

A csoport mögött, az ellenség irányából, könnyü léptek hallatszanak.

A fiatal tiszt nem ijed meg. Most, amikor mindnyájan arra gondoltak, hogy rövid időn belül az ellenség foglyul ejti őket, neki kitünő ötlete támadt.

— Gyerünk hátrafelé a drót irányába, — ajánlotta és elindult. A többiek gyorsan követték.

A komor éjszakában és hóviharban ismét szótlanul haladnak. Gödrökön, árkokon, mélyedésekben, bokrokon hatolnak át. A fiatal tiszt görcsösen fogja a jeges drótot és vezeti az eltévedt csoportot.

Egyszerre egy uj hang töri meg az éj csendjét.

— Állj! Ki vagy?

— „Saját", ne lőjj!

Az őr óvatosan leengedi a puska tusát a földre és kutatva tekint a csoport irányába. Egy fiatal, deli termetü százados, mögötte az öreg tábornok, követve a két hadsegédtől, közeledett feléje. Kifáradva belép a csoport a lövészárokba.

A fiatal százados személyében mindenki felismeri Bulgária trónörökösét, Boris tirnovói herceget, az öreg tábornokban pedig a hadsereg főparancsnokát, Zsekov tábornokot.

A meglepetés olyan nagy volt, hogy mindenki megremegett. Bár ezek a hősök sokszor látták soraikban a jövendő bolgár cárt, mégsem tételezte fel senki sem, hogy bátorsága olyan nagy, hogy a nagy veszély és rettenetes vihar ellenére, csakhogy hasznára váljék hazájának, élete kockáztatásával is, teljesiti kötelességét.

Isten védelmezte — suttogják a katonák boldogan és meghatottan. Körülveszik szeretett trónörökösüket, hogy leverjék a havat és sarat köpenyéről és hogy meggyőződjenek arról, nem álmodnak-e?

Messze keleten már virradt. Az egész állásban villámgyorsan terjedt el a hir:

— A trónörökös közöttünk van!

Néhány perc mulva nagy éljenzés reszkettette meg a levegőt.

Hajnalban az 1212-es magaslat ismét a miénk volt.

Állatorvosi rendelő, vezető: Gömöri Pál dr. állatorvos, VII. Károly király-út 5. 133-512

Bakos Károly dr. 349-448
Balla Lajos 188-622
Balogh Lajos 149-485
Barla Béla dr. 134-102
Benoze Sámuel dr. 295-538

BENCZE TIBOR dr.
XIII. Béke-tér 2. 295-538
Hétköznap reggel 8-tól este 6-ig: 290-124

Beskó József dr. 141-364
Blazsevácz József 384-575
Bodnár Róbert dr. 493-348
Born József 189-593
Budapest székesfőváros I. ker. állatorvosi hivatala 161-448
Budapest székesfőváros szarvasmarha közvágóhidjának állatorvosi irodája 134-247
Csontos József dr. 256-634
Czeloth János 166-043

Czitó Ferenc dr. XIV. Ujvidék-u. 23. 499-981

Dobó István dr. 259-814
Doby Ernő. Tárcsázza először a *146-654 számot, azután kérje Pestszentlőrinc 1-50
Döhrmann Henrik dr. 110-878
Ernszt Antal 456-428
Farkas Dezső 259-932
Fazekas Ede dr. 143-588
Fodor Géza 427-058
Fokányi László dr. 227-520
Förstner Dezső 298-159
Frank Dezső 291-987
Friedl Ernő dr. 163-230

***Frk* Ferenc dr. v. klinikai I. tanársegéd, XIII. Palóc-u. 4. 291-019**

Fülöpp Imre dr. 256-441

Gábor Jenő dr. főállatorvos, V. Géza-u. 5. **119-618**

Gáldi Ármin dr. 344-660
Géczy Ferenc dr. 499-660
Gömöri Pál dr. 295-012
Gulyás Károly dr. 366-679
Guoth Gy. Endre dr. 428-588
Günsberger Béla 499-217
Hajdu Pál ny. állategészségügyi főtanácsos, V. Szent István-krt 13. 120-073
Halasi Károly dr. 356-513
Halász Sándor 296-666
Hámory Dezső 422-812
Harcz János dr. 146-681
Harsányi Lajos dr. 457-120
Hazay Miklós dr. 148-088
Házfalvi Vilmos. Tárcsázza először a *164-547 számot, azután kérje Budakeszi 36
Hegedüs Ignác 293-297
Héjj József dr. 131-481
Helf János dr. 220-178
Hirt Géza dr. Tárcsázza először a *148-570 számot, azután kérje Rákoshegy 34
Horlai Adolf dr. 421-613
Horvát Jenő dr. 133-238
Horváth József dr. Tárcsázza először a *268-959 számot, azután kérje Budaörs 10
Horváth László dr. 166-606
Horváth Vilmos 425-590
Husszágh Nándor dr. 259-422
Irmay Ferenc dr. 220-679
Jung Emil dr. 256-337
Katona Dezső 132-400
Katona József dr. ifj. XI. Vásárhelyi Pál-u. 11. 458-741
Kaufman Zsigmond 157-334
Kelen Endre dr. 119-251
Kerekes M. Miklós dr. I. Attila-u. 65/c. 161-282
Kertész Lajos 269-214
Kiszely L. Miklós 220-115
Koppány István dr. 389-044
Kozma Frigyes 362-779
Krompecher Szilárd 153-297
Kucsera József dr. 115-881
Kulcsár Péter 269-703
Láng Károly 158-365
Langsfeld Dezső dr. 316-551
László Samu dr. 427-010
Laub Ernő dr. 162-336

Lovas Zoltán dr.
v. kórházvezető főállatorvos. *II. Margit-krt 67.* 150-492

Lukáts Károly dr. 227-313
Major Sándor dr. Tárcsázza először a *147-380 számot, azután kérje Soroksár 27
Marcis Árpád dr. 422-774
Márkus Kálmán dr. 131-061
Merényi Ottó 152-656
Mocsári László dr. 135-207
Molnár Ernő dr. 114-487
Morvay Gyula dr. 130-060
Müllender Tivadar 126-141
Németh Ödön dr. 129-988
Pálfi János dr. Tárcsázza először a *297-960 számot, azután kérje Rákosszentmihály 80
Persa László dr. 256-475
Redecha Rezső dr. 257-108

Reiniscs Miklós dr.
II. Bimbó-út 4. 157-247

Révész Sándor dr. 220-853
Révész Vilmos, II. Retek-u. 19. 351-784
Ringer Dezső 157-448
Róth Lajos 157-730
Sályi Gyula dr. 367-528
Sashegyi Károly dr. 499-353
Schaar Bernát 269-780
Scharnbeck László 355-646
Scheiber Zsigmond, XIV. Róna-u. 113. 296-441
Schmotzer Bertalan dr. 164-520

Schvartz Erzsébet dr. állatorvos, rendelője: VII. Rákóczi-út 4. 227-543
Lakása: XIII. Kerekes-u. 25. 292-417

Schwarcz Emánuel, XIII. Kerekes-u. 25. 292-417
Sima Imre dr. 166-737
Sipos József dr. 181-038
Stilifried Mihály dr. 222-440
Sury Mihály. Tárcsázza először a *146-654 számot, azután kérje Pestszentlőrinc 1-23
Szabó Albert dr. 499-700
Szabó Ignác 221-332

***Szántó Ernő,* főállatorvos, VI. Eötvös-u. 24. 128-989**

Székely Imre György dr. 497-523
Szekeres Jenő dr. 498-575
Szélyes Lajos dr. 424-014
Szepeshelyi Andor dr. 227-710
Szidon Gyula 145-658
Szomolányi Ernő dr. 344-752
Szűcs István dr. 296-295
Takáts Gyula dr. 149-374
Turba István dr. 316-402
Vaskuti Sándor dr. 135-515
Véghelyi Károly dr. 456-244
Veress Mihály dr. 259-663
Vigh Ferenc 162-499
Vizy László dr. 499-633
Wagner Sándor dr. 457-463
Weisz Ignác dr. 133-487
Zilahy András dr. 153-457
Zsigmond Antal 428-583

Állványépítés és kölcsönzés.
(Lásd építés alatt.

ALPACCA

1. Alpaccagyárak és készítők.

Alpakkaárugyár k.f.t. 291-064
Berndorfi fémárugyár 181-769

Herz Soma „Gowe" alpacca vezérképv. és gyári lerakata, VIII. Népszínház-u. 42/44. **134-990**

Klein Jakab 143-552
Klein Jenő 336-703
Schulz Lipót, VI. Rózsa-u. 109. 120-174

Steinberger Lajos, alpacca és fémáru üzem. **„JUNO"** alpacca-, krom és aluminium evőeszközök gyártása, XIV. Telepes-u. 50. 299-995

Szarvas és Társa külföldi gyártmányok raktára VI. Anker-köz 2. 426-934

Wellner-Alpacca Részvénytársaság, Budapest, V. Honvéd-u. 16. *119-633

2. Alpaccakereskedők.

Hacker és társa. VII. Rákóczi-út 8/b. 223-661
Kastner Adolf, IV. Károly király-út 24. 188-313
Rosenfeld, vétel és eladás, VIII. Népszínház-u. 31. 136-874

Általános bányászati szakértők.
(Lásd állandó bírósági szakértők alatt.)

Általános gépészeti szakértők.
(Lásd állandó bírósági szakértők alatt.)

Általános gépészmérnöki és gépszerkesztési szakértők.
(Lásd állandó bírósági szakértők alatt.)

ALUMINIUM.

1. Aluminium edények.
(Lásd edény alatt.)

2. Aluminium félgyártmányok.

DEUTSCH IGNÁC, V. Báthory-u. 22. *127-229

Deutsch Jenő dr. lemez, huzal, cső, rúd, szegecs, profilok. Vörösmarty-utca 36. **128-845**

Finger és Fia aluminium lemez, cső, rúd, huzal, szegecs. VI. Hajós-u. 41. *121-610

Magyar rézhengerművek r.-t. XIII. Párkány-u. 1460. *299-100
Raktár: 290-902
Nemzetközi fém- és vaskereskedelmi r.-t., V. Pannonia-u. 16. *116-707

3. Aluminium folia.

Huszár Lajos, VII. Klauzál-tér 6. 423-974

Morvay István* enyvezett lakkozott és paralinált papirok tekercsekben, ragasztószalagok, alum. folia papirok, mindenféle ragasztó szerek. IX. Thaly Kálmán-u. 56. *145-030

Szalai Jenő XIII. Révész-u. 11. 299-085 gyárt alumyn papirt és kartont

Walch Rudolf, gyári képv. IV. Semmelweis-u. 4. **181-356**

4. Aluminium kárterek, tárgyak hegesztése.

Iszer elektro-forrasztó és műszaki betéti társaság 292-657
Iszer elektrohegesztő művek. XIII. Dráva-u. 5. 298-478
Lázár Péter VII. Szövetség-u. 27. 423-995
Németh és Hartmann elektromos hegesztő közk. társ. 291-464

5. Aluminium készülékek.

Czigler János, VIII. Koszoru-u. 12. 140-601
Globits István, VIII. Magdolna-u. 21. 330-744
Jancsurák Gusztáv XIII Országbíró-u 35 498-582
Reichenberger Róbert 298-451
Réz- és Fémműves k.f.t. VIII. Kender-u. 37. 138-128

6. Aluminium öntődék.

Bohacek L. Pál, XIII. Röppentyű-u. 23. 291-386

Fonó Miklós gépgyár r.-t., III. Rómaifürdő 362-383
Harangozó és Schindler k.f.t. 290-381

***Hubert* és *Sigmund* acél- és fémárugyár r.-t. Gyár: X. Fertő-u. 14. *148-590**
Városi raktár: V. Kresz Géza-u. 14. *117-763

Kassai Aladár, VII. Dob-u. 40. 222-592
Lavay István 293-410

MOCSÁRY NÁNDOR „METALLUM"
bronzöntöde és fémötvözetek gyára
UJPEST, BAROSS-UTCA 84/86.
494-521

Nemzetközi fém- és vaskereskedelmi r.-t. V. Pannonia-u. 16. *116-707
Pruzsinsky István 291-470
Tóth Ferenc, III. Lajos-u. 125. 362-515

Tóth Ferenc ifj. és Jahoda János
fém. aluminium és kokilla öntöde
XIII. Béke-tér 9. **291-572**

TÓTH KÁROLY „FÉMTECHNIKA"
aluminium-, silumin, fém-, mű- és kokilla-öntöde. Minőségöntvények.
III., Bécsi-út 96/a. **163-010**

Vas- és Fémöntöde Peternell és Kulhanek,
Pestszenterzsébet, Attila-utca 37.
Telefon: 147-231

7. Fredal.

Deutsch Jenő dr. lemez, rúd, cső, szalag profilok, szegecs, hegesztő anyagok. Vörösmarty-utca 36. **128-845**

***Finger* és Fia, lemez, cső, rúd, huzal, profilok stb. hozzávaló hegesztő anyagok. VI. Hajós-u. 41. *121-610**

Ampullák és fiolák.
(Lásd üveg alatt.)

Börretikülökhöz SCHMOLL-PASTA

ALFREDI J. AMSLER vezérképviselete **ANYAGVIZSGÁLÓGÉPEK** **PINTÉR SÁNDOR okl. gépészmérnök** Budapest, VI., Áréna-út 122. **T.: 292-999**

Angora.

Angora tenyésztő, feldolgozó és értékesítő szövetkezet, VI. Szondy-u. 42/c. **112-683**

Angoratex, Angoralonó és Kikészítő k.f.t. IX. Vaskapu-u. 33. Tel.: 138-060 Gyárt *Angorafonalakat* mindenféle színben, többféle minőségben és vastagságban.

Dorner István dr. Rákosszentmihály, Rákosi-út 213. Tárcsázza először a *297-960 számot, azután kérje **Rákosszentmihály 1-47** **Angol, francia, német származású pedigrés angoranyulak kaphatók.**

Popper Mór ifj Angora fonalak nagy választékban, nagyban és kicsinyben. V. Arany János-u. 34. **111-129**

Szépvölgyi Angoratenyészet Angol tenyészállatok. Háziipar III. Szépvölgyi-út 192 (Autobus 29) **151-817**

Anilinfesték.

(Lásd festék alatt.)

Antikbutor.

(Lásd butor és régiségkereskedők alatt.)

Antiquáriumok.

(Lásd könyv alatt is.)

Aczél Testvérek, IV. Muzeum-krt 9. 385-157

Adorján testvérek, VII. Erzsébet-krt 16. 222-600

Blum Jenő, V. Vilmos császár-út 44. 116-818

Darvas Lajos, VI. Teréz-krt 6. 424-802

Darvas Pál 366-809

Faragó Zsigmond **könyvesbolt. Könyvek vétele és eladása, IV. Muzeum-krt 33. 385-515**

Fischer Sándor könyvkereskedő: vétel-eladás-csere V Vilmos cs.-út 58. 120-105

Győző A. Andor 124-489

Hartmann Testvérek, IV. Muzeum-krt 7. 380-514

Heks Tibor 123-164

Kohn Emil, V. Vilmos császár-út 26. 110-700

Korda Testvérek **könyvek, zeneművek. *Vétel és eladás.* Erzsébet krt 52. 422-109**

Központi antiquarium és könyvkeresk. IV. Muzeum-krt 17. 384-221

Krucsay József 182-536

Langer Mór tudományos könyvek és metszetek. IV. Muzeum-krt 29. 383-004

Lauffer Tivadar IV. Váci-u. 11. 187-330

Magyar Jenő könyvkeresk. és antiquariuma. Vétel-eladás. Muzeum-krt 31 188-364

Müller Izidor, VI. Teréz-krt. 1/a. 225-005

Pfeifer Ferdinánd, IV. Kossuth Lajos-u. 5. 185-730

Pfeifer Manó, könyvkeresk., IV Muzeum-krt 39. 187-131

Politzer Zsigmond és fia 384-571

Szilárd Vilmos kéziratok metszetek, korai régi könyvek. IV. Mária V. u 7. 181-360

Tolnai László, IV. Károly király-út 16. 386-781

Zeisler Sándor, IV. Muzeum-krt 43. 384-069

Antracit.

(Lásd szén alatt.)

Anyagvizsgáló gépek.

(Lásd gép alatt.)

Anyagvizsgáló intézetek.

Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet M. Kir. VIII. József-krt 6.

Igazgatóság: 130-383

Osztályok: *146-495

Általános gépészeti osztály. Elektrotechnikai osztály. Tüzeléstechnikai osztály. Textil-, papír- és gummiipari osztály. Bőr- és zsiradékipari osztály. Chemiai analitikai osztály. Chemiai technológiai osztály. Lőfegyver és lőszervizsgálati osztály. Tüzelőszerkisérleti állomás. Országos Automobilkisérleti Állomás. Állami szoffőriskola.

ÁPOLÁS.

1. Ápolók és ápolónők.

Ápoló, ápolónő és masseurök egyesülete. VIII. József-krt 26. 142-224

Telef. éjjeli 152-208

Ápoló-ápolónő díjtalan közvetítése. Képesítő tanfolyam. Otthon. Tul: Kőansz. V. Vilmos császár-út 76. 123-830

Árvay Aranka 151-657

Baumgartner Károlyné 380-061

Betegápoló apácák 164-282

Eller Gunvor 161-365

Erőss József 428-619

Juhász Amália 358-123

Kasics Mária 157-700

Keresztényszocialista Egészségügyi Alkalmazottak Országos Egyesülete 152-208

Klein Árminné 498-796

Kocsmár Erzsébet 257-195

Kovács István 226-166

Magyar Izr. Nőegyletek országos szövetsége, «Etelka» otthona és ápolónőket elhelyező irodája. VI. Aréna-út 108. 111-667

Márta ápolónő egyesület 139-812

Michelstädter Jenő 220-196

Schulz Kurt 154-200

Takács Sándor 362-409

Vigh Irén 358-061

2. Ápolóképző és elhelyező intézetek.

Ápoló, ápolónő és masseurök egyesülete. VIII. József-krt 26. 142-224

Telef éjjeli 152-208

Ápoló-Ápolónő, szülésznő és fürdősök egyesülete 123-830

Apolónők, ápolók és fürdősök képzője és otthona 140-671

Apritógépek.

(Lásd gép alatt.)

Áramfejlesztő telepek.

(Lásd villamosipar alatt.)

Áramszámlálók.

(Lásd villamosipar alatt.)

Arany- és ércverdék.

Hartl Pál utóda, VII. Dob-u. 30. 423-307

Kocsis János 144-235

Arany-, ezüstművesek, aranyláncok.

(Lásd ezüst alatt is.)

Ausim Ede 387-053

Ausim Mária 188-773

Avender Gyula, II. Batthyány-u. 56. 150-868

Bakányi István 187-604

Band Géza 423-548

Bittner Lajos, IV. Prohászka Ottokár-u. 8. 183-357

Brünn Henrik 422-007

Deutsch Ernő 223-727

Dworschák Ernő, IV. Ferenciek-tere 7. 188-093

Fein és Heimann 426-567

Feldmann Arnold arany ékszermüves óra n. kereskedő, VII. Klauzál-u 9. 226-057

Fesztinger Illés 423-243

Fischer Árpád, **arany-műves, V. Vilmos császár-út 10. 380-302**

Földes és Mayerhof 226-668

Fráter Miksa 311-458

Garay Ferenc 423-219

Gergely Miklós 221-571

Germella István 428-450

Goldschein J. József 187-153

Grónay István, IV. Arany-kéz-u. 4. 187-717

Grosz Károly 226-943

Grünstein Hermann 427-654

Guttmann Béláné özv. 226-314

Hawel Pál 227-279

Herman Andor 125-127

Herstein L. Lajos 423-574

Holczer Viktor, IV. Ferenciek-tere 4. 187-304

Horváth József 182-571

IRITZ PÉTER BÉLA, VII. Wesselényi-u. 4. 226-497

Junger Mihály 220-190

Kahane Mór 294-060

Klein Henrik 427-459

Klein Ignác 226-879

Krausz és Bergsmann 425-058

Kurtz és Ádler 423-747

Ladányi Miksa 423-810

Mayerhof György dr. 423-431

Németh Gyula, VII. Dob-u. 46/b. 228-346

Neuwald Samu 223-414

Ornstein László arany-ezüst és ékszeráruk gyártása. VII. Király-u. 13. 227-212

Pelikán János 226-330

Pollatschik Lajos ezüstkoszorus aranyműves mester, IV. Gerlóczy u. 1. 189-451

Popper Ervin, IV. Régiposta-u. 13. 187-367

Postl Izidor 188-205

Reiter Vilmos 426-616

Reitzes József 427-457

Rosenberg testvérek aranyműves, ékszerészek 426-265

Scheer György, IV. Semmelweis-u. 19. 186-148

Scheid G. A 227-285

Schiller Sándor 223-535

Schmuckmajer Ignáta 223-679

Schulz Izidor, Wesselényi-u 6 félem. 226-037

Schulz Jenő, ékszerész Budapest székesfőváros árvaszék hites szakértője. VII. Wesselényi-u. 6. 226-035

Schütz Dezső 155-987

Schvarcz Samu 423-852

Schwarz László 223-269

Seidner Izidor 222-581

Spitzer Miksáné özv. 349-991

Steiner Jenő 423-436

Szeghő Antal 422-481

Szigeti Nándor és Fia, II. Olaszfasor 35. 153-271

Szlovenszky Lajos, VII. Dob-u. 31. 222-587

Tarján Lajos 427-865

Teller Sámuel és Gerbacsich Ferenc 427-860

Traube Vilmos 223-892

Turiet Lajos, IV. Váci-u. 21. 188-730

Ungár Izidor 427-240

Verebes arany- és ezüstmüves 225-627

Walter Árpád 422-486

Wéber Nándor 227-553

Wéber Vilmos 227-284

Weisz Jenő 423-301

Weisz Márton 423-458

Winter Ferenc Gyula 181-064

Wintermantel és Szombathy arany-, ezüst- és ékszerárugyár, órák nagy választékban, VII. Dohány-u. 7. 223-642

Zwillinger Adolf 226-079

Aranyozó nyomdák.

Benkő Arthur 426-568

Aranyozók.

Bokor László, VI. Aradi-u. 31. 310-958

Fazekas Alajos V. Tátra u 27/a 490-182

Fried Konrád 134-726

Géberth, antik műipar, IV. Váci-u. 40. 184-455

Hoffmann Ferenc **aranyozó, IV. Gerlóczy-u. 5. 189-305, 189-495 Detail üzlet: IV. Károly király-út 28. 189-239**

Környei Lajos, XIV. Stefánia-út 26. 496-799

Mihály **Géza VIII. Baross-u. 41. 136-322**

Muzsik Ödön, IV. Veres Pálné-u. 7. 181-523

Nagy Ferenc 131-300

Polják Ferenc 223-899

Rusznyák Béla 223-840

Thén József **az *Englisch A.* cég utóda aranyozómester, IV. Ferenc József-rkp. 22. 180-438**

Wohlmut Gusztáv ifj. 292-577

WOLAUSCHÉK GYÖRGY, VI. Podmaniczky-u. 69. 110-707

WIESNER J. EMIL

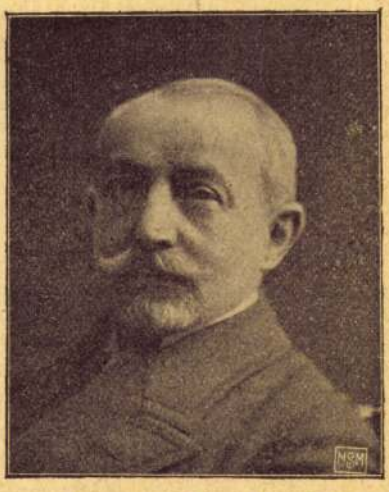

A magyar művelődésnek egyik szerény, de értékes munkáju katonája, legkiválóbb könyvkiadóink egyike, a zsidó kulturvilágnak Magyarországon számottevő alakja hunyt el „Wiesner bácsi"-val, ahogy őt mindenki nevezte.

Irók és művészek ismerték azt a csendes és szeretetteljes munkásságot, melyet Wiesner Emil érettük úgy régi pozíciójában, mint legutóbb a Korvin Testvérekkel alapított »Hajnal«-nál kifejtett. A magyarországi zsidóság örökre hálás kell hogy legyen azért, amiért Makai Emilt a nyilvánosság elé hozta. — Ahol tehette, használt a zsidóságnak, íróit, művészeit istápolta.

A nyomtatott betű meg kell hogy becsülje, meg kell hogy sirassa egyik legkitünőbb adminisztrátorát.

Életének utolsó nagy gondolata — a lezajlott események dacos visszhangjaként — egy nagy zsidó kiadványsorozat volt, melyet a Mult és Jövővel akart megvalósitani.

A siron, melyet a barátok és tisztelők koszorúja elboritott, meggyujtjuk mi is az emlékezés olajmécsesét.

EGY MAGYAR-ZSIDÓ NÉMET KÖLTŐRŐL.

»Magyar zsidó német költő«, — ebben a négy szóban benne van a gólusz minden tragikuma A zsidó költő, aki Gordon és Bialik nyelvén szólhatna népéhez, belesodródik az idegen világba, idegen áramlatokba, amelyek rányomják bélyegüket egész költészetére, kitépik gyökereit az egyik talajból s a másik talajba ültetik át. Tauber Ervin bizonyára, akár mint héber költő, akár mint magyar poéta is feltünt volna és akkor egész költészete másként formálódott volna. De ő Zürichbe, ebbe az internationalis kulturcentrumba került s egyszerre mint német poétával találkozunk nevével a német lapokban és folyóiratokban. És a magyar-zsidó költő a német nyelvnek olyan zengő pompáját tette magáévá, mintha csak Richard Dehmel, vagy Rainer Maria Rilke egyenesági germán rokona volna. Mutatóba közöljük mi is egyik versét, még pedig eredetiben, mert kár volna a költő pompás nyelvezetét eredeti muzsikájától megfosztani.

HERBST.

Es welkt.
Matt
wie eines Daseins lange satt
fällt zu Boden Blatt auf Blatt.
Die Stunden stehn so müde
als kämen sie von weit.
Es welkt im Himmel
Gottes Kleid, die Zeit.
Es welkt.
Es welkt die Welt,

nem szomorít el, hogy a könyveimből mindenfelé „merítettek", szavaltak, előadásokat tartottak, sőt „műveket„ írtak, anélkül hogy a szóról-szóra felhasznált forrást megnevezték volna. A fő, hogy a héber kultúra ismerése és elismerése minél szélesebb körben terjedjen. Hogy minél jobban átmenjen a köztudatba az igazság, hogy a héber nyelv még a középkorban sem volt theológiai tudományok eszköze csupán, hanem olyan egyetemes költészetnek adott életet, amely akkor is, ép úgy mint a Biblia korában, előljárt a népek és nemzetek irodalmai között. Ezt az igazságot fogja szolgálni a „Héber költők" második kiadása is.«

Az öt kötet ára 400 korona.

POLLATSCHEK DÁVID.

Humanista volt és zsidó, mindkét szónak legnemesebb értelmében. Nem kereste az elismerést, kerülte a zajt, a hangosságot és boldogan látta, hogy az igaz zsidóság és igaz humanizmus szelleme átplántálódik gyermekeinek és egész környezetének lelkébe. Nem akarjuk az ő csendes emlékét zajos szavakkal megbántani, ehelyett közöljük azt a kitünő portrét, amelyet unokája, Pollatschek Lily, Pollatschek Elemér professzornak, a nagyhirü operateurnek nagytehetségü művészleánya a nagyapjáról készitett.

Pollatschek Lily: Nagyapám. Mein Grossvater.

Múlt és Jövő
1922. január

Ernst Múzeum aukciói XXX

1948. KIS GYERTYATARTÓ (gyermekjáték), fekete csont. XIX. sz. — Kleiner Leuchter (Kinderspielzeug) schwarzes Bein, XIX. Jh.

1949. FESZÜLET (Corpus Christi), szinezett faszobor. Osztrák, XVIII. sz. v. — Kruzifix, farbige Holzfigur. Österreich, E. XVIII. Jh.

1950. SPANYOL KIRÁLYNŐ MELLKÉPE, elefántcsontrelief, fekete, berakott fakeretben. Olasz, XIX, sz. — Spanische Königin, Elfenbeinrelief. Italienisch, XIX. Jh.

1951. NÉGYOSZLOPOS ÓRA, fekete fa, bronzverettel. Jelezve: *Abraham Pollatschek in Pest*, Biedermeier. — Säulenuhr, mit Bronzebeschläge. Biedermeier.

1952. ÁLLÓ ÓRA, fekete fa, préselt bronzveretekkel. Jelezve: JOHANN KOESTLER IN EISENSTADT. Kismarton, empire. — Stutzuhr, mit gepresste Bronzebeschläge. Kismarton, empire.

1953. LEGYEZŐ, filigrán ezüst küllőin kék-zöld-piros zománcos virágok és három medaillon. Kina, XIX. sz. — Fächer, Speichen aus Silberfiligran, mit Emaildekor. China, XIX. Jh.

1954. LEGYEZŐ, elefántcsont küllőin szinesen festett jelenet: nő leánnyal. (Hibás.) Olasz, XVIII. sz. — Fächer, die Elfenbeinspeichen farbig bemalt. (Schadhaft.) Italienisch, XVIII. Jh.

1955. OVÁLIS KEGYKÉP, üveg alatt aranyfonál disz közt, szent szerzetes és Mária mellképe. Ezüst foglalatban. Osztrák, XVIII. sz. — Ovales Gnadenbild, einen Heiligen und Marie darstellend. In Silber gefasst. Österreich, XVIII. Jh.

1956. LEGYEZŐ, áttört és aranyozott diszü békateknő küllőkkel, aranytüll lapján festett udvarlási jelenet és pikkelydisz. Francia, XIX. sz. e. f. — Fächer, durchbrochene, goldgezierte Schildpattspeichen, das Blatt aus Goldtüll mit Malerei und Schuppendekor. Französisch, e. H. XIX. Jh.

1957. LEGYEZŐ, áttört és aranyozott elefántcsont küllőkkel, pergamen lapján szinesen festve Ceres alakja. Francia. XVIII. sz. — Fächer, durchbrochene, vergoldete Elfenbeinspeichen, am Pergamentblatt Malerei. Französisch, E. XVIII. Jh.

1958. FALI TÜKÖR, Louis XVI. jellegü aranyozott és tükrös fakeretben. — Wandspiegel, im

Pollatschek Abrahám

1927. ÜLŐ NŐALAK, csont. India, XIX. sz. — Sitzende Frauenfigur, Bein. Indien, XIX. Jh.

1928. SZERECSEN-FEJ, fafaragvány. Német, XVIII. sz. — Mohrenkopf, Holzschnitzerei. Deutsch, XVIII. Jh.

1929. ALABÁSTROMSZOBROCSKA: Ceresz, nőalak bőségszaruval. XVIII—XIX. sz. — Alabasterfigur, Ceres darstellend. XVIII—XIX. Jh.

1930. FALI KERET ÓRA, aranyozott fa, csucsivekkel. XIX. sz. e. f. — Rahmenuhr, Holz, vergoldet. E. H. XIX. Jh.

1931. ÁLLÓ KRISZTUSALAK, fafaragás, eredeti festéssel, XVIII. sz. — Christus, Holzfigur. XVIII. Jh.

1932. SZENT KIRÁLY ALAKJA, XVIII. sz., festés későbbi. — Ein heiliger König, Holzfigur. XVIII. Jh.

1933. KÉT PÁSZTOR. (A pásztorok imádása csoportból.) szinezett faszobor. Osztrák, XVIII. sz. — Zwei Hirten, farbige Holzfigur. Österreich, XVIII. Jh.

1934. KÉT KÖNYVTÁBLA, festett lakkdiszitéssel, külső lapján szines, keretbe foglalt virágcsokor, belső lapján virágszálak. Perzsa. — Zwei Buchtafeln, mit Lackdekor. Persisch.

1935. KÉZITÜKÖR, lakkfestésü tokban, külsején szines arabeszkes és virágos diszités, belső lapján és a tükör hátlapján jelenet. — Perzsa. Handspiegel, Etui mit Lackmalerei, innen auf der Rückseite des Spiegels Scene. Persisch.

1936. KANDALLÓ-ÓRA, fekete és zöld márvány, tetején ülő nőalak, öntött bronzból. Francia, XIX. sz. — Kaminuhr, Marmor mit Bronzefigur. Französisch. XIX. Jh.

1937. PERZSA KÉZIRATOS KÖNYV, 23 szines kézifestésü képpel. Lakkdiszitésü (hibás) táblájáu páros jelenet. Perzsa. Persische Handschrift, mit 23 farbige Malereien. Am Deckel Lackdekor. Persisch.

1938. KÉT ÁLLÓ NÉGER ALAK, (férfi és nő) fafaragás, velencei munka. XIX. sz. e. —

2238. KIS ÁLLÓÓRA, faállvány, ezüst homloklappal. Német, XIX. sz. v. — Kleine Stutzuhr, Zifferblatt aus Silber. Deutsch, E. XIX. Jh.

2239. KANDALLÓÓRA ÉS KÉT GIRANDOLE, onixtalapzaton, öntött és aranyozott bronz, az órán három amorett. Francia, XIX. sz. — Kaminuhr und zwei Girandole, Bronze vergoldet. Französisch, XIX. Jh.

2240. FALIÓRA, faragott, zöld és aranyozott részletekkel. Lecsüngő draperia mellett lebegő Merkur. (Egyik lába csorba.) Jelezve: *A Pollatsek in Pesth.* — Wanduhr, geschnitzt, teilweise grün und Gold, mit schwebender Mercurfigur. Pest, empire.

2241. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Patáslábu, két faunherma tartja a dobalaku óratokot, tetején kis sas. Osztrák, empire. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, das Gehäuse von Faunhermen gehalten. Österreich, empire.

2242. SZEKRÉNYÓRA, fekete és aranyozott fa, rokokódiszü sárgaréz számlappal. Osztrák, 1750 k. — Kastenuhr, schwarzes Holz vergoldet. Österreich, um 1750.

2243. KANDALLÓÓRA, fekete fa, faragott és aranyozott domboru diszitményü szekrénnyel. Jelezve: *Guglielmo Sebastianutti TRIESTE.* Osztrák, 1840 k. — Kaminuhr, schwarzes Holz geschnitzt und mit Reliefdekor in Gold. Österreich, um 1840.

2244. ÁLLÓÓRA, vörösre pácolt fa, bronzveretekkel. Alsó része tükrös fülke négy alabástrom féloszloppal, tetején négyzetes óratok. Jelezve: *Alois Maldoner in Presburg.* Pozsony, empire. — Stutzuhr, rot gebeiztes Holz, mit Bronzebeschläge. Im unteren Teil Spiegelnische mit Alabaster-Halbsäulen. Pressburg, Empire.

2245. ÁLLÓÓRA, faragott és szinezett fa, részben aranyozva. Félovális talapzaton, fa alatt ülő nőalak és puttó, kigyóval. Osztrák, Louis XVI. — Stutzuhr, Holz, geschnitzt, teilweise vergoldet, mit Figuren. Österreich, Louis XVI.

2246. ÁLLÓÓRA, diófa, bronzrészletekkel. Hatszögü talapzaton áll, 3 bronzlábon a dobalaku óraház. Osztrák, 1820 k. — Stutzuhr, Nussholz, teilweise Bronze. Österreich, um 1820.

2247. SZEKRÉNYÓRA, fekete fa. Tetején bronz mókus. Osztrák, 1820 k. — Kastenuhr, schwarzes Holz, mit Eichkätzchen aus Bronze. Österreich, um 1820.

2248. SZEKRÉNYÓRA, fekete fa, aranyozott részletekkel és Louis XVI. bronzveretekkel. Számlapján festett zománc tájkép nőalakkal. Jelezve: *Nicolanus Münzerer Fecit a Vienna.* Bécs, 1780 k. — Kastenuhr, schwarzes Holz, teilweise vergoldet, am Zifferblatt Malerémailbild. Wien, um 1780.

2249. ÁLLÓÓRA, fekete és részben aranyozott, faragott fa. Négyszögü talapzaton két zömök oszlopon, két delfin tartja a dobalaku óraházat. Osztrák, 1810 k. — Stutzuhr, schwarzes Holz teilweise vergoldet. Österreich, um 1810.

2250. KÉT OSZLOPOS ÓRA, talapzatában zenélőszerkezettel, feketefa, alabástrom oszlopokkal, aranyozott és gyöngyházas-diszitéssel. Osztrák, Biedermeier. — Uhr mit zwei Säulen, im Sockel Spielwerck. Österreich, Biedermeier.

2251. ÁLLÓÓRA, diófa, bronzveretekkel, posztamentalaku. Osztrák, empire. — Stutzuhr, Nussholz, postamentförmig. Österreich, Empire.

2252. SZEKRÉNYÓRA, diófa, biedermeier szekrényalak, benne rézszámlapos óra. Jelezve: *Le Roy Paris.* A szerkezet francia, XVIII. sz. v. A tok osztrák, Biedermeier. — Kastenuhr, Nussholz, Die Uhr französisch, das Gehäuse österreichisch, Biedermeier.

2253. GÖMBÖS ÓRA, arany, vésett és fekete zománcalapu leveles diszitéssel, a gömb belsejében felnyithatóan kis óraszerkezet elhelyezve zománcos számlappal. — Kugelige Uhr, Gold, mit Emaildekor und Gravierung. Französisch, Louis XVI.

Ernst Múzeum aukciói XXIX

Pollatschek A
óras Rt.

2254. FORMAÓRA, arany, kis talpas vázaidomu, fehér, világos és sötétkék zománcdisszel, gyöngysorral szegve, felső lapján az óra számlapja. Jelezve: *Gueux*. Francia, 1790—1800. — Formuhr, Gold, vasenförmig, mit farbigem Emaildekor. Französisch, 1790—1800.

2255. NÉGYOSZLOPOSÓRA, faragott fa, aranyozva és ezüstözve. Az oszlopok között térdelő nő, a dobalaku óratokon levélfüzér és váza. Osztrák, 1800 k. — Säulenuhr, aus Holz geschnitzt, vergoldet und versilbert. Zwischen den Säulen kniende Figur. Österreich, um 1800.

2256. ÁLLÓÓRA, fekete és piros fa, bronzveretekkel, talapzatán két szfinx tartja az óraházat, tetején női mellszobor alabástromból. Jelezve: *Joseph Jessner in Wien*. Bécs, empire. — Stutzuhr, schwarzes und rotes Holz, mit Bronzebeschläge. Obenauf Alabasterfigur. Wien, Empire.

2257. ÁLLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, négyszögü talpon négy delfin, mécsalaku sas- és kosfejes óratartót hord. Osztrák, empire. — Stutzuhr, Holz geschnitzt und vergoldet. Österreich, Empire.

2258. ÁLLÓÓRA, pirosra pácolt fa, bronzveretekkel. Négyszögü talpon empire ágy, felette a dobalaku óratok. Bécs, empire. — Stutzuhr, rot gebeiztes Holz, mit Bronzebeschläge. Wien, Empire.

2259. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz, szekrényalak, festett zománcos számlapján katonai sátortábor. Jelezve: *Marcus Lechner in Wien*. Egykoru bőrtokban. Bécs, 1790 k. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, am Zifferblatt Lagerscene in Malerémail. Wien, um 1790.

2260. FALIÓRA, faragott és aranyozott fa, Louis XVI. stilusu koszorus diszitéssel. Osztrák, 1780 k. — Wanduhr, Holz, geschnitzt, vergoldet. Österreich, um 1780.

2261. FALIÓRA, aranyozott fa, konzolos szekrényalak, domboru empirediszitéssel. Jelezve: *John Jacob Forrer in Wien*. Bécs, 1830 k. — Wanduhr, Holz vergoldet, kastenförmig, mit Empiredekor. Wien, um 1830.

2262. FALI KERETÓRA, festménnyel, parasztjelenetet ábrázol, tojássoros aranyozott fakeretben. — Rahmenuhr, mit Malerei. XIX. sz. e. f.

2263. NÉGYOSZLOPOS ÓRA, zenélő szerkezettel, négyszögü fekete fatalapzaton, négy alabástromoszloppal. Osztrák, 1820 k. — Säulenuhr mit Spielwerk. Österreich, um 1820.

2264. LÁTHATÓ SZERKEZETÜ ÁLLÓÓRA, sárgaréz, ives talpon áll az óraszerkezet, zománcos számlappal, ovális fekete fatalpon. Jelezve: GANS.A.PARIS. Francia, XIX. sz. — Uhr, mit sichtbarem Werk, Messing. Französisch, XIX. Jh.

250 2265. NŐI ZSEBÓRA, arany, hátlapján szines zománc-kép, rajta nőalak kecskével. Svájc (Genf), Biedermeier. — Damenuhr, Gold, auf der Rückseite émaillierte Frauenfigur. Schweiz (Genf), Biedermeier.

2266. ÁLLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, négyszögü talpon bástyarom, benne az óra elhelyezve, alján farkas. Osztrák, 1800 k. — Stutzuhr, Holz geschnitzt, vergoldet, eine Basteiruine mit Uhr und Wolf. Österreich, um 1800.

2267. ÁLLÓÓRA, diófa, posztament-alaku, bronzveretekkel, tetején alabástromcsésze női fejjel. Bécs, empire. — Stutzuhr, Nussholz, in Form eines Postamentes. Wien, Empire.

2268. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Négyszögü talpon négy bőségszaruból kibuvó puttó, ezek hordják a dobalaku óratokot, tetején ülő nő bőségszaruval. Jelezve: *Anton Rettich in Wien*. Bécs, empire. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, vier Putten halten das Gehäuse, obenauf Frauenfigur mit Füllhorn. Wien, Empire.

2269. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Négyszögü talpon emelkedik a talpzatidomu, négyszögü óraház, tetején álló leányka. Osztrák, 1820 k. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, obenauf Mädchenfigur. Österreich, um 1820.

YVEK

Egy besorolhatatlan költő

A harminchét éves Marsall László első kötete, a *Vízjelek* szuverén költői alkotás. Benne minden versírás lelkét, a képalkotás módját, csak Marsall László kizárólagos tulajdonaként lehet értékelni.

Nem mintha Marsall világából hiányoznének a mindnyájunk világa, ahol *„sokféle Mohács"*, *„kérdőjelhorog"* tenyészik, ahol olykor *„vak tükörbe rakja petéit az unalom"*, ahol *„a városok a házak / föld-konnektorban vasbeton-dugók"*. Ez a világ jelen van, csak éppen Marsall László verselésének sajátos ütemével lüktet.

Nem mintaszerű ez a verselés, „verstana" úgyszólván nincs is. Egyetlen ember építette föl magának, a szegedi nyelvkép és a nagyvárosi lárma, a természeti rend és a modern fogalom-ingás között.

Csak a „kamaszos szilajság" közhelyével írható körül, ahogyan a kezdő költő versel:

hajammal rabolok pókháló-koronát...
köpök az ördög hasára
rezgő tejfehér köldököt.

A csatangolás szép pillanata, amikor megtorpan a költő: „Tarkómon lázas tenyér: a Nap." Ez is remek kép. A „lázas tenyér" összetétel szembeszegül az elfogadott képzettel, hiszen a lázas *tarkóra* szorítunk általában hűvös tenyeret. Így bukik elő az első szerelem elkülöníthetetlen, kétszemélyes forrósága.

Marsall László is megtorpanásokon át válik felnőtt költővé, de hamarosan közelebb sodródik az „oltalmas idiómákhoz", az emberi szótértés megnyugvásához. A vers laza marad és roncsolt, de az emberhez fordulás immár beléköltözött.

Végül a szerelmes líra lélegzetvételéhez igazodik Marsall László képvilága. Homlokán *„tíz fehér pánt"* fogja össze az agy *„sistergő vagyonát"*. Az összetartozás szép szintaktikai párban kap hangot:

bárhová becsengetsz, ajtót én nyitok
bárki becsenget, ajtót neked nyitok.

És a kötetzáró ciklus szűkszavú születés-himnusza Marsall László világának végső megszületését sugallja:

Nyolcadik hónap
a totemfaragó
kéz utolsóelőtti simítása.

Fel kell figyelnünk erre a születésre.

Hernádi Miklós

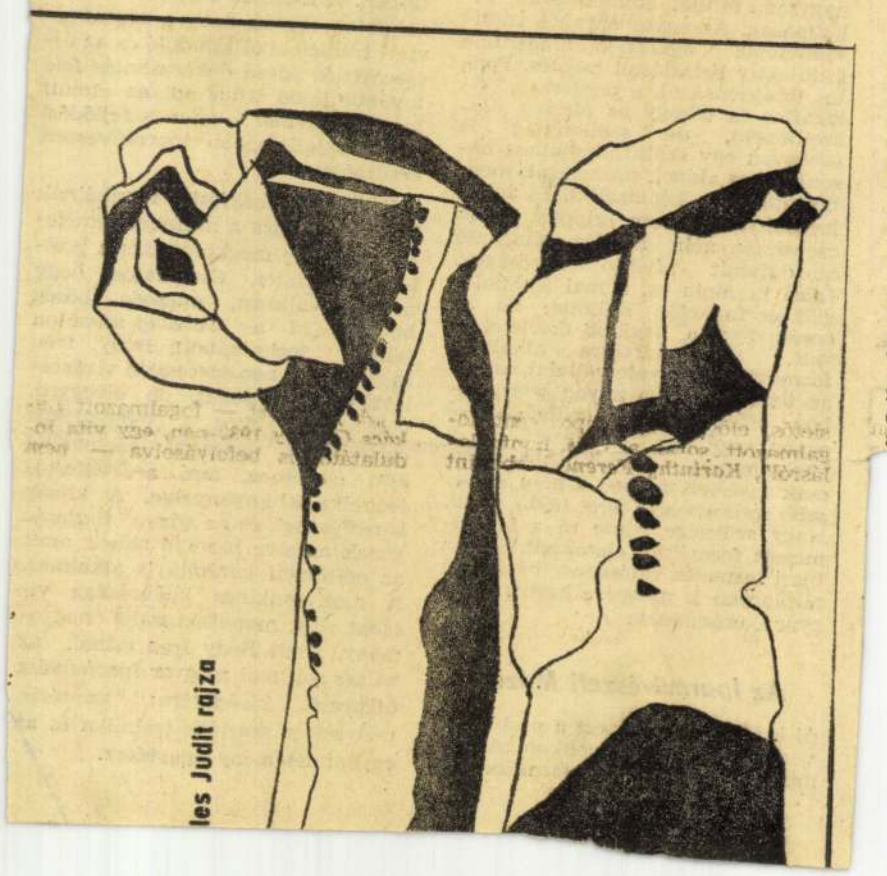

les Judit rajza

Gozsdu Elek:

Anna-levelek

(BUKARESTI IRODALMI KIADÓ)

Marsall László:

Vízjelek

(SZÉPIRODALMI)

Májusfák

(KOZMOSZ)

Thurzó Gábor:

A hal és a háló

(MAGVETŐ)

Életigazság

Thurzó Gábor *A hal és a háló* című regényének új kiadását nemcsak az írónak könyve megszületése óta befutott értékes és mutatós negyedszázados pályája indokolja.

Persze: hozzá kalkulálandó ez is. Az eredmények hitelesítik (vagy kompromittálják) a hozzájuk vezető utakat és kitérőket; ha valami megszületik, minden előzmény, még az esetlegesség is a szükségszerűség fényébe burkolódzik. A regény — formáját tekintve egy tanár, afféle Grandpierre-hősökkel másodunokatestvérséget tartó „metafizikai mélylélek" monológja — nem rajzolja ki teljes világossággal a mai Thurzó legjobb erényeit, a szerkesztés célratörő logikáját, „okos" és „érdekes", kellően vonzó és szemléletes mérlegjátékát. Az alaphelyzet, az aspektus, a környezet, hogy úgy mondjam, „össznépi érvényessége", általánosítható

1970 MAJ 27

MŰVÉSZE

PERNECZKY GÉZA:

1021

Képzőművészet

Kiállítások

Távolról hazalátogató művésznél nehéz abszolút értékű ítéletet alkotni. Nem ismerjük szellemi környezetét, nehéz megtalálni művészetének igazi rugóit. Csak találgatásokra vagyunk utalva a New Yorkból most hozzánk érkezett

Polony Elemér

festményeivel kapcsolatban is. A *Kulturális Kapcsolatok Intézetének* bemutatótermében rendezett kiállítás mindenesetre azt félreérthetetlenül megmutatja, hogy nem a mai amerikai képzőművészet egyik képviselője látogatott el hozzánk. Polony Elemért sokkal több szál fűzi az európai művészethez, különösen pedig a párizsi iskola tradícióihoz, mint New York forrongó művészeti életéhez. Polony valamiféle szintézist igyekezett megteremteni, melyben magyar eredete, európai műveltsége és amerikai otthona egyaránt felismerhető.

Nonfiguratív műveinek alaptónusa ugyanaz a barnás-szürkés árnyalat, amit mint Rudnay-tanítvány egykor elsajátított. Formái laza, homályos foltok, sok érzelmi gazdagsággal, talán néha nagyon is mély, túlzottan sokat sejtető tartalmi szándékkal (mint ahogy a címek is elárulják: Fájdalomban születünk, Bekerített láng, A dolgok védett lényege stb.). Ezeken az amorf, sejtelmes alakzatokon néha átüt az ecsetjárás indulatosabb mozgása, az expresszionizmus öröksége is. Mese és barbár komolyság, mélabú és férfias tartás — ezek a motívumok lehetnek Polony művészi mondanivalói. És hogy bármily absztrakt formákban is jussanak kifejezésre, mégis Rudnay kuruc képeire emlékeztetnek, ez a hasonlóság azok számára is érdekessé teszi őket, akik egyébként távol állnak Polony festői eszközeitől.

Építészeti kerámia

a címe annak a bemutatónak, amit az *Építőművészek Szövetségének* székházában rendezett hét művész: *Ambrus Éva, Előry Miklós, Horváth László, Szávoszt Katalin, Szekeres Károly, Tolnai Katalin* és *W. Kálmán Anikó*. Mit takar a szerény, a szakzsargon fordulataihoz tartozó kiállításcím? Mázas, ritmikusan tagolt, plasztikusan változatos felületburkoló kerámiákat, melyek alkalmasak arra, hogy velük csarnokok, lépcsőházak és homlokzatok monumentális díszítését valósítsák meg. És hogyan sikerültek ezek a díszítések? Mi a fontosságuk?

Erre csak azt válaszolhatom: amit ezen a kiállításon látni, az a magyar kerámiaművészet megújhodásának talán egyetlen járható útja. Ezek a művészek tenyérnyinél alig nagyobb elemekből indulnak ki, melyek egymás közt úgy variálhatók, hogy bármily nagyságú felület kialakítására alkalmasak. Az egyes darabok motívumvilága egzakt, mindenféle szubjektív lírizálástól mentes. Fontos tulajdonságuk a pontosság, fizikailag is (ahogy az elemek összeillenek), de szellemileg is (ahogyan egy skála hangjaihoz hasonlóan az alapok tisztaságát, megbízhatóságát képviselik). És ami a legfontosabb: nem nippek, csecsebecsék, nem a kéz simogató mozdulatait kiváltó apróságok. Ipari kerámia ez, a mai technológiák és funkciók szülötte. És az eredmény: a legjobb értelemben vett, tömeggyártásra alkalmas formavilág. A nyolc vállalat, amely az itt bemutatott anyag gyártásában részt vett, a művészekkel egyenrangú munkát végzett. Ez a közös munka — reméljük — nemcsak kísérleti fokon, hanem szélesebb mederben is teret hódít majd. Nagy szüksége lenne rá a fegyelmezett formáktól elszakadt, és az ipari termelés valóságos bázisaitól túlságosan is messzire került magyar kerámiának.

Az Iparművészeti Múzeum

új kiállításai ugyanezt a problémát variálják más anyagokban. Az elmúlt *huszonöt év iparművészeti termékeiből* összeállított ünnepi tárlat szép és meggyőző. Jó áttekintést ad arról az iparművészeti hullámról, amely a negyvenes évek végétől majdnem tizenöt éven át a legszebbet és legjobbat nyújtotta a magyar képzőművészetnek. *Kovács Margit — Gádor — Gorka*, ez a trió a kerámiát emelte klaszszikus szintre (s ne felejtsük ki az örökségüket továbbfejlesztő *Gorka Líviát* sem). A faliszőnyegek repertoárja már kevésbé nevezhető teljesnek. Itt *Hübner Aranka* színes kompozíciója, *Attalay Gábor* subaszőnyege, *Szenes Zsuzsa* erőteljesen formált életfa-motívuma és *Szabó Marianne* gazdag rajzolatú festett kárpitja a legkiemelkedőbb művek. Az üvegmunkák és ötvöstárgyak közt is sok szép kompozíció látható, de a virágos, színes stílus, a kerámiák és a szőttesek ízes motívumkincse ezeken kevésbé ismerhető fel, és más — az anyag természetéhez jobban igazodó — formák sem alakultak még ki. Mindenképpen szerényebb helyet foglalnak el tehát az együttesben. A kiállítás legszebb vonása mégis az egység, amit a népművészeti tradíciókból kiinduló és az újszecessziós ízlésű dekoratívitás felé továbbfejlődő stílus ad. Az elmúlt huszonöt évnek talán ez a fejlődési ív a legjellemzőbb iparművészeti eredménye.

Bódy Irén kékfestő munkáinak külön kiállítása a múzeum emeletén mintegy megkoronázza a jubileumi tárlatot. Csodálatos, hogy mennyi változat, micsoda bőség hozható ki a látszólag monoton jellegű technikából! Bódy Irén megtartja a neo-szecesszió virágosleveles stilizáltságát, de elvegyíti, visszavezeti ahhoz a geometrikus elrendezésű, egyszerű elemekből álló mintához, ami a kékfestőtechnika ősi anyanyelve. A klisék ismétlésének és az anyag tisztaságának az elve hasonló ahhoz, amit az építészeti kerámia is alkalmaz. A motívumkincs játékossága viszont régi, manufakturális hagyomány. Amit Bódy Irén csinál, az válasz sok mai magyar iparművész útkereső kísérletére: szintézis, melyben a szeriális technika és az egyéni lelemény eggyéforr.

1969 JAN 25
1021

„A végtelen nagyot és a végtelen kicsit megjelenteni..."

Polony Elemér Budapesten

POLONY ELEMÉR

Húsz esztendős távollét után először látogatott haza, Magyarországra *Polony* Elemér, az Amerikai Egyesült Államokban élő festőművész. Látogatása alkalmából felkereste a *Magyarok Világszövetségét* is. Ebből az alkalomból készült az alábbi interjú.

Polony Elemér (Novotta Ferenc felv.)

— Először talán arra kérnénk, hogy pályafutásáról beszéljen olvasóinknak.

— 1938-ban végeztem Budapesten, a mesterem Rudnay Gyula volt. Mint az évfolyam legjobbja, kitüntető érmet nyertem. Egy évvel később elnyertem a Szinyei-díjat, több egyéni kiállításom volt, és részt vettem közös kiállításokon is. Két ösztöndíjat is nekem ítéltek, de ezek közül végül egyik sem realizálódott. Olaszországba utaztam és Rómában állították ki képeimet. Ekkor elnyertem egy olasz ösztöndíjat, s ezzel Firenzébe jutottam, ahol két csodálatos esztendőt tölthettem az olasz ég alatt. Innen kerültem 1951-ben az Egyesült Államokba, Kansas Citybe, ahol az egyetem két nagyobb kép megrendelésével tisztelt meg.

— Ez így biztos és sima pályafutásnak tűnik...

— A dolgok így elmondva, szépen hangzanak, pedig sokkal küzdelmesebb volt minden. Ötvennégyben átköltöztem Clevelandba, ahol rajziskolában tanítottam, és kiállításom is volt. Cleveland azonban nem hatott inspirálóan művészileg, ezért elhatároztam, hogy elmegyek a világ — művész számára — legnehezebb városába, New Yorkba, és ott fogok megkapaszkodni. Úgy estem a metropolisba, mint légy a tejbe... Azok nagyon nehéz idők voltak, sok mindent, nem hivatásom szerinti állást is kellett vállalnom... Ötvennyolcban azután kezdett rámsütni a nap. Megpályáztam egy országos mozaikpályázatot és elnyertem az első díjat. Egy nagy szociális intézmény helyiségébe került a 30 × 6,5 láb méretű mozaik, amelynek ünnepélyes leleplezésén a város polgármestere is megjelent. A mozaik nagy visszhangot keltett, elismerően írt róla majd minden jelentős New York-i lap. A kép tárgyát az emigrációs életből merítettem: hogyan hatott az amerikai életre morálisan, kulturálisan a bevándorlás... Széles összefüggést kellett találnom a bevándorlók érkezésétől a gyökérverésig. Utolsó jelenete a Hálaadás Ünnepének motívumából alakult. Figuratív kompozíció, 32 alak van rajta.

— Mai szemmel visszatekintve, hogyan ítéli meg ezt a munkáját?

— Szeretem, mert nemcsak terveztem, de magam is raktam fel. Hat hónapig dolgoztam rajta, és az opálüveg anyagtól, melyből készült, vérzett a kezem. Elmondhatom tehát, hogy véremet adtam érte... A siker azután meghozta a további megbízásokat. New York város nevelési tanácsa bízott meg, hogy csináljak mozaikot egy iskola számára. Így építészekkel, dekoratőrökkel kerültem kapcsolatba és újabb megbízásokhoz jutottam. Azóta, a festészettel párhuzamosan készítem a mozaikokat, amelyeket már úgy kiismertem, hogy múzeumi szakértőnek is felkértek.

— Mondana valamit művészi felfogásáról is?

— A művészi felfogás az évek során változik, mint változik maga az ember is. Naturalizmussal kezdtem pályámat. A natúrán keresztül ismeri meg az ember a mélyebben emberit. A tanítómesterek egész életre szóló hatással voltak rám. Később az ember elkezdi szélesíteni a horizontot, s a jelenben gyökeredzve, iparkodik a jövő felé haladni... De ez göröngyös út. Telve van belső kételyekkel, vajon jó-e az, amit csinál? Mégis, mindig úszik, csinál egy tempót, és tudja, hogy valahol előtte ott a rév, s ő egyszer el fogja érni. A naturalizmus már szűk lett nekem. Olyan kifejezési eszközt, módot kerestem, amellyel az elvontat is ki lehet fejezni. Megkíséreltem az elvontabb vonalat összekapcsolni a színnel, hogy együtt alkossanak. Nem szakadtam el teljesen a természettől, a figurát sem vetettem el egészen. Nagy segítségemre voltak a 12—13. századbeli sienai festők, akiknek megjelenítésében a világban a szellemi sokkal dominánsabb, mint az anyagi. Azt a tanulságot vontam le, hogy ha egy transzcendensebb valóságot akarok megjeleníteni, akkor őket kell követnem. Aztán még tovább: szétvetni minden korlátot, eldobni a figurát... A formában jelentkező nonfiguratív valóság felé mentem. A makro- és mikrokozmosz valóságát megjeleníteni — most ebben a stádiumban vagyok. Megtaláni azt a hangot, amely a végtelen nagyot és végtelen kicsit megjeleníti... Kép nélkül erről persze nagyon nehéz beszélni...

Valóban, kép nélkül nehéz. Sajnos, Polony Elemér képei a fekete-fehér nyomdai reprodukcióban nem érvényesülnek, s így mi sem tudjuk őket másként bemutatni, mint alkotójuk szavain keresztül. A magyar közönség azonban remélhetőleg hamarosan láthatja őket, mert ezt az első látogatást nem csupán továbbiak terve követi, hanem egy önálló kiállítása is, amelyen a festményeken kívül, legalább vázlatokban és reprodukciókban bemutatásra kerülnek a művész legjobb mozaikjai is. E kiállítás reményében köszönjük meg Polony Elemérnek, olvasóink számára adott interjúját.

B. P.

A mohai

Mindnyájan ismerjük Orfeusz pokolraszállásának mondáját, az Euridikéért vállalt különös utat a hulottak birodalmában. De Orfeusz története csak kései görög változata a korábbi hiedelmeknek és mítoszoknak, amelyek valamenynyien a természet újjászületését példázzák. Ezek a játékok az emberi őstörténet homályába nyúlnak vissza, s ma is élnek világszerte — ha megváltozottan is — a tavasztváró népszokások formáiban.

A természet újjászületését a régi ember nem kísérte tétlenül, úgy érezte, hogy személyesen kell közreműködnie, varázslatokkal, a természet „erőit" befolyásoló szertartásokkal. A bőség és termékenység szimbóluma, a tojás ezért került a tavaszváró játékok középpontjába. Az új élet emberi hordozóit, az asszonyokat is varázskörébe vonta a játék. A ráolvasások, a nők locsolása vagy bekormozása számtalan népszokásban fordul elő. A húshagyó keddi játékok egyik legszebb és legősibb formája a Fejér megyei Moha községben szokásos.

Maszkos, szalagokkal kivarrt ruhás, furkósbotos alakok, a „bohócok" lepik el húshagyó kedd reggelén a falu utcáit, bezörgetnek a házakba, kormos kezükkel bemaszatolják a lányok és asszonyok arcát, furkósbotjukkal megtáncoltatják a kutyákat, kezet nyújtanak fekete tenyerükkel az utcán járóknak. A félelmetes maszkosok mellett két egyformán öltöztetett „leány"-figura tűnik fel (őket is fiúk játsszák), ők lassan, méltóságteljesen lépkednek, és beszedik az „adót", a tojást. A maszkos, alakoskodó figurákat — a faluban „tikverőzőknek" hívják őket — vagy a tojást szedő „lányokat" elkerülni, visszautasítani ma is szégyen, de valamikor bizonyára a természet erőinek a megsértését is jelentette.

A mohácsi busójárás és még néhány falusi húshagyó keddi népszokás mellett a mohai „tikverőzés" egyik legszebb tavaszváró népi játékunk. Érdekessége, hogy míg a többi általában szláv vagy román elemekre épül, a mohai valószínűleg magyar eredetű, s talán az egyetlen magyar maszkos népijáték.

Perneczky Géza

A kutyatáncoltató „tikverők"

Középen: Egy fekete tenyerű, meg a háziak

Lent: Az „adószedő"

(Gelencsér Ferenc felv.)

kitűnő, gyakran jó, nagyon sokszor csak közepes és gyönge képek, átlagos szobrok. A közönség valahogy már-már elfásul a kitaposott úton járó egyhangú kiállítások iránt, ahol néha bizony nagyon kevés a mazsola, az évtizedek óta megszokott sütetű kalácsban. Tény, hogy egy jól rendezett aukciós kiállítás, ahol festmények, szobrok, bútorok, szőnyegek, ötvösmunkák, porcellánok, aprócseprő kis műtárgyak illeszkednek barátságos, kellemesen tarka együttessé, nagyon sokkal vonzóbb az emberek szemében, mint egy-egy ósdi módon összecsapott, átlagos tárlat. Ez komoly tanulság, amit érdemes följegyezni, mert tagadhatatlan, hogy a közönség fantáziáját nem szabad figyelmen kívül hagyni, a tálalás nagyon fontos a lélek étvágyának kielégítésénél is. Tény, hogy egyikmásik ügyesen elrendezett aukciós kiállítás sokkal bensőbb, melegebb, megkapóbb hatást gyakorol a szemlélőre, mint egy sablonos, sivár, raktárszerűen ható kiállítás.

Az is bizonyos, hogy a tárgyak sokfélesége nagyon jó nevelő hatást gyakorol a közönség széles rétegeire, ami, valljuk meg, nálunk nem a legutolsó szempont! Nagy iskola az embereknek a jó aukció. Igen sok laikus érdeklődő a művészeti árveréseken tanulja megismerni a stílusokat, mert sokszor alkalma van négy-öt egymásután következő művészeti korszak tárgyainak közvetlen megismerésére. Erre azt mondhatná valaki, hogy hiszen ott vannak a múzeumok, tessék ott tanulni... Igen ám, de ismerni kell az átlag embert, az embert, aki igen sokszor unja a múzeumok óriási, az ő szemében hideg világát, de könnyen fölmelegszik, ha otthona számára akar valamit vásárolni, ha arra gondol, hogy a neki megtetsző tárgyért versenyezhet és annak talán küzdelmes megvásárlásával örömet szerezhet úgy saját magának, mint családja tagjainak és büszkélkedhetik gyüjtőtársai, ismerősei előtt fölfedező, jó szemével. A művészeti árveréseket látogató ember sokkal lelkesebben, szenvedélyesebben búvárkodik a katalógusban, mint a múzeumlátogató. A legtöbbre valójában nagyon reáfér az aukció katalógusának magyarázata, hogy ez, meg az a festmény, szobor, metszet kinek a munkája, milyen időből való, milyen stílusú. Persze nagyon tanulságos adat azután számára, hogy ennek, vagy amannak a műalkotásnak mennyi az ára? Ez a lecke a zsebére megy, tehát igyekszik jól megtanulni! Ily módon — talán még nem is sejti, mikor szemlélődő sétájára indul — nagyon sokat tanul, a szerzett tanulság fölszítja a kedvét a további érdeklődésre, a további tanulásra. Ha vásárolni készül, nem akar csalódni és reáébred, hogy csak akkor nem csalódik, ha alaposan megtanulja a műtárgy mindenféle csinját-binját, ha megtanul: értékelni! A gyüjtő hajlamú ember így fordul lassanként az elmélyedő művészettanulmányozás felé, a katalógus képei, adatai már nem elégítik ki, kezd többre vágyni: gyakran komoly műbaráttá lesz.

Még az egyszerű embert is elgondolkoztatja, kíváncsivá teszi az aukciók tárgyainak sokfélesége. Még a legegyszerűbb vásárlóra is ragad valami tanulság ezeken a helyeken. Azt hisszük, nehéz lenne tagadni, hogy ez végső eredményében nagyon is fontos, mert mélyíti és szélesbbíti a művészet iránt fogékony emberek körét, ennek pedig egyaránt hasznát veszi, ha ma nem, hát holnap, vagy holnapután a művész is, a műkereskedő is. A művészeti aukciók már nagyon sok embert hódítottak meg a művészet számára. Aki a művészeti árveréseket gyakran látogatja, észreveheti, hogy sokszor egészen egyszerű emberek is, milyen izgalmas, friss érdeklődést tanúsítanak az árverések menete iránt. Megfigyelik a képeket, érdeklődnek az árak iránt és éberen lesik, hogy a hozzáértők milyen képeket, szobrokat vesznek meg, milyen műtárgyért adnak komolyabb összegeket. Ez is nevelő hatással van az emberekre, javítja az ízlésüket, másoktól megtanulják, hogy kik az igazi művészek, a nagy alkotók, akiknek műveiért sokszor súlyos áldozatokat hozva versenyezik az árverési közönség elitje.

És éppen ez az egyik komoly érv a művészeti aukciók ellen emelhető panaszok enyhítésére. Kétségbevonhatatlan tény, hogy az értékes műalkotásnak egyre nagyobb közönsége van a budapesti aukciókon. Ez bizonyítja, hogy a lefolyt évtizedek alatt a művásárló közönség igénye emelkedett, ízlése pedig fínomodott. El lehet mondani, hogy a legkomolyabb vevőréteg egészséges ösztönnel és számottevő műtörténeti tudással elsősorban az értékálló, a színvonalas műtárgyak felé fordul. Ebből az anyagból gyakran vásárolnak természetesen a régiség- és műkereskedők is. (Akik különben maguk is elég szívesen adnak be műtárgyakat, régiségeket az aukciókra — még ha olykor panaszkodnak is azokra!)

Nem lehet viszont elhallgatni, hogy az aukciók közönsége sokkal inkább érdeklődik az elhalt művészek művei, mint az élő művészek alkotásai iránt. A gyüjtőszenvedély mindenütt és mindenkor inkább a ritka, a nehezen megszerezhető műtárgyakat keresi és kereste. Viszont megnyugtató, hogy az élő művészet igazán színvonalas munkái iránt is kellő érdeklődés mutatkozik. Persze, azon aztán nem lehet csodálkozni, ha az érdeklődés nagyon lelankad olyan nevek iránt, amelyek szinte vaskövetkezetességgel majdnem minden árverésen sok (és sokszor elég gyönge) alkotással szerepelnek a katalógusokban. A rossz árakat legtöbbször azzal lehet megmagyarázni, hogy megszorult művészek, vagy azoknak elszegényedett hozzátartozói elárasztják az árverési piacot olyan műtárgyakkal, amelyeket másutt nemigen tudtak érté-

kesíteni. A tucatszámra megjelenő, felötlően gyöngébb festmények, agyoncsépelt témák, vázlatok, rajzok (amelyek sokszor mégcsak be sincsenek keretezve), bizony elveszik a közönség kedvét és legfeljebb a javából ha kiválasztanak fanyalogva egyet-kettőt a tömegáruból. Ilyen esetekben azonban legkevésbbé az aukciót lehet megvádolni, mert a közönség megérzi, hogy az alkotó, vagy tulajdonos által is kevesebbre becsült anyag került elébe. Védelmül azt is elmondhatjuk, ha egy-egy művésznek egyszerre több alkotása bukkan föl egy-egy árverésen, mindig a java rész kelt érdeklődést, tehát az egészséges kiválasztás érvényesül.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy a művészeti aukciók egy része komoly szociális szempontokat is szolgál. Elvégre senkitől sem lehet megvonni azt a jogot, hogy ha megszorul, akkor műtárgyait is eladhassa, származtak légyen azok bárhonnan, közvetlenül a művésztől, vagy műkereskedőtől. Ilyenkor aztán nem kis fontosságú dolog az eladónak, hogy műtárgyaiért, melyeket jobb időkben vásárolt, a lehető legmagasabb árat kaphassa meg. Erre pedig csakugyan az aukción kifejlődő verseny, az árverés a legegyenesebb, legmegfelelőbb mód. Ez a legtágasabb piac, ahol az eladó remélheti, hogy a legjobb áron akad gazdája a műtárgynak, amelytől gyakran fájó szívvel válik meg. Ha az aukció versenytársa is a kereskedőnek, viszont sokszor ő maga is nagyon szerencsésen egészítheti ki üzletének anyagát ezen a műpiacon. És hát: amennyire nem örül a művész, ha egy aukción olcsón kel el a képe, vagy szobra, éppen olyan öröm és elégtétel a számára, ha valamelyik alkotása valóságos versenyt támaszt az árverezők között, amire nem is nagyon ritkán akad örvendetes példa.

A művészeti árveréseknek az sem az utolsó jó oldala, hogy néha száz év óta bujkáló, kis lakásokban rejtezkedő, messze vidékekre elkallódó magyar műalkotásokat, értékes történeti és kultúrhistóriai tárgyakat dobnak fölszínre. Múzeumaink nem egyszer jutottak ilyen módon igen értékes darabokhoz, melyek pompásan egészítették ki a meglévő anyagot. Arra is volt több példa, hogy az aukciókon mécénások vállalták egy-egy műtárgy megszerzését múzeumaink részére. Se szeri, se száma azoknak a magyar műtárgyaknak, művelődéstörténeti szempontból fontos emlékeknek, melyek az árverési kalapács alól kerültek az általános érdeklődés előterébe. Elfeledett rongyos és kopott, de értékes képek kerültek újra napvilágra, jutottak művészies restauráláshoz és a múzeumokban megérdemelt, megbecsült, méltó sorshoz.

Ha mindezt alaposan latbavetjük, akkor mégis csak arra az álláspontra kell helyezkednünk, hogy a komoly és lelkiismeretes művészeti aukciók jogosultak és eltagadhatatlan jó tulajdonságaik kiegyenlítik azokat az árnyoldalakat, amelyeket az érdekeltek felhoznak a művészeti tárgyak árverése ellen.

A leglényegesebb szempont mégis csak az, hogy a művészti aukciók tág teret nyújtanak mindenkinek a műtárgyak esetleg szerencsés értékesítésére, anyaguk változatosságánál fogva nem megvetendő nevelő erő van bennük, megkedveltetik a műtárgyakat a nagyközönséggel, néha-néha pompás alkalmat nyújtanak a gyüjtőknek és múzeumoknak arra, hogy rég elveszettnek hitt magyar műtörténeti szempontból is értékes alkotásokat fölismerjenek, megszerezhessenek és az utókor számára megmenthessenek. A gyüjtőszenvedély nemes láza, mely a jó aukciókon gyakran igazán magasra szökik, a fínomabb ízlésű közönség versenye a jó műtárgyakért, a művészet szeretetének egyre fokozódó elmélyedése, a műtárgyak megbecsülésének követendő példája: mind olyan vonás, amelyek még az aukciók ellenségeinek szemében is komoly mentséget, kellő magyarázatot jelenthetnek.

HONMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSOK

A **Műbarát** helyiségében, a VII. kiállítás keretében *Polóny* Elemér és *Marosán* Gyula festőművészek, *Szabó* Iván szobrászművész, valamint *Kutassy* Imre grafikai művei láthatók. Ez az intim kiállító helyiség határozottan érdemes a közönség érdeklődésére, mert egyfelől gondosan törekszik arra, hogy mindig jó színvonalat tartson, másfelől pedig arra, hogy kiállításain a neves festőművészek mellett a komoly reményre jogosító fiatal nemzedék is gyakran szóhoz jusson. Benne van a célkitűzésében az is, hogy elsősorban mindig a művészek közvetlen érdekeit szolgálja. *Polóny* Elemér sötét színei ellenére is gazdag festői hatást ér el. A puritán, úgyszólván már komor színezés most szinte divat a fiatalok között. Polónynak érdekes sajátsága, hogy rendesen csak egy-egy uralkodó szín bravúros latbavetésével emeli ki fő mondanivalóját. Ilyen képe például a „Háromkirályok", valamint a „Vörös fal", ahol figyelmünket a vörös szín beszédes felhasználásával drámailag tudja lekötni. Figurális képein jól összegező előadás-modorral nagyon sokat tud mondani modelljeiről is. Egyik ilyen képe Gulácsy Lajos hatását juttatja eszünkbe. Kiváló alkotás még a „Nő a tollal" c. képe. *Marosán* Gyula néhány kiváló tájképpel köti le a látogatót. Nagyon szép azonban „Angyal" c. akvarellje is, csillogó színeivel.

ellentétbe ju
s, a régi, de a
ivel nem tartozi

készségesen hajlik még a vakmerőbb fordulatokra is, mindössze néhány képén marad tisztázatlan, vagy idő előtt tisztázott az érzésbeli és formai elemeknek ez a küzdelme. (Tanulmányfej, Kukoricás, Platánok.) Színekben soha nem téved, de a legbíztatóbb tulajdonsága mégis az, hogy egyik képén sincs külön szín-, vagy formaprobléma, még a gyengébbek sem bonthatók szét ilyenekké, a legjobbak pedig figyelemre méltó harmóniáját teremtik meg nemcsak a festő műhelyproblémáinak, hanem hiteles emberi érzéseknek is. (Nő a tollal, Ebédelők, Vörös fal, Sirató asszonyok, Három királyok.) — Egészben véve jellegzetesen magyar líra ez, amelynek festészetünkben előkelő hagyományai vannak s amely a legkényesebb fajtához tartozik.

ELŐSZÓ

i városkongresszus Budapestre gyüjti
etőit. Azok a férfiak, akiknek hivatása
mellett lakó embertömegek békés együtt-
rülmények között is biztosítsák, talán
ó harcizai és fegyvercsörgés közepette

Polónyi Elemér

KÉPEK ÉS SZOBROK

Kelet Népe 1941 május 15

Erdei Sándor: Képek és

A *Műbarát* VII. kiállításán végre nem kell irányokkal és világnézetekkel barátkoznunk. Olyan tárlatot rendeztek itt, ahol a képek és szobrok önmagukban is eléggé időszerűeknek érzik magukat, a színek nem jelszavak, a formák nem álarcai valamely monumentalitásnak: minden látogató észrevétlenül magánemberré lesz, ahogy bejött ide az utcáról. Nemcsak a közönség idegeire tesz enyhítő hatást a szabadabb levegő, hanem sokféle programmal terhelt, ifjú képzőművészetünk is bizonyára hálával fogadja. A négy kiállító művész négy külön ember, akik véletlenül álltak össze s hogy mégis van a kiállításuknak közös levegője, az éppen ettől a véletlen szabadságtól származik. Mind a négyen fiatalok, három közülük festő, egy szobrász.

Polónyi Elemér mély lírájának egyetlen anyagra van szüksége: az olajra. Ez egyrészt szükséges ökonómiának látszik, másrészt az anyaggal való bensőséges barátkozásra mutat, lényegében pedig egy mindjobban tisztuló festői lírának döntő és termékeny választása. Az olaj végig megmarad súlyos, kissé kötött anyagnak, de a legjobb képeiben éppen ez a súly viszi le az ő érzéseit s a mi szemünket is legemberibb mélységekbe és itt hirtelen meglepően szabad, már-már kötetlenül szárnyaló lírává oldódik. A raiz

Polony Elemér

24 NEMZETI UJSÁG
1939 április 2. Vasárnap

KITÜNTETTÉK...

A *Szinyei-Merse Pál Társaság* zsürije a fiatalok tavaszi szalonjának vasárnap megnyiló kiállitásán az alábbi dijakat itélte oda:

Nemes Marcel utazási ösztöndij *Polony* Elemér „Vörös fal" cimü festményének, a Jelzálog Hitelbank szobrászati diját *Farkas* János „Kislány" szobrának, báró Hatvani Ferenc diját *Hegedüs* Endre „Gyümölcsoltó napján" festményének, az Ernst-kiállitások diját *Ösz* Dénes „Müterem" festményének. Kitüntető elismerésben részesitette *Karay* Gyula, *Szabó* Gyula, *Vidéki* Brigitta, *Beteg* László, *Pirk* János festőket, valamint *Matos* Lajos és *Turáni-Kovács* Imre szobrászokat.

Wien. 1939. IV. 2.

ügyi [illegible]

értelmü elismerését kiváltó szociális, közgazdasági és nemzetvédelmi nézőpontból nagyjelentőségü elgondolását. A kamara olymódon kivánja a többezer munkáslakás épitésére irányuló akció sikerét előmozditani, hogy *a szóbanforgó lakások tervrajzának elkészitésére pályá-*

[illegible]

irányosnak. *Szakáts* Lajos, a FAKSz kiküldöttje utal arra, hogy hasonló akciók eredménnyel jártak korábban is, ha az épittetőre bizták, hogy kivel végeztesse az épitkezést. A közületek csak azt tartsák feladatuknak, hogy a *kölcsönt biztositsák.* A kamarának a tervpályá-

Polony Elemér

Két kiállitás

Minden évben nagy érdeklődés előzi meg a Szinyei Merse Pál Társaság Tavaszi Szalon kiállitását, amelyen a legfiatalabb művésznemzedéket mutatják be a nagyközönségnek. Az Ernst Muzeumban megnyiló kiállitás már a tizennegyedik seregszemle és igy joggal mondhatjuk, hogy ezeknek a kiállitásoknak megvan a hagyománya és a jelentősége a magyar művészeti életben. Jelentősége, hogy minden évben egy-két uj tehetség nevével gazdagitja a művészeink névsorát. Hagyományos szinezetet pedig az kölcsönöz neki, hogy nem egy ma már beérkezett festőnk és szobrászunk érvényesülésének első állomása volt a Tavaszi Szalon. Az idén is találni reményekre jogositó fiatal tehetségeket, nem egy közülök határozott igéret, bár még sok gátlással küzdenek, még egyelőre nem tudják teljesen a maguk nyelvén kifejezni magukat. Munkájuk tele van idegen reminiszcenciákkal, de ugyan akkor a mintaképektől való szabadulás vágyával is. Kiforratlanságuk csak azokat fogja zavarni, akik szeretik a kész, befejezett művészi nyelvezetet és türelmetlenek minden kezdeményezéssel és művészi vajudással szemben. Ezekhez a fiatal festőkhöz és szobrászokhoz azonban nem szabad a rideg kritika szigorával közeliteni, hanem sokkal inkább szeretettel és megértő igyekezettel kell igyekvésüket honorálni.

A kiállitáson megfigyelhető, hogy ezek a fiatal művészjelöltek, ha időben közel is vannak a Főiskolához, művészi előadásukból teljes mértékben hiányzik a régebbi értelemben vett iskolás iz, mintha abból amit tanultak, egyik sem akarna semmit sem bemutatni. Munkáikban nem a valóság megfigyelése, hanem a benső én kivetülése érvényesül. Kétségtelen, hogy a benső én megnyilatkozása gyakran érdekesebb, mint a valóságnak sok nagyon is ismert megjelenési formája, de az is kétségtelen, hogy az előbbi, csak akkor válik figyelemre méltóvá, ha egy erős egyéniség, egy nagy tehetség mondja el benső érzéseit, hangulatait. Ezen a ponton helytelenithető a leginkább a mai művészi nevelés és ennek következtében a Tavaszi Szalon most bemutatott ifjuművészeinek a felfogása. A negyvenkilenc szereplő közül a legfigyelemre méltóbb munkákat *Polony* Elemértől, *Szabó* Gyulától, *Farkas* Jánostól, *Hegedüs* Endrétől, *Karay* Gyulától, *Betegh* Lászlótól, *Ősz* Dénestől, *Turáni Kovács* Imrétől, *Bényi* Lászlótól, *Markovics* Szvetiszlávtól, *Pirk* Jánostól

N.U. 939. IV. 5

Művészeti hírek

A „Műbarát" csoportkiállítása

Négy fiatal festőművésznek több mint száz képéből állította össze tárlatát a Mária Valéria-utcai kibővített kiállító-intézet. Kettejük, *Polóny* Elemér és *Szécsényfai-Vrecsics* Lajos nagyobb gyűjteménnyel szerepl, míg *Szövényi-Lux* Géza és *Nagybányai Nagy* Zoltán kisebbméretű vízfestményeit, temperáit mutatja be.

Polóny Elemér harmadéve már szerepelt a Műbarátban csoportkiállítással. Azóta még elhatározottabban rá állott megkeresett útjára. Komor-sötét tónusú világot fest, ami — véletlenül — egyezik tárgyaival is: a mostani harctér festője: orosz és honvéd alakokat, sebesülteket és hadifoglyokat ábrázol olaj- és akvarellképein. Robusztusan markolja s vezeti széles ecsetét, mély fortissimo-dörejt érzünk képéből. Titokzatos és fölényes, emberarcai is ilyenek, a derült nagybányai tájakat is ilyeneknek látja: a kellemes, lágyívelésű bányai hegyek nála fenyegető vulkánkúpokká tornyosodnak. *Anyaság* c. szimbolikus képe is minden eddigi megszokott derűvel és áldással szemben megdöbbent, fenyeget.

Szécsényfai Vrecsics Lajos is némileg rokon vele sötét tónusaival, de itt a sötét színháttérből mindig előlép egy megelevenítő fehér színfolt ragyogása, ez megtöri a borút, fölemel. Romantikus tájképekhez vonzódik, honi és adriai képei, néhány esőben festett tájképe jellemzi leginkább. Legmegnyerőbbek *Nyári napsütés* és *Téglagyár* képei, alakképei közül *Munkásfej*.

Szövényi Lux Géza vízfestményeket állított ki, ez a megtalált eszköze és műfaja. A vizes papiroson puhán szétfolyó, híg festékkel fest, ahogy a nők a hamvas rózsaszín rizsport arcukra viszik. Csupa halk suttogás, nőies kellem. Legtetszetősebb képe *Tél Esztergomban;* igen fog még tetszeni *Fák, Külváros, Erdő széle.*

Nagybányai Nagy Zoltán vízfestményekkel és temperákkal szerepel. Nyugtalanul, szeszélyesen szórja szét színfoltjait, néha alig is fogja össze tarkaságukat. Ecsetje gyors: mintha pillanatnyi szín-riportokat festene. Jellemzőbb képe: *Bükkalja* (5 a.).

R. A.

Sporthírek

MI LESZ VASÁRNAP?

A *Nemzeti Bajnokság* tizenharmadik fordulója. Részletes programja a következő:

Gamma—Újvidék, Hungária-út, ½6.
Vasas—Kolozsvár, Latorca-utca, ½6.
Csepel—Haladás, Csepel, ½6.
Kispest—Újpest, Kispest, ½6.
DiMÁVAG—Törekvés, Diósgyőr.
Nagyvárad—Elektromos, Nagyvárad.
Szolnok—Ferencváros, Szolnok.
SalBTC—Szeged, Salgótarján.

Az *ökölvívó-csapatbajnokság* harmadik fordulója délelőtt fél 11 órai kezdettel a *Nemzeti Sportcsarnokban*. A mérkőzések:

BVSC—Salgótarján.
WMTK—Eger.

Kerékpáros verseny a Millenárison délután 4 órakor.

Lósport

A VASÁRNAPI VERSENY főszáma a 2400 méteres *Gróf Batthyány Elemér emlékverseny*, nagy eseménye pedig a tavalyi *Magyar Derby* nyerőjének, *Botond*-nak idei bemutatkozása. A *Magyar Lovaregylet* néhai nagynevű elnökének a nevéről elnevezett emlékversenyben a következő lovakat jelzik indulóknak:

4 éves	*Árkász*	60	*Esch*
4 „	*Botond*	60	*Keszthelyi*
4 „	*Uzsorás*	53	*Gill*
4 „	*Díszes*	53	*Klimscha*
4 „	*Mókás*	51½	*Szokolai*

Árkász, Botond és *Mókás* a mult évi *Magyar St. Legerben* találkoztak, az eredmény a következő volt:

1. *Árkász*	57	*Esch*
2. *Mókás*	55½	*Szokolai*
3. *Botond*	57	*Keszthelyi*

Négy hosszal nyerve, ugyanennyivel harmadik és további hat hosszal elmaradva, a *Király díj* idei nyerője, *Bohém* lett negyedik. Általános megállapítás szerint, *Botond* ebben a versenyben már a fáradt, letört ló benyomását keltette a nézőkben, viszont *Árkász* olyan nagy állóképességet mutatott, hogy a már korábbi versenyeiben igazolt nagyfokú javulás után, még a legjobb *Botond* ellen is egyenrangú ellenfélnek látszott. Hogy kettőjük közül pillanatnyilag melyik van jobb formában, csak a verseny után fogjuk megtudhatni, de kettőjük mérkőzésébe is komoly kilátással avatkozhat be *Mókás*, amely a nemi különbségen kívül még 7 kilót kap tőlük. Ha a kanca tavalyi őszi formáját futná, ezzel a súlyelőnnyel meg is verhetné a méneket. A verseny teljesen nyiltnak látszik, de jó munkahírei alapján *Botond* győzelmében hiszünk *Mókás* előtt. *Ursorás* közel végezhet hozzájuk. Jelöltjeink a vasárnapi versenyre a következők:

I. *Mercur — Cserkész — Deverra.*
II. *Szimuláns — Caracalla — Heves.*
III. *Sejk — Malabar — Dereng.*
IV. *Botond — Mókás — Árkász.*
V. *Délibáb — Basalak — Rianás.*

VI. *Mazur — Emke — Lókötő II.*
VII. *Claudius — Amante — Semiramis.*
VIII. *Aroma — Primavera — Femina.*

A verseny délután 3 órakor kezdődik.

A MAGYAR KANCADÍJ valószínű indulói a következők:

Szeretlek	56	*Klimscha*
Formamint	56	*Kolonics*
Pistike	56	*Rózsa*
Mamunia	56	*Szokolai*
Róna	56	*Gutai*
Intermezzo	56	*Gill*

A NÉPLIGETI-DÍJ: I. *Haladj.* II. *Patkó Bandi* és *Duke of Law* holtversenyben. A 2000 méteres versenyben nyolc ló indult. *Mahout* és *Mafla* voltak a favoritok. *Duke of Law* vezetett *Patkó Bandi* előtt, a távoszlopnál jött *Haladj* és némi küzdelem után, biztosan egy hosszal győzött a holtversenyben beérkezett *Patkó Bandi* és *Duke of Law* ellen. A *Péceli-díjban* a reás favorit *Kontrás* a külső pályán ferdén ugrott el a géptől és nem jutott szerephez. A szombati verseny részletes eredménye a következő:

I. Nyeretlen kétévesek eladóversenye. 900 m. 1. Cserkész (Bocskai, 6:10). 2. Próba. 3. Dolmány. Fm.: Bébi, Csiribiri, Deverra. ¾, 2 hossz. Tot.: 10:16, 11, 16, befutó 55. — II. Gátverseny hendikep. 2400 m. 1. Corti (Gál, 4). 2. Szalmaláng. 3. Levente II. Fm.: Bougainville, Aratás, Torma, Pityke, Jó reggelt, Rövid fej-. 3 hossz. Tot.: 10:134, 14, 13, 11, befutó 526. — III. Péceli díj. 1000 m. 1. Almaviva (Klimscha, 3). 2. Hiú. 3 Kukilko. Fm.: Jónás, Kontrás, Diridongó. 5/4, 3 hossz. Tot.: 10:36, 17, 24, befutó 174. — IV. Népligeti díj. 2000 m. 1. Haladj (Esch, 4). 2. Patkó Bandi és Duke of Law holtversenyben. Fm.: Ural, Dividenda, Mahout, Burella, Mafla. 1 hossz. Tot.: 10:61, 25, 24, 44, befutó 168, 501. — V. Sashalmi hendikep. 1800 m. 1. Romeo (Csömöri, 3). 2. Martalócz. 3. Mikádó. Fm.: Mina od Kostura, Sonata, Vihorlát, Csángó, Csokor II, Damplerre, Diocletian, Derwish, Ezresbankó, Symptom. 1, 2 hossz.

Ezt üzeni a szerkesztő

(—g. —n.) Szíveskedjék megírni, levelét értette-e cikkének, továbbá, hogy a „M. N." melyik számában jelent meg három év előtt a sakktáblákról szóló hasonlat? — Sz. Sz. E. *Szárazság.* A multkori még nem jött, a mostani nem alkalmas. — S. E. A 6 Pantheon-beli vers jó, de nem napilapba alkalmas. — H. S. *Bizó óda a világhoz, Már jönni kéne...* Manapság nem jöhetnek.

Zenei hírek

Beethoven-est hétfőn Z. 7
Budapesti Kamarazenetársaság
Ungár Imre és
Thomán Mária közr. Jegyek Koncertnél

Künneke

szerzői estje. Közr.: 100 tagú filmzenekar, Barabás, Udvardy. Műsor: Táncszvit, film- és operettdalok. Június 4. Vigadó, 7. (Harmónia.)

Csillár béreljen, vegyen VOGEL csillárüzemnél, VIII., Mária Terézia-tér 1. és IV., Károly-körút 28 (Városház épület).

Keresünk Ujpesten vagy Rákospalotán lakó, őskeresztény perfekt
magyar-német gép- és gyorsírónőt
Ajánlatokat kérjük fizetési igénnyel „Jó német 595" jeligére Blockner J. hirdetőbe, IV., Városház-utca 10.

Május 30 Vasárnap

A népnek önállás kell, mert nem tud örökvest kalaplevéve és hátgörbítve állani, időnek múltával még a férgek is szabadabban, elevenebben, bátrabban vágynak csúszni.

Kölcsey Ferenc

Egy ruhát, — de Ferda Manyitól

Kinevezések

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. *Langsfeld* Géza kabinetirodai osztályfőnököt államtitkárrá és kabinetirodai főnökhelyettessé kinevezte, valamint *Eszláry* Istvánt, a kabinetirodába berendelt m. kir. államvasúti igazgatót a kabinetirodai gazdasági ügyekben a főnökhelyettesi ügykör ellátásával megbízta és egyben megengedte, hogy e megbízatás tartama alatt a kabinetirodai főnökhelyettesi címet használja.

— **110 följelentés, 10 előállítás a pénteki közellátási razzia eredménye.** Beszámoltunk arról a közellátási razziáról, amely pénteken folyt le a fővárosban száz közellátási ellenőr és ötven detektív közreműködésével. Az egész napon át tartó razzia, amelynek során elsősorban azt ellenőrizték, hogy a kirakatban elhelyezett áruknak feltüntetik-e az árát a kereskedők, százötven följelentéssel és tíz előállítással végződött.

— **Hatvan pár selyemharisnyát találtak egy volt vásári árus lakásán.** A rendőrség előállította az ügyészségre *Böhm* Sándor volt vásári árust, mert a nyomozás megállapította róla, hogy különböző vásárokon beszerzett női selyemharisnyákat adott el a maximális árnál jóval drágábban. A lakásán hatvan pár selyemharisnyát és harminckilenc pár férfizoknit találtak.

— **A zongora kiváló szakemberei és** óriási választék *Sternberg* hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

Családi Értesítő

Ebben a rovatban megjelenő közlemények díjszabása 3 sorig 10.80 pengő, minden további sor 3.60 pengő.

Arató Klára és *Gusztáv* András jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Nemes Badacsoni *Lykovits Horváth* Gabriella és ifj. dr. *Baittrok* József június 3-án déli ½1 órakor tartják esküvőjüket a városligeti Jáki-kápolnában.

Dr. nemes Nagyselmeczi *Thold Toldy* Lóránt és néhai Glogoni *Andreich* Gizella leánya, *Pipi* és dr. *Takách* István és *Köhler* Ilona fia, *István*, június 2-án este 7 órakor tartja esküvőjét a belvárosi főplébániatemplomban.

Waldock Anna és *Englert* Mihály MÁV-tisztviselő június 3-án tartják esküvőjüket az újpesti Szent István-téri főplébániatemplomban. Az esketési szertartást dr. *Meszlényi* Mihály Budapest, XIV. kerületi plébánosa végzi.

Fenyvesi Rózsi (Nagykanizsa) és *Fogel* Tivadar (Keszthely) házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Aranylakodalom. Schiller Lázár és neje szül. *Blau* Róza ma ünneplik házasságuk 50-ik évfordulóját.

Princz Lici (Hatvan) és *Elbert* István (Budapest) május 29-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

P. Savoly Dusi és *Szarvas* Ferenc házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Üzletvezetői elhelyezkedést keres volt kávéház és étterem tulajdonosa. „Nem árja" jeligére Tenor-hirdetőbe, Szervita-tér 8.

VÍGSZINHÁZ
Pénteken, június 4-én először:
FEKETE PÉTER
Operett 3 felvonásban (5 kép)
Irta: SOMOGYI GYULA
Zenéjét szerezte: EISEMANN MIHÁLY
Ajtay Andor - Kiss Manyi KELEMEN ÉVA DÉNES GYÖRGY

Filmhírek

„Heten mint a gonoszok" — 6. hétre prolongálva

Az ötletes meséjű *Heten, mint a gonoszok* című film zsúfolt nézőtér előtt pereg a *Nemzeti Apollóban* és az *Atriumban*. A film tulajdonképpen zengő költemény emberi sorsokról, dalról, táncról, szerelemről. A ragyogó szereplők egész sora vonul fel a filmben, élén *Kiss* Manyival, aki fiúruhában szerepel és csak a végén derül ki róla, hogy — leány. *Sárdy* János, Operaházunk lírai tenorja, jólelkű dalos hintáslegényt alakít, az ő ajkáról szárnyal *Eisemann* Mihály és Michael *Jary* új slágercsokra. *Bilicsi* Tivadar ez alkalommal *kettős szerepével* kétszeresen adja jóízű, frappáns humorát. A filmben lép a közönség elé először *Mednyánszky* Ági, a *Léna* filmsztárja. Minden jelenete szívderítő, csupa mosoly hangban, táncban, játékban és nem utolsó sorban friss, üde szépségével máris kivívta a közönség tetszését. Két ragyogó táncszámán meglátszik, hogy nemzetközi táncversenyt nyert Brüsszelben. Főszereplője a filmnek a 120 tagú jazz-zenekar, a nagyszerű balettegyüttes és a kisebb szerepekben is nagy sikert aratnak *Makláry* Zoltán, *Somogyi* Nusi, *Vaszary* Piri, *Kővári* Gyula és *Sárosi* Andor. A *Heten, mint a gonoszok* továbbra is ritka, nagy siker.

Színházi hírek

* **A Fényes Cirkusz júniusa** egyéb attrakciók között tálalja a világhírű délamerikai *Ferrazzano* zenekart, amely hatásosságában és eredetiségében minden idáig Európában járt egzotikus zenekart felül fog múlni. A zenekar női tagjai közül a legérdekesebb és legizgalmasabb *Casanova Mária Rosina*. A Fényes Cirkusz júniusi közönsége gyönyörködhet ismét a porond verhetetlen királyának, *Unus*-nak produkciójában. Akik májusban nem látták *Hagenbeck* vadállat-cirkuszát, azok ez óriási és valóban páratlan műsorra ráadásképp kapják az oroszlánokból, tigrisekből, jegesmedvékből és barnamedvékből álló revűt.

* **Fekete hét ígérkezik e héten a** budapesti színpadokon, nem a szó baljós vagy divatosan zugforgalmi értelmében, hanem egyszerű színjelző fogalomként. Két bemutató lesz ugyanis e sötét szín jegyében: a Nemzeti Színházban a *Fekete macska* című *Asztalos*-vígjáték, a Vígszínházban a *Fekete Péter* című *Eisemann*-operett. Hogy ez a véletlen körülmény hány rossz pesti szójátékra nyujt majd alkalmat, azt nem kell bővebben vázolni.

* **Két színházi jubileum** volt az elmúlt héten, amikor pénteken este ünnepelte a *Fővárosi Operettszínház* „Egy boldog pesti nyár" című békebeli újdonságának félszázas stációját, míg ezt megelőzően az *Andrássy Színházban* 225-ödször került színre az „Egy nap a világ" című *Vaszary*-János-színmű. Virág, taps, sőt vastaps, tomboló ünneplés bőven jutott az érdekelteknek.

* **Zárnak a színházak,** a jövő héten a *Revüszínház* és a *Viddm Színház* fejezi be évadját, míg a következő hét végén a *Madách Színház, Andrássy Színház* csukja be kapuit. Az *Erzsébetvárosi, Józsefvárosi* és *Kisfaludi Színházak* máris befejezték a szezont.

* **Vizsgaelőadás az Uj Magyar Színházban.** Az Országos Színészegyesület színésziskolájának növendékei áldozócsütörtökön, június 3-án délelőtt féltizenegy órakor az Uj Magyar Színházban Racine *Andromache*-jában vizsgáznak. A vizsgaelőadást dr. *Galamb* Sándor igazgató rendezi és a klasszikus francia színmű *Benedek* Marcell új fordításában kerül színre.

Nádasy balletstudió
VIZSGAELŐADÁSA 1943 június hó 6-án d. e. ½11-kor a Főv. Operettszínházban.

Színházak műsora

Operaház. Vasárnap (½5): Tristan és Isolda (Rk. I. 1.) — Hétfő (½7): Ünnepi est. — Kedd: A. Chenier (F. 20.) — Szerda: Garabonciás. — Csütörtök (½6): Tannhäuser. — Péntek: Nincs előadás. — Szombat (½6): Othello (D. 20.) — Vasárnap (5): Walkür (Rk. I.) (6.)

Nemzeti Színház. Vasárnap (VIII.), hétfő (IX.), kedd (K. 1.), szerda (X.), csütörtök d. u. (XI.), este (XII.), péntek (N.): Julius Caesar. — Szombat (Bem.), vasárnap este (I.): Macska. (½7.)

Nemzeti Kamaraszínház. Minden este: Tacskó. (½7.)

Magyar Bűvelődés Háza. Vasárnap d. e. (½10 ½12): MITOSZ mús. matiné. Délután: A csepeli leventeegyesület előadása. Este: Ünnepi székely est. — Hétfő (6): KEKOSZ műsoros est. — Kedd (6): VII. ker. leventenap. — Szerda (½7): Vidámsághangverseny. — Csütörtök (6): Vidám tarka est. — Péntek (6): Bánk bán (Opera vendégi. V. L.) — Szombat (½7): Turul-est. — Vasárnap d. e. (¾10, ¾12): MITOSZ műsoros matiné. Vígszínház. Vasárnap, hétfő, kedd (H.), szerda (S.), csütörtök: Hat szerep keres egy szerzőt. — Péntek (L.), szombat (rk. bérl.), vasárnap este (T.): Fekete Péter. — Vasárnap d. u.: Hat szerep keres egy szerzőt. (3, ½7.)

Pesti Színház. Minden este és vasárnap d. u.: Északi fény. (3, ½7.)

Madách Színház. Minden este: Rosmersholm. (½7.)

Vidám Színház. Vasárnap d. u. és este: Aranytulipán. — Hétfőtől: Nyári szünet.

Uj Magyar Színház. Minden este és vasárnap d. u.: Tábornokné. (3, ½7.)

Fővárosi Operettszínház. Minden este, szombat és vasárnap d. u.: Egy boldog pesti nyár. (½3, 8.)

Andrássy Színház. Minden este és vasárnap d. u.: Egy nap a világ. (3, ½7.)

Revüpalota (Royal Revü.) Vasárnap d. u. és este, hétfő: Vitaminrevü. — Keddtől: Nyári szünet. (½4, ½7.)

Komédia Orfeum. Minden este, szerda, szombat, vasárnap d. u.: Tyúkketrec. (½5, ½7.)

Kamara Variété. Minden este, csütörtök, szombat d. u., vasárnap d. e. és d. u.: Naponta uj műsor. (D. e. 11, ¼4, ½7.)

Nemzeti Bábszínjáték. Minden csütörtök, szombat és vas. d. u.: Rókacsinálta király. — Minden hétfő, péntek este: Az ügyvéd és férje. — Kedd: Toldi. — Szerda, csütörtök, szombat, vasárnap este: Panoptikum. (½4, ½7.)

Fényes Cirkusz. Vasárnap, hétfő: Hagenbeck vadállat revüje. — Keddtől: Júniusi uj műsor. (¼4, 7.)

Erzsébetvárosi Színház. Vasárnap: Nyári kabaré. — Hétfőtől: Nincs előadás. (¾5, 7.)

Józsefvárosi Színház. Nyári szünet.

Kisfaludy Színház. Nyári szünet.

Magyar Műszínkör. Minden nap: Patyolatkisasszony. (¾5, 7. vasárnap 3, 5, 7.)

Dr. Dill előadása Württemberg gazdaságáról. A Magyar—Német Társaság meghívására dr. *Dill* német birodalmi miniszteri osztályfőnök, a stuttgarti Német—Magyar Társaság elnöke előadást tartott Württemberg gazdaságáról. Ismertette Württemberg kulturális multját, majd gazdasági jelenét, végül arra utalt, hogy a württembergi gazdasági rendszert nem lehet minden további nélkül más országba átültetni, de példaképül szolgálhat mindenkor arra, hogy az emberi szorgalom és a céltudatos vezetés még szük keretek és mostoha adottságok között is a legnagyobb teljesítményekre képes.

— **Toloncházba vitték két ügynököt.** *Fischmann* József és *Deutsch* Henrik kiskunfélegyházai ügynökök iparigazolvány és szállítási engedély nélkül vágott baromfit, húst és zsírt szállítottak a fővárosba a feketepiacra. Mindkettőjüket a toloncházba vitték.

— **Ötszáz szótaggal új gyorsírási világrekordot állítottak fel a magyar gyorsírók.** A *Magyar Gyorsírók Országos Szövetsége* kísérletképpen 500 szótagos rekordjavítási versenyt rendezett. A verseny mind az öt résztvevője, névszerint dr. *Koppa* György, *Vértes* Gusztáv, *Kiss* Károly, *Nagy* István és *Boksányi* Nándor, végig leírta a szöveget. A magyar gyorsírók ezzel az eredménnyel túlszárnyalták *Paucker* német gyorsíróbajnok ezévben felállított 480 szótagos világrekordját.

— **Találkozó.** A VI. kerületi (Izabella-utcai, volt nagymezőutcai) felsőkereskedelmi iskola felső C) osztályának 1913-ban végzett növendékei június 3-án, áldozócsütörtökön délelőtt 11 órakor tartják 30 éves érettségi találkozójukat a VI. kerületi felsőkereskedelmi iskola (VI., Izabella-u. 46. sz.) tantermében.

SPORTÜDÜLŐ Széchenyi-hegyen, KALÓZ-UT 3. Telefon 365-334. Gyermekek és fiatal leányok részére, torna, tánc, idegen nyelvek.

Szabó Zoltán:

...felrázni a szunnyadó nyelvi lelkiismeretet

Belépek az egyetem bölcsészeti karának oszlopos kapuján, lépcsősor, forduló, újabb lépcsősor, újabb forduló. A VIII. számú tanterem meglehetősen teli. A katedrán a dékán.

— N. Vilma kisasszony... szólítja a soron következőt s megemlíti, hogy Szombathelyen született. Ő is, mint az előtte és az utána következők *„a jó magyar kiejtés"* jutalmazására kitűzött díjakra pályáznak. Már olvas is. *Foludi: „Téli éjtszakák"* című munkájából a megindulást, szépen, kicsit halkan, nem sietve s nem is lassan, mély *„A"* és zárt *„E"* betűi kimuzsikálnak szavaiból, kis dunántúli ízzel ízesítik. Mindez valami édességet ad a régi szövegnek, vidéki úriházak hűvösségét érezteti, egy sublótot, amelynek tetején birsalmák állnak. A soron következő egy budapesti születésű fiatalember Petőfi verset mond el. Hangsúlya és a következő színrelépő (pécsi születésű) hangsúlya között nem sok különbséget érzek. Egy újpesti leány lép a dobogóra; egészen vidékies, majdnem népi ejtéssel mondja a szavakat. Próbálom kihámozni a törvényt, amely képletbe foghatná össze a süllés és a kiejtés összefüggéseit. Hamarosan rájövök, hogy ilyen törvény, egyetemi hallgatóknál, nincs, a dolog véletleneken múlhat. Feltűnik, hogy a *prózát jobban olvassák fel, mint a verset:* a verseknél vagy szavalnak, vagy recitálnak, de nem „mondják" a verset. Több papnövendék egymásután a *„Pán halála"* című Reviczky-verset kapja feladatul. *„Ölben a lányok, ing u ruhájok."* Kísértő vers. Már úgy értem, hogy alig van olyan magyar vers, amelyet ennyire könnyű lenne rosszul elmondani.

Egy tardi születésű egyetemi hallgató következik. Felélénkülve figyelem. Néhány zárt, nagyon enyhén palócos *„E"* hangzón kívül már nincs nyoma szavaiban a palócos ejtésnek. Ezt elvesztette, amikor a kultúrát megtalálta. Az utóbbihoz szerencsét szeretnék kívánni neki, az előbbi miatt részvétemet fejezném ki. Valaki *Pázmány* egy beszédének egyik részletét kapja. A szavak ejtése vonzó, a pázmányi *mondat* azonban nem él, darabjaira esik, a mondatszakaszok közül hiányzik valami, talán az, ami az épületek falai között a habarcs. Egy fiatalember, nyilván paraszti származék, erős hangon, hamisítatlan népi gyorsításokkal ejti a hosszabb szavakat. Csak a versek mondásában tudok felfedezni egy s más visszatérő érdekességet. A *pestiek* inkább *recitálnak,* a *vidékiek* inkább *szavalnak.* A *pestiek* inkább a *ritmust* érzékeltetik (nem a zenét), a *vidékiek* inkább az *értelmet.* Az országnak csaknem minden tájéka föllép a dobogóra. De a hallgatók kiejtése már nem olyan sokféle, mint szülőföldjeik. Ha nem tudnám, hányfelől jöttek, csupán két csoportra oszthatnám őket: *inkább városiakra* és *inkább vidékiekre!*

A nap besüt az ablakon és sugara végigfut a tantermen egész a falig. A dékán föláll és bejelenti, hogy a bizottság döntésre visszavonul. — A szünetben átfut rajtam a gondolat, hogy interjút készítek a tardi legénykével. Később lemondok erről, cigarettázom és valahogy leverőnek érzem, hogy az ország húszféle vidékéről érkező pályázónak nincs húszféle kiejtése. E változatosság gyönyörködtetne, azt az érzést keltené bennem, hogy jól sáfárkodtunk nyelvünk talentumaival.

A bizottság

félórahosszat tanácskozik. Visszatérőben hárman foglalnak helyet a katedrán: *Szekfű* középen, *Horváth* János jobbról, *Kodály* balról. Erős kísértést érzek, hogy e három annyira különböző magyar emberfőről néhány ceruzavonással vázlatot készítsek. *Horváth* János: néhány egyenes ezüst vonallal keretezett arca, ha hallgat, befelé forduló s kissé fázós, olyanformán, mint Arany Jánosé. Mihelyt beszélni kezd, elváltoznak a vonásai: a jóság rajzolta rá a bölcseséget vagy a bölcseség a jóságot? Részletesen elemzi a pályázók kiejtését. Nagy csend a teremben. A professzor sorravesz néhány szereplőt, a hangzók helyes kiejtéséről szól, a *melódiáról,* a beszéd dallamáról. Azt emlegeti, hogy a pályázók szívesen mondanak minden szöveget ugyanazon kótára. A budapesti születésűek beszédében a melódia *„megfagyott hullámok"-hoz* hasonlít, nem a szövegmondás hullámzik a mondatok dallamára, hanem a mondatokat szedik rá egy előre meghatározott, szabályosan ismétlődő sablónos ritmusra. Csodálom jellemzéseinek pontosságát: *„Mintha a betűk szólalnának meg"* — mondja többekről: *„a papirost beszéltetik".*

Feljegyzem egy pompás kifejezését, *„az írás nagyon magához ragasztja a beszédet".* S egyben egyenruhába is öltözteti. Holott a beszéd nem egyféleképpen lehet helyes, hanem sokféleképpen éppenúgy, mint a zeneművek tolmácsolása. Beszél az előadómodorról, így arról, hogy néhányan ahelyett, hogy életre ébresztenék a szöveget, magasztosan, monoton templomi hangsúllyal mondják el, *„mél-tóságosan, fön-ségе-sen, szó-nokia-san"* — mondja megjátszva a kenetes és emelkedett hangsúlyozást, e palástos magyar kiejtést. *Kölcsey* néhány mondatát idézi arra, hogy mint kell követnie az előadásnak a tartalom emelkedését... Tünődve és fokozódó figyelemmel hallgatom azt, amit mond *és azt, ahogyan mondja. Ő a megelevenült jó magyar kiejtés.*

Kodály Zoltán

veszi át a szót. Csendesen kezdi, majdnem halkan: a versnek csak akkor van értelme, ha a versmondó ajkán kerek, értelmes dallama támad. Versből, prózából az előadónak elő kell hívnia a benne rejlő dallamot. (Arra gondolok, hogy Babits is mindenekelőtt a vers zenéjét kérte számon a szavalóktól.) *Kodály* fölemlíti, hogy van egy magyar nyelvjárás, amellyel eddig nem foglalkoztak eleget: *a művelt osztályoké.* Ez, fájdalom, nem úgy keletkezett, hogy a népi nyelvet a műveltség kifinomította. Hanem úgy, hogy idegen elemek befolyásolták a felsőbb osztályok kiejtését. Az így kialakult beszédmodor lassan-lassan leszivárog falura is: a hibák is felülről terjednek lefelé. A művelt osztályok nyelvjárása rontja a népi nyelvjárásokat. Példákat is említ. Az idei 39 pályázó közül már mindössze csak hatan használják még a zárt *„E"* hangzót, amely olyan színessé teszi a népi magyar beszédet. Az egyik pályázó paraszttárgyú regényrészletet olvasott fel. Ott, ahol a regény írója parasztokat beszéltetett — gondosan hangsúlyozta a zárt *„e"* hangzót. Az író elbeszélő szövegéből azonban következetesen kihagyta a zárt *„E"* hangokat. Mintha úgy véltem volna, hogy e hangzó *hozzátartozik a népnyelvhez, de nem tartozik hozzá az irodalmi nyelvhez.* Apró jelenség, de egy nagyobb veszélyre mutat: szegényedik a kiejtésünk. A teremben észlelhetően izgatottabb a légkör. Szomszédom: *K. I.,* hozzám hajol: *„Mondd, használok én zárt „E"-t?* — Lemondóan ingatom a fejem s hozzáteszem: „En se." Ez ugyan sivár vigasz.

Kicsiségek

ezek? Apróságok, amelyekre nem érdemes szót vesztegetni? Hiszem, hogy nem. Elmenet még feljegyzem a győztesek neveit: *Pálmay* József, *Tóth* László, *Sarkadi* Mária, *Nyilassy* Vilma, *Tóth* Tibor. Nyolc felé jár, mire kikerülök az egyetem elé. Próbálom rendszerezni azt, amit a verseny felvetett bennem. A nyelvet, amelyben „a nemzet él": bizonyára nemcsak az írott szóra, hanem az élő szóra is kell értenünk. Nyelvtisztító mozgalmaink mindeddig csak a magyar írást, a magyar irályt javítgatták. Idegen szavakat gyomlálgattak. Példátlan könnyelműséggel tűrtük, hogy *„édes anyanyelvünk"* kiejtése megromoljon. Az ösztönszerűen helyes magyar kiejtés pusztulóban. Meg kell teremtenünk tehát a tudatosan helyes magyar kiejtést. *Kell, hogy a helyes magyar kiejtés presztizse visszaszereztessék* — mondotta a kezdeményező Eckhardt Sándor. A tárgyilagos szavak mögött nemes szándék lappang, szellemi honvédelemé: ébresztgetni a magyart a magyarban. Az első lépés az egyetemé: jó magyar kiejtésre buzdítja azokat, akik tanítani fognak. Ez azonban csak a legelső feladat. A következő, az is itt bontakozik, a nyelv törvényeinek s a vers dallamának engedelmeskedő versmondás kialakítása. Ez sem lekicsinylendő: ha valaki jól tud felolvasni egy versel, felér azzal, hogy jól tud lejátszani egy zenedarabot. Képzeletem nekilendül: egy *„Institut phonétique"*-t látok, ahol tudósok, nyelvészek, költők, színészek a magyar *„prononciation"*-t ápolják, a magyar kiejtést a vaskos ízesség s a városias színtelenség zsákutcáiból egyformán kimentve, a népnyelv és a magas műveltség követelményeit egyformán szem előtt tartva, nemesítik és finomítják. *„Célunk az, hogy a szunnyadó nyelvi lelkiismeretet felrázzuk"* — bukkan fel bennem *Kosztolányi* mondata. A *„jó magyar kiejtés"* egyetemi pályázatai egyelőre ezt teszik. Jutunk még messzebbre is: a magyar beszéd, a magyar előadóstílus, a magyar szónoki modor, a magyar versmondás kialakításához. Minden magyar író csak jó szerencsét s lelkes híveket kívánhat e vállalkozáshoz; *nostra res agitur.*

„Így fejezte be Jugoszlávia..."

So endete Jugoslawien címmel *Gregorics* Danilo belgrádi ügyvéd és újságíró könyvet írt, amely *Lipcsében* jelent meg. Mielőtt a könyvvel foglalkoznánk, előljáróban meg kell állapítani, hogy *Gregorics* Danilo volt az, aki a nemzeti szocializmus alapelveiről az első könyvet szerb nyelven megírta. 1395-ben tűnt fel a politikai életben, amikor *Sztojadinovics* Milán miniszterelnök környezetébe került. Később *Sztojadinovics* Milán bukása után *Cvetkovics* Dragisa miniszterelnök bizalmi embere lett és tevékenyen résztvett azokban a tárgyalásokban, amelyeket *Jugoszlávia* és *Németország között 1940-es és 41-es években az ő közvetítésével folytattak. Gregorics* Danilo ahhoz a politikai csoporthoz tartozott, amely a nemzeti szocializmusnak azt az állampolitikai gondolatát óhajtotta Jugoszláviába átültetni. Gregorics könyvében megírja több fejezetben Jugoszlávia keletkezésének történetét is, hogy az 1941-es események minél jobban megérthetők legyenek. A könyve, mely még igen sok politikai vita tárgya lesz, sajnálatos több tévedést tartalmaz s egyes dolgokról úgy emlékezik meg, *amelyekről neki, mint fiatalembernek, nem lehetett közvetlen tudomása.*

De ezek a hibák nem változtatnak a lényegen, mert könyve igen értékes adalékokat nyujt azokról a tárgyalásokról, amelyeket ő folytatott *Cvetkovics* miniszterelnök megbízásából Berlinben. Gregorics elmondja, hogy *Schmidt* követtel, valamint *von Heeren* belgrádi német követtel történt megbeszélése alkalmával mind jugoszláv, mind német részről fölvetették a Szaloniki-kérdést. Könyvében idézőjelek közt a következőket mondja von Heeren belgrádi német követ: „Az ország szempontjából óriási fontosságú lenne, hogy a Duna, Morava, Vardar gazdasági tengely egészen Szalonikiig meghosszabbíttassék, s ezt a jugoszláv gazdasági forgalomnak biztosítsuk." Gregorics e kijelentéshez a következő megjegyzést fűzi: „Jugoszláviának meg kellett kísérelnie, hogy abból a helyzetből, amely a Németországhoz való közeledésre szorította, a maga számára bizonyos hasznot biztosítson. Ez a haszon *Szalonika volt.*" Gregorics von Heerennel folytatott beszélgetését közölte Cvetkovics miniszterelnökkel és ismét idézőjelben közli Cvetkovicsnak errevonatkozó kijelentését. *„Szalonikiért mi nyiltan az angolellenes blokkhoz csatlakozunk. Ezt Heeren úrral, mint az én véleményemet közölheti."* Gregorics ekkor felemlítette, hogy szükségesnek mutatkozik, hogy ebben a kérdésben Berlinbe utazzék és erről a kérdésről nem hivatalos tárgyalásokat folytasson. Gregorics ugyanezt a beszélgetést közölte *Cincár Markovics* külügyminiszterrel, aki azonban a Szaloniki-kérdésről nem nyilatkozott. Később két ízben volt Gregorics Berlinben, mind a két esetben fogadta őt *Ribbentrop* Joachim német külügyminiszter.

Gregorics a tárgyalások alkalmával ismét fölemlítette a szaloniki kérdést és azt mondotta — Görögország ekkor már hadban állt Olaszországgal —, ha Görögország elveszti Szalonikit, természetes dolog lenne, hogy Jugoszlávia kapja meg ezt a kikötőt, amely számára életbevágó fontosságú.

Gregorics berlini útja alkalmával készítették elő *Cincár-Markovics* külügyminiszter fuschli látogatását Ribbentrop külügyminiszternél. Cincár-Markovics nem vitte magával Gregoricsot, amiről Gregorics keserűen állapította meg, hogy Cincár-Markovics bizalmatlan volt vele szemben, sőt, amikor Cvetkovics miniszterelnök és Cincár-Markovics Berchtesgadenbe utaztak Hitler vezérhez, *akkor Cincár-Markovics határozottan kijelentette, ha Gregorics is velük utazik, ő lemond a berchtesgadeni útról.*

1941 március 25-én írták alá Bécsben *a Belvedere-palotában Jugoszláviának a hármaspaktumhoz való csatlakozását.* Mikor a jugoszláv delegáció Bécsből hazautazott, Gregorics utközben beszélt Cvetkovics miniszterelnökkel. Megkérdezte tőle, hogy a hármaspaktumról szóló jegyzőkönyv függelékeiben Jugoszlávia részére milyen kedvezményeket biztosítottak. Cvetkovics a következőképpen felelt s ezt Cvetkovics idézőjelben közli: „Biztosítást kaptunk arravonatkozóan, *hogy a háború után megkapjuk Szalonikit.* A függelék megállapította a jugoszláv és a német gazdasági élet közötti együttműködést. Jugoszlávia azt a kötelezettséget vállalta magára, hogy nem folytat németellenes propagandát és feloldja a kormányt a segélynyujtási egyezmény következményei alól. De végül megegyezés jött létre arravonatkozóan is, hogy jugoszláv területen *német sebesülteket és hadianyagot lehet szállítani.* Óriási lehetőségek nyíltak meg Jugoszlávia részére. Ha mi megkapjuk Szalonikit s gazdasági életünket a német gazdasággal összhangba hozhatjuk, hihetetlen fejlődési lehetőségek nyílnak meg. A *Duna, Morava, Vardar és Égei-tengerhez* vezető nagy út s ezzel a délkeleti gazdasági tengely a mi kezünkbe került volna. A Németországgal való gazdasági együttműködésben mi olyan lehetőséget látunk, hogy a jólétnek olyan fokára juthatunk el, amelyet a mi országunk még nem ismert s arról nem is ábrándozhatott."

A könyvnek további részében Gregorics megírja a belgrádi puccs keletkezésének történetét, újabb momentumot itt nem említ fel, belgrádi információk alapján ismerteti a Szovjettel folytatott tárgyalásokat, majd érdekes és színes riportban számol be a puccs napjáról, amikor Gregoricsot *letartóztatták.*

Gregorics könyve, ha történelmi igazság szempontjából nem is fogja minden tekintetben kiállni a tűzpróbát, rendkívül érdekes adatokat szolgáltatott azokról az izgalmas hetekről, amelyek Jugoszlávia fennállásának utolsó hónapjaiban lejátszódtak. Könyvének egyik igen érdekes fejezetében tiltakozik az ellen a vád ellen, hogy őt *Jugoszlávia strázsái* között emlegessék, ahogy az a röpirat tette, amely még 1940 őszén jelent meg Belgrádban s nagy feltűnést keltett. Azzal a váddal is szembeszáll, *hogy a német barátságért folytatott tevékenységéért pénzt kapott volna.*

G—l.

URILAK

20 lakószobával, 3 fürdőszobával, 28 mellékhelyiséggel, istállóval, stb.

32 holdas parkkal együtt

SZANATÓRIUM vagy ÜDÜLŐ CÉLJÁRA kiválóan alkalmas, Székesfehérvár közvetlen szomszédságában

BÉRBEADÓ

Érdeklődni lehet dr Hübner András ügyvédnél, Székesfehérvár. Telefon 335.

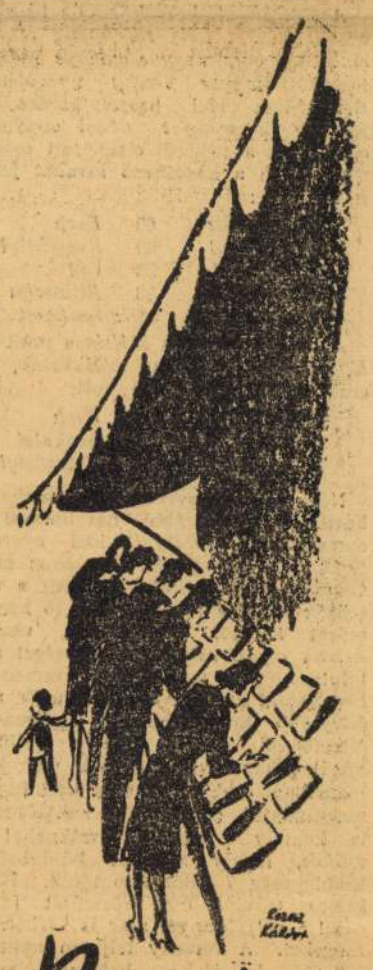

Böngésse

át áruházunk külön földszinti asztalain — zavartalan kényelemben — a könyvnap remek újdonságait. Három napig tart a magyar szellem ünnepe — 3 napig olcsóbban vásárolhatja kedvenceit. Kérje részletes könyvnapi árjegyzékünket.

DIVATCSARNOK

Tekintse meg MODERN RÁDIÓ OSZTÁLYUNKAT

MOGYORÓSSY

Hangszergyár, Budapest, Rákóczi-út 71

Különleges villanylemezjátszók, zenegépek, lemezváltós zeneszekrények.

PÜSPÖK-GYÓGYFÜRDŐ

Nagyvárad mellett

600 év óta használják eredménnyel 43° C kénes, rádiumos hőforrásait reuma, köszvény, ischiás, trombózis, ízületek és izmok csúzos bántalmainál, mindenféle női betegségeknél. Iszapfürdő, forró iszappakolások.

ERDÉLY EGYETLEN HULLÁMFÜRDŐJE Díjmentes prospektus Békebeli ellátás

Mozaik

Írta Edelsheim-Gyulai Ella

Rókák a Várban

Nemrég vidám riportot olvastam arról, hogy egy reggel a Vár korán kelő közönsége a siklónak nevezett hegyipálya egyik kocsija alatt két megszeppent rókát fedezett föl. Nosza megindult a rókavadászat. A kora reggelen harci kiáltások verték föl az őszi hegyoldalt. A hivatalaikba és munkahelyeikre igyekvő békés embereket elkapta a vadászat láza, megpróbálták bekeríteni a ravaszságukról ismert állatokat. Az egyiknek mégis sikerült kitörni a gyürüből: eltünt a bokrok között. A másik szorultságában a hegyivasut lift-aknájába ugrott és ott lelte korai halálát. A Várban nem először volt hasonló, ritka vendég. Pár év előtt egy vaddisznó rándult föl a Szent György-térre a szomszédos hegyekből. Minden valószinüség szerint egy autó reflektorfénye zavarta meg egyébként csalhatatlan tájékozódási ösztönöit és betévedve az emberek által sürübben lakott részekre, belegabalyodott az utcák hinárjába. A rókákkal is valami ilyesmi történhetett. Éjszakai vadászatra indulva egyre közelebb kerültek a városhoz, itt aztán utat tévesztve, a sikló aránylag csöndes környékén próbáltak megbujni. Igy történt, hogy egészen ujfajta élmény örömével ajándékozták meg a jó budaiakat.

Mi igaz a békehirekből?

A világsajtóban egyre kisértő békehirekkel kapcsolatban egy ismerősöm a következő anekdotát mesélte el:

Annakidején az Operaház egyik kiváló énekeséről az egyik pesti napilap azt a megdöbbentő hirt közölte, hogy váratlanul elhalálozott. A részvét hangján megfogalmazott gyászhir nem bizonyult valónak. Másnap maga a művész küldött dörrhangu cáfolatot az illető szerkesztőségnek, azzal a megjegyzéssel, hogy esze ágában sincs haragudni, mert a közhit szerint azok, akiknek korai halálhirét költik, rendszerint soká élnek. A közhitnek azonban ebben az esetben nem volt igaza, mert négy vagy öt hónappal később a művész csakugyan meghalt. Mire a szóbanforgó lap munkatársa igy kezdte nekrológját: „Mi irtuk meg elsőnek ..."

Hát körülbelül igy leszünk a békehirekkel is. Egyszer a sok, ma még nem aktuális hir valósággá fog válni. És akkor minden béke-kacsa szerzője büszkén közölheti: „Mi irtuk meg elsőnek ..."

A Beszkárt uj üzlete

A nap bizonyos óráiban egyenesen életveszély villamoson utazni. A megállóknál egész népgyülésnyi tömegek feketéllenek, a befutó kocsik lépcsőiről ember-fürtök lógnak alá és nemsokára megérjük, hogy az ütközőkön is komoly aktatáskás urak fogják az utcagyerekek bérelt helyét elfoglalni. A perronokon és kocsikban sem túl barátságos a helyzet. Ahhoz, hogy valaki egy megállónál leszállhasson, előre megállapitott haditervet kell végrehajtania. Aki habozik, vagy csak egy másodperccel késik, kénytelen egy-két megállóval túlfutni a célon. Ennek a helyzetnek a következménye az, hogy szőrmekabátos hölgyeket ma csak elvétve látni a villamosokon. Abban a minden gyengédséget és kiméletet nélkülöző harcban, amely a fel- és lejutásért folyik, a bundák szomoru sorsra vannak itélve. Reccs!... hallja az ember innét is, onnét is és ilyenkor varrások szakadnak, gombok pattannak, ijedt és dühös kiáltások harsannak föl a perron környékén. Az egyik kalauz mesélte, hogy a végállomásokon a söprőasszonyok minden alkalommal egy sereg télikabát-gombot gyüjtenek össze, de volt már rá eset, hogy szövet- és szőrmedarabokat is találtak. Mivel ezekért az alapjában véve kisértékü talált tárgyakért rendszerint senki sem jelentkezik, a Beszkárt rövidesen akár kabátgomb-kereskedést is nyithat.

Könyvelésben és üzleti adminisztrációban jártas

vezető tisztviselőt,

pén_tárosnőt,

rádió és hanglemez eladót

szakmai jártassággal felveszünk.

Marnitz, IV., Petőfi Sándor-utca 14.

Repülni pedig mégis lehet!

Negyven év előtt szállt fel az első repülőgép

Negyven év előtt, 1903 december 17-én emelkedett ember először a levegőbe repülőgépen. Amikor *Wilbur* és *Orville Wright* erről a sorsdöntő repüléséről hazatértek szülővárosukba, Daytonba, szükebb hazájukban tudomást sem vettek kisérleükről. A legtöbben el sem hitték, hogy egyáltalában repültek, a jóakaratuak pedig „a szokottnál hevesebb szél öklével" magyarázták a két testvér „trükkjét". Egyszer talán sikerült nekik jó széllel a levegőbe emelkedni „gépükön", valószinüleg másodszor nem tudnák megismételni ezt a mutatványt.

Fred C. Kelly neves amerikai ujságiró a Harper's Magazine legujabb számában közzétett visszaemlékezéseiben megirja, hogy abban az időben, 14 éves korában, kezdett ujságoknak dolgozni. Xeniában lakott, Daytontól tizenhat kilométerre. Amikor hallott Wrightékek repüléséről, átgyalogolt a két fivérhez és kikérdezte őket. Amit tőlük hallott, megirta és beküldte azoknak a lapoknak, amelyeknél addig is próbálkozott cikkeivel. Egyik lap sem közölte cikkét, *egyik lap sem hitte el, hogy valaki levegőnél nehezebb géppel repülhetett.* Hiszen neves tudósok, köztük *Simon Newcomb*, a híres csillagász és matematikus, *megdönthetetlen logikával kimutatták, hogy ilyesmi teljesen lehetetlen.* Hogyan hitték volna el tehát a lapok, hogy ez a két testvér — egyszerű kerékpárjavitó műhely gazdái — a tudósok véleményét megcáfolva, levegőbe emelkedett.

Az ujságok még akkor sem irtak a Wright-testvérek repüléséről — irja Kelly —, amikor 1904 áprilisában a daytoni répaföldeken nap-nap után végeztek próbarepüléseket. *Naponta sokszáz ember látta ezeket a repüléseket és kerestek is róla valami hirt vagy magyarázatot az ujságban.* Egyre többen érdeklődtek az egyik helyi napilap, a *Daily News* szerkesztőségében, hogy mi folyik a répamezőn, de a News ennek ellenére sem számolt be Wrighték kisérleteiről. Amikor ezen a cikken dolgozott, találkozott *Dan Kumler*-rel, aki 1904-ben segédszerkesztő volt a daytoni *Daily News*-nál és megkérdezte tőle, miért nem irtak annak idején Wrightékről. Kumler bevallotta, hogy *egyáltalában nem hittek ezeknek a „légi ugrásoknak"*; a két Wright akkor csak 4—5 méter magasságra tudott emelkedni és alig néhány métert haladtak a levegőben, *„ilyen gyerekes próbálkozásokról pedig nem lehetett egy komoly napilapban irni"*. De akkor sem irtak róla, amikor 1905 októberében *Orville Wright 27, Wilbur pedig 39 kilométert repült egyfolytában.* Amikor ez megtörtént, Kelly ujabb cikket irt és a másik daytoni napilapnál, a *Journal*-nál próbálta elhelyezni. De ennek főszerkesztője a következő szavakkal adta vissza a kéziratot a gyerek-ujságirónak: „Az, hogy két helybeli fiu körülrepdesi a mezőt, nem olyan esemény, hogy erről irjunk. *Ha majd ez a két Wright valami igazán rendkivüli dolgot csinál azzal a repülőmasinával, akkor szivesen irunk róluk*, de ez most még csak gyerekjáték".

Wrighték terve a „bolondgomba muzeumba" kerül

Senki sem hitte el, hogy a két Wright megdöntötte a *„levegőnél nehezebb géppel pedig repülni nem lehet"* elvet. Nem hitte a közönség, nem hitték a szerkesztők és nem hitték a washingtoni hadügyminisztériumban sem. A Wright-fivérek 1905-ben őszintén megirták a minisztériumnak, hogy *találmányuk iránt a francia hadvezetőség érdeklődik*, de ők inkább az USA-nak adnák el repülőgépüket. A washingtoni hadügyminisztériumban Wrighték levelét a *„bolondgomba muzeumba"* helyezték el, (ide kerültek azok a lehetetlen találmányok, amelyekkel a minisztériumot elárasztották a titkos feltalálók) és a következő válaszlevelet küldték nekik: „A hadsereg vezetősége nem tud foglalkozni a beküldött találmánnyal és nem tud hozzájárulást nyujtani a mechanikai repülés célját szolgáló készülékkel való kisérletezéshez. (Megjegyzendő, hogy Wrighték még célzást sem tettek anyagi támogatásra.) Wrighték ujabb levelére ezt válaszolták: „A hadsereg *majd csak akkor érdeklődik repülőgép iránt, ha sikerül olyan gépet szerkeszteni, amely vizszintesen tud előrehaladni és rajta vezető foglalhat helyet.* (A Wright-testvérek *már két év óta repültek ilyen gépen*, ugylátszik tehát a hadügyminisztériumban el sem olvasták alaposan Wrighték beadványát.)

Henry Cabot, egy gazdag amerikai, francia lapban olvasta, hogy a francia hadvezetőség tárgyal az amerikai Wright-fivérekkel valami „ujrendszerü léghajóról". Cabot levelet irt a két fivérnek és *szemrehányást tett nekik, hogy miért nem Washingtonnak ajánlották fel találmányukat.* Wrighték őszintén megirták neki, hogyan jártak az USA-hadügyminisztériummal. Cabot egy szenátornak adta át ezt a levelet, az pedig beküldte a hadügyminisztériumnak. Ott az irattárba helyezték!

„Megvizsgálandó!"

A következő két év folyamán itt-ott megjelentek kisebb hirek az amerikai lapokban is Wrighték repüléseiről. 1907-ben valaki beküldött *Theodor Roosevelt* elnöknek egy ilyen ujságkivágást és az elnök ráirta: *„Megvizsgálandó!"* és átküldte *Taft* hadügyminiszternek. Taft is ráirta: *„Megvizsgálandó!"* és elküldte a vezérkarnak. A vezérkar ismét levelezni kezdett a feltalálókkal. Ez a levelezés főleg arra irányult, hogy megmagyarázzák: *a hadvezetőséget nem lehet ilyesmibe beugratni.* Az ügy tehát ismét elaludt és csak 1908-ban vették megint elő. Ekkor ugyanis *egymásután érkeztek a jelentések az Európában székelő USA katonai attaséktól, hogy az európai hadvezetőségek mennyire érdeklődnek a repülés iránt*

Ujra tárgyalni kezdtek Wrighték-kal és *25 ezer dollárért megvették repülőgépüket*, de kikötötték, hogy a vétel csak akkor érvényes, ha *a bemutatón a gép legalább egy órán át tud levegőben maradni vezetővel és egy utassal, 65 kilométer óránkénti sebességet tud elérni és legalább 200 kilométerre elegendő üzemanyagot tud magával vinni.* Kikötötték azt is, hogy a bemutatónak legkésőbben 1908 szeptemberében kell megtörténni.

Addig Wrighték csak külön-külön repültek. Hasonfekve helyezkedtek el a gépben, képzelhető milyen megerőltetéssel járt a gépnek ilyen helyzetből való vezetése. *A nyakat állandóan kinyujtva, a fejet felemelve kellett tartani, az oldalt tartott kezekkel pedig egyensulyozni, kormányozni kellett a gépet.* Hogy eleget tehessenek a hadügyminisztérium feltételeinek, *teljesen át kellett alakitaniok a gépet.* Ujra letelepedtek Kitty Hawk-ban és munkához láttak.

1908 májusában *D. B. Salley* norfolki ujságirónak Kitty Hawk-ban akadt dolga. Ekkor látta Wrighték repüléseit. Az élesszemü ujságiró szenzációt szimatolt és táviratilag megkérdezte néhány laptól, akarnak-e cikket a repülőkisérletekről. A clevelandi *„The Ledger"* főszerkesztője azt válaszolta Salleynek, hogy *ne zavarja ilyen ostobaságokkal.* A New York Herald szerkesztősége pedig közölte, hogy *nincsen szüksége uborkaszezon-hirekre.* Salley távirata és az arra küldött válasz azonban néhány nap mulva véletlenül *Byron N. Newton*, a Herald főriporterének kezébe került. Nem volt más dolga, elhatározta, hogy ellátogat Kitty Hawk-ba. Ha van valami igazság Salley jelentésében, érdemes vele foglalkozni, *ha pedig Wrighték megint blöfföl nek, leleplezi őket, hogy nem lesz többé kedvük a nagyközönséget félrevezetni.*

Az ujsdgirók csodát látnak

Időközben Salley tudósitása más lapokban megjelent és ezek a lapok is riportert küldtek Kitty Hawkba, ugyhogy *1908 május 14-én* vagy hatnyolc ujságiró érkezett egyszerre a kisvárosba. A riporterek elhatározták, hogy végére járnak a dolognak. Felszerelték magukat élelemmel és itallal és kivonultak a „repülőtérre". Órákon át feküdtek már lesben a fenyőerdő szélén és unatkoztak. Délfelé egyszerre izgatottan talpraugrottak: *repülőgépet láttak a levegőben.* A riportereknek szerencséjük volt: azt látták, amit emberi szem még nem látott: *két ember repült a gépen.* (Ezen a napon szállt fel először együtt a két Wright.) Az ujságirók hazatáviratozták a szenzációt: *a két Wright-fivér tényleg repül.* Byron Newton ezeket irta a New York Heraldban: *„Nincsen ok, hogy továbbra is kételkedjünk ebben a két emberben és csodálatos gépükben"*. A többi riporter is ilyen lelkesedéssel irt. Ennek ellenére a lapok egy része még mindig nem hitt a tényeknek. Newton egy előkelő magazinnak is megirta a Kitty Hawk-ban látottakat, de innen cikkét ezzel a megjegyzéssel kapta vissza: *„Fantasztikus novellákat nem közlünk"*.

Örömkönnyekkel ünneplik a két repülőt

A közvélemény nagyrésze, a tudományos és hivatalos világ csak akkor hitte el, hogy *repülni pedig mégis lehet*, amikor 1908 szeptemberében lezajlott a hivatalos bemutató. A Fort Myer-gyakorlótéren körülbelül ezer ember gyült össze, hogy *végignézze* Wrighték bemutatórepülését. Az ezer ember közül legalább 990 nem hitt a repülés lehetőségében. *Roosevelt* elnök megbizásából fia, *Theodor Roosevelt* junior ment el a bemutatóra. Kelly idézi a fiatal Roosevelt levelét, amelyet apjának irt a bemutató után:

„Amikor a repülőgép először felemelkedett a talajról, *a csodálkozó sóhajoktól szinte hangos lett a mező.* A legtöbben nem hitték, hogy repülni egyáltalában lehet, egyszerre csak, szemük láttára, váratlanul levegőbe emelkedett a gép. Sohasem fogom elfelejteni ezt a pillanatot, pedig én nem kételkedtem tulságosan. Hát még ha láttad volna a tömeg arcát. A hitetlenek arcán a meglepetés olyan változatait lehetett megfigyelni, hogy szinte elnevettem magamat."

Egy helyszini tudósitásban a következőket olvashattuk:

„Amikor a két Wright leszállt, csodálkozva, félve huzódtak meg a tömegben, amely megrohanta és körülvette őket. A két repülő ugylátszik nem értette, miért folyik könny patakokban meglett férfiak arcán. Felnőtt emberek sirtak az örömtől, hogy tanui lehettek annak, amit eddig lehetetlennek tartottak: *az ember repülni tud!*"

És azóta egyre jobban megtanult repülni ...

A csók komédiája

G. R. Peatty amerikai iró könyvet irt a csók komédiájáról. Megirja, hogy a „XIX. század legtöbbet csókolt férfija" *Richard Perason Hobson* nevü amerikai tengerésztiszt volt, aki elsüllyesztette a Merrimac csatahajót. Tiszteletére Chicagóban ünnepélyt rendeztek, amelyen Hobsont unokahuga csókkal üdvözölte. A fiatal leány példájára felbátorodtak a hölgyek és valamennyi megcsókolta a csinos tengerészt. Harminchat percig szünet nélkül csókolták a gyönyörübb és csunyánál csunyább leányok és asszonyok s ő hősiesen türte. A lapok természetesen megirták ezt a kedves ünneplést, ez lett Hobson veszte. Ahol csak megjelent, a hölgyek mind megcsókolták. Hobsont megcsókolni valósággal nemzeti szokás lett Amerikában. Egy ötletes cukorkagyáros uj cukorkafajtát hozott forgalomba „Hobson csókja" elnevezéssel és sokszázezer dollárt keresett ötletével.

Az angliai Hungerfordban még ma is divik egy XIII. századbeli szokás: a husvét utáni második kedden két csóklovagot választanak. Ezek feldiszitett kosárral járják be a falut. Először az iskolába mennek és szünetet kérnek a tanulóknak, aztán minden házba benyitnak és csókot kérnek a nőktől. Akitől kapnak, annak narancsot adnak, aki megtagadja, annak néhány pennyt kell fizetnie jótékonycélra. A séta végén a csóklovagok valamennyi narancsa elfogy, de azért jótékonycélra is jut néhány penny

A richmondi egyetem fizikai laboratóriuma csókmérőgépet szerkesztett. A csók mérési egysége: az „oomph". A fiu és a leány ütőerére elektródot erősitenek és adott jelre csókolózniok kell. A gép pontosan mutatja, hogy a váltott csók hány oomphos volt.

Japánban csak az anya csókolja meg csecsemőjét, máskülönben a japánok nem csókolóznak. Szülő és gyermek, férj és feleség még sok évi távollét után sem vált viszontlátási csókot. Ilyenkor egymással szemben letérdelnek, egymásra nevetnek, esetleg sirnak, de nem csókolóznak.

Dante Ujdonságok

GRAMOFON, RÁDIÓ

Sternberg

hangszergyár Rákóczi-ut 60
Kérjen árjegyzéket!
KOTTÁK, ZENEMŰVEK minden hangszerhez

Vidéki gyár keres üzemi laboratóriumába keresztény

vegyészeket

Részletes ajánlatokat „Szorgalmas 38126" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-ut 33.

Iparvállalat keres könyvelése részére őskeresztény, kereskedelmit végzett, törekvő

gyakornokot

Megfelelés esetén „Biztos előmenetel 8388" jeligére a főkiadóba.

Komoly budapesti gyárvállalat keres a gyári adminisztráció minden ágában jártas, nagy gyakorlattal bíró, diszpozícióképes

adminisztratív vezetőt

Kizárólag keresztény származásuak kézirásos ajánlatát kérjük „Vezető pozició" jeligére Hirdető Service, Izabella-utca 12. 8430

Fiatal tisztviselőt

kereskedelmi érettségivel felvesz nagy ipari vállalat. Ajánlatot „Jó családból 8395" jelige alatt továbbit a főkiadó.

Előkelő nagy iparvállalat keres

perfekt gyors- és gépirónőt

(német nyelvtudás előnyben), valamint

kereskedelmi érzékű, adminisztrációban jártas

TISZTVISELŐKET.

Részletes ajánlatokat „Nyugdijpénztár 8389" jeligére a főkiadóba kérünk.

Százezer pengővel

reprezentációs vagy bizalmi állást vállal őskeresztény, 42 éves agilis diplomás. „Tárgyalóképes 8400" jeligére a főkiadóba.

Iparvállalat keres hosszabb gyakorlattal rendelkező, könyvelni tudó keresztény

tisztviselőt

Részletes ajánlatokat eddigi működés és fizetési igény megjelölésével „Jó munkaerő" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-ut 33. sz. 8421

Intelligens, körültekintő, erélyes

üzemmérnököt

keres nagyipari vállalat. „Elsőrendü munkaerő 8415" jeligére a főkiadóba.

2000 P. jutalom

Dec. 8-án este 10 óra után a 38-as villamoson

elveszett egy fekete disznóbőr aktatáska

bélyegekkel. Kérem a megtalálót, adja le cimemre. Vasadi Mihály, XIV., Hungária-ut 52. 8419

Részvénytársasági keretet megvételre keresek

kender- és pamutszakmában. Ajánlatokat „Keret 8439" jeligére a főkiadóba kérek.

NAGYIPARI VÁLLALATI VEZETŐ keres személygépkocsija részére

soffört

aki szabad idejében házkörüli munkát is végez. Ajánlatokat „Esetleg nyugdijas állás" jeligére Rudolf Mosse R. T. hirdetővállalathoz, VII., Erzsébet-körut 23. szám.

Kendergyárat keresek megvételre

Csonka-Magyarország területén. Ajánlatokat „Kender 8436" jeligére főkiadóba kérek

Érdekes pletykaságok a királyi konyhából

Szitáló esőben, nyomott hangulatban tértünk vissza az esti gyorssal Ferenc József királyunk temetéséről. Négyen voltunk a vasuti kupéban, H. N., Erzsébet királyné egykori cs. és királyi udvari szállitója, nekem apai jóbarátom, akinek a 80-as években csemegeüzlete volt a Belvárosban. Mühlbeck Károly, az „Uj Idők" karikatura rajzolója, aztán B. L. ujságiró és én. Azon tanakodtunk, mivel üssük agyon az időt, felkértük hát H. N. barátunkat, mondjon el egyet-mást az udvari konyha életéből. Nem is kellett sokáig kérlelni.

Utitársunk beszél régi udvari élményeiről

— Jól van hát — mondta az öregur. Ugy gondolom, hogy utitársainkat is érdekelni fogja, ha elmesélek néhány történetet a 80-as évek királyi, udvari háztartásából.

— Még vannak az élők között jó egynéhányan — kezdte a történetet utitársunk —, akik emlékeznek a régi királyi palota sárgára meszelt falaira és zöldzsalugáteres ablakaira. Inkább hasonlított egy vidéki nemesi kuriához, mint a mostani monumentális királyi rezidenciához. A királyi pár Budapesten való tartózkodását „Séjour"-nak nevezték. Télen négyöt hetet, nyáron hét-nyolc hetet töltöttek itt.

A budai várat és a gödöllői kastélyt akkor gyertyával világitották.

Minden tisztviselő rangjához mérten konvencióban kapta a gyertyákat: pl. a Regierungsrath (kormánytanácsos) hat szálat, Wirtschaftsdirektor (gazdasági igazgató) négyet és igy lejjebb, egy szál gyertyáig.

Minden fogadtatáshoz, vagy bálhoz 5-6 mázsa gyertya kellett. Kitünő jövedelem volt egyeseknek, hogy a konvencióba kapott gyertyákat kevés hijján, pénzzé tették. Én vettem meg őket.

Hasonló jó jövedelem volt a petróleumból és az égőolajból is.

Árverés a Várban

A Séjour-okon kivül az udvar csak minden második évben jött Budára a delegációk idejében Ilyenkor mindig 3-4 hivatalos nagy ebéd volt a Várban.

Az ilyen nagy ünnepi ebéden az volt a hagyomány, hogy étel és ital, ami egyszer az uralkodó asztalára került, az többé viszont nem láthatta a királyi asztalt. Akkor sem, ha az ezüst-arany tálak tartalmához senki hozzá sem nyult. Ilyen tál pedig ugyancsak bőven akadt. Ferenc József példátlan gyorsasággal evett, a vendégek legtöbbje nem győzte az iramot s a szédületes tempóban váltakozó 15-18 fogás közül még venni sem volt ideje. Az érintetlen, vagy alig megkezdett tálakat kivitték a konyhába. Ósi szokás szerint a személyzet osztozott rajtuk: az ebéd befejeztével árverést rendeztek a dús zsákmányból. A Várban lakó előkelőségek, államtitkárnék és miniszteri tanácsosnék szakácsnőkkel és szobalányokkal vonultak föl az árverésre, hogy egymásra licitálva, minél többet biztositsanak maguknak és családjuknak a francia konyhaművészet remekeiből. Mert volt ott ám minden, ami szem-szájnak ingere, rózsaszinü rajnai lazac zalai rákkal köritve, Homard à la Parisienne, gyöngyszürke, nagyszemü orsovai kaviár, vadkacsa-galantin, szarvasgombás libamájpástétom, gödöllői tüzdelt fácán és ki tudja mindazt felsorolni, mi minden volt ott. A versengés nagy volt, de olcsó pénzen jutott mégis mindenkinek belőle.

Amilyen egyszerüen és igénytelenül élt a király, olyan fényüzők voltak ezek a diszebédek. Az ételsor összeállitása és leirása, mindig nagy gondot okozott valamennyiünknek. Amikor őfelsége egyedül étkezett, kedvenc étele egy olyan Ujházy-leves-féle volt. Hust igen keveset evett, este igen ritkán, mert már hétkor ágyban volt. Reggel már ötkor kelt. A személye körüli szolgálattevőknek igen-igen nehéz szolgálatuk volt. Orvosa, dr. Kerzl és szárnysegéde Paar, sokszor panaszkodtak, hogy nincsen pihenőjük.

A királyné tehenei

A nyolcvanas évek derekán Rudolf trónörökös ismételten Görgénybe ment medvevadászatra. Rendesen 3-4 hétre odamaradt. Ilyenkor gróf Károlyi István mindig vele volt és ő irányitotta az udvartartást. Emlékszem, egyszer egy egész vagón jeget kellett leküldenem, hogy miért enynyit, azt sohasem tudtam meg. A nagy hadgyakorlatokra még az ivóvizet is Bécsből hozatták. Erzsébet királyné, ha haza jött, mindig magával hozta három svájci tehenét.

Egy alkalommal, mikor fönt voltam a Várban, Ferenczy Ida (a királyné legkedvesebb udvarhölgye) panaszkodott nekem, hogy ezek az udvari szakácsok mindent tudnak, csak egy jó pörköltet, vagy gulyást nem tudnak főzni. Többször próbálták már, de a királynénak nem izlett, pedig szereti.

Ekkor ajánlottam én Karikás Mihályt, a szervitatéri „Kis Pipa" vendéglősét. Karikást már másnap meghivták. Az ő főztjét szivesen ette a királyné. Miska hálás volt az ajánlásért: nagyobb adagot kaptam a Kis Pipában, mint Péchy Andor, Ráth Károly, Szemere Miklós, Kossa Ferenc meg a többiek, akik irigy szemmel néztek.

A királyné citromot kér

1888 tavaszán Erzsébet királyné Svájcból jött haza Budára. Nekem akkor a budai várlakban teljes raktáram volt, külön két szép nagy szobában. Kellett is, mert hiszen akkor nem volt sem *telefon*, sem *autó*. Egyszer csak átüzen Ferenczy Ida, hogy jöjjek át. Átszaladtam. *Ő felsége a királyné rothadt citromot kér.* Nem értettem.

— Rothadt citromot?

— Igen.

— Minek?

— Az nem tartozik ide.

Beszereztem gyorsan rothadt citromokat. Nem feleltek meg; tulságosan rothadtak voltak.

Beszereztem mást, harmadikat, egyik sem kellett.

Ez már kínos volt. Másnap ujra áthivatott Ferenczy Ida.

Elámultam, amikor közölte velem, hogy a királyné maga akarja nekem megmagyarázni, milyen rothadt citromra van szüksége.

Két-három perc mulva Ferenczy Ida visszajött és bevezetett a királyné öltözőszobájába, ott fogadott. Kisebb kétablakos szoba volt.

A királyné egy asztali tükör előtt ült. Mikor beléptem, felkelt és elém lött.

— Nézze kérem, nekem olyan citrom kell (megfigyeltem, hogy a királyné magyar kiejtése sokkal jobb mint a királyé), amely — die sollen nur einen Fleckstich haben — folytatta németül. — Sie verstehen ja deutsch, also solche Citronen, die beginnen in Fäulniss zu übergehen.

Magyarul folytatta:

— Ezekből kérek naponta huszat. Ugy-e, most már jól megértette, hogy milyent akarok. Szépen köszönöm!

Igy mondta és ezzel kegyesen elbocsátott.

Ma már elárulhatom a nagy titkot, ezeket a kezdeti rothadásnak indult citromokat szappan helyett használta a királyné.

Vilmos császár pisztrángjai

Ezen a tavaszon, azt hiszem május hava lehetett, a lapok megirták, hogy Vilmos császár családostul hosszabb tartózkodásra Abbáziába megy. Én megtudtam, hogy Erzsébet királyné is, Ferenczy Idával, rangrejtve, szintén ott üdül. Lesiettem Fiuméba, illetve Abbáziába. Ferenczy Idától hallottam azután, hogy Wedel gróf, a német császár főudvarmestere, nem tud élő pisztrángot kapni; a császár arra kéret, legyek segitségére a grófnak. Visszautaztam Budapestre, szereztem a halászoknál egy nagy, tiz hektós u. n. lapos (elipszis) hordót, azt megtöltöttük háromnegyed részig friss vizzel és beletettünk háromszorannyi pisztrángot, mint amennyi kellett. Kibéreltem egy fél vagont és két emberemet állitottam a hordó mellé, azok az egész úton felváltva rázták a hordót. A pisztrángok fele élve érkezett. Hogy nekem ez a kis tréfa mibe került, azt már elfelejtettem, a fő, hogy a Kaiser élő pisztrángot kapott.

A királyné tragikus halála után egyizben fentjártam Bécsben és egy mágnásházbeli árverésen megvásároltam egy kitünő olajfestményt róla. Utána jártam a kép eredetének és megtudtam, hogy a kilencvenes évek elején egy Ravincourt nevü művésznő festette a királynéról biarritzi tartózkodása alatt és hogy ez a Ravincourt társaságbeli urinő volt, akinek a királyné ismételten modellt ült.

A képet a király hetvenedik születésnapjára 1903-ban Ischlbe küldtem. A kép ma az Erzsébet-múzeumban van elhelyezve.

Kovátsits Mátyás.

Nagyvállalat keres németül beszélő

mérnököt

és felsőipariskolai végzettségü

technikust

magasépitési, alacsonyfeszültségü villamossági és hasonló munkák tervezéséhez, valamint rajzoláshoz és ezen munkákkal járó segédmunkához. Ajánlatokat igénymegjelöléssel „Árja 8364" jeligére főkiadóba.

Keresünk kizárólag forgalmas helyen gyümölcsárusitásra alkalmas

üzlethelyiséget.

TELEFON: 186—056.

Munkaidő bélyegző órát

100-as beosztással, valamint

bejárati bélyegző órát

használtat is, megvételre keresünk. Ajánlatokat „Jól jár 3540" jeligére kérünk Blockner J. hirdetőjébe, Városház-u. 18.

Napi hirek

— **Napirend.** December 12. Vasárnap. Róm. kat.: C. 3. Otilia. Protestáns: C. 3. Gabriella. Gör. kat.: C. 3. Ósatyák. — Budapesten a Nap kel 7 ó. 22, nyugszik 15 ó. 53-kor; a Hold kel 16 ó. 53, nyugszik 7 ó. 40-kor. — December 13. Hétfő. Róm. kat.: Iuca sz. Protestáns: Luca. Gör. kat.: Eusztrát. — Budapesten a Nap kel 7 ó. 23, nyugszik 15 ó. 53-kor; a Hold kel 17 ó. 41, nyugszik 8 ó. 31 perckor.

Elsötétités este 8 órától 4 óráig

P. 10.—

Hirdetésekben, kirakatokban, hivatalos levelekben terjed vészesen és ellenállhatatlanul ez a csunya és ostoba magyartalanság. Az ár vagy pénzösszeg megjelölésének ez a vijzszataszitó formája:

P. 10.—

Irott értelméhez természetesen nem férhet kétség. De már betüszerint elolvasva, az élőszóban végzetes félreértésekre vezethet. „Pengő tiz" a magyar nyelvhasználat szerint az „Egy pengő tiz fillér" rövidített formája. Képzeljük el, hogy valaki egy pengő tiz fillér fizetésére készül fel s aztán kiderül, hogy tiz pengőt kell fizetnie!

Ez pedig manapság már könnyen megeshetik, mert ez a magyartalanság ugy terjed, mint a ragály. Most már nemcsak irásban olvashatjuk forditott sorrendben a pénzösszegeket és a pénznemet, hanem élőszóban is előfordul. Kereskedősegédek kiáltják oda gazdájuknak, vagy a pénztárnak az összeget ilyen formában, mitsem törődve azzal, hogy nemcsak a „Pengő tiz", hanem még igen sok társa félreérthető. Például a „Pengő egyszáz husz"-ról sem lehet tudni, hogy egyszázhusz pengőt jelent-e, vagy pedig egyszáz pengő husz fillért. Holott a magyar nyelv természetének és szabályainak megfelelő kifejezési formában nem lehet vita az összeg nagyságáról.

De ettől függetlenül is merőben érthetetlen ez az idegen nyelvet és idegen szokásokat majmoló nyelvhasználat. Ugyanaz a valaki ugyanis, aki minden kétely nélkül mond „Pengő tiz"-et „Tiz pengő" helyett, minden bizonnyal meghökkenne, ha valaki Kovács János helyett János Kovácsot mondana. Ennek magyartalansága nyomban megütné a fülét, pedig a tiz pengő helyett a pengő tiz sem kevésbbé az.

Nem csodálkoznánk rajta, ha ez a furcsa ragály előbb-utóbb hatósági beavatkozásra vezetne. De erre talán nem kerül sor. Hiszen csak arról van szó, hogy ezután is ugy mondjuk ki és ugy irjuk le az árakat és pénzösszegeket, ahogy gyermekkorunk óta megszoktuk. Csak egy kis jóakarat és figyelem kérdése az egész. Igazán nem kerül sok fáradságba. Vagy ha érdekelteknek ma még igy jobban tetszik:

Igazán nem kerül fáradság sokba ...

(mja)

— **Baranyai Lipót és Márai Sándor előadása a Parthenonban.** A Parthenon, a Klasszikus Müveltség Barátainak Egyesülete ezidei közgyülése iránt, amelyet december 19-én, ¾12 órakor a főváros közgyülési termében (Váci-utca 62—64) fognak megtartani, igen nagy az érdeklődés. Az Egyesület elnöke. *Baranyai Lipót* a klasszikus oktatás, a magyar tanárkérdés általános nagyfontosságu kérdéseiről fog előadást tartani, *Márai Sándor*, a Magyar Tudományos Akadémia tagja pedig abból az alkalomból, hogy karácsonyra megjelenik a Parthenon kiadásában és Huszti József egyetemi tanár forditásában Marcus Aurelius Elmélkedéseinek könyve, a filozófus császárt fogja a magyar közönségnek bemutatni. A Társaság rendes és pártoló tagjai, tagsági jegyük felmutatása mellett, dijmentesen léphetnek be a terembe. A fennmaradó helyekre szóló belépőjegyeket a Franklin-Társulat könyvesboltja (Egyetem-utca 4.) árusitja.

— **Polóny Elemér festőművész kiállitása.** Az Országos Magyar Sajtókamara székházában, a Pátria Klub helyiségeiben mutatja be első önálló kiállitását Polóny Elemér festőművész. Már az is, hogy Nagybánya művészi hagyományaiban gyökerezik festészete, a mondanivalók és a kifejezésmód bizonyos sulyosságát, komorságát vonja maga után, ezt a festői látást azonban még az is elmélyitette, hogy hosszabb időt az orosz harctéren töltött a művész, aki itt megismerkedett a háboru egész infernojával és ez erős nyomot hagyott a lelkén, képzeletvilágán. Harctéri képei, zord, szükszavu páthoszmentességükkel és a sötét színek, látomások mögött meghuzódó emberi részvétükkel Mednyánszky háborus festményeinek hangulatát, mély lelkiségét idézik, amint erdélyi tájain és egy-egy alakos kompozicióján is megtaláljuk azt a pesszimizmusában is felemelő emberi hangot, amely a nagy mesternek eddig ugyszólván egyedülálló tulajdonsága volt festészetünkben. Polóny Elemér legjelentékenyebb, ugy tartalom, mint festőiség szempontjából legelmélyültebb és legerőteljesebb munkájának a Pietá-t érezzük, amely mintegy süritetten adja a művész összes lelki és festői értékeit. **(f. j.)**

FERENCJÓZSEF KESERŰVÍZ

Népszerűség

A postámat kérem ...

— Bocsánat, művésznő, ma nem jött egyetlen levél sem ...

— Az lehetetlen! Magam adtam ki az utasitást a titkáromnak, hogy adjon postára cimemre husz szerelmes levelet és öt szerződési ajánlatot, és mindjárt tudassa az ujságirókkal is. **Life**

A fodrász vallomása

— Képzeld, a fodrászom halálosan szerelmes belém, de nem meri megmondani ...

— Akkor honnan tudod?

— Nézz rá a férjemre. Ő is hozzá jár és a fodrász állandóan szivalakura vágja a szakállát. **Mattino**

Megértő lélek

— Drága Fridám, köszönöm neked, hogy szeretsz ... Tudom nagyon jól, milyen csunya ember vagyok ...

— Remélem, egy pillanatig sem hitted, hogy az én szerelmemben ez zavart okoz? Különben is egész nap a hivatalodban vagy, csak éjszaka jössz haza. **Söndag**

A festő dilemmája

Megfessem, vagy megegyem? ... **Moustique**

Ára: 30,– Ft

MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 84 1570 o

POLONY ELEMÉR

festőművész kiállítása (USA)

Budapest Kiállítóterem
Bp., V. Szabadsajtó út 5.
1984. V. 8–VI. 24.

BUDAPEST GALÉRIA

MŰTÁRGYJEGYZÉK

Démonok I.	olaj, vászon	232x180 cm
Démonok II.	olaj, vászon	232x180 cm
Démonok III.	olaj, vászon	234x186 cm
Démonok IV.	olaj, vászon	240x162 cm
Verseny a tengerparton	akril, papír	336x163 cm
Tánc a tengerparton	akril, papír	336x163 cm
A három serdülő	olaj, vászon	156x120 cm
Akik egyedül vannak	olaj, vászon	176x129 cm
Csellószonáta	olaj, vászon	169x141 cm
Hullámzó hegyek alján	olaj, vászon	120x112 cm
Pásztor	akril, papír	90x 68 cm
„Noli me tangere"	olaj, vászon	127x112 cm
A halász háza spár	akril, olaj, papir	145x127 cm
Szerelmesek	olaj, vászon	104x 61 cm
Harlequin	akril, vászon	104x 46 cm
Labdázó	akril, vászon	96x 46 cm
A kirakati bábu	olaj, vászon	96x 46 cm
Menekülés	olaj, vászon	238x186 cm
Siratás	olaj, vászon	234x 61 cm
Ember a padlón	olaj, vászon	162x125 cm
Emberpár a kutyával	olaj, vászon	154x152 cm
Apáca	olaj, vászon	154x123 cm
A kereszt története I–VII. (sorozat)	toll, tus, akril	
Nővérek	olaj, vászon	244x173 cm
Vázlat a „meneküléshez"	olaj, vászon	71x 55 cm
Vázlat a „meneküléshez"	olaj, vászon	71x 55 cm
A zenészek	olaj, vászon	79x 53 cm
A szerelmesek	olaj, vászon	61x 50 cm
Ádám és Éva	olaj, vászon	61x 50 cm

Demons I.	oil,canvas	232x180 cm
Demons II.	oil, canvas	232x180 cm
Demons III.	oil, canvas	234x186 cm
Demons IV.	oil, canvas	240x162 cm
Race on the seashore	acrylic, paper	336x163 cm
Dance on the seashore	acrylic, paper	336x163 cm
The three teen-agers	oil, canvas	156x120 cm
Those who are alone	oil, canvas	176x129 cm
Sonata for violoncello	oil, canvas	169x141 cm
At the foot of wavy mountains	oil, canvas	120x112 cm
Herdsman	acrylic, paper	90x 68 cm
„Noli me tangere"	oil, canvas	127x112 cm
The fisherman and his wife	acrylic, oil, paper	145x127 cm
Lovers	oil, canvas	104x 61 cm
Harlequin	acrylic, canvas	104x 46 cm
Playing ball	acrylic, canvas	96x 46 cm
Shop window doll	oil, canvas	96x 46 cm
Fleeing	oil, canvas	238x186 cm
Mourning	oil, canvas	238x186 cm
Man on the floor	oil, canvas	162x125 cm
Human couple with dog	oil, canvas	154x152 cm
Nun	oil, canvas	154x123 cm
The legend of the cross I–VII. (series)	ink, acrylic	
Sisters	oil, canvas	244x173 cm
Sketch for the „Fleeing"	oil, canvas	71x 55 cm
Sketch for the „Fleeing"	oil, canvas	71x 55 cm
Musicians	oil, canvas	79x 53 cm
The lovers	oil, canvas	61x 50 cm
Adam and Eve	oil, canvas	61x 50 cm

Bevezető: Frank János
A kiállítást a Művelődési Minisztérium támogatásával
a Budapest Galéria rendezte
Grafika: Nemes Tibor
Fotó: Farkas Árpád
Fordítás: Szöllőssy Ágnes
Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató
MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 84 1570 o

Introduction: János Frank
Exhibition organized by Budapest Gallery
under the auspices of the Cultural Ministry
Graphics: Tibor Nemes
Photo: Árpád Farkas
English text: Ágnes Szöllőssy
Responsible editor: Attila Zsigmond director general

The painter Elemer Polony started his studies in the school of Vilmos Aba Novák and graduated at the Budapest Academy of Fine Arts as a disciple of Gyula Rudnay. The two masters represented the two extreemes of painting at that time, nevertheless both of them were up-to-date and followed a particular stylized mood of representation.

In the works of Elemer Polony the effect of these suggestive masters cannot be detected. The only heritage of their teaching is the esteem of the delineation, the drawing, which was kept in America, as well.

In 1970 was his first exhibition in his fatherland, in Hungary. The establishment of the late István Solymár can perfectly be cited here: „Such a little nation cannot afford to break connections with compatriots who are holding their own even in the circumstances of hard competition in other continents or elsewhere in the world..."

In 1979 Elemer Polony made a long tour in Europe, he had four exhibitions in the German Federal Republic and his works had been exposed in Hungary, as well. At that time we made friends and had several discussions about his art. Let me recall here my late notes and my memory.

In the painting of Elemer Polony the colour takes the dominant part, his expertness in the „disegno" is proved in his drawings. Three main line of his art can be defined, namely: a mood of expression relative to the biologic surrealism, another showing his inclination towards the idols – this latter is emerged into the three dimensions by making a series of mosaic totem-columns – and the third one is constituted by the group of realistic and at the same time stylized drawings.

Elemer Polony has a sensitive, lyric make-up as an artist, he is a par excellance colorist being inevitably pleased to carry up colours.

A special kind of luminosity is characteristic of his paintings which is gained not by lazuring but by contrasting different, intensive, compact paches of colours. The organizing of the topic between two verticals – like human body between the rows of ribs – is a recurring theme of his pictures. The things between are reminiscents of human organs, bones, row of teeth or anything else which is living.

Elemer Polony is attracted by large dimensions, nevertheless his works of less dimensions are also masterpieces.

In the present exhibition we meet a fundamentally different Polony, the figurative painter, who could have been detected at his exhibition in the National Gallery. The versatility, the Janus-faced character of the artist's oeuvre does not mean inconsistency but represents the varied, manyfold expression of the same world of thoughts.

If we start to search his predecessors in art Piccaso and Lajos Szalay can be remembered, or the heritage of the group Nyolcak, more exactly the young Bertalan Pór can be mentioned. First of all his former tendencies, his experiences, the gained information, – so to say – his own tradition is perceivable in the works. Most of the themes are got from the Christian and other ancient mythologies. His way of thinking and looking at things is apocalyptic, tragical and the mood of painting is expressive, almost eruptive and always dynamic, respectively. The allegories are immediate, sometimes latent and generally associative. His mood of painting, the marcant, rustic, powerful gestures need the huge canvas. The form of diptych is also preferred, but the plain of the picture is divided horizontally, showing the features of the alter-piece-predella context.

The colours are harsh and vivid, full of life – similarly to the whole oeuvre of the 73 years old master.

János Frank

Apáca olaj, vászon 154x123 cm Nun oil, canvas 154x123 cm

Man on the floor oil, canvas 162x125 cm Ember a padlón olaj, vászon 162x125 cm

Polony Elemér amerikai magyar festő tanulmányait Aba Novák Vilmos iskolájában, utóbb a főiskolán Rudnay Gyula növendékeként végezte. A két mester a maga idejében nem volt konzervatív, de ketten – két ellentétes pólus. Jóllehet mind a kettő stilizáltan festett, de más, és másképpen. Aba Novák a harsány világos, egyenletes fölrakású színeket kedvelte, Rudnay viszont a mélyzengésű sötét barnás, tónusos festés mellett tette le a garast. Mindezt azért említettem, mert Polony Elemér munkásságában ez a két szuggesztív mester nyomot sem hagyott. Egyetlen örökségük a festésnek mint olyannak, a faktúrának, nemkülönben – a sohasem akadémikus – rajznak, mint olyannak a becsülése. Polony Amerikába is magával vitte ezt a kifejlesztett hajlamát.

Már 1970-ben rendezett kiállítást szülőhazájában. Ennek a katalógus előszavát még a fiatalon elhunyt Solymár István írta. Kulcsmondata a mostani Polony kiállításra is érvényes: „Ilyen kis nemzet, mint a miénk nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy elvágja kapcsolatait azokkal a honfitársaival, akik világszerte, más kontinenseken, sokszor kegyetlen versenyfeltételek között is megállták a helyüket (...)."

A festő 1979-ben hosszabb európai körútra indult, négy kiállítást rendezett Nyugat-Németországban, ugyanezt a műtárgyanyagát mutatta be Magyarországon is. Azóta ismerem műveit, akkor barátkoztunk össze, sokat beszélgettünk, írtam is róla. Hadd idézzem most föl, a fél évtized előtti jegyzeteimet, némileg emlékezetemből kiegészítve.

Polonynak – ennek a poeta doctusnak – a festészetében mindenképpen a szín dominál, képei csak sejtetik rajzos hajlandóságát, melyet aztán a grafikai munkásságával bizonyít. Művészetének három fővonalát emelhetjük ki: a biológiai szürrealizmussal rokon formanyelvet, majd a festő vonzódását az idolok iránt, ezt a törekvését a síkból a térbe is átmentette, amikor megkezdte sikeres mozaik totem-oszlopainak sorozatát. A harmadik egy szigorúan realista, de stilizált rajz oeuvre, mellyel mindmáig foglalkozik ugyanolyan lelkesen, mint a festéssel. Végtelenül érzékeny, lírai alkat Polony, „festői" festő, vastagon, zsírosan, élvezettel, voltaképpen érzékein hordja föl a festéket. Szinte kézjegye egy bizonyos lumineszcencia, melyet nem lazurozással ér el, hanem a színek megfelelő szomszédoltatásával; ha egy sötét színhangulatú képre fölrak egy intenzív színfoltot, ez máris mintegy világít,a kompozícióban az élénk színmező viszont „földobja" a sötét részt, életet ad neki. Vissza-visszatérő témája: két függőleges közé – mint ahogyan a két házfal közt vannak az emeletek, vagy az emberi törzs oldalai között a bordák – építi föl a képét. Rekvizitumok a molekula, az emberi szervek jelzései, csont, talán fogsor jelzése is, minden ami élő tehát. A nagy méretek animálják őt, érdekes, mintha a nagyobb dimenziójú tábláit – pedig ez a nehezebb – sikeresebben oldaná meg, mint az apróbb festményeit.

Nemcsak a művész portréja árnyalására idéztem fel a legutóbbi pesti tárlatát, hanem azért, mert a Budapest Kiállítóteremben egy gyökeresen más Polonyt látunk. A figurálisat. „Az egyik lábam fönn a felhők felett – vallja a festő –, a másikkal viszont a földön állok. Mert realitás nélkül képtelen volnék kifejezni magam. A kétféle törekvésem ötvözetét új realizmusnak nevezem (...)." Igaz ugyan, hogy erről a másféle Polonyról hírt adott már a Nemzeti Galéria bemutatója, de csak a rajzok részlegében. És ezerszeresen igaz, amit az előző bekezdésben mondtam, hogy nagyobb dimenziók, igenis animálják ezt a mestert: a mostani kiállítás is zömében monumentális vásznakból áll. A festőnek az a kétarcúsága azonban sohasem jelent következetlenséget, hanem ugyanannak az alapgondolatnak, ugyanannak a gondolkodásmódnak többféle megfogalmazását, egyazon realitás más és más síkon való megvalósítását.

Ha őskeresésre adjuk fejünket, először Picassora gondolunk, aztán Szalay Lajosra – aki annyi mindenkire hatott idehaza is –, de én még a Nyolcak, pontosabban a fiatal Pór Bertalan hagyományát is föl vélem fedezni, akkor is, ha a festő egyáltalán nem gondolt erre. És mindenekelőtt érződik alkotásaiban a saját hagyománya, korábbi stílusainak nyoma, egy élet minden információja, tapasztalata, próbatétele. Témáit nagyrészben különböző – keresztény, antik – mitológiák ihlették és az általános emberi képeinek expresszivitása, szinte kirobbanó, minden mindig dinamikus. Látásmódja apokaliptikus, tragikus, nemcsak a képtárgyé, hanem a festői megoldásé is. Allegóriái közvetlenek, csak ritkábban rejtettek, bármennyire absztrahál is, ő asszociatív mindig. Figurái tagoltak, bravúros rajztudását átérezzük az elnagyolt ecsetvonásokon át is. Minden mozdulata erőteljes, markáns, rusztikus, még azt is mondhatnám, lázas, féktelen. Ezért is van szüksége a hatalmas vásznakra. Kedveli a kétrészes képeket: A kompozíciót vízszintes választja ketté, olyan ez a hatás, mint az oltárkép és a predella tradicionális együttesében.

Amint a korábbi ciklusának elemzésén a színeivel kezdtem, jelen kiállítás előszavát ugyancsak a Polony-színekkel fejezem be. Erőteljes színek ezek harsányak, méltók volnának az Új Vadak ecsetjére is. Fiatalosak ezek a színek, amint igenis fiatalos a hetvenhárom éves mester festészete egészében.

Frank János

A három serdülő olaj, vászon 156x120 cm

The three teen-agers oil, canvas 156x120 cm

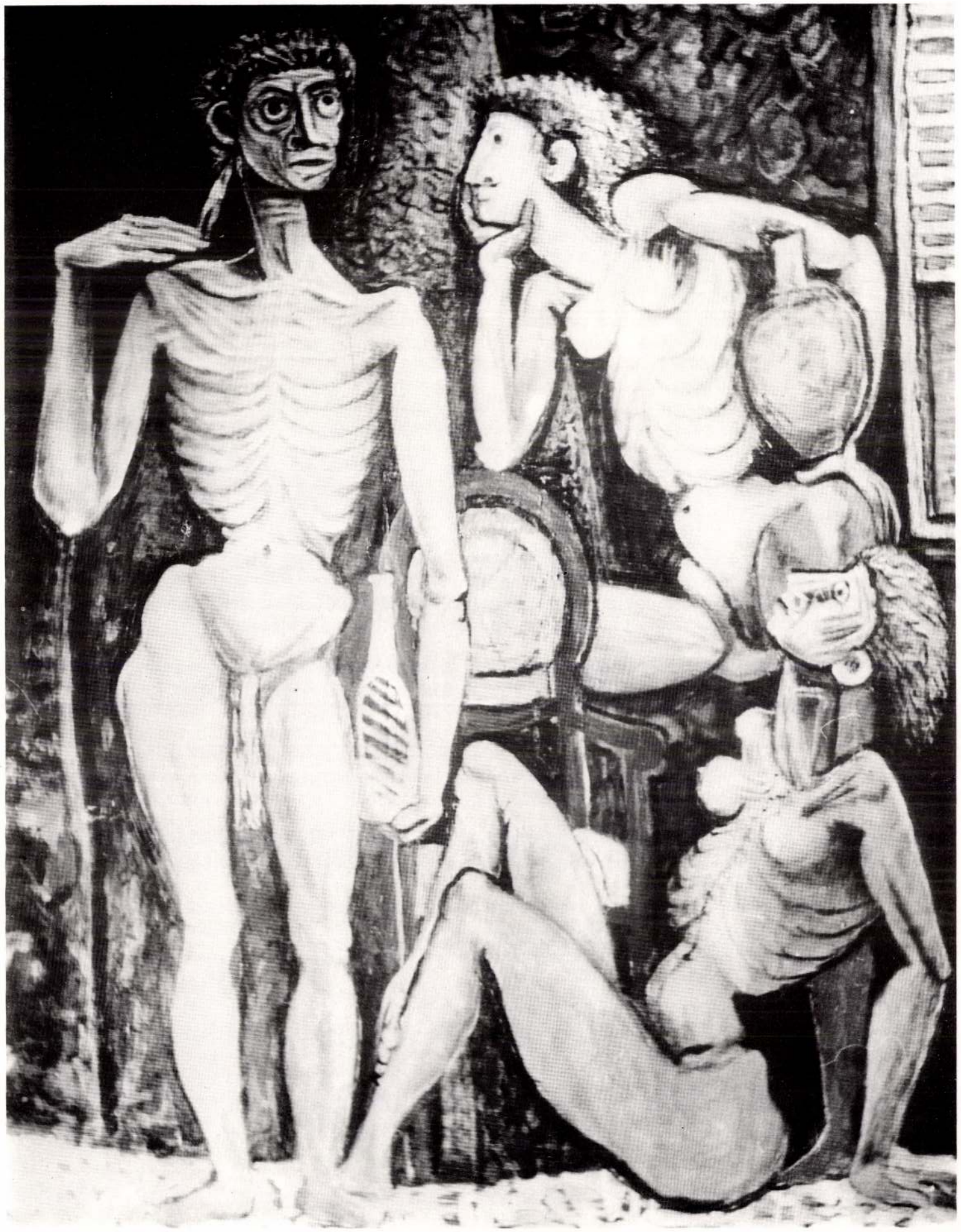

A kereszt története III. toll, tus, akril

The legend of the cross III. ink, acrylic, paper

A kereszt története IV. toll, tus, akril

The legend of the cross IV. ink, acrylic, paper

The legend of the cross I. ink, acrylic, paper

A kereszt története I. toll, tus, akril

The legend of the cross II. ink, acrylic, paper

A kereszt története II. toll, tus, akril

Akik egyedül vannak olaj, vászon 176x129 cm

Those who are alone oil, canvas 176x129 cm

Hullámzó hegyek alján
olaj, vászon
120x112 cm

At the foot of wavy mountains
oil, canvas
120x112 cm

Emberpár kutyával olaj, vászon 154x152 cm

Human couple with dog oil, canvas 154x152 cm

Verseny a tengerparton akril, papír 336x163 cm

Race on the seashore acrylic, paper 336x163 cm

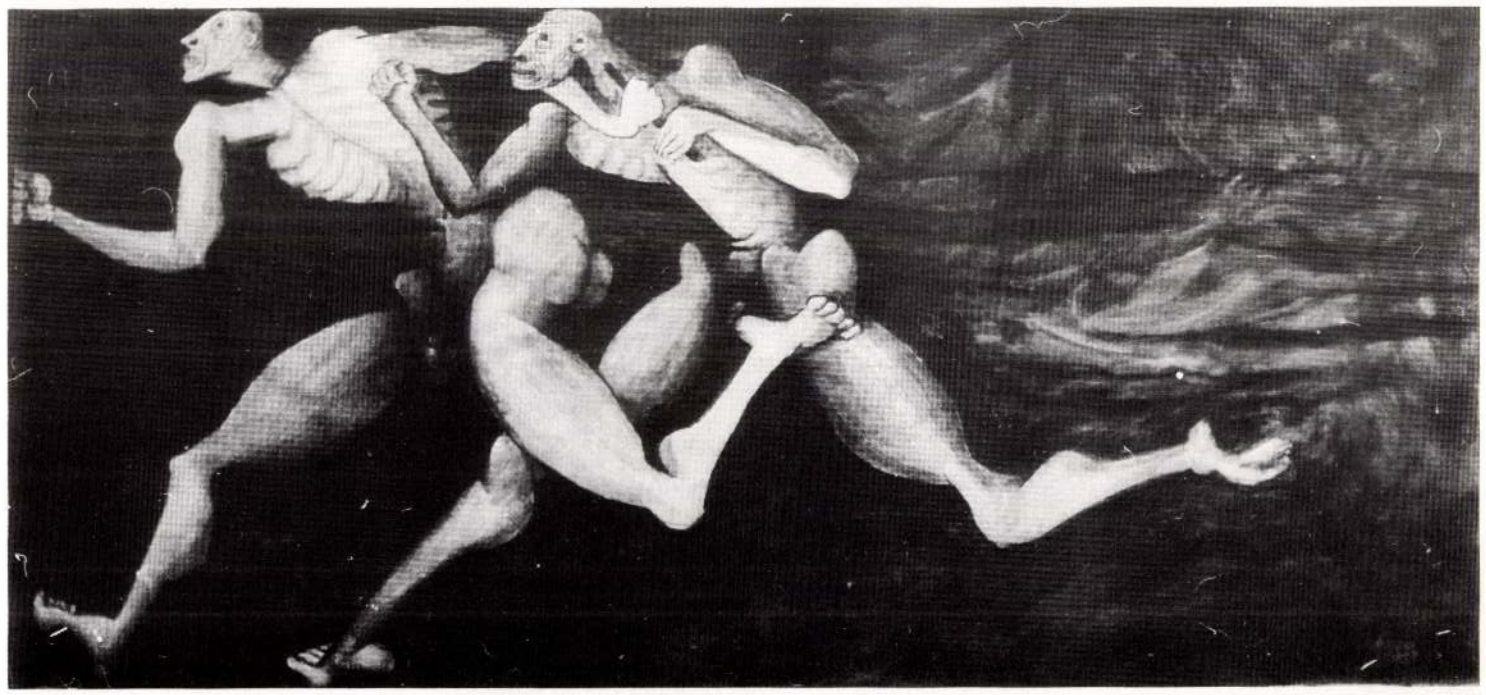

Démonok II. olaj, vászon 232x180 cm

Demons II. oil, canvas 232x180 cm

Démonok IV. olaj, vászon 240x162 cm

Demons IV. oil, canvas 240x162 cm

Sisters oil, canvas 244x173 cm

Nővérek olaj, vászon 244x173 cm

Tánc a tengerparton akril, papir 336x163 cm

Dance on the seashore acrylic, paper 336x163 cm

Demons I. oil, canvas 232x180 cm

Démonok I. olaj, vászon 232x180 cm

Demons III. oil, canvas 234x186 cm

Démonok III. olaj, vászon 234x186 cm

Mourning oil, canvas 234x61 cm Siratás olaj, vászon 234x61 cm

Sonata for violoncello oil, canvas 169x141 cm Csellószonáta olaj, vászon 169x141 cm

1984 SEP 2 91

4

5

6

1. Polony Elemér

2. Akik egyedül vannak 1981

3. Padlón fekvő ember

4. Csellószonáta 1981

5. Hárman 1981

6. Apáca 1980

7. Démonok 1981

FOTÓ: NOVOTTA FERENC

LUGOSSY ISTVÁN REPRODUKCIÓI

7

Polony Elemér New Yorkban élő festőművész részt vett a Tisztelet a szülőföldnek közös kiállításon; 1970-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézete szervezésében, 1979-ben pedig a Magyar Nemzeti Galériában önálló tárlaton mutatkozott be műveivel. A Budapest Kiállítóteremben nemrégiben az elmúlt öt esztendő stílusváltásának dokumentumait láthattuk. E váltás kiváltó okairól mondotta a művész:

— Lelketlen világban élünk. A telekommunikációs robbanás jóvoltából tanúi lehettünk a mindennapossá váló terrorizmusnak és erőszaknak. Hová jutott a világ? Én újra meg újra, nagyon mélyen átélem ezeket az eseményeket, különösen amióta elveszítettem a bátyámat. Ettől a képek sötét hangulata, ettől érezhető stílusváltás korábbi műveimhez képest.

— *A lemeztelenített, szemében rémülettel menekülő ember képeinek fő motívuma. Még a Szerelmespárja is rettegve menekül. És ugyanakkor mégis olyan emberi minden, a színek lágyak és melegek, tehát azért biztató jövőt sugall . . .*

— *Démonok* című képemet annak a kilencszáz embernek halála ihlette, akik valamilyen misztikus, fanatikus vallási őrületben önként dobták el életüket, akik mélyen hittek valamiben, bíztak másokban — és kiforgattattak! Mégis hinni kell a jóban, mert ez az élet értelme. Rémültek, aggódók ezek a menekülő szerelmesek is, hiszen miben bízhat az ember, ha a fegyverkezés árnyéka nehezül a földre? De mégiscsak *vannak*, mint Ádám és Éva; létükben hordozzák a jövőt!

— *Ha stílusváltásról beszélünk, akkor az Ön esetében nemcsak a téma, hanem a feldolgozás módja is változott: az absztrakttól „visszafordult" a figurális ábrázoláshoz, és a képi megfogalmazásokat tekintve az egyértelműbb, a „kitaposott" úton halad.*

— A témák változtatták meg a kifejezésmódot, a mondanivaló vezette az ecsetet, amely az utóbbi években a groteszk és a harmónia ellentétét örökítette meg. Azt is mondhatnám, hogy a példabeszédek elvontságáig absztrakt ez a közlésmód és egyszersmind annyira „szájbarágós" is. A művészek gyakran használnak azonos hatáselemeket a mondanivaló legtökéletesebb kifejezéséhez, és ez olykor olyan érzetet kelthet, hogy a festő „járt úton" halad. Korábbi műveimben, különösen a számomra oly kedves és sok sikert hozó mozaikokban, az absztrakció igen magas fokára jutottam el, de akkoriban nem feszített ilyen súlyos gondokkal terhes közléskényszer, amelyet a művésznek meg kell osztania közönségével.

— *Van-e valami speciálisan magyar elem a festészetében?*

— Aba Novák Vilmos és Rudnay Gyula tanítványa voltam, továbbá pedig mindmáig az életé . . . De félre a tréfával, én nem hiszek a speciálisan *ilyen vagy olyan* elemek létében. Egy festői látásmódban hiszek, továbbá a manualitásban és az emberségben, ugyanis ezek „terméke" a kép. A többi szerintem hókuszpókusz a gondolatokkal, odabiggyesztett farok, amely utóbb elkezdi a művet „csóválni". Magyar vagyok, mert magyarnak érzem magam, és festő vagyok, amióta az eszemet tudom. A továbbiakban csak a mű érdekes. Ha van, ha jó — önmagáért beszél!

LINTNER SÁNDOR

KÉRDÉSEK ÉS VÁLAS
A SZÓRVÁNYMAGYARSÁGRÓL

Augusztus 6–9. között tanácskozott Budapesten a Szórvány-magyarság Helyzetét Kutatók Tudományos Találkozója. Előző számunkban összefoglaló értékelést adtunk a külföldi és hazai szakemberek eszmecseréjéről. Munkatársaink az alábbiakban külföldi résztvevőket szólaltatnak meg.

DR. GALAMBOS FERENC

Burgenland, Ausztria

A szórványmagyarság helyzetét kutatók találkozójának előadói között régi ismerőst „fedeztem fel": *dr. Galambos Ferencet*, a felsőőri (Oberwarth) Kereskedelmi Akadémia tanárát, Alsóőr (Unterwarth) római katolikus plébánosát, az „Őrség" című kiadvány szerkesztőjét. Tíz esztendeje ismerkedtünk meg. Az ELTE hallgatójaként vettem részt azon a — Benkő Loránd, Szathmári István és Imre Samu által vezetett — „nyelvjárásgyűjtő" tanulmányi kiránduláson, amelynek célja legnyugatibb nyelvjárásszigetünk — a felsőőrségi — feltérképezése volt. Fáradhatatlan, csupa szív „kalauzunk", Galambos atya, nemcsak az Árpád-kori magyar határőr-településekkel (Alsó- és Felsőőr, Közép- és Felsőpulya, Őriszentiget) ismertetett meg bennünket, hanem Burgenland számos egyéb magyar vonatkozású nevezetességeivel is. Így például felkerestük Liszt Ferenc szülőház-múzeumát Doborjánban (Raiding), a költő Faludy Ferenc szülőfaluját (Németújvár—Güssing); továbbá azt a felsőlövői (Oberschützen) iskolát, ahol egykor Móra Ferenc tanított.

A legkisebb magyar nemzetiség „apostola", dr. Galambos Ferenc, miután 1943-ban elvégezte a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar—német szakát, a hatvanas években a burgkastli magyar gimnázium igazgatója volt, majd 1969-ben „visszatért" édesanyja szülőhelyére, Burgenlandba.

Mostani — „Szórványmagyarság-kutatás Burgenlandban" című — előadásában dr. Galambos Ferenc rámutatott, hogy a burgenlandi magyarságról szólván jogos ugyan a „szórvány" elnevezés, hiszen a tartomány majdnem mind egyik helységében élnek magyar családok, ám a már említett öt Árpád-kori magyar település esetében helyénvalóbb a „kisebbség", illetve a „nemzetiség" megnevezés. Ezek a falvak 1921-ben kerültek Magyarországtól Ausztriához, más — többségében németajkú — helységekkel együtt. Mivel a két világháború között az iskolarendszer megőrizte a régi magyar iskola-hivatali igazgatás főbb formáit, a magyar nyelv és kultúra ápolása nem jelentett különösebb gondot. Burgenland bármely pontjáról rövid idő alatt át lehetett utazni Magyarországra. 1938-ban, az Anschluss után megszüntették Burgenlandot, mint tartományt és megszűntek a magyar iskolák is. A II. világháború után újraszervezték Burgenlandot, ám az ötvenes években — a határ merev lezárásával — megszűntek a családi kapcsolatok és visszaszorult a magyar nyelv használata. Az anyanyelvi kultúra iránti érdeklődés a hatvanas években erősödött meg ismét: létrehoztak egy helytörténeti gyűjteményt (1964), egy 20 000 kötetes könyvtárat (1974) és megalakult a Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület (1968). Burgenland magyar népessége — a legutóbbi hivatalos osztrák népszámlálás szerint — mindössze 4035 fő.

Dr. Galambos Ferenc tetszéssel fogadott, nagy lendülettel, élvezetes stílusban tartott előadása után a jelen és a jövendő gondjairól, elképzeléseiről beszélgetünk.

— Hogyan alakul Burgenlandban a magyar nyelv és kultúra helyzete?

— Felsőőrön, az általános iskola felső tagozatában tavaly egy magyar osztály indult. Az idén két osztály. Nagy múltú amatőr színjátszó csoportunk jelentős erőket mozgat. Az alsóőri gimnazistákból alakult citerazenekarunk — Szeberényi Lajos tanár, az „Ausztriai Magyar Népcsoport Tanács" tagja, a Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület elnökhelyettese vezetésével — többször szerepelt Magyarországon, sőt az osztrák televízióban is. Jó a kapcsolatunk a Szombathelyi Tanárképző Főiskolával; sikeres „kisszimpozion"-t tartottunk Sopronban, tíz-tíz ausztriai, magyarországi, jugoszláviai és csehszlovákiai magyar fiatal részvételével. A közeljövőben újabb tudományos szimpoziont szervez a legkisebb magyar nemzetiség helyzetéről a Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület és a Szombathelyi Tanárképző Főiskola. A vándorgyűlés színhelye Szombathely és Felsőőr lesz.

B. A.

KOMJÁTHY ALADÁR

Montreal, Kanada

— Ön az előadásában az amerikai református magyarság múltjáról és jelenéről beszélt. Hogyan ítéli meg a jövőt?

— Úgy gondolom, a jövő a kétnyelvűségé. Sokszor még nem ismerjük fel ennek jelentőségét, de saját példánkon mutathatom be, mennyire fontos. Nagyon sokan járnak angol nyelvű istentiszteletekre, főleg a fiatalabbak, a második-harmadik generációsok. Sokszor 60-70 mérföldet is autóznak azért. Természetesen, útközben találhatnak templomokat, ahol szintén angol nyelven folyik az istentisztelet de eljönnek hozzánk. Ők már nem a magyar nyelvért — mégis érzik, hogy magyar az istentisztelet. Valahol ebben van a megtartó erő. Szerintem ez az erő az, amire építeni lehet.

— Az idősebbek közül sokan elköltöznek jobb éghajlatú, olcsóbb vidékekre?

— Akadnak, de olyanok is vannak — persze fiatalabbak —, akik hozzánk jönnek. Általában úgy ítélem meg, hogy ez nem annyira lényeges kérdés. Már az előadásomban is hangsúlyoztam, hogy az amerikai magyarnak előbb volt temploma, mint saját háza; előbb volt Bethlen-otthona, mint saját otthona. Azt látom, hogy ahová a magyarok költöznek, megkeresik a legközelebbi magyar egyházat, és ezentúl ott élnek hitéletet.

— Megtarthatók tehát a magyarság intézményei a jövőben is?

— Én úgy látom, hogy pozitívan kell értékelnünk a magyar református egyházi csoportok harcát a század első felében a „hovátartozandóság kérdésében". Ezeknek a csatlakozási harcoknak lett az eredménye a „magyar református tradíció teológiája", amely ma egyértelműen hat a Kálvin Egyházkerületen és az Amerikai Magyar Református Egyházon belül is. A mi tradíciónk már majdnem egy évszázada veszi fel a harcot a Glazer-Moynihan megfogalmazta „olvasztótégely" hatás ellen, és úgy tűnik, sikerrel. Még akkor is, ha a használt nyelv már angol, vagy francia. (Kanadában sok helyütt háromnyelvűségről is beszélhetünk.) Szerintem a minőség a fontos az intézmények munkájában.

— Mit ért Ön a minőségen?"

— Elsősorban azt, hogy ne engedjünk hatni az amerikai magyar közéletben dilettánsokat. Ők egy látszat-Magyarországot keresnek a valódi Magyarország helyett, amelyet nem akarnak észrevenni, eredményeit nem akarják elismerni. Természetesen egy látszatországhoz nem lehet kötődni a diaszpórában. Ezért nagyon fontos, hogy a diaszpórában élők nagyon pontosan ismerjék meg a mai országot, s ismertessék meg a második-harmadik generációval is.

— Ön szerint ebben a munkában segített a mostani tanácskozás?

— Egyértelműen: igen. Úgy találtam, hogy nem volt zavaró nézőpontjaink különbözősége. Viszont okvetlenül segített abban, hogy jobb legyen a helyzetismeretünk. Úgy vettem észre, hogy az emigrációval foglalkozó munkákban sokszor mindkét oldalon érezhető volt a helyzetismeret hiánya. Ha folytatódnak ezek a találkozók, mindkét oldal képviselői, tudósai jobban megismerik egymást — s ez végső soron az egész magyarságnak hasznára válik.

S. P. J.

TROMBITÁS DEZSŐ

a Hollywoodi Magyar Református Egyház lelkipásztora

— Nagy hatású hozzászólásában a diaszpórában élő magyarság alapvető erkölcsi kérdéseit taglalta. Újra idézte többek között egyik régi definícióját: „Emigránsnak lenni annyit jelent, mint lezártnak elfogadni a régit; fehér lapnak tekinteni az újat; nem lenni árulója sem az ónak, sem az újnak." Minden diaszpórában élő magyar-

AZ „ARANYCSAPAT" KAPUSA BRÉMÁBAN

A „Bremer Morgenpost" közölte a hírt: *„A felejthetetlen Grosics Gyula, a legendás hírű magyar Aranycsapat kapusa meglátogatja a Német—Magyar Baráti Kört..."*

Nem maradt egyetlen üres hely sem az este. A terem egyik falát futballkapu díszítette, fölötte az egyesület kör alakú emblémája — labda gyanánt — és előtte ült — ahogy egykor nevezték — a „fekete párduc". Ötvennyolc évesen.

Németek is jöttek szép számban. Neve még ma is tiszteletet ébreszt a helybeli lakosokban.

Amikor megindul a filmvetítő kattogása, minden szem a vászonra szegeződik. Az első tekercs a 6:3-as londoni diadalt mutatja, a második a szerencsétlen kimenetelű világbajnoki döntőmérkőzést. Senki sem újjong, sem a németek, sem a magyarok.

A dolgot ízeire szedték akkoriban az újságok. Most másról van itt szó. Ott játszik fiatalon „a" Fritz Walter, „a" Helmut Rahn, „a" Puskás Öcsi, „a" Kocsis, „a" Hidegkúti, „a" Czibor... és „a" Grosics, aki ott ül most hátul a teremben. Ha gólt kap, senki sem néz hátra.

S hogy ismét felhúzták a függönyöket, egymás után érkeznek a hallgatóság kérdései. És Grosics emlékezik a nagy futballcsatákra, lenyűgöző hatással idézi fel a múltat.

— Amikor Bernből a második helyezés után hazajöttünk — mondja —, alig mertünk kilépni az utcákra. Bezzeg, ha a mai csapat a második helyezést érné el....

Grosics dedikál, kedves szavakat ír a könyvekbe.

WEISS VALÉR
(BREMEN, NSZK)

ELHUNYT AHTI SONNINEN

Alig hetvenévesen, hosszas szenvedés után érte a halál a finnországi magyarok által szeretett és köztiszteletnek örvendő professzort, a Kelet-Helsinki zeneiskola alapító igazgatóját, a Sibelius Akadémia középiskolai zenetanárképző tanárát.

Sonninen professzor alapító elnöke volt a Finn Kodály Társaságnak, az utóbbi két évben tiszteletbeli elnöke. Vezetése alatt szaporodott fel a tagság száma annyira, hogy foglalkozhatnak a gondolattal: a Nemzetközi Kodály Társaság kétévenként megrendezendő Symposiumát 1987-ben Finnországban tartanák meg. A Kelet-Helsinki Zeneiskola alapította meg a két Szilvay fivér segítségével a gyermekzenekart (Lapsi jouset) és ifjúsági vonószenekart (Junior jouset), mely mind a zeneiskolának, mind Szilvay Gézának és Csabának nemzetközi sikereket hozott. Sonninen professzor saját szerzeményeivel is gazdagította e két zenekar műsorait, többek között Bartók: Mikrokozmoszának zenekarra való átíratával és számos magyar népdal feldolgozásával. Halála az egész finn zenésztársadalom gyásza, amelyben osztoznak az itt élő, dolgozó magyarok is.

Sonninen professzor utolsó kívánsága szerint Szilvay Gézát választották meg utódjának az igazgatói székbe. Dr. Szilvay Géza fiatal vállaira óriási terhet ró ez a megtisztelő feladat. A tehetséges, fiatal hegedűtanár azonban már eddig is megmutatta rendkívüli képességeit a szervezés terén.

Sonninen professzor beszentelő búcsúztatása a helsinki sziklatemplomban volt 1984. augusztus 10-én. Szülőhelyén, Siilijärviben helyezték örök nyugalomra. Mindkét templomban a zeneiskola zenekarai búcsúztatták szeretett igazgatójukat.

LENKE ERDÉLYI RAUHALA
(TAMPERE)

HAZAI TUDÓSÍTÁSOK KÜLFÖLDI MAGYAROKRÓL

Az Új Tükör, több mint egyoldalnyi terjedelemben, eddig ismeretlen dokumentumokat közöl *Lénárd Sándorról*, az orvosról és íróról, aki 1952-től haláláig Brazíliában élt. A publikáció bevezetőjében Ökrös László arról szól, hogy a hatvanas évek végén, amikor Lénárd Sándor írásai itthon gyors egymásutánban megjelentek, regényes élete, remek munkássága nagy érdeklődést keltett a hazai olvasók táborában. Nem utolsósorban azért, mert bár nyolcéves korában elkerült Magyarországról, s Ausztriában, Olaszországban és Brazíliában élt, „magyar író lett, művésze a nyelvnek..." A bevezető után olvasható dokumentumokat Kerekes Ildikó, az Új Tükör szerkesztőségének gépírónője gyűjtötte össze, aki külkereskedő férjével és gyerekeivel öt esztendőt töltött Brazíliában, ahol munkáját Kepe Ferenc, a São Pauló-i magyar kereskedelmi kirendeltség titkára segítette. A lapban olvasható egyik dokumentum Andrietta Lénárd, az író második, olasz származású feleségének emlékezését tartalmazza a házaspár megpróbáltatásokkal teli életéről. A második dokumentum Landy Dezső São Pauló-i könyvkiadó nyilatkozatát foglalja keretbe.

*

A Művészet című folyóirat *Weininger Andort*, a New Yorkban élő és alkotó festőművészt, grafikust, díszlettervezőt és építészt köszönti nyolcvanötödik születésnapja alkalmából. R. Bajkay Éva tanulmánya gazdag lexikális és kritikai anyagot közöl az itthon kevéssé ismert mesterről, aki a modern művészet történetének egyik jelentős alakja. Életéről szólva a szerző a többi között elmondja, hogy 1899-ben a Baranya megyei Karancson született, hazai tanulmányait a budapesti Műegyetemen fejezte be, majd 1921-ben elhagyta Magyarországot. Pályafutása során bejárta a modern művészet jelentős központjait, Weimart, Berlint, későbbi útja Hollandián és Kanadán át vezetett New Yorkba. A tanulmány tömören egy nagy korszak és egy jelentős művészeti irányzat történetéről is szól, megemlítve a pályatársakat: nevek a magyar diaszpórából: Beöthy István, Breuer Marcel, Huszár Vilmos és Moholy-Nagy László.

*

A Kortársban szerzőként olvastuk két honfitársunk nevét. A folyóirat Cs. Szabó László „Pestis és forradalom — Egy beteg század portréja" című esszéjét és Thinsz Géza „Tátogok" című versét közli. A Kritika című folyóiratban Thomas Sebeok nevére figyeltünk fel. A jeltudomány és az állati kommunikáció neves magyar származású kutatójának „A művészet előzményeiről" című munkáját nemrégiben jelentette meg a Tudományos Akadémia kiadója. A műről a folyóiratban Balogh Tibor írása olvasható.

*

Az Új Tükör — oldalnyi terjedelemben, fotókkal illusztrálva — Nicholas Kolumbant, azaz Kolumbán Miklóst, illetve irodalmi munkásságát mutatja be a hazai olvasóknak Mezey Katalin írásában. Az egykori budapesti diák 1956-ban hagyta le az országot, az Egyesült Államokban szerzett tanári diplomát, New Jersey államban él, ahol német nyelvet, irodalmat és angol stilisztikát tanít, ahol az irodalommal a Footprint Magazin alapítójaként, szerkesztőjeként, költőként és műfordítóként kötött barátságot. A mai magyar költészet szerkesztőként keltette fel érdeklődését. Munkájában ezután szorult háttérbe a többi külföldi irodalom, mivel egyre több magyar verset fordított angolra és azok sorra meg is jelentek. „Ami végül is nem csoda — mondja —, mert bár amerikai költőnek vallom magam, és úgy érzem, hogy az angol nyelv a lételemem, magyarnak születtem." Ezt Mezey Katalin írása két ténnyel is dokumentálja. Az egyik szerint a közelmúltban „Turmoil in Hungary" — „Kavargás Magyarországon" — címmel igényes külsejű könyv hagyta el a New River amerikai kiadó nyomdáját, ebben századunk húsz magyar költőjének száz verse olvasható angolul Nicholas Kolumban fordításában. A másik tény szerint Nicholas Kolumban rendszeresen látogat haza és visszafelé bőröndje mindig tele van új magyar verseskötetekkel.

K. GY.

Kerestetés

CSAPÓ Sándort (szül.: Sellye 1916. december 21., anyja neve: Ivanovi Ilona) keresi Budapestről fia, Csapó Sándor. Keresett elektromérnök, 1949-ben hagyta el Magyarországot. 1957-ben jelentkezett utoljára. Utolsó ismert címe: Rio de Janeiro, Rua Ubericai 348., Apt. 201. Higienapolis ZC—24, Estrada de Buana Bara.

FELLEGI ... Öcsit (szül.: Budapest, 1940.) keresi apai testvéröccse, Fellegi László Budapestről. Keresett foglalkozása használtautó-kereskedő, 1956-ban hagyta el Magyarországot. A hozzátartozók tudomása szerint 1968-ban már volt látogatóban Magyarországon, de testvéréék elköltöztek a régi lakásból, így nem találkoztak.

WITTIG Valériát keresi leánykori barátnője, Kerényi Ferencné (Iricz Anna) Tatabányáról. Keresett 1924—30. között került külföldre a Gyermekvédő Ligán keresztül. Belgiumban egy plébánián lakott és dolgozott mint családtag. 1938-ban írt utoljára. Utolsó ismert címe: Lédegem Meenenstraat 16., Belgium.

RUZIESKA Gézát (szül.: Nagyszöllős, 1904.), illetve leszármazottait keresi fia, Cesar Antonio Ruzieska Svédországból. Keresett foglalkozása tisztviselő, 1928-ban hagyta el Magyarországot. Először Uruguayba ment, majd Argentínába. Valószínű, hogy meghalt, így fia rokonait, hozzátartozóit keresi.

SZABÓ Bélát (szül.: Makó vagy Földeák, 1934., anyja neve: Dudás Anna) keresi régi ismerőse, Tóth Lászlóné Budapestről. Keresett foglalkozása villanyszerelő, 1956-ban hagyta el Magyarországot. Utolsó ismert címe Dánia — Ålborg. 1982-ben írt Ausztráliából, de sajnos ismerőse elvesztette a címét, most újra kéri jelentkezését.

MARIA THERESA HAUSER-t (szül.: 1913. január) keresi régi vőlegénye, Georg Anthony Overhill Új-Zélandból. Keresett 1938-tól 1940-ig Kairóban lakott Madame S. Naumann, Passage Kodak, Rue Malika Jarida címen. Ez idő óta nincs hír róla.

KÖTELES Lajost (szül.: Békés megye Doboz, 1923. július [illegible]esi fia Köteles Ferenc Budapestről. Keresett [illegible]n hagyta el Magyarországot. Utolsó ismert tartózkodási helye USA Los Angeles. 1964-óta nem adott életjelt magáról.

PACZKÓ Évát (szül.: Balikó Éva, 1942. március 22., Miskolc) keresi édesanyja Balikó Sándorné Miskolcról. Keresett foglalkozása óvónő, 1969-ben hagyta el Magyarországot. 1978 novemberében írt utoljára az Ebreichsdorf Badmerstrasse 16., Ausztria címről. Édesanyja 1982-ben elköltözött régi lakhelyéről Miskolcra.

SLADEK Marinát keresi lánya, Bachnyák Lajosné, Michna Sarolta Csehszlovákiából. Keresett 20 évig az alábbi címen lakott Dél-Amerikában: 01313 São Paulo, Avenida 9 de Julho, 337-9-905 Arco Iris-Brasil.

SCHAFFER Frigyest született Pécsett 1946-ban, szakképzettsége geológus, keresi régi osztálytársa, kollégiumi szobatársa Szvetnik Antal Budapestről. Keresett 1964-ben érettségizett, a Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének Táncegyüttesében táncolt. 1965-ben vagy 1966-ban egy külföldi turnéról nem tért haza. Feltehetőleg Ausztráliában táncegyüttest alakított. 1970 óta nincs hír róla.

Kérjük kedves olvasóinkat, akik ismerik keresett honfitársainkat, közöljék velük kérésünket, hogy vegyék fel a kapcsolatot az őket keresőkkel. A Magyarok Világszövetsége készséggel továbbítja leveleiket a kerestetőkhöz. Címünk: Magyarok Világszövetsége, Budapest H—1905.

1021 POLONY Elemer

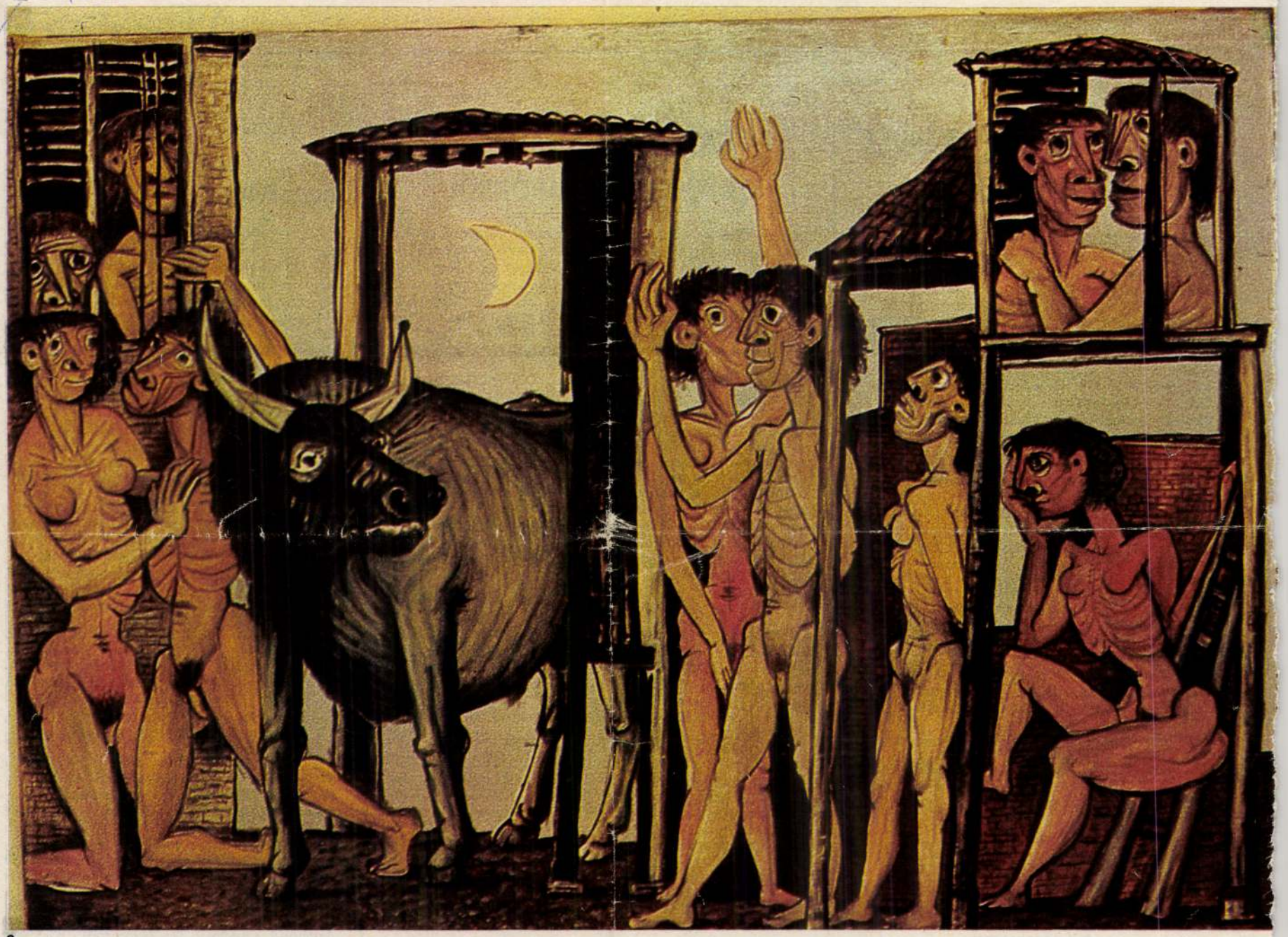

2

1

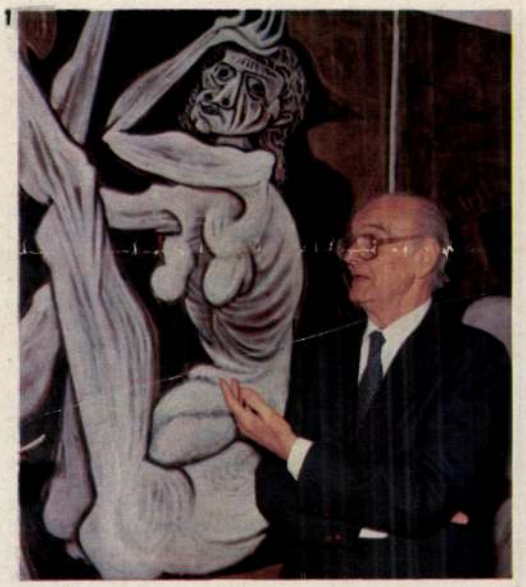

3

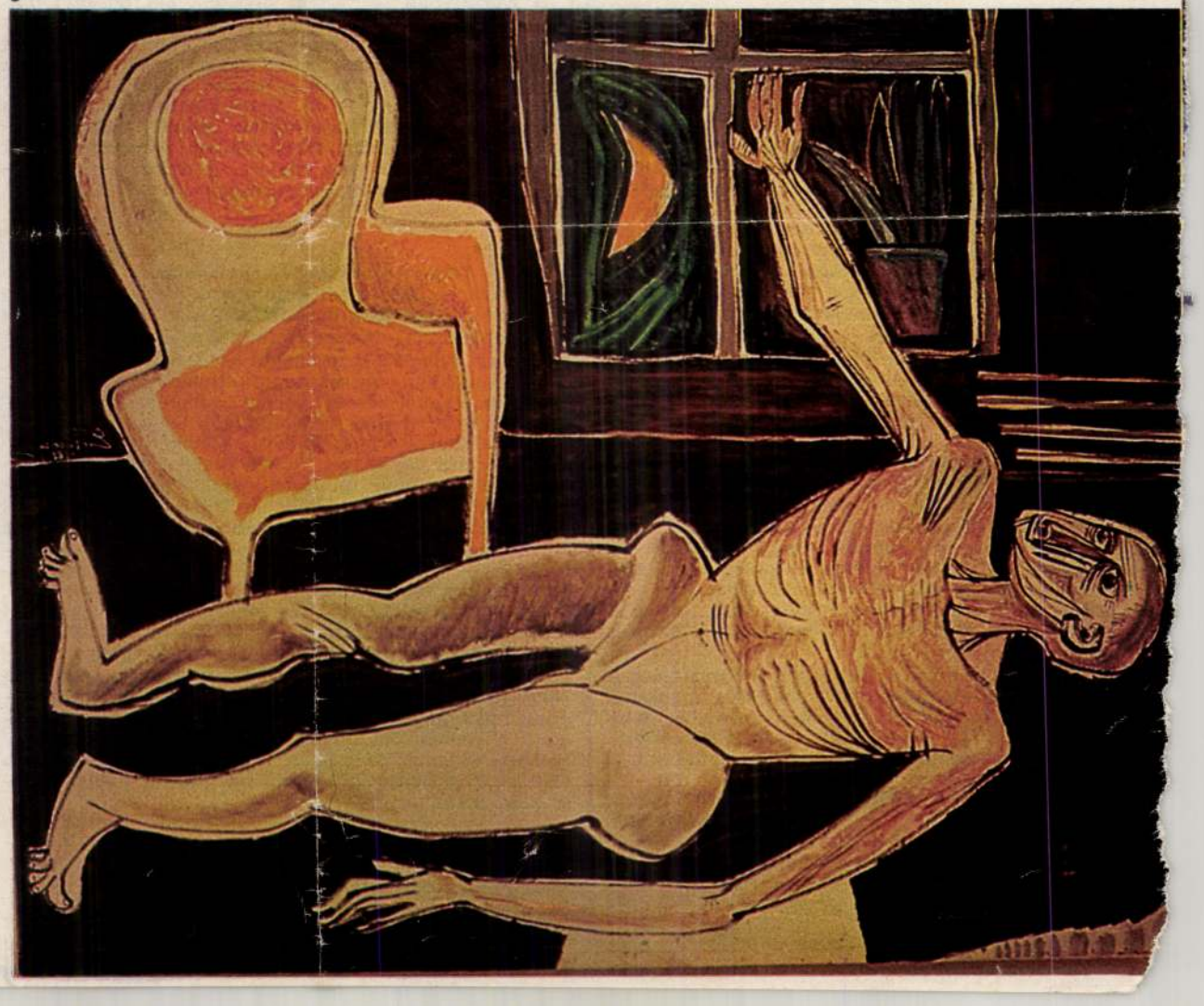

Polony Elemér Budapesten

POLONY ELEMÉR

festőművész kiállítása (USA)

Budapest Kiállítóterem

Bp., V. Szabadsajtó út 5.

1984. V. 8-VI. 24.

BUDAPEST GALÉRIA

MŰTÁRGYJEGYZÉK

Démonok I.	olaj, vászon	232x180 cm	Demons I.	oil,canvas	232x180 cm
Démonok II.	olaj, vászon	232x180 cm	Demons II.	oil, canvas	232x180 cm
Démonok III.	olaj, vászon	234x186 cm	Demons III.	oil, canvas	234x186 cm
Démonok IV.	olaj, vászon	240x162 cm	Demons IV.	oil, canvas	240x162 cm
Verseny a tengerparton	akril, papír	336x163 cm	Race on the seashore	acrylic, paper	336x163 cm
Tánc a tengerparton	akril, papír	336x163 cm	Dance on the seashore	acrylic, paper	336x163 cm
A három serdülő	olaj, vászon	156x120 cm	The three teen-agers	oil, canvas	156x120 cm
Akik egyedül vannak	olaj, vászon	176x129 cm	Those who are alone	oil, canvas	176x129 cm
Csellószonáta	olaj, vászon	169x141 cm	Sonata for violoncello	oil, canvas	169x141 cm
Hullámzó hegyek alján	olaj, vászon	120x112 cm	At the foot of wavy mountains	oil, canvas	120x112 cm
Pásztor	akril, papír	90x 68 cm	Herdsman	acrylic, paper	90x 68 cm
„Noli me tangere"	olaj, vászon	127x112 cm	„Noli me tangere"	oil, canvas	127x112 cm
A halász házaspár	akril, olaj, papír	145x127 cm	The fisherman and his wife	acrylic, oil, paper	145x127 cm
Szerelmesek	olaj, vászon	104x 61 cm	Lovers	oil, canvas	104x 61 cm
Harlequin	akril, vászon	104x 46 cm	Harlequin	acrylic, canvas	104x 46 cm
Labdázó	akril, vászon	96x 46 cm	Playing ball	acrylic, canvas	96x 46 cm
A kirakati bábu	olaj, vászon	96x 46 cm	Shop window doll	oil, canvas	96x 46 cm
Menekülés	olaj, vászon	238x186 cm	Fleeing	oil, canvas	238x186 cm
Siratás	olaj, vászon	234x 61 cm	Mourning	oil, canvas	238x186 cm
Ember a padlón	olaj, vászon	162x125 cm	Man on the floor	oil, canvas	162x125 cm
Emberpár a kutyával	olaj, vászon	154x152 cm	Human couple with dog	oil, canvas	154x152 cm
Apáca	olaj, vászon	154x123 cm	Nun	oil, canvas	154x123 cm
A kereszt története I–VII. (sorozat)	toll, tus, akril		The legend of the cross I–VII. (series)	ink, acrylic	
Nővérek	olaj, vászon	244x173 cm	Sisters	oil, canvas	244x173 cm
Vázlat a „meneküléshez"	olaj, vászon	71x 55 cm	Sketch for the „Fleeing"	oil, canvas	71x 55 cm
Vázlat a „meneküléshez"	olaj, vászon	71x 55 cm	Sketch for the „Fleeing"	oil, canvas	71x 55 cm
A zenészek	olaj, vászon	79x 53 cm	Musicians	oil, canvas	79x 53 cm
A szerelmesek	olaj, vászon	61x 50 cm	The lovers	oil, canvas	61x 50 cm
Ádám és Éva	olaj, vászon	61x 50 cm	Adam and Eve	oil, canvas	61x 50 cm

Bevezető: Frank János
A kiállítást a Művelődési Minisztérium támogatásával
a Budapest Galéria rendezte
Grafika: Nemes Tibor
Fotó: Farkas Árpád
Fordítás: Szöllőssy Ágnes
Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató
MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 84 1570 o

Introduction: János Frank
Exhibition organized by Budapest Gallery
under the auspices of the Cultural Ministry
Graphics: Tibor Nemes
Photo: Árpád Farkas
English text: Ágnes Szöllőssy
Responsible editor: Attila Zsigmond director general

Polony Elemér amerikai magyar festő tanulmányait Aba Novák Vilmos iskolájában, utóbb a főiskolán Rudnay Gyula növendékeként végezte. A két mester a maga idejében nem volt konzervatív, de ketten – két ellentétes pólus. Jóllehet mind a kettő stilizáltan festett, de más, és másképpen. Aba Novák a harsány világos, egyenletes fölrakású színeket kedvelte, Rudnay viszont a mélyzengésű sötét barnás, tónusos festés mellett tette le a garast. Mindezt azért említettem, mert Polony Elemér munkásságában ez a két szuggesztív mester nyomot sem hagyott. Egyetlen örökségük a festésnek mint olyannak, a faktúrának, nemkülönben – a sohasem akadémikus – rajznak, mint olyannak a becsülése. Polony Amerikába is magával vitte ezt a kifejlesztett hajlamát.
Már 1970-ben rendezett kiállítást szülőhazájában. Ennek a katalógus előszavát még a fiatalon elhunyt Solymár István írta. Kulcsmondata a mostani Polony kiállításra is érvényes: „Ilyen kis nemzet, mint a miénk nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy elvágja kapcsolatait azokkal a honfitársaival, akik világszerte, más kontinenseken, sokszor kegyetlen versenyfeltételek között is megállták a helyüket (...)."
A festő 1979-ben hosszabb európai körútra indult, négy kiállítást rendezett Nyugat-Németországban, ugyanezt a műtárgyanyagát mutatta be Magyarországon is. Azóta ismerem műveit, akkor barátkoztunk össze, sokat beszélgettünk, írtam is róla. Hadd idézzem most föl, a fél évtized előtti jegyzeteimet, némileg emlékezetemből kiegészítve.
Polonynak – ennek a poeta doctusnak – a festészetében mindenképpen a szín dominál, képei csak sejtetik rajzos hajlandóságát, melyet aztán a grafikai munkásságával bizonyít. Művészetének három fővonalát emelhetjük ki: a biológiai szürrealizmussal rokon formanyelvet, majd a festő vonzódását az idolok iránt, ezt a törekvését a síkból a térbe is átmentette, amikor megkezdte sikeres mozaik totem-oszlopainak sorozatát. A harmadik egy szigorúan realista, de stilizált rajz oeuvre, mellyel mindmáig foglalkozik ugyanolyan lelkesen, mint a festéssel. Végtelenül érzékeny, lírai alkat Polony, „festői" festő, vastagon, zsírosan, élvezettel, voltaképpen érzékein hordja föl a festéket. Szinte kézjegye egy bizonyos lumineszcencia, melyet nem lazurozással ér el, hanem a színek megfelelő szomszédoltatásával; ha egy sötét színhangulatú képre fölrak egy intenzív színfoltot, ez máris mintegy világít,a kompozícióban az élénk színmező viszont „földobja" a sötét részt, életet ad neki. Vissza-visszatérő témája: két függőleges közé – mint ahogyan a két házfal közt vannak az emeletek, vagy az emberi törzs oldalai között a bordák – építi föl a képét. Rekvizitumok a molekula, az emberi szervek jelzései, csont, talán fogsor jelzése is, minden ami élő tehát. A nagy méretek animálják őt, érdekes, mintha a nagyobb dimenziójú tábláit – pedig ez a nehezebb – sikeresebben oldaná meg, mint az apróbb festményeit.
Nemcsak a művész portréja árnyalására idéztem fel a legutóbbi pesti tárlatát, hanem azért, mert a Budapest Kiállítóteremben egy gyökeresen más Polonyt látunk. A figurálisat. „Az egyik lábam fönn a felhők felett – vallja a festő –, a másikkal viszont a földön állok. Mert realitás nélkül képtelen volnék kifejezni magam. A kétféle törekvésem ötvözetét új realizmusnak nevezem (...)." Igaz ugyan, hogy erről a másféle Polonyról hírt adott már a Nemzeti Galéria bemutatója, de csak a rajzok részlegében. És ezerszeresen igaz, amit az előző bekezdésben mondtam, hogy nagyobb dimenziók, igenis animálják ezt a mestert: a mostani kiállítás is zömében monumentális vásznakból áll. A festőnek az a kétarcúsága azonban sohasem jelent következetlenséget, hanem ugyanannak az alapgondolatnak, ugyanannak a gondolkodásmódnak többféle megfogalmazását, egyazon realitás más és más síkon való megvalósítását.
Ha őskeresésre adjuk fejünket, először Picassora gondolunk, aztán Szalay Lajosra – aki annyi mindenkire hatott idehaza is –, de én még a Nyolcak, pontosabban a fiatal Pór Bertalan hagyományát is föl vélem fedezni, akkor is, ha a festő egyáltalán nem gondolt erre. És mindenekelőtt érződik alkotásaiban a saját hagyománya, korábbi stílusainak nyoma, egy élet minden információja, tapasztalata, próbatétele. Témáit nagyrészben különböző – keresztény, antik – mitológiák ihlették és az általános emberi képeinek expresszivitása, szinte kirobbanó, minden mindig dinamikus. Látásmódja apokaliptikus, tragikus, nemcsak a képtárgyé, hanem a festői megoldásé is. Allegóriái közvetlenek, csak ritkábban rejtettek, bármennyire absztrahál is, ő asszociatív mindig. Figurái tagoltak, bravúros rajztudását átérezzük az elnagyolt ecsetvonásokon át is. Minden mozdulata erőteljes, markáns, rusztikus, még azt is mondhatnám, lázas, féktelen. Ezért is van szüksége a hatalmas vásznakra. Kedveli a kétrészes képeket: A kompoziciót vizszintes választja ketté, olyan ez a hatás, mint az oltárkép és a predella tradicionális együttesében.
Amint a korábbi ciklusának elemzésén a színeivel kezdtem, jelen kiállítás előszavát ugyancsak a Polony-színekkel fejezem be. Erőteljes színek ezek harsányak, méltók volnának az Új Vadak ecsetjére is. Fiatalosak ezek a színek, amint igenis fiatalos a hetvenhárom éves mester festészete egészében.

Frank János

A három serdülő olaj, vászon 156x120 cm

The three teen-agers oil, canvas 156x120 cm

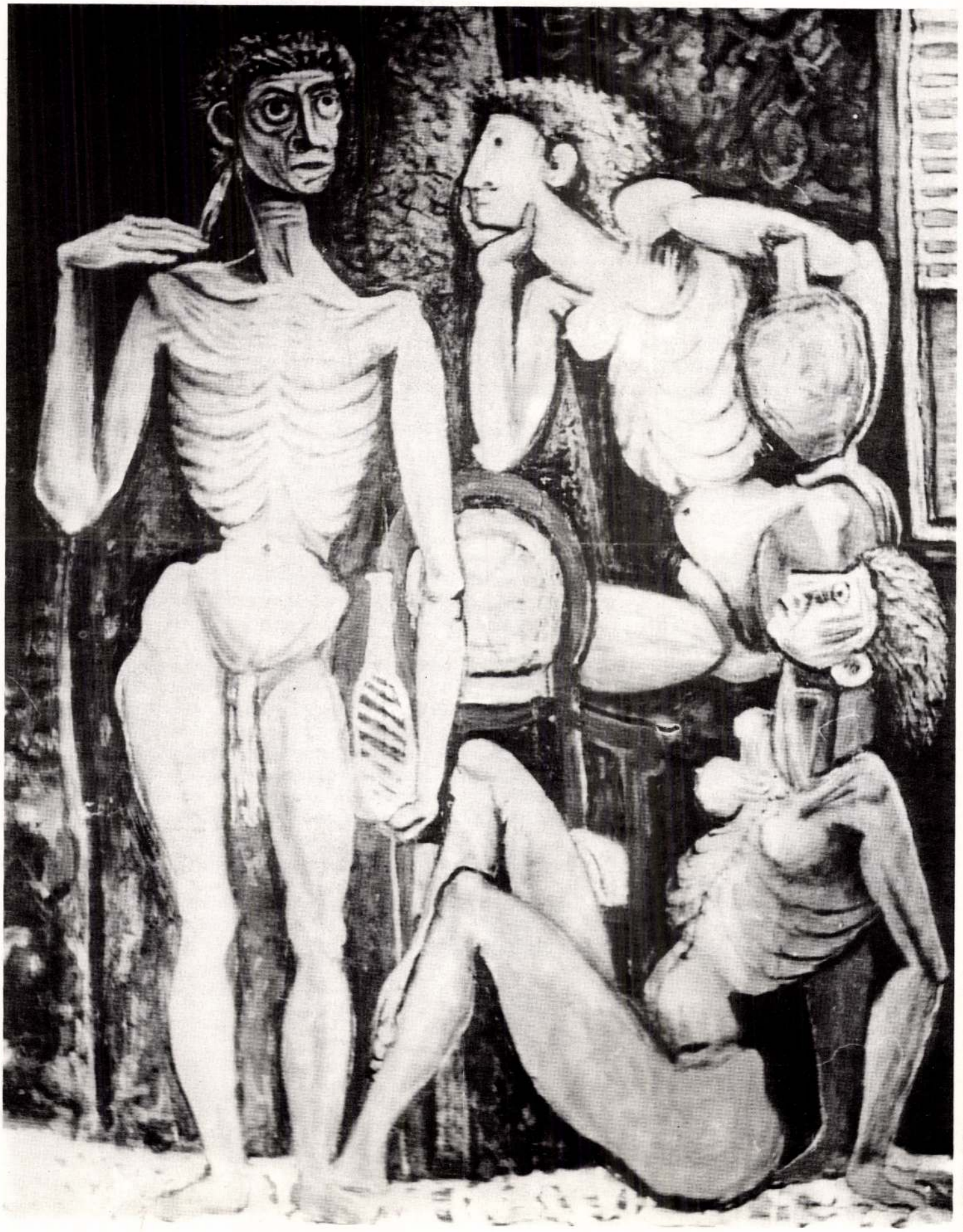

Genthon István állította össze.[1] Az eddig végzett anyaggyüjtés kisebb kiegészítésre szorul. Alkotásai között ismeretesek : a lőcsei Szt. Katalin-, a szepesszombati, a malompataki, a nagyszalóki, a mindeddig ugyaninnen származtatott felkai, egy szepességi, közelebbről ismeretlen eredetű Mária-oltár és a teljes egészében festett liptómegyei szmrecsányi főoltár. Kutatásainkkal eddig ismert oeuvrejét a következő emlékekkel bővítjük ki : lőcsei oltárára újabban állított és szekrényében korábbi szobrokkal kiegészített oltárka, oltárszekrény festett felekkel a felsőerdőfalvai templomban és a liptószentjánosi templom két kiadatlan háromszögalakú festett orma „David" és „Abakuc" próféta mellképeivel.[2]

Ehhez képest tíz oltárának 79 képe a régi felvidéki oltárművészetnek páratlanul termékeny alakjával ismertet meg. A formakeresés problémája vagy az alkotásban való elmélyedés távol áll tőle. Technikai ismerete, élénk színeinek vonzó előadása mellett is, jellegzetes kompozícióinak, típusainak és részletformáinak jól begyakorolt, de únosuntalan ismételt egyformasága, műveinek összességében nem egy alkotását közel ipari szintre süllyeszti. Festményei és szobrai egyaránt boroszlói iskolázottságról tanuskodnak[3] és koraibb művein, a lőcsei Szt. Katalin- és a szepesszombati Mária-oltárok képein különösen közelről érezzük a Borbála-mesterhez és iskolájához fűződő kapcsolatait. Oltártermelő tevékenysége az 1470-es évekből az 1480-as évtizedre is kiterjedett. Működése idejének megállapításában felkai oltárán olvasható 1483 évszám támogat, különben mesterünk későbbi alkotásait — mint újabb kutatásunk már megjegyezte[4] — könnyen egy-két évtizeddel korábbi időre is keltezhetnők.

A XV. századvégi szepesi új formanyelv kialakulása az újjáépített szepeshelyi prépostsági templom 1478. évi felszenteléséből megmaradt oltárain sem állapítható meg. A multszázadi átfestésektől kevésbbé érintett főoltár képei még Kassával párhuzamos, tehát korábbi fejlődés betetőzését jelentik. A helyi fejlődés úttörője, a nürnbergi H. Pleydenwurff hatásából kinőtt új festőegyéniség, az egykori szepesváraljai főoltár mestere csak az 1480-as évek közepén tűnik fel és középeurópai viszonylatban is értékes kvalitásaival egyszeriben veti meg a Szepesség, sőt talán az egész Felvidék századvégi legfontosabb művészi irányzatának, a szepeshelyi káptalani prépostsághoz fűződő festőműhelynek az alapját.[5]

A felsőmagyarországi táblaképfestészet kialakulásának vizsgálatából, a korai szepesi és sárosi emlékanyag szintéziséből, a virágzás korába vezető átmeneti törekvések vázlatából egyre tisztábban kristályosodik ki felvidéki késő-gotikus festészetünknek a középeurópai művészetben elfoglalt helyzete. A fejlődés menetéből és a stílusigazodás képéből leszűrt eredményeket a következőkben foglalhatjuk össze.

1. Az eddig ismert legrégibb felvidéki táblakép a XIV. század végéről maradt fenn és a német-cseh harmadik festészeti stíluskorszaknak a Felvidéken is elterjedt hatásáról tanuskodik.

[1] I. m. 69—70. l.

[2] A két oromkép a Szlovenszkói Kiállításon került elő. I. k. 47. l. 289 b, c sz.

[3] Faragott műveinek boroszlói iskolázottságára először Erich Wiese mutatott rá (Die Plastik der Zipser Deutschen. Pantheon, Jahrg. 1938. 2. Heft. 56. l.). Működésének idejét azonban tévesen helyezi a század hatvanas éveire.

[4] Fenyő Iván és Genthon István : i. m. 456. l.

[5] Az idevágó anyagot Csánky Dénes „Szepeshelyi táblaképfestészet a XV—XVI. században" című i. művében gyüjtötte össze és dolgozta fel. — E helyütt említjük meg, hogy az esztergomi prímási palota gyüjteményében legutóbb Genthon István egy Kálvária-képből kivágott, Máriát és János evangélistát ábrázoló két töredéket talált, melyek — nézetem szerint — félreismerhetetlenül a szepeshelyi festészet egyik legfontosabb alkotásának, az egykori okolicsnói főoltárnak festészeti komplexusából származnak.

A mesteri kvalitásokkal rendelkező, név szerint sajnos ismeretlen másik festő reánk maradt munkássága a bártfai Kálvária-oltár és ugyaninnen a kassai dómba került Utolsó vacsora-oltár képeiből tevődik össze.[1] Ez utóbbi oltár ma már csonkán áll a kassai dómban. Myskovszky leírásában[2] részletesen jellemzett külső, merev szárnyainak még egykori létezése is teljesen feledésbe merült. Annál szerencsésebb nyereség számunkra, hogy a Szt. Borbálát ábrázoló egyik táblát a budapesti Nemzeti Múzeumból a Szépművészeti Múzeumba került raktári anyagban találtam meg. Ezen a Borbála-táblán, mint oltárainak külső képein mindannyiszor konzervatívabb felfogású és még a bártfai Borbála-oltár festőjéhez is közelálló, de jobb formaérzékű műhelytársának ecsetjét érezzük.

Jelentékenyebbek az oltárok belső képei, melyeken a kassai passió-mester stílusának előkelő folytatója lép elénk. Kitünő formatudásával, biztos tér- és egyensúlyérzékről tanuskodó komponálásával, tarkaságban is összhangzatos kolorizmusával — a passió-mestert is felülmúlva — a müncheni Jan Polackra jellemző törekvések szoros közelségébe jutott. Ezek a bártfai oltárok, továbbá a kassai (1477) és a szepeshelyi (1478) főoltár,[3] valamint a lengyelországi wartai Mária mennybemenetele-oltártábla[4] (Franciszek de Sieradz?) adják a boroszlói Borbála-stílusból is gyakran kölcsönző azt a fontos stílus-komplexust, amely végeredményben is Jan Polack művészi törekvéseit készíti elő. Igy alapot szolgáltat ahhoz, hogy a nagy müncheni mester stíluseredetét és kapcsolatait működése területén kívül necsak szülőhazájában, hanem a kassai iskolában is indokoltan keressük.

IX.

A SZEPESI FESTÉSZET HELYZETE A XV. SZÁZAD HETVENES ÉS NYOLCVANAS ÉVEIBEN. — ÖSSZEFOGLALÁS

Az előadottak szerint az 1470-es években a Felvidék mindinkább elevenebbé váló művészi életének súlypontja Kassára esik és az előző évtizedben nekilendült tevékenység és formakeresés is Kassán hozza meg érett gyümölcseit. A Szepesség viszont, mely a mateóci mesterben az elindulás nagy tényét nyujtotta, a fejlődés iramában lemarad, kis időre háttérbe szorul és — a fennmaradt emlékanyag mennyisége és minősége után ítélve — az oltárkereslet kielégítését csak szerény képességű festők szolgálták. Jó példa erre az 1474. évi nagylomnici — ma már teljesen átfestett, de Divald felvételén, régi állapotában megörökített — Mária-oltár festője, aki, ha gazdagabb részletezéssel is, de még mindig a provinciális svábóci festő száraz szellemi örökét rágja.

A pangó művészi atmoszféra látszólag kedvez annak a munkabíró és mozgékony festő-faragó tevékenységének, aki nemcsak a Szepességen, hanem ennek hatóterületén Liptóban is szétszórja jól begyakorolt és tetszetős hatású, művészi frazeológiájának termékeit. Ez a festő és feltehetőleg egyben faragó, dolgozatunk elején a szepességi Mária-oltárok mesterének elnevezett tipikus felviděki — valószínűleg lőcsei — oltárkészítő. Oeuvrejét Divald nyomán[5] a szmrecsányi főoltár mesterének elkeresztelve,

[1] Genthon István: i. m. 62, 79. l.
[2] I. m. 55—56. l.
[3] Csánky Dénes: Szepeshelyi táblaképfestészet a XV—XVI. században. Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei VIII. k. Budapest, 1937. 23. l.
[4] M. Walicki: Domniemane dzieło Franciszka z Sieradza. Sprawozd. Pols. Akademji Umiej. 1932. — Stilstufen der gotischen Tafelmalerei in Polen im XV. Jahrhundert. Warszawa, 1933. 38—39. l. — T. Dobrowolski: i. m. 74. l.
[5] Szepesvármegye művészeti emlékei II. Budapest, 1906. 44. l.

főoltár közel egy évtizeddel előzte meg az olkuszi oltár elkészültét (1486). Továbbá a külső szárnyak külső képeit a Dominikánus-mester öregkori műveinek tartja és a feltűnő különbséget gyors stílusfejlődéssel igyekszik magyarázni. Részletező finomsága azonban ellentétes a Dominikánus-mester mindenkor vaskos és sommázó realizmusával. Ez a jeles képességű, de maradi festő szorosan a boroszlói Borbála-oltár morfológiájához méri mondanivalóit,[1] mintahogy a belső képek kitünő festője is meg-megüti ezeknek a régi művészi emlékeknek a hangját.

Ugyanezeknek a törekvéseknek szelleme vezeti a nyolcvanas évek krakói festészetének másik kitünő egyéniségét, a krakói Wawel Mater dolorosa oltárának festőjét, akit a lengyel kutatók, köztük Walicki is a sziléziai Stanisław Dürink-ben, IV. Kázmér lengyel király udvari festőjében gyanít és változatos külföldi hatások egész szövevényével vesz körül.[2] Előkelő hangú stílusában a nürnbergi Pleydenwurff közvetítette erős németalföldi befolyások mellett még mindig találunk kapcsolatokat a Borbála-mester iskolájával. Formanyelvét, valamint finom színkultúráját — mint már Gerevich Tibor megfigyelte[3] — a kassai Erzsébet-mesterhez is közelállónak érezzük.

A három kassai mester stílusa és művészi öröke határozza meg a század hátralévő évtizedeiben a kassai műhelyek egész Sárosra kiterjedő festészeti törekvéseit is. A kassai főoltárral már kapcsolatba hozott[4] bártfai Krisztus születése-oltáron és az egykori eperjesi főoltár (1490) teljesen átfestett képein kívül ezúttal két határozottan körvonalazható festőegyéniséget emelünk ki, kiknek munkássága is a kassai főoltárhoz kapcsolódó műhelyek széleskörű tevékenységét igazolja.

Az egyik név szerint is ismert, a bártfai Szt. Egyed-templom Mager Veronika kápolnájában álló, 1489. évi Mária-oltár számadásában megemlített „Severinus pictor", aki az oltárszárnyak négy külső képéért 2 forintot vett fel.[5] E képek Myskovszky[6] és Divald[7] említése óta — dacára a név szerint ismert festőnek — teljesen elkerülték az újabb kutatás figyelmét. Műveinek összegyüjtése, festőnk hovátartozásának megállapítása művészettörténeti kutatásunk régi mulasztását pótolja.

Az elpiszkolódott és rongált állapotú táblák stíluskritikai vizsgálata a templomban Severinus festő további két, ugyancsak jellegzetes formanyelvű munkáját fedezteti fel és pedig az Árpádházi Szt. Erzsébet[7] és az 1485. évi Mettercia-oltárok tábláit. Bártfai alkotásai kisebb igényüek és kvalitásúak, művészi képességeinek teljességét a kassai székesegyház híres Mária halála-oltárán és ugyaninnen Berkire, majd onnan a budapesti Szépművészeti Múzeumba került kettősszárnyú Mária mennybemenetele-oltáron mutatja be. Öt oltárának fennmaradt 48 képén egy ábrándos lelkületű, drámai akcentusoktól tartózkodó, eleven színérzékű, de kvalitásban ingadozó festő egyénisége bontakozik ki előttünk. Iskolázottságát a kassai főoltár Mária életefestőjénél nyerhette. Mesterének morfológiáját követi még a bártfai Szt. Erzsébet-oltár képein is, melyek — mint ismeretes — a nagy Erzsébet-ciklus kisigényü, leegyszerüsített másolatainak készültek. Plasztikai díszítésü szekrény-oltárain mindannyiszor egyazon, és pedig szintén kassai iskolázottságú faragó kezemunkájára ismerünk, akit a fentebb említett számadás Steffen Tarner (Tornai István) névvel jelöl meg.

[1] M. Walicki : i. m. 31. l.
[2] I. m. 34—35. l.
[3] I. m. 121. l.
[4] Divald Kornél : i. m. 144. l. — Genthon István : i. m. 79—81. l.
[5] Dr. Iványi Béla : i. m. 344. l. 2302 r. Közli Divald Kornél : Magyarország csúcsíveskori szárnyasoltárai I. Budapest, 1909. 25. l.
[6] I. m. 64. l.
[7] A bártfai Szent Egyed templom. Arch. Ért. XXXVII. k. 1917. 114. l.

zását az ország határán túl azokban az alkotásokban (Apostolvértanuságok bécsújhelyi mestere és iskolája stb.), amelyek éppen — mint korábban már ismeretes[1] — a frank festőiskola egyenes leszármazottainak tekinthetők. Hogyan sugározhat tehát egyszerre frank hatást olyan mű, mely nem abban a stílusban, hanem más törekvésből fogant? Ez az önmagának is ellentmondó megállapítás a fénykép-összehasonlításokhoz igazodó irodalomnak ürügyül és hivatkozásként szolgálhat majd arra, hogy a kassai főoltár stílusának eredetisége kétségbevonassék és ezzel az a nürnbergi irányzat másod- vagy harmadlagos derivátumává süllyesztessék. Az Erzsébet-mesternek hazai előzményekből kisarjadt stílusát a kor általános tendenciájának megfelelően a németalföldi befolyás erősödése irányítja. Művészi mentalitása távol áll a frank származású és a flamand Rogier van der Weyden művészetéből kiindult Friedrich Herlin[2] kissé száraz stílusától, aki a nürnbergi festészethez közelebb álló ulmi Hans Schüchlin mellett a sváb földön a németalföldi irányzat egyik főképviselője volt.

A kassai főoltár harmadik mesterének, a Mária-ciklus festőjének helyzetét a két első mesternek stílusformáló egyénisége szabja meg és a három festő külön-külön determinálható művészi megnyilatkozását a multból eredő közös szellem foglalja zárt művészi egységbe. Morfológiája a passió-mesterével rokon, sőt néha azonos is vele, a részletekben és a táj szépségeiben elmerengő szelíd lírája viszont az Erzsébet-mesterhez viszi közel.[3]

VIII.

A KASSAI FŐOLTÁR MESTEREINEK HATÁSA A KRAKÓI ÉS A KASSA-SÁROSI FESTÉSZETRE

A kassai főoltár stiláris előzményeit Sárosban, Krakóban és vele összefüggő művészi területen találtuk meg. Bizonyára nem véletlen tehát, hogy a stíluskisugárzás iránya is ugyanerre vezet. A főoltár mestereinek lengyelországi működését még a stíluskritika segítségével sem tudnók bizonyítani és így a három vezető kassai mesternek, köztük elsősorban az Erzsébet-mesternek hatását eddigelé csupán lengyel festők (Magister Petrus Polonus pictor, Bochniai Miklós) kassai tartózkodásával, stílusközvetítő szerepükkel magyarázhatjuk.

Walicki hozta először összefüggésbe[4] a kassai főoltárral a Krakótól északnyugatra fekvő Olkusz híres Mária-oltárát. Festőjében (HP. monogrammista vagy Lublini Ádám) az Erzsébet-mester hűséges és kitünő követőjére akadunk. A két oltár között fennálló rendkívül szoros formai és kompozicionális rokonsággal — érthetetlenül — ismét „a lengyel részvétel aktív szerepét" kívánja Walicki igazolni, holott a kassai

[1] Otto Benesch: Die wiener Tafelmalerei im Zeitalter Friedrichs III. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte VII. 1930. 185—187. l.

[2] Die Werke Friedrich Herlins von Ernst Buchner. Münchner Jahrbuch der bildenden Kunst XIII. 1923. 1—51. l.

[3] Walicki a kassai okiratokban talált lengyel mesternevek (Wlodarsch Lőrinc, Bochniai Miklós) alapján lengyel művészek részvételét igyekszik bizonyítani (i. m. 8, 13, 30. l.) a kassai főoltáron. Wlodarsch, „moler von Crocka" nevével azonban csak 1505-ben találkozunk először, polgárjogot is csak 1512-ben nyert. (Kemény Lajos: A kassai Szt. Erzsébet egyház történetéhez. Arch. Ért. XVII. k. 1897. 45, 415. l.) A főoltár keletkezése után három évtizeddel későbbi feltűnése, ilyenformán teljesen kizárja szereplését a főoltár munkálataiban. Bochniai Miklós, vagy egyáltalán a főoltár keletkezési idejével egybeeső és csupán névszerint ismert mesterek szerzőségét illetőleg Genthon Istvánnak (i. h.) már korábban kifejtett cáfolatára hivatkozunk. Walicki, következtetésének igazolására felhozza, hogy „a képek egyike W. betűvel van szignálva". Ez utóbbit Walicki, mint a régi magyar kutatás is, tévesen vélte a festő mesterjegyének. E kérdésben Genthon István álláspontja (i. h.) a helyes, aki a wartburgi lakoma képén négy tányéron is látható M vagy W alakú jelzést fémbélyegnek tekintette.

[4] I. m. 28—31. l. Továbbá Gerevich Tibor: i. h.

Polony Elemér festői világa

Amerikai magyar festő — vagy Amerikában élő magyar festő *Polony* Elemér? A két meghatározás első pillantásra akár szinonimának is tetszhet, ám a valóságban két — nagyon is — különböző fogalmat határol körül. Az első — az amerikai magyar festő — honosodott: amerikaivá vált, a „magyar" jelző a nemzetiségére utal, nem a szellemi eredetére, nem a rokonságára. A másik — az Amerikában élő magyar festő — két világot kell, hogy egységbe fogjon: a kibocsátót és a befogadót. Mégpedig erővel és szerencsével, nehogy a két világ határán rekedjen, s itt afféle szellemi hontalanná váljon.

Evvel a mértékkel mérve most már: amerikai magyar festő, vagy Amerikában élő magyar festő Polony Elemér? Nos, az egyenes kérdésre egyenesen felelve — s érvül a Nemzeti Galériában bemutatott kiállítását használva — Polony Elemért nyugodt lélekkel Amerikában élő magyar festőnek mondhatjuk. Dilemmáit is, eredményeit is ez a körülírt kettősség magyarázza.

Hiszen a művészetében megfogalmazódó, majd műveiben megoldódó kérdések mintha csak a magyar piktúra töprengéseit szőnék tovább: a színek szerepe, az ellentétek egysége, a formák kezelése mind-mind megtalálhatja a maga párját a magyar környezetében. És megtalálhatja a forrását is. Hiszen ha Polony Elemér pályakezdésének időszakára nézünk, a mesterei — Aba Novák Vilmos és Rudnay Gyula — nevével, s munkásságával jelölhető kettősséget és egységet erőszakolás nélkül vezethetjük tovább — akár Polony Elemér mai romantikájáig.

Az Amerikában élő magyar festő fogalmába azonban, természetesen, nemcsak az idehúzó szálat, de az odakötözőt is látnia kell annak, aki elfogulatlan szemmel vizsgálja ezt a kétgyökerű-kettőslombú teljesítményt. Ilyen mindenekelőtt Polony Elemér festészetének elfogulatlansága: az a nyugodalmas fölény, amivel a kép formái megadja — az a biztos kezű egyensúlyteremtő képesség, amely — vélhetőleg — nagy mozaikmunkáin csiszolódott. Ahogyan önálá egymás mellé kerülnek, s viszonyokba rendeződnek a színek, az elvitathatatlanul a nagy méretekben dolgozó, tehát nagy tereket átlátó festő biztonságérzetéről beszél.

Polony Elemér „amerikai magyar"-ságának azonban van egy másik arca is. Ez töprengőbb, s furcsamód nehézkesebb is. Mégis, felettébb rokonszenves. A rajzoló Polony vonásait viseli ez az arc. Töprengő, s éppen nem könnyed a világ és a szemlélet, mely benne tükröződik. Sőt, szenvedő, s ebben — nem pedig csak formarendjében — Szalai Lajos rokona. Kiállításának egészét tekintve úgy tetszik, mintha Polony ezekben a lapokban fogalmazná meg kétségeit, a festő munkásságába be nem férő rokonszenves bizonytalanságait.

—th

A hódmezővásárhelyi tárlatok negyedszázados jubileuma alkalmából retrospektív kiállítás nyílik meg — Tóth Dezső kulturális miniszterhelyettes beszédével — június 8-án, pénteken, este fél hétkor a Műcsarnokban.

MNy 79 június 2.

...törvényhozási ciklus lejárta előtt tartják. Olaszországban tíz év leforgása alatt immár harmadszor szólítják az urnákhoz idő előtt a választókat. A kereszténydemokraták és a jobboldali erők mindannyiszor azt próbálták elérni általuk, hogy csökkentsék az OKP tömegbefolyását és a kommunistákat távol tartsák a kormánytól. Ami az 1972-es és az 1976-os választásokat illeti, tervüket nem tudták valóra váltani, hiszen az OKP előretört, most azonban azt jelzik a legutóbbi hangulatfelmérések, hogy az OKP néhány százaléknyi szavazatot veszíthet az 1976-ban elért kimagasló 34.4 százalékos eredményéhez képest, viszont a kereszténydemokraták tosítva jogos és tisztességes követeléseiket, mindenekelőtt azt, hogy *munkához juttassák* őket. (Olaszországban jelenleg csaknem egymillió fiatal vár első munkaalkalomra.) Longo csak egy dologra figyelmeztette őket: ne forduljanak el a munkásmozgalomtól, az OKP-tól, mert boldogulásukat csak velük együtt kereshetik. Óva intette őket, hogy szavazataikat olyan szélsőséges pártokra adják, amelyeknek célja a munkásmozgalom és vezető pártja, az OKP gerincének eltörése, és amelyek megtévesztő szólamokkal, álforradalmi demogógiával leplezik ezt a céljukat. Utalt arra, hogy ezek a pártok gyakran a jobboldal és a szélsőjobboldal céljait szolgálják.

Brüsszeli vélemény

A SALT-2 után pozitívabb párbeszéd kezdődhet a Kelet és a Nyugat között

Brüsszelből jelenti az *MTI:* A Kelet és Nyugat között most talán pozitívabb dialógus kezdődhet — ez volt mind a résztvevők, mind a megfigyelők egyöntetű véleménye a NATO-külügyminiszterek csütörtökön véget ért nyári ülésszaka után. Ez a vélemény természetesen annak következtében alakult ki, hogy megtörtént a megegyezés a SALT—2 ügyében. A miniszterek azt is elhatározták, hogy az egyezmény aláírása után, a teljes szöveg ismeretében Brüsszelben a NATO-országok állandó képviselői üdvözlő nyilatkozatot hoznak nyilvánosságra. Kisebb kétségeket a SALT—2-vel kapcsolatban csupán a francia külügyminiszter hangoztatott, ennek oka is Franciaországnak a nukleáris „önállóság"-hoz való ragaszkodásában keresendő.

Az európai NATO-országok kormányai azt várják, hogy a SALT—2-t azonnal követi a SALT—3 tárgyalások megindítása és hogy ezek a tárgyalások „nagyobb biztonságot" eredményeznek Nyugat-Európa számára. Több nyugat-európai külügyminiszter azt szeretné, ha közvetlenül résztvehetne a SALT—3 tárgyalásokon, erre a reményre azonban hideg zuhanyként hatott az amerikai külügyminiszter kijelentése, miszerint a nyugat-európaiak részvétele a SALT—3 tárgyalásokon „lehetséges, de nem valószínű". Vance mindazonáltal biztosította kollégáit, hogy valamilyen formában bevonják őket a megbeszélésekbe, ha másként nem, állandó konzultáció formájában.

A külügyminiszterek, a korábbi várakozással ellentétben, részletesen foglalkoztak a Varsói Szerződés tagállamai külügyminisztereinek buda-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁJ 18

DAILY NEWS

Polonyi Elemér

1021

Elemér Polonyi's show at the National Gallery

Hungarian-born New York painter

Elemér Polonyi, the Hungarian-born New York painter whose show of paintings and graphics is open at the National Gallery, graduated from the Budapest Academy of Arts in 1938. He won a Szinyei Merse Prize (named after painter Pál Szinyei Merse 1845-1920) in 1939. He spent one year of studies and work in Rome on a scholarship and went on to Florence where he contributed works to several exhibitions.

He has been in the United States since 1951. A few years later, in New York, he won the first prize of a big competition, and this gave him an opening to rise in the world of art. His crucial first prize win was for a mosaic picture and he has since created numerous mosaic murals for public buildings in New York.

His travelling show has been on a tour of Europe since September, 1978. Its stages preceding his present show at the National Gallery included Frankfurt, Munich, West Berlin and Hamburg.

Reared at the Academy (under Gyula Rudnay) in the realist and naturalist tradition, his early canvases show a preference for sombre, gloomy colour schemes (largely under Rudnay's and Mednyánszky's influences). His art began to loosen up, both in shape and colour, after the war, when his approach began to turn towards the abtsract. "Imagination gained more scope in my work," he says, adding, however, that "no matter how abstract an artist may be, he is tied to real-life experiences."

His present pictures reveal a synthesis of the contrast effect and harmony of colours and form.

Zs. Bajkó Révész

The Lion Tamer. Pen and ink drawing

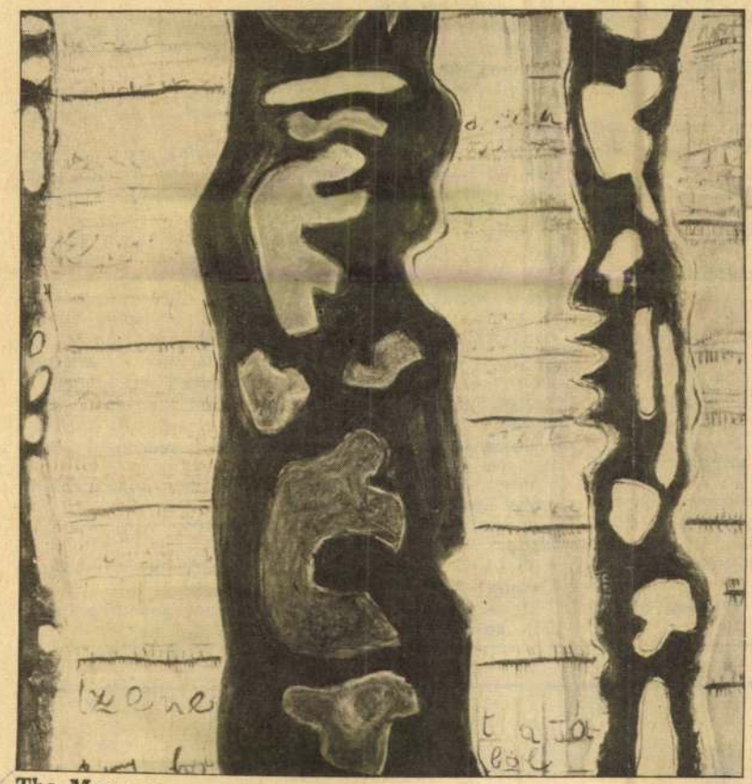

The Message

Radio Budapest's English Language Course

BACK TO GALAXY 'X'

(3rd programme, 19.05 Friday, 18th May)

Episode 29

Here are some excerpts from Episode 29:

Narrator: Suddenly everything seemed to have come to an end—O. H. Hope had died, and Greg had summoned the professor back to Galaxy X. Heckle now realized his only hope of getting the formula again was through Prim, so he continued to question her. She stuck to her story that she had thrown it away, and the president insisted that he had never seen it.

Prof.: But I can't go back on my own and leave the president here! He may be in danger or-or I don't know what!

Greg: Listen Prof., there's no choice. You've got to come unless you want to risk being too late for the migraiton. Life on Galaxy X is getting hard now. No one can live here without oxygen, you know. Pack your bags and get out to the time ship. You've got to leave today.

Narrator: The professor climbed into the timecraft and was launched into space and time.

Prof.: Greg! Greg! Can you hear me? I'm on my way back to Galaxy X!

Greg: Hello Prof., I can hear you. Are you all right?

Prof.: Yes fine, but what's wrong? You sound as if something's wrong.

Greg: I'm afraid something is wrong, Prof. You haven't got enough fuel to get back. It must have been something to do with the time you spent on earth, I think. You will have to make a stopover halfway in about the 25th century and try and fuel up.

Prof.: Greg! I have an idea! Couldn't I stop in the 23rd century?

Greg: Why the 23rd?

Prof.: Then I could try and find N. O. Hope. Perhaps he'd be able to help me.

Greg: All right then, Prof., stand by and I'll programme you in to 23rd century earth and N. O. Hope!

Space echo voice: Welcome to Earth, space visitor. I am N. O. Hope, guardian of the Earth. You're quite safe, I'll guide you down to a safe landing.

Prof. (to herself): Where is the voice coming from? And that's not N. O.Hope's voice. The voice on the tape was quite different.

Voice III: You are coming into the atmosphere now, [illegible] am N. O.Hope, [illegible]u in...

[illegible]voman's voice.

[illegible]rof. you need the

[illegible]'re coming down [illegible]ntil I give word.

[illegible] several different

[illegible]u may open the [illegible] waiting to greet [illegible]ft.

[illegible]a picture of the

[illegible]! Proceed to the

Prof.: Greetings! There's nothing here but strange metal structures—no people, no life at all. Lucky I didn't take off my time-space suit.

Voice I: Enter! Welcome! I am N. O.Hope, guardian of the Earth since the inhabitants all left in the great migrations when oxygen ran out. I am a robot. I have been left to guard the Earth. Who're you?

Prof.: I am Professor Middlebrow.

Voice II: Where do you come from?

Prof.: From Galaxy X in the 31st century.

Voice: From the future! So you came in a time-ship! That was always my dream.

Prof.: It was my ancestors who left Earth in the great migrations and eventually settled in Galaxy X.

Voice II: So they found a home! How wonderful! But why have you come back, sister? There's no oxygen here.

Prof.: I came back because I found the safe you sent into space, and I managed to break the code.

Voice I: You found my message? And how did you break the code?

Prof.: I have a Hungarian friend in Galaxy X and together we discovered the hidden code in O. H. Hope's tapes and papers.

Voice IV: And what was in the safe? Could it have saved us?

Prof.: It could have helped: we found 3 tubes of Instant Oxygen. The oxygen in Galaxy X in running out now, and this instant oxygen has helped us survive while we prepare to migrate.

Voice III: But why did you come here?

Prof.: I went to 20th-century Earth first to try and find your great-great-great-grandfather who invented Instant Oxygen. I wanted to get the formula so we could make it for ourselves.

Finally here is the end of the episode. When you listen, try and fill in the blanks:

Voice II: And have you found the formula?

Prof.: No. I dian't have enough time. I have to return to Galaxy X, so I can join the 1.... But my time-ship is running out of fuel. I came here to see if I could get fuel.

Voice I: You shall have fuel, sister of space. Millions of 2..... fuel was left here. But first tell me: did you meet O. H. Hopp?

Prof.: No. He died before I could meet him.

Voice II: Yes—and his dying words were "coincidence".

Prof.: That was the 3....at breaking the code. But tell me something. I didn't expect to find a robot here. I thought I'd find Hopp's great-great-great-grandson. What happened to him?

Voice I: O. H. Hopp had no children. He was an 4. ... He invented a new type of robot, a computer with feelings: that was his brainchild. It was kept in great secrecy and scientists spent their whole lives 5....his original robot. From his brainchild came generations of newer and more advanced robots. My successors went with the migraiton, but I remained behind to monitor the Earth and guard our planet.

Prof.: Now I understand—a computer has many voices.

Voice I: What a shame you didn't succeed in finding the formula.

Prof.: Did you hope that one day people might come back to Earth again?

Voice I: There's always hope. My very name is Hope.

Prof.: If only I had found the formula for Instant Oxygen!

Voice II: Never lose hope! If your generation cannot make oxygen another will.

1984. V. 22. TV-1. 21. 00 /Knó/

Studió '84

- A Budapest Kiállitóterem plakátja Poloni Elemér festő-művész kiállitását hirdeti. A művész ma Amerikában él.

ki, hogy minél jobban tudni. Akármilyen anyagot próbálunk megmozgatni.

- Ezek a képek sok-sok borzalmat ábrázolnak. Ennyit élt Ön át? Vagy ennyitől fél, vagy ennyitől félt bennünket? Egyáltalán miről szólnak ezek a képek?

- Inkább az utóbbi! Féltem az emberiséget! Ezek felkiáltások! Hogy vigyázzatok! Valmi közeleghet, ha nem vigyázunk! Az ember halandó, de azért szeret az örök élet felé nézni és ezt a szemléletét nehéz ugy ábrázolni, hogy az figyelmeztetés is legyen.

- zene - kiállitás

Egykoron azonban itthon, Aba-Novák tanitványa volt.

- Milyen mester, milyen pedagógus volt Aba-Novák?

- Aba-Novák? Egy nagyon-nagy, remek pedagógus volt. Az iskolája iskolát teremtett. Ő maga egy kiváló mester volt. Kiváló grafikus. Szinei szürkéből indultak ki és tendenciája az élénk, pirosak, sárgák, zöldek és főleg a fehérek. Szóval a fő, a két fő szine a fehér és a szürke volt. S közben megélénkitette a pirosakkal és sárgákkal, vagy zöldekkel.

- Hogyan tanitott? Mit lehetett tőle tanulni?

- Tőle? Grafikát. Rajzolni nagyszerüen lehetett. Olyan kiválóan tudta értékesiteni az ő tudását és átvinni az ő tudását, azt a nagyszerü tudást, a grafikai készségét. Ha volt valakinek grafikai készsége olyan nagyszerüen tudta átplántálni a növendékeibe. Persze, voltak olyanok, akik nem fogadták el. Én a kettő között jártam. Őt elfogadtam, de próbáltam megtartani bizonyos pontig azt a szemléletet, amit már kezdettől fogva magamnak vallottam.

- Mennyire fogadta el Aba-Novák, hogyha valaki mást csinált, mint amit ő?

- Ő elfogadta. Ő nem akart kis Aba-Novákokat teremteni. Ilyen nagy egyéniség és ilyen gazdag tudással nem lehet nem kis Aba-Novákokat teremteni.

- Milyen ember volt Aba-Novák?

- Nagyszerü ember volt! Ennél többet nem mondhatok! Nagyszerü ember volt.

- És milyen, mi maradt meg a szellemiségéből, ezen kivül?

- A dinamizmus. Azt hiszem, hogy ennél több nem is maradhatott volna belőle meg. Mert ez a legfontosabb. Ő volt a dinamikának az apostola.

- Mégis ez a kiállitás, ahogy a képeket nézem, nem nagyon érzem az ő hatását. Tényleg nincs? Vagy én nem értek hozzá eléggé?

- Nem! Maga ért hozzá! Nincsen! Hatása. Nem is maradt meg benne az a, az a - hogy mondjam - közvetlen hatás, ami mondjuk stilusbelileg jelentkezett volna bennem. Nem maradt meg bennem, de a tudásnak a maximumra való fejlesztése, az megmaradt bennem. Tehát azt, amit ő célul

DA...

from the wires of the News Agency MTI
BUDAPEST

Neueste N...

Multiple Soviet spaceshot

Moscow, April 27 (TASS/Reuter) — The Soviet Union had launched a record number of eight unmanned earth satellites from one carrier rocket.

The satellites, numbers 336 to 343 in the nine-year-old Cosmos research series, were launched on Saturday.

The previous highest number of Soviet satellites launched from one rocket was five—a feat achieved three times in 1965.

The eight satellites launched on Saturday were all circling the earth close together once every 115 minutes on a high circular orbit —1,500 km (938 miles) at its furthest and 1,400 km (875 miles) at its nearest.

The first time to Soviet Union launched more than one satellite using one rocket was a long ago as January 1964, when Elektron 1 and Elektron 2 were blasted off into different orbits.

US air losses over Laos

Saigon, April 27 (AP) — The US command announced today the loss of two American aircraft, including

Sihanouk returns to Cambodia?

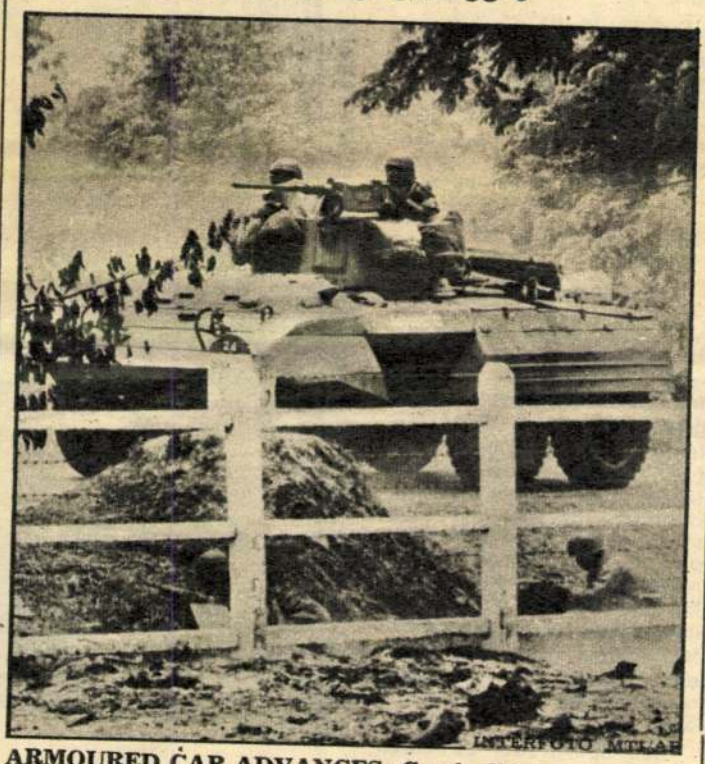

INTERFOTO MTI-AP

ARMOURED CAR ADVANCES: Cambodian government soldier atop an armoured car fires the machine gun. Troops in the ditch beside the road crouch low to the ground during fighting around Saang, Cambodia

Vientiane/Laos, April 27 (AP/Reuter) — Deposed Cambodian chief of state Prince Norodom Sihanouk will fly to Cambodia "in the very near future" to take control of a provisional government, western diplomatic sources here said today.

They said Sihanouk would ly into one of Cambodia's orth-eastern provinces ad- oining South Vietnam, which now are occupied and ontrolled by guerrilla for- es.

Asked whether the move ould come within a week, ne source replied: "Yes, hat is my information."

Sihanouk has been expect- d to return to Cambodia to ead his supporters in a rive to oust the government nat overthrew him March 8, but the sources did not ay whether the prince ould remain in Cambodia r fly out again to Hanoi or eking after announcing the ormation of a new govern- ent.

The predication by know- dgeable diplomatic sources ere came in the wake of a ported secret meeting last eek between Sihanouk and e leaders of the Democratic epublic of Vietnam, the ational Liberation Front d the Pathet Lao.

Hanoi's Vietnam News gency (VNA) said the con- rence, held last Friday and Saturday at Sihanouk's initiative, resulted in a pledge of unspecified mutual assistance to defeat the United States.

VNA reported the conference was held in a locality of the Lao-Vietnam-China border area.

Wooden crates arrive at Phnom Penh

Phnom Penh/Cambodia — (Reuter) — An American Air Force C-130 transport plane arrived at Phnom Penh's heavily-guarded airport today and began unloading large wooden crates while Cambodian troops kept guard nearby.

It appeared to observers at the airport that military supplies were being unloaded from the four-engined Hercules, which was planted in the camouflaged colours of US aircraft in South Vietnam.

But, there was no way of confirming what was in the two dozen crates.

Uniformed US airmen supervised Cambodian workers manoeuvring the crates on the nearby trucks.

Last week four Caribous landed by night at the airport after it had been closed to international traffic, bringing in weapons sent by the South Vietnamese government with American approval.

World Cup rally

Citroens lead team,

Polony Elemér

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DAILY NEWS-NEUSTE NACHRICHTEN
Budapest

1970 APR 28

Exhibition of Elemér Polony's works

1021

Paintings by Elemér Polony, sometime disciple of 20th-century Hungarian "classic" painters Vilmos Aba-Novák and Gyula Rudnay, are currently on show at the display rooms of the Hungarian Institute of Cultural Relations.

Elemér Polony, born in Gyöngyös, north Hungary, is resident in the United States. He staged his first exhibitions in Budapest, in 1940 and 1943, respectively. The status he has achieved since then in the international painting world has been marked by a series of exhibitions in various cities, following the first shows in Budapest.

He has built up his own specific world of forms and tonal values. The subject matters and titles of his abstract works, oil paintings and drawings, suggest an "expressionist" world in feeling and expression alike, while the solutions are tackled with genuine mastery and skill in colour and composition.

In the picture "The Memory of Marble," spots flit around in ivory-white and blue shades. "Spring" presents a yellowish-green background of buds from which emerges a rather grim and fraught color pattern. "Reality Sinking Under" (or "Dream") super-imposes layers, and white, red and amethyst stripes emerge from, and recede into, a dark background. The viewer almost makes out forms and shapes, but certainties, representational impressions, escape him again. He realizes that there is an endeavour on the artist's part to retire into the "subconscious," into uncertainty.

"Sun Split in Two," composed with a vertical axis, is presented by Polony as a shining grey phenomenon, with some veiled effect at the same time as if a sunspot were dulling the light-emitting surface. In the composition titled "The Correlation of Forms," the "points of gravity" are also arranged along horizontal and vertical axes. This specific dual-axis character gives Polony's paintings internal movement with staccato effects, without completely freeing their entire dynamism.

His two largest canvases: "The Nest" and the above-mentioned "Reality Sinking Under" prove that Polony, while applying mineral-colours (heliotrope, amethyst, fluorite shades and scintillations), strictly defines the alignments and bearings of his compositions—in spite of the apparent spontaneity.

Graphic art works

His artistic world is reflected even more spectacularly by his graphic compositions, made up of rhythmic arrangements of small geometric and ornamental motives, which remind the viewer of the playfulness of a Miro. Those numbered 5. to 8. are organ-rose in tone, while the others are brown and blue. Some of them reflect Mexican inspiration, the viewer can distantly associate them with totem poles or statues, like the basalt statues of the Olmeks.

The list of exhibitions, at which this Hungarian-born artist displayed his works, is truly impressive: Galleria di Roma in 1948, the Vatican in 1950, Kansas City Museum in 1952, the Kennedy Gallery of New York in 1963, the Carnegie Endowment Exhibition in 1964, the American Council Exhibition in 1965. One-man exhibitions were staged by him in the Rotary Club of Florence in 1950, in the New York Architects' Club in 1957, in Angelesky Gallery in New York in 1960, in the Fairleigh-Dickinson University (Teaneck) in 1966.

Elemér Polony has remained an artist with an inherent Hungarian artistic vision, although now bearing a stamp of his international successes which have given his work added amplitude and formal wealth.

—bozóky—

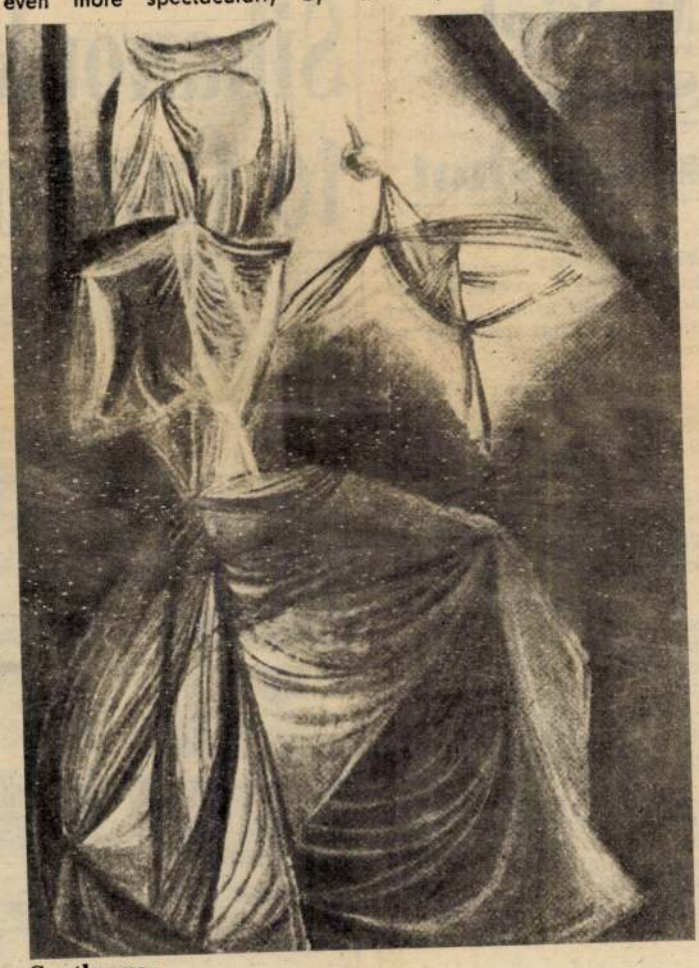

Soothsayer

Sun Split in Two

1979.V.7.Kossuth, 12.oo/KJné/
Déli krónika

1021

Polonyi Elemér festő- és grafikusművész

- Polonyi Elemér New Yorkban élő magyar festőművész vásznait és grafikáit május 27-ig láthatja a nagyközönség a Nemzeti Galériában.
Hegedüs Pé tert halljak.

- Az első dicséret a rendezőé, Dr.Szinnyei Merse Annáé.
A képeket ugy helyezte el, hogy azok valósággal csalogatják egyre beljebb és beljebb az embert, hogy az első látvány okozta meghökkenés fokozódjék.
Absztrakt képek és tussrajzok váltogatják egymást.
A kiállitás szerezte élmény kettőssége mégsem ebben a tényben, inkább Polonyi Elemér elém tárulkozó müvészetében rejlik.

A meghökkenést az absztrakt kompozickók okozzák. Már a címek is misztikusak: Mozgó galaxis, Stresszi, Viz alatti élet, A kezdet.
Szinei bátrak, erőteljesek, mégsem harsányak. A képek összhatása mégis inkább komor. Ilyen borongós lenne ez a művész ?
Aztán pillantás a tussrajzokra. Csupa lendület, dinamizmus és humor. Még a biblikus képek ihletésü képek szentjeinek szemében is huncutság csillog. A tussrajzokat vörös és kék hangulatvilágitásu budoárokba képzeli az ember, az absztrakciókat pedig csarnoknyi falakra. Ez nem véletlen, az 1952 óta New Yorkban élő Aba Novák tanitvány monumentális mozaik kompoziciói sok amerikai oktatási intézmény falát diszitik.

Térhatás és báj, Polonyi Elemér ~~kettős művészete~~ művészete hatásosan egészíti ki egymást.

A Polonyi kiállitás május 27-ig látható a Nemzeti Galériá ban.

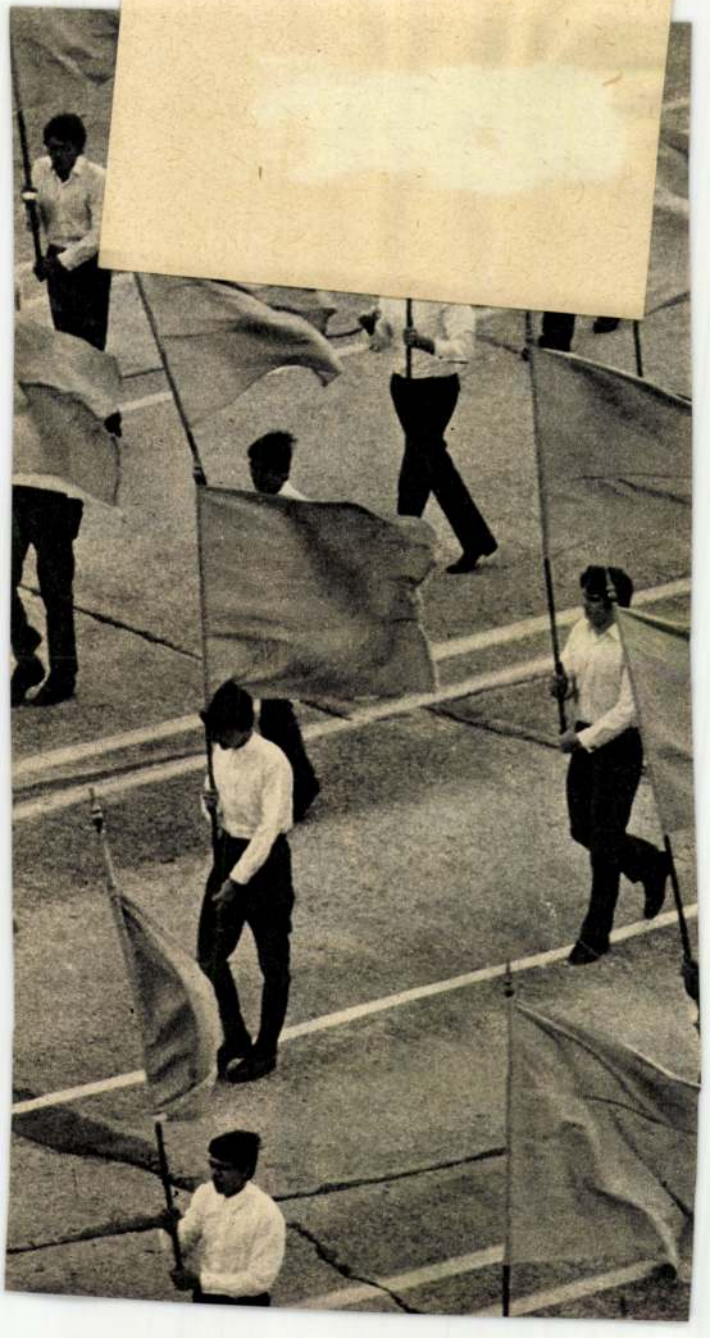

Polony Elemér

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MÁJ 16
MAGYAR HÍREK
Budapest

1971

POLONY ELEMÉR KIÁLLÍTÁSA

A Kulturális Kapcsolatok Intézete és a Kiállítási Intézmények a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítási termében rendezték meg Polony Elemér, az Egyesült Államokban élő festőművész kiállítását. A kiállítás megnyitásán készültek alábbi képeink.

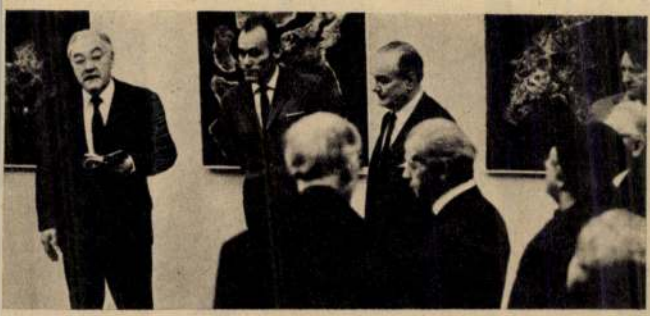

Boldizsár Iván megnyitja a kiállítást

*

Polony Elemér (jobbról) művésztársak között a kiállításon

*

Egy kép a kiállításról: Tavasz

(Jánosi Ferenc felvételei)

*

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Polony Elemér festő- és
szobrászművész

NÉPSZAVA

1984 MÁJ 3 0.

1021

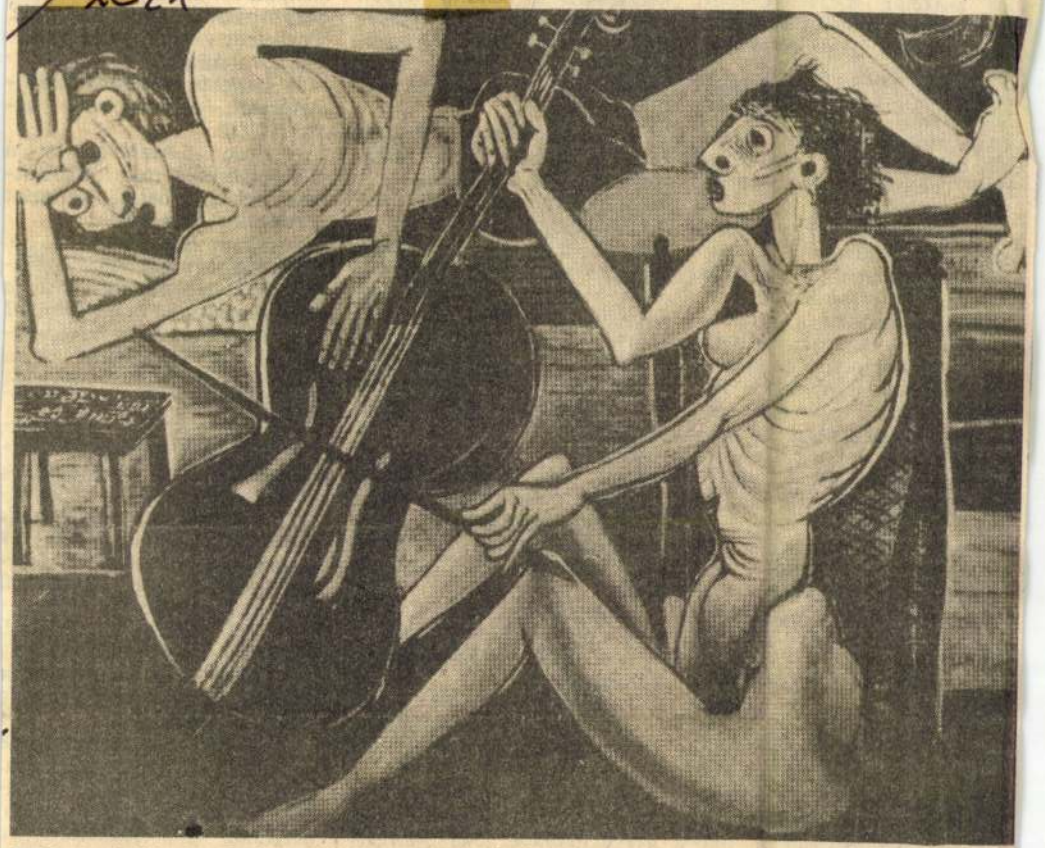

A Szabadsajtó úti Budapest Kiállítóteremben Polony Elemér, Amerikában élő, magyar származású festőművész mutatkozik be május–júniusban. Az egykori Rudnay-tanítvány elsősorban a mitológiai témák iránt érdeklődik, amelyek keretében napjaink emberi problémáiról vall allegorikus-szimbolikus célzattal. Képünkön a Csellószonáta című kompozíció

nyien a Magyar Néphad-
reg katonái, tiszthelyettesei és tisztjei: *tartalékosok.* Néhány napra *felcserélték* a munkapadot a löveggel, a katedrát a harckocsival. Mert most az a feladatuk, hogy néphadseregünk kijelölt egységeinek keretében részt vegyenek a *„Sopron '84" gyakorlaton.*

— Az egység és a magasabb egység tisztjei és tiszthelyettesei nem a mostani mozgósítási gyakorlaton találkoznak először a tartalékosokkal. A parancsnoki kar *rendszeresen kapcsolatot tart* az üzemekkel, intézményekkel, ahonnan behívjuk a hadköteles tartalékosokat — mondja *Ungvári Sándor* alezredes, a politikai munkások egyik vezetője.

— Hogyan fogadták a tartalékosok a behívó parancsot, ami bizonyos időre elszakítja őket a családjuktól, a megszokott munkahelyüktől?

— Kétségtelen, hogy nem zeneszóval indultak a gyakorlatra, de *mindannyian fegyelmezetten vették tudomásul, hogy az elkövetkező napokban katonáskodniuk kell.* És nem is akárhogyan, hiszen nem egyszerűen alaki kiképzésre, hanem *éles lőgyakorlatra és viziátkelésre* hívtuk be őket.

— Honnan érkeztek a ka-

készülnek a
belül sorra
szetre és az
adatokra, a
nyitaniuk ke
mereteiket.

— A tart
tartozói tudj
totta őket a

— Ez had
vonulásukko
let, de *ezek a napok háborús körülményeket jelentenek,* nemcsak a tartalékosok, de a hivatásosok számára is. Most nem levelezhetnek, valamennyiüknek együttesen kell készülniük a feltételezett ellenség leküzdésére.

Harci Zászló — ez a címe a harcászati hadműveletben résztvevőket rendszeresen tájékoztató újságnak, amelyből hadd idézzek egy rövidke kis humoros írást:

„Főhadnagy elvtárs, kérek engedélyt kérdezni!

— Tesék! — feleli a parancsnok.

— Mikor megyünk haza?

— Még el sem kezdődött a gyakorlat, és már menne haza?

— Igen. Ugyanis szívesen hazavinném a feleségemnek azt a kosztot, amit kaptunk. A napokban nősültem és megmutatnám neki, hogy így is lehet főzni..."

— Tehát jó az ellátásuk?

— És a fegyelem?

— Azzal sincs gond. *Valamennyien tudjuk, mi a kötelességünk, mit követel meg tőlünk a haza szolgálata,* és azt igyekszünk is a legjobb tudásunk szerint teljesíteni is.

Somogyi Zoltán szakaszvezető futva érkezik az alegységétől a harckocsihoz, ahol *Évin Sándor* vezérőrnagy, seregtestparancsnok tájékoztatja a hivatásos és tartalékos tiszteket a néhány órán belül elkezdődő éles lőgyakorlatról.

— Mit szólt a család amikor megtudták, hogy egy időre meg kell válniuk egymástól? — kérdezem a szakaszvezetőket.

— A pici lányom sírt, de a feleségem megvígasztalta „Apuka nemsokára hazatér." Őszintén szólva az én arcomat is elöntötték a könnycseppek. De aztán mosolyogtam, mert gyakorlatra kell mennem, nem háborúba.

Schmidt Attila

Polnisch József

Polnisch József, kőfaragó Löcséről, 21 éves korában, 1843-ban a rézmetszők szakosztályát látogatta.

Fleischer Bécs 76. l

Polnisch Joseph

Steinmetz

Geb. in Leutschau

21 J. alt.

1842-43, 1844-45

Bécsi akadémia
Könyvtár

Kard, 1848/49-iki II. 205.

Polonus Petrus

magister, festő

lengyel származásu

Kassán 1474

vrád

e

Nyáry Pál báró:

A lengyel festészet

Bp. 1943. 6. l.

Kassa

Polonus Aurifaber 1394-1396

Arch.Közl.1899. XXI. 116

Polony Elemér M.D.K.

A kecskeméti müvésztelepen, 1931-ben kezdte a tanulmányait. Később Aba-Novák alatt freskófestészetet tanul. 1939-ben a Szinyei-Merse Társaság díját kapja. 1950 óta Amerikában él. A Kansas City-i Jogtudományi Egyetem számára festett neo-klasszikus freskójának az "IGAZSÁG" és az "ÉLET", egy részét itt közöljük.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 48.p.

Polonyi Elemér MDK

1931/32. a kecskeméti művésztelepen dolgozott

Képzőm. FőIsk. évk. 1931/32. 1o6.o.

Polónyi Elemér

Koll. Kiáll. a Mű-
barát termében
1943. máj.

Polóny Elemér melytónusú, rajzosan szerkesztett kompozícióit erősen zárt, feszülten összefoglaló, komor hangulat jellemzi. Csak helyenként izzik át sötétenlátása valami melegséggel, de ez az izzás nem derűsebbé, hanem misztikusabbá teszi a megoldást. Vízfestményei azok, amelyek színesebbek és feloldódottabbak. Érdekesek a haretérről hozott komoly emlékei. Jellegzetes munkája a „Türkmen" című portré és az érdekes „Önarckép"-e. A „Pihenő hadifoglyok" című csoportja, a „Sebesültvivők" mélyen megkapnak. Sajátos színhatásukkal figyelmet keltenek a „Kunyhó", a „Nagybányai táj", a „Hegyoldal" című festményei. Hasonlóan a „Női akt"-ja.

Nyíregyh.

1943. máj. 19.

Polony Elemér

festő

iród

Szépmüvészet

1943. 158. l.

(Hadítudosító

kiállítás.)

ár áldozati cselekményének jelentőségét példázza a
ág térben és időben kifejlő életének középpontjában.
ónyi Géza nemes művészetével e kitűnően sikerült
mutatkozó után alighanem gyakran lesz alkalmunk
álkozni.

A modern építészeti díszként azóta nagy sikerrel
kalmazott új eljárás, a hímes kő, a kiváló festő-
ővésznőnek, Hollós Mattioni Eszternek és néhai Pólya
ibornak találmánya is ebből a templomból, illetőleg
nak új szószékétől indult el hódító útjára. A szószék
helyezése előtt az egyházművészeti kiállításon keltett
ltűnést az ókeresztény művészettel lelki rokonságot
rtó, valóban szakrális jellegű szimbolikájával.

A szószékkel szemben emelkedik a szentély déli
dalán Ohmann Béla kőbefaragott Jézus Szíve szobra.
lagyobb dícséretet nem mondhatunk róla, mintha
egállapítjuk, hogy ennek a rendkívül nehéz egyház-
ővészeti témának kivételesen jól sikerült megoldása:
Krisztus alakján az igazi méltóság és a minden érzel-
ősségtől ment szívjóság kifejezése egyesül hiánytalan
sszhangban.

Kovács Mária terrakottából készült stációsorozatá-
al a nagyon kedvelt keresztúti ájtatosságnak céljait
zolgálja kompozícióival, érzelmi gazdagságával s a

Polonyi Elemér
Erdő festő

Siklóssy László:
Háború és művészet
kiállítás a Nemzeti
Szalonban.
Pesti Hirlap
1943. jún. 27.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Vigadó utca 36. IV. 1.

Polónyi Elemér

festő

Kok. kiáll. a Műbarát

ban 1943. máj.

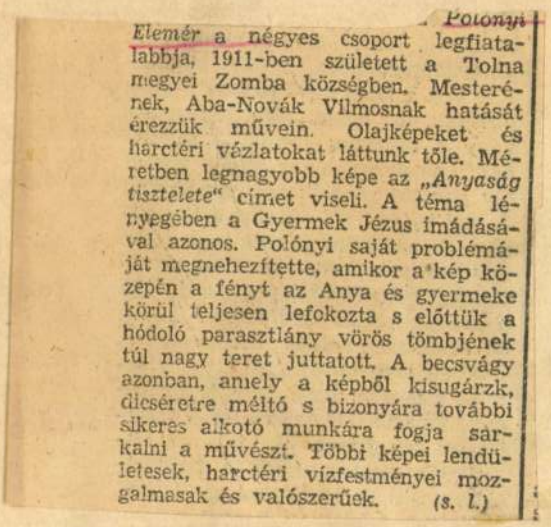

Polónyi

Elemér a négyes csoport legfiatalabbja, 1911-ben született a Tolna megyei Zomba községben. Mesterének, Aba-Novák Vilmosnak hatását érezzük művein. Olajképeket és harctéri vázlatokat láttunk tőle. Méretben legnagyobb képe az „*Anyaság tisztelete*" címet viseli. A téma lényegében a Gyermek Jézus imádásával azonos. Polónyi saját problémáját megnehezítette, amikor a kép közepén a fényt az Anya és gyermeke körül teljesen lefokozta s előttük a hódoló parasztlány vörös tömbjének túl nagy teret juttatott. A becsvágy azonban, amely a képből kisugárzik, dicséretre méltó s bizonyára további sikeres alkotó munkára fogja sarkalni a művészt. Többi képei lendületesek, harctéri vízfestményei mozgalmasak és valószerűek. (s. l.)

Pesti Hírlap 1943. máj. 18.

(A Műbarát négyes kiállítása.)

Polónyi Elemér
festő

52. POLÓNYI ELEMÉR: Kék hegyek. Olajfestmény.

56. POLÓNYI ELEMÉR: Erdélyi táj. Olajfestmény.

60. POLÓNYI ELEMÉR: Bányaváros. Olajfestmény.

62. POLÓNYI ELEMÉR: Villák. Olajfestmény.

Vk. min. székelyföldi
ösztd. kiáll. 1943-44

M.D.K.

Polóny Elemér

A müvész fényképét bemutatja a lap és két festményének repr.-ját: "Asszonyok" és "Bolondok a kertben" cimekkel.

"Ujságirók a festőkért!" c. közl.
Szinházi Magazin, Bp. 1943. nov. 1o-16. VI. évf. 47. sz. 32-33. lap

M.D.K.

Polóny Elemér

"Egy boldog festő boldog karácsonya" cimmel beszámoló arról, hogy tizenkét haditudósitó a lappal akciót inditott a fiatal tehetséges festők érdekében és Polóny az első müvész, akinek megrendezték kiállitását.
Fényképfelvételek a müvész képeiről és a művészről.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. dec. 15-21. VI. évf. 52. sz. 17. lap

Polóny Elemér

— **Polóny Elemér kiállítása** december 21-ig marad nyitva a Sajtókamara (Andrássy-ut 101.) földszinti klubhelyiségeiben. A karácsonyi ajándéklehetőséget kínáló művészi kiállításnak máris szép sikere van nemcsak érdeklődőkben, hanem vásárlási szándékokban is. A kiállítás klubszerű rendezése lehetővé teszi, hogy a látogatók necsak egy-egy kép előtt álldogálva nézzék a képeket: kényelmes fotölyök várják őket a kiállításnak azokon a részein, ahol valami különösen megragadta őket, ahol Polóny Elemér egy-egy képében hosszasabban gyönyörködni akarnak. Polóny Elemér tehetségének jellemzője, hogy különös, színes, sötét ködből emeli ki a tárgyakat, érzéseket, gondolatokat és ülteti át vászonra, hogy a szeretettel szemlélődőben ugyanazt a furcsa érzést ébressze, mint ami benne él.

Nemzeti Ujság

1943. dec. 16.

~~hól 15.000 k a ...~~
~~ékesegyház szentélyének~~
~~rcszben való helyreállítása-~~
~~a fordithassa.~~
~~Szpert, 1943. dec 16.~~

MDK

Polónyi Elemér
Bányaváros, olaj

Szoc.dem.párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz. kiáll. 1945. okt. 7 l.

Polónyi Elemér MDK

festő

A Háditudósitó Kiállitás csodái.
Pest, 1943. máj.1.

Polony Elemér

K

24 NEMZETI UJSÁG

1939 április 2. Vasárnap

KITÜNTETTÉK...

A *Szinyei-Merse Pál Társaság* zsürije a fiatalok tavaszi szalonjának vasárnap megnyiló kiállitásán az alábbi dijakat itélte oda:

Nemes Marcel utazási ösztöndij *Polony* Elemér „Vörös fal" cimü festményének, a Jelzálog Hitelbank szobrászati diját *Farkas* János „Kislány" szobrának, báró Hatvani Ferenc diját *Hegedüs* Endre „Gyümölcsoltó napján" festményének, az Ernst-kiállitások dijját *Ösz* Dénes „Müterem" festményének. Kitüntető elismerésben részesitette *Karay* Gyula, *Szabó* Gyula, *Vidéki* Brigitta, *Beleg* László, *Pirk* János festőket, valamint *Matos* Lajos és *Turáni Kovács* Imre szobrászokat.

ELMI
VENDÉGLŐI ÉS
KÁVÉHÁZI ÜZEM
CA 12
4-39
CSARNOK ★

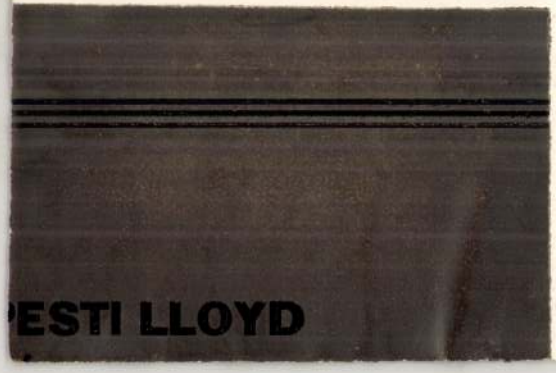

MDK

Polony Elemér

d.m: Fiatalok tav. szalonja. Magyarország, 1939. ápr. 1. 8. l.

MDK

Polony Elemér
Nemes Marcel utazási ösztöndij

A Szinyei Mersé Társaság dijkiosztása.
Magyar Nemzet 1939. ápr. 2.

Polonyi Elemér

Szerepelt a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján

Est 1939. IV. 2.

MDK

Polónyi Elemér festőm.

Réti István: A Tav. Szalon Ernstnél. Az Est, 1939. ápr. 2. 12. l.

Polónyi Károly testvérem.

Régi lakvári: A Tav. Szalon Bruxelles. Az Ur.
1939. Apr. 2. 12. 1.

MDK

Polony Elemér

Rónay K.: "Derű a művészetben" kiáll. a Műcsarnokban.
Képes Krónika 1939. ápr. 16. 63-64.l.

MDK

Polony Elemér

Vörös fal c. festménye Nemes Marcell utazási ösztöndijat kapott

Kitüntették...Nemzeti Ujság 1939. ápr. 2.

MDK

Polónyi Elemér

Elhagyott pincék

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec 15 - 1941 Jan.12. 23.1.

Polónyi Elemér

Elhagyott pincék

Hiccarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Polónyi Elemér

Vörös fal, of.

Nagy. Művészetért kiáll. r.Mcs. 1940. febr. 18. 1.

MDK

Polóny Elemér, festö

Öszi kert.

A Vall. és Közokt.Min. vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépmüv. Muz-ban. 1938.jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat. 12.1.

Polony Elemér
Nemes Marcell dij

XVI.Tavaszi tárlon. Nemzeti Szalon, 1941. julius.
1 l.

316. kép. 8. *Graduale (Erdődy-*

19.

Polony Elemér

Jestő

l. Szépművészet

1941. 258. l.

STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

Polóny Elemér

Jesso

koll. kiáll. Mübarát

1941

erőd

Ujság. 1941. ápr. 4.

(e. a. A Mübarát kiállítása.)

Metternich

Mellig, kissé balra néz
bajusza s szakála leberetvál
gyapjás rendet és egy rend k
szik, jobb vállától bal csipője
vállára vetett prémes mentéj

Olajfestés, vás
Az 1848-d

Polony Elemér

festő

l.

Mübarát VII

1941. ápr –

Genova h. n. IV. 170

MDK

Polóny Elemér

Háromkirályok

Vörös fal

Kiállitások. Szépmüvészet 1941. 128.l..

MDK

Polóny Elemér

Három kiállítás. Pest 1941. ápr. 8.

MDK

Polónyi Elemér

A Mübarát négyes kiáll. Pesti Hirlap 1941. ápr. 9.

MDK

Ösztöndijat kaptak

Polony Elemér

Szépmüvészet 1941. 258.o.

M.D.K.

Polóny Elemér

A Mübarátok helyiségeiben rendezett kiállitáson szerepelnek müvei.

Füsi József: "1941 husvétja: a kiállitások hete" c.
Film Szinház Irodalom, Bp. 1941 ápr. 18-24.
IV. évf. 16. sz.

Polónyi Elemér

K

— **A Műbarát négyes kiállítása.** A Műbarát Mária Valéria-utcai termeiben három festő és egy szobrász mutatkozik be. Polónyi Elemér sötét tónusu, misztikus képeiből egy lelki problémákkal foglalkozó tehetséges művészembert ismerünk meg. Marosán Gyula más utakon jár. Őt a természet ritmusa érdekli. Tájképei színharmóniák, amelyek szinte átveszik a mai idők rohanásának lendületét. Kutassy Imre kitünő technikáju grafikáiban helyenként impresszionistának, helyenként realistának mutatkozik. Szabó Iván szobrászműveiben az archaikus görög szobrászat hatására ismerünk. Ezt a mindenesetre kitünő iskolát Szabó jól tudta alkalmazni nemes egyszerüségü magyar tárgyu műveire. A kiállítás április 20-ig tekinthető meg.

Pesti Hírlap

1941. ápr. 9.

MDK

Polonyi Elemér

"Művarát" kiállitása. Magyarság 1941. ápr. 4.

Polony Elemér

1939. Színyei Társaság
Nemes Marcell-díja.

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941

Hadjárat.

Az előtérben Betiany ha
ágyút foglal el, melyen innen
térben jobbra Turczek falva l

XVII. Armee

alól középütt: Verlags-Eigent
427. Vervielfältigung v
leiró szövegének kezdete: G.M
zése: die ungarische A

Szines kny., mér

MDK

Polony Elemér, festö

552. Villák. Olf.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért. Képzőm.Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat. 21.l.

Polony Elemér MDK

Villák, olf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Polony Elemér

Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. dij. 1939

17. Tav.Szal. dijnyertesenek névsora.
N.Szal. 1942. jun.

MDK

Polónyi Elemér, festöm.

Kunyhók. olf.
Tornácos ház. "
Anyaság tisztelete. "

A természet és az ember monumentális felepitése érdekli.

A Mübarát XLVI. kiállitása. Szépmüvészet. 1943.
Négy festö kisebb-nagyobb gyüjteménye.

POLONY ELEMÉR

24. Utcai harc.

Haditudósitó Kiállitás a Pesti Vigadóban 1943.május 2-12-ig. Képek és szobrok jegyzéke.

MDK

Polónyi Elemér

A "Műterem" termeiben négy fiatal művész...
Az Ország 1943. jun. 12.

MDK

Polónyi Elemér

Kiállitás a "Mübarát"-nál. Magyarság 1943. máj.23.

MDK

Polony Elemér, vezérőrnagy.

Menet a támadáshoz.

Pesti Vigadó. - Haditudósító kiáll. 1943.máj.12.-12.
Kat.

MDK

Polóny Elemer, festöm.

Utcai harc.

Pesti Vigadó.- Haditudósitó kiáll. 1943.máj.2.-12.

Kat.

Polónyi Elemér

K

Magyarország

1943 Vasárnap, május 23.

Kiállitás a „Műbarát"-nál

Szövényi *Lux* Géza, nagybányai *Nagy* Zoltán, *Polónyi* Elemér és szécsényfai *Vrecsics* Lajos képei szorongnak a megnagyobbodott „Műbarát" helyiségeiben, megerősítve bennünket abban a meggyőződésünkben, hogy művészeti életünk kinövései közé tartoznak ez erőszakolt gyüjteményes kiállitások oly művészek müveiből, kiknek még évtizedes fejlődés után volna szabad csupán igy bemutatkozniok. Szövényi Lux Géza összemosott akvarelljei közül sikerült ugyan egyik-másik, ez a maniroskodás azonban igen sokszor üressé lesz. Tél Esztergomban c. képe a „legjobb". Nagybányai Nagy Zoltán Vaszaryaskodik, Szentendrei határ-ának fekete ege szörnyen valószinütlen. Gellérthegyének előterébe olyan kezdetleges mozdonyt fest, mely Stephensenéhoz hasonlit. — Polónyi Elemér bozsorkányfestészetéről és fekete, ragacsos szinü tájképeiről, melyeken szemmeláthatólag pusztán az előadás modora a fontos, valamint szécsényfai Vrecsics Lajos Rudnays hatású képeiről alig lehetne mondanivalónk. Az egész kiállitás gyenge szinvonalat képvisel.

RAL REVIEW
F. BAUKUNST
RCHITETTURA
CHITECTURE

35 · 7—8 SZÁM

TERVPÁLYÁZATOK

Polónyi Elemér

K

A „Műterem"

termeiben négy fiatal művész állít ki. Munkáikon minden jellemvonása megvan a kiforratlanságnak, az önmaguk keresésének, a művészi kifejezés körüli emésztő harcnak. Éppen ezért helytelen volna végérvényes bírálatot mondani róluk. A most bemutatott képek csak egyik állomását jelentik művészetüknek, ahonnan sokfelé ágazhatnak majd el az utak. Bizonyos fokig azonban már is föl lehet ismerni jellemvonásaikat. *Szövényi-Lux* Géza és *Nagybányai Nagy* Zoltán az életnek és a művészi problémáknak kisebb területét vonták be vizsgálódásaik körébe. *Szécsényfai-Vrecsics* Lajosnál túlságosan sok az impresszió, még nem tud válogatni közöttük és éppen ezért inkább külső hatásokat ér el. Mélyebb és érettebb eredményeket mutathatna fel, ha egy-egy festői motívumot jobban kísérelne. A legnagyobb ígéretet *Polóny* Elemér hozta magával. Nagyvonalúság, dinamika és férfias színlátás jellemzi sötét képeit. Egyelőre még az a világ, amelyet fest, erős idegen hatásokból táplálkozik, azonban nagyratörése minden bizonnyal előbb-utóbb ki fogja közösíteni ezeket a modorosságokat.

Az Ország
1943. jun. 12

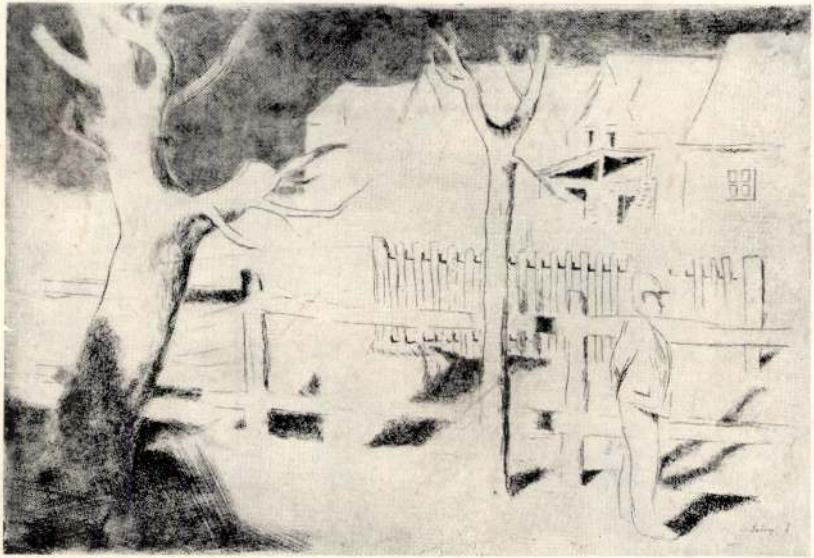

74. SZOMSZÉD

Polónyi Elemér festő

K

Polony Elemér festőművész komor színezésű, nagyalakú vásznai között szuggesztív erejű önarcképe kelti fel a figyelmet. Vízfestményei a szovjet elleni hadjárat élményeiből merítenek. Érdekesek széles kontúrokkal rajzolt súlyos hadifogoly-alakjai. A kiállítás negyedik festőművésze nagybányai *Nagy* Zoltán friss, élénkszínű, sokszor már a tarkaságba hajló vízfestményeivel és temperáival szerepel.

Új Magyarság

1943. máj. 23.

(Kiállítás.)

MDK

Polóny Elemér

A "Mübarát" csoportkiállitása. Magyar Nemzet 1943.máj. 30.

Polony Elemér I. é

Ferképzomfoiskávk

1933-34. 43. l.

javítását és átalakítását garanciával vállalja
János kárpitos és díszítő
ier és minden más stílű bútorok állandóan raktáron
st, IV., Cukor-utca 5 ● Telefon: 1-832-74

orrend.

Porcelán és üvegtárgyak	Textiliák	Vegyesek	Szőnyegek	Hangszerek, fényképezőgépek, láncsövek, fegyverek	Bútorok
467– 1530	2015– 2050	2751 2780	—	—	2516– 2590
531– 1600	2051– 2080	2781– 2810	—	—	2591– 2670
601– 1670	2081– 2110	2811– 2840	—	—	2671– 2746
671– 1730	2111– 2140	2841– 2870	2205– 2270	—	—
731–	2141–	2871–	2271–		

Polóny Elemér

POLÓNY ELEMÉR
125 Tanulmányfej paszlell 150.— pengő
126 Tanulmányfej " 150.— "

X. Tavaszi
Szalon
1935

442 sz.

mlékell Orn. Bizottsága

Pyrest

Rákos-u 10

ező számla vezinti

Wemenyt

hó ..... nap.

KIR. M. EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA

IV, Kossuth Lajos-utca 18. Telefon: 89-5-40

Polony Elemér

IV. éves fest. nakos hallg.

Ferkopzomfoisk vk

1936/37. 75 l.

Polony Elemér

Képzőm. fest. kiáll. 1937

128. Polony Elemér . . . . Kert
129. Polony Elemér . . . . Mosónők
130. Polony Elemér . . . . Feketeszoknyás nő

131. " " Fátyolos nő
és 3 alakrajz - Tanár:
Rudnay Gy.

Polony Elemér MDK

Kert

Mosónők

Feketeszoknyás nő

Fátyolos nő

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Polony Elemér

Kert

Monónk

Pekebaxokmyés mó

Pátyolos mó

Polóny Elemér
festő

1938-ban végezte a
főiskolát.
Kitüntető emlékermet
kapott.

Ferképzőmfőiskévk 1937/39.
97 e.

~~Öskori csákány agancsból VI. 14.~~

Polony Elemér

1937/38. V. évf.

fest. nak. rendes hallg

I–II. félév

Ferkèpzomfoiskèvk

1937/39.

152. l.

Tek

Europa

Film-, Könyv-, Lapterjesztő

és Könyvkiadó R-T

Budapest

V., Visegrádi utca 3

Polony Elemér

ÜTÖRTÖK, 1943 DECEMBER 9.

Polóny Elemér festőművész kiállítása

Tizenkét haditudósító ujságiró Polóny Elemér festőművész képeiből 1943 december 11-től 21-ig az Országos Magyar Sajtókamara székházában, a „Pátria" Klub összes termeiben kiállítást rendez. A kiállítás ünnepélyes megnyitására, december 12-én, délben 12 órakor kerül sor. A megnyitáson megjelennek a kiállítás házigazdonyai, Dayka Margit, Kiss Manyi és Muráti Lili is. Belépés díjtalan.

Esti Ujság

1943. dec. 9.

MDK

Polony Elemér

Bányaváros, of.

Kék hegyek, "

Székelyföldi Esztöndijban részesült festők kiáll.
Kolossvár város Műcsarnoka. 1944. febr.

13. 1.

MDK

Polóny Elemér

Utcai harc

Haditudósitó kiáll. a Festi Vigadóban. 1943.máj.
1 l.

MDK

Polóny Elemér

Menet a támadáshoz

Haditudósító kiáll. a Pesti Vigadóban. 1943.máj.
4 l.

Polónyi Elemér

festő

Utcai harc 1.: 4000 P
Menet a támadáshoz 2500 P

c. képei

Hadifestő kiállítás
a Pesti Vigadóban
1943 máj. 2 – 12.

1348. Ismeretlen művész
A XIX századból

~~1348.~~ József nádor ~~érme.~~

Mell

~~Előlapján a nádor~~
zolva. Haja hosszú, baj
Öltözete: lovassági táb
tével, nyakravalója fel
jelvényével, melynek sz
perem mentén:
IOSEPHO. PATRVO.A.A

Galvanoplasztikus e
cm.-- Lelt.sz.1348.-- A
kormánybiztosának, Mikl
Értéke 5 K.-- Az adomány
912).

Polony Elemér

Műbarát 44. kiáll.

Lovak, vizf.

vall. és körökt. mni

vásárlása.

Szépművészet

1943. 159. l.

iangja. Erdélyben Kolozsvár dominált ősi, teljesen ülön megszíneződésű, jellegzetes kultúrájával. De tt is érdekes színárnyalatot jelentett Nagyenyed és öbb kisebb erdélyi város. A Felvidéken elsősorban Kassa, a nagy irodalmi és művészeti gócpont, aztán perjes. a Szepességen Lőcse, Igló, Késmárk adott ülön értéket kultúránknak. Hosszúra nyúlna a felorolás, ha minden olyan vidéki magyar várost meg karnánk említeni, amely kiváló szülötteivel, önmagáoz formált kultúrájával külön színt, hangot, értéket ordott a magyar művelődés büszke kaptárába. Későbben, amikor már a metropolissá nőtt Budapest ragadta nagához a vezetést, bizonyos eltolódás állott be ezen a éren. A bámulatos iramban fejlődő és növekvő magyar főváros, a maga régi és újonnan alapított kultúrintézményeivel, legnagyobb egyetemével, Tudományos Akadémiájával, képzőművészeti, zene- és színművészeti, valamint iparművészeti intézményeivel óriási fölény bekerült a vidéki városokkal szemben. Így bizonyos hátrány kezdett mutatkozni a vidéki városok kárára, mert — természetesen — anyagi téren sem kelhettek versenyre a hatalmas Budapesttel, akármennyire meg is volt bennük az egészséges szellemi lendület alkotásra mindig kész, friss ereje. Így állott elő az a helyzet, hogy még legnagyobb vidéki városaink is — főleg művészeti, irodalmi és színházi téren — bizonyos fokig, önkéntelenül is vagy a főváros visszhangjává tényszerültek válni, mert íróikat, művészeiket óriási

Polónyi Elemér festő
életrajz!
Kell. kiáll.
Műbarát 44. kiáll
1943. máj.
l. könyvtárában

POLONY ELEMÉR

7. Menet a támadáshoz

/II.terem/

Haditudósitó Kiállitás a Pesti Vigadóban
1943.május 2-12-ig. Képek és szobrok jegyzéke

Polony Elemér: Az emberi táj misztériuma, olaj, 145×127 cm, 1973. (fotó Szepsi Szűcs)

végigjárt egy utat, amelynek kez-
ténelmi-kulturális élmény, de egy
llt, s ezzel – ha elfoglalja a kétség-
elyet köztudatunkban – a tipikus
szi.
egkönnyítésére hivatott előszó –
et következtében – szinte említést
anságairól, hiányosságairól, pedig
on is történelem szabta korlátait
kell, hogy értékeit felismerhessük.
zetet kelt: örömmel vettük volna
ñáját,* de – szerényebb igények-
gyzetek megfelelő helyén tájékoz-
( )-t, avagy a megjelölt név

TAKÁCS JÓZSEF

bliográfiát *Hevesy Iván élete és irodalmi mun-*
sze és közölte a Fotóművészet 1966/1–2. számá-

Polonyi Elemér

Külföldre szakadt Rudnay-tanítvány; Amerikában él, de képei absztrakciója a párizsi iskolát újabb művészetekhez kapcsolja. A recenzens idézi a Magyar Hírlap kritikájából, kiegészítve azzal, hogy a képek kissé felületesek. A KKT termében kiállítása volt (1970. IV. 17 – V. 3.).

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 71. l.

Polony Elemér
festő-

1948 tőb a Galleria di Roma
kiállítója. 1949-ben a Nemzet-
közi Művésztársaság tagjai
I. díjat nyerte el.

Solymár István: Polony Elemér kiállítása.
Művészet: 1971.március - 42.lap

Polony Elemér

A müvész nyugtalan, a biologiai szürrealizmussal rokon, szinekre épülő festői nyelve e megállapitás ujabb megerősitése.

L.L. : Kiállitások.
MÜVÉSZET, 1979. augusztus - 46.oldal.

Polony Elemér

szül.: 1911, Zamba. Fető

Bp.-en a Képzőm. Főiskolán tanult. 1945-ben költözött külföldre. 1951 óta él az USA-ban. Oldott absztrakt. 1958 óta számos mozaikot készített New York-i iskolák számára. 1970-ben Bp.-en önálló kiállítása volt. Kiállított művei:

Kompozíció	III.	1964	o. v.	126 x 116 cm
—"—	I.	1969	"	131 x 125 "
—"—	II.	1970	"	111 x 131 "

XX. századi magyar származású művészek külföldön. Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 62. l.

Polony Elemér
festő

Polony Elemér Rudnay Gyula tanít-
ványa volt. 1936-ból vesít vett az ittho-
ni nagy tavasni és Sélé tárlatokon. 1940-
ben és 1943-ban egyem kiállításai voltak
a Műbarat helyiségeben.

Solymár István: Polony Elemér kiállítása.
Művészet: 1971.március - 42.lap

Polónyi Elemér

Ujságírók a festőkért

A fiatal festőművészek felkarolására indított bajtársi mozgalom keretében 12 fiatal fővárosi ujságíró legelsőnek *Polonyi* Elemér kiváló festőművész kiállítását rendezi meg a Sajtókamara Andrássy-úti székházában. A kiállítás háziasszonyi teendőit *Muráti* Lili, *Dayka* Margit és *Kiss* Manyi vállalták. Az ünnepélyes megnyitóra december 12-én déli 12 órakor kerül sor. A kiállítás megtekinthető naponta délelőtt 10-től délután 4-ig.

II

Esti Magyarország
1943. dec. 7.

2 ~~108. Thulden, Theodor van~~,

2105. *Tiziano Vecelli isk.*

MDK

Polónyi Elemér, festőm.

Bányavárbs. Olf.

v.Ernst Muz.- A Szocdem.Párt Képzőm.-nek Társaság és meghivott művészek kiáll.-a. 1945.okt.13.-28
Kat.

MDK

Polónyi Elemér, festőm.

Kék hegy. Olf.

v.Ernst Múz.- A Szocdem.Párt Képzőm.-nek Társasága és meghivott művészek kiáll.-a.1945.okt.13-28. Kat.

MDK

Polónyi Klemér

Bányaváros, of.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

MDK

Polónyi Elemér

Kék hegy, of.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Múz. 1945. okt.

Polony Elemér
festő.

Kiállításán bemutatta a „Fészek”, „Fajdalomban születtünk”, „Tavasz”, „Csiphe és csontvár” amíg műveit, valamint a „Bekerített láng”-ot

[redacted] Solymár István: Polony Elemér kiállitása.
Müvészet: 1971.március - 42.lap

Polónyi Elemérné

Bándiczy Gabriella

nőtlen

Szentendre

Zenta u. 4.

MKSz 1947

Polony Elemér

festő

Szentendre

Zenta u. 4.

MKSz 1947

MKS 1001

POLONY ELEMÉR

ld. Lossonczy Tamás

André Balog: Öt festő kiállitása New Yorkban

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.14.sz.26.o.

MDK

Polonyi Elemér

Villák, olaj

Fiatal magyar képzőmüv. Főv. Képtár 29. kiáll.
1946. dec. 13 1.

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Elemér Polonyi

DAILY NEWS

1984 MÁJ 9

1021

AMERICAN PAINTER, Hungarian-born Elemér Polony, has a one-man show of his works on display at the Budapest Gallery (Budapest Kiállítóterem), in Szabadsajtó út 5, near the Pest approaches of Elizabeth Bridge. This is one of his paintings from the exhibit, which was opened Tuesday afternoon by poet Sándor Weöres. The show is open until June 24

Korchnoi eventually agr
draw.

LENDL MAKES DEBUT IN DOUBLES

TENNIS: New York – vakia's Ivan Lendl made at the $500,000 Mercede ment of Champions in doubles competition, while his second-round opponent, John Sadri, battled his way past Marty Davis.

Lendl, who is seeded third in the 52-player singles field teamed up with Ricky Meyer to defeat Brian Levine of South Africa and Australian Craig Miller 6-3, 4-6, 6-3. Sadri topped fellow American Marty Davis 6-2, 6-3.

Eddie Dibbs, who won this tournament in 1981 and reached the final in 1982, ran out of magic on the clay courts here, falling to Ben Testerman 6-4, 6-4 in a first-round match on Monday night.

Peter Fleming, best known as the doubles partner of John McEnroe, crushed Lloyd Bourne 6-3, 6-1 to win the $10,000 Mercedes Challenge and earn the final berth in the tournament of champions. The challenge was limited to players who had not won a tournament in the past 12 months.

stand on K

Jakarta, May 8 (UPI/MTI) — Foreign ministers of the Association of South East Asian Nations (Asean) held special talks here on Tuesday. The foreign ministers met at the Asean Secretariat building for an extraordinary meeting on the Cambodian issue.

The meeting had been called by Indonesian Foreign Minister and current Asean Chairman Mochtar Kusumaatmadja to explain his country's attempts at rapprochement with Vietnam, which have raised concern among the group's other members opposing better ties with Hanoi—particularly Thailand.

polónyi Elemér
Kék hegy, olaj

MDK

Szoc. dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz.
kiáll. 1945. okt. 8 1.

Polony Elemér 1

Amerikában élő magyar festő műveiből nyílik kiállítás a KKI kiállító termében.

– Napló –

Magyar Nemzet 1970 április 21

Polony Elemér 2

„Férfek"
„Bekerített lány"
„Dolgok sédett lényege"
„Másvány emlékre"
„Röntgen Zép" c. művei emlékre

Magyar Nemzet 1970 április 21
4. old.

Polonyi Elemér

festőművén

Februári kiállítása a New York-i
Lincoln Sauternben

Stúdió '83
1983 VIII 23
TVT

Polónyi Elemér

Adomány az amerikai magyar
műemléki alapítvány részére

Magyar Nemzet 1985. XII. 9.

Polony Elemér

P. Bak János emlékezete szolnokon

Népszava 1985. VII. 12.

Polony Elemér festőművész alkotásaiból nyílt tárlat kedden a Budapest kiállítóteremben. A New Yorkban élő művész Aba Novák Vilmos, majd Rudnay Gyula tanítványa volt az 1930-as években. A II. világháború óta az Egyesült Államokban él és alkot. Önálló kiállítása itthon 1979-ben a Nemzeti Galériában volt. Mostani tárlatának anyagát — több mint 30 képet — a művész maga válogatta, reprezentálva ezzel eddigi munkásságát. A kiállítás, amelyet Weöres Sándor nyitott meg, június 24-ig tart nyitva.

Magyar Nemzet 1984. V. 9.

Polony Elemér magyar származású, az Amerikai Egyesült Államokban élő festőművész tárlata május 8-án nyílik meg a Budapest Galéria rendezésében. A kiállítást Weöres Sándor költő nyitja meg.

Magyar Nemzet 1984. V. 5.

Polony Elemér, festő

MDK

USA-ban élő magyar származású festőművész. Kiállítása nyílt meg a Kult. Kapcsolatok Intézetében.

— -Hí-

8.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 18.

MDK

Polony Elemér festő

Táclata a KKI-ben

tekinthető meg.

—: A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 18.

Balogh Elemér

Kiállítás a Kult. Kapcs. Int-ben

Magyar Hírlap, Bp. 1970. ápr. 26.

Polony Elemér
Kiállítás a Budapest Kiállítóteremben

Magyar Nemzet 1984. V. 31.

MDK

Polony Elemér: festő

A Egyesült Államokban élő festőművész tárlata a Kult. Kapcsolatok Intézetében nyílik meg.

– : □ „Benkő Ernőnek ....." 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 16.

Polony Elemér

A müvész müvei, a festmények szin- és formatobzódásával szemben epikusak, egy-egy mitológiai vagy bibliai téma illusztrációi.
A figurális rajzai jól kiegészitik az elvont formákkal és erős szinekkel dolgozó festő alkotásmódját.

L.L. Kiállitások.
MŰVÉSZET, 1979. sugusztus - 46. oldal.

Polony Elemér

A művész rajzai tematikájukban, vonalvezetésükben a külföldön élő Szalay Lajos müveivel rokonulnak.

L.L. : Kiállitások.
MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 46.oldal.

Polony Elemér

A müvész képein nem akar didaktikus lenni,
nem akar meggyőzni és magyarázni, csak
gyönyörködtet, felkavar és megtisztit.

L.L. : Kiállitások.
MÜVÉSZET, 1979. augusztus - 46.oldal.

Polony Elemér

A müvész kompozicióin szin- és forma variációin a müfajok széles skálája van képviselve.
A müvész nagyszerü festménye:a Kék Tét misztérium.

L.L. : Kiállitások.
MÜVÉSZET,1979. augusztus - 46.oldal.

Polónyi Elemér

1931/32 I. Kecskeméti telep.

Ferképzomfoiskèvk
123.(.

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE ÉS
A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

POLONY ELEMÉR

(U. S. A.)
FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1970 ÁPRILIS 17-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÁSI TERME
BUDAPEST V. DOROTTYA UTCA 8.

5326 fnyv I

Polony Elemér
festő

„Kódkép a térben" (vegyes)

Solymár Istvánné: Polony Elemér kiállítása.
Művészet, 1971. múzeum - 42 lap

MDK

Polony Elemér

Kiállitás. Uj Magyarság 1943. máj. 23.

MDK

Pelony Elemér, festőm.-graf.

7. Menet a tánctanhoz.

Pesti Vigadó-Haditudósító kiáll. 1943. máj. 2.-12.
Képek és szobrok jegyzéke.

Polony Elemér
festő

1970-ben volt kiállítása a Kulturalis Kapcsolatok Intézetében és résztvevője volt a Műcsarnok termében rendezett külföldön élő magyar származású képzőművészek kiállításanak.

Solymár István: Polony Elemér kiállitása.

Müvészet: 1971.március - 42.lap

Polony Elemér
festő -

1950 ben a Vatikánban vett részt kiállításon. Ugyanekkor Ferenczeben a Rotary Klubban önálló tárlatát mutatta be

Solymár István: Polony Elemér kiállitása.
Müvészet: 1971.március - 42.lap

Polony Elemér
festő

Polony Elemér 1952-től két egyéni és nyolc csoport kiállításon vett részt. Kettőt hivére Amerikához hívódnak, jelentős amerikai intézményekhez.

Solymár István: Polony Elemér kiállitása.
Müvészet: 1971.március - 42.lap

Polony Elemér

Gyöngyösi születésű, Kudnay-tanítvány.
Olasz-ban néhány év alatt több kiemelkedő nemzetközi sikert, díjat ért el. Amerikában él.
Az utóbbi években nagméretű, nincs mozaikokat is készített.

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17. máj. 3. Kult. Kaps. Int. kiállítóterme! Bev.: Solymár István.

Polony Elemér

Egyéni kiállításai:

1940: „Műbarát" helyiségében, Bp.
1943 — " — " — "
1948: Galeria Majernik, Bratislava
1950: Rotary club, Firenze
1952: Art Institute, Kansas City
1953: Művészklub, Fort Leavenworth

· Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17 – máj. 3. Kult. Kapc. Int. kiállítóterme. Bev.: Solymár István

Polony Elemér

5

1955: Art Colony, Cleveland
" Kulturális Intézet, Wheeling
1957: Építési Klub, New York
1960: Angelsky Gallery, New York
1966: Fairleight-Dickinson Egyetem, Teaneck

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17-máj. 3. Kult. Kapcs. Int. kiállítóterme. Bev. Solymár István.

Polony Elemér

4

Csoportos kiállítások:

1936: Tavasi Tárlat, Műcsarnok, Bp.
1939: Tavasi Szalon, Ernst Múzeum, Bp.
1940: Téli kiállítás, Bp.
1948: Galleria di Roma
1949: Nemzetközi Művértársaság, I. díj, Róma

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17-máj. 3. Kult. Kapc. Int. kiállítóterme. Bev.: Solymár István.

Polony Elemér

1950: Vatican, Roma
1952: Nelson - Rockhill Museum, Kansas City
1955: Májusi kiállítás, Cleveland
1958: „Új lehetőségek" kiállítása, Arts Gallery, New York
1963: Kennedy Gallery, New York
1964: Carnegie Endowment, New York
1965: American Council, —"—

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17-máj. 3. Kult. Kapc. Int. kiállítóterme. Ber.: Solymár Istvánné.

Polony Elemér

Kiállított művek:

Fájdalomban rülettünk (repr.)
a férek
Tavasz
csipke és csontvár
Gyöngyház dicsérete

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970 ápr. 17-
máj. 3. Kult. Kapc. Int. kiállítóterme. Bev. Solymár
István.

Polony Elemér

7

Bizarr formák kék színben
Hódolat a térbeli formáknak
Bekerített lány
Kompozíció (Kőret I.)
— " — (Kőret II.)
Ködkép a térben

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17-máj. 3. Kult. Kapc. Int. kiállítóterme. Bev.: Solymár István.

Polony Elemér

a kettéhasadt Nap képe (Álomkép I.) (repr.)
Alámerülő valóság (Álomkép II.)
Röntgenkép (Álomkép III.)
a dolgok védett lényege
Formák correlatiója (repr.)
Jósnő (repr.)

Polony Elemér festőművész kiállítása. 1970. ápr. 17-máj. 3. Kult. Kapc. Int. kiállítóterme. Bev.: Solymár István.

Polony Elemér

Méltatás

Veöres Imre: Két kiállítás
Evangélikus Élet 1970. máj. 24.

POLONY Elemér

Lintner Sándor

Polony Eleméről Budapesten
[nekrológ]

Magyar Hírek, 1984. szept. 29. XXXVII. évf.
20. sz. 8-9.

mpera, papír, 35×44 cm (Fotók Mester Tibor)

POLONY Elemér

EMBER Mária: „Füstös képek" és spárgaszobrok.
= Magyar Nemzet, XLII. 126. 1984. május 31. 6.p.

Bp. Budapest Kiállítóterem, 1984

lapvállalatában, az Est konszer
és a Magyarországot.

Diener-Dénes Rudolf művészete
Magyar Művészet,1937/2.37-46.
Aláírás:Oltványi-Artinger Imre
Másodközlése franciául:Nouvelle R
1 Goya, Francisco José y Luciente
grafikus.
2 "Még nem hallom a paesirtát,
Mely tavaszról zengve hírt ád
S égbe fúrja énekét;"
Arany János:Kies ősz

POLONY Elemér

Polony Elemér festőművész kiállitása (USA), Budapest Kiállitóterem, 1984. V.8.-VI.24. / [bev.: Frank János]. - Bp. : Budapes Galéria, 1984 [16] p. ill.

POLÓNY ELEMÉR festő

Magyar Nemzet, 1991. julius 4. 14.p.

— A gyászoló család mély fájdalommal tudatja mindazokkal, akik tisztelték és szerették, hogy **Polóny Elemér** festőművész élete 80. évének betöltése után, 1991. május 28-án Buffalóban elhunyt. Hamvainak hazahozataláról és végső nyugalomra helyezéséről később történik intézkedés. X

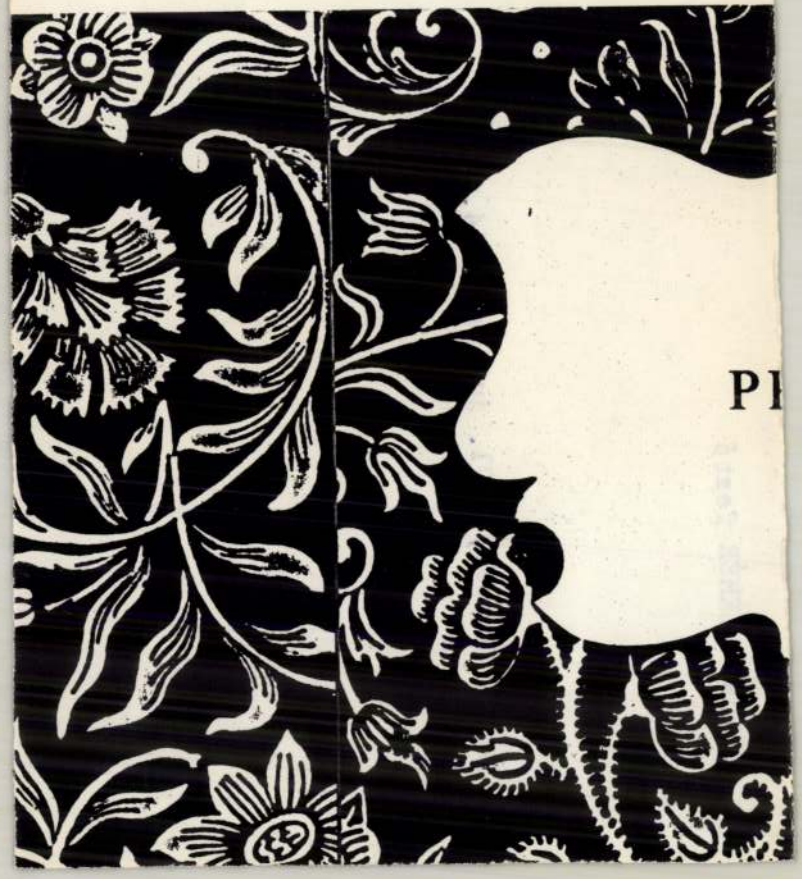

POLONY ELEMÉR

EIGEL istván: Amíg lehetséges. = Uj Irás, XXXI. évf. 6.sz. 1991 113 - 128. p. ill.

(Önéletrajzi visszaemlékezése)

Polony Elemér

műcei gyakran kerülnek bemutatásra a bpesti Kulturkapcsolatok intézetének A mester Abak Novák Vilmos és Rudnay Gyulánál tanult

-bozóky-: Exhibition of Elemér Polonyi's works. Daily News, Budapest, 1970. ápr. 28.

Polony György

Gyöngyösön született ezidőszerint az Egyesült Államokban tartózkodik. 1940-ben és 1943-ban volt első tárlata Budapesten. Művei: „A márvány emléke," „Tavasz" „Az alámerülő valóság."

-bozóky-: Exhibition of Elemer Polonys works. Daily News, Budapest, 1970. IV. 28 21.

Polony Elemér

További művei: „Kettéhasadt nap," a „Formák korrelációja,": egyik legnagyobb méretű műve a „Fépek". Grafikáira jellemzőek a mértani és diszitő motívumok.

- bozóky: Exhibition of Elemér Polonys works. Daily News, Budapest, 1970. IV. 28 21.

Polony Elemér

Tárlatai: Galleria di Roma (1948); a Vatikánban 1950-ben; Lonsas City Museum, 1952; Kennedy Gallery New York 1963; Carnegie Endowment Exhibition 1965.

-bozóky- Exhibition of Elemér Polony's works. Daily News, Budapest, 1970. IV. 28.

Dobrony Elemér

További önálló tárlatai: Dobrony Club of Florence; American Council Exhibition 1965; Architects Club of New York (1957); Angelsky Gallery New York (1960).

-bozoky-: Exhibition of Elemér Dobronyi's works. Daily News, Budapest, 1970. ápr. 28. 2 l.

Polony Elemér

Fairleigh - Dickinson University (Teaneck) 1966. A tanulmány során közölt két szövegbenyomott reprodukció, fehete-fehérben: „A jövendő mondó" és a „kettéhasadt nap."

-bozóky-: Exhibition of Elemér Polonyi works. Daily News, Budapest, 1970. ápr. 28 21.

Polony Elemér

1

Magyar származású festő, aki az Egyesült Állomokba vándorolt, 27 év után Budapesten mutatta be műveit. Rudnay Gyula volt mestere a Képzőművészeti Főiskolán.

Solymár István: Elemér Polonyś exhibition in Budapest. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 sz. 2071

Polony Elemér

Műveit Magyarországon 1936, 1940.-ben csoport-kiállításon mutatta be, a több 1943-ban önálló tárlatával mutatkozott be Budapesten.

Solymár István: Elemér Polonyi exhibition in Budapest; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p.

Polony Elemér

1948-tól Olaszországban dolgozott, Rómában a Galleria di Roma tárlatain szerepeltek művei; 1949-ben a római képzőművészeti Társulat nagydíjjat nyerte el.

Solymár István: Elemér Polonyi exhibition in Budapest. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p.

207/

Polony Elemér

az 1950-évi vatikáni tárlaton is bemutatta alkotásait, továbbá önálló tárlata a firenzei Rotary Club-ban volt. Döntően szerepelt életében 1950, amikor elhagyta Europát

Solymár István: Elemér Polonys exhibition in Budapest. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971 41 sz.

2081

Polony Elemér

Az Egyesült Államokba távozott, ahol 1952 után két önálló és nyolc csoport kiállítón vett részt.

Solymár István: Elemér Polonyi exhibition in Budapest. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p.

2081

Polony Elemér

Az legutóbbi 2 kiállítás anyagát hozta el Budapestre, ahol 1970 tavaszán a Nemzetközi Kulturkapcsolatok Intézetének önálló tárlaton mutatkozott be.

Solymár István: Elemér Polonyi's exhibition in Budapest; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p. 2081

Polony Elemér 7

11 több 1970 augusztus-és szeptemberében önálló tárlata Budapesten a Nemzeti Galeriában volt. A bemutatott képek csupán a legutóbbi években alkotott művek felét képezik

Solymár István: Elemér Polonyi's exhibition in Budapest; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 sz. 2081

Polony Elemér

Monumentális fal-mozaik alkotásokkal is szerepelt. Képeinek romantikus elnevezését ad: „Fájdalomban született", „Fejek", „Tavasz", „Csipke és gyertyák."

Solymár István: Elemér Polony's exhibition in Budapest. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p.

2081

Polony Elemér

Gyöngyösön született. Műveit józan-majdnem titkos szintónus és intenzitás jellemzi.

Solymár István: Elemér Polonyi exhibition in Budapest; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 sz.

208 f

10

Polony Elemér

Reprodukció: egész táblón, zines:
„A meghasadt nap képmása (Álom-kép I.
olaj, vászon, 131 x 92 cm.

Solymár István: Elemér Polonyś exhibition in Budapest. The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1971. 41 p.

2091

Polony Elemér

Reprodukció: egész táblán, színes:
„Az alámerülő valóság (Álomkép II.
olaj, vászon, 56 x 69 cm

Solymár István: Elemér Polonyi exhibition in Budapest; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p.

2091

Polony Elemér
festő

„A kettéhasadt Nap" cimi képe
álomkép kompozíció. A visszafogott szinek, kiegyensúlyozott formák alkotóelemei.

~~S.L. Kemény László.~~ Solymár István: Polony Elemér kiállitása
Müvészet: 1971.március - 42.lap

Polony Elemér
festő

Gyöngyösi születet a művész.
A vejlett szinesség és belső lobogás
amelyik nem csap végletekbe
megtalálható Polony Elemér művé-
szetében.

[redacted]. Solymár István: Polony Elemér kiállitása
Müvészet: 1971.március - 42.lap

Polony Béláné dr.

Komáromi szár mazású festő.

1924. Komáromi képzőművészeti kiállítás.

Brogyányi Kálmán:

Festőművészet Szlovenszkon.
Kassa 1931. 75. l.

Polányi Gabriella

Született 1918-ban. Szobrász. Tanulmányai: a Pozsony-i Jogegyetemen; 1939-ben a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. 1951-ben az USA-ban telepedett le.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.

234 l.

Polonyi Gabriella

1954-: a Kansas-i Művészeti Intézet tanára /: Mozaik és Fémművészet :/ Tiffany öpztöndíjas. Címe: 648, West 59th Street, Kansas City.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

3341 2341.

Polony Gábriella M.D.K.

Jogásznak készült és három éven át a pozsonyi egyetemen tanult. De végre vágyát követve 1939-ben a Képzőművészeti Főiskolán a szobrászati szakra ment és munkálkodását teljesen a szobrászetnak szentelte. Rómában fejezte be tanulmányait. 1951 óta él Amerikában. 1954 óta a Kansas City Art Institute-nek a fémdomborítás és mozaik tanára. 1955-ben a Tiffany Foundation ösztöndíjának első magyar nyertese.

Magyar album. Szerk. Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 77.p.

MDK

Polonyi Géza festő

A szlovenszkói magy. képzőművészek kiáll. rendeztek Losoncon. Színházi Élet, 1925, 4.sz. 45.46 l.

Bpest,1961.II.kiadás.

MDK

Polónyi János,ács

Müve a gácsi templom haranglába 1673-ból.

A magyarországi müvészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás. 352.l.

Polonyi András Dávid

Magyar Hírlap 38 évf. 39. sz. 2005. 11. 16. 7. o.

EGY MONDATBAN

Polonyi András Dávid Budapest építészeti ritkaságait és a mozdulatlanságot feldolgozó fényképeiből nyílik kiállítás nyílik ma este hét órakor a Francia Intézetben (Bp. I., Fő utca 17.). *(mh)*

névben tartott órák száma heti

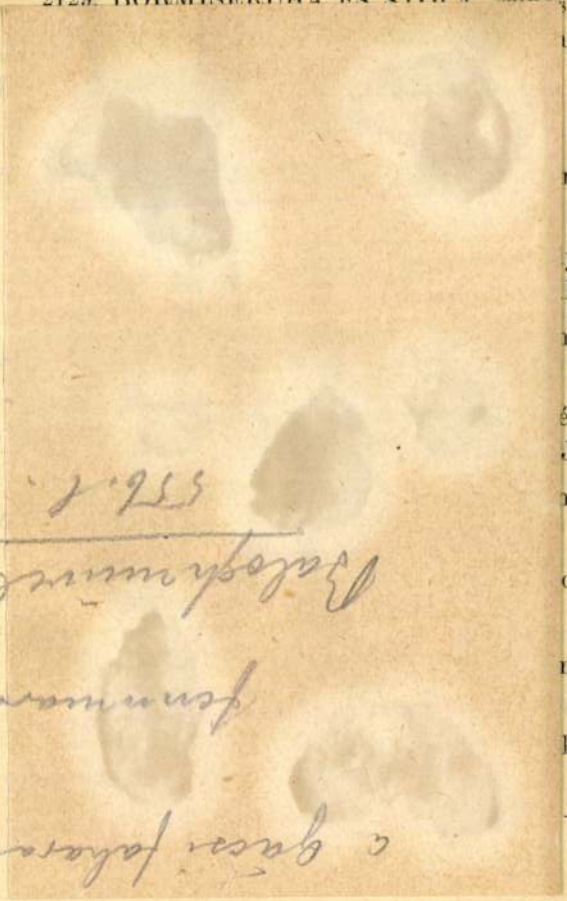

os alapon sakktáblás osztással. XVIII—XIX. sz. —
-XIX. Jh. 95×130 cm.

három medaillon, sárga alapu rozettás kerettel. XIX.
illon. XIX. Jh. 140×245 cm.

ı kék alapu medaillonok, türkizkék alapu herati rajzu
Teppich, im roten Spiegel Medaillone. XIX. Jh.

on négy medaillonnal, három sávos kerettel. XIX. sz.
Fond vier Medaillone. XIX. Jh. 120×200 cm.

két piros, csillagos medaillon. XIX. sz. — Kasak-
Jh. 160×230 cm.

es jelenettel és felirattal. XIX. sz. — Figuraler Per-
schrift. XIX. Jh. 120×175 cm.

en indadisz, közepén sötétkék alapu medaillon. XIX.
uster. XIX. Jh. 130×200 cm.

ben fehér alapon kis piros-fekete háromszögek sorakoz-
pich, im Spiegel kleine rot-schwarze Dreiecke reih-
cm.

smétlődő medaillonok, sávos kerettel. XIX. sz. —
. Jh. 115×235 cm.

Polónyi (Poloni)

János

molnár

1673. Gaisfalu

Bal Hel (127. l.

34. l.

35. l.

Polonyi János

ácsm.

l.

Balogh Istvánné

126. l.

PATRONA
HVNGARIAE
STEPHANVS D G REX HVNGARIAE

Polónyi János

Gácsfalni harang-
torony, fenti
nuve 1673
Repr.

Baloghfatornyok

7. n. Eep

Polonyi János

faragómolnár

1673

l.

Baloghfatornyok

34. l.

10. 28.

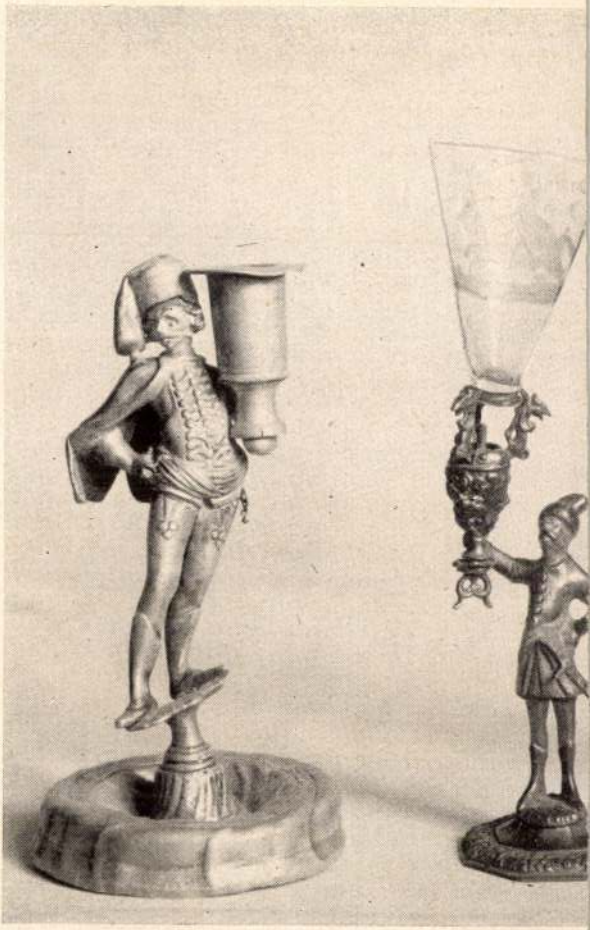

Polonyi János

molnár-ács

gácsjalvi fatorony

1673

Urad

Biró József

Magyar fatornyok

Pásztortűz 1936.

136.1.

~~szágos Bizottsága~~
~~osztrák-magyar~~
~~a vallás és köz-~~
~~terium 25355/1920.~~
~~ében, felülbélyegzés~~
~~ker. állampénztár-~~

= 600 Kor.

= 100 "

= 2000 "

MDK

Polónyi Jolán

Margarettek, of.

Férfifej

Uj Szalon... karácsonyi kiáll. 1934. dec. 8. l.

POLONYI JANOSNÉ, rézmüves

Schwiegelhofer Ede ~~1931.~~ 1927. marcius 24-tól 1931. januar ár 8-ig, mint üzletvezető állott alkalmazásban Körmenden Polonyinénál. 259. old

DOMONKOS JÁNOS: A rézmüves-rézkovács kismesterség Szombathelyen 253. old

VASI SZEMLE, XXVII. évf. 1973. 2. sz. Szombathely

MDK

D.Pǧlonyi Jolán

n: Nüterem-hirek. Nüvész-Élet 1932. nov.2.

MDK

D. Polónyi Jolán

Mezei virágok, olaj

Balogh Nagy János Egyesület kiáll. Kispest. 1934.
1932 tárlat. ápr. 1.

MDK

D. Polonyi Jolán

Balatoni virágok. olaj

Nagy Balogh János Egyesület kiáll. Kispest, 1933.
dec. 5 l.

D. Polónyi Jolán

Margarettek c. képe
repr.

Európai Kurír

1935. II. cíf. 1. 4.

tanár, hárfaművész

Kelemen Erzsi
a Városi Szinház művésznője

Kiss Margit
előadóművésznő

Hegedüs István
orgonaművész

Kenéz Lili
zongoraművésznő

ány
ményes jegyre. ◀
dapest, VI., Révay-utca 14. Telefon: 199—55.
KAI INT. BUDAPEST

Polony Elemér

Az USA-ban élő művész, kiállított a Kult. Kapcsolatok Intézetében. Gyöngyösi szülötte, Rudnay tanítványa volt, a 30-as és 40-es években többször kiállított. Később Bratislavában, Stockholmban, majd az USA-ban mutatta be műveit sokszor.

Bojár Iván: Kiállításról – kiállítóra; Magyar Hírlap, 1970. IV. 21. 9. l.

Polony Elemér (USA)

A Kult. Kapcsolatok Intézetében kiállítása nyílt.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 23. 11. l

2.

Polony Elemér

Naivan mesél a kritikágról és prutsan. Sunci sötét tónusaiban a hanai főiskolán szerzett ismeretek kísértenek.

Bojár Jozsa: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. IV. 21. 9. l.

Polony Elemér

A müvész kiállitást rendezett a MNG egyik földszinti termében.
Egyetlen szinritmussá olvadnak a kompoziciók mélykék, sötétzöld és bordospiros szinei.
Örvénylettek mozgalmas formái.

L.L. : Kiállitások.
MÜVÉSZET, 1979. augusztus - 46.oldal.

Polonyi Elemér

Rudnay tanítványa.

Szerepel a Képzőmű. Főiskola

Kiállításán a Műcsarnokban

Cyság. 1937 III. 20.

MDK

Polóny Elemér, festő.

125. Tanulmányfej, pastell
126. Tanulmányfej, "

Neuz. Szal. Műv. E. - Szinyei Társ. X. tav. kiáll.: 1935 V. 8-19.
Kat.

Országos Magyar Iskola - Egyesület

VII. 279

Polónyi Elemér

festő

l.

Szépm.-Műv.-Erk.

IX. 275. l.

1944.

Am.kir.postatakarékpénztártól

16136

MŰEMLEKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Hegyes Endre u.10.

Hivatalból
Díj átalányozva

BUDAPEST
VII.21.11
54

(57)

53.

+ 9.000.- P.

2

Polónyi Elemér
festő

l

Tavaszi Szalon

XV. 145. r

A m.kir. postatakarékpénztártól

16136

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest
IX. Högyes Endre u. 10.

Hivatalból
Díj átalányozva

Polony Elemér

festő

l. Tavaszi Szalon

XIV.

Polonyi József

Naprafergó.. műve nezetel a
Nógrádmegyei Kőrömüvészet)
Studiója Galassagyarmati
Kiállításán (ewlitve)

Nógrád 1968 I. 6.

M.D.K.

Polónyi József bányairnok

volt asztalos

A Baglyasalji Képzőművészeti Szabdiskola halgatója
1949-ben

Képzőművészeti életünk a felszabadulás után 35.1.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK; KÖZPONT FORRÁSTANULMÁNYAI II
Bp. 1965.

Polonyi Józse f M.D.K.

A szakkör tagja, művei kiállításon

/barna/: Munkás-képzőművészek asalgótarjáni bemutat

Nógrádi Népujság, 1965. január 12.

N.S.K.

Polpnyi Jolán festő M.D.K.

virágfestő

Dvorák Oszkár állat és tájképfestő felsége.

Visegrádon élnek.

Csillag István: Fehér mezőben fekete őz
Magyar Nemzet 1963. december 19. 4.1.

Mostanában, hacsak tehetem, mindennap kimegyek a közeli parkba. Szorít a város. Mintha be lennék falazva. Az utcák léghuzatában csak sietni tudok. Mire hazaérek, a rohanástól már szúr a mellkasom. Az érintések, a lökdösődés elől, a dörgő kukák, dudáló autók elől a liget oázisába menekülök. Befogadnak a fényjárta lombok. Szeretnék beléjük költözni. Kifeszített vitorláikba fogják a szelet a nagy fák. Millió levél repdes a gallyakon. Itt minden arc ismerős. Az öregek ismerik egymás lépteit is. Távol van a benzinszagú országutak idegesítő rohanása. Ha nem szólok senkihez, ha nem szól hozzám senki, akkor sem vagyok egyedül. Már ismer a park társadalma. Megvan a törzspadom is. Mindig üresen találom, hacsak egy-egy betévedő idegen el nem foglalja. Általában könyvvel a kezemben ülök. Olvasok. De érdeklődésemet, fantáziámat mindig jobban izgatja a valóság. Érdekesebb minden könyvnél az, amit maga

rül látok.

Hónapok óta figyelem öreg vasutast, aki ka volt. Most nyugdíjas. Egarettát a másik után Krákog, mintha keser lenne nyugalmának, füstfelhőt ereget maga körül. Ha ujjával elpöcköli a cigaretta végét, még sokáig néz utána. Az enyhe szélfúvásban olyan a füstölgő csikk, mint egy kis mozdony. Pár percig parázslik a vége, mintha arra várna, hogy az öregember jelére megindulhasson. Sötétedésig ül a nyugdíjas vasutas hátradőlve a padon. Úgy nézeget jobbra-balra, mintha vonat vinné.

A nagymama jelenti itt a vidámságot, négyéves forma kisunokájával. Hányszor feloldotta az elszigeteltséget a botladozó kisfiú! Ennek köszönhetem, hogy egyszer mosolyogni láttam az öregembert, aki látszólag senkihez nem tartozott.

Mindig itt töltötte a szombat-vasárnapok üres ünnepét

szaja. Fölemelte kezét, mintha valamire figyelmeztetni akarna: „Emberek, milyen hűvös kiszámítottsággal éltek a hétköznapokban?" Kinyújtott karjának mozdulatával láthatatlan rendet teremtett maga körül.

Egyik délután a kisfiú nagyanyja nagyon belemerült a beszélgetésbe, egy másik idősebb hölggyel. A fiúcska a fűvön játszott, aztán odatotyogott az öregemberhez és az ölébe mászott. Pár pillanatig némán néztek egymás szemébe. Olyan megértéssel, mintha nem is lett volna köztük hetven, nyolcvan év. Éppen egy fekete esőfelhő úszott a nap elé. Sötét lett. A kisfiú felnézett az égre.

— Bácsi! Gyújtsd már fel a napot! — mondta kérlelő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 OKT 15

Polányi József
Nógrád

1021

PIACON

(Polónyi József rajza)

fejsze ott volt letámasztva párjával a tűzhely előtt. A széles pofájú hosszú nyelűt akasztotta karjára, és indult kifelé. Szemhunyorításig állt a ház előtt, s végignézett a táj mindent elborító fehérségén. A közeli rét befagyott tócsái felett téli madarak felhőztek, olykor sikongva csaptak az ég felé.

Mintha eltaszították volna, úgy indult el a süppedő [illegible]lieken keresztül a messze sötétlő erdő felé.

Az ég kalapja nevetségesen keskenynek látszott, s mint terongyolódott fehér firhang szállongott alá a hó. Szembe fújt a szél.

Lehota izzadtan lépett át a bodzával szegélyezett erdő árkán.

A széltől vert erdő riogatva zúgott. Az óriás fák galyaya úgy kelepelt, mintha ezer toronyban egyszerre szólna a húsvéti kerepelő. Azután pillanatig tartó csönd lett.

Az irtás szélén arasznyi az orroddal? Ide azt[illegible] számot, és gyössz [illegible]

A puskás válla ki[illegible] hangjából megmási[illegible] keménység áradt. [illegible] lott frissen fényezett [illegible] jával néhány lépést, [illegible] fejtette Lehota mar[illegible] fejszét.

— Aztán nehogy [illegible] — szólt —, mert be[illegible] tek. No, mehetünk.

— Hová? — szorult ki Lehota torkán a hang, s az arca sárszínűvé vált. Mély ijedelem szántott végig a testén, előre-hátra tántorgott, s hangját könyörgésre fogta. Nem akarta, hogy bekísérje az erdő rossz hírű kisistene, és talán megverjék.

— Írja föl a nevem! Lehota Ábel vagyok. Házam van a bogárzó mellett. Mindenki ismer a környéken.

— Csak semmi cifra!... — mondta a puskás. — A felügyelő is nagyon kíváncsi rád bent. Ő még nem ismer téged... — Lehota szálfának dőlve nyöszörgött, térde ingafért ki hang a torkán, s könyökéről a hátára zuhant. Feküdt az irtózatosan hidegre változott havas földön mozdulatlanul, mintha sohasem lett volna ilyen fehér ágya. Madzaggal felkötött csizmája talpán fekete cafatban lógott ki a kapcája, mint valami óriási varangy kitaposott bele.

Az erdőőr dülöngve törölgette meg bevérzett arcát, s megnézte zsebóráját: éppen kilencet mutatott. Mintegy fél percig bámulta a mozdulatlanul fekvő Lehotát, s mintha megrémült volna tőle, elsietett, hogy tisztázza magát ott, ahol kell, mielőtt minden nyomot el nem lep a hó...

É M Á K

[illegible]ítanom kell, hogy meg mer-

Még egy-két utónyelés

szerethetsz. Álmodhatsz róla. Vagy a Kertben lányalakja. Ott heverhetsz a két kutya mellett a szűrt fényben, a tavasz kellős közepén.

— Ne bagózz annyit — mondta az író, közben ő is rágyújtott, már ki tudja a há-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Nógrád

Polonyi József
1021

CSEVELŐK

(Polonyi József rajza)

expresszionista sem naturalista nem lehet, hát egy khaoszban éli ki magát a futurisztikus irány e monumentális vezéregyénisége, hogy fantasztikus hittel áldozzon csupán a fantomok, de nem a művészi ideálok kedvéért, melyek az olasz avantgárdisták palettáin is a nemzetközileg szokványos megtanulható mesterkéltségben éli ki magát.
Hol van már a tavalyi hó ... ?
Hol vannak az orosz szovjet a táncritmust, az elektrónokat, a mágnesességet formátlan formákba szorító világmegváltásai ?

egy" érzéssel kent időtöltés, mely ma már a megfelelő rámafoglalatot se éri meg.
Nagyorosz birodalom festői orosz zamat nélkül, ráma nélkül (pácolt fenyőlécek szinben gyalulva a vakrámája) „burzsuj témák" (csendélet, kompozició, portrait) nélkül *a gyár, az iskola, a fegyelmezési ipar,* unalmas pillanatképein ugyanazt adják mint a többi nemzet.
Az idősebb generáció 40-től fölfelé nálunk is, másutt is kevés kivétellel fáradtan, csüggedten fest, nem alkot, csupán fest a legtöbbször épen azt, ami kezeügyébe esik,

HÉNEL GUSZTÁV: VIZIMALOM
A Nemzeti Szalon őszi tárlatáról

Hol vannak a belgák orosz epigonjai, kik az újmegváltást beleharsogták az Adria kéklő azúrjába évekkel ezelőtt ? Sehol ... A fagyos mosolyt, melyet az újalkotások nagyszerűsége ültetett e világmegváltó arcokra, megolvasztotta valami a nagy Oroszországban, de megolvasztotta mindenütt s szerény bocsánatotkérő emberré vált az a festő, ki a fantázia terén már az Istenek között a primhegedün játszott ...
Témanélküliség lett úrrá a léleknélküli, ideálokat nem ismerő művészi törekvések fölött, mely törekvések megelégesznek elcsépelt témák csakúgy „*félkézzel*" odavetett színskicceivel, vázlataival, melyről lerí a „*minden mindmegfeledkezve arról az igazságról, hogy minden „szép" nem képet adó téma.
Az ezidei nemzetközi kiállításon a tendencia, egy-egy nemzet művészetének keresztmetszetét adni.
Ez a keresztmetszet az, ami minden kimagyarázat nélkül beszédesebben mutatja a művészet válságát, mely egyáltalán nem volt reparálható a világkrizis gazdasági bajaival.
Az öregebbek a 15—20 esztendős pörölycsapások alatt levetették nemzeti köntösüket némileg, ideáljaikból a modern fiatalság kedvére, avagy a saját megifjuhodásukra, feláldozni kezdték épen azokat az értékeket, melyekre valaha büszkeséggel néztek, így egy visszás helyzet állott

Konstantinápolyban palotája előtt, a hippodromban egy közös talpazatra állíttatta fel, mígnem 1536-ban a janicsárok, kiknek keze által halt meg maga a nagyvezér is, e szobrokat is elpusztították.[1]

Maguk a török történetírók regisztrálják, hogy a „nyomorult királynak (II. Lajosnak) a várban lévő töméntelen kincsei, háziszerei, ágyúi, ágyúgolyói lefoglaltattak", majd, „hogy a gonosztevő király fegyver- és kincstárában talált fegyverek, összes hadiszerek és kincsek szélgyorsaságu hajókon Belgrádba küldettek." De azért még maradt ott marakodnivaló.

[1] L. Divald K.: Budapest művészete. Thury, Török történetírók.

NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS VENEZIÁBAN

Mit hordtak össze a velenczei Giardinoba a képzőművészeti alkotásokból az Úrnak 1932. esztendejében? Ez a kérdés érdekli ma a műélvezőt, az alkotóművészt egyaránt!

A tradicionális biennalis kiállítás Velenczében minden más nemzetközi kiállítástól eltérőleg, gazdagságban példanélkül áll, mely gazdagság az egyes kultúrnépek állandó kiállítási pavillonjainak köszönhető, hol egy-egy esztendős pihenő után a falak benépesednek egy félesztendőre a képzőművészet főleg festészeti és szobrászati alkotásaival, melyet néha az építészet s helyenként az iparművészeti alkotások tesznek változatosabbá. Ugy tetszik ma a világ kulturnemzeteinek a szomoru, néma együttese, mintha a nagy vihar után sarjadzani kezdene az élet. Ez az életsarjadás azonban a régi törzseken zöldel inkább, mint az ujonnan feltört ugaron, nem is szólva arról, hogy a különböző dimenziók fantasztái nagyon kicsi legények lettek. Nem másznak föl ma már a sziklacsúcsokra a gránitfalba művészetet ültetni, nem járnak hét mértföldes csizmákkal versenyt rendezni az alfa és béta sugarakkal sem.

Kialudt, kidörgött vulkánok fáradt gejzirszálai azok, melyek lélegzenek még, szinte bocsánatot kérve, hogy élnek. Ezeken az ujból zöldülő tarlókon egy renaissancea látszik erőre kapni a művészideáloknak, mely a sablonos természetfotografálást nem tarthatja végcélnak, nem a hanyag tömegizléstelenségek gyártását, nem a fantasztikus éterikus ábrándokat, mint inkább a szárnyaló művészlélek szépségideálokban gazdag költészetét, mely költészet mindenben megálmodni tudja annak poezisét.

POLÓNYI KÁROLY: KISVÁROS

A Nemzeti Szalon csoportkiállításáról

A nagy forradalmárok kora lejárt...

Prambolini hatalmas futurista vásznain még dübörögnek az olasz lélek fantasztikus viharzásai, még a fantázia lovain a csillagokig kiván szállani e piktor féket nem ismerő alkotási vágya, még robbant, feszít kontúrt, széthasít színeket, de a nagy kataklizma után az ábrázolt lelkiélmények mint 30 és feles vágta gránáttölcsérek maradnak csak a falakon. Poros, üszkös, formátlan káosz ez, amit a futurizmus absolut rajz és formakultúrát kivánó stilizáló művészete ma produkálni képes...

Megtagadni a futurizmus lényegét nem meri ő sem, sem

Az ajjat
ber hó 29-én
amikor a te
mása megáldj
dása s kisérje
zeti öntudattó
ima, mely Ist

— **A korn**
mányzó és fele
lőn a királyi k
vatalosak volta
főigazgató, a
Kovács Lajos
igazgató, *Schla*
bános, dr. *Jéhn*
zső főerdőtanác
uradalmi igazg
ifj. dr. *Szabó*
csendőrőrnagy,
Szilassy László
László százados

— **Egyete**
zások. A korm
jesztésére a pé
nyelvtudományi
tanszékre dr. *K*
lért-tanárképző
tanárt, egyetem
egyetemen üres

István budapesti egyetemi magántanárt, egyetemi tanársegédet, egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá nevezte ki. Dr. *Schilling Gábor* szegedi egyetemi magántanárnak, egyetemi adjunktusnak, a tudományos irodalom és a főiskolai oktatás terén, dr. *König Dénes* műegyetemi magántanár adjunktusnak a tudományos irodalom és a műegyetemi oktatás terén szerzett kiváló érdemeik elismeelnöke részesült ebben a kitüntetésben.

— **A pesthidegkuti rablógyilkost vasárnap adják át az ügyészségnek.** Éder József volt órássegédet a pesthidegkuti rablógyilkosság gyanusitottját, szombaton még a pesthidegkuti csendőrlaktanyában tartották, ahol ismételten vallatták, de eredmény nélkül. A csendőrség szombat estére a nyomozás munká-

Polonyi Károly

Csoport vagy csoportosulás?

— Kiállitás a Nemzeti Szalonban. —

Szegény csonka hazánk oly gazdag művészi tehetségekben, hogy egyre-másra teremnek az ujabb irók, költők és művészek. Akárcsak a vadalma az erdőben. Ha valaki például hitbátlanul leir két sort, akkor már iró s ha e szavakat egymás alá rakja, akkor költő. Mert hiszen rimek ma éppoly fölöslegesek a költészetben, mint pikturában a rajz. A fő a szabadság. Határtalan szabadság! — *annál nagyobb művészet.*

Ez jut az eszünkbe, mikor a *Nemzeti Szalon* ugynevezett csoportkiállitásait nézegetjük. Mert hiszen a Szalon vezetősége roppant előzékenyen nyitja meg termeit minden törekvésnek, nehogy egy-egy ismeretlen művésztehetség érvényre jutását meggátolja. A felelősséget azonban nem vállalja. Itéljen a közönség afölött: ki az igazi művész?

Igy csoportosulnak azután ott a különféle művészkedések. Ugy, hogy a végén ezek nem is csoportok, hanem *csoportosulások.*

Ez a sulyos kijelentés nem okvetlenül illik a most megnyilt 78-ik csoportkiállitásra. De már egyszer szükségesnek véltük az előző dolgokat szóba hozni.

Hiszen elhisszük mi szivesen bárkinek, hogy ő művész vagy költő. Ezt senki kétségbe vonni ne merje. A fő, hogy müveljen és költsön!

Ezuttal hét kiállitó sorakozik a Szalon termeiben.

Köztük legőszintébb *Polónyi Károly*, aki friss érzésü mester s művészetén meglátszik Katona Nándor hatása, akivel együtt járta a Tátrát. Hegyi tájai és falvai, különösen a pasztellel rajzoltak, legszebbek, de nagyon frisek a vásári vázlatai is („Virágvásár", „Burgonyavásár", „Rózsahegyi vásár"). — Kiválóbb tehetség *Szabó Aurél* is, akinek szép meleg szinei vannak s különösen dicséretes a magyarossága. A „Palóc menyecske", a „Tolnamegyei kislány", a „Varró Bacsó Péter" és magyaros csendélete a legjobb művei. Mégis szivlelje meg, hogy a parasztfejeiben kevesebb sienna-vöröset használjon. — Magyarosság jellemzi *Zakar Zoltánt* is. Parasztszobája és lakodalmas csendéletei mellett üdezöldekkel festett füzesei a jobbak.

Gombos Lilly francia finomságokat kereső művésznő. Szereti az aktokat, letompitott erősen szürke husszinekkel. Ilyen a fekvő női aktja. Képmásai közt szép a fehér tónusban tartott „Spanyol nő" s a „Hermelines hölgy", erőteljes a férfi arcképe és jók a párizsi részletei a Szajna mellől. — *Borsos Miklós* mint festő a dunai hajómunkásokról festett gouache vázlataiban az egyszerüséget keresi, rajzaiban visszamegy az egyiptomi rajzokig, de igazán finom a vörösrézveretü plakettjein s a „Nő galambokkal" és „Női fej" c. vörösréz szobrocskáiban. — *Petter Frigyes* pikturája böngészés a modernizálás körül (jobb a feketekonturos aktja), — *Rózsay Márta* pedig, aki hat évvel ezelőtt elhunyt, szelid nagybányai tájakat festegetett.

(Kézdi.)

PH. 932 IX/25

1021

Polányi Károly, építész

1975. X. 24. 18.30. /11/ V.

Esti Magazin

- Egy közérdekű vita folytatódik.

Hetek óta kavarognak a szenvedélyek az Élet és Irodalom hasábjain az építészet jövőjéről, környezetünkről, a városképről, a lakótelepekről. Ezt a vitát folytatják ma az építészek. Most, adásunk alatt is itt a szomszédban az Építőművészek Klubjában. Az Esti Magazin mai vendége a neves építész, Polányi Károly. Szatmári Ilona kérdez.

- Az Építőművészek Szövetségében az építészeti és városrendezési tervezés alapkérdéseit feszegető izgalmas ankét zajlik adásunk időpontjában. A vitát Polányi Károlynak, a Középülettervező Vállalat építészének az építészeti tervezés mai valóságos gondjait feltáró referátuma indította. Ön beszűrsödött világnak nevezi korunkat és ebből a szempontból vizsgálja a mai tervezési munkát és az építész tervező mai helyzetét. Ami gondolom a hallatlanul megnövekedett igényekkel és követelményekkel való tervezői versenyfutást, a felfokozott építési tempót, a városiasodás, az urbanizáció teremtette túlszabályozottságot jelenti.

- Minden okunk megvan az önvizsgálódásra, hiszen bel és külföldön egyaránt már évek óta a lapok majdnem tele vannak a szakmánkat elmarasztaló véleményekkel. És természetesen az építészek sincsenek megelégedve igazából munkájuk produktumaival, sem munkakörülményeikkel.

- Úgy értsem, hogy építésztervezői körökben a közhangulat nem a legjobb ?

- Véleményem ma sokban más a helyzet, mint 25 évvel ezelőtt volt az állami tervezés kezdetén.

- No de hiszen minden épitésnek a kezdete, az alfája a tervezés. Ugy érzik, hogy a tervezés háttérben szorult ?

- Feltétlenül. A magyar tervezőirodák 25 éves története folyamán épp ugy, mint a világ bármely t ervezőirodájában vagy majdnem bármely tervezőirodájában, a tervező épitész a növekvő adminisztratív ügyintézés, a túlszabályzott szakhatósági előirások, a monopol helyzetben levő kivitelező vállalatok igényeinek kielégitése közben nagyrészt müszaki ügyintézővé vált, akinek a komplex szemlélet, az épitészeti alkotás egyre inkább magánügyévé válik.

- Hogy érti ezt ?

- Az állami tervezés kezdetén, a tervező irodákban, sokkal kollektivebb volt a szellem, sokkal inkább timmunkának lehetett nevezni azt, azóta erről többet beszélünk, több rendelet,előirás teszi a timmunkát kötelezővé és voltaképpen messzebb vagyunk tőle a valóságban, mint 25 évvel ezelőtt voltunk.

- És ennek mi az oka ?

- A tervezésbe egyre többen beleszólnak, alig tudni már, hogy ki miben illetékes, pontosabban ki mindenki illetékes, az adminisztráció sürüségének a növekedésével ugy érzem, hogy a tervezőépitész lassan belefárad ebbe a harcba, kompromisszum keresésbe és elszigetelődik.

- És ugy gondolja, hog y az egyszerüsitéssel , a merev szabályok lazitásával épitésztervezők számára ... / vételi hiba /...

- Alapvető dologban kellene változásokat elérni. Először is az épitő-

ipar strukturáját kellene fokozatosan egy olyan irányba .../vételi hiba/... mást is tudjunk épitemi mint középmagasnak nevezett tizemeletes házakból álló lakótelepet és szabadon álló családi házakat, tehát a kettő közötti alternativákra is szükségünk van.

- Városképileg is.

- Én inkább a város életét mondanám a város képe helyett, aztány ujra kiséretet kellene tenni a tömegközlekedés és a személyi közlekedés helyes arányának a megválasztására, mert ha például a személygépkocsikat a következő 5 évben megduplázzuk, akkor az nemcsak azt jelenti, hogy annyivel több utat, parkolóhelyet, halálos balesetet kell betervezni, annyivel több levegőszennyeződés és zajártalmat kell semlegesitenünk, hanem például azt is, hogy ez a mennyiségü személygépkocsi tönkreteszi eddig meglévő tömegközlekedésünket is. Ezekről és az épité és városrendezés sok égető kérdéséről kell még vitatkoznunk egymás között is és szélesebb körben is.

Pollatschek A

órás Pest

Álló óra fekete tok-
ban, alabástrom osz-
lopokkal, ütő- és
zenélő szerkezettel

52. aukció.

Postatakarék

1930 febr.

M. KIR. BELÜGYMINISTERIUM
ELNÖKI OSZTÁLYA

POLÓNYI KÁROLY

Calabar általános rendezési terve (Nigéria)

Plan d'aménagement général de Calabar (Nigéria)

Masterplan of Calabar (Nigeria)

Polónyi Károly (KÖZTI)	Városrendezés	Urbaniste	Urban development
Polónyi Károly (KÖZTI)	Építészet	Architecte	Architects
Szabó Tamás			
Balikó Gyuláné (KÖZTI)			
Hiesz Győző (UVATERV)	Közlekedés	Circulation	Traffic engineer
Kienitz Vilmos (MÉLYÉPTERV)	Vízellátás — csatornázás	Alimentation on eau	Water supply and canalization
Miltényi Károly (Közp. Statisztikai Hiv.)	Demográfia	Démographie	Demography
Kiss E. Gusztáv (TESCO—KÖZTI)	Tájrendezés	Aménagement du territoire	Landscaping
	Tervezés 1969—1970	Remise des plans: 1969—1970	Date of planning: 1969—1970

1. Calabar részletes rendezési tervéből a déli városközpont beépítési terve
2. Calabar általános rendezési tervéből a városszerkezet térképe

1. Plan d'intégration du centre de ville de sud, pris du plan d'aménagement détaillé de Calabar.
2. Carte de la structure de ville, prise du plan de l'aménagement général de Calabar.

1. Calabar. Layout plan of the town centre "South", from the detailed town development plan.
2. Calabar. Map of the town structure, from the general town development plan.

Magyar Építőművészet 1970/6

Calabar Nigéria délkeleti államának fővárosa, nedves, trópusi éghajlatú, sűrűn lakott kereskedelmi központ és kikötő, a tervezés idején közel 80 000 lakossal.

A kiinduló adatok pontatlansága miatt kérdőíves vizsgálatot és forgalomszámlálást kellett végezni és különböző tanulmányokat készíteni. A terv három népességmegoszlásra vonatkozik, a bevándrolók százalékarányától függően.

A saját építés bátorításával, a közművesítés olcsóbbá tételével a javasolt lakástípusok jövedelemkategóriánkénti átfedésével és a lakónegyedek városszerkezetbe integrálásával kívánták elkerülni a szlömösödés és a szegregáció meglevő gyakorlatát.

A javasolt beépítés az akkori jövedelemmegoszlások figyelembevételével 25 fő/ha és 320 fő/ha laksűrűséget eredményez. Az alacsony jövedelműek számára tervezett, önerőből fejleszthető sorház csak javaslat maradt, részben igazgatási-szervezési nehézségek, részben ennek az építési formának helyi hagyományokhoz nem kötődő volta miatt. Helyette kisebb laksűrűségű, telkes beépítés valósult meg.

A városi főutak a folyókkal párhuzamosak, erre merőleges a két városközpont tengelye. A központi zónát a másodrendű utak 24 lakóegységre osztják. A járműforgalom szerkezetébe beleszövődik, de attól független a gyalogoshálózat. Az előbbi elválasztja, az utóbbi összekapcsolja a lakóegységeket és mint a város legsűrűbb része, bevásárló, kulturális és szabadidő tevékenységnek ad helyet.

A két városközpont egyike a meglevő központot terjesztette ki, a másik napjainkban — az új híd megépülését követően — várható, hogy kialakul.

Az intézményzónában 500 ágyas kórház, főiskolák, kutatóintézetek, temető és a hadseregnek fenntartott terület van, bővítési lehetőségekkel.

Calabar est la capitale de l'Etat Sud-Oriental de la Nigéria. Elle a un climat tropique, humide, c'est un centre commercial et un port fort peuplé, au temps de la planification avec 80 000 habitans environ.

A cause de l'inexactitude des données de départ, il fallait procéder aux examens à questionnaires et au recensement de la circulation et préparer de différentes études. Les plans concernent trois répartitions de population dépendant de la proportion en pourcentage des immigrants.

On voulait éviter la formation des taudis et la ségrégation actuellement en pratique par l'encouragement de la construction individuelle, par la modération des prix des services publics, par la chevauchure des types de logement proposés selon les catégories des revenus et par l'intégration des quartiers d'habitation dans la structure de ville.

L'intégration proposée, avec la prise en considération des répartitions d'alors, donnait pour résultat 25 personnes par hectare et 320 personnes parhectare de densité d'habitation. La maison en rangée, prévue pour des personnes d'un faible revenu, développable à propre compte, ne restait qu'une proposition en partie à cause des difficultés de direction et d'organisation d'autre part, car cette forme de construction n'adoptait pas les traditions locales. A la place c'est une intégration à parcelle qui s'est réalisée avec moins d'habitants.

Les voies principales de la ville sont parallèles aux rivières et les axes des deux centres de ville y sont perpendiculaires. Les voies d'importance secondaire divisent la zone centrale en 24 unités d'habitation. Le réseau piéton s'insère dans la structure du trafic des véhicules, mais il en est indépendante. Le dernier sépare les unités d'habitation, tandis que le premier les relie et comme la partie la plus dense de

Calabar is the capital of the former South-East State of Nigeria. Its climate is tropical and humid, it is densly populated. It was a commercial centre with a port, with just 80,000 inhabitants at the time of planning. Starting data were rather unexact so investigation by questionaires and counting of traffic had to be made apart of various studies. The plan concerns three different population distributions with particular view to the percentual proportion of immigrants. With animating the privately initiated building, the making the communal services less expensive, the overlaping the income-categories of the flats recommended, and further the integration of the residential quarters into the urban structure the present practice of developing of slums and segregation was desired to be avoided.

The proposed density varied of population of 25 habitants per ha and 320 persons per ha. The rowhousings planned for the low income population to be developed by own means remained only a plan owing partially to administrative and organisation difficulties, partially being adverse to local traditions. In their place build-in on private plots with lower density has been realized.

The main thoroughfares of the town are running parallel to the river, the axis of the two town-centres are lying in right angle to these. The central zone is subdivided by the secondary streets into 24 residential units. The network of the pedestrian ways is weaved into the structure of the traffic-roads though independent from these. The first is joining while the later is separating the residential units, and as the most densely populated areas of the town offering places for the shopping, the cultural and the leisure-time occupations.

One of the two town centres is developing the existing one, while the other is

bízó kérése alapján azokat a lakóháztípusokat használtuk fel, melyeket a város jelenleg építés alatt álló lakótelepeinél részben helyszíni előregyártással, részben monolit építéstechnológiával állítanak elő, de a tervek nem zárhatták ki a házgyári épületek alkalmazásának lehetőségét sem. (Annabában néhány éve magyar kooperációval felépült poligon működik.)

A kollektív és a telkes építésű lakóterületeket — ha ezt a morfológiai adottságok egyébként lehetővé tették — szektorokon belül vegyesen, egy lakóterületi egységet képezve alakítottuk ki, mert a társadalmi rétegek elkülönülése itt is nagy problémát okoz. A kollektív lakóházak szintszámát determinálta az a körülmény, hogy a megbízó maximális lakásszám elérésére törekedett, másrészt a földrengésveszély miatt földszint+4 szintnél magasabb épületeket nem lehetett javasolni. A megbízás részét jelentő szabályozási előírások mellékleteként a telkes beépítésű lakóterületeknél alkalmazható épületekre több variációs lehetőséget dolgoztunk ki a beépítési mód; a szintszám; az alaprajz, valamint a családnövekedéssel párhuzamosan jelentkező fejleszthetőség vonatkozásában.

A dokumentációhoz tartozóan a terveket olyan, a felhasználás módjára kitérő útmutatóval láttuk el, amely rögzítette a tervekben lefektetett elsődleges, városszerkezeti, a lakóterületek szervezésére vonatkozó elhatározásokat. Ezek módosítása az idők folyamán esetleg változó körülmények között sem ajánlatos. Ugyanakkor azonban megjelöltük a terv azon részleteit, melyek a ma még nem ismert tényezők, igények vagy a mainak változása esetén a beépítési javaslatnál úgy módosíthatók, hogy azok nem változtatják meg a hálózati összefüggések rendszerét. Ennek figyelembevételével biztosítható a tervek karbantartása, az idők és változások folyamán szükségessé váló korszerűsítése.

Sch. Á.

Nous n'avons pas voulu exporter les principes de chez nous, mais apporter à la base de nos expériences un système aux coutumes qui s'y sont formées tout en respectant au maximum les conventions d'habitat et de logement créées par la religion et la culture mahométanes. Nous avons fait les plans des rues piétonnes et des places qui mènent le long des axes d'animation à l'intérieur des terrains d'habitation qui ne sont pas dérangés par le trafic des voitures et qui permettent de continuer les habitudes déjà prises. Ces lignes de structure linéaire mettent en guirlande non seulement le réseau des institutions publiques, mais en même temps elles assurent la circulation sans accident des enfants d'âge scolaire entre leur logement et l'école. On y prête depuis les années écoulées de très grands soins à cause du nombre croissant des enfants accidentés en Algérie.

Correspondant à la demande de notre client, pour donner les propositions d'intégration, nous avons utilisé les types de maison d'habitation qui se font en partie avec une préfabrication sur les lieux, en partie avec une technologie de construction monolithe — ce qui est en usage pour les centres d'habitation actuellement sous construction. Mais les plans ne pouvaient exclure la possibilité d'utiliser des bâtiments préfabriqués en usine. (A Annaba on trouve un polygone qui s'était construit il y a quelques années avec une coopération hongroise).

Appartenant à la documentation, nous avons fourni de guides concernant les moyens d'utilisation, qui fixaient les décisions primaires pour la structure de ville et pour l'organisation des terrains d'habitation, formulées dans les plans. Il n'est pas recommandables de les modifier, même si les circonstances changent éventuellement entre-temps.

Á. Sch.

Along the animation axes guided into the residential areas pedestrian rows and squares had been planned enabling the maintaining of the developed habits and undisturbed by the traffic of motorcars. These linear structural lines are not only stringing the network of the communal institutions but are assuring also the safe traffic of school-children between their home and the school. This later was in Algeria particularly stressed during the last years in consequence of the growing number of youth accidents.

For the elaboration of the recommendations of the layout-plans and in accord with the requests of the consigner those types of housings had been employed which are presently used in the residential quarters now under erection of the town, and which are built partially with the in situ prefabrication, partially with the monolithic building method, but the plans did not exclud the application of the possibility of using the elements made in prefabrication shops. (In ANNABA a polygon-work is operating erected with Hungarian cooperation).

Attached to the documentation the plans were supplied with instructions explaining the methods of use which also gave information in regard of the resolutions of organisation in respect of urban structures, and of the organisation of the residential districts. Their modifying is however not recommendable even in case of changing circumstances in course of time. The details of the plan were however marked at the same time, which could be modified in the propositions of build-in in case of factors or requirements presently unknown or of changes in those presently known but would not cause any alterations in the system of coherences of the network.

Á. Sch.

1. Bordj Bou Arreridj beépítési terv részlete
2. Bordj Bou Arreridj modellfotó

1. Détail du plan d'aménaqement de Bordj Bou Arreridj.
2. Photo du modèle de Bordj Bou Arreridj.

1. Bordj Bou Arreridj. Detals of layout plan
2. Bordj Bou Arreridj. Modell photo

2

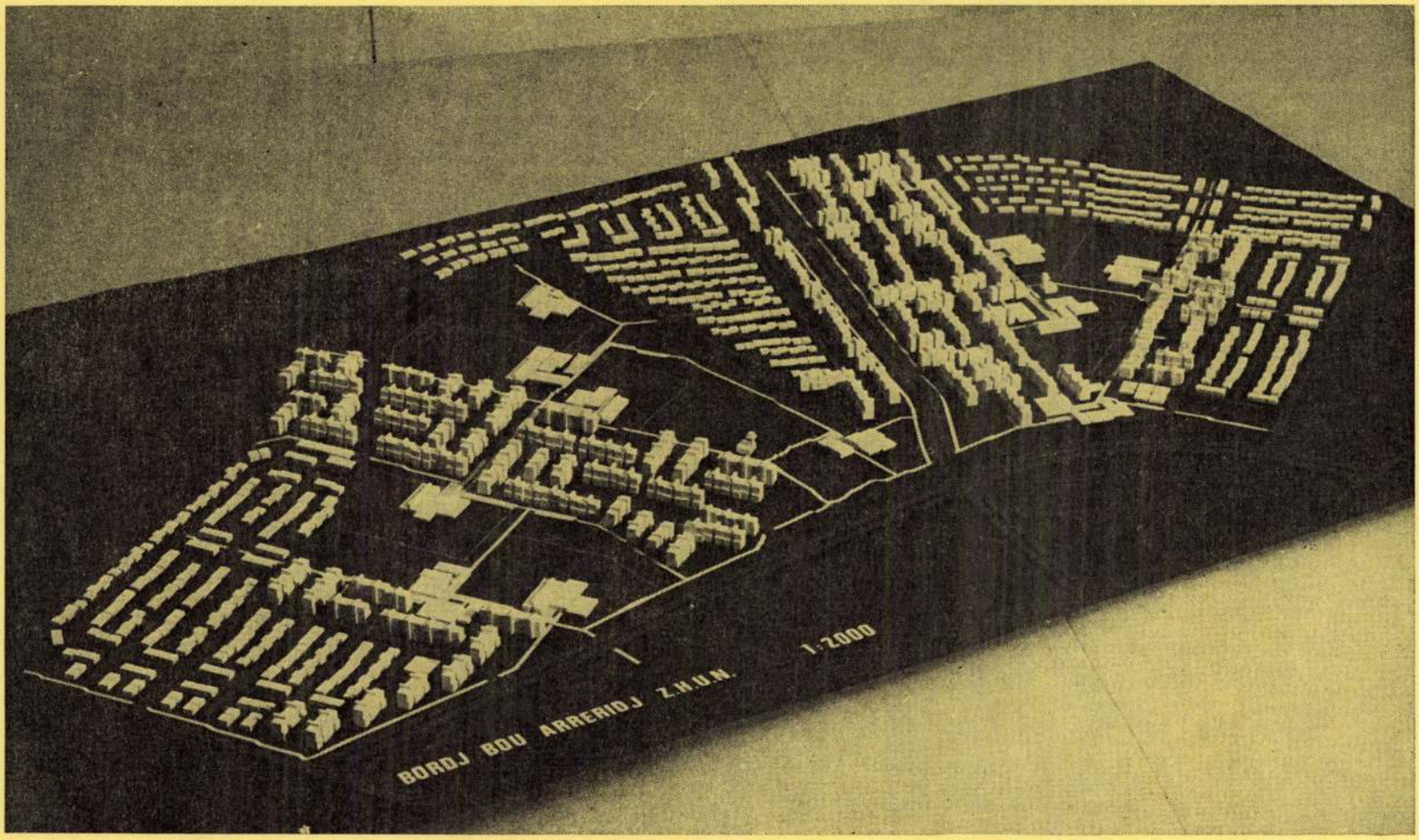

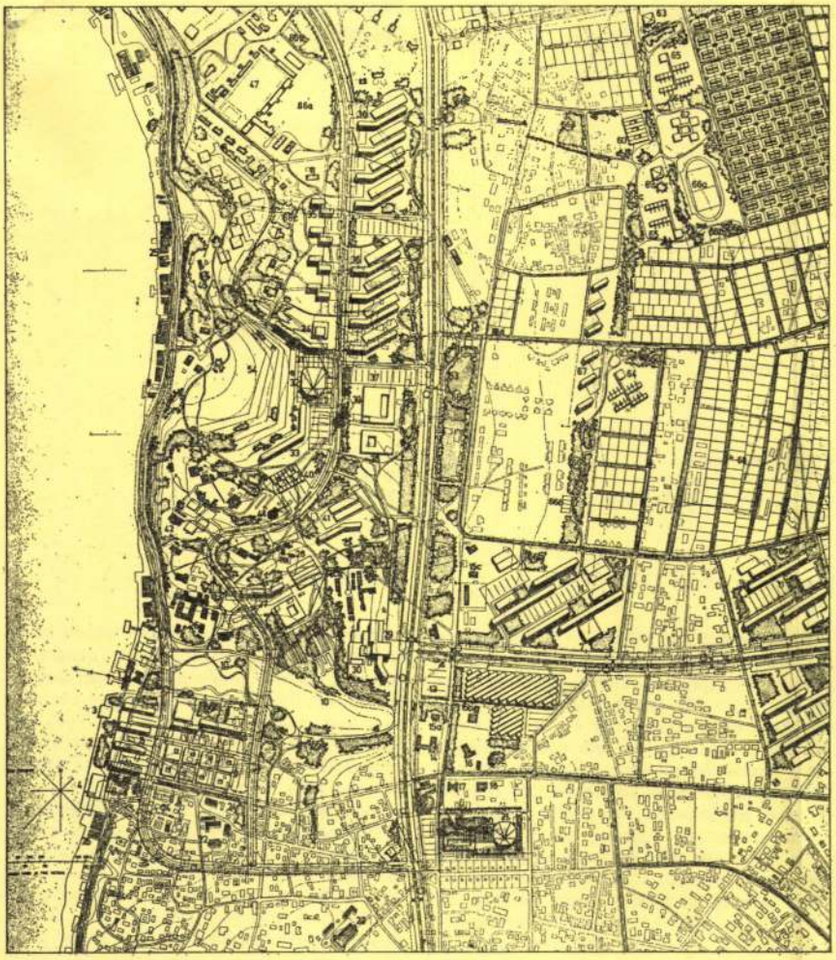

1

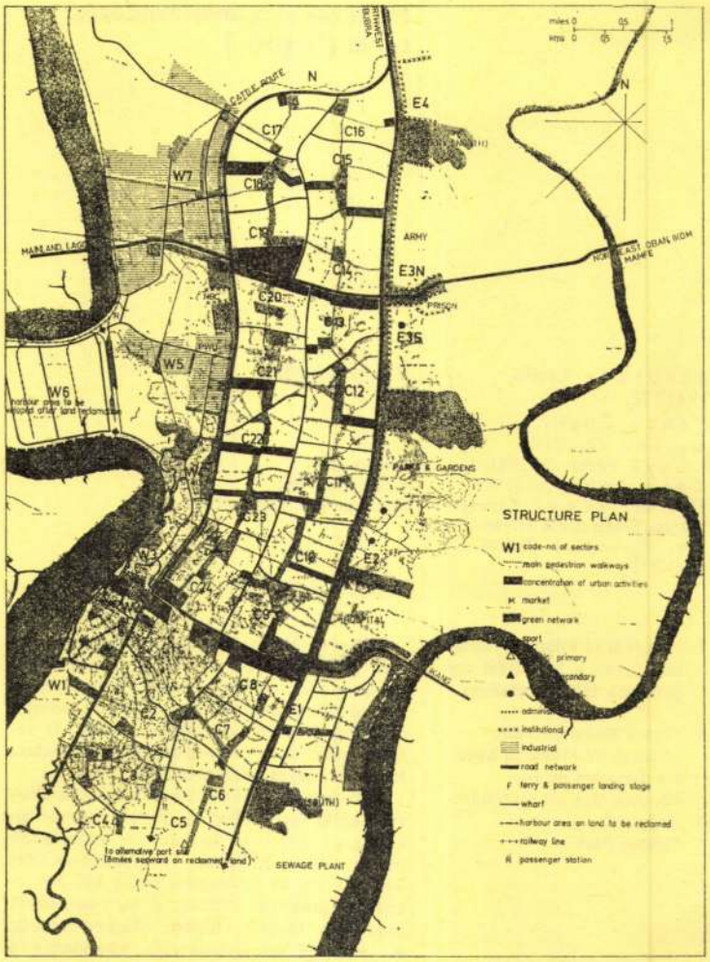

2

A terv a kikötő bővítését, raktár- és iparterületek meghatározását is tartalmazta, a mintegy 28 ezer új munkahely nagy részét azonban a lakóterületet határoló zónába helyezte.

Az eltelt idő óta a tervből sok lényeges javaslat megvalósult, a főútvonal-hálózat mintegy 70—75%-ban a tervezettel megegyező, a területek felhasználása is zömében azonos. Születtek kedvezőtlen kompromisszumok is, pl.: a javasolt új stadion helyett a meglevő központi sportpályát fejlesztették stadionná olyan helyen, ahol ez az útbővítést akadályozza.

A lakóegységek tervezésénél háromféle megközelítést használtak:

1. a meglevő szerkezet és beépítés figyelembevétele, kis módosításokkal;
2. a meglevő lakóterület kiegészítése közszolgáltatásokkal;
3. a folyamatban levő telepítés továbbfejlesztése.

A 30 évre szóló általános rendezési tervet öt nagyobb léptékű intézkedési terv egészítette ki a városközpontról és a Kormányzósági Dombról, egy ipari területről és három különböző lakóterületről.

la ville c'est ici que se trouvent les locaux qui servent les activités commerciales, culturelles et les loisirs.

L'un des deux centres était agrandi et l'autre — après la construction du nouveau pont — est à présent en formation.

Dans la zone des institutions il y a un hôpital à 500 lits, des écoles supérieures, des instituts de recherche, un cimetière et un terrain réservé à l'armée, avec des possibilités d'agrandissement.

Les plans contiennent aussi l'élargissement du port et la définition des terrains de dépôts et de l'industrie, mais la plus grande partie des nouvelles places de travail, près de 28 mille, était installée dans la zone qui limite le terrain d'habitation.

Dans le temps qui s'est passé depuis, beaucoup de propositions importantes des plans se sont réalisées. Le réseau des voies principales correspond près de 70 à 75 pourcent à celui des plans et l'utilisation des terrains est pour la plus grande partie aussi identique. Des compromis désavantageux ont aussi vu le jour, par exemple, au lieu de bâtir le nouveau stade proposé, on avait développé la piste de sport, qui existait déjà à un endroit où il empêchait l'extension des voies.

A la planification des unités d'habitation on avait appliqué trois sortes d'abord:

1. la prise en considération de la structure et de l'intégration actuelles avec de petites modifications,
2. le complètement d'un terrain d'habitation de services publics,
3. le développement progressif de l'implantation en cours.

Les plans d'aménagement général, valables pour 30 ans, étaient complétés de 5 plans de disposition à une plus grande échelle, un sur le centre de ville et sur la Colline de la Résidence et trois sur différents terrains d'habitation.

presently to be developed with particular view to the new bridge to be erected.

In the district of the communal institutions plots have been reserved for a hospital of 500 beds, highschools, research-institutes, a cemetery and military buildings, all with possibilities for extensions. The plan is containing further locations for the extensions of the port, for warehouses and for industrial areas while the greatest part of the new work-facilities for ca. 28,000 have been placed into districts limiting the residential areas.

During the period passed away many of the essential recommendations contained in the plans have been realized. The network of main roads is in 70—75% identical with that of the plans, the zoning-use is in bulk identic too, though some unfavourable compromises had to be accepted, viz.: instead of the planned new stadium the existing central sporting establishment has been developed into a stadium thus in a place where it is obstructing road extension.

While planning the residential units three approximations were employed, viz.:

1. Taking into consideration existing structures with only minor modifications.
2. Implementing the existing residential areas with communal institutions.
3. Extended developing of settlements presently in way of construction.

The masterplan for the next 30 years has been supplemented by five plans of dispositions of larger scale in regard of the town centre, the Hill of Government, of an industrial area and of three different residential quarters.

Makurdi általános rendezési terve (Nigéria)

Plan d'aménagement directeur de Makurdi (Nigéria)

Masterplan of Makurdi (Nigeria)

Szabados László (KÖZTI)
Pantó Gergely
Balikó Gyuláné
Lányi Péter (KÖTUKI)
Tóth András (VITUKI)
Dr. Miltényi Károly (Orsz. Statisztikai Hivatal)
Dr. Palotás Zoltán (KÖZTI)

Városrendezők
Úttervező
Közműtervező
Demográfus, statisztikus

Tervezés évei: 1977—78

1. Makurdi általános rendezési terve a beépítési magasságok feltüntetésével

Makurdi Nigéria földrajzi középpontjába eső 94 000 lakosú város, a Benue folyó partján. 50 évvel ezelőtt keletkezett, a vasút és a Benue-híd építésekor, telepített munkástelepből, közúti, vasúti és folyami szállítások csomópontjában. Éghajlata forró és magas páratartalmú.

1976-ban, a nigériai szövetségi államformán belül újabb államok létrehozásakor állami székhellyé vált és rohamos fejlődésnek indult. Évi 3,5%-os lakosságnövekedés 240 000, 5%-os növekedés pedig 350 000 lakost eredményez 2005-ig. A terv az utóbbi nagyságra készült, három ütemre osztva. A jelenlegi adminisztrációs központot a folyószűkületet képező értékes táj- és városképi elemet alkotó dombról délebbre tervezték, a kétparti település továbbra is megtartja déli parti túlsúlyát. Az északi part kedvezőtlen földrajzi viszonyai — vízfolyások, valamint a város felett tervezett gát által visszaduzzasztott folyó ártere — miatt nagy területeket foglal el. Ide helyezték el a város főiskoláját, a botanikus- és állatkertet, repülőteret.

Trópusi országokban a városrendezési tervezés közismert nehézségei: a kiindulási adatok hiánya, a lakosság mobilitása, nagyfokú bevándorlása, magas természetes szaporulata, az infrastruktúra hiányai. A tervezés és a tervjóváhagyási eljárások időtartama alatt a tervtől eltérő, nehezen szabályozható, gyors, gyakran spekulatív fejlődés Makurdiban is létrejött. A műszaki és igazgatási szakemberek hiánya, a terv-interpretáció nehézségei is hozzájárultak ahhoz, hogy a tervezési időszakban továbbra is a kivezető főútvonalak mentén építkeztek a területfelhasználási döntések gyakori mellőzésével, kész tények elé állítva a tervezőket. A fentiekből következően fokozott mértékben kellett ügyelni a minél egyszerűbb és nyitottabb főútvonalhálózat és területfelhasználás tervezésére és megvalósítására.

Sz. L.

Urbanistes
Projet des voies
Services Publics
Démographie, statistique

Remise des plans: 1977—1978

1. Plan d'aménagement général de Makurdi avec les données de la hauteur des intégrations.

Makurdi est une ville à 94 000 habitants sur les bords de la rivière de Bénoué, au centre géographique de la Nigeria. Elle s'est formée voici 50 années, lors de la construction de la voie ferrée et du pont sur la rivière Benoué, — d'une colonie d'ouvriers implantée au point de jonction des transports par voies publiques, par chemin de fer et par bateaux. Son climat est torride et sa teneur en vapeur est très haute.

En 1976 elle est devenue siège d'Etat, lors de la formation de nouveaux Etats à l'intérieur de la forme d'Etat fédérale de la Nigeria et elle s'est mise à un développement rapide. Pour l'an 2005 une augmentation de 3,5 pourcent de la population donnera 240 000 et une de 5 pourcent donnera 350 000 habitants. Le plan était préparé pour cette dernière grandeur réparti en trois périodes.

Une colline forme au rétréciseement de la rivière un précieux élément de la physionomie urbaine et c'est un peu vers le sud de cette colline, qu'on avait tracé les plans du centre d'administration actuel tout en assurant la prépondérance de la rive de sud pour cette intégration sur les deux rives. A cause des conditions géographique défavorables, la rive du nord — des écoulements d'eau, une zone des crues de la rivière refoulée par un barrage prévu au-dessus de la ville — occupe de grands espaces.

C'est ici que l'on avait installé l'école supérieure de la ville, ses jardins botanique et zoologique, ainsi que sa gare aérienne.

Pour les pays des tropiques les difficultés notoires de l'aménagement de ville sont les suivantes: le manque des données de départ, la mobilité de la population, l'immigration extrême, l'accroissement naturel élevé et les manques de l'infrastructure. Le développement rapide, souvent spéculatif, déviant des plans déjà pendant le temps entre la planification et l'approbation et qui est difficilement réglable, s'est présenté aussi à Makurdi. Le manque des spécialistes de la technique et de l'administration et les difficultés de l'interprétation des plans ont également contribué au fait, que même dans la période de la planification et sans décision de pouvoir utiliser le terrain, on avait continué de bâtir au long des voies de sortie principales présentant ainsi des faits accomplis aux auteurs de plan. Ainsi on devait prêter plus de soins à la planification du réseau des voies principales et à l'utilisation des terrains, pour qu'il soit le plus simple et le plus ouvert possible de la réaliser.

L. Sz.

Town planners
Road planning
Public utilities
Demographer, Statistician

Date of planning 1977—1978

1. Makurdi. Master Plan

Makurdi, a town of 94,000 inhabitants, is situated in the geographic centre of Nigeria, on the shore of the river Benue. It was founded 50 years ago when the railway and the bridge was built, from the worker's settlements in the centre of the road, railway and river traffic. Its climate is hot and very humid.

Within the federal state of Nigeria in 1976 when new confederative states where organized it became the capital of a state and was developing very fast. Up to the year 2,005 the growth of the population by 3.5% would give 240,000, one of 5% even 350,000 inhabitants. The plans were conceived in respect of the later number, and covering three different periods of development.

The presently existing centre of administration was relocated onto an area south of the hill which is causing a narrowing of the river, and a valuable landscaping and visual element. The settlement on both sides of the river is maintained in future with an accent on the southern shore. The northern shore is disclosing unfavourable geographical conditions. Streamy areas and inundated areas caused by backwaters of the dam planned over the town are occupying vast areas, but the highschool of the town, the botanic gardens and the zoo, further the air-port could still be settled here.

Generally in the tropics the urban development plans are meeting well known difficulties, viz.: the lack of data to start with, the mobility of the population, the excessive immigration, the high natural increase of the population, and the lack of infrastructure. During the planning and the approval of these plans the fast, hardly regulated and in many cases speculative development mostly divergent from the plans, ensued in Makurdi too. The lack of the technical and administrative experts, the difficulties in interpreting the plans have lead to the result that during the period of the elaboration of the plans, buildings were erected along the main roads, in many cases even against the living decisions regarding zone utilisation. The architects were faced with finished facts. From all these it followed that increased attention had to be paid to the planning and to the realization of a most simple and of a most open network of the main roads and zone utilizations.

L. SZ.

POLÓNYI KÁROLY

Magyar Építőművészet
1980/6

Építészetünk szellemi exportja

A cím feltétlenül pontosításra szorul, hiszen a „szellemi export" fogalmába az is beletartozik, ha a felkészült tudás magyar színekben válik külföldön termelőerővé, vagy olyan szolgáltatásokat nyújt, amelyek közvetve segítik az importáló országok termelését, civilizációs, kulturális színvonalának emelését. Lapunk most a magyar szellemi exportnak azokat az eredményeit mutatja be, amelyek magyar mérnöki, építészeti munkával külföldön megvalósult épületekkel, építményekkel, műtárgyakkal jellemezhetők.

Egy nagyon alapos kutatómunka minden bizonnyal hozna eredményt, de itt most — e bevezető keretei között — ennek igénylésére és sürgetésére lehet csupán szorítkoznom, pótlására nem.

Inkább a jelentőségéről, jellegzetességéről, a vele kapcsolatos eszmékről, a munka emberi oldaláról néhány szót.

Jelentősége felbecsülhetetlen. Még ma is és hosszú ideig és változatlanul az, amikor olyan nézetek is vannak, hogy csak a teljes mű exportjának részeként szabad, vagy célszerű a szellem exportjával foglalkozni. Ilyet hallva — tudom, minden hasonlat rossz, mégis bujkál bennem — az jut eszembe: mi lenne, ha szonátát vagy concerto-t is csak akkor volna célszerű írni, ha a zongorát is viszik vele? A kérdés komoly oldala úgy szól, hogy azt kell exportálni, ami exportképes, — hiszen úgyis csak azt lehet. A magyar építés teljes arzenáljából egyelőre általánosságban csak a szellem exportképes, mivel csak ebből van külföldön értékesíthető felesleg. Amint az ipar is olyan helyzetbe kerül, hogy megfelelő színvonalú és összetételű felesleggel rendelkezik, nyilván az exportképessége is azonnal meglesz, és nyilván a szellemi rész is megfelelő formában kapcsolódik majd az ipari részhez. Addig, minél szélesebb körben, minél szervezettebben célszerű a szellem exportját folytatni és ezzel szervezetten — egyben emberi oldalról is — előkészíteni az ipari exportot, az áru exportját.

Jellegzetessége ennek a tevékenységnek sok van. A legvaskosabb eltérés a hazai beidegzett gyakorlathoz képest az, hogy a legtöbb országban — s ahova magyar szellemi export eddig ismereteim szerint irányult mindenütt — a tervező az építés kérdésében laikus építtető szaktanácsadója, megbízottja és képviselője. A tervező megkapja tőle az igényt, a funkcionális célt, s szinte a tervezési program összeállításával indítja a munkát. Majd a tervezés különböző fázisain túljutva közreműködik a vállalatbaadás processzusán, döntő szerepkörrel vesz részt az ajánlatok elbírálásában. Sőt, mivel a „generál" elv nem mindenütt ismertes, sok esetben az építkezés szervezője is, de mindenütt ellenőre és pénzügyi lebonyolítója! Igaz, ezért a tevékenységért tervezési díjként a megvalósítási költség 6—8%-át kapja. És ebben a szituációban kell elbírálni, hogy az együttes szellemi és ipari export lehetséges-e? Jogi — és így szerződéskötési — alapigazság, hogy szerződni csak akkor lehet, ha a három feltétel — mit, mennyiért, mikorra — meghatározható. A „mit", még a tervezés esetében is nagyon plasztikus, s csak akkor pontosítható, amikor a művelet befejeződött: készen van a terv, ami egyben a szerződés tárgya is! Az exportterületeken — ismereteim szerint és általában — éppen a dolgok ilyen természete miatt a rendszer a tervezési díjnak az alakuló tervvel szinkronizált visszakorrigálására lehetőséget ad. A szellemi és ipari együttes export esetén erre nincs mód és

Exportation intellectuelle de l'architecture hongroise

Le titre a nécessairement besoin d'être précisé, puisque sous la notion „d'exportation intellectuelle" nous comprenons aussi qu'un savoir bien préparé devient à l'étranger force de production représentant les couleurs hongroises ou bien qu'il représente des prestations qui aident indirectement la production, l'augmentation du niveau de la civilisation, de la culture des pays importateurs. Notre revue fait connaître les résultats de l'exportation intellectuelle hongroise qui peuvent être caractérisés par des édifices, par des ouvrages d'art réalisés à l'étranger d'après les travaux des ingénieurs, des architectes hongrois.

Une recherche approfondie pourrait sans doute mener à de bons résultats, mais ici — dans les cadres de cette introduction — on ne peut se borner qu'à la revendication et à la sollicitation et non à la suppléance de cette chose.

Quelques mots plutôt sur l'importance, sur la caractéristique, sur les idées y ayant rapport et sur le côté humain du travail.

Son importance est inestimable. De nos jours aussi et pour longtemps, sans changement, quand nous avons les idées que de nous occuper de l'exportation intellectuelle nous n'est permis ou nous n'est utilitaire que si elles composent la partie de l'exportation d'une œuvre complète. Je sais que tous les exemples sont mauvais, mais entendant une telle chose, je pense à cela: qu'est-ce qui se passerait s'il n'était opportun de composer une sonate ou un concerto que si l'on prend le piano aussi avec? Le sérieux de la question est qu'il faut exporter ce qui est capable d'exportation, ce que les exigences de l'importeur demandent et puisque chez nous ce n'est que de l'exportation intellectuelle que nous avons de surplus facile à vendre pour l'étranger, c'est de cela qu'il faut s'occuper. Dès que l'industrie disposera d'un surplus de niveau et de composition convenables, elle trouvera évidemment sa capacité d'exportation où la partie intellectuelle se joindra d'une façon adéquate à la partie industrielle. Dans l'attente il est opportun de continuer l'exportation intellectuelle sur un domaine aussi large que possible, d'une manière aussi organisée que possible et par cela préparer — en même temps aussi — de son côté humain — l'exportation industrielle, celle des marchandises.

Cette activité a beaucoup de caractéristiques. La plus grosse différence — quant à la pratique de chez nous — est, que dans la plupart des pays — selon mes connaissances — dans tous les pays, vers lesquels l'exportation intellectuelle hongroise s'orientait jusqu'à présent — l'auteur des plans est le „confident de spécialité", l'agent diplomatique et commercial du laïc qui fait réaliser la construction et qui ne s'y connait pas. L'auteur des plans est informé sur les exigences, sur le dessein fonctionnel et il met le travail en marche pour ainsi dire par la composition du programme de la planification. Puis après plusieurs phases il contribue à choisir l'entrepreneur ayant une sphère d'activité importante dans le jury des offres. De plus, puisque le principe „général" partout n'est pas connu, en beaucoup de cas c'est lui qui est l'organisateur des constructions et partout c'est lui qui en fait le contrôle et en règle les affaires financières! Il est vrai qu'il reçoit pour cette activité les 6 à 8

The export of Hungarian architectural consultancy service

The title needs certainly some exact interpretation, as into the notion "export of mental products" belongs when expert knowledge under Hungarian colours turns in foreign countries into productive capacity or is able to offer such services which are assisting indirectly the production, the development of the civilisation and cultural level of the importing countries.

This issue of our periodical is offering a survey of the results of the export of the Hungarian mental products which can be characterized with the buildings, constructions or engineering structures realized in foreign countries with Hungarian engineering or architectural labour.

A very thorough investigation would be able to offer certainly results but here, within the limits of this introduction there is no chance to make up for the omissions. We can only demand it and urge same.

Rather a few words about the importance, of the characteristics of this work, about the ideas and the human problems of this activity.

Its importance is hardly to be overrated. It is so to day, and it will stay so for a long period unchanged when it has to be realized, that there are views that only as a part of an entire work it should be permitted, resp. it would be reasonable only to support the exportation of the mental products. I know that every analogy is only partially true, but when I hear such views I cannot help to say: — how would it turn out should a composer be permitted to compose a sonata or a concerto only should he deliver these right together with a piano?!

The serious side however of the problem is, that exported should be values only we possess in surplus, which can be utilized in foreign countries. In the moment the industry reaches the situation to possess surpluses of suitable quality and comparison, its chances to export will turn out certainly and immediately, and the mental section will also be able to join in suitable form to the industrial section. But up to this moment it is proper to continue the exporting activity of our mental products in an ever broadening sphere and in ever better organized form. In such a way the export of industrial goods can be prepared in well organized form with all its human relation to.

This activity has many characteritics. The most profound difference relative to the practice incarnated at home is that in every country into which as per our knowledge the Hungarian mental products were directed, the architect is the expert-confidant and is commissioned in questions of building of the layman builder. The architect is receiving from him his demands, the functional aims, and is starting his work with the composing of the programme of planning. After finishing the various stages of planning he is cooperating in the process of distributing the different commissions, and has a decisive role in scrutinizing the various offers. As the principle of the "general-contractor" is not known everywhere, he is furthermore in many cases organizer of the construction work, but always the superintendent of works and of financial settlement. True, for his activity he is receiving 6—8% of the total realization costs as planning remuneration.

In this situation one has to judge whether a joint activity of mental and material export is possible. It is a basic juridic and agreement forming truth that

Magyar Építőművészet

MÉ 80/6

TARTALOM

Mányoky László: Építészetünk szellemi exportja 2

Városrendezés

Setif és Bordj Bou Arreridj városok rendezési terve (Algéria). Építészek: *Polónyi Károly, Schwarczuk Ágnes* és *Szeszler Zsuzsa* (KÖZTI) 4
Calabar általános rendezési terve (Nigéria). Építészek: *Polónyi Károly, Szabó Tamás* és *Balikó Gyuláné* (KÖZTI) 8
Makurdi általános rendezési terve (Nigéria). Építészek: *Szabados László, Pantó Gergely* és *Balikó Gyuláné* (KÖZTI) 10

Ulrich Ferenc: A Középülettervező Vállalat exportmunkái 12

Kelet-algériai lakások

Collo, 40 lakásos lakótelep (Algéria). Építész: *Boór Zoltán* (KÖZTI) 13
Jijel, 50 lakásos lakótelep (Algéria). Építész: *Halmágyi Ildikó* (KÖZTI) ... 14
Setif, 150 lakásos lakótelep (Algéria). Építész: *Zdravics János* (KÖZTI) .. 15
Családi üdülőtelep és ifjúsági tábor, Sidi-Aich. Építész: *Halmágyi Ildikó* (KÖZTI) 16

Oktatási létesítmények

Ksar-El-Boukhari szakközépiskola. Építész: *Zdravics János* (KÖZTI) 18
Építőipari Felsőfokú Technikum, El-Asnam. Építész: *Boór Zoltán* (KÖZTI) 19
Oráni Műszaki Főiskola (Algéria). Építészek: *Zdravics János* és *Holly Péter* (KÖZTI) 20
Katonai Testnevelési Főiskola, Dely Ibrahim. Építész: *Halmágyi Ildikó* (KÖZTI) 24
Főiskola, Neubrandenburg (NDK). Építész: *Dorka Béla* (KELETTERV) .. 26

Egészségügyi létesítmények

Szanatórium, Tlemcen (Algéria). Építész: *Ulrich Ferenc* (KÖZTI) 30
Városi Rendelőintézet és Szociális Központ, Blida C. M. S. (Algéria). Építész: *Perczel Dénes* (KÖZTI) 32
Nyári üdülőtábor, Tlemcen (Algéria). Építész: *Fekete Lajos* (KÖZTI) 33
Balneoterápiás Mozgásszervi Rehabilitációs Intézet, Zeralda (Algéria). Építész: *Kovácsi Béla* (KÖZTI) 34
300 ágyas Mozgásszervi Rehabilitációs Központ kórházi bázissal Ben-Aknoun, Algir (Algéria). Építész: *Kovácsi Béla* (KÖZTI) 38

Hotel Voronyezs, Brno (Csehszlovákia). Építészek: *Finta József, Pózna Erzsébet* és *Z. Havas Anikó* (LAKÓTERV) 42

Sportlétesítmények

Mostaganemi stadion (Algéria). Építészek: *Szabó István* és *Gádor János* (KÖZTI) 48
El-Asnam, Stadion (Algéria). Építész: *Szabó István* 49

Biztosítási Intézet, Bad Dürkheim (NSZK). Építész: *Virág Csaba* (LAKÓTERV) .. 50
Iparcikk Áruház, Pozsony (Csehszlovákia). Építész: *Barta György* (SZÖVTERV) 54
Centrum Áruház, Drezda (NDK). Építészek: *Simon Ferenc* és *Kun Attila* (ÁÉTV) . 58
Autópálya pihenőhely, Willsdruff (NDK). Építész: *Vas Zoltán* (ÁÉTV). Ismertetés: *Halmos György* (ÁÉTV) 60
Vasúti pályaudvar felvételi és postaépülete, Cottbus (NDK). Építészek: *Kelemen László, Varsa László* és *Soós György* (UVATERV) 61
Városközpont Erfurt — Észak. Építész: *Dorka Béla* (KELETTERV) 62

Könyvismertetés

Jürgen Joedicke: Architektur im Umbruch. Ismertetés: *Nagy Elemér* 66

A borítólapon az El-Asnam Bocca Sahnoun-i középiskola, fénykép: Szabó József (KÖZTI)

Folyóiratunk e száma betekintést nyújt a magyarországi szellemi exportnak abba a szektorába, amelyben építészeink, városrendezőink munkálkodnak.
Felkértük az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, valamint a helyi tanácsok felügyelete alatt álló tervező szervezeteket, hogy közlésre szánt munkáikat küldjék meg szerkesztőségünknek.
A közölt anyag ezeket tartalmazza. A felkértek egy része nem óhajtott a publikációs lehetőséggel élni és volt olyan tervező vállalat, amelyet szerződéseiben vállalt kötelezettségei akadályoztak a közzétételben.

Szerkesztő bizottság elnöke Major Máté

Felelős szerkesztő Nagy Elemér

Szerkesztő Gyöngyösi István dr.

Képszerkesztő Deák Zoltán

Szerkesztőségi titkár Nagy Károlyné

Munkatársak
Borvendég Béla
Finta József
Jánossy György
Kévés György
Moravánszky Ákos
Reimholz Péter
Timon Kálmán
Turányi Gábor
Varga Levente

Levelezők
Jurij Sztyepanovics Jaralov, CCCP
Pierre Joly, France
Lothar Juckel, BRD
Björn Linn, Sverige
Matti K. Mäkinen, Suomi
Emerich Simoncsics, Österreich
Martin Wimmer, DDR

akkora kockázattal kellene szembenézni, ami aligha vehető reális elemként számításba. Marad tehát a józan ész: előbb szellemi munka tisztázza és fogalmazza mérhetővé, rajzolja érzékelhetővé a „mit" fogalmát, s ezután, ennek birtokában és pontos ismeretében lehet a teljes mű megépítésére vagy egyes részeletei szállítására, szerelésére versenyképes ajánlattal vállalkozni — akár nekünk magyaroknak is!

Emberi oldala különösen érdekes és jelentős. Az exportképes szellem, és az ehhez tartozó ember elválaszthatatlan. Mivel jellemezhető ez az exportképesség? Kínálkozik a válasz: a kiemelkedő szaktudással. Én sietve hozzáteszem: is! Ez a terület ugyanis olyan, hogy azt a bizonyos munkát mielőtt elvégeznénk meg is kell szerezni, s ha már megvan meg is kell védeni, meg is kell tartani. Az a bizonyos „kínálat" az ember által, annak jelleme, beszédkészsége, viselkedéskultúrája, humora, megbízhatósága ezerszálú vonása által válik az építtető által érzékelhetővé, elfogadhatóvá! És ha ez megvan, az ilyen ember mögött természetesként ott érzi, ott tudja, a kiemelkedő szaktudást is.

A nagy nemzetközi pályázatokon azt a bulvárújságbeli apróhirdetés formulát, hogy „kalandorok kíméljenek" az ún. prekvalifikáció jelenti. A kiíró meg kíván győződni arról, hogy a pályázó kifélemiféle. Az exporttervezés általánosságban nem pályázatok elnyerésével valósul meg. A tényleges igény általában — vigasz és megnyugtatás — a világ bármely országában „tegnapi" határidőt kíván és nem bírja ki a szokvány pályázatok időigényét. A prekvalifikációt így a területen az ajánlatot tevő ember érzékelhető minősége kell hogy pótolja.

Úgy vélem, hogy a magyar szellemi export legnagyobb, legfajsúlyosabb kérdése a fenti értelmű exportképes ember! Eredményeiben mindig ott leljük ezt az embert.

Jó érzés hinni, hogy népünk, hazánk, társadalmunk ezen exportképes „terméke" folytatva az eddigieket sok helyen öregbíti még a jövőben is, kis hazánk civilizációját, kultúráját, humánumát.

Mányoky László

pourcent des frais de la réalisation comme honoraires. C'est dans cette situation qu'il faut décider si l'exploitation collective de l'intellecte et de l'industrie est possible? La vérité fondamentale du droit — donc de la signature d'un contrat — est que l'on ne peut s'engager que si les trois conditions — quoi, pour combien, pour quand — peuvent être déterminés. Le quoi est très plastique, même dans le cas quand il s'agit seulement d'une planification et on ne peut le préciser que si l'opération est achevée: les plans sont faits, ce qui est en même temps l'objet du contrat. Selon mes connaissances et en général sur les terrains de l'exportation, c'est justement à cause de la nature de ces choses que le système offre la possibilité d'une correction synchronisée des honoraires en rapport aux projets qui se forment. S'il s'agit d'exportation collective de l'intellecte et de l'industrie il n'y en a pas moyen,et affronter de tels risques ne serait par réel. Il nous reste donc le bon sens: la notion de „quoi" doit être mise au point, formulée pour être mesurable, dessinée pour être perceptible par le travail intellectuel, puis en possession de ces précisions nous pouvons nous charger de la construction de l'œuvre entière ou de la livraison, du montage de certaines de ses parties.

Son côté humain est particulièrement intéressant et important. L'esprit capable d'exportation et l'homme qui y appartient sont inséparables. Par quoi la capacité d'exportation est-elle caractérisable? La réponse s'offre de soi-même: par la compétence professionnelle éminente. Et je me hâte d'y ajouter: aussi! Car c'est un domaine où il faut d'abord se procurer le travail qu'on doit exécuter et si on le possède déjà, il faut le défendre, le garder pour soi. „L'offre" présentée devient palpable, acceptable pour le réalisateur à travers la personne dont le caractère, la capacité de parler, la culture de ses allures, l'humour et la loyauté y contribuent par mille traits. Et derrière cet accomplissement, cet homme il sent, il sait, il croit être naturelle la compétence professionnelle à un haut degré.

Pour les grands concours internationaux, la formule des journaux du boulevard „que les aventuriers m'épargnent" est signifiée par la préqualification. L'annonceur veut se convaincre de la personne du concurrent. En général, la planification par exportation ne se réalise pas par l'obtension des prix de concours. L'exigence effective — et c'est une consolation et un apaisement — dans n'importe quel pays du monde demande, en général, un terme „d'hier" et ne supporte pas le temps exigé des concours habituels. Ainsi c'est la qualité perceptible du compétiteur qui doit remplacer sur ce domaine la préqualification.

Je suis d'avis que la plus grande question à une pesanteur spécifique de l'exportation intellectuelle hongroise, c'est l'homme, ayant une capacité d'exportation mentionnée ci-dessus. Dans ses succès nous trouverons toujours cette sorte d'homme.

Il est bon de croire que cette „production" capable d'exportation de notre société, de notre patrie, de notre nation, tout en continuant son activité à beaucoup de places, augmente dans l'avenir aussi la civilisation, la culture et l'élément humain de notre toute petite patrie.

László Mányoky

an agreement can be concluded only if three conditions are given, viz.: subject, price and term. The subject is most plastic in case of the planning, and can be fixed only when this work is concluded: designs are ready and these are then the subject of the agreement. Generally and as per my knowledge of facts, in the sphere of exports, just because of the nature of things, this system offers the possibility to correct back the planning remunerations in relation with the developing plans, while in the joint mental and industrial export there is no possibility to do this, and one would have to face a risk which in no way could be calculated with reality in advance.

Remains the common sense: — first the mental work has to clear the notion of the subject, conceive same into a measurable form, draw it into a form perceivable sensibly after which, and in possession of which, and furthermore in the exact konwledge of same it should be possible to submit a reasonable offer for the realization of the entire work or for parts of same, or their delivery, their assembly, even for us Hungarians.

Very notable and important is also the human side of the problem. The mental work apt to be exported, and the person attached to same are inseparable. What are the characteristics of this aptitude? The answer is given: — the distinguished export knowledge! But I have to attache to this hurriedly: — too! This branch of activity is such that in advance to the start of the work this has to be ordered, after the commission has been secured it has to be defended and retained too.

That mental product which has been submitted is perceivable and acceptable for the builder only through the person, through its character, its fluency of speach, its culture of behaviour, its humor, its trustworthiness with all the thousands of threads of these. Are all these given he feels, believes and knows to be behind this person naturally the excellent expert knowledge too.

The expression often used in the small advertisements of the newspapers "adventurer unwanted" is replaced in the great international competitions by the s.c. prequalification: those who are issuing the competitions require to be convinced about the "who is who" of the competitors. The export planning work is generally not realized with the winning of the competitions. It should offer consolation and calming, that in every country of the world the actual expectation is in general a term "yesterday" and cannot be satisfied with the excessive times elapsing during the run of a competition. In this sphere the prequalification has to be replaced through the perceptibility of the qualities of the person submitting his contribution.

It is my opinion that the most important and most ponderous problem of the Hungarian export of mental products is the man with all the above qualifications relativ to export. In all its results hitherto the person as characterized above can be found.

It is a reassuring thought that our country and its people as well as its society with all the above qualifications of export will continue their activities augmenting in future the reputation of its civilization, its culture its humanism in many places of the world.

László Mányoky

Városrendezés

A Középülettervező Vállalat (KÖZTI) a magasépítési tervezés mellett városrendezési feladatokat is vállalt Algériában. Jelentős megbízás volt Setif városban 10 ezer lakással, Bordj-Bou-Arreridj városban pedig 14 ezer lakással kapcsolatos részletes rendezési terv készítése.

Algérián kívül a Nigériában bejegyzett TESCO—KÖZTI Consulting Engineers nevű vegyes vállalat több városrendezési tervet készített az elmúlt 10 esztendőben, ezek közül bemutatjuk Calabar és Makurdi állami székhelyek számára készített általános rendezési terveket.

Urbanisme

L'Entreprise de Construction des Edifices Publics (KÖZTI) en dehors de la planification des superstructures s'était aussi chargée des tâches d'urbanisme pour l'Algérie. Une commission importante était de préparer les plans d'urbanisme détaillés pour 10 mille logements à Steif et pour 14 mille à Bordj-Bou-Arreridj.

Outre l'Algérie, l'enterprise mixte nommées TESCO-KÖZTI Consulting Engineers et immatriculée en Nigéria avait pendant les dix années passées préparé les plans d'urbanisme pour plusieurs villes.

D'entre ceux, nous présentons les plans d'urbanisme généraux, faits pour les chefs-lieux des Etats de Calabar et de Makurdi.

Urban development

The Enterprise of Planning for Communal Buildings (KÖZTI) has accepted commissions of tasks of urban development in Algeria apart of the planning of high rise buildings. An important task was the detailed development plan to be elaborated for 10,000 flats in the town of Setif, and another one with 14,000 flats in Bordj-Bou-Arreridj.

Apart of Algers, a joint company, the TESCO-KÖZTI Consulting Engineers registered in Nigeria has prepared a number of urban development plans during the last 10 years. From these we are presenting the general development plans elaborated for the towns of Calabar and Makurdi.

Setif és Bordj Bou Arreridj városok rendezési terve (Algéria)

Les plans d'aménagement des Villes de Setif et de Bordj Bou Arreridj (Algérie)

Development plans for the towns of Setif and Bordj Bou Arreridj (Algeria)

Polónyi Károly (KÖZTI)
Schwarczuk Ágnes
Szeszler Zsuzsa
Nagy E. Ágota

Általános rendezési terv

Beépítési terv

Munkatárs

Plan d'urbanisme directeur

Plan d'aménagement détaillé

Assistante

General development plan

Planners

Collaborator

Algéria gyorsan iparosodó észak-afrikai ország, a viszonylag jó gazdasági körülmények között levő fejlődő országok közé tartozik. Gyarmati múltját természetesen őrzik a települések, városok. Legtöbbjüket a „franciás" stílusú adminisztratív és kereskedelmi városközpont, valamint a felvándorló vidéki lakosság által benépesített külvárosi szlömök jellemzik. A dinamikus gazdasági fejlődés, ezen belül főleg a gyors ütemű iparosítás következtében meginduló erőteljes népességmozgás a városok infrastrukturális fejlesztését, tervszerű állami

L'Algérie est un pays de l'Afrique Septentrionale qui s'industrialise très vite et qui se développe parmi des conditions économiques relativement bonnes. Les agglomérations, les villes gardent encore naturellement leur passé colonisé. La plupart d'elles sont caractérisées par des centres de ville d'un style » à la française «, qui accomplissent les travaux de l'administration et du commerce; et par des „slum" (taudis) suburbaines qui se sont formés à la suite de l'immigration des provinciaux. Le dynamique développement économique et

Algeria is a fast industrializing country of North-Africa. It belongs to the developing countries under relatively favourable circumstances. Its past as a colony is naturally evident in its settlements and in its towns. For the most part these are characterised by the administrative and commercial town-centres after French habits, and by the slums of their suburbs inhabited by the immigrated country people. The dynamic economic development, the fast migration of the population as a consequence of the fast growing in-

1

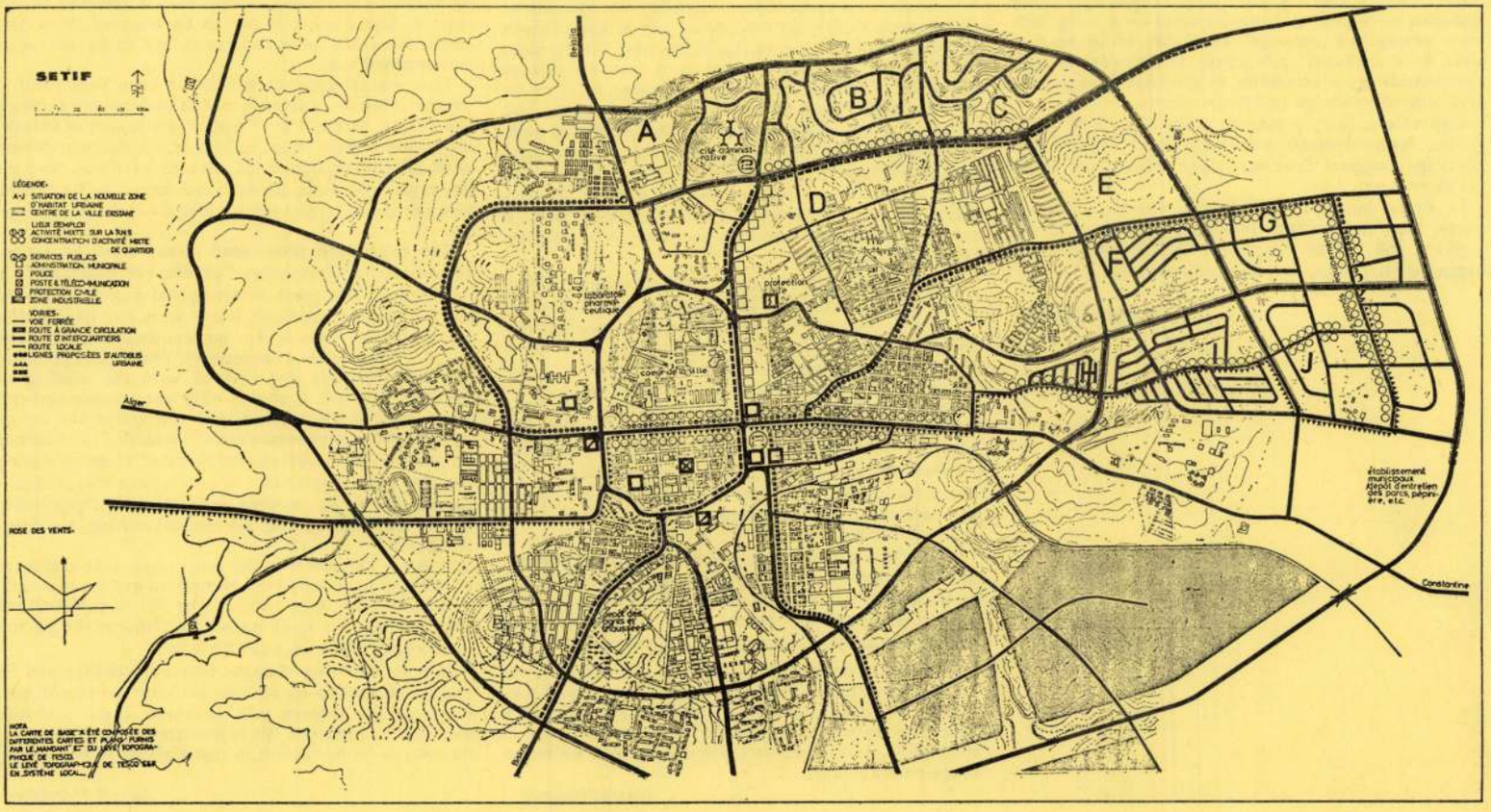

beruházásokkal történő új lakóterületek létesítését elkerülhetetlenné tette.

Így kapott megbízást a KÖZTI 1976-ban két kelet-algériai város, Setif és Bordj Bou Arreridj általános rendezési tervének felülvizsgálata után az itt építendő új lakónegyedek beépítési terveinek elkészítésére.

A két város egymástól mintegy 60 km-nyi távolságra fekszik az Atlasz hegység parti és sivatagi lánca közt elterülő magas fennsíkon. Mindkettő mezőgazdasági központ, és az ezen alapuló gabonakereskedelem fókusza. Setif — már a római birodalom idején is lakott település volt — ezen felül a környék településeinek adminisztrációs központja, és az új ipartelepítések következtében egyre inkább ipari várossá válik.

Feladatunk lényege a meglevő településhez szerkezetileg és funkcionálisan jól illeszkedő új lakónegyedek tervezése volt a várostól ÉK-re és K-re eső területeken. A megbízó a tárgyalások során rögzítette a kívánt lakásszámot, a „kollektív" lakóházakban elhelyezett és a telkes beépítési területeken létrejött lakások százalékos megoszlását, más részről pedig pontosan lehatárolta a tervezés során felhasználható területet. Ilyen paraméterek között a helyi népesség- és családstruktúra, valamint az ebből adódó átlagos lakásalapterület figyelembevétele (nettó 70—80 m²) a tervezés során több problémát jelentett. Ezt súlyosbította az a körülmény, hogy a rendelkezésünkre bocsátott tervezési irányelveket egy nemzetközi szakembercsoport európai előképek alapján állította össze, így az csak tükrözte a helyi sajátosságokat.

Az európai és helyi normák közti egyik legnagyobb különbség az átlagos családnagyság vonatkozásában mutatkozott. Míg hazánkban például 3,0—3,3—3,5 fő/lakás mutatót alkalmazunk a városrendezési gyakorlatban, addig itt 6—7,0 fővel kellett egy átlagos családot számításba venni, melyből 1,5 fő volt iskolaköteles korú. Ebből adódóan a tervezési terület nagy részét az iskolák számára kellett fenntartani annál is inkább, mert az iskolák egy gyerekre vetített telekterülete is magasabb a nálunk alkalmazotténál (18—20

à l'intérieur de cela l'industrialisation au rythme accéléré avaient produit un vigoureux mouvement de la population qui rendait inévitable de créer avec des investissements d'Etat planifiés de nouvelles zones résidentielles et d'assurer le développement infrastructurel des villes.

En 1976 KÖZTI avait obtenu la commision de faire les plans d'intégration des nouveaux quartiers d'habitation qui devaient se construire dans deux villes de l'Algérie orientale, dans les villes de Setif et de Bordj Bou Arreridj après avoir supervisé leurs plans d'urbanisme généraux.

Les deux villes sont situées à environ 60 kilomètres l'une de l'autre sur un plateau élevé entre la chaîne du bord et celle du désert de la montagne Atlas. Toutes les deux sont des centres agricoles et se basant sur eux des foyers du commerce des grains. Setif — qui avait été une agglomération peuplée déjà au temps de l'empire romaine — est aussi le centre d'administration des habitations des alentours et en raison des intégrations nouvelles, elle devient de plus en plus une ville industrielle.

L'essentiel de notre tâche était de faire sur les terrains, qui se trouvent vers le nord-est et vers l'est de la ville, les plans des nouveaux quartiers qui doivent structuralement et fonctionnellement bien se joindre à l'agglomération déjà existante. Au cours des négociations, le client avait fixé le nombre des logements voulus; la répartition en pourcent des logements construits dans les maisons d'habitaion » collectives « et de ceux qui étaient bâtis sur les espaces des terrains d'intégration et d'autre part il avait exactement délimité les espaces utilisables au cours de la planification. Parmi de tels paramètres, la population locale et la structure de famille présentaient plusieurs problèmes au cours de la planification. Il fallait prendre en considération la moyenne des superficies de logement (70 à 80 mètres carrés nets) en résultante. Un groupe de spécialistes internationaux avait mis à notre disposition des principes directeurs élaborés d'après des préfigurations européennes qui n'indiquaient qu'en

dustrialisation rendered it unavoidable to develop the infrastructures of towns, and the creation of new residential districts by co-ordinated planning, and with state subsidies.

Thus the planning bureau KÖZTI was commissioned in 1976 to elaborate the layout-plans for the new residential districts for the two East-Algerian towns of Setif and Bordj Bou Arreridj after the revision of their general urban development plans.

These two towns are situated ca. 60 km from each other between the shore and desert mountain-ridges of the Atlas mountains on a high plateau. Both are agricultural centres, and the centres of the commerce with grain too. Setif was an inhabited settlement during the Roman period already. It is the administrative centre of the settlements of its environs but following the settlement of new industries it is turning more and more into an industrial town.

The task was to design new residential quarters on the areas situated north-east and east, well adapted structurally and functionally to already existing settlements. The consigner has fixed during the negotiations the number of flats desired, the percentual proportion of flats to be placed into the collective residential buildings, and into the buildings on separate lots resp. With view to these parameters, the local population and the family-structure, further the average living surface in consequence of these—(net 70—80 m²)—certain problems had to be confronted. These became further aggraveted by the fact that the directives given to our disposal have been composed by an international team of experts on hand of European examples with the consequence that they did not reflect the local peculiarities.

The greatest difference between the European and the local norms existed in the average size of the families. While in Hungary in the practice for urban development work an index of 3.0 — 3.3 — 3.5 persons per flat is employed, in this case the average family had to be calculated

1. Setif, általános rendezési terv részlete, a város úthálózata és a munkahelyek elhelyezkedése a városon belül
2. Setif északi lakóterület makettfotója

1. Détail de plan d'aménagement général de Setif, le réseau des routes de la ville et la position des places de travail à l'intérieur de la ville.
2. Photo de la maquette du terrain d'habitation de nord de Setif.

1. Setif. Details of the general development plan. Arrangement of the road network of the town, and of the job sites within the limits of the town.
2. Setif. Modell-photo of the residential quarters "North"

2

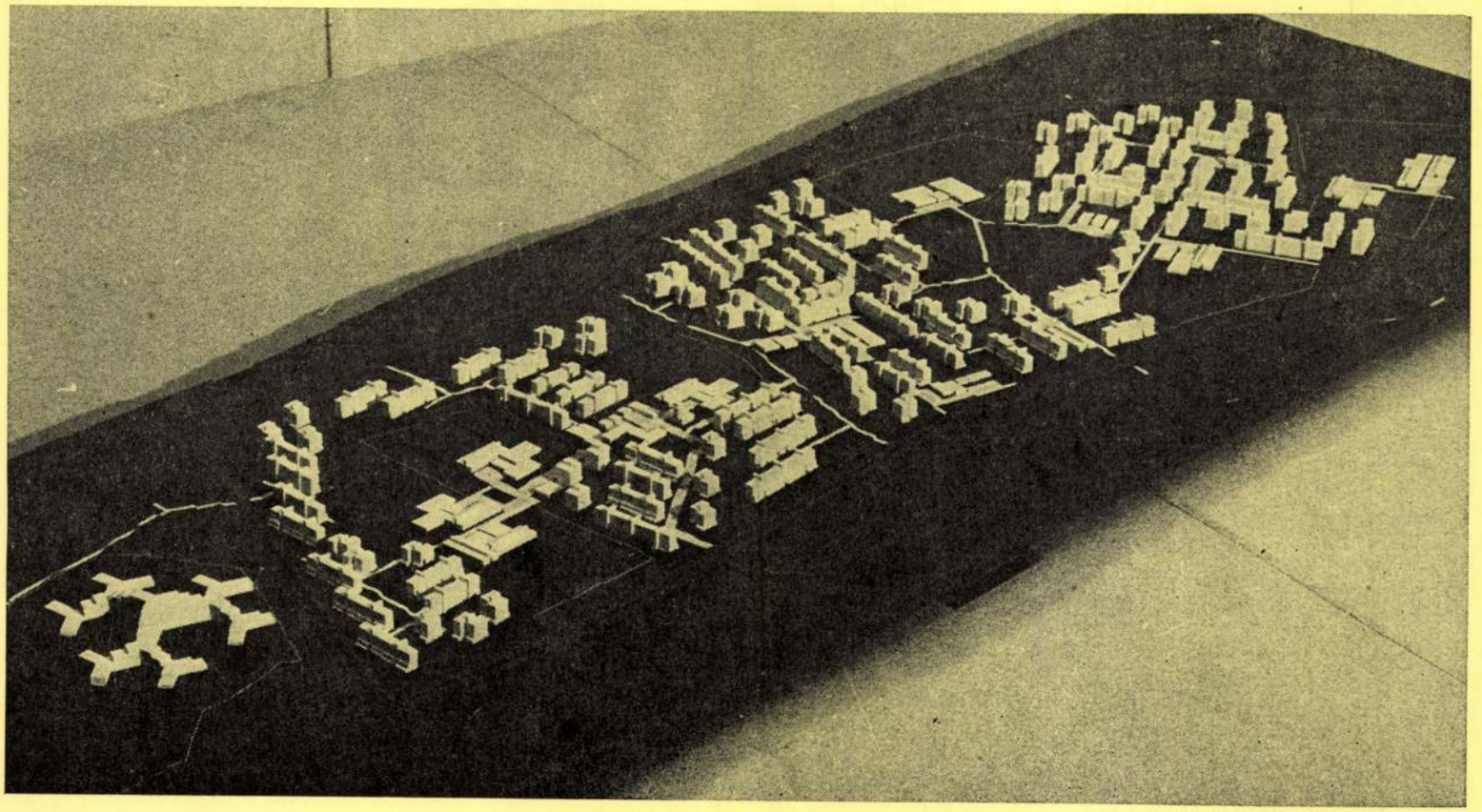

m^2/fő). Az iskolák udvarának ugyanis jelentős sportterületeket kell tartalmaznia, biztosítva a tanulók szervezett, felügyelet melletti sportolási lehetőségét.

Ezzel szemben a városi ún. „közös zöldterületek" létrehozása és fenntartása a helyi klíma adottságai, valamint a felügyelet nélküli területek nem rendeltetésszerű használata miatt még mindig nehézségeket jelent. A helyi illetékesek ezen a téren tett erőfeszítései számottevőek, és ennek eredményeképpen az utóbbi években már jelentős fejlődés mutatkozik.

A lakóterületek hálózati rendszerét tekintve tervünkben következetesen próbáltuk alkalmazni a gyalogos- és gépkocsiforgalom szétválasztásának az európai gyakorlatban már bevált elvét. Ezen a vidéken ez nemcsak használható, de egyben az egyetlen használandó hálózatszervezési elv. Az adott klímafeltételek és a mohamedán életformából adódóan ugyanis az élet itt az év nagy részében valóban az utcákontereken folyik, ugyanakkor a növekvő gépkocsiszám — már a jelenlegi sem marad el a miénktől — ezt a városi humán zónát egyre jobban veszélyezteti.

Terveinkben nem exportálni akartuk a hazai elveket, hanem az itthoni tapasztalatok alapján rendszert vinni az ott kialakult szokások közé, a mohamedán vallás és kultúra által létrehozott település- és lakáskonvenciók lehetőség szerinti maximális megtartásával. A lakóterületek belsejében vezetett animációs tengelyek mentén a gépkocsiforgalom által nem zavart, a kialakult szokások továbbélését lehetővé tevő gyalogos utcákat, tereket terveztünk. Ezek a lineáris szerkezeti vonalak nemcsak a közintézmény-hálózatot fűzik fel, de egyben biztosítják az iskoláskorúak balesetmentes közlekedését a lakás—iskola között. Ez utóbbira Algériában a gyermekbalesetek növekvő száma miatt az elmúlt években különösen nagy gondot fordítanak.

A beépítési javaslatok készítésénél a megpartie les spécialités locales, ce qui nous a présenté une circonstance aggravante en plus.

Une des plus grandes différences entre les normes européennes et locales s'est présentée en rapport de la grandeur moyenne des familles. Dans la pratique de l'urbanisme de notre pays, nous comptons par 3,0—3,3—3,5 personnes par logement; mais pour ce pays il fallait prendre 6 à 7,0 personnes pour une famille moyenne, dont 1,5 personnes étaient d'âge scolaire. Vu ce fait, une grande partie du terrain devait être retenue pour des écoles, d'autant plus que l'espace de terrain des écoles projeté pour un enfant y est plus grand que chez nous (18 à 20 mètres carrés par personne), donc les cours des écoles doivent contenir d'importants terrains de sport assurant par cela aux élèves la possibilité de faire des sports organisés et surveillés.

Par contre, dans les villes la création et l'entretient des soi-disant » espaces verts de communauté « à cause des donnés du climat et de l'utilisation détournée de la destination des terrains sans surveillance, causent encore des difficultés. Les autorités locales avaient fait des efforts considérables et il en résulte que dans les dernières années un essor net s'est présenté.

Quant au système de réseau des terrains d'habitation, nous avons tâché d'utiliser dans nos plans d'une façon conséquente la séparation de la circulation des piétons et des autos qui s'est déjà avérée utile dans la pratique européenne. Sur ce territoire c'est non seulement un principe de réseau utilisable, mais c'est l'unique à utiliser car ici la vie — vu les conditions de climat données et la manière de vivre des mahométans — se passe dans la plus grande partie de l'année dans les rues et sur les places, donc le nombre des voitures toujours croissant — celui d'à présent atteint déjà la fréquence des nôtres — menace de plus en plus cette zone humaine de la ville.

with 6—7.0 persons from which 1.5 were in schooling duty age. In consequence of this a considerable area of the planning territory had to be reserved for schools in particular as their surface relative to one pupil is much larger as practiced in Hungary (18—20 m^2 per person). The courts of the schools have to contain sporting grounds of considerable size assuring the organised possibilities of sports under the necessary supervision.

In contrast to the above still another difficulty was the creation of the "common green areas" in the towns with their maintenance, in consequence of the local climatic conditions, and following the adverse use to their destination on places without supervision. Though local authorities are spending much effort in this sphere as a result of which and during the last years some results could be noticed already. With a view to the network-system of the residential areas the European practice has been favourably employed for the separation of the pedestrian and motorcar traffic, this system was tried to be employed consistently in the plans elaborated. In this place this is not useful only, but it gives the sole useful principle of network planning alltogether. In consequence of the climatic conditions ruling, and of the life habits of the Mohammedan population, life is passing in the streets and squares during the greatest part of the year indeed, while the growing number of motorcars —it is not less than in Hungary already!— is endangering the town's human zone more and more.

It was not the intention to export the Hungarian principles but based on the experiences at home to bring some system into the locally developed habits while maintaining to a maximum and as far as possible the settlement and residential conventions created by the Mohammedanic religion and culture.

1

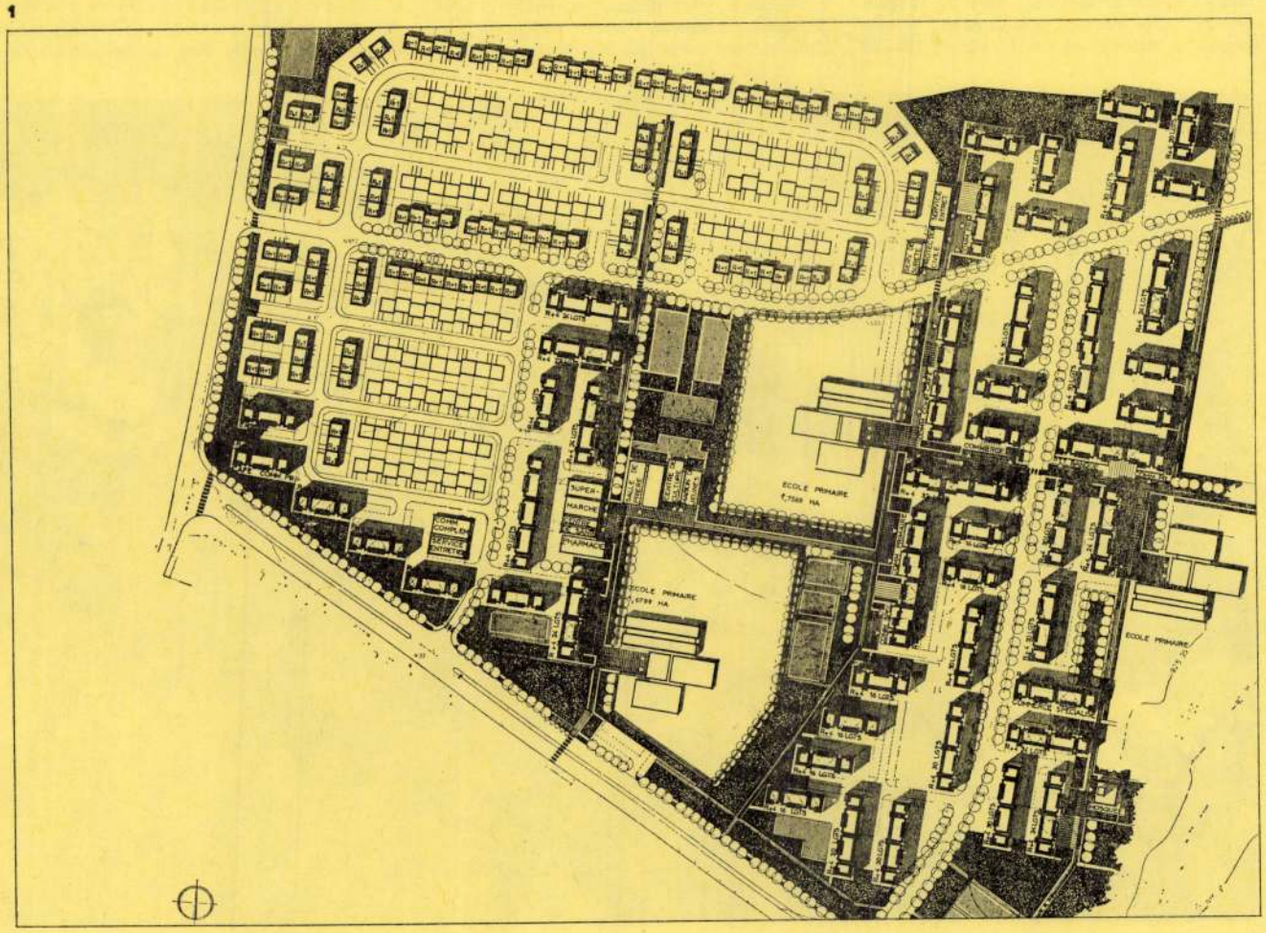

bízó kérése alapján azokat a lakóháztípusokat használtuk fel, melyeket a város jelenleg építés alatt álló lakótelepeinél részben helyszíni előregyártással, részben monolit építéstechnológiával állítanak elő, de a tervek nem zárhatták ki a házgyári épületek alkalmazásának lehetőségét sem. (Annabában néhány éve magyar kooperációval felépült poligon működik.)

A kollektív és a telkes építésű lakóterületeket — ha ezt a morfológiai adottságok egyébként lehetővé tették — szektorokon belül vegyesen, egy lakóterületi egységet képezve alakítottuk ki, mert a társadalmi rétegek elkülönülése itt is nagy problémát okoz. A kollektív lakóházak szintszámát determinálta az a körülmény, hogy a megbízó maximális lakásszám elérésére törekedett, másrészt a földrengésveszély miatt földszint+4 szintnél magasabb épületeket nem lehetett javasolni. A megbízás részét jelentő szabályozási előírások mellékleteként a telkes beépítésű lakóterületeknél alkalmazható épületekre több variációs lehetőséget dolgoztunk ki a beépítési mód; a szintszám; az alaprajz, valamint a családnövekedéssel párhuzamosan jelentkező fejleszthetőség vonatkozásában.

A dokumentációhoz tartozóan a terveket olyan, a felhasználás módjára kitérő útmutatóval láttuk el, amely rögzítette a tervekben lefektetett elsődleges, városszerkezeti, a lakóterületek szervezésére vonatkozó elhatározásokat. Ezek módosítása az idők folyamán esetleg változó körülmények között sem ajánlatos. Ugyanakkor azonban megjelöltük a terv azon részleteit, melyek a ma még nem ismert tényezők, igények vagy a mainak változása esetén a beépítési javaslatnál úgy módosíthatók, hogy azok nem változtatják meg a hálózati összefüggések rendszerét. Ennek figyelembevételével biztosítható a tervek karbantartása, az idők és változások folyamán szükségessé váló korszerűsítése.

Sch. Á.

Nous n'avons pas voulu exporter les principes de chez nous, mais apporter à la base de nos expériences un système aux coutumes qui s'y sont formées tout en respectant au maximum les conventions d'habitat et de logement créées par la religion et la culture mahométanes. Nous avons fait les plans des rues piétonnes et des places qui mènent le long des axes d'animation à l'intérieur des terrains d'habitation qui ne sont pas dérangés par le trafic des voitures et qui permettent de continuer les habitudes déjà prises. Ces lignes de structure linéaire mettent en guirlande non seulement le réseau des institutions publiques, mais en même temps elles assurent la circulation sans accident des enfants d'âge scolaire entre leur logement et l'école. On y prête depuis les années écoulées de très grands soins à cause du nombre croissant des enfants accidentés en Algérie.

Correspondant à la demande de notre client, pour donner les propositions d'intégration, nous avons utilisé les types de maison d'habitation qui se font en partie avec une préfabrication sur les lieux, en partie avec une technologie de construction monolithe — ce qui est en usage pour les centres d'habitation actuellement sous construction. Mais les plans ne pouvaient exclure la possibilité d'utiliser des bâtiments préfabriqués en usine. (A Annaba on trouve un polygone qui s'était construit il y a quelques années avec une coopération hongroise).

Appartenant à la documentation, nous avons fourni de guides concernant les moyens d'utilisation, qui fixaient les décisions primaires pour la structure de ville et pour l'organisation des terrains d'habitation, formulées dans les plans. Il n'est pas recommandables de les modifier, même si les circonstances changent éventuellement entre-temps.

Á. Sch.

Along the animation axes guided into the residential areas pedestrian rows and squares had been planned enabling the maintaining of the developed habits and undisturbed by the traffic of motorcars. These linear structural lines are not only stringing the network of the communal institutions but are assuring also the safe traffic of school-children between their home and the school. This later was in Algeria particularly stressed during the last years in consequence of the growing number of youth accidents.

For the elaboration of the recommendations of the layout-plans and in accord with the requests of the consigner those types of housings had been employed which are presently used in the residential quarters now under erection of the town, and which are built partially with the in situ prefabrication, partially with the monolithic building method, but the plans did not exclud the application of the possibility of using the elements made in prefabrication shops. (In ANNABA a polygon-work is operating erected with Hungarian cooperation).

Attached to the documentation the plans were supplied with instructions explaining the methods of use which also gave information in regard of the resolutions of organisation in respect of urban structures, and of the organisation of the residential districts. Their modifying is however not recommendable even in case of changing circumstances in course of time. The details of the plan were however marked at the same time, which could be modified in the propositions of build-in in case of factors or requirements presently unknown or of changes in those presently known but would not cause any alterations in the system of coherences of the network.

Á. Sch.

1. Bordj Bou Arreridj beépítési terv részlete
2. Bordj Bou Arreridj modellfotó

1. Détail du plan d'aménagement de Bordj Bou Arreridj.
2. Photo du modèle de Bordj Bou Arreridj.

1. Bordj Bou Arreridj. Details of layout plan
2. Bordj Bou Arreridj. Modell photo

2

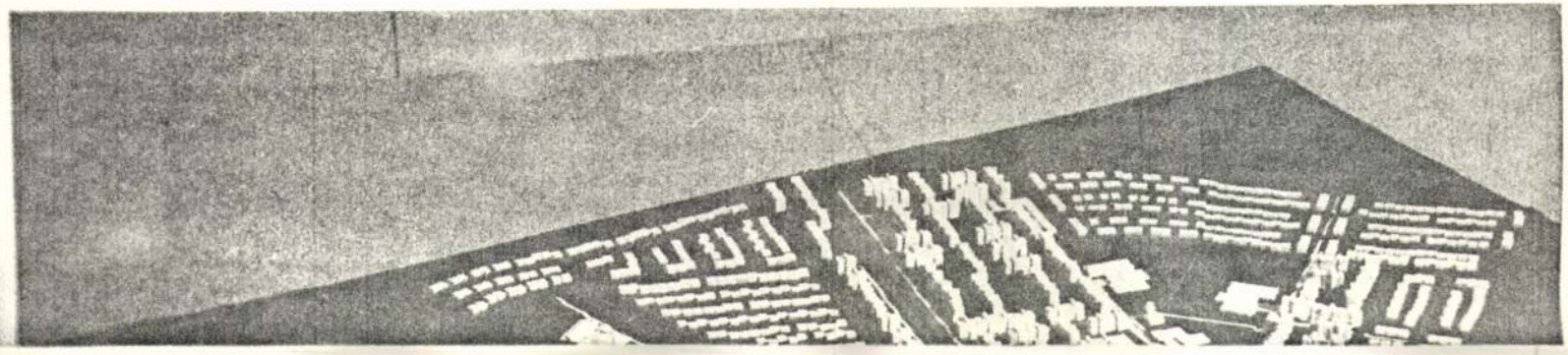

ítása a Ferihegyi Galériában
l) október 2-ig látogatható

rök rézművesség (XVI–XIX. század). Jó-sef főherceg, a nemzet nádora.

MAGYAR TELEVÍZIÓ TECHNIKATÖRÉNETI GYŰJTEMÉNYE (IX., Lenhossék 35.) A televízió négy évtizede képekben s gépekben. Videobemutató, működő kaerák.

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÚZEUM (VIII., Ludovika tér 6.) Ember és rmészet Magyarországon – történeti ökogiai kiállítás. Halász Iván vadászati kiállís. Kiállítás a kiállítóról – tények és hangu-

ORSZÁGOS FÖLDTANI MÚZEUM (XIV., Stefánia út 14.) Magyarország ásványkincsei. Magyarország földtörténete. Ősvilági lábnyomok. A magyar földtan története. Lechner Ödön-emlékkiállítás.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) Ivan Vurnik építész életművének dokumentumai. Népi építészeti felmérések Erdélyben.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTÖDEI MÚZEUMA (II., Bem József u. 20.) Kiállítás a Sóstói Nemzetközi Kisplasztikai és Érmművészeti Alkotótelep munkáiból.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári Palota, F épület) Colette Deblé Asszonyárnyak című kiállítása. Pesty Frigyes emlékezete című kiállítás.

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (X., Szent László tér 7–14.) A Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület V. Országos és Nemzetközi kiállítása.

POSTAMÚZEUM (VI., Andrássy út 3.) Postatörténeti állandó kiállítás. Telejubileumok.

RÁKOSPALOTAI MÚZEUM (XV., Pestújhelyi út 81.) A palotai nagytemplom száz éve.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Keleti műgyűjtés Magyarországon a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum tükrében. Japán buddhista művészet.

RÁTZ STÚDIÓGALÉRIA (VII., Madách I. u. 3.) Kortárs magyar képzőművészek műalkotásainak kiállítása. (A galéria szombaton és vasárnap zárva tart.)

SCH-GALÉRIA (XII., Böszörményi út 3/D) Kortárs művészek alkotásai (Szász Endre, Deák B. Ferenc, Szegvári Péter, Radnai József, Mág Tamás), régi képek, Morvay Zsuzsa-kerámiák, ajándéktárgyak, képkeretezés.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából. Egészségügy a dualizmus korában.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafi-

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 24-én 19 órától Szász János: Witmann fiúk című filmjének bemutatója. Vendég: a rendező. 27-én 19 órától Gordon István vendége Dunai Tamás. 28-án 19 órától Randolph L. Braham professzor bemutatja és dedikálja A népirtás politikája című könyvét. 29-én 20.30-tól Orvosklub. Ajkay Zoltán, az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet főigazgatójának előadása: Az orvosok helyzete, lehetőségei ma Magyarországon. Szervező: dr. Forrai Ágnes. 30-án 18 órától a pozsonyi Szlovák Nemzeti Színház szólistáinak zsidó dal- és prózaestje. Fellép: Helena Veselská (szoprán), Ivan Ozvát (tenor), Igor Berger (zongora), Havas Judit (előadóművész).

MERLIN SZÍNHÁZ (V., Gerlóczy u. 4.) 24-én, 26-án és 28-án 20 órától Those Good Old Days – angol nyelvű vacsoraszínház. 29-én 19 órától Don Juan – a Thália Társaság bemutató előadása a Budapesti Őszi Fesztivál keretében. 30-án 19 órától Egymást érintő X. – a Miskolci Nemzeti Színház és a Merlin Színház közös produkciója.

RÁTKAI MÁRTON KLUB (VI., Városligeti fasor 38.) 25-én 18 órától a Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság estje. 26-án 18 órától Egyszemélyes háztartás – Szeigethy Emma sorozata egyedül élőknek. 30-án 19 órától Szerelmem, színház – beszélgetés színészekkel. Szennyai Mária vendégei: Végvári Tamás, Radó Emese (színművészek) és Mercel Attila.

STÚDIÓ „K" (IX., Mátyás u. 9.) 26-án és 27-én 19.30-tól Caspar Hauser – profán passió. 30-án 18 órától Egerészó – Internetről gyerekeknek.

ÚJPEST SZÍNHÁZ (IV., Tavasz u. 4.) 27-én 19 órától Alfonso Paso: Mennyből a... hulla – bűnügyi komédia két részben.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 24-én Nosztalgia táncest. 27-én Publo Hunny lemezbemutató koncert. Előzenekarok: Árral szemben, Freshfabrik. 29-én Rece-fice (délszláv, bolgár, görög) táncház.

BANÁN KLUB (III., Mátyás király út 13–15.) 27-én Vámpírok bálja.

CSILI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XX., Nagy Győri I. u. 4–6.) 25-én Gólyabál a Carpe Diemmel. 26-án Acapulco rock 'n' roll-party.

E-KLUB (X., Népliget) 26-án Rémember koncert, 15 éves a Metallica... (legjobb dalok a legjobbaktól) – jubileumi koncert neves magyar előadók részvételével. 27-én házibuli, house és disco party.

FONÓ BUDAI ZENEHÁZ (XI., Sztregova

Jersze, Európa

Ezzel a címmel rendeznek Bankó András fiatalon elhunyt újságíró emlékére népzenei estet szeptember 26-án az Almássy téri Szabadidőközpontban. Fellép a Kalamajka, a Vujicsics, a Makám és a Kalyi Jag, valamint Miquéu Montanaro, Galagonya Miklós és Kobzos Kiss Tamás.

Újságíróként a népzene, a néptánc leghitelesebb, értő, érzékeny krónikása volt – mondta Bankó Andrásról Hamar Dániel. A Magyar Ifjúságban, a Magyar Narancsban, az Új Ma-

1997 szept. 24

József Attila verses menülapja

József Attila közismert gyerekkori versében a gazdagság egyenlő a libasülttel, a jó ruhával és az öt forintért vásárolt kuglerrel. A kugler a századelőn oly népszerű minyon neve volt. A Kugler-Gerbeaud cukrászda alapítójának és első tulajdonosának, Kugler Henriknek volt sikeres és közönséghódító készítménye. A felnőtt József Attila a házias ennivalók híve volt. Jó példa erre az 1926-ban Párizsból testvéréhez, Jolánhoz írott levelének részlete: „Csomagban legyen bableves csipetkével, kolbászreszelékkel." Máskor pedig arra kérte, hogy fatányérost küldjön neki.

Van ennek az ízig-vérig városi költőnek egy kevéssé ismert, versben írott menülapja is. A tréfás költeményt sógora, Makai Ödön 1930. április 19-i, nagyszombat esti társasági vacsorája ételsorához kapcsolódik. A jeles ügyvéd tehetős polgári vendégeinek csigalevest kínáltak, melyet hideg fogas, halmajonéz, Casino módra készített töltött tojás és csirkesaláta követett. Ezután hideg rosztbifet adtak asztalra körítve, majd jóasszony módra készített pulykamellet. Ezt körített kappansült követte. Kíséről uborka és salátafélék, torták, édességek, pogácsák és sós sütemények következtek. Az étkezést ürmös és „ringató borok", legvégül feketekávé zárta.

A költő minden fogáshoz kis, tréfásan évelődő és hangulatot teremtő ajánlást írt, mely nem annyira az étkezés hasznát és örömteli hatásait, inkább káros következményeit foglalta rímes keretbe. Bevezetője kedvet csinál költeményhez is, ételekhez is egyaránt:

„Hé, vendégek, a begyetek, / Nehogy mindent megegyetek! / Ne feledd, hogy régi szabál: / Csak mértékkel egyél-igyál. / Kövérség korai vénség, / Tehát móddal, óh vendégség. / Az angyalok sose esznek, / Mégis gyönyörűek lesznek. / Messziről jött jámbor vendég, / Hallgasd meg a bölcs intelmét"

És következnek a versek, József Attila szavaival az „étkek áradata", mindenféle elrettentő fenyegetőzésekkel, hogy jól gondolja meg, mindenki, hogy hozzálásson, mert lám, mi lesz annak a sorsa, aki enni merészel belőle.

A csigalevest például így ajánlja: *„E levestől mennek falnak, / Kik belőle sokat falnak."*

A pulykamell sem kevésbé riasztó: *„Pulykamelltől hull a hajad, / Jobb tehát, ha tálban marad."*

Hasonlóan veszélyes a pogácsák és a sós sütemények fogyasztása: *„Pogácsától kezed reszket, / Vegyed tudomásul eztet."*

Ilyen hangulatú az egész menüsor, amelyből talán a feketekávéról írottak lettek leginkább közismertek: *„A fekete török átok / De hát úgyis megisszátok."*

Álljon itt végül a teljes menüsor és a vers tanulsága:

„Íme, hát aki mértékkel / Szórakozott az étkekkel, / S nem roggyant meg keze-lába, / Jöhet a tánciskolába. / Járjuk, mint a szél a pusztán, / Fölfrissülünk majd káposztán, / Káposztának is a levén, / Mint a beduin a tevén. / (E hasonlat egyéb hián / Nem történt, csak a rim mián.) / S ha még fogát feni falánk,- / Frissen sül a farsangi fánk, / Kívül piros, belül foszlik, / Míg a vendég el nem oszlik. / S aki panasszal van bajba: / Menjen a sóhivatalba!"

Draveczky Balázs

Pasarét építészete

Az 1990-ben néhány lokálpatrióta által alakított Pasaréti Polgárok Köre második alkalommal rendezett építésztalálkozót. Ezúttal azokra a törekvésekre hívták fel a figyelmet, amelyek a Bauhaus miatt háttérbe szorultak.

A húszas években még falusias jellegű Pasaréti tér és környéke az új építkezések ellenére megőrizte eredeti hangulatát. A polgárok körének tavalyi, nagy érdeklődéssel kísért rendezvénye a Bauhaus jegyében telt, amely a huszadik század modern mozgalmának legfontosabb építészeti vonulata volt. De csak az egyik. A „másik modern" kissé oldottabb, a tájra jobban figyelő, a használat szempontjait jobban érvényesítő építészet volt, amelyben jól megfért egymással az organikus, a funkcionalista és a regionalista irányzat.

A találkozót *Zsigmond Attila* országgyűlési képviselő, *Schneller István*, Budapest főépítésze nyitotta meg, utóbbi a többek között Cristopher Alexander neves építészt idézve a modern terek üresség ére hívta fel a figyelmet. A rendezvény vezérelőadásában *Ferkai András* építész diákkal illusztrálva mutatta be a „másik modern" jellegzetes épületeit, stílusait, képviselőit. *Polónyi Károly* építész pedig Budapest száz évet vonultatta fel számtalan dián és rendkívül közvetlen előadásban. De jutott idő egyes épületek bemutatására is. Az érdeklődők megismerkedhettek Zsemlye utca teleppel, a Torockó utca református templommal és a Pasaréti úti sportteleppel is. Meghallgathatták egy különleges ház – a Berkenye utca–Pajzs utca sarkon álló Kozma-villa építésének, berendezésének történetét, és elgondolkodhattak tájtervezési kérdésekről is.

Sz. A.

MENTSÜK MEG A LUDOVICA ÉPÜLETÉT!

A volt Ludovica épülete igen értékes, reprezentatív műemlék, amely egy – fölújításra szoruló – gyönyörű tavas parkban áll. Ma az épület környezete, udvara elhanyagolt, lehangoló. Az épületben számos intézmény működik, hasznosítása méltatlan a műemlékhez. Elképzelhető itt – például – a legmagasabb igényeket is kielégítő szálloda kialakítása is, hiszen két oldalról park veszi körül, a repülőtérről a városközpontba vezető úton fekszik. Az épületben uszoda is van.

A szomszédos épület, a mai Alfa mozi a háború előtt lovarda volt, aminek indokolt lenne a visszaállítása.

A park egy kisebb része bekapcsolható lenne a szálloda életébe, de a nagyobbik része nyilvános közpark maradna. A szállodából származó hasznot a park fölélesztésére kellene fordítani. Amellett, hogy a főváros nyerne egy igen színvonalas szállodát a VIII. kerület környező házai és tömbjei is fölértékelődnének, ami lökést adhatna a rehabilitációs folyamatok elindulásához.

(Közép-Józsefváros rehabilitációs vizsgálati terve)

REKONSTRUKCIÓ

A PRÁTER UTCA 74. 1930-BAN
(1974-BEN LEBONTOTTÁK)

A PRÁTER UTCA 74. HELYÉN,
1990-BEN

BUDAPEST BESZÉLT

AZ UTCA ÚJRA UTCA, A TÉR ÚJRA TÉR, A VÁROS ÚJRA **VÁROS** LEGYEN

BESZÉLŐ BUDAPEST

EGY SZÁM TÉRÍTÉSI DÍJA 9 FT

POLÓNYI Károly építész

ÉPÍTENI MÁRPEDIG KELL!

KILÁTÁS A MOSDÓTÁLBÓL

– Az Ön szakmai pályafutásának első igazán jelentős állomása - harmincéves korában - a Balatoni Intéző Bizottság főmérnöki posztja volt, ahol 1957-től 1960-ig dolgozott. Ezt az időszakot az ott dolgozók közül ma is sokan nosztalgiával emlegetik.

– Építészeti szempontból nagyon kedvező időszak volt. A közigazgatás akkor még szét volt verve, ugyankkor a forradalom utáni konszolidáció az idegenforgalomban más területeknél hamarabb elindult. Három évig mi gyakorlatilag azt csináltunk, amit akartunk. Ezután azonban minden olyanná vált, mint egy *húsipari beruházás.*

Mi a Balaton terhelhetőségéből indultunk ki, ami az infrastruktúrának is a függvénye. Határozott célunk volt, hogy a települések nem nőhetnek össze, közöttük zöldterületeknek kell lennie. Kikötöttük, hogy *a települések nem nőhetnek föl a dombokra,* akkor azok még hegyeknek néznek ki. Ha a házak ránőnek, akkor ez elvész.

Ösztönösen egy óvatos, „puha" stratégiát akartunk megvalósítani, amellyel a legkisebb mértékben avatkozunk be a környezetbe.

Egy *populista ideológia* keretében túlléptek ezen. Azt mondták, a tó mindenkié, nem tartották be a korlátozásokat, rablógazdálkodás kezdődött. Én ezért mentem el aztán Afrikába.

- Megérte a váltás?

- Feltétlenül. Akkor kerültem kapcsolatba az angolszász építészettel és szemlélettel. Úgy kellett nekünk ott tervezni, hogy ne mi kényszerítsük másokra az elképzeléseinket, hanem a változó igények befolyásolhassák a bővítést.

(Folytatás a 14. oldalon)

SZILÁGYI LENKE FOTÓJA

Az építészeknek, a városvezetésnek nem egy központi terv megvalósítását kell szolgálnia – vallja Polónyi Károly építész, aki a szabaddemokraták egyik budapesti jelöltje a helyhatósági választáson. A várostervezésnek érzékenyen kell alkalmazkodni adott helyhez és helyzethez, s igazi feladata a különféle érdekek egyeztetése, a konfliktusok feloldása és a kockázatok csökkentése.

VÁROSTERVEZÉS

KÖRNYEZETVÉDELEM

BUDAPEST LÉGVESZÉLYBEN

A környezetvédelmi világnap alkalmából budapesti környezetvédők konferenciát szerveztek. Ekkor tették közzé a beépítéssel közvetlenül fenyegetett fővárosi zöldterületek listáját. Az alábbiakban ezt ismertetjük. (A számadatok hektárban értendők.)

I.	Szentháromság tér	0,5
	Várlejtő telkei	2,5
	Clark Ádám tér	
	Czakó utcai sporttelep (szálloda)	
II.	Petneházi rét (Rozmaring Tsz)	3,4
	Vízművek, védőterület: 15208 hrsz.	1,0
	Hidegkúti reptér	15,0
	Hidegkúti hegy (Pilisi P. E.+MHB)	1,0
	Hidegkúti völgy (Rozmaring Tsz)	
	Frankel Leó u. gyógyszálloda	0,5
III.	Óbudai téglagyár (Kiscell)	10,0
	Hármashatár-hegy, szálloda	2,3
	Mátyás-hegy	4,0
	Óbudai sziget	66,0
X.	Népliget (beép. terv. BUVÁTI	50,0
XI.	Gazdagrét, Örsöd	150,0
	SASHEGY (HM stb.)	6,0
XII.	Fácános, Csillagvölgy, Zugliget	10,0
	Csörsz park	0,5
	Vízművek védőterület (9822 hrsz.)	0,2
	Városmajor	10,0
	Fogas vendéglő	3,0
XIV.	Városliget	15,0
XXI.	Csepel strand	0,5
XXII.	Budafok, Háros-szigetek	50,0
	Tétényi fennsík	50,0
	Budakalász (Óbuda Tsz)	157,0
	Üröm, Rozmaring Tsz	2,0
	Budakeszi lőtér (CO–NEXUS)	100,0
	Budakeszi Pilisi Parkerdő	300,0
	Budakeszi belterület 4 telek (b. gyár)	4,0
	Budakeszi VIKING Golf-Klubnak	50,0
	Budakeszi MEDFARM	8,0
Összesen:		1069,0

PÉNZHIÁNY

KERÜLETI SZEGÉNYSÉG ÉS GAZDAGSÁG

Az adótörvény megalkotásakor még úgy vélték, az adófizető öntudatosságát növeli, ha a befizetett személyi jövedelemadója (SZJA) az állandó lakóhelyének önkormányzatához folyik be. A polgár ezzel biztatást kap ahhoz, hogy beleszóljon a körülötte folyó ügyekbe. Ebből az elvből kiindulva határozták el, hogy 1990-től már az állandó lakóhely szerinti illetékes tanács bevételét gyarapítja a SZJA. A gyakorlatban ez az elképzelés megbukott, és az új önkormányzati törvény is úgy fogalmaz már, hogy a SZJA-nak csak egy része folyjék be az önkormányzatokhoz.

Az új önkormányzati törvény már úgy fogalmaz , hogy a SZJA-nak csak egy része folyjék be az önkormányzatokhoz. A nehézségek akkor kezdődtek, amikor ki kellett számolni, mekkora összeg is illeti a tanácsokat. Mivel az 1990-es költségvetési törvényben rögzíteni kellett az átcsoportosítandó összeg nagyságát, a számításokat 1989-ben el kellett végezni. Akkor azonban az adó utólagos befizetése miatt csak a '88-as év után befolyt SZJA-ról voltak pontos adatok. Így 1990-től kezdődően csak kétéves csúszással juthatnak a tanácsok, ill. az önkormányzatok a SZJA-bevételhez. A számítások után kiderült az is, hogy területenként rendkívül nagy a SZJA-bevétel szóródása. Egy településen, a borsodi Nagyapátiban például nem is keletkezett adóbevétel, s 162 tanácsnál az egy állandó lakosra jutó SZJA 1000–2000 forint közé esik.

A budapesti kerületi adatokból is kiderült, van, ahol az átlag 10 ezer forint alatti, s van, ahol több mint a duplája. Ráadásul ott kevés a bevétel, ahova amúgy is több kellene. A lerobbant városrészekben élő kiskeresetűektől és nyugdíjasoktól nem folyt be érdemleges adóbevétel.

Az elvet tehát sutba dobták. Az idén a fővárost illető 24-25 milliárdos SZJA-bevételt a fővárosi és a kerületi tanácsok között *központilag a finanszírozási szükségletnek megfelelően* osztották szét. A kerületeknek járó bevétel egy részét tehát a budapesti központi költségvetéshez csoportosították át, nem csekély összeget, 12,5 milliárdot. Így például a II. kerületi tanács az őt megillető bevételnek csak 20 százalékát, a IV. kerületi tanács pedig – kerületek közül a legtöbbet – 83 százalékát kapta meg. Persze a Pénzügyminisztériumban is úgy tartják, ez a fajta központi osztogatás jövőre az önálló önkormányzatokkal már nem járható út. (Remélhetőleg.) Viszont továbbra is számolni kell a mentességek és kedvezmények következtében a személyi jövedelemadó-bevételnél előálló éles különbségekkel. Ha a SZJA-bevételnek döntő szerepe lenne az önkormányzatok gazdasági önállóságának megalapozásában, akkor éles differenciálódás venné kezdetét.

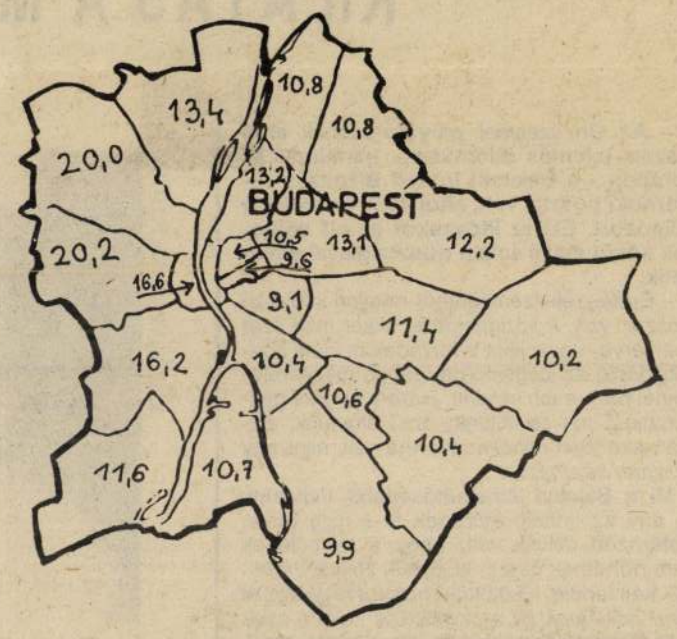

EGY BUDAPESTI ÁLLANDÓ LAKOSRA JUTÓ SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ ÖSSZEGE 1990-BEN (EZER FORINTBAN)

Egyes szakértők más szempontból is helytelenítették, hogy a SZJA-bevétel főszereplővé lépjen elő a források között. *Koltai* Gábor (SZDSZ) szerint például ez a bevétel egy központilag kivetett adó, amely manipulált újraosztás után mint költségvetési támogatást helyettesítő bevétel kerül a tanácsokhoz. Nem szolgálja tehát jól a valódi gazdasági önállóság megalapozását. De időközben a pénzügyi kormányzat is változtatott álláspontján. Jövőre a költségvetési törvényben valószínűleg csak a SZJA-bevétel 20-30 százalékát engednék át az önkormányzatoknak, de manipuláció nélkül.

Nagyobb súlyt kapna a jövőben az önkormányzatok anyagi forrásaiban a különböző helyi adók és az ingatlanadó.

dik–ötödik az utca, fölötte lennének az irodák.

Óriási lehetőségek vannak a vízi közlekedésben. Ha például használnánk a tököli repülőteret, onnan szárnyashajóval 18 perc alatt a Lánchídnál lehetne lenni. A Duna mellett van két metrómegálló, s a partján villamosvonal. Ez nagyon fontos tartalékot jelent a csődben lévő közlekedésünk számára.

– A franciák felajánlották, hogy értékes ingatlan fejében megépítenék. S ha már a telekgazdálkodásnál tartunk, a világkiállítást is úgy szervezik, hogy érintetlenül hagyják a kuszált tulajdonviszonyokat. Például az érintett területen kezelői joggal rendelkező vállalatokét.

- Én még nem hallottam olyan városfejlesztésről, amit ne kísért volna telekspekuláció. Az én kikötésem, hogy a spekuláció a város hasznát szolgálja, neki jusson a legtöbb. Ehhez megvannak a megfelelő jogosítványai, szervezési képessége. A város dönthet például arról, hol, mit lehet építeni. Egy telek eladása nem haszárulás. A telekérték attól függ, mit engedek építeni rá: ezt a lehetőséget ki kell használni.

Ma nálunk minden beruházót elriasztanak azzal, hogy semmit nem lehet elintézni, illetve minde utólagosan megkérdőjelezhető. A vállalatok, intézmények kezelői, használói jogával kapcsolatban úgy vélem, az ügyet röviden le kell zárni. A terület az államé, s a városnak kell adni, hogy az szabadon gazdálkodjon vele. Egy külön alapot kell létesíteni, amely a kártérítési igényeket tárgyalja.

- Ön liberálisnak tartja magát. Létezik-e liberális várospolitika?

- Budapest arculata a Ferenc József-i negyven év alatt alakult ki. A császárság székhelye Bécs volt, az egyházé Esztergom, ezt a várost a polgárság építette.

Én lúdbőrös vagyok például a főépítészi címtől. Nem lehet olyan szabályozást bevezetni, hogy csak a főépítész ízlésének megfelelően lehessen építeni.

Az más kérdés, hogy a szabadság nem szabadosságot jelent, *a demokrácia szabályok nélkül demagógia.* Az ellenőrző mechanizmusoka ki kell építeni, s tudni kell, hogy mihez, milyen határok között van jogom. A város nem épülhet tovább az eddigi módon, amikor az egyes ágazatok sora benyújtották a számlálkat. Ha nem adtok ennyi és ennyi pénzt, nem lesz áram, nem lesz víz. S ha valaki valamit elhatározott, akkor azt a tervezőknek meg kellett oldani. Ehelyett az alternatívákat úgy kell kialakítani, hogy a hatóságoknak, a magántársaságoknak, az egyéneknek az legyen az érdeke, hogy *minél több konfliktust megoldjanak,* s a legtöbb kockázatot elkerüljék. Ezt értem liberális tervezés alatt. -lf-

MADÁCH SÉTÁNY '90

AVAGY LESZ-E MAGYAR BOND STREET?

Felépül-e, és ha igen, mikor, a Belváros peremétől a Nagykörútig vezető Madách sétány? A még a millenniumi időkből származó ötlet mindenesetre nem halt el az évtizedek során. Tavaly a Fővárosi Tanács pályázatát és a megbízást a részletes terv kidolgozására a Tervezésfejlesztési és Technikai Építészeti Intézet kétszeres Ybl-díjas építésze, *Pomsár* János nyerte el. Az idén júniusban elkészült terv olyan városrészt tár elénk, amely egyszerre emlékeztet a régmúlt idők hangulatára és egy világvároshoz méltó üzleti, kereskedelmi, kulturális negyedre.

A magyar Bond street megvalósításának lehetőségét kínálja a Király utca és a Dob utca között, a korábban már elindított Madách sugárút helyén tervezett Madách sétány. A sétány a Városháza díszudvarának megnyitásával egyik végén a Váci utcához, másik végén fedett üzletpasszázson át a Nagykörúthoz csatlakozna. A sétány díszburkolatot kap, növényekkel, padokkal, szobrokkal lesz díszítve, hangulatos lámpákkal megvilágítva. A most még málló vakolatú, de a rendezési tervnek megfelelően felújítandó eklektikus és szecessziós homlokzatok adnák a városnegyed alaphangulatát.

A terv végrehajtása során huszonöt lakóépületet és huszonhárom egyéb intézményt kell lebontani. Bontással megszűnne 382 lakás, 334 bérlemény. Ennek során 29 új építési telek alakulna ki. Összesen 1430 lakást hoznának rendbe a nyolcvanháromezer négyzetméteren. A megszüntetett lakásokkal további nyolcezer-kilencszáz négyzetméter üzletterület szabadulna fel.

Az Erzsébetvárosban több mint nyolcvanezer ember él. Nemcsak a lakóházak átlagéletkora közelíti meg a száz évet, de a lakosság is nagyobbrészt idős, egyedülálló emberekből áll, akik a születésüktől fogva a kerületben éltek, s ragaszkodnak környezetükhöz. A Madách sétányról szóló híradások ezért is borzolták fel a kedélyeket a városrészben.

Az erzsébetvárosi SZDSZ-csoport kezdeményezésére ezért jött létre – pártoktól függetlenül – a Madách sétány Társadalmi Bizottsága. Amint Faragó János, az SZDSZ ügyvivője, építészmérnök elmondta, idővel sikerült megnyugtatni a lakosságot.

A városrendezés pénzügyi fedezetét többek közt a telekeladásokból lehetne finanszírozni, beleértve a rekonstrukciós munkákat is. A VII. kerületi tanács, a Magyar Hitelbank Rt. és a Közép-Európai Befektetési Rt. részvételével már alakult egy kft. 10 millió forintos alaptőkével. A társasági szerződés időközben módosított záradéka szerint a jövendő önkormányzat a választások után mind a tulajdonhányadot, mind a döntésjogot tekintve automatikusan a tanács helyébe lépne.

(A Madách sétány tervével a Beszélő Budapest következő számaiban még fogalkozunk, mint ahogy ezt egyéb témáink esetében is tervezzük. - A szerk.)

Pogány Sára

A SÉTÁNY TERVE A MADÁCH TÉRI ÁRKÁDOK FELŐL NÉZVE, 1990

KIADJA AZ AB–BESZÉLŐ KIADÓ KFT.
1084 Déri Miksa u. 10.
Telefon: 113-7574, 133-8583, Telefax: 134-3504
Szerkeszti: Langmár Ferenc
Szedés, tördelés: AB–Beszélő Kiadó Kft.
Nyomás: 90- 2057 Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: Dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató

ÉPÍTÉSZET

Bérkaszárnyák és várkastélyok

A pesti panoráma mögött

Hihetetlenül nagy számú törvény és kormányrendelet megalkotása szerepel a parlament programjában. Elképesztően bonyolult előkészítő munka folyik mindenütt. Nincs könnyű dolga annak a bizottságnak sem, amelyik a lakástörvény előkészítésére vállalkozott. Nemcsak azért, mert a lakásügy – akár az építésügy – egyszerre több minisztériumhoz is tartozik, és így annak szükségszerűen igen sok más törvényhez is kapcsolódnia kell, hanem azért is, mert a törvénykezés tárgyát képező lakásállomány is nagyon sokféle. Még akkor is, ha csak a fővárosra szűkítjük vizsgálódásunkat.

Aki Budapestre gondol, annak a páratlan dunai panoráma után először az a mintegy három kilométer sugarú félkör jut az eszébe, amely az első világháborút megelőző négy évtized alatt keletkezett a Duna bal partján, az egykori kisvárost átépítő klasszicista Pest majdnem teljes elsöprésével, és az azt körülvevő „zártkertek" beépítésével. Ma is elcsodálkozhatunk azon, hogy milyen sok gondot fordítottak az építészek az Andrássy út, a körutak vagy a mögöttük levő szűk utcák homlokzataira, amelyek mögött a bérkaszárnyák szűk udvaraira néző, napot soha nem látó, átszellőzhetetlen, alacsony komfortfokozatú lakásokba zsúfolódott a századforduló idején Budapest lakosságának közel háromnegyed része.

Ennek az immár negyvenöt évvel ezelőtti államosítás óta gazdátlan épületállománynak a műszaki állapota egyre gyorsuló ütemben romlik. Ezen nem segíthet már a hetvenes évek óta folyó, az utóbbi években a „privatizáció" jelszavával divatossá vált osztott tulajdonba adás, amely a tulajdonosokká vált lakóknak hitelfelvételre vagy döntéshozatalra való képtelensége miatt legalább olyan hatékony eszköze városok tönkretételének, mint az államosítás volt. Így az előbb államosított, majd privatizált lakásállomány nagy valószínűséggel rövidesen azoknak a bankoknak a tulajdonába kerül majd, amelyek jelzálogkölcsönt adnak az egymás után életveszélyessé váló épületek nyilván fizetésképtelen tulajdonosainak, természetesen az adófizetők pénzéből, az állami költségvetés e célra elkülönített alapjából.

A züllést, az értékcsökkenést a folyamatos lakosságcsere, és nem ritkán funkcióváltás is gyorsítja, néha vissza is fordíthatja. A bérkaszárnyák és a köztük fennmaradt egy-két szintes házak udvaraira néző, már a harmincas években is „elfogadhatatlannak" minősített lakásokból főleg a hetvenes években épülő lakótelepekre költözöttek helyét raktárak, magukat a társadalomból kitaszítottaknak érzők és különféle bel- és külföldi eredetű etnikumok foglalták el. Különösen a belvárosnak és a körutaknak a hetvenes években sortatarozott homlokzatai mögé költözött multinacionális cégek esetében számíthatunk arra, hogy az új használók, ha másért nem, saját tekintélyük demonstrálására a belváros épületállományának jelentős részét felújítják. Kár, hogy a funkcióváltásnak nálunk nem feltétele az azzal járó parkolási feltételeknek a kiépítése, és a városvezetés sem látszik képesnek a személygépkocsi-parkolás differenciált szabályozását lehetővé tevő nem túl költséges beruházások megszervezésére. Így az utcákon parkoló gépkocsik miatt fontos útvonalakon a forgalom és a rakodás egyetlen nyomsávra kényszerül, a járdákon pedig nemcsak a divatból lassan kiveszőben gyerekkocsikkal vagy a mozgássérültek tolókocsijaival, de már gyalogosan se lehet közlekedni.

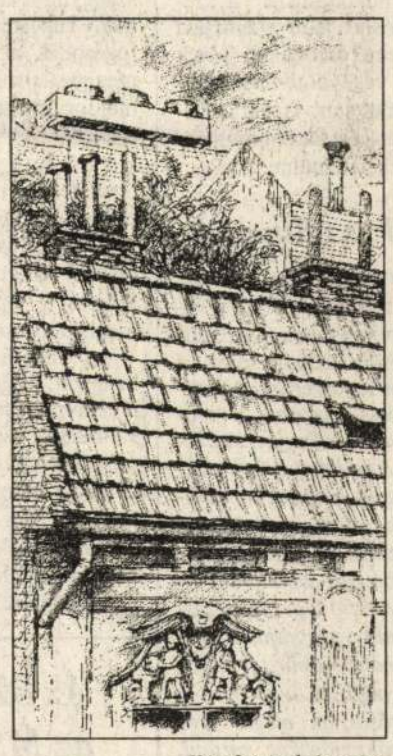

Károlyi András rajza

Ennek a három kilométer sugarú félkörnek az első világháború utáni gazdasági válság és a második világháború között épült részein – bizonyságául annak, hogy az adórendszernek az állami adósságok csökkentésén túl további céljai is lehetnek – a hatóságok céltudatos adópolitikája következtében a telkenként körülépített szűk udvari bérházak helyett a telektömbök határai mentén épültek a nagy, tágas udvarokat körülzáró, rendszerint díszítés nélküli hatemeletes lakóházak, amelyeknek udvari ablakai többnyire gondozott kertekre néznek. Ezek az újlipótvárosi vagy lágymányosi lakóházak eredetileg is öröklakásokként épültek. Az eredeti tulajdonosok – jórészt az elvesztett területekről a mai Magyarországra menekült, az idő tájt fizetőképessé váló értelmiség – mai jogutódainak nagy része természetesen éppúgy képtelen az épület karbantartásához vagy felújításához szükséges hitel felvételére, mint azok, akikkel a belváros bérházainak lakásait megvásároltatták. Ráadásul az alapító okirat szerint minden lakástulajdonosnak joga van a házat érintő bármely elhatározást – a földszint üzleti célra való jövedelmező értékesítésétől a padlástér beépítéséig – megvétóznia. Így a kedvezményes felújítási kölcsön feltámasztása is csak akkor érhetné el kívánt célját, ha a kedvezményezettek nem az öröklakások tulajdonosai lennének, hanem azoknak egy az angol és holland Housing Association-okhoz hasonló közössége, amelynek tagjai az egyes döntésekkel való egyet nem értés esetén legfeljebb eladhatják tulajdonrészüket, de nem vétózhatnak.

Habár az idegen számára Budapestet annak dunai panorámája és híres középületei mellett, megkopott bérházaival szegélyezett utcái jelentik, a mai város területének nagyobb része mindig is kertváros jellegű volt. A kis és olcsó lakásokba vágyódó polgárok – ha nem tudtak eleget tenni az akkori Budapest határain belül megkívánt követelményeknek – a város peremén gyorsan fejlődő községekbe települtek. A bérkaszárnyák rossz minőségének és a telekspekulációnak a letörésére a főváros akkori vezetősége elsősorban telekvagyonából igyekezett segíteni a kiskertes családiházak építését. Elsősorban angol mintára az Államvasutak, a Gázgyár és néhány bányavállalat is kezdett munkáslakótelepeket építeni. A „fehérgallérosok" részére pedig tisztviselőtelepek épültek. Az építészeket ezeknek a feladatoknak a megoldásánál is elsősorban ugyanúgy a művészi ambíciók fűtötték, mint a bérkaszárnyák utcai homlokzatainak a tervezésénél. A viszonylag koraiak közül ma is a legfigyelemreméltóbb a kispesti munkáslakótelep, ahol 900 házban 5000 lakás épült. Az önkormányzati törvény reformja és a területfejlesztésről és rendezésről szóló – ugyancsak ki tudja, mikor a parlament elé kerülő – törvényjavaslat tárgyalása előtt ez is felhívhatja a figyelmet arra, hogy az önkormányzatok telekvagyonával való megfelelő gazdálkodással, az infrastrukturális hálózatok fejlesztésével, a területfelhasználás mobilitásának irányításával, a városrendezési tervek és az építkezési előírások alakításával, kedvezmények adásával, a közületi díjak és szolgáltatások, valamint az adóterhek differenciált megállapításával a szociális lakásépítést is vonzóvá lehet tenni a potenciális beruházók számára.

Budapest kertváros jellegű része a budai hegyeket, völgyeket ellepő, lombokba ágyazott, egyre besűrűsödő és továbbterjeszkedő, a jelenlegi fizetőképes rétegek igényei szerint sok helyen látványosan felértékelődő – jórészt szintén társasházakként épült – villarengeteg is. A peremkerületeknek a fővároshoz való csatlakozása után az ötvenes években a Budapestre költözést megtiltó rendelkezések felgyorsították a közigazgatási határon kívüli községek alvó településekké válását. Aztán – legalábbis a hivatalos indoklások szerint – elsősorban a lakosság azon részének kárpótlására, amely az igényjogosultság vagy protekció alapján a házgyári technológiákkal épített, saját kert nélküli lakásokat kapta, megfelelő előkészítés nélkül, jelképes áron parcellázták ki a város páratlanul sokrétű természeti szépségekben bővelkedő környékének legértékesebb részeit, hogy azt gyakran szegényesen kivitelezett hétvégi házakkal beépítse. Tekintettel arra, hogy nehezen képzelhető el olyan építési hatóság, amely meg képes akadályozni, hogy a zártkertekben épített szerszámkamrából hétvégi ház, a hétvégi házból pedig villa legyen, a város messze túlnőtte a közigazgatási határát. Ezt a villaépítési hullámot – akár az előző századforduló lázas építési tevékenységét is – az építészeknek a divatos stílusirányzatokra való gyors reagálása jellemzi. Egymás után tűnnek fel az ügyeskedésből hirtelen meggazdagodottaknak a fejlődő országok nyomornegyedei melletti luxuslakótelepeinek úszómedencés villáihoz hasonló, magas betonkerítésekkel és őrzőkutya-szolgálattal védett, tornyokkal, bástyákkal, párkányokkal, rizalitokkal díszített, vidámparkba illő várkastélyai is.

És van egy harmadik Budapest is: a lakótelepek Budapestje. Az is sokféle. Amikor az elsők épültek, még nem lehettek magasabbak négy emeletnél, mert nem volt lift. A házgyárak által készített elemekből épített tízemeletes lakóházak az 1968-as „új gazdasági mechanizmus" által lehetővé tett tömeges lakásépítéssel juttatták komfortos lakásokhoz Budapest lakosságának közel egynegyedét. Ezeknek a pesti oldalon sűrűn beépített három kilométeres sugarú félkör külső „szürke zónája" és a város korábbi közigazgatási határán keletkezett kertvárosgyűrű közötti valamikori „bolgárkerteknek" a helyén épült paneles lakótelepeknek a gyűrűje hatalmas fehér falként veszi körül a várost Óbudától Kelenföldig. Lakóik a lakásaikkal együtt előregyártva kapták a nagy laksűrűséggel velejáró közbiztonsággal, személygépkocsi-parkolással, a közös zöldterületek fenntartásával, sőt az osztott tulajdonnal kapcsolatos gondokat is.

Persze a fent leírt három Budapest 23 önkormányzatból áll, melynek mindegyike sajátos karakterű, speciális problémákkal terhes településformák szövedéke. És a főváros még nem az ország. Vidéki városaink, településeink mindegyikében is egymástól meglepően eltérő helyzetek bonyolult sűrítményével kell szembenéznünk. Ehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy az önkormányzati törvény reformja, a településfejlesztésről és rendezésről szóló javaslat és egyéb kapcsolódó törvények szükséges módosító javaslatai a lakástörvénnyel együtt mielőbb a parlament elé kerüljön. Ezeknek a törvénytervezeteknek azonban különbözniük kell a jóléti társadalmaknak az állami költségvetésből való építése idején alkalmazott „etatista" módszerektől, amelyeknek a központi költségvetés erőforrásainak racionális felhasználását kellett biztosítani. Ma minden bizonnyal a helyi önkormányzatok azok, amelyek legjobban érzik a társadalmi feszültségeket, a riasztó demográfiai tendenciákat, és képesek felismerni a kínálkozó lehetőséget. És cselekedni is ők tudnának leghatékonyabban, ha a törvények ezt lehetővé tennék.

Polónyi Károly

(A szerző építész, a Budapesti Műszaki Egyetem tanára.)

Új front a személyiszám-háborúban?

Alkotmányos alapjog átmeneti korlátozását tervezi a kormány

(Folytatás az 1. oldalról)

A kormány nem többet, nem kevesebbet javasol az Országgyűlésnek, mint hogy a közigazgatás folyamatos, zavartalan működőképességének megőrzése érdekében *„a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog átmeneti korlátozásával"* alkosson törvényt a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról, a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítók használatát rendező törvény megalkotásáig.

Egy év hosszabbítás

A több éve fennálló jogalkotási mulasztását szokatlan jogtechnikával – bár méltánylandó őszinteséggel –, az alkotmánybírák döntésének megkerülésével szeretné „legalizálni" a kormány. A módosítás értelmében az adóigazgatás szervei az 1996. évi jövedelmek bevallásához a bevallás teljesítéséig használhatnák a személyazonosító jelet, A csupán két paragrafusból álló, mégis jelentős horderejű törvény indokolása részletesen taglalja a kurta-furcsa jogszabály megalkotásához vezető alkotmányos okokat.

Mint ismeretes, az Alkotmánybíróság június végén – a Bokros- csomag felülvizsgálata során – hozott határozatában alkotmányellenesnek mondta ki és hatályon kívül helyezte a gazdasági stabilizációról szóló törvénynek a személyazonosító jel használatának meghosszabbítására, valamint az egyes nyilvántartások összekapcsolásának lehetővé tételére vonatkozó rendelkezéseit. A pillanatnyi jogi helyzet tehát az, hogy a jelenlegi személyazonosító jelet csak 1995. december 31-éig lehet használni.

Exlex helyzet

A legnagyobb dilemmát az okozza, hogy *1996. január 1-je után exlex helyzet következik be: minden polgár jogszerűen tagadhatja meg személyazonosító jelének átadását, illetve használatát mindazokban az eljárásokban, amelyekben azt ma még jogszerűen használják.* Ennek következtében kezelhetetlenné válna az adó, a társadalombiztosítás, a honvédelem adatkezelése, s nem utolsósorban az egészségügyi ellátórendszer. A jelenlegi személyazonosító jel azonnali megszüntetése esetén a személyi adat- és lakcímnyilvántartás sem tud működni – ad hangot jogos aggodalmának alkotmányos időzavarában a közigazgatás működéséért felelős, s a törvényt is gondozó belügyi tárca. Ennek az „etalon" nyilvántartásnak az ellehetetlenülése ugyanis a honvédelmi, az adó-, a társadalombiztosítási nyilvántartás – melyek a személyi és lakcímadatokat épp e nyilvántartás alapján ellenőrzik – adatállományának oly mértékű leromlásához vezetne, ami már veszélyezteti e rendszerek működőképességét.

Ugyanakkor a kormányzat álláspontja szerint „az Alkotmánybíróság által is elfogadhatónak tartott megoldás, a szakazonosító jelek használatára történő átállás, 1996. január 1-jével egyik nagy rendszer esetén sem valósítható meg." Az új személyi azonosító rendszerek kialakítását a rendelkezésre álló, immár valóban igen rövid idő alatt képtelen megoldani a magyar közigazgatás.

Az exlex helyzetben kezelhetetlenné válnak olyan rendszerek, mint az adó, a tb, a honvédelem adatkezelése és az egészségügyi rendszer. E rendszerek közös jellemzője ugyanis, hogy folyamatos, rendeltetésszerű működésüket a személyazonosító jelre alapozták. A mai személyazonosító jelnek december végével történő megszüntetése esetén viszont a személyi adat- és lakcímnyilvántartás ellehetetlenülne.

Kaotikus állapotok

Ha nincs személyi adat- és lakcímnyilvántartás, akkor a választói névjegyzékek összeállításakor vissza kellene térni az összeírásos rendszerhez. A mármár kaotikus állapotok jellemzéseként a kormányjavaslat leszögezi: *„Az adóbevételek csökkennek, egyes honvédelmi kötelezettségek nem teljesülnek, alapvető zavarok keletkeznek a vérellátásban, az azonnali orvosi ellátáshoz szükséges leletezésben, az elhunyt nyugdíjasok hozzátartozóinak továbbra is folyósítják a nyugdíjat, nem lehet a jogi előírásoknak eleget tevő időközi választásokat tartani, nem hitelesíthetők érdemben az aláírásgyűjtő ívek."* A szakazonosítók ismeretének hiányában az érintettek nem tudják jogaikat gyakorolni, illetve kötelezettségeiket teljesíteni – véli a kormány. Ám tekintettel arra, hogy határozatát nem vonta vissza az Alkotmánybíróság, az „alkotmányos szükségállapot" ellenére is alkotmányellenes marad a személyi szám.

Bodnár Lajos

Tisztújító kongresszus me

Jövőre már a vá készülnek a sz

(Folytatás az 1. oldalról)

A választmányi ülésen kibontakozott vitában egyértelműen eredményesnek ítélték a frakció vitáját, mely biztosította mind a gazdasági és társadalmi stabilitás megőrzését, mind az ország kormányozhatóságát.

A testület megvitatta az országgyűlési képviselők és a kormány kapcsolatát is. Többen kifogásolták a fontos törvények meghozatalának lassúságát, és megfogalmazódott, hogy a politikai és társadalmi súlypontok kiemelése a frakció feladata. Szekeres Imre e kritikával kapcsolatban emlékeztetett a képviselőcsoport és a miniszterelnök pénteki találkozójára, amelyen a frakció a legfontosabb ügyek meghatározására tett javaslatot.

A választmányi ülésen elhangzott, hogy a képviselőcsoport munkájában bekövetkező változások sem tudták kellő mértékben biztosítani a frakció politikai befolyását. Ezen változtatni kíván a frakció, hiszen a képviselők felelőssége az ország sorsáért nem hárítható át.

A képviselőcsoport véleménye szerint a cselekvé csak a frakció döntését válhat kormányzati pro ellentétben azzal a gya hogy a kormány csup gos véleménykérésse meg a frakció támogat mód nem csorbítaná a alkotmányos mozgás szélesebb támogatottsá nyeket eredményezne.

Lapunk kérdésére, elkövetkezendő hetek sztrájkhulláma befol ja-e a költségvetést, Imre elmondta: term minden sztrájk hatáss kormány döntéseire, de váni az érdekegye gyalás eredményét. egyes szakszervezete szik függővé a munk tést. A frakcióveze nem segítené az érd tést, ha jóslásokba bo Úgy vélte, a frakció ülésén a költségvetés törvénnyel kapcsolato vitában a képviselőkn kozniuk kell a fesz okozó elképzelésekke

(mold

Az SZDSZ-nek nem közömbös az MSZP-kongresszus esemén

Elkészült a BM ügynöktörvény-javasl

Az SZDSZ országos tanácsának szombati ülésén szóba került az MSZP közelgő kongresszusa is. *Pető* Iván az ülést követő sajtótájékoztatón elmondta: az SZDSZ nem kíván más párt ügyeibe beavatkozni, a vitában állást foglalni, de a Szocialista Párt parlamenti súlya és a magyar politikai életben betöltött szerepe miatt az SZDSZ természetesen nem közömbös a közelgő kongresszus várható eseményeivel kapcsolatban. Az SZDSZ elnöke szerint fontos, hogy az MSZP-ben meglévő erők közös nevezőre jussanak az ország sorsát meghatározó kérdésekben.

Az SZDSZ szintén érdeklődéssel figyeli a KDNP közelgő országos választmányi ülését is, amikor eldőlhet: létrejön-e az úgynevezett polgári pártok összefogása. Lapunk kérdésére a pártelnök elmondta: az országos választmány döntése azt is megmutatja majd, hogy érvényesül-e az a törekvés, amely szerint az ellenzéki és a kormánypártokat éles határvonal választaná el egymástól, hogy a három párt önállósága nő-e inkább vagy tömbösödési folyamat idul-e el.

Az SZDSZ OT foglalkozott a bérkövetelésekkel, s az ehhez kapcsolódó tömegdemonstrációkkal is, s úgy látja: nem mindközökkel, akik a leg tabbak. A párt tisztába zal, hogy az ország helyzetének javítása é tett kormányzati lépés számára szinte elviselh nehéz helyzetet terem párt mégis elfogadhat tartja, hogy az ország h vú esélyei romoljanak natnyi konfliktushelyz kerülése érdekében.

Az SZDSZ sajtót tóján *Kőszeg* Ferenc nöktörvény alkotmán kritériumok alapján módosításáról számo Belügyminisztérium e te az új tervezete visszatér a korábban Gábor, illetve *Hack* benyújtott indítvány szűkíti az átvilágítanc s csak azok lennének alávetni magukat az e akik jelentős közhata ciót töltenek be. Kősz kiemelte annak jel hogy a törvénytervez repel az állambiztons neti hivatal felállítása találhatóak lesznek a kumentumok, amelye vé teszik az informáci delkezési jog gyakorl ve a történeti kutatás nek segítségével az megfigyeltek betekint összes róluk készült

A T. Ház előtt az adószabályok

Az Országgyűlés a jövő héten megkezdi az adótörvények vitáját. Egyelőre csupán a bizottsági vélemények és a miniszteri expozé hangzik el: a vezérszónokok egy hét múlva kapnak lehetőséget frakciójuk álláspontjának ismertetésére.

Hétfőn a parlament folytatja a nemzetbiztonságról, valamint a zárszámadásról szóló törvényjavaslat általános vitáját. Kedden az adótörvények mellett napirendre kerül az államháztartási törvény módosítása, és a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló törvényjavaslat általános vitája is. Határozathozatalra kerül sor a vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról szóló törvényjavaslat módosító javaslatairól, a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló törvényjavaslatról.

Fekete Gyula az új ügyvezető alelnök

MVSZ választmányi ülés

Csoóri Sándor szerint „veszélyben a haza", mert nincs olyan egyéniség, akiben megbízhatnának mind a határon inneni, mind a határon túli magyarok. A Magyarok Világszövetségének elnöke ezért is tartja fontosnak a szövetség létét, amely szombaton kezdte meg kétnapos választmányi ülését. A testület már a jövő évben rendezendő magyarok világtalálkozóját készíti elő – tudatta az *MTI*.

Az Magyarok Világszövetségének választmányi ülése lezárta a Pax Pannoniae Kft. tevékenységével kapcsolatos vizsgálatot, elfogadva Bagi Lajos alelnök jelentését. A szövetség kamatokkal visszakapta azt a hatvanmillió forintot, amelyet a Religion Kft.-nek adott kölcsön. A szövetség ebből az összegből cai székház felújításához. Makovecz Imre építész a fórumon adott számot a székház felújításával kapcsolatos tervekről, illetőleg vázolta elképzeléseit a *magyarok háza* Semmelweis utcai épületének majdani rekonstrukciójáról. A Magyarok Világszövetségének elnöksége nyilatkozatot adott ki a Nemzeti Színház ügyében, amelyben megütközésüket fejezik ki, hogy a nemzet színházát „gyanúsan magánérdekű vállalkozás keretében, szakmailag elfogadhatatlan módon" a New York-palotában akarják kialakítani.

Az anyaországi küldöttközgyűlés egyébként pénteken megszavazta, hogy a három hete lemondott *Fónay* Jenő helyett *Fekete* Gyula töltse be az anyaországi régió ügyvezető alelnöki posztját a jövő jú-

POLÓNYI Károly épiten

ÉRDEKLI ÖNT AZ EXPO? IGEN...

Magyar Nemzet

GAZDASÁG

EXPOFÓRUM

...AKKOR MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN TALÁLKOZUNK

N° 12. CSÜTÖRTÖK, 1992. MÁJUS 21.

A SZEKÉR

Péter bácsi dossziéja napokon át hevert a fiókomban. Talán meg is feledkeztem volna az öreg javaslatgyűjteményéről, ha a felelős, illetékes úr packázása nem bőszít fel. Ha érdeklődésemre a hivatal legfőbb illetékese nem azt üzeni vissza, hogy nem naprakész a témában, majd az általa kijelölt alilletékes „nincs miről beszélni" üzenettel hárítja el érdeklődésemet.

Eszembe jutott, pár hónapja milyen kedvesen, készségesen álltak rendelkezésre, sőt, kértek bennünket az expóban érintettek, írjunk minél többet, népszerűsítsük a világkiállítást. Mert hogy az információhiány miatt ellenzik sokan az 1996-os eseményt.

Azóta eltelt pár hónap, gazdagabbak lettünk egy Párizsban kimondott igennel, hittük (s hisszük még ma is), hogy az expo közös ügyünk lesz. Bár a jelek szerint akadnak hivatalok, ahol kevésbé kíváncsiak arra, mire is vagyunk mi kíváncsiak...

Nem tudom, Péter bácsi hány példányt osztott szét eddig világkiállítási ötletcsomagjából, de gyanítom, majd' mindenkit megtisztelt már vele azok közül, akikről azt tartja, tehetnek az expóért. Ő maga 177 javaslatot vert le írógépén, szépen beköttette a lapokat, majd nyakába vette a várost, járta könyveivel a hivatalokat, társadalmi szerveket, egyesületeket. Hogy milyen eredménnyel? Maga sem tudja. Nem akar panaszkodni, sőt, büszke rá, hogy anyagait mindenütt átveszik, néha el is beszélgetnek vele, aztán ha már úgyis „kéznél van" megkérik erre-arra. És a 67 tál, sőt, amikor az expo megrendezéséért aláírásokat kellett gyűjteni, hát azt is vállalta.

Mondja, egy időben alig volt kivel beszélnie. Három éve, amikor elkezdett az expóval foglalkozni, mindenkit ismert, aki számított ebben a témában. Aztán, ahogy élesedett az expo-vita, egyre többen maradtak el az összejövetelekről, üres maradt a kávéházi expo-asztal – csak néhányan tartottak ki, a „hivatásos expósok" mellett. Most, legutóbb, amikor ünnepeltek, amikor össze lehetett koccitani a döntés után a pezsgőspoharakat, ismét sokan lettek...

Most tehát Péter bácsi még több helyre jár. Kézbesíti a postát a régi-új ismerősöknek is. Reggelenként hosszú sétának álcázott expo-utakra indul, s bár van otthon is telefonja, utcai fülkékből szervezi programjait, nehogy felesége megint az „expón kapja". Agitál, érvel, győzköd a világkiállítás mellett. Még akkor is, ha tudja, emberi számítások szerint ő inkább csak nyűgét, mint előnyét élvezi majd a nagy attrakciónak. De ezt nem bántja. Az keseríti el, ha valahol becsapják, hitegetik, ha látja, nem figyelnek rá, nem veszik komolyan. Ha ilyet tapasztal, többé nem jelentkezik. De nem érti hogy történhet meg ilyesmi. Hisz' akkor, amikor nagyon-nagyon kellett harcolni azért, hogy 1996-ban Budapesten világkiállítás legyen, mindenki azt mondta, együtt, közös ötletekkel, vállalkozói alapon lesz majd itt minden.

Egyelőre hiszi, hogy így is lesz, mert még nem mindenütt tapasztalta, hogy csak a szekér tolásához

Önkormányzati vagyonfelügyelet

Sevillában jól tudják az önkormányzatok, hogy mit jelent nekik a világkiállítás. A polgároknak számos új munkahelyet, beruházásokat, infrastruktúrát. Az üzlet virágzik, az árakat a csillagos égig lehet emelni, hiszen a tengernyi látogató mindent megfizet. Nos, a hazai önkormányzatok még nem tartanak itt, számukra még az is rendkívül nagy probléma, hogy megtudják egyáltalán, milyük is van. Ennél csak az az elkeserítőbb, amikor egyes önkormányzatokban még a szándék sincs meg, hogy felmérje, mi fölött rendelkezik. S ekkor még nem is beszéltünk arról, hogy miképpen hasznosítsa a legjobban vagyonát. Ebből a szempontból élenjárónak számít a főváros XI. kerületének önkormányzata, amely elsőként hozta létre a közelmúltban vagyonkezelői szervezetét.

(2. oldal)

Lézerhíd a folyó fölött

Polónyi Károly, a Budapesti Műszaki Egyetem tanára szerint hatalmas szerencsénk van, hiszen itt folyik nekünk a Duna... Elvégre a vízi út is út, nemcsak a szárazföldi. Ám a Dunán nincs dugó... Sőt, idézzük: „Amióta kihirdették, hogy miénk a világkiállítás rendezési joga, azóta mondogatom, ha a forgalom javát nem tereljük át a Dunára, infarktust kap a város közlekedése. De ugye, mentek az alig leplezett politikai, hatalmi csatározások, ki ért rá a szakmai kérdésekkel behatóan foglalkozni?" Az „Expo a Dunán" című koncepció sem véletlenül származik az egyetem professzorától – erről is szól riportunk.

(2. oldal)

Az összegek és előteremtésük

Az egész világon kíváncsiak a magyarokra. Ezt a rendkívüli érdeklődést akarták a bécsiek kihasználni, amikor Bécs–Budapest közös világkiállítást óhajtották megrendezni. Szerencsénkre a bécsi népszavazás ezt az abszurd közös rendezést megbuktatta, és ennek következtében megszabadultunk a helytelen közös rendezéstől. Tehát most előttünk áll a feladat, miként mutatkozzunk be a hozzánk érkező jóindulatú érdeklődő látogatóknak...– szól az egyik érdekes hozzászólás az 1996-os eseményhez.

(7. oldal)

Milliárdokat kér az expopolice

Még nem született meg a döntés a kiállításról, amikor a magyar rendőrség vezetői – minden eshetőséget figyelembe véve – már a biztonsági követelményeket vették számba. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy a biztosításnak már akkor meg kell kezdődnie, amikor az expo még csak papíron létezik. Bizonyos mértékben már talán így is hátrányba kerültünk, hisz az idei genovai szakkiállításra – amely méreteit tekintve a 96-os budapestihez hasonlítható – már nyolc évvel ezelőtt megkezdték a felkészülést. Ehhez képest viszonylag rövid idő áll rendelkezésre ahhoz, hogy minden szükséges óvintézkedést megtegyenek a biztonságért felelős vezetők. A szakértők az egyik legfontosabb szempontként hangsúlyozzák, hogy az expo biztosításának egyszerre kell megkezdődnie a tényleges építkezési munkálatokkal. Késő lesz a biztonsági szempontokkal akkor törődni, amikor már állnak a pavilonok...

(3. oldal)

Budapest – szubregionális központ

A különböző országokhoz tartozó, egymással szomszédos tartományok regionális, illetve szubregionális gazdasági és kulturális együttműködése az Európai Közösségen belül is rendkívül aktuális és az érdeklődés középpontjában álló kérdés. Ezért egyre inkább érvényesül az a tendencia, hogy az egymással határos és egymással egyre szorosabban együttműködő régiók szerepe jelentősen növekszik majd, míg a régi államhatároké viszont inkább csökken. Művelődési szempontból szintén rendkívüli a jelentősége, mert hozzájárul az idegen nyelvek ismeretének elterjedéséhez és a kulturális látókör kiszélesedéséhez.

(7. oldal)

A kolumbuszi kiállítás

Chicago az Eiffel-tornyot is túl akarta szárnyalni. Az amerikai „világcsodának" azonban valamiképpen mozgónak, „szuper perpetuum mobilénak" kellett lennie. Egy pittsburgi mérnök terve, hogy építsenek egy minden addigit felülmúló óriáskereket, egyöntetű helyeslésre talált. A 80 méter átmérőjű acélkerék építmény 47 méter magas tartóoszlopokon nyugodott, és 15 méter hosszú, 0,80 méter magas tengelyét egy 1000 lóerős (735 kW) teljesítményű gőzgép forgatta. Az építési költség 600 ezer dollárt tett ki. Az építők nagy bánatára az óriáskereket csak 1893 őszén lehetett üzembe helyezni, amikor a Michigan-tó melletti rendezvény már a vége felé közeledett. A világkiállítás „látogatómágnesként" reklámozott attrakcióinak rendkívüli egyszerre 1400 személy forgohatott az óriáskerékkel. A gigászi kereket egy 1000 lóerős (735 kW) teljesítményű gőzgép forgatta. Az építési költség 600 ezer dollárt tett ki. Az építők nagy bánatára az óriáskereket csak 1893 őszén lehetett üzembe helyezni, amikor a Michigan-tó melletti rendezvény már a vége felé közeledett. A világkiállítás „látogatómágnesként" reklámozott attrakcióinak rendkívüli

éves öregember korát meghazudtoló fürgeséggel kézbesíti a meghívókat, leveleket, terjeszti a világkiállítási nyomtatványokat, hírleveleket, agikellett a segítsége. Nem akarja elhinni, hogy ezen a szekéren már nem biztos, hogy lesz helye.

Pató Zsuzsa

Summary in English p. 8.

san volt. A kerékre keresztben 36 vasúti kocsi nagyságú gondolát függesztettek. Minden egyes gondolában 40 ülőhely volt, úgyhogy sokasága megnehezítette a valódi műszaki újítások felismerését és objektív értékelését.

(6. oldal)

Dél-budapesti változások

A városkép megőrzése és a környezetvédelem

Az expo gondolata *önmagában is* az utóbbi évek egyik legnagyobb „össznépi" vitáját kavarta. Senki se gondolja azonban, hogy ezek a viták végképp elültek; minél részletesebben tárulnak fel a megrendezéssel kapcsolatos tennivalók, minél közelebbről érintik a lakosságot, annál több átgondolt és kevésbé átgondolt vélemény és ellenvélemény kerül felszínre.

Ez annál is inkább így lesz, mert ma már mindenki előtt egyre világosabb, hogy a délbudapesti fejlesztési irány kijelölése elsősorban egyáltalán nem a világkiállítás, hanem *az egész főváros arculatát igyekszik kedvezően formálni*, és az expo ezen belül csupán a „nagy egész egy szelete". Egyáltalán nem mindegy tehát, hogy a hat hónap eltelte után milyen arc néz velünk farkasszemet, és nem ütöttünk-e esetleg a városon gyógyíthatatlan sebeket.

Cikkünk első részében – május 14-i lapunk expofórumában – a világkiállítás területét is magába foglaló dél-budapesti térség övezeti előírásait, a területfelhasználás módosulásait és a közlekedési elképzeléseket ismertettük. Mai írásunkban a VÁTI, a Főmterv és a Közlekedési Kft. dokumentációja alapján, a *Molnár* Attila és *Nagy* Ágnes által készített összeállítás nyomán, először az építészeti kérdésekről szólunk.

Építészeti arculat

A ma még érvényben lévő általános rendezési terv nyilvánvalóan nem számolhatott az újonnan kijelölt fejlesztési iránnyal, ezért a tervezett lágymányosi hídtól *délre* eső területek nem kaptak különösebb építészeti hangsúlyt. Változásnak kell tehát ebben bekövetkeznie, *ám korántsem mindegy, hogy az egységes városkép töretlenül folytatódik-e*, vagy valami egészen más, netán meghökkentően új jön-e létre. (Ez is vita kérdése lehet.)

Az új elképzelések higgadtságról, mértéktartásról tanúskodnak, ami azonban nem zárja ki, hogy a későbbiekben egy-egy ötlet nem nyújthat valami mást, olyan építészeti megoldást, amely *sajátos vonásokkal* ruházza fel ezt a városrészt.

A tervezők Budapest hagyományos beépítési szerkezetének határát a pesti oldalon a Haller utcánál húzzák meg. Hozzáteszik azonban, hogy innen kezdve az egyre több ipari telephely is – egészen a Határ útig – többé-kevésbé egységes képet mutat. A budai oldalon az Irinyi József utca és a Hamzsabégi út vonalát jelölik meg ilyen határként.

Ebből vonják le a következtetést, hogy *a pesti Duna-part beépítésekor mind az utcahálózat, mind a tömbök nagyságának megtervezésekor figyelembe kell venni a mögöttes területeket.* Nemkívánatos tehát – véleményük szerint –, hogy a Dunaparti látképben nagy, összefüggő és túl magas épületegyüttesek bukkanjanak fel. Ez azonban nem zárhatja ki a hagyományos szerkezet továbbfejlesztését.

Az övezeti előírásokban *megszabják a kívánatos magasságokat is.* Idézzük: „A lágymányosi híd és a Petőfi híd közötti Duna-parton (a pesti oldalon a Duna és a Soroksári út, a budai oldalon a Duna és az Irinyi u., valamint a Bogdánffy u. közötti területen) *a kialakítandó épületek homlokzatmagassága nem haladhatja meg a harminc métert.* Kivétel a lágymányosi híd pesti hídfőjének Dunától mért kétszáz méteren kívül eső területe, ahol *pontszerű magasház* építhető. A lágymányosi hídtól délre eső területeken magasházat – az észak-déli és a keleti szélcsatornák átszellőztető hatásainak megőrzése érdekében – *csak pontszerűen* szabad telepíteni."

A hagyományos struktúra továbbfejlesztése a követelmény – kirívóan magas épületek nélkül – a tervbe vett hídtól *északra* lévő, *nem Duna-parti* területek beépítésében is. A váltás tehát a lágymányosi hídtól délre következhet be, ahol a híd és a Kvassay-zsilip közötti folyópart és a csepeli szigetcsúcs a Belváros felé fordul. Itt *pontszerű magasházak is elképzelhetők, ám minden esetben csakis gondos városképi vizsgálat alapján.*

„Roncsolt" területek

A Kopaszi-gát mögött minden bizonnyal létrejövő tudományos-technológiai kutatóközpont tömbjeire nézve a szakemberek az egyetemváros beépítési karakterének folytatását javasolják.

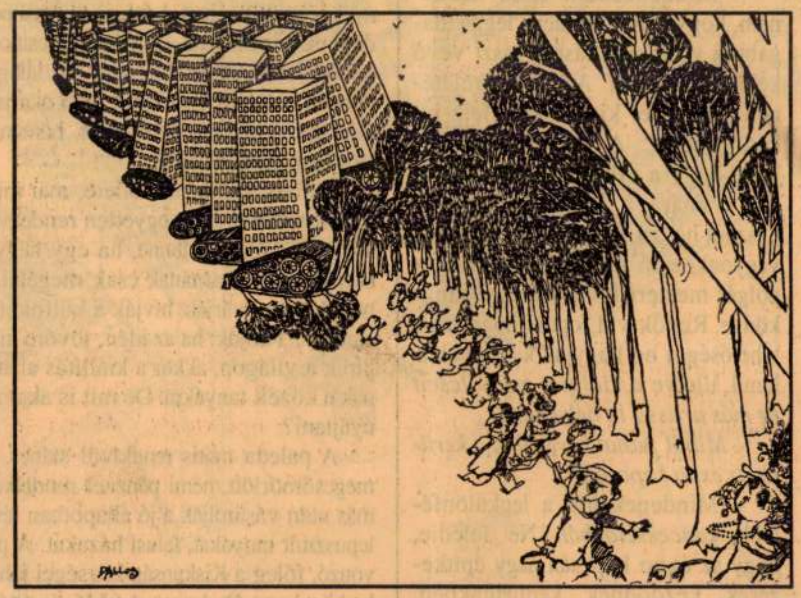

A dél-budapesti fejlesztés kényes témái között minden bizonnyal a környezetvédelmi kérdések viszik el a pálmát. Igazság szerint külön cikksorozatot, bővebb elemzést érdemelne – remélhetőleg a későbbiekben még adódik alkalom rá –, mennyi régóta húzódó, egyes esetekben már-már megoldhatatlan problémával kerülnek szembe a tervezők, az építők és az itt élő lakosság. Bízzunk azonban benne, hogy *a nagy változások szükségszerűen és radikálisan változtatnak az igencsak nyomasztó állapotokon.*

Hely híján a teljesség igénye nélkül, szinte csak tőmondatokban foglalhatjuk össze a módosító javaslatban szereplő főbb környezeti problémákat. Ezek közül az egyik legsúlyosabb *a talaj szennyezettsége* – különösen a nehézfémszennyezettség –, amely az ipari területek és a rendkívül forgalmas utak mentén koncentráltan jelentkezik. Roncsolt területek főleg a Csepel-sziget szélén találhatók, de a fejlesztéssel járó földmozgatások, bontások lehetővé teszik a feltöltéseket. A Duna menti területek feltétlenül szükséges rekultivációja pedig remélhetőleg *növeli a zöldfelületeket.*

Legalább ilyen méretű gond *a szennyvízkezelés* megoldása, mert a Duna főmedrének vízminősége elsősorban ezáltal javítható. A szennyvízkezelés korszerűsítése egyébként az egész fővárost érintő feladat: *bővíteni kell a csatornahálózatot*, és – ami legalább ennyire fontos – ki kell építeni a megfelelő hatásfokú szennyvíztisztító-telepeket.

Ezen belül jelentkezik a tervezési területen és a környező térségben a kelenföldi Duna-szakaszra összegyűjtött *budai*, ezenkívül *a ferencvárosi* szivattyútelepre összefolyó *pesti* és *csepeli* szennyvizek mielőbbi teljes, biológiai tisztítása. Ezzel száműzhetnék a penetráns, bűzös levegőt is, amely a szennyvíz közvetlen bevezetéseinek környékén immár tűrhetetlenné vált.

Még szigorúbb intézkedéseket sürget a tanulmány a *Soroksári-Duna-ág* védelmére. A megfelelő vízminőség elérésére *komplex terület- és vízgazdálkodási programra van szükség*, amelyben az üdülési és természetvédelmi követelményeket is szem előtt kell tarani. Ugyanilyen módon kell megoldani a Lágymányosi-öböl vízminőségének javítását.

A lehatárolt területen – ezt előző cikkünkből és a közölt térkép alapján már olvasóink megismerheték – a levegő tisztaságának helyreállítására, illetve megóvására a védett I. kategória előírásait kell betartani. *Az ipari övezetekben csak környezetbarát, levegő-, víz-, talaj- és zajszennyezést nem okozó létesítményeket szabad elhelyezni.* A meglévők ilyen irányú működtetéséről is gondoskodni kell.

Hosszabb távon – de tíz éven belül – fokozatosan meg kell szüntetni a tisztítatlan szennyvizek Dunába vezetését, rekultiválni kell a csepeli szennyvíziszap-lerakóhelyet, csökkenteni kell a vasúti híd zavaró zajhatását, és fel kell számolni az esztétikailag és levegőszennyező forrásként egyaránt kedvezőtlen hatású hulladékterületeket. *Helyi védelemben kell részesíteni a Kopaszi-gátat és közvetlen környékét.*

Zöldterületek

Mindezek felsorolása mellett még hosszan foglalkozhatnánk a különböző szennyező források és a környezetvédelem követelményeinek meg nem felelő más tényezők megszüntetésével kapcsolatos, rövid távon megoldandó feladatok súlyos nehézségeivel. Alapvető követelmény azonban mindenképpen *az ipar szerkezetváltása és korszerűsítése, valamint a közlekedésben a jobb forgalomszervezés és a környezetbarát járművek üzembe állítása.* Ez azonban vitathatatlanul hosszadalmas folyamat. Amíg ez végbe megy, például *a túl sűrű beépítés elkerülésével, megfelelő tájolással, a zöldfelületek növelésével, az uralkodó széliránynak és a Duna közelségének hasznunkra fordításával* már a kezdet kezdetén csökkenthetők a kedvezőtlen hatások.

A zöldfelületek növelését – az átszellőzés hatásfokát javítandó – elsősorban a Duna mentén kell szorgalmazni: a Lágymányosi-öböl környékén, a Kopaszi-gát természetes környezetében, a csepeli szigetcsúcson a rekreációs területen és a tervezett Ökodóm környékén, a Ráckevei-Duna-ág mentén, a IX. kerületi Duna-parton és a part közeli közlekedési zónák védőfásításával.

Ezek a zöldfelületek *fontos közparkfunciót is betöltenek majd*, és javítani fogják – remélhetőleg – az eddig e tekintetben rosszul ellátott, szomszédos IX. és XI. kerületi lakóterületek környezeti állapotát, az itt élők közérzetét.

(komor)

Lézerhíd a folyó fölött

– El tudja képzelni, milyen csodálatos kép tárulna a látogatók elé? – kérdezi izgatottan a professzor, és műszaki rajzokat tesz elém. Mivel utóbbiak értelmezésével hadilábon állok, magam leplezendő, sűrűn bólogatok, többször nyomatékosan megismételve, bizony, ez csodálatos lesz.

Polónyi Károly, a Budapesti Műszaki Egyetem tanára az a típus, aki ha valamibe belekezd, szeret a végére jutni. A jelen esetben ez azzal egyenlő, a fejébe vette, hogy megvilágosítja számomra is az összefüggéseket. És már benne is vagyunk a dolgok közepében.

Most éppen azt fejtegeti, mekkora szerencsénk van, itt van nekünk a Duna, és lám, mit érünk vele? Hiába tudjuk, hogy a hajózás mindig is létfontosságú volt az emberiség történetében (vö. navigare...), mégsem használjuk ki a természet adta lehetőségeinket. Pedig a vízi út is út, nemcsak a szárazföldi. És ha mélyebben belegondolunk, nem is veszélytelenebb. Nem szólva arról a cseppet sem mellékes körülményről, hogy a Dunán nincs dugó, a városban egy perc nincs, hogy valahol ne botolnánk hosszú, vadul gesztikuláló, önmaga legrosszabb énjét mutató emberáradatba.

– Nyakunkon az expo, jönnek a vendégek. Mire várunk még, hogy felfedezzük a Dunát?

*

Helyben vagyunk. Expo, Duna, problémák.

– Amióta kihirdették, hogy miénk a világkiállítás rendezési joga, azóta mondogatom, ha a forgalom javát nem tereljük át a Dunára, infarktust kap a város közlekedése. De ugye, mentek az alig leplezett politikai, hatalmi csatározások, ki ért rá a szakmai kérdésekkel behatóan foglalkozni?

Mondanám a professzornak, óvakodjon az általánosításoktól, ha nem akarja, hogy holnap pártok megannyi felkent képviselője szálljon rá, előzetesen jó alaposan utánanézve, mit is csinált annak előtte, hogy bekövetkezett a rendszerváltozás. Ilyen gondolatok cikáznak át az agyamon, de csak elhessentem őket, inkább haladjunk tovább.

Most, hogy a BIE volt olyan jó, és elnézte belterjes küzdelmeinket, s nekünk ítélte oda az 1996-os expót, tiszta a képlet. Fejest ugorhatunk a feladatok sűrűjébe, csak hát félő, hogy nem pótolható az elvesztegetett idő. Állítólag csak egyféleképp mászhatunk ki a slamasztikából. Polónyi szerint akkor, ha megfogadjuk Robert *Fitzpatrick* tanácsát. Hm, ismerős a név, de... Polónyi kisegít, az illető úr nem más, mint az 1984-es Los Angeles-i olimpia főszervezője, aki egy ízben azt találta mondani, hogy a nagy nemzetközi rendezvényekhez nem is annyira nagyberuházások kellenek, hanem az erőforrások pontos felmérése és ügyes felhasználása az egyébként is halaszthatatlan tennivalók megoldására. Okos ember az Fitpatrick, s csak vajmit ront az előttem szerzett tekintélyén, hogy ugyanez az úr, amikor megbízást kapott az Euro-Disneyland megteremtésére, az efféle dolgokról már merőben másként gondolkodott.

Igaz, más az olimpia és más a Donald kacsa.

– Mi az 1984-es tanácsot fogadtuk meg, amikor kidolgoztuk és letettük a főbiztos asztalára az *„Expo a Dunán"* című dokumentációnkat – mondja a professzor, csak a szakmai közvélemény kedvéért hozzáfűzve, a dokumentum pontos műfaji megjelölése „Programmeghatározó tanulmány és szabályozási javaslat". Ami azt illeti, tényleg érdekes ez a program. Itt van mindjárt Tököl és a Parlament kapcsolatának a problematikája. Az expo idején, ez bizonyosra vehető, hivatalos delegációk sokasága fogja követni egymást. Ha Ferihegyen szállnak le, s onnan próbálnak bejutni a városba, ez órákat vehet igénybe, mint tudjuk; egyéb kellemetlenségek eshetőségét nem is feszegetve. Ellenben, ha gépeikkel Tökölön landolnának, szárnyas hajóba ülve 18 perc alatt a Parlament főbejárata előtt lehetnek. Nem mindenki számíthat kormányunk, főhatóságaink meghívására, alighanem ők lesznek többen, Tököl azonban őket

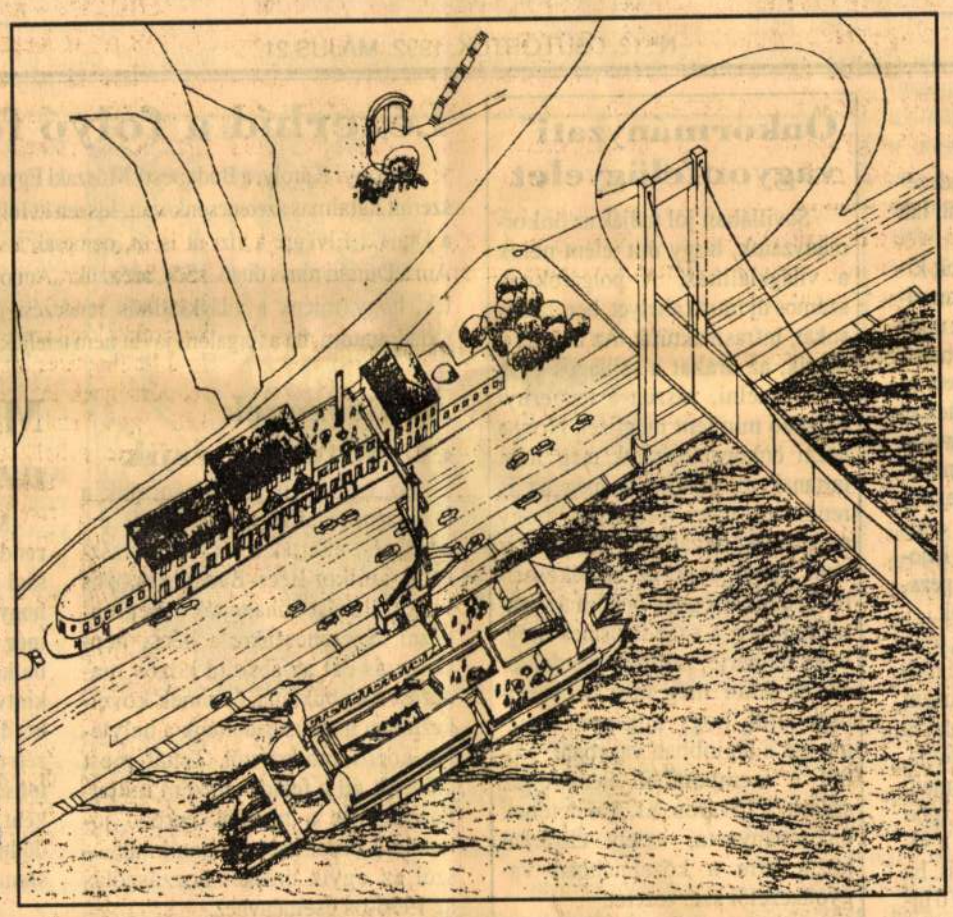

is várja, azzal a megszorítással, hogy nekik már a Lánchídnál partot kell fogniuk.

Idén nyáron, az európai egységesülés valódi bizonyítékaként megnyílik a *Duna–Rajna–Majna-csatorna*. Remélhetően nem kevesen gondolnak majd egyet, hogy átruccannak Budapestre, és megnézik valamelyik rendezvényt. A hajók most csak a Belgrád rakparton köthetnek ki, ez – figyelembe véve a várható terhelést – édeskevés. Még egy állomásra van szükség, a tervezők a lágymányosi híddal szemközti, pesti Duna-parti szakasznál tartják elképzelhetőnek a kialakítását. A DRM-csatorna azt is lehetővé teszi, hogy úszó szállodák vessenek horgonyt a vízben.

– Nemcsak sétahajók, kis Novotelek, Hiltonok és Penták is ringatózhatnak majd lágyan a Dunán?

Polónyi bólint, persze, nincs ebben semmi különös. Tokióban, Melbourne-ben és másutt is így növelték a szállodai kapacitást, pedig hát egy kicsit jobban állnak e téren is, mint mi. Ha műszakilag megoldjuk a kikötési gondokat, állítólag ehhez nem kell Kempelen Farkasnak lenni, négyezerrel több szállodai szobából figyelhetnék a budapesti panorámát. Hallani, a hazai hotelek sem kívánnak kimaradni az üzletből, amelyiküknek csak teheti, igyekszik addigra feltornászni a befogadóképességét.

– A Gellért és a Hélia biztos, hogy úszóműre telepíti új traktusát – jelenti ki, s csak rám nézve döbben rá, akad mit elmagyaráznia. Leginkább az furdallja az oldalamat, hogy micsoda az az úszómű.

– Uszály.

Ennyi. Nos, kiderül, összekapcsolnák az uszályokat, és az így kialakított felületre építenék fel az új épületszárnyakat. Így mindjárt érthetőbb. A Rudas fürdő esetében már kész a terv is, a rakparti részt az út felett kötnék össze a vízen horgonyzó szállodával. Kérdezem, mi van akkor, ha jön a vihar vagy a jeges ár? Nem gond, legyint a professzor, az uszályt bevontatják valamelyik oltalmat nyújtó kikötőbe. És hogyan gondoskodnak a szálló lakóiról, a szükségleteikről? Újabb legyintés, ez sem gond. Három hajóval minden igényük kielégíthető. Az egyik hajó az élelmet, a másik az üzemanyagot vinné, a harmadik a szemetet és az egyéb, kisebb-nagyobb dolgokat hozná el, ha értik, mire céloz.

– A budai és a pesti partszakasz 8500 méterestre hosszabbítható meg, egyidejüleg 60 úszószálló férne el.

– És honnan szerzik be az uszályokat? Tudtommal a hajógyárak, már amelyik megmaradt, nem foglalkoznak a gyártásukkal!

– Van elég kiselejtezett, a forgalomból kivont uszálya a Mahartnak meg a Folyami Kavicskotrónak (FOKA). Gyaníthatóan meg tudunk majd velük állapodni.

Erre annál is inkább megvan az esély, mert ha a vállalatok úgy akarják, eszközeiket apportként vihetik be a tervezett üzletbe. A tanulmányból az is kitetszik, az uszályoknak – Polónyiék szerint – meghatározó jelentőségük lesz. Például rajtuk alakítanának ki egy 10 ezer négyzetméteres, összefüggő felületet, itt mutatva be a Duna és népeinek történetét. Tutajsor fogná körül azt a kis öblöt is, amelyben azt figyelhetik majd meg a látogatók, hogyan dolgozik a Duna, a víz miként hajtja meg az embert szolgáló különféle szerkezeteket. A ringó ipari tárlatot – újabb híd helyett – kompokkal közelíthetnénk meg. A pesti és a dunai kompkitötőt pedig egy, a Duna felett átívelő, lézersugarak interferenciájával megvalósított donga kapcsolná össze, négy sarkán egy-egy magasba szőkő sugárnyalábbal.

– A lézerhíd akár az expo jelképe is lehetne – mondja Polónyi Károly, aki szerint az általuk felvázolt elképzelések alig egy év alatt megvalósíthatók. Így mód nyílna a létesítmények előzetes kipróbálására, az esetleges működési hibák kijavítására, arról nem szólva, hogy így megteremtve az egyetemvárossal a dunai kapcsolatot, az expoberuházások mintegy harmadát kipipálhatnák. Itt nincs szükség idegörlő egyeztetésekre, még kiborítóbb kisajátításokra és terület-előkészítési munkálatokra, ezt a tervet csak úgymond meg kell valósítani.

A professzor mégsem mondható túlzottan derűlátónak. Ami abból is kitetszik, hogy egy újabb, aforizikus tömörségű megállapításra ragadtatja magát: – Ma csak az biztos, hogy minden bizonytalan. Kivéve azt, hogy bármely döntés bármely szinten bármeddig elodázható.

Seregi László

Reflektorfényben a világkiállítás

Vagyonfelügyelet a XI. kerületben

Sevillában jól tudják az önkormányzatok, hogy mit jelent nekik a világkiállítás. A polgároknak számos új munkahelyet, beruházásokat, infrastruktúrát. Az üzlet virágzik, az árakat a csillagos égig lehet emelni, hiszen a tengernyi látogató mindent megfizet.

Nos, a hazai önkormányzatok még nem tartanak itt, számukra még az is rendkívül nagy probléma, hogy megtudják, egyáltalán mijük is van. Ennél csak az az elkeserítőbb, amikor egyes önkormányzatokban még a szándék sincs meg, hogy felmérje, mi fölött rendelkezik. S ekkor még nem is beszéltünk arról, hogy miképpen hasznosítsa a legjobban vagyonát.

Ebből a szempontból élenjárónak számít a főváros XI. kerületének önkormányzata, amely elsőként hozta létre a közelmúltban vagyonkezelői szervezetét. Természetesen ebben a lépésben benne volt az a sürgető feladat is, amely az 1996-os expóból adódik. A mintegy úttörő jelleggel létrehozott szervezet hivatalos neve: *Budapest Főváros XI. Kerületi Önkormányzat Vagyonkezelő Felügyelet*. Vezetője *Hollósné* dr. Veres Anna, akitől az új intézmény feladatai és tevékenysége felől érdeklődtünk.

– Elsődleges feladatunk a nevünkből is adódik; az önkormányzat vagyonának kezelése, e vagyon értékmegőrzése. Elő kell készítenünk a képviselő-testület számára a vagyonnal kapcsolatos döntéseket, ellenőriznünk szükséges a végrehajtást, s mindent meg kell tennünk a vagyongyarapítás érdekében. A tulajdonosi jogosítványokat a képviselő-testület gyakorolja, s mi döntési alternatívákat teszünk le az asztalukra.

– *Mit jelent a vagyongazdálkodás a kerületben?*

– E minőségünkben például ellenőriznünk kell az önkormányzat tulajdonában levő cégek, intézmények pénzügyi gazdálkodását. Rendszeresen vizsgálnunk kell a gazdálkodó szervezeteket, s be kell számolnunk az önkormányzati testületnek a gazdálkodás eredményességéről, illetve a hiányosságokról, ez utóbbiak felszámolására pedig intézkedéseket kell kidolgozni. Lényeges eleme munkánknak a költségkímélő intézkedések bevezetése. Például az önálló gazdálkodó egységeket versenyeztetéssel lehet a takarékosabb gazdálkodásra rászorítani.

– *Mekkora vagyon fölött rendelkezik a kerületi önkormányzat?*

– Látja, éppen ez a kérdés is egyik indoka létrejöttünknek. Ma még nincs felmérés erről, s ez az egyik legfontosabb, legsürgősebb feladatunk. Ismeretes, hogy létrejött a vagyonátadási bizottság a fővárosban, amely éppen azt vizsgálja, melyik kerületre mi jut, s mi marad a főváros tulajdonában. Ez a kérdés egyébként sok vitát szül, mivel *a kerületek és a főváros számos kérdésben nem ért egyet*. Például nálunk is vitatott a Gellérthegy és a Gellért Szálló, valamint a Feneketlen-tó sorsa. Ezekre a főváros tart igényt.

– *Miképpen kívánják gyarapítani a vagyont?*

– A felügyelet mindenekelőtt olyan nyilvántartási rendszert hoz létre, amely alkalmas a törzsvagyon elkülönített számbavételére s az egyéb vagyonértékű jogok nyilvántartására. Ezután elkészítjük a kerület vagyonpolitikai irányelveit a vagyon megőrzéséről, kezeléséről, működtetéséről és hasznosításáról. Ugyancsak javaslatot készítünk a vagyon hasznosításából származó nyereség, osztalék, kamat és egyéb bevételek felhasználásáról. Ezek között számba jöhet kötvénykibocsátás és a célhoz nem kötött források, banki szolgáltatások igénybevétele. De ugyancsak tervezetet készítünk a kerületben lévő vállalati átalakulások, a privatizációk nyilvántartására, s az ezekben való önkormányzati részvételre.

– *Visszatérve a világkiállításra: milyen feladatok várnak a vagyonkezelő szervezetre az expo kapcsán?*

– Mindenekelőtt azzal kezdeném, hogy a XI. kerület a leggazdagabb a világkiállításban részt vevő kerületek között. Az expo területének valamivel kisebb mint fele jut kerületünkre. A legfontosabb célunk, hogy a világkiállítás polgáraink számára a lehető legnagyobb hasznot hozza. Ennek előkészítése a vagyonkezelő felügyelet feladata, a polgár mesteri hivatallal együttműködve. Rendkívül fontos, hogy ezt a lehetőséget ne hagyjuk kihasználatlanul, illetve *a kiállítás gyümölcseit ne más arassa le helyettünk*.

– *Miből juthat bevételhez a kerület az expo kapcsán?*

– Mindenekelőtt a legkülönfélébb *koncessziókból*. Ne feledje, hogy az expo kapcsán nagy építkezések kezdődnek kerületünkben. Szállodákat, szórakoztatóközpontokat, parkolóházakat építenek itt a velük együttjáró infrastruktúrával, szolgáltatásokkal. A lágymányosi híd építése kapcsán már a vállalkozók ostromolnak bennünket a hídfő alatt lévő területekért, a benzinkutak üzemeltetéséért, a parkolók ki-alakításáért. Ezek mind koncessziós jogok, amelyekből a kerületnek bevétele származik. Most már csak arra várunk, hogy minél előbb elkészüljenek a világkiállítás konkrét központi tervei, helyszínei – fejezte be a beszélgetést Hollósné dr. Veres Anna, a felügyelet vezetője.

Egerszegi Csaba

Falusi turizmus

Összkomfortos puszta az expóra készül

Évtizedekig azt erőltettük: mutassuk meg a külföldieknek: milyen fejlett kultúrájú a magyar. Hogy gyönyörű az Opera, fényes a király vár, csodás a Margitsziget, csillogó az éjszakai élet. S közben a világon mindenütt visszavágynak az emberek a gyökerekhez, oda, ahonnan legtöbbünk érkezett: tiszta falusi portára, szabad levegőre.

Pár éve bontogatja szárnyait nálunk is a falusi turizmus. Csak bontogatja, mert a kapirgáló tyúk, a bőgő tehén, a toporzékoló ló mellé nem elég a fagerendás, dunyhás szoba. Kell még telefon, hideg-meleg vizes fürdőszoba, járható út, némi program... Mert bármennyire is vágyik az ember a természet lágy ölére, nagyon hozzászokott már a komforthoz.

A főváros gőzerővel készül a világkiállításra, Pest környéke nemkülönben. A falusi, tanyasi porták, egészen Cegléig s még azon is túl, jó ha kezdik csinosítani házukat. Biztosak lehetnek abban, hogy az ide látogató külföldiek közül minden második feltétlenül látni akarja a magyar pusztát, s nemcsak a távoli Hortobágyot, hanem a fővároshoz közeli tanyákat, apró falvakat.

Akinek volt pénze, ötlete, már munkához látott. Nem mondhatni azt, hogy egyetlen rendezvényre, az expóra készülnek. Túl szép lenne, ha egy négy év múlva kezdődő eseményből akarnának csak megélni. A tanyasi fogadók tulajdonosai várják, hívják a külföldit; megkezdték a „beetetést". Tudják: ha az idén, jövőre meg azután elterjed jó hírük a világon, akkor a kiállítás alatt már tömegek áradnak a közeli tanyákra. De mit is akarnak, mit tudnak majd nyújtani?

A paletta máris rendkívül színes. A nagyvárosi zajtól megcsömörlött, némi pénzzel rendelkező vállalkozók egymás után vásárolják a jó állapotban lévő vagy éppenséggel lepusztult tanyákat, falusi házakat. A pesti síkság rendkívül vonzó, főleg a Kiskunság községei jöhetnek számításba, jó, ha közel van Budapest. Az M5-ös úttól jobbra és balra alig egy órát kell autózni, s máris feltűnnek a magyar Alföld hamisítatlan tájegységei. *Kerekegyházán* és környékén például idillikus falusi környezettel találkozhatnak a vendégek.

Szetlik Ferenc is nagy fába vágta a fejszéjét, amikor a nagyközségben megvásárolta és rendbe hozta a *Langó-házat*. A század elején épített nemesi kúria *tavaly nyerte vissza eredeti szépségét*: ma már hat kétágyas, egy négyágyas szoba várja az idelátogatót, sőt: három appartman is rendelkezésére áll az igényesebb kirándulóknak. Jókat enni, inni, lovagolni, kirándulni csak itt lehet igazán – főleg azoknak, aki pár napra feledni akarják – de teljesen – a világvárosok zsúfoltságát, a hajszás hétköznapokat.

Ki emlékszik még a régi, semmihez sem hasonlítható falusi vendéglátásra? Nos, ebben a kúria-vendégfogadóban cigányzenével, lovas bemutatóval fogadnak minden csoportot vagy családot, de még a magányos turistát is. Az étteremben egyszerre több mint száz, a tornácokon és a nyári lakokban egyszerre 150 éhes vendéget tudnak leültetni. S aki leül, nem bánja meg: az ételek kemencékben vagy bográcsban készülnek, az alapanyagokat a közeli tanyákról szerzik be. S ez az, ami különleges varázst kölcsönöz ennek a háznak.

Mostanában kezd igazán jó híre lenni, már csak azért is, mert néhány hete Magyarország tizenöt legszebb asszonya a Langó-házban készült a Mrs. Hungary budapesti döntőjére. A fináléba jutott szépasszonyok elmondták, hogy rendkívüli élményben volt részük: összkomfortos körülményeket biztosítottak számukra, ugyanakkor úgy érezték magukat, mint gyerekkorukban, amikor hét végén kirándultak a nagymamához, a régi falusi házba.

A kerekegyházi fogadó mellett, illetve hozzákapcsolódva összesen négy tanya várja a városi nyaralókat, turistákat, vadászokat, egész családokat. A *Pongrácz-tanya* hat kilométerre fekszik a Langó-háztól, s egyben kiindulópontja az egynapos programoknak. Rendszeresen tartanak lovas bemutatót, kocsikázást, lehet lovagolni, s a kíváncsi vendég bepillanthat egy működő tanya mindennapi életébe. Sőt: dolgozhat is a ház körül, ha nagyon akar.

Innen alig tízperces sétaút után érünk a *Gáspártanyához*. Az jöjjön ide, aki szereti a nyugalmat, a csendet, a romlatlan természetet. A három házból álló épületegyüttesben összesen huszonhárom vendéget tudnak kényelmesen elhelyezni a négy-, két- és egyágyas szobákban.

A *Vörösmarti-tanyán* minden érintetlen maradt, a vendégek megnézhetik, kipróbálhatják a sok évtizeddel ezelőtt használt paraszti tárgyakat, szerszámokat, s megismerkedhetnek a tanya állattartásával. Valóságos múzeum a negyedik, a *Toktanya*. Eredeti, régi bútorok várják a kirándulókat a három darab zuhanyozós, kétágyas szobában.

A *Cegléd, Kuntszentmiklós, Nagykőrös, Lajosmizse* négyszögben tucatnyi olyan látnivaló akad, melyről eddig tudomásunk sem volt. Lényegében a Duna–Tisza közének kiskunsági területéről van szó, olyan vidékről, amely beleolvad a pesti síkságba, és a fővárossal elsőrendű utak kötik össze. A mezővárosok korszerűsödtek, s a falvakban, tanyákon is új típusú élet alakult ki. Sajátos kettősség: megmaradtak a múlt emlékei, s ezek ötvöződtek a korszerű technikával, vagyis ugyanaz a komfort megtalálható, mint a városokban.

A végeláthatatlan sík terület hamisítatlan pusztai romantikát nyújt, úgy, hogy a tájat időnként erdők, szőlők, gyümölcsösök, fasorok, berkek – no és persze a tanyák – teszik változatossá. Az expo központja Budapest lesz, ám a vásári zajból, a rendkívüli látványosságot ígérő pavilonerdőből jólesik majd időnként kitörni, és meglátogatni a közeli falvakat, tanyavilágot.

A szervezést, a porták további szépítését már most meg kell kezdeni, mert bizton lehet számítani a sokezres kirándulóseregre.

K. L.

Tuzséri remények

Önállóan kel el?

Tuzsér a Nyírség északkeleti felében, az egykori szovjet határszélen található. Nevét a valamikori szépséges hercegi kastélyról jegyezték meg sokan. Másról is nevezetes a község. Harminc évvel ezelőtt, 1961-ben az ERDÉRT Vállalat gyárat épített ide a határ mellé, hogy az importból érkező fenyőfa alapanyagokat a legrövidebb úton befogadja.

– A széles nyomtávú vágány bejön a telepünkre – magyarázza *Tóth Árpád*, a tuzséri gyáregység igazgatója. – Közvetlenül hozzánk érkezik a faanyag.

Az évtizedek folytán az egyszerű fafogadásból nagyarányú fafeldolgozás bontakozott ki. Itt történik a hengeresfa kérgezése, a bányafa és papírfa gyártása. Később fűrészüzemeket telepítettek ide, s *ma már 200 ezer köbméter körüli mennyiséget tudnak a telepen feldolgozni.*

A megrendelések, szerződéskötések a legutóbbi időkig állami szinten történtek, a „régi" államközi KGST-szerződéseknek megfelelően. A tuzséri gyáregység feladata volt az országon belüli elosztás.

1991. január 1-jével szűnt meg az „egycsatornás" fűrészáru-, fenyő- valamint hengerfa-forgalom. A megszűnés azt jelentette, hogy az *ERDÉRT Vállalat* ma már nem egyedüli beszerzője, értékesítője már a fának. 1991 tavaszától gombamódra elszaporodtak a kft.-k, különböző külföldi–magyar vállalatok, ők is nagy tömegben hoznak be az országba fát. Ebben a versenyhelyzetben, a piac nagyfokú zsugorodása miatt óriási visszaesés következett be. Mint tudjuk, megszűntek a lakásépítések, a lakásépítési támogatások, s ez pótolhatatlan kiesést jelentett mind a kisfogyasztóknál, mind az épületasztalos-ipari gyáraknál.

A hazai faipar oly nagy mértékben esett vissza, hogy az ERDÉRT a korábban kialakult kapacitásait nem tudta kitölteni. Nem lehetett eladni az árut.

– A mélypontra tavaly, az év harmadik negyedében jutottunk –, mondja az igazgató. – Nagy körültekintéssel, humánusan igyekeztünk megtenni a nekünk is fájó lépést: összesen 330 fővel kellett csökkenteni a létszámot.

Most hosszú küszködés után mintha megmozdult volna a piac. Egyrészt nőtt a kereslet, másrészt a közelmúltban indult meg a munka az új fűrészüzemben. A *Linck* német faipari gépgyártó céget dicséri a nagy kapacitású gépsor. Azért is büszkék rá, mert benne látják a tuzséri fűrészáru piaci értékesítésének lehetőségeit. Majdnem gyalult felületű fűrésztermékek kerülnek le a modern gépekről, ami a felhasználó szemszögéből rendkívül előnyös. A deszka, palló jellegű termékeken túl, gerenda és egyéb fűrészáru is készül a gépsorokon.

A termékek méretre szabva, milliméter pontossággal kerülnek *egységcsomagba, előkészítve vásárolhatják meg a vevők.* Ha szükséges, kérésre a fa nedvességtartalmát természetes úton csökkentik, tehát légszáraz állapotban is a vevők rendelkezésére tudják bocsátani a kívánt árut.

S hogy mire számítanak a jövőben Tuzséron? Mindenekelőtt munkára, tehát megélhetésre. S ez nagy szó az egyébként munkanélküliséggel sújtott körzetben. *Angol menedzseriroda vette kezébe a privatizáció ügyét.* A gyáregység ma még nem önálló, csak a vizsgálatok során derül ki, hogy a vállalattal együtt, vagy önállóan kel el. Valószínűbbnek látszik a második változat.

Szentesi Magda

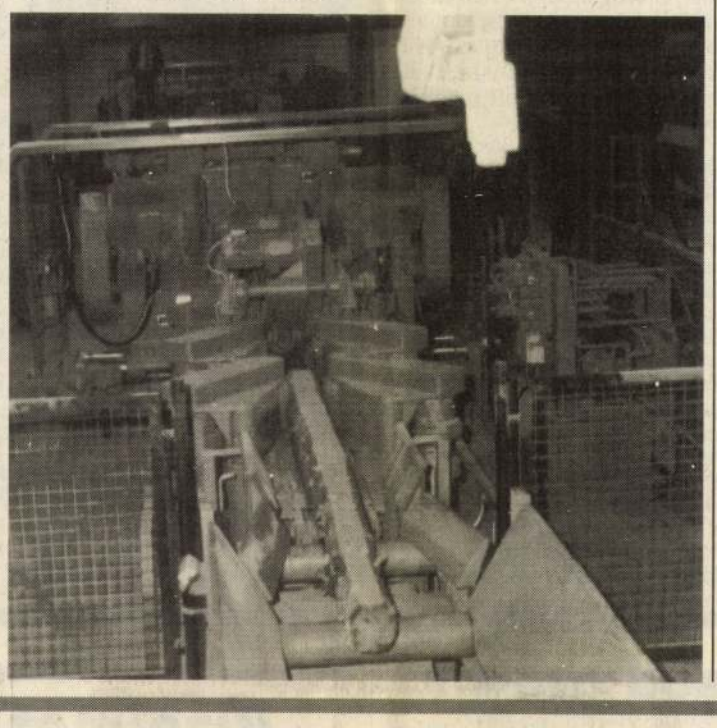

„M és S" a Váci utcában

Londoni telefonjelentésünk:

Amikor *Isaac Dewhurst*, leedsi nagykereskedő öt font értékű árut adott hitelbe egy *Michael Marks* nevű 23 éves orosz zsidó bevándorló fiatalembernek, egyikük sem hitte volna, hogy ebből az egyszerű ügyletből alig több mint száz év alatt évi hatmilliárd font forgalmú óriásvállalkozás növi ki magát. Az ifjú Marks 1884-ben bérelt egy standot a leedsi nagypiacon, de néhány év alatt úgy nekirugaszkodott az üzlet, hogy Michael Marksnak hamarosan pénzügyi szakértőre lett szüksége. Így került társas viszonyba Dewhurst addigi könyvelőjével: Tom Spenserrel.

Üzleti zseni társult a számok bűvészével. Az eredmény: 92 évvel a társulás után világszerte hetvenezer alkalmazott és hétszáz üzlet, illetve áruház, Tokiótól Sevilláig, New Yorktól Hongkongig és Szingapúrtól Budapestig. Mert 1992. szeptember 3-án megnyílik Budapest első *Marks és Spenser* – M és S – üzlete a Váci utca 10-ben.

Magyarországon volt már ugyan egy Marks és Spenser áruház Sopronban, ezt azonban helytelen feltételezések alapján és helytelen elvárásokkal alapították és néhány év után be is zárták. „Hiba volt talán, hogy akkor elsősorban osztrák vásárlókra számítottunk – magyarázza *Brian Hudspith* sajtófőnök –, ez a Váci utcai vállalkozás már egészen más, ezt egy magyar divatcéggel, az *S-modellel* együtt kezdtük, egy osztrák forgalmazási szakértő cég, a *Demexco Handelsgesellschaft* segítségével. A kiszolgálást az S-Modell személyzete látja el, de előbb a Marks és Spenser részéről kiképzésben részesülnek, hogy az a vásárló, aki járt már londoni, párizsi, madridi áruházainkban, érezhesse, hogy nemcsak az egyenruha, hanem a kiszolgálás is hasonló."

Egyelőre kísérletnek számít ez a budapesti vállalkozás. A szerződés csak két évre szól, a felek még azt sem tudják, vegyes vállalkozás lesz-e belőle, vagy koncesszió, esetleg a Marks és Spenser saját tulajdonában és kezelésében álló üzlet. *Stephen Sinlan*, a társaság egyik koncessziós ügyvezetője, aki a Váci utcai üzlettel kapcsolatos tárgyalásokat folytatta Magyarországon, kifejti, hogy a Váci utca 10. alatt nem az angol városok vásárlónegyedeinek utcaképére jellemző áruház nyílik meg. A rendelkezésre álló helyiség méretei ezt nem is engednék – mondja –, hiszen alig több mint 60 négyzetméteres területről van szó. Ezért nem is kapható majd az üzletben az az áruskála, amellyel Marks és Spenser Anglia-szerte, valamint a nagy nyugati és távol-keleti városokban kényezteti a vevőit, akik alsószoknyától pezsgőig, olasz készételektől báli ruháig, szmokingtól fürdőtörülközőig mindent megtalálnak egy-egy nagyobb M és S áruházban – kiváló minőségben, de aránylag mérsékelt áron.

A minőség ellen Budapesten sem lesz kifogás, ezt megígérhetem – mondja Stephen Sinlan –, hiszen az ott eladásra kerülő áruink ugyanazokból a forrásokból származnak, mint az, amit itt adunk el az Oxford Streeten, vagy Párizsban, a Boulevard Haussmannon. Minden árunk minőségét szavatolja a világhírű *St. Michael* védjegy. De hiszen a minőséggel nem is szokott baj lenni a Marks és Spensernél. A kérdés inkább az, hogy hol helyezkedik el a magyar piacon az új üzlet az árak szempontjából. Magyarországon a Szent Mihály védnöksége alatt álló cikkek óhatatlanul a jobbmódú vásárlóknak szólnak majd.

A Váci utcában ez, legalábbis kezdetben, másképp lesz. Az üzlet megnyitásakor csupán női felsőruhát mutat be és árusít. Férfi ruházati és lakberendezési cikkeknek, és legfőképp a nevezetes M és S fehérneműféléknek egyelőre nyoma sem lesz, a Váci utcai Marks és Spenser nőidivatáru-üzletnek készül és feltehetőleg még sokáig az is marad.

Jotischky László

Japán példa nyomán

A BMW amerikai kalandra készül

A nagynevű német gépkocsigyárak közül (VW, Daimler-Benz, BMW, Audi) mindeddig csak egy foglalkozott komolyan azzal a gondolattal, hogy az amerikai piacon felkínált gyártmányainak bizonyos részét az USA-ban készítse el. A jelentős kockázattal járó terv a *Volkswagen Művek* vezető menedzsereinek fejében született meg, akik azután magas iskolapénzt voltak kénytelenek fizetni merész vállalkozókedvükért. 1987-ben – a mindaddig befektetett 1 milliárd dollár ellenére – a VW bejelentette, hogy lemond a Wentmorelandben épülő gyárról.

Egészen más képet mutat a japánok vállalkozókedvének eredménye. Toyota, Nissan, Mazda, Honda – a *Felkelő Nap* országának gyárai az USA-ban is üzemeltetik futószalagjaikat, védekeznek az ingadozó dollárárfolyam negatív kihatásai ellen, és az Egyesült Államokban eladott autók immár 30 százalékát mondhatják magukénak.

A japán példán felbátorodva most a Bayerische Motoren Werke határozott úgy, hogy gyárat létesít a Dél-Carolina állambeli Spartanburgban, amely 1996-ig közel 4000 személynek biztosít majd munkahelyet. A BMW 3-as sériájának kocsijait készítenék itt. A müncheni cég befektetése megközelíti majd az 1 milliárd márkát. Az amerikai „kaland" bejelentését megelőzően, hosszú hónapokon keresztül folytak a találgatások, miután kiderült, hogy a bajor vállalat Európában, Ázsiában és az USA-ban több mint 100 települést vizsgált meg, mint az új gyár jövendő otthonát. Végül Spartanburg mellett már csak a Nebraska állambeli Omaha volt versenyben.

A Bayerische Motoren Werke 1991-ben 550 000 személygépkocsit gyártott, ezek egyharmada került az amerikai piacra. A 30 milliárd márkás évi forgalom 57 százaléka származott a külföldi üzletkötésekből. Az exportra készülő autók Dingolfingban, Münchenben és Augsburgban hagyták el a futószalagot – ezek a gyárak máris elérték teljesítőképességük végső határát.

A szállítási költségek radikális emelkedése és a magas németországi munkabérek arra késztették a vállalat élén álló *Eberhard von Kuenheimet*, hogy bevallja: „A BMW egyre nehezebben tudja csak megvédelmezni az amerikai piacon kiépített pozícióját!"

A 30 ezer dolláron felüli gépkocsikért bevezetett amerikai luxusadó azt eredményezte, hogy a BMW által eladott kocsik száma 16 százalékkal csökkent, 1991-ben 53 000 darabot tett ki. Az idén viszont a Bayerische Motoren Werke 20 százalékos emelkedést tűzött ki maga elé. E cél elérését a 3-as széria darabjai teszik lehetővé, amelyek ára 30 ezer dollár alatt marad. Az autógyártás szakértői kételkednek abban, hogy az USA-ban létesítendő gyár kizárólag az amerikai piac számára dolgozna – az ott eladott kocsik száma ehhez túl alacsonynak tűnik. A közel 62 ezer munkavállalót foglalkoztató BMW már ez év során 3 ezer munkahely felszámolását irányozta elő.

George Bush elnök a müncheni gazdasági csúcstalálkozó során időt szakított magának arra, hogy találkozzon a BMW-gyár vezérigazgatójával, *Eberhard von Kuenheimmel.* Ők ketten aláírásukkal hitelesítették az új gyár felépítésére vonatkozó megállapodást. „Az új üzem fontos lépést jelent annak érdekében, hogy fokozzuk a külföldi tőke beáramlását az USA-ba" – mondotta George Bush.

Stefan Lázár

Expo!

Zuhatagok a Dunán

Végleges és változtatható tervek

A budapesti világkiállítás budai területére vonatkozó beépítési tervek rendkívül sokrétű hasznosítási lehetőségeket tartalmaznak. Közülük is talán a legérdekesebbnek tűnik a Dunával kapcsolatos elképzelés.

Polónyi Károly, a Budapesti Műszaki Egyetem Városépítési Tanszékének professzora évekkel ezelőtt a Dunára „álmodta" a világkiállítást. Fantáziadús elképzelései szerint az expót Budapest „gyöngyszemének" víztükrén is megrendezhetnék. Mivel azonban a szakemberek az expo zárt helyszínét az egyetemváros területén jelölték ki, a professzor elképzeléseinek csupán egy része valósulhat meg. (Már hírt adtunk korábban Kerényi József Dunára szánt expóterveiről! *A szerk.*)

A „Polónyi és társai" által kidolgozott koncepció kiegészítő szerepet betöltő, Dunára tervezett létesítményeit a MAHART-tal közös vállalkozásban hoznák létre. A rögzített uszályokra bizonyos kiállítási és szórakoztató részlegek kerülnének. Így a szórakoztató egységek a lakosság nyugalmát éjjel sem zavarnák.

A tervező gondolt a vízi energia kihasználására is. Elképzelése szerint az *uszályokra telepített,* művészien kialakított kertekben a víz lapátokkal történő felemelésével zuhatagok hűsítik majd a levegőt, s teszik hangulatosabbá a környezetet. Így a szórakozóhelyek vendégei a megtisztított Duna-vízzel működő vízesések mellett gyönyörködhetnek az expo és Buda panorámájában.

Ha megvalósul az érdekesnek ígérkező uszálylétesítmény, bizonyára a rendezvény közkedvelt színfoltját jelenti majd, s esztétikailag is emeli a kiállítás színvonalát.

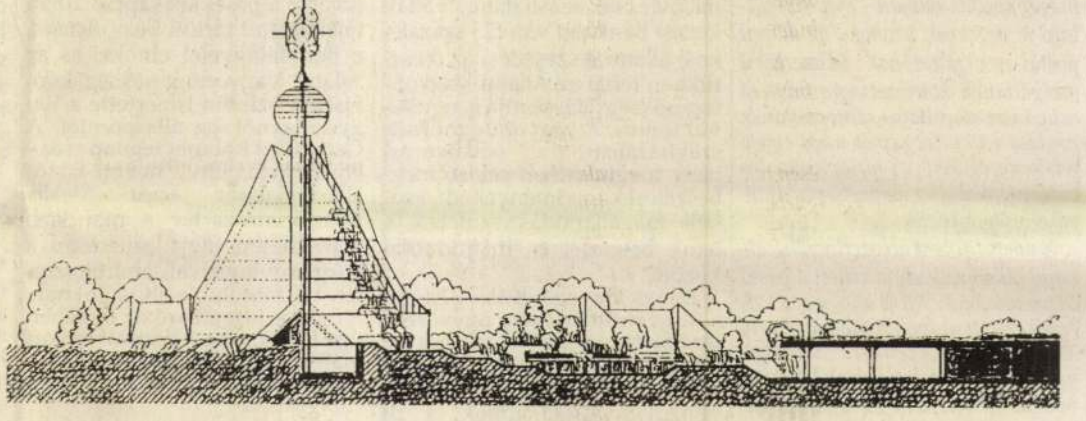

Kertvendéglők a Dunán

Bár az expo részletes programja még nem alakult ki, a szakemberek a szabadtéri és fedett területek, s a hozzájuk tartozó kiszolgáló részek, valamint a zöld térségek méreteit már nagyvonalúan meghatározták. A részletek kidolgozására azonban még ezután kerül sor. A feltételezett napi forgalom alapján részletesen ismerték a közlekedési és közműigényeket is. A város és a kiállításrendező, a beruházó, a látványtervező és a rendezvényt kiszolgáló egységekhez tartozó szakemberek a következő időszakban végiggondolják a zárt kiállítási területen belül felépítésre kerülő létesítmények elhelyezését, szerepét, az építéssel kapcsolatos elképzeléseket egyeztetik, s összehangolják az expo működési és rendezői programjával.

Molnár Attila, a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet irodavezetőjének, az expo területére vonatkozó részletes rendezési terv generáltervezőjének tájékoztatása szerint, a mérnökök a további tervezést a kiállítók számával és igényeivel, valamint a szponzorokkal kapcsolatos feltételezések alapján folytatják. Az elkészülő terveket a jövőben a jelentkezők igényeinek megfelelően alakítják vagy változtatják. Természetes azonban, hogy a részletes rendezési terv közművek, utak építésére, valamint terület-előkészítési és növénytelepítési feladatokra vonatkozó része végleges. Így a munkálatok megkezdése a rövid határidő miatt nem tűr halasztást.

A részletes rendezési terv megvalósítása rendkívül sok elő-munkát igényel. A szakemberek a következő munkafolyamatban szektorokat jelölnek ki, s a terveket először ezekre vonatkozóan készítik el. A létesítményeket úgy tervezik, hogy az épületek, illetve a beépített területek méreteit időközben is változtathassák. Megtörténhet ugyanis, hogy a vártnál sokkal több kiállító jelentkezik. Ezért többféle lehetőségben gondolkodnak, s a tervek kidolgozását az említett szempontok figyelembevételével végzik.

Nyíry Ágnes

POLONYI Károly építész

GK - döntések

A Gazdasági Kabinet tegnapi ülésén megtárgyalta a Népjóléti Minisztérium előterjesztését a *szociális ellátásról* szóló törvény téziseiről. A tárcák ehhez kapcsolódó álláspontjainak figyelembevételével a kabinet javasolta a tézisek kormány elé terjesztését.

A kabinet megvitatta a Pénzügyminisztériumnak a központi költségvetés 1992. évi *egyensúlyának javítását* szolgáló intézkedésekről szóló előterjesztést. Ehhez kapcsolódva áttekintették a társadalombiztosítási járulék mértékének felemeléséből és a betegszabadság bevezetéséből adódó többletköltségeknek a költségvetési szervek körében történő fedezéséről szóló pénzügyminisztériumi előterjesztést, de ezt két tárca észrevételei miatt a újabb egyeztetésre utalták vissza.

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztériumnak a vállalkozásfejlesztés kormányzati feladatairól szóló előterjesztését is megtárgyalták, és módosítással, kiegészítéssel kormány elé terjeszthetőnek ítélte.

Döntés született arról is, hogy *Mádl Ferenc* tárca nélküli miniszter vezetésével alakuljon meg egy *banki szakmai bizottság*.

PM – Iposz munkamegbeszélés

A pénzügyminiszter támogatja az Ipartestületek Országos Szövetsége által kezdeményezett Kézműves Kamara létrehozását, valamint a kisvállalkozásokat érintő számvitel egyszerűsítését – hangzott el *Kupa Mihály* és *Szűcs György*, az Iposz elnöke munkamegbeszélésén tegnap, amelyen a tárca vezetője és a kisiparosok érdekvédelmi szervezetének képviselője a kisvállalkozásokkal kapcsolatos gondokról tárgyalt. Kupa Mihály és Szűcs György megállapodott abban, hogy a jövőben szorosabb együttműködést alakítanak ki, melynek célja, hogy a kisvállalkozásokkal kapcsolatos problémák gyorsabban megoldódjának.

Komámasszony, hol a holló?

Bizony, a holló elszállt. Helyét régi-új jelképek foglalták el. A Magyar Posta arculatában történt nagymértékű változást elsősorban a gazdasági életben és a törvényalkotásban bekövetkezett változások kényszerítették ki. A június 9-én elfogadott új postatörvény ugyanis számos szolgáltatási ágban megszüntette a posta eddigi kivételezett helyzetét, a jövőben csupán egyedül a postabélyeg, postai értékcikk kibocsátása és forgalmazása marad kizárólagosan állami monopólium. Egyéb postai tevékenységeket – koncessziós szerződés vagy megállapodás alapján – más szolgáltató is végezhet, azonban az állami postai szolgáltatónak teljes körű szolgáltatási kötelezettsége van, és csupán az alapellátás színvonalának rontása nélkül végezhet majd egyéb tevékenységeket. A hírlapterjesztés viszont kikerül az alapvető postai tevékenységek közül.

E megváltozott helyzethez óhatatlanul alkalmazkodnia kellett a posta új arculatának. Mint ahogy azt 125 évvel ezelőtt az önálló Magyar Posta létrejöttekor bevezették, a „vivő színek" újból a nemzeti színek lettek, és visszatértek a Szent István országára, valamint a postaszolgálatra utaló szimbólumok. A tegnap megtartott sajtótájékoztatón azt is megtudtuk Doros Béla vezérigazgatótól, hogy most még csak az első lépést tették meg a teljes arculati kézikönyv megalkotásában. A projektet tervező Business Design Group – amely egyébként az angol posta arculattervezési munkálatait is elvégezte – előtt még három-négy év kemény munka áll, hiszen nem kevesebb, mint 3200 postahivatalt kell átalakítani, 2500 új gépkocsit átfesteni, s a teendőkhöz hozzájárul még az új postaládák, formaruhák és nyomtatványok megtervezése és kivitelezése.

tlf

Kádár Béla a külgazdaságról

Nem talmi a csillogás

(Folytatás az 1. oldalról)

Jelentős vívmánynak tekinthető, hogy az idén megállt a sorvadás keleti kapcsolatainkban, összességében 23 százalékkal nőtt a magyar kivitel értéke ebben a viszonylatban. Örvendetes, hogy erőteljes trendváltás következett be a román kapcsolatainkban: az idén dinamikusan bővült kivitelünk keleti szomszédunkhoz.

Sikerült megállítani a visszaesést az egykori szovjet piacon. Kádár Béla elmondta, hogy éppen a minap találkozott a Tatár Köztársaság miniszterelnök-helyettesével, *Ravil Muratovval*. Megállapodtak abban, hogy 1998-ig terjedően évi kétmillió tonna kőolajat vásárol Magyarország Tatárföldről. A tatár kormány ugyanakkor vállalta, hogy az elkövetkező öt év alatt több mint százmilliárd forint értékben vesz magyar cégektől különféle élelmiszer-ipari termékeket, technológiákat és gépipari termékeket, többek között Ikarus autóbuszokat.

A cél elérhető

A idei év első hat hónapjában 23 százalékkal bővült a magyar kivitel az EK országaiba, ez már részben a társulási szerződés következménye. Így ma az Európai Közösség tagállamai 49,4 százalékkal részesülnek a magyar kivitelből. A prognózis szerint az idén 50 százalékosra kell emelni ezt az arányt, s az első félév eredménye alapján azt mondhatjuk, hogy a cél elérhető. Legjelentősebb külkereskedelmi partnerünk Németország, ide irányul a kivitel 27 százaléka. A legdinamikusabban viszont Olaszországgal fejlődnek kapcsolataink: a tavalyi év azonos időszakához viszonyítva az idén 50 százalékkal nőtt a kivitelünk. Kevésbé örvendetes ugyanakkor, hogy az ismert nehézségek miatt minimális, mindössze kétszázalékos az exportnövekedésünk az EFTA országok viszonylatában.

Kivitelünk áruszerkezetét tekintve a hangsúly a fogyasztási cikkek – elsősorban a bérmunkában készülő ruházati termékek – irányába tolódik el. Ez részben abból következik, hogy az EK-társulás óta a bérmunka vámmentességet élvez. Ebben a cikkcsoportban a növekedés 41 százalékos. A Cassandra-jóslatok ellenére az első félévben 22 százalékkal bővült agrárkivitelünk, 1 260 millió dollár értékben szállítottunk mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékeket külföldre.

A tőke bizalma

A behozatal a fejlett országokból kilenc százalékkal, a fejlődő országokból közel 60 százalékkal csökkent, míg a volt szocialista országokból 34 százalékkal nőtt. Az összimport csökkenésében elsősorban az anyag- és alkatrész-behozatal 20 százalékos mérséklődése játszott meghatározó szerepet.

Ezt az egészében kedvező képet tovább árnyékolja a működőtőke beáramlása. Bár gyakorta lehet hallani, hogy elveszett a bizalom a magyar gazdaság iránt, az idei év első hat hónapjában 800 millió dollár értékű tőke jött be az országba, 20 százalékkal több, mint az elmúlt év azonos időszakában. A tőke egyharmada a privatizáció révén áramlik be, ám a korábbi helyzethez képest itt is változás történt: a szolgáltatások helyett ma már – 60 százalékot meghaladó mértékben – a termelő szférát választja célpontnak. Az idén több mint kétezer új vegyes vállalat alakult az országban, és számuk meghaladja a tizenháromezret.

Egyszer már megbukott

A sajtótájékoztató második felében Kádár Béla cáfolt néhány rémhírt. Így például azt az állítást, hogy szó sem lehet külgazdaságorientált növekedési pályáról, amikor világméretű a válság. A külgazdasági tárca vezetője utalt arra, hogy a múlt évi egyszázalékos növekedéssel

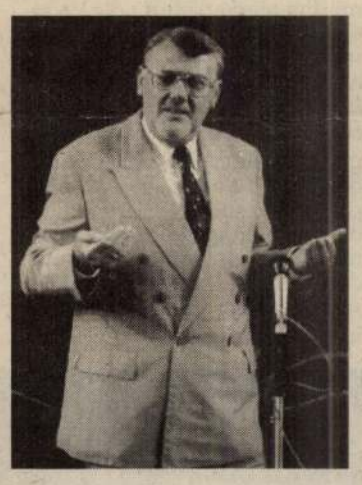

Szántó Tamás felvétele

szemben a prognózisok szerint jövőre háromszázalékos világpiaci növekedés várható, ami azt mutatja, hogy a külső feltételek adottak lesznek a magyar gazdaság számára. Tarthatatlannak minősítette a miniszter azt a véleményt is, hogy be kell rendezkedni a hazai piac védelmére, és – miként azt az MSZOSZ állásfoglalása hangsúlyozta – a külgazdasági kapcsolatokat alá kell rendelni a nemzeti termelés érdekeinek. Egy kis országnak – mutatott rá Kádár Béla – nem szabad ilyen protekcionizmussal körülbástyáznia magát. Ez a bezárkózási kísérlet különben is egyszer már megbukott Közép-Európában.

Az EK-társulással kapcsolatban gyakran hangoztatott vád, hogy a kormány „padlóra küldte" a mezőgazdaságot. Valóban nehéz helyzetben van a mezőgazdaság, de ebben nem a külkapcsolatok játszák a főszerepet. Egyébként is a külgazdasági statisztika jelentős exportbővülésről tanúskodik. Néhány kutató pedig azt állítja, hogy talmi csillogás a 23 százalékos exportbővülés az EK-országokkal, mert a magyar áruk nyugati közvetítők beiktatásával jutnak el a kelet-európai piacokra. A magyarázat egyszerű: fizetésképtelen országokba exportálni mindig hitelnyújtást és kockázatvállalást jelent. Erre a magyar exportőrök zöme nem lenne képes, jól jön tehát, ha a kockázatot és a finanszírozást átvállalja egy külföldi cég.

Az MSZP parlamenti széksoraiból gyakorta elhangzik, hogy a magyar kormány pánikszerűen otthagyta a szovjet piacot. Holott valójában – mondotta a miniszter – a piac omlott össze, és még csak az a vád sem érheti a kormányt, hogy Magyarországnak nagyobb áldozatok árán sikerült elmenekülnie a romok alól, mint másoknak. S hogy nem fordítottunk végképp hátat az egykori szovjet piacnak, azt jól illusztrálják a Moszkvából származó adatok: miközben a FÁK importja az idén 28 százalékkal csökkent, 46 százalékkal nőttek a Magyarországról származó vásárlásaik!

(péter)

NAPTÉNY

- Csaknem négyszázhetven dolgozó leépítését tervezi a következő egyéves időszakban a Lehel Hűtőgépgyár. A létszámcsökkentést szervezeti korszerűsítési program keretében hajtják végre, hogy optimális szintre hozzák a termeléshez szükséges munkaerőigényt.

- Megfelelőnek találta a Kermi a minőséget, és engedélyezte a magyar-osztrák vegyes tulajdonú Transia Kft. hegyeshalmi kávépörkölőjében előállított kávé forgalmazását.

- Sikeres tárgyalások után értékesítették Körmenden a volt tanácsháza irodáit és helyiségeit. Az önkormányzat a földszinti részt vállalkozóknak adta el üzletek létesítésére; az első emelet irodáit a munkaügyi hivatal vette meg. A második emeletet az önkormányzat megtartotta a hozzá tartozó szervezetek irodáinak. A polgármesteri hivatal a volt városi pártbizottság épületébe költözött át.

- Az idén öt hónap alatt 14 százalékkal csökkentek az idegenforgalmi bevételek, míg a kiadások 20 százalékkal estek vissza, miközben a hazánkba látogatók száma nem változott, s a kiutazások száma kis mértékben növekedett az elmúlt év hasonló időszakához képest – közölték tegnap a Magyar Nemzeti Bankban. Eszerint május végéig a bevétel 296,9 millió dollár volt, a kiadás pedig 169,3 millió, így az aktívum 127,6 millió dollárt tett ki.

- Június végéig a folyamatban lévő csődeljárásoknak a 14 százaléka zárult le, és ezek 64 százaléka megegyezéssel végződött. Erről tájékoztatta az APEH azt a bizottságot, amely keddi ülésén áttekintette a csődtörvény végrehajtásának első félévi tapasztalatait.

Mi lesz a csőd után ?

Az *Állami Bankfelügyelet* tegnapi ülésén megfogalmazta a három csődbe jutott pénzintézet – az *Általános Vállalkozási Bank, a gyomaendrődi Vállalkozói Takarékszövetkezet és az Ybl Bank* – további sorsára vonatkozó hivatalos álláspontját. Ennek értelmében a Bankszövetség a vállalkozási bank felszámolását elkerülhetőnek tartja, ha a felügyeleti bizottság július 27-én 9 óráig megkapja a 20 millió forint feletti nagyhitelezőknek és a tulajdonosoknak a bank veszteségrendezését és likviditását, valamint a 20 millió forint alatti hitelezők (betétesek) teljes kielégítését szavatoló hiteles magánjogi szerződését, illetve kötelezettségvállalását. A másik két bankra vonatkozó megoldási javaslatokat szintén ehhez a határidőhöz köti a Bankszövetség.

A három pénzintézet közül ma már csak az Általános Vállalkozási Bankban van (23 százalékos) állami részesedés, az ő esetükben tehát az Állami Vagyonügynökség álláspontja is rendkívül fontos. A vagyonügynökség székházában, a vállalkozási bank megmentését célozó megbeszélések eredményeként, szóbeli megállapodás született a bank betétesei és tulajdonosai között.

Ennek lényegét *Báthory László*, a vagyonügynökség ügyvezető igazgatója eképp foglalta össze lapunknak: a betétesek 20 millió forintos értékhatárig az összes pénzüket visszakapnák, a 20 millió feletti követelésüknek pedig 70 százalékáig kapnának kártérítést. A bank 7,7 milliárdos kintlévőségéből később befolyó pénz 50 százalékát szintén megkapnák a nagy betétek tulajdonosai. (Mindez természetesen a jogi személyekre vonatkozik, hiszen a lakossági betétek visszafizetését az állam garantálja.) A kintlévőségekből 4,6 milliárd forint bizonyosan a Hepta (vagy Auto-Klinik) csoport adóssága, de a kereszttulajdonlások miatt a valódi szám ennél nagyobb is lehet. Az Állami Vagyon-ügynökség korábban eladta részvényeit a német *Westdeutsche Landesbanknak*, a pénzintézet azonban még nem fizette ki a teljes vételárat. A német bank a megállapodás értelmében kifizeti a hiányzó 600 millió forintot (azaz 12 millió márkát) a vagyonügynökségnek, amely ezen túl, további 500 millió forintot juttat a vállalkozási banknak. Ezáltal könnyen előfordulhat, hogy az állam a jövőben ismét tulajdonrészt szerez a bankban.

Ha a szóbeli megállapodást sikerül írásban is rögzíteni, akkor az Állami Bankfelügyelet hozzájárulása esetén minden remény megvan rá, hogy a tíznapos moratórium lejártával, július 27-én ismét megkezdje működését a vállalkozási bank – fejezte ki reményét Báthory László. Megerősítette viszont azt a véleményét, hogy a másik két pénzintézet, a Vállalkozói Takarékszövetkezet és az Ybl Bank felszámolása valószínűleg elkerülhetetlen.

A Gazdasági Kabinet tegnapi ülésén a bankcsődökkel, illetve a további lépésekkel kapcsolatban tájékoztatót tartott *Botos Katalin*, a Bankfelügyelet elnöke, és az Állami Vagyonügynökség képviselője szintén ismertette a Vagyonügynökség álláspontját. A Gazdasági Kabinet tegnap este – lapzártánk után – hozott közös állásfoglalását *Kupa Mihály* pénzügyminiszter a mai kormányülésen fogja ismertetni a kormány tagjaival, amiről szintén beszámolunk olvasóinknak. A csődbe jutott bankok ügyében ugyanis a végső döntést a kormánynak kell meghoznia.

*

A Betét– és Folyószámlatulajdonosok Érdekvédelmi Szervezete tegnapi közleményében a Magyar Nemzeti Bankkal, a Pénzügyminisztériummal, az Állami Vagyonügynökséggel és a Bankszövetséggel folytatott együttműködését eredményesnek nevezte, az Állami Bankfelügyeletet viszont az együttműködési készség hiányával vádolta, valamint azzal, hogy több napilapban megjelent fizetett hirdetése valótlan állításokat is tartalmaz. Az érdekvédelmi szervezet ismeretei szerint ma semmilyen garancia nincs, amely a vállalkozók betétjeinek és folyószámláinak biztonságát szavatolná, s bankjuk helyzetéről sem tudnak tájékozódni... **(Dóczy)**

Jó költségvetés nem létezik (2.)

Bizalmat jelez, ha elfogadják

A nyitott költségvetés óriási előnye, hogy ellenőrizhető és számonkérhető a koalíciós pártokon, mit ígérnek és mit teljesítenek, illetve honnét szedik be a közpénzeket és mire fordítják őket. Ma már például elképzelhetetlen volna százezer dolláros összegekkel támogatnia a kormánynak külföldi „testvérpártokat", hiszen a több mint hatszáz oldalas költségvetés részletesen lebontva tartalmazza az összes kiadási tételt. A költségvetés vizsgálatát Becker Pál, az Országgyűlés költségvetési bizottsága alelnökének segítségével folytatjuk.

Ha egy országnak nincs elfogadott költségvetése, az azt jelzi, hogy az illető állam gazdaságilag vagy politikailag instabil, illetve az is elképzelhető, hogy mind a kettő. A költségvetés elfogadása tehát mindig bizalmi szavazás is, ha elmarad, egyben azt mutatja: az ország politikai erői között nincs konszenzus. Említésre méló tény, hogy a volt szocialista országok közül egyedül hazánk rendelkezik elfogadott költségvetéssel, ami külföldi megítélésünk szempontjából mindenképp komoly fegyverténynek számít. A gazdasági élet hazai szereplői számára pedig kiszámíthatóbbá válik a gazdaságpolitika, így könnyebben tudnak tervezni.

Átfedések

Az elmúlt években sajnos, nem volt kedvező a helyzet. 1991-ben ugyanis – a törvényalkotói munka kezdeti állapota miatt – párhuzamosan kellett készítenie az Országgyűlésnek a költségvetési törvényt, valamint a vállalkozói nyereségadókra, a fogyasztási adókra és a személyi jövedelemadóra vonatkozó törvényeket. Még tavaly év végén is voltak átfedések a költségvetés és az adótörvények előkészítése között. E párhuzamosság mellett magának az első önálló – 1991-es – költségvetésnek a megtervezése is nehézségekbe ütközött, mivel egy „mozgásban lévő", radikálisan átalakuló gazdaság alkotta számára a kiindulási alapot, ami a tavalyi, de még az idei évre is vonatkozik.

A tervezettnél jóval nagyobb idei deficit is részben azzal magyarázható, hogy a költségvetés kialakításával egyidejűleg olyan gazdasági törvényeket kellett megalkotnia az Országgyűlésnek, amelyek hatása akkor még nem volt ismert. Így a pénzintézeti törvény eredetileg 1992. január elsejével lépett volna életbe, gondosan szabályozva, hogy mekkora céltartalékot képezhetnek adómentesen a pénzintézetek 1992-ben, 1993-ban és 1994-ben. Majd a költségvetési vita vége felé „beszaladt" egy módosító indítvány, amely azt javasolta, hogy már tavaly december elsején lépjen életbe a pénzintézeti törvény. A parlament el is fogadta, csakhogy a törvény 1991-re semmilyen korlátot nem állított, ezért decemberben a pénzintézetek komoly tartalékokat képeztek – ami végső soron 60 milliárd forinttal csökkentette a költségvetés adóbevételeit.

Megfoghatatlan jövedelmek

A hiány másik fő oka az, hogy a kormányzati prognózisok nem számoltak a hazai össztermék olyan arányú csökkenésével, mint ami bekövetkezett, sőt annak enyhe növekedését jelezték.

A harmadik ok, amiért kevesebb pénz folyt az államkasszába, az adófizetési morálban keresendő. Az összes jövedelem egyharmada ugyanis „megfoghatatlan" marad. Ki hiszi el ugyanis, hogy Magyarországon a butikosok – amint az APEH azt a minap közölte –, átlagosan havi 55 ezer forint veszteséggel zárnak, és hogy a zöldségesek anyagi helyzete is alig valamivel jobb ennél. Csakis az adóbehajtás szigorításával lehet javítani, ha kell – szorgalmazzák többen - akár a büntető törvénykönyv módosításával.

A deficitcsökkentés másik alternatívája a kiadások mérséklése lehet. Csakhogy a – költségvetésből fenntartott – szociálpolitika, egészségügy, oktatás már ma is túl kevés pénzt kap, hazánk védelmére sem fordítunk annyit évek óta, amennyit kellene, a közbiztonság sem olyan, hogy kiadásit csökkenteni lehetne.

Nincs sok lehetőség

„Slágermegoldásként" leg gyakrabban az államapparátus, azaz a minisztériumok kiadásainak a csökkentését szokták javasolni a kívülállók. Mivel idén 340 milliárd forint áll a központi költségvetési szervek rendelkezésére, ennek egyharmada szolgál a központi intézmények működtetésére és mindössze 12 milliárd jut a minisztériumoknak. Így könnyen belátható, hogy nincs sok lehetőség a kiadások csökkentésére. Maradnak tehát a ma is alkalmazott módszerek; a hiány állampapírokkal történő pótlása, az adók és vámok behajtásának a szigorítása és természetesen a gazdasági fellendülés elősegítése. Hosszú távon pedig mindenképp elkerülhetetlen lesz a költségvetés „átstruktúrálása".

Gyakran hallható vita arról, hogy jó, avagy rossz-e a magyar költségvetés. Nos, a világ a költségveést mindenütt szidják. Jó költségvetés nem is létezik, ugyanis mindenütt igen erős lobbyk működnek, amelyek már csak taktikai okokból sem ismerik el, ha számukra nézve kedvezőbb költségvetési törvény születik. Ilyenkor legföljebb halkabban szidják.

Dóczy László

(Vége)

Egy párt – egy frakció

Egyetértő kisgazdák

A kisgazdapárt egyesülésének módozatai szerepeltek annak a tegnapi tárgyalássorozatnak a napirendjén, amelyet a *Történelmi Tagozat* országos vezetése, a *Németh Béla* nevével fémjelzett kisgazdaelnökség és *parlamenti képviselők* folytattak a Képviselői Irodaházban.

A tárgyaló felek hitet tettek az *egy párt, egy frakció* mellett, és hangsúlyozták: értelmezésük szerint a Legfelsőbb Bíróság keddi döntése azt jelenti, hogy *Torgyán József* továbbra sem elnöke az FKgP-nek, hanem azt továbbra is a Németh Béla vezette pártelnökség képviseli. A megüresedett országgyűlési képviselői helyekre is ez a pártelnökség jogosult új tagokat jelölni.

Horváth László, a Történelmi Tagozat elnöke a találkozó után kijelentette: vidéken olyan hatalmas a vágy az egyesülésre, hogy politikai döntést kellett hozni. Németh Béla pedig arról beszélt, hogy „itt közel azonos nézetet valló emberek tárgyaltak, akik nem legyőzték, hanem megértették egymást". A megbeszélések folytatásának célja, hogy napi munkakapcsolat alakuljon ki a pártvezetés, a tagozat és a kisgazda képviselők között, mivel a parlamentben hamarosan elkezdődik a gazdasági törvénykezés, amelyben a kisgazdapárt is szeretné hallatni hangját.

Tovább fejleszthető a falusi turizmus

Támogatás a területfejlesztési alapból

(Folytatás az 1. oldalról)

A támogatási rendszer egyik fontos, új vonása, hogy megszűnt a kedvezőtlen mezőgazdasági adottságú területek és települések támogatása, az beépült a területfejlesztési támogatások közé, amelynek keretében *segítséget adnak az agrárgazdaság fejlesztéséhez is.* E támogatásokat az illetékes földhivatalok útján lehet igényelni. Kedvező lehetőség az is, hogy a tőkehiány pótlására támogatás kapható a területfejlesztési alapból az úgynevezett *reorganizációs hitel igénybevételéhez is.* Ez azt jelenti, hogy a saját erőforrás ötven százalékát megkaphatják támogatásként az érdekeltek, s ez a harmincöt éven aluli vállalkozóknál más hitelekre is érvényes.

Ugyancsak nagyon előnyös, hogy a területfejlesztési támogatásból – most első ízben, de nem utoljára, hanem folyamatosan – *segítséget lehet kérni a falusi turizmus kiépítéséhez is.* A 97/1992 (VI. 16.) számú kormányrendelet szerint *a Magyar Falusi-Tanyai Vendégfogadók Szövetsége kezdeményezésének köszönhetően is harmincszázalékos állami támogatást, vissza nem térítendő juttatást nyerhetnek el* a falusi vendégfogadás fejlesztési költségeihez az említett, több mint ezerkétszáz település beruházni kívánó polgárai, önkormányzatai, valamint vállalkozók és különböző jogi személyek is.

A rendelet szerint falusi idegenforgalmi fejlesztésnek minősül – a kiemelt gyógy-, illetve üdülőhelyeken kívül – az a beruházás, amely *foglalkoztatási lehetőséget biztosít legalább öt évre.* Állandó szálláshelyek létesítésének esetén maximum tíz ágyig vehető igénybe támogatás.

A pályázati kiírás a Magyar Közlöny június 16-i, 61. számában megtalálható, amely tartalmazza a támogatás igénybevételére jogosult települések pontos listáját is. A pályázat folyamatos, elbírálásáról az érdekelt főhatóságok képviselőiből alakault *területfejlesztési tárcaközi bizottság dönt majd.* Akik még az idén szeretnék elnyerni a támogatást, azok szeptember 1-jéig nyújthatják be pályázatukat az *Állami Fejlesztési Intézethez.*

A falusi vendégfogadásnak erről a legújabb kedvezményéről és más időszerű kérdéseiről rendezett *fórumot* a közelmúltban a falusi turizmus szövetség, *az elmaradott területek fejlesztését és a munkahelyteremtést szolgáló területfejlesztési támogatások és a falusi turizmus* címmel, a Környezetvédelemi és Területfejlesztési Minisztérium közreműködésével.

Itt egyebek közt bejelentették, hogy az országos szövetség megkezdte a jövő évi *Üdülés a magyar falun, tanyán* című nyilvános katalógus szerkesztését. Ez a kiadvány tartalmazza a vendégfogadók címjegyzékét, továbbá *egy-egy vendégfogadó, település, idegenforgalmi körzet, megye, illetőleg régió ajánlatát,* a vendégváró ház fotóját és – tizenkét nyelven – a kínált programok leírását. Bejelentették továbbá, hogy *hamarosan megjelenik a falusi-tanyai vendégfogadás tanácsadó füzete is.* Mindez lehetővé teszi, hogy a vendégvárók együtt, illetőleg településenként vagy régiókként külön-külön is, a korábbinál jóval eredményesebb reklámtevékenységet folytathassanak. Ez elengedhetetlenül szükséges az egészséges, természetközeli, a többi üdülési formánál olcsóbb s nem utolsósorban számos település életben maradását és fejlődését szolgáló falusi turizmus mielőbbi és széles körű elterjedéséhez.

*

A pályázattal, illetőleg a falusi turizmus támogatásával kapcsolatban – sajnálatosan – elterjedtek téves információk is. Ezek eloszlatására közöljük, hogy *az országos szövetség kezdeményezése nyomán korábban nyújtott állami kedvezmények továbbra is fennállnak:* így tíz ágyig, valamint 300 ezer forint évi bruttó bevételig mentesül a falusi vendégfogadó a személyi jövedelemadó fizetése alól (a gyógyüdülőhelyeket kivéve).

Továbbá, *nem* az Országos Idegenforgalmi Hivatal támogatja a falusi gazdaságfejlesztő vállalkozásokat és a munkahelyteremtő beruházásokat, hanem, mint azt a lapunkban már korábban is megírtuk az a területfejlesztési alap eloszlása révén *a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium hatáskörébe tartozik,* ám együttműködésben az illetékes tárcákkal. Így – értelemszerűen – *a területfejlesztési alapból támogatást igénylő pályázatokat nem az Országos Idegenforgalmi Hivatalhoz vagy az önkormányzatokhoz kell benyújtani, hanem mint az előbb említettük, az Állami Fejlesztési Intézethez.* Annál is inkább, mivel az önkormányzatok maguk is felléphetnek pályázóként...

Nem tévesztendő össze továbbá a területfejlesztési alapból igénylő támogatás pályázata az OIH által a közelmúltban meghirdetett és már lezárult, szintén a falusi turizmus fejlesztését szolgáló pályázattal. E támogatást – mint azt lapunkban annak idején szintén megírtuk, s közzétettük a nyertesek listáját is – *az országos idegenforgalmi fejlesztési bizottság bírálta el.* Hogy újra meghirdetik-e ezt a pályázatot, nem lehet még tudni, csak remélni. Ugyanis éppen most van napirenden – az erről szóló javaslatot és koncepciót várhatóan augusztus végén tárgyalja meg a kormány – az idegenforgalom szervezeti-irányítási rendszerének átalakítása, s ezen belül egyebek közt az idegenforgalmi alap jövőbeni sorsának, illetőleg felhasználásának kérdése is.

Juhász Erzsébet

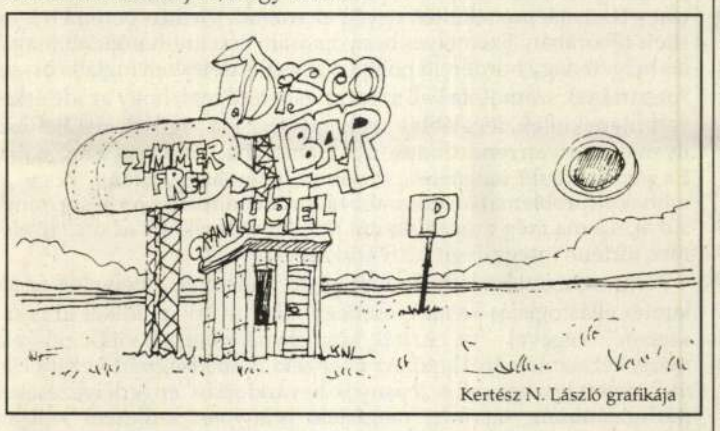

Kertész N. László grafikája

Cukorbetegek tiltakozása

A Cukorbetegek Budapesti Egyesülete tagsága nevében tiltakozik a Népjóléti Minisztérium augusztus 17-én hatályba lépő rendelete ellen, amelyben 80 százalékra csökkentik az inzulinpatronok támogatását. Véleményük szerint az intézkedés a lesúlyosabb helyzetben lévő családokat és betegeket hozza hátrányos helyzetbe és különös problémát okoz a cukorbeteg terhesek, valamint az aktívan dolgozó IDDM-betegek számára. A rendelet visszalépés a korszerű inzulinterápiában. Kérik a Népjóléti Minisztériumot és a társadalombiztosítás főigazgatóságát, hogy a magyar diabetológusok és cukorbetegek kívánságának megfelelően vizsgálják felül a hamarosan életbe lépő intézkedésüket.

– A jogszabály egy minisztériumi rendelet módosításaként valóban 17-én fog életbe lépni. Tárcán belül komoly szakmai és pénzügyi vita előzte meg a döntést – erősítette meg *Hamvas József,* a tárca illetékese. Elmondta, hogy szakmailag kifogásolható a mostani lépés, de a társadalombiztosítás szűkös anyagi helyzete miatt vállalni kellett a kényszerű és fájó rendeletmódosítást.

B. T. J.

Új rendőri intézkedések

A rendőrség a fővárosból kivezető utak fokozott ellenőrzésével is próbálja az autólopásokat megfékezni, számukat csökkenteni és az „autósmaffiát" megtörni – tájékoztatta a sajtó képviselőit *Bodrácska János* vezérőrnagy, Budapest rendőrfőkapitánya, tegnap. Elmondta: a BRFK külön csoportot hozott létre, amelynek tagjai bizonyos ideig egy-egy útnál minden gépkocsit ellenőrizni fognak. Az ellenőrzési pont helyéről és az akció idejéről még a rendőrök is csak közvetlenül a szolgálatuk előtt értesülnek – tette hozzá a főkapitány. Feltehetően az első akcióra még e héten sor kerül. A speciális csoportot számítógép segíti. Bodrácska János bejelentette, hogy a BRFK tovább folytatja a vizsgáztató helyek és az autópiacok ellenőrzését.

Mérnökök a világkiállításért

Kijelölték a telekhatárokat

A mintegy 50 éve működő Városépítési Tudományos és Tervező Intézet (VÁTI) munkatársai a Fővárosi Önkormányzat megbízásából készítették el a világkiállítási törvénynek megfelelő dél-budapesti területekre vonatkozó rendezési terveket.

A megrendelőnek leadott anyag egyik része az úgynevezett dél-budapesti városközpont IX, XI. és XXI. kerületben lévő 500 hektáros területére vonatkozott. A munka erős ütemében ugyanis az említett térségre készült, általános rendezési terv módosítását kellett végrehajtaniuk. Azért módosítottak, mert a világkiállítás számára lehatárolt 80 hektáros terület olyan budapesti szerkezeti és területfelhasználási elemeket érintett, amelyek külön kerületenként nem értelmezhetők, s így azokkal kapcsolatban döntések sem hozhatók. Mivel a Budapest egészét érintő kérdések a Fővárosi Önkormányzathoz tartoznak, a munka első ütemében elkészített anyagot, az általános rendezési terv módosítását, a Fővárosi Közgyűlés hagyta jóvá.

A mérnökök a második ütemben a 80 hektáros világkiállítási területre vonatkozó részletes rendezési terveket készítették el. Az anyagot az érintett kerületekben működő képviselő-testületek hagyták jóvá. A tervek kidolgozásában több cég mintegy ötven szakembere vett részt. Az egész anyag koordinátora a generáltervező *Molnár Attila*, a VÁTI irodaigazgatója.

Az anyag műszaki infrastruktúrákra vonatkozó, valamint közlekedéssel, közművekkel és árvízvédelemmel foglalkozó résszel a Fővárosi Mérnöki Tervező RT., a környezettel kapcsolatos témákkal pedig a Környezetgazdálkodási Intézet korábban kidolgozott anyagának felhasználásával a VÁTI szakemberei foglalkoztak. Az utóbb említett tervekben szerepeltek azok a különböző területi egységekről készült beépítési javaslatok, építészeti vázlatok is, amelyeket öt tervezőcsoport tagjai készítettek. A munkában részt vett többek között a Mélyépterv és Közlekedési KFT teamje is.

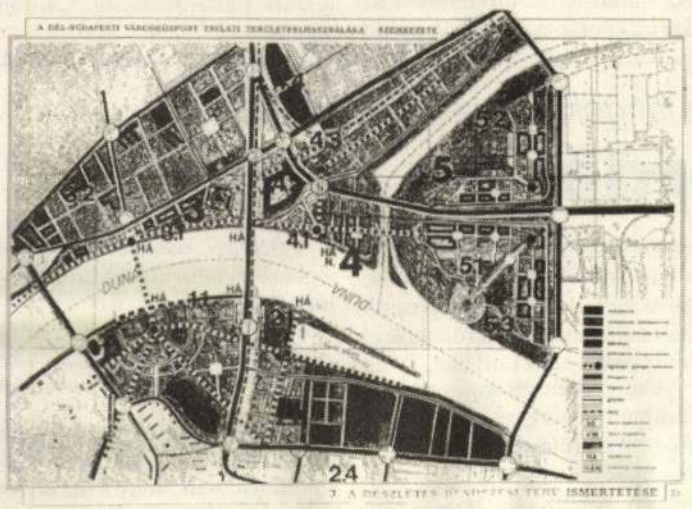

3. A RÉSZLETES RENDEZÉSI TERV ISMERTETÉSE

A kerületek által jóváhagyott anyag egyik legérdekesebb része a *Polonyi Károly* és társai által kidolgozott úgynevezett „Budapest Kikötő koncepció". A tervek a világkiállítás idején, a Duna kihasználására vonatkozó ötleteket tartalmazzák. Az expóval kapcsolatos előkészítési munkákból többek között *Gerő Balázs* és társai, *Szenczy Ottó* és társai, *Nagy Béla* vezetésével a Műhely KFT, valamint az Építési Stúdió is kivette részét.

Molnár Attila szerint a jóváhagyás menete a döntést hozó területek és a szakemberek számára egyaránt „kényes" és bonyolult feladatot jelentett, hiszen a munka a szokásostól jóval eltérő ütemezést igényelt.

A gyorsított eljárással történő jóváhagyás azért vált szükségessé, hogy a kijelölt területeket a célnak megfelelően kialakíthassák, s az építési engedélyek kiadhatók legyenek. A részletes rendezési tervben ugyanis már kijelölték a köz- és magánterületek határait, s azt is meghatározták, hogy egy-egy részre milyen létesítmény és infrastruktúra építhető. Elsődleges cél, hogy a Duna-parton ne maradjon olyan térség, amit a fenntartási költségek miatt sem a fővárosi, sem a kerületi önkormányzatok nem tarthatnak fenn. A szakemberek jelenleg az említett területekkel kapcsolatos jogi lehetőségeket vizsgálják, hogy a tereprendezést, s az értékesítést mielőbb megkezdhessék.

Nyíry Ágnes

Gyógyászati segédeszköz-kölcsönző

A Magyar Vöröskereszt tegnap Budapesten megnyitotta az ország 15., és egyben a főváros első gyógyászati eszközkölcsönzőjét.

Sztuchlik Rezső, a szervezet ügyvezető főtitkára a megnyitón elmondta: a kölcsönzőhálózattal a Vöröskereszt azokon a betegeken kíván segíteni, akik csak átmenetileg szorulnak valamely eszköz használatára, illetve hosszú időn át szükségük van rá, de a beszerzés időbe telik. A XIII. kerület Kressz Géza utca 53. szám alatti kölcsönzőben több mint 30 féle eszközt tartanak. A tolókocsi, a bot, a járókeret, vagy a mankó éppúgy megtalálható itt mint a babakocsi vagy a csecsemőmérleg.

Egészség fél óra alatt?

Számítógép és akupunktúra

Új módszerrel ismerkedhettek meg tegnap az érdeklődők a Rege Szállóban. Az üdülni, pihenni vágyó turisták szálláshelye mostantól egy különleges gyógymód(szer)nek is otthont ad: elektroakupunktúrás kezelés alá veszik mindazokat, akik egészségük helyreállítása érdekében bátrak ezen új eljárásban részt venni, s arra alig több mint fél órát fordítani.

Az új módszer lényege az emberi szervezet komputeres diagnosztikáján alapul, melyhez a segédeszköz, azaz a vizsgálatot végző készülék tulajdonképpen egy PC/AT asztali számítógép, illetve az abba épített, világviszonylatban is egyedülálló BET MD–17 típusú elektroakupunktúrás készülék. Ennek a komplikált nevű eszköznek a segítségével a szakemberek (merthogy speciális orvosi-műszaki ismeretek szükségeltetnek e módszer alkalmazására és a műszer kezelésére) pusztán a kéz- és a lábfejek bőrfelületének érintésével elvégzik az emberi szervezet állapotának teljes vizsgálatát, s felállítanak egy úgynevezett tájékoztató jellegű diagnózist.

Nem sarlatánság s nem valamiféle technikai bravúrral való visszaélés mindez – szögezzük le a látottak és a hallottak alapján mindjárt az elején! S hogy valóban egy korszerű, és az egészséghelyreállítás sokoldalú feladatai között bizton alkalmazható módszerről van szó, igazolja, hogy ez az eljárás az ősidők óta Kínában és a Távol-Keleten használt akupunktúrán alapszik. Ott és akkor, s természetesen az egykori tudományt továbbfejlesztve ma is számos helyen a világban, egy speciális tűvel aktivizálják a szervezet bioaktív pontjait. Ezzel az eljárással – állapították meg a modern kor kutatói – azt lehet elérni, hogy a tű behatolása következtében a bőrbe elektromos töltések akkumulálódnak, s az így keletkezett áram gyógyító hatást vált ki.

Miben több, miben tér el a hagyományos keleti gyógymódoktól e mostani, gépi vizsgálat? A számítógép segítségével elkészített diagnózis közvetlen módon segíti az orvost egyrészt abban, hogy pontról pontra kiszűrje a lehetséges betegségvariációkat, másrészt pedig oly módon teszi számára korszerűvé a vizsgálatot, hogy a sok száz pontból álló mérést optimális mérésszámra, s csupán 35-40 percre rövidíti. Ezután jöhet a gyógyítás.

Nem csodaszer az elektroakupunktúra. Ezt is tudni kell, s ezzel is számolnia kell annak, aki aláveti magát a mostantól rendszeressé váló kezeléseknek. Hogy mégis ajánlásra méltó ez az új módszer, annak oka, hogy gyors, sokoldalú testtérképek készítésére alkalmas, s kiválóan használható a betegségmegelőzés területén is. S aki már elkötelezte magát a fizikoterápia, a gyógyfüvek mellett, annak az elektroakupunktúrás módszerrel felállított diagnózis birtokában kiegészítő kezelésként ajánlhatják a szakemberek azt.

– mallár –

Göncz–Klestil munkatalálkozó

Göncz Árpád köztársasági elnök és *Thomas Klestil* osztrák szövetségi elnök nem hivatalos munkatalálkozót tart 1992. augusztus 18-án Sopronban – tájékoztatta a Magyar Távirati Irodát tegnap a köztársasági elnök sajtóirodája.

Peking reagál az aggodalmakra

Csien Csi-csen kínai külügyminiszter tegnap Pekingben kifejtette, hogy Kína nem törekszik uralkodó szerepre a délkelet-ázsiai, csendes-óceáni térségben.

A régió helyzetével foglalkozó pekingi nemzetközi tudományos értekezlet résztvevőivel folytatott beszélgetésében jelezte, hogy Kína kész együttműködni az Egyesült Államokkal, Oroszországgal és Japánnal a térség problémáinak kezelésében.

A kínai diplomácia vezetője ezzel a délkelet-ázsiai térség kormányainak aggodalmára reagált. A Délkelet-ázsiai Országok Szövetségébe (ASEAN) tömörült államok vezetői attól tartanak, hogy most, amikor meggyengült a nagyhatalmi jelenlét térségükben, Kína kísértést érezhet az így keletkezett hatalmi űr betöltésére.

Az ASEAN júliusi külügyminiszteri konferenciáján a térség kormányai az Egyesült Államoktól, Oroszországtól és Japántól kértek biztonsági garanciákat országaik számára.

Új MAGYARORSZÁG háttér

Gyorsított integráció

Bécsi tudósítónktól:

Fordulat előjelei mutatkoznak az osztrák nemzeti közérzet neuralgikus pontját képező, s a vízumkényszer bevezetése óta válsággal küszködő menekültügyi politikában. A nemzetközi szolidaritás hiányától és saját lehetőségeinek korlátaitól megbénított osztrák segítőkészség, úgy látszik, új módon – a keserű realitások kényszerű tudomásulvételéből kiindulva – keresi kibontakozásának útját. A startjelet ehhez, legalábbis szimbolikusan, Thomas Klestil köztársasági elnök adta meg.

Az államfő, *Helmut Zilk* bécsi polgármester társaságában tett látogatást a boszniai menekültek egyik, az osztrák főváros peremén létesített táborában. Személyes benyomásait, érzelmi-hangulati reagálás helyett nagy horderejű politikai következtetésben foglalta össze: Ausztriának számolnia kell azzal az eshetőséggel, hogy az ide érkezett menekültek, legalábbis azok egy része, a jugoszláviai helyzet ilyen vagy olyan rendeződése után sem térhet majd vissza hazájába. Ez pedig, *Klestil* megítélése szerint egyben azt is jelenti, hogy „a menekültproblematika hosszabb távra bevándorlási kérdéssé minősül át, s a ma még menekültként kezelt embereknek az ország életébe történő integrálását teszi szükségessé".

Nem nehéz előre látni a viták újabb hullámait, amelyeket az államfői állásfoglalás kavar – esetleg csak a nyári „politikai uborkaszezon" végével – az osztrák közvéleményben. A viták előszele máris két szinten érezhető. Az ellenzéki Szabadságpárt vezére *Haider*, sietett leszögezni: a „bosnyák bevándorlás" engedélyezésével párhuzamosan, szerinte, megfelelő arányban szűkíteni kell az egyéb, évenkénti kvótával szabályozott bevándorlás mértékét. Konfliktusba került a kormány két szociáldemokrata tagja is. *Aussenwinkler* egészségügyi miniszter szemrehányón – kimondatlanul is a belügyminiszternek címezve – kevesellte a boszniai menekültek megsegítésére Ausztriában tett intézkedéseket. *Löschnak* belügyminiszter – aki egyébként szerdán lapzártáig még nem döntött a Szarajevóból három autóbusszal, ENSZ-biztosítással Ausztria irányába elindult 300 nő és gyermek vízummentes befogadásáról – így is „vette a lapot". Azzal vágott vissza: az egészségügyi minisztérium eddig a kisujját sem mozdította a további menekültek befogadását gátló akut férőhelyhiány enyhítésére. A viszonválasz azután végre a szavakon túl tetteket is tartalmazott: az állami kórházakban – amelyek egyébként krónikus munkaerőhiánnyal küzdenek – azonnali hatállyal engedélyezik azon boszniai menekültek munkába állítását, akik orvosi vagy ápolói képesítéssel rendelkeznek. Képesítésük felülvizsgálatára gyorsított eljárást vezetnek be.

Aligha lehet kétséges, hogy az egészségügyben alkalmazandó menekültek hosszabb, ha nem végleges tartózkodásra számíthatnak Ausztriában. Mindenesetre úgy fest, az első lépést a Klestil elnök által kilátásba helyezett integráció felé – megtették.

Berényi György

MFN – csak szabad választások esetén

Törvényhozók levele Bakerhez és Iliescuhoz

Az amerikai törvényhozás elhalasztotta a döntést a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény (MFN) megadásáról Romániának, és a kongresszus számos tagja levélben jelezte *James Baker* külügyminiszternek, illetve *Ion Iliescu* román elnöknek: a kedvezményt csak akkor támogatják, ha bebizonyosodik, hogy szabadok voltak a szeptemberi választások.

A képviselőház kereskedelmi albizottsága javasolta az MFN megadását, ám számos törvényhozó kifogására a döntést a román választások utánra halasztották. Eddig a két párt 43 képviselője írt alá egy Ion Iliescu elnöknek címzett levelet, amelyben rámutatnak: a választások elhalasztása csökkentette a Románia iránti amerikai bizalmat. Súlyos problémák vannak a kampányforrások elosztásánál, tovább várat magára a független tévé.

– *Ion Talpesnek*, az ön korábbi, a securitatéhez közismert kapcsolatokkal rendelkező volt tanácsadójának kinevezése az SRI élére (a securitate utódszervezete, *A szerk.*) nagy lépés hátra. A román kormánynak el kell határolnia magát szélsőséges, az SRI által támogatott szervezetektől, mint a *Vatra Romaneasca*, s olyan antiszemita kiadványoktól, mint a *Romania Mare* és az *Europa* – írják a levélben, amelyet várhatóan mintegy száz képviselő ír majd alá.

A kisebbségi jogsértésekről a többek között a New York-i magyar emberjogi alapítványnak köszönhetően naprakészen tájékozott amerikai képviselők felidézik, hogy magyarázat nélkül leváltották Hargita és Kovászna megye magyar prefektusát, holott e megyékben a lakosság 70-80 százaléka magyar, s Cluj (Kolozsvár) polgármestere önkényesen betiltotta az RMDSZ tanácskozását, a kétnyelvű feliratokat. A polgármesternek vezető szerepe volt a törekvésekben a MADISZ, a Korunk kilakoltatására, s abban, hogy elbocsássák a Brassai líceum igazgatóját. A hatóságok továbbra is korlátozzák a magyar tv-adásokat, nem engedik a Bolyai Egyetem újranyitását, s törvényjavaslatuk eltiltaná a magyar nyelvű oktatást minden orvosi, műszaki és gazdasági karon. Sok magyar és cigány vált erőszak áldozatává, vagy került hamis vádak alapján börtönbe – olvasható a levélben.

A szenátusnak a boszniai helyzetre vonatkozó határozatához (a gyorsaság érdekében) külön szakaszt csatoltak, amelyben a testület felhívja James Baker külügyminisztert: gondoskodjék arról, hogy nemzetközi erőfeszítésekkel ellenőrizzék, szabadok-e a romániai választások. A döntést az MFN megadásáról el kell halasztani addig, amíg a külügyminiszter nem jelenti, hogy a választások tisztességes, szabad keretek között zajlottak.

Pozsonyi lapvélemény az erőműről

Bős: „költséges ideiglenesség"

A bősi erőmű befejezésének rendkívül magas költségei veszélyeztetik az egész állami költségvetés egyensúlyát – állapítja meg *Jaroslav Fidrmuc* kandidátus a pozsonyi *Pravda* tegnapi számában.

A szakember szerint valótlanságok, eltitkolt igazságok lapuinak meg az ideiglenes üzembe helyezésre összpontosító csoportérdekek mögött. Azt állítja, hogy a nemzetközi hajózás feltételeinek nemcsak Budapest fölött nem felel meg a folyó, de közvetlenül a bősi erőmű után következő folyamszakaszon sem. A hajózási feltételek megteremtéséről szóló nemzetközi egyezményt Csehszlovákia ugyanúgy aláírta, mint Magyarország. Az erőmű ideiglenes üzembe helyezése egyértelműen megsérti ezt az egyezményt – írja.

A szerző cáfolja, hogy az érintett terület ivóvíztartalékait nem fenyegeti veszély. Idézi *Tomas Paces* cseh vízügyi szakember tanulmányát: „aki a tározó feltöltését engedélyezi, az egy olyan kísérlet minden következményéért köteles vállalni a felelősséget, melynek kísérleti alanyai az ivóvíz fogyasztói lesznek". A jelenlegi mérések adatai korántsem megnyugtatóak, a műszaki intézkedések azonban nem hárítják el a kockázatot.

Jaroslav Fidrmuc semmilyen körülmények között sem tartja lehetségesnek, hogy Csehszlovákia, vagy a majdani önálló Szlovákia ne legyen kénytelen tárgyalni a kérdésről Magyarországgal. Az erőmű önálló befejezéséhez szükséges 8 milliárd korona „csak tovább növeli a gigantikus méreteket és az építmény hasznosíthatatlanságát" – írja, hagsúlyozva, hogy ily módon az állami költségvetés egyensúlyát veszélyeztetik. „Márpedig ezen nemcsak a közgazdászoknak, hanem az ország minden állampolgárának el kell gondolkodnia."

Írásában a szakember egyértelműen leszögezi, hogy az erőmű sorsa nem függetleníthető Magyarország álláspontjától, s mivel a tárgyalások elkerülhetetlenek, még mindig jobb leállítani az építkezést, mintsem fölöslegesen kidobni a további milliárdokat. Annál is inkább, mert Magyarország a tárgyalások folytatását az építkezés leállításának feltételéhez köti.

Lumumba lázadói

Fekete bőrű diákok zavargást robbantottak ki a moszkvai Lumumba Egyetemen, miután egy afrikai diáktársukat lelőtte egy rendőr – jelentette az AP hírügynökség egy tegnapi rendőrségi közlésre hivatkozva.

A moszkvai rendőrség szóvivője azt nyilatkozta, hogy az összetűzések kedden este kezdődtek, mikor egy rendőr megpróbált megfékezni egy nyolctagú, egyetemistákból álló csoportot. A diákok erre úgy reagáltak, hogy egy üres üveggel fejbe verték a rendőrt, aki ezután fegyverét használta és nyakon lőtte az egyik fiatalt. Az illető ott a helyszínen meghalt.

Az ezután kialakult zavargásokat a rendőrség különleges alakulatai elfojtották. A moszkvai televízió szerint az események sokakban a los angeles-i zavargások emlékét idézték fel: a diákok tűzbombákat dobáltak, illetve kisebb üzleteket gyújtottak föl. Az áldozat a televízió közlése szerint zimbabwei állampolgárságú volt.

Az elmúlt hónapokban egyébként az afrikai diákok együttesen tiltakoztak a mind nehezebbé váló megélhetési lehetőségeik miatt.

„Pokoli torony" Bostonban

Az ismert film jelenetei keltek életre, amikor tűz pusztított kedden Boston legmagasabb felhőkarcolójában, a John Hancock Toronyban. A 62 emeletes épületből több mint 3000 embert menekítettek ki, közülük legkevesebb 76 személy különböző fokú égési sérüléseket szenvedett. A helyi hatóságoktól származó értesülések szerint a tűz délben lobbant fel, s az egyik emeleten bekövetkezett rövidzárlat okozta.

A tűz nagy sebességgel terjedt, az egész épületet maró füst lepte el, ami nagyban megnehezítette a mentést, ráadásul az épületben egyetlen lift sem működött. Hivatalos források szerint a keletkezett kár megközelíti a 750 ezer dollárt. A baleset okait különbizottság vizsgálja.

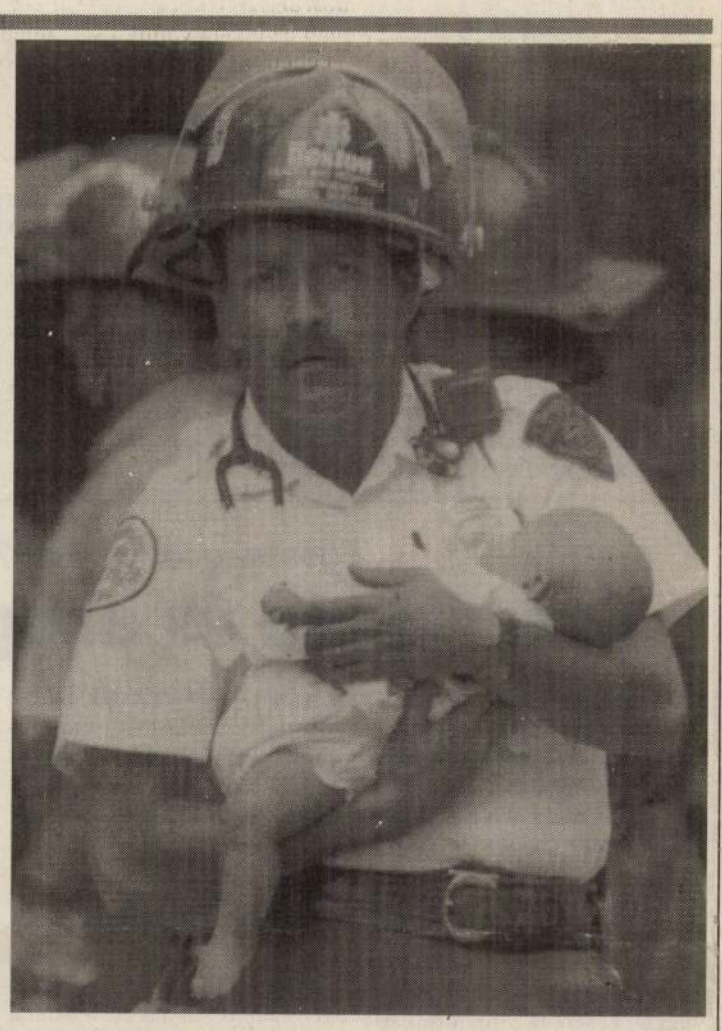

A képen: Paul McGillvary mentős egy csecsemőt visz biztonságos helyre a pokollá vált felhőkarcolóból
MTI – Külföldi képszerkesztőség

Az elnök Bakerről és a nőkről

George Bush megerősít és cáfol

George Bush amerikai elnök kedd éjjeli tv-nyilatkozatában közvetetten megerősítette a híreket, hogy *James Baker* külügyminiszter hamarosan átveszi az elnök választási kampányának irányítását. A hír már régebben elterjedt, de azt egyik érdekelt se volt hajlandó megerősíteni, sőt: *Lawrence Eagleburger*, Baker első helyettese ismételten cáfolt. Bush most az NBC tv-nek adott nyilatkozatában nem mondott ugyan igent, de nem is cáfolta a hírt. Arról szólt, hogy az amerikai külpolitikai hangsúlyok Baker személyétől függetlenül változatlanok maradnak.

Az elnököt egyébként a nap folyamán másodszor szembesítették a kínos kérdéssel: volt-e már viszonya...? Az állítást, hogy Bushnak még alelnök korában volt kapcsolata egyik titkárnőjével, kedden egy New York-i bulvárlap melegítette fel. Az elnök felháborodottan visszautasította a kérdést, mondván, hogy ilyesmire nem válaszol. Bush a nap folyamán a CNN televízió kérdésére cáfolta a kérdéses hölggyel kapcsolatos pletykát.

Az amerikai tudósítók arra hivatkoznak, hogy a kínos kérdést joguk, sőt kötelességük feltenni, amióta a republikánusok bevitték a választási kampányba a házastársi hűség kérdését. Bush munkatársai ismételten vádolták *Bill Clinton* demokrata elnökjelöltet hűtlenkedéssel. Clinton cáfolta a vádakat.

Ultimátum a túszejtőknek

Gamszahurdia ismét hallat magáról

A megbuktatott grúz elnök, *Zviad Gamszahurdia* hívei kedden túszul ejtettek több kormánytisztviselőt, köztük *Roman Gvencadze* belügyminisztert és *David Szalaridzét, Eduard Sevardnadze* grúz elnök nemzetbiztonsági tanácsadóját.

A mostani túszszedés a legsúlyosabb incidens azóta, hogy a Grúz Államtanács nemzeti megbékélési politikája keretében a múlt héten szabadon engedte a politikai foglyokat, köztük Gamszahurdia híveit. A volt grúz elnökre, aki a függetlenségét egyoldalúan kikiáltott Csecsen Köztársaságban tartózkodik, nem vonatkozik az amnesztia.

Gamszahurdia hívei elleni fegyveres harcra hívta fel a lakosságot tegnapi televíziós beszédében Eduard Sevardnadze államfő. A túszejtési akcióval összefüggésben tegnap rendkívüli ülést tartott a köztársaság államtanácsa. Az államfői testület úgy foglalt állást, hogy minden törvényes eszközt fel kell használni, a katonaságot is be kell vetni a rendteremtés során.

A grúz államfő szerint a túszejtő akciót Sevardnadze saját személyes kudarcaként könyvelte el az eseményeket. Felajánlotta lemondását, amit az Államtanács elutasított.

A túszokat egy ötventagú fegyveres csoport ejtette fogságba. A grúz belügyminisztérium csütörtök reggelig adott határidőt a volt elnök híveinek a túszok szabadon bocsátására. A Grúz Államtanács háromezer gárdistát vezényelt az ország nyugati részére, a közutak és a vasútvonalak ellenőrzésére.

Küzdelem a lángokkal Csernobil közelében

Ég az erdő, ég a ház is

A szokatlanul meleg időjárás következtében erdőtűz pusztít a csernobili atomerőmű közelében és ennek hatásaként csekély mértékben megnövekedett a háttérsugárzás.

Az erőmű egyik mérnöknője közölte, hogy Csernobil 30 kilométeres körzetében több településen és ezek környékén az erdők mellett ég az aljnövényzet és a tőzeg is. A legközelebbi tűz az erőműtől hét-nyolc kilométerre van, de ezt – és a pusztító tüzet általában is – a tűzoltók ellenőrzésük alatt tartják.

A körzetben részleges evakuálást hajtottak végre, a tűzoltóság fokozott erőfeszítéseket tesz a tűz oltására – nyilatkozta a mérnöknő. A háttérsugárzás – tette hozzá – némileg emelkedett, de a radioaktív cézium mértéke a légkörben nem tér el a szokásostól.

A brit hírügynökség beszámolója szerint a tűz eddig egy ember halálát okozta és 50 ház égett porrá.

A kivezényelt tűzoltók egyik parancsnoka szerint nem kell aggódni amiatt, hogy a tűz átterjedne az atomerőmű közvetlen közelébe.

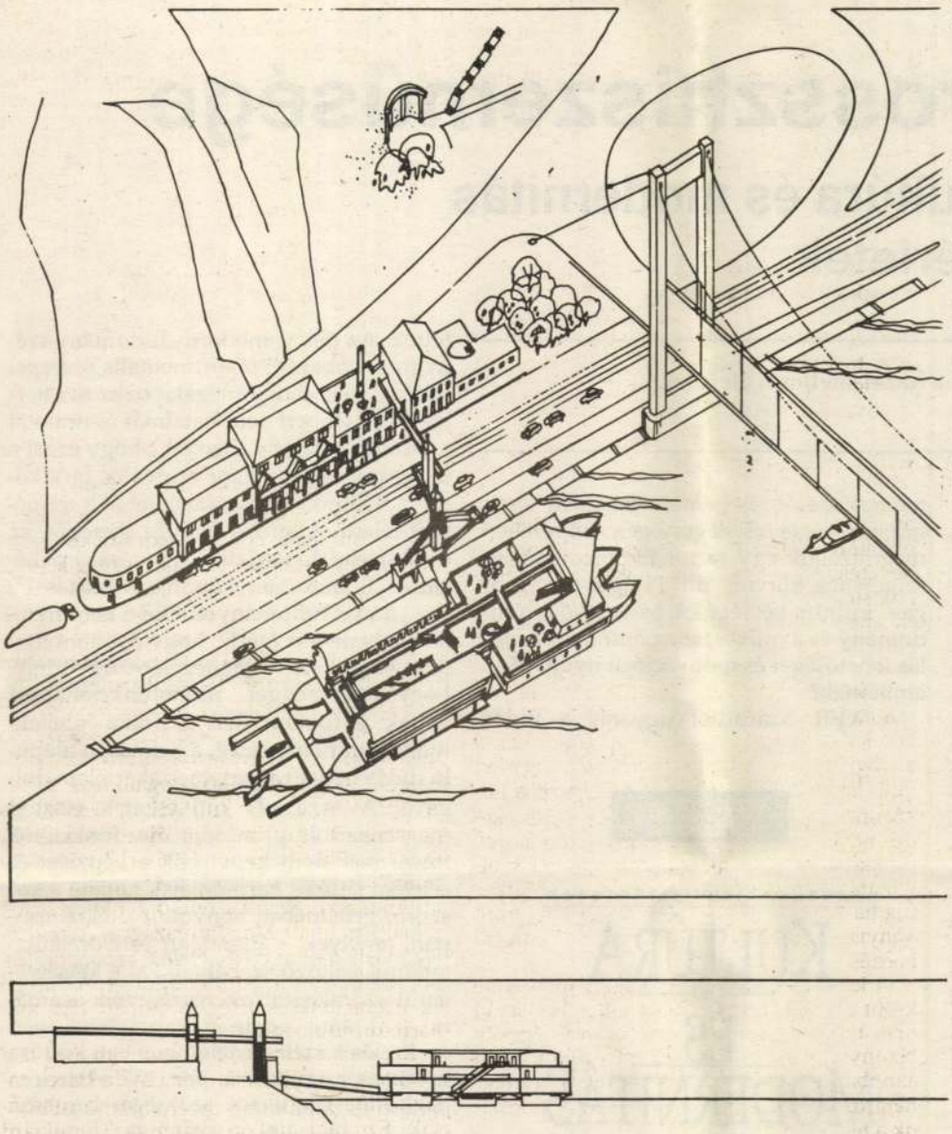

Úszó szálloda és uszoda a Rudas fürdő bővítéseként (Polónyi Károly terve)

Tehát szigorúan a kerítésen belül maradva a deficit 28,7 milliárd forint. Ennek finanszírozására részben a felsőoktatási kötvény kibocsátását ajánlják, 19,2 milliárd forint nagyságrendben, ami természetesen még nem tartalmazza a kamatokat. A kötvény visszafizetését az állam garantálja, tehát ez is közvetlen költségvetési tehervállalás.

A világkiállításról szóló 1991-es törvény a kiállítás tág értelemben vett, 80 hektáros területére 1990-es árakon 17 milliárd forint költségvetési támogatást írt elő. Ez mai árakon számolva 24,1 milliárd forint. Ezeknek a költségeknek a legnagyobb része, 14,9 milliárd forint, közlekedési és közműfejlesztés.

Ezen a csomagon belül van egy kiadási tétel, ami bizonyos szempontból megtakarításnak tekinthető. Mai árakon 5,6 milliárd forintra tervezik a világkiállítás területkezelői jogának megszerzését, illetve a területelőkészítés költségeit. Az állami területek kezelői jogának megszerzése – mint a programirodán elmondták – azt jelenti, hogy például a MÁV teherpályaudvar esetében a MÁV-ot csak az építmények elbontásáért illeti meg ellentétel, magáért a földterületért tehát nem.

Ez persze teljes mértékben védhető álláspont, hiszen az állam saját tulajdonáért miért fizessen egy állami vállalatnak. Ezzel szemben az alternatív hasznosítási lehetőségek merülnek föl. Éppen az említett területtel kapcsolatban korábban az, hogy a MÁV (illetve az állam) úgy csökkenti a társadalombiztosítással szembeni tízmilliárdos adósságát, hogy ezt a területet átadja az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóságnak, s így annak értékesítéséből származó bevétel csökkentheti a társadalombiztosítás feszültségeit. Ez a lehetőség, úgy tűnik, végleg a múlté.

Az expo bevételei között tartják nyilván a privatizációs és a területértékesítésből származó bevételeket. Az azonban, hogy ezt a 10-15 milliárdra becsült összeget expó-bevételként szerepeltessék megkérdőjelezhető, hiszen más hasznosítás esetén ez az igen értékes terület ugyanúgy bevételeket hozna az állam számára (illetve a fenti esetben állami adósságot csökkentene).

Az expóhoz közvetlenül kapcsolódó kiadás lesz még a 6,4 milliárd forintnyi közlekedési beruházás. Kisebb közlekedési létesítményeken kívül külső autóparkolókat és a kiállítás idejére fölépítendő dunai gyalogoshidat terveznek. Közlekedési szakértők szerint erre a hídra azért van szükség, mert az egyetemi kiállítási terület közlekedése nem oldható meg a budai oldalon.

A fejlesztésekből hiányoznak az 5,7 milliárd forintra taksált távközlési és tömegkommunikációs beruházások költségei, mivel ezt koncesszióban tervezik megvalósítani.

Ezek csak a közvetlen költségek. Az expót szolgáló infrastruktúra-fejlesztés, amit 1996-ig meg kell építeni, központi vagy budapesti forrásokból: az M0-ás autóút az M1 és M6 között, az M1 autópálya Győrt elkerülő szakasza, valamint a Győr és az országhatár közötti szakasza, a lágymányosi híd, a hozzá kapcsolódó „Egér út", a Hungária körút folytatása, a 6-os főközlekedési út bevezetése. S most a szállodai, idegenforgalmi beruházásokról ne is beszéljünk. Pedig Kardos Kázmér, az Országos Idegenforgalmi Hivatal elnöke úgy nyilatkozott a Magyar Nemzetnek, hogy Budapesten például duplájára kell a szállodai kapacitásokat növelni a világkiállításig.

De hol vannak a vállalkozók, hol van a „vállalkozási alapon rendezendő expo"? A Világkiállítási Programiroda vezetője, Barsiné Pataky Etelka – szintén a Magyar Nemzetben – meglepően nyíltan fogalmazta meg azt, amit az expo kritikusai évek óta. „... a vállalkozónak teljesen mindegy, kinek – az államnak vagy a befektetőnek – a pénzéből vállalkozik. A lényeg az, hogy ő ...egy megbízásnak az elvégzésére vállalkozik, kockáztat – ha jól végezte a munkáját, meggazdagodhat, s később maga is befektetővé válhat. Egyébként pontosan ennek elérése a célunk..."

Éppen ez az, amit sokan fölvetettek, hogy a magántőke alig-alig jön majd az expóra, s a vállalkozási expo mellett ágálók csak a magánrendeléseknél sokkal jobban fizető állami megrendelésekre várnak.

Aligha vitathatja bárki is, hogy az expo előkészületei nagy késésben vannak. Ebben a helyzetben újra végig kellene gondolni a Polónyi Károly építész vezette munkacsoport ötletének megvalósíthatóságát. A Duna adottságainak legteljesebb kihasználását javasolták és javasolják.

A több mint 2 milliárd forintba kerülő ideiglenes híd helyett például a MAHART bárkáival üzemeltethető, 2000 utas/óra kapacitású kompot lehetne működtetni. Uszályokra telepítve 1996-ig több tízezer négyzetméternyi kiállítóterem, úszó garázs, szálloda épülhetne meg, sokkal gyorsabban és olcsóbban, mint a „szárazföldön".

A koncepció megvalósítására a hatóságok nem sok fogékonyságot mutatnak. Vajon miért?

L. F.

FEHÉR MÁRTA

A kultúra rosszhiszeműsége

Márkus György: Kultúra és modernitás Hermeneutikai kísérletek

Márkus György végre ismét megjelent a hazai szellemi életben. Húsz éve hiányzik...

Most megjelent könyve azonban nem csupán ezért valódi esemény: az utóbbi években különféle nemzetközi fórumokon és periodikákban publikált (ill. publikálás alatt álló) tanulmányaiból közreadott válogatás szuverén gondolkodó műve. Olyan gondolkodóé, aki kortársa és résztvevője annak a világméretű filozófiai diskurzusnak, amely a kultúra és a modernitás összetartozásáról és e viszony problematizálódásáról folyik. A kultúráról, a felvilágosodással születő modern társadalmak ama produktumáról, amely kettős értelemben önreflexív: egyrészt önmagát valami olyannak tudja, ami nem természet adta vagy Isten által elrendelt, másrészt olyan kultúrának, amely „több más kultúra között az egyik". „S mivel ez az önmagára irányuló tudat sajátosan és konkrétan a modernitás jellemzője, egy meghatározott kultúrájú társadalomként való tételeződés ezt (a kort) a kultúra társadalmává teszi, vagy ahogy Hegel nevezi, a művelődés (Bildung) világkorszakává." („A kultúra társadalma") Márkus – a kötetet alkotó nyolc tanulmányból négyben – a kultúra (antropológiái, ill. „magas", vagyis értékhangsúlyos) fogalmának történeti alakváltozásait követi nyomon a felvilágosodástól Hegelen és Marxon át napjainkig.

A „kultúra fogalma – írja – magába sűrítette a felvilágosodás hitét az emberi értelem határtalan jelentés- és értékteremtő erejében", és meghirdette az előítéletek és alaptalan vélekedések halmazaként felfogott és tradícióval való szakítás, a szekularizáció programját, elfogadván az önerejére támaszkodó ráció, az „ész nagykorúságának" álláspontját. A kérdés pedig most már az, hogy ha a vallásos képzetek elvesztik hatalmukat az ember fölött, ha a transzcendens abszolútumba vetett hit megrendül, akkor marad-e olyan kulturális erő, amely az ember számára értelmet adna, és megakadályozná a bomlasztó relativizmus és nihilizmus terjeszkedését, és „amely lehetővé teszi, hogy a véges esetlegességek tengerében megrajzoljuk egy racionális bizonyosság szigetének körvonalait". Képes-e a „magas" kultúra két legfőbb összetevője: a tudomány és a művészet az öntranszcendálás lehetőségét és motivációját nyújtani az embernek?

A XVII. századtól ugyanis a tudós

funkcionálissá válik, és a tudomány az instrumentális racionalitás megtestesítője lesz. „A tudomány funkcióját illető kérdés – írja Márkus a Tudományképünk változásai című tanulmányban – a klaszszikus ókorban értelmetlen lett volna", mert akkoriban a tudást önértéknek, a keresésére irányuló törekvést pedig a legmagasabb rendű emberi vágynak tekintették. Az újkori modern „tudomány számára azonban új instrumentális szerepet találnak fel: »hogy megalapozza és kiterjessze az emberi nem hatalmát és uralmát a természet felett« (Bacon), »hogy ezzel a természetnek mintegy uraivá és birtokosaivá váljunk« (Descartes): tehát a természet feletti technikai uralom szerepét, az evilági élet feltételeinek javítása érdekében." („Tudományképünk változásai") Így „a mai tudományok többé nem nyújtanak és nem is ígérik, hogy nyújtani fognak valamiféle »világnézetet«: úgy tűnik, hogy teljességgel monofunkcionálissá váltak: a (potenciális) technika intellektuális komponenseivé, a belátáson alapuló tudás helyett a puszta szakértelem dolgává. A »szabad« művészetek viszont megszabadultak mindenféle funkciótól: többé már nem képviselik a képzelet és értelem játékos harmóniáját, hanem a szó szoros értelmében bonyolult játékok csupán, amelyek – állandóan és előreláthatatlanul változó szabályaikkal – kétségtelenül szórakoztatóak résztvevőik számára. (...) Ami pedig a kapcsolatot illeti ezek... és a széles értelemben vett kultúra között, ezt úgy tűnik, már csak a hatalom látható és láthatatlan mechanizmusai biztosítják, amelyek áthatják mindkettőt." („A kultúra társadalma: a kulturális modernitás konstitúciója.")

Önmagunk transzcendálása helyett így csak a mindenkori „most"-on lépünk túl, még inkább: menekültünk a jelenből, s kultúránk így válik az újdonság kultúrájává, amelyben a nóvum válik önértékké.

A „magas kultúra" klasszikus igénye azonban tovább él (és nemcsak a naiv és tájékozatlan „széles" közönségben); olyan eszmékhez ragaszkodunk hát, amelyekről magunk is jól tudjuk, hogy nincs legitimitásuk, ami a rosszhiszeműség klasszikus esete. „Mi továbbra is a felvilágosodás örökösei vagyunk, abban áll kultúránk »rosszhiszeműsége«, egy olyan kultúráé, melyet ma is kísért a Szellem szelleme. Ezért megérthető azok törekvése, akik exorcizálni és gyökerestül kiirtani akarják a szellemet. Én azonban – írja Márkus – meg vagyok győződve arról, hogy e törekvés sikere kritikai életerejének lényegi forrásától fosztaná meg kul-

partnereket, akik hajlandók lettek volna „a község lakosságát megdolgozni", helyi propagandát kifejteni, márpedig helyismeret, helyi beágyazottság nélkül teljesen reménytelen lett volna V. J. indítása. Ezért nem került sor Vargha János jelölésére – Vargha János legnagyobb sajnálatára. Ő ugyanis még ilyen körülmények között is szívesen vállalta volna a küzdelmet, de lebeszéltük, mert nem akartuk egy biztos fiaskóval tetézni az amúgy is várhatóakat.

Tóth János biológus, aki nem vett részt a demokratikus ellenzék munkájában, igen kiváló ötletnek bizonyult, mert reményünk volt rá, hogy a szolid tudósember megjelenése nem lesz olyan irritáló a jelölőgyűléseket éberen felügyelő BM számára. Ismertük munkásságát és szakmai nézeteit, s ez még külön is vonzóvá tette őt, hogy parlamenti képviselő legyen. Tóth János azonban nem „úgynevezett" független jelöltként indult, hanem, mint minden, nem a HNF által kiválasztott jelölt, spontán lakossági kezdeményezésre került volna a szavazócédulára. Másképpen ugyanis nem történhetett volna.

A demokratikus ellenzék ún. spontán jelöltjei mellé kampánymenedzsereket állítottunk, akik segítették a munkájukat, szervezték a propaganda-hadjáratot, röpcéduláztak, egyéni agitációt folytattak a körzetben stb. Bába Iván mint II. kerületi lakos, Tóth János leendő körzetének választópolgára és valóban a Duna-mozgalom egyik motorja, feleségével, Vásárhelyi Judittal (és másokkal) együtt igyekezett a körzetben mozgósítani a lakosságot, hogy minél többen menjenek el a jelölőgyűlésekre és ott szavazzanak Tóth Jánosra. Bába Iván akkori érdemeiből semmit nem von le, hogy utána milyen utat járt be, s hogy most milyen szerepet játszik külügyi főtisztviselőként. (Egyébként nem lemondását kellene követelni, hanem múltjára tekintettel belekompromittálni a C variáns elleni küzdelembe, hiszen jelenlegi posztján sokkal többet tehet partnerként, mint bűnbakként.) Itt szükséges még megemlíteni, amiről a közvélemény szintén semmit nem tud, hogy 1988-ban, a Független Jogász Fórum kezdeményezésére született egy alternatív választási törvénytervezet, amelynek előkészítésében a jogász szakemberek mellett Bába Iván és jómagam vettünk részt alkotótársakként éppen a '85-ös választásokon kifejtett tevékenységünk okán. A történelem túllépett a tervezeten, de akkor az vitathatatlanul korszerű és a létező választási törvénnyel élesen szemben álló volt. Ez is megérne egy misét.

De térjünk vissza a '85-ös választási előkészületekhez. A BM természetszerűen időben reagált a megtervezett spontán ellenzéki akciókra. De ezt vártuk is, mert nem lehetett egyszerre konspirálni, és széles körű propagandát kifejteni. A jelölőgyűlésekre civil BM-eseket és munkásőröket, aktív és nyugdíjas pártfunkcionáriusokat vezényeltek, oda a mi embereink alig juthattak be, volt amikor a jelölőgyűlés termét már a kezdés előtt több órával zsúfolásig megtöltötték, s a kezdésig zenével és filmmel szórakoztatták az unatkozó veteránokat (Őrmező). Amikor pedig ez sem segített, a szavazatszámlálás eredményét hamisították meg (Rajk László esetében). A demokratikus ellenzék egyetlen jelöltet sem tudott az Országgyűlésbe juttatni. Sem Varghát, aki nem is indult, sem Langmárt, aki szintén környezetvédő programmal lépett a színre, de a hatalom leszavaztatta. Szerencsére néhány, nem általunk animált körzetben mégis listára, majd parlamentbe kerültek valóban független, spontán jelöltek, s a szinte erőszakkal képviselővé ütött Balla Éva személyében törököt fogtak.

Nincs ugyan kerek évfordulója a '85-ös választásoknak, de nem ártana, ha azt alaposan megismertetnénk a nyilvánossággal, nehogy már a legújabb kori magyar történelem '87-ben Lakitelken kezdődjék. Nagyon határozottan ki kellene végre mondani, hogy Lakitelek csak egy s nem is a legjelentősebb állomása volt a rendszerváltás előkészítésének, s amikor ők ott összeültek, akkor már a demokratikus ellenzék mögött évtizedes kemény politikai múlt állt. S ebben a múltban nem voltak összekacsintások a hatalommal, nem volt egyezkedés sem Pozsgayval (akit azért a televíziós összeállítás is igyekezett Kis Gy. Csaba által meghazudtolni), sem mással. A demokratikus ellenzék ma mintha túl szerény lenne, s hagyja, hogy az MDF – amely a liberálisok ügyetlensége miatt megnyerte az országgyűlési választásokat – kisajátítsa a rendszerváltás előkészítését. S az ilyen kisajátítási törekvésekhez különösen jól jön, ha az egykori kitaszítottak, akik a pártállami időkben vállalták a szolidaritást, ma egymást marják, csúsztatásokkal egymást igyekeznek lejáratni, nem is világos pillanatnyi érdekeik miatt.

KOZÁK GYULA

Dél-kelet-Magyarországi
LIBERÁTOR
1992. október 10–11.
SZEGED
az Akadémiai Bizottság Székházában
(Somogyi u. 7.)

A pódiumviták programja

1992. október 10., szombat

9.45 – Megnyitó
Lippai Pál, Szeged polgármestere

10.00 – Pragmatizmus és liberalizmus
vitavezető: Sós Vilmos
résztvevők: Ágh Attila
Kádár Péter
Stefan Musto
Kőszeg Ferenc

11.30 – Liberalizmus és nemzettudat
vitavezető: Csepeli György
résztvevők: Molnár Gusztáv
Németh Zsolt
Szabó Béla István
Szabó Miklós

Ebéd

15.00 – A rendszerváltás gazdasági és pénzügyi kérdései
vitavezető: Laki Mihály
résztvevők: Lengyel László
Petschnig Mária Zita
Tardos Márton

15.30 – Liberális alternatíva az egészségügyben (szekcióülés)
vitavezető: Záborszky Katalin
résztvevők: a vitaanyag kidolgozói és az egészségügy dél-kelet-magyarországi képviselői

16.30 – A szociális és gazdasági feszültségek kezelésének lehetőségei
vitavezető: Szalai Erzsébet
résztvevők: Horn Gábor
Juhász Pál
Podkoniczky István
Szabó Zoltán

18.00 – Szabadelvű jövőkép
Tölgyessy Péter, az SZDSZ elnöke

20.00 – Fogadás a meghívottak részére

1992. október 11., vasárnap

10.00 – A pártok legitimitásának eróziója
vitavezető: Schlett István
résztvevők: Keserű Imre
Kéri László
Vitányi Iván

11.30 – A közélet nyilvánossága
vitavezető: Lantos Gabriella
résztvevők: Bayer Zsolt
Bossányi Katalin
Elek István
Gádor Iván
Krasznai Zoltán

Ebéd

15.00 – A liberális önkormányzatok problémái és perspektívái
vitavezető: Jankó Attila
résztvevők: Beluszky Pál
Heiszler Vilmos
Lippai Pál
Lukovics Éva
Török Gusztáv Andor

16.30 – Tanulságok, zárszó
Stefan Musto
Dornbach A.

Jelentkezés: SZDSZ Területi Szervező Iroda, 6722 Szeged
Tel./fax: 310-614

Meglátjátok magyarok...

„Az a baj, hogy nem lehet megítélni a kiállítás megrendezésének költségvetési igényét sem. A megrendezést támogatók arra számítanak, hogy az adórendszeren keresztül kedvezményeket kapnak, s az infrastrukturális fejlesztések jó részét a költségvetés finanszírozza. Kérdés az is, hogy a külföldi tőke idejövetelének mi lesz az ára. Nem mindegy, milyen szervezet kezében lesz a kiállítás megszervezése és a hasznosítás. Ha »szocialista fővállalkozásként« csináljuk, akkor bizonyos például az is, hogy »ki lesz rabolva« az állam.

Azt gondolom, hogy a világkiállítással kapcsolatos beruházásokat le kellene választani a költségvetésről. Egy külön alapot kellene létesíteni, még akkor is, ha ennek esetleg nincs is bevétele. De így világosan látni lehetne: mennyit, mire költünk el. A nulláról kell indítanunk, azaz ide kell sorolnunk minden beruházást, ami a világkiállítás megrendezéséhez szükséges. Az pedig más kérdés, ha valamelyik részére azt lehet mondani, hogy ezt megcsináltuk, s ez az országnak még egyéb hasznot is jelent. Egy ilyen alap tisztább helyzetet teremt, oldaná a gyanakvást is. Társasági formában, külföldi részvétellel működő részvénytársaságra kellene bízni a szervezést, amely profitorientált lenne. Ha ebbe nem tudunk külföldi partnert bevonni, akkor legalább világosan láthatjuk, mire számíthatunk később." Kupa Mihály nyilatkozott így az expóról még 1989 elején. (Országgyűlési Tudósítások, 1989. március)

...biztos nagy hasznotokra lesz...

Ugyanebben az időben a Magyar Hírlap egyik tollforgatója fölvillantotta azt a jövőképet, amely majd az expóval megvalósul. Vakító napsütés, boldog víkendezők, színes BASF reklámernyők, sereglő pénzes külföldi cégek, miközben mi magyarok „mások pénzét és eszét" használjuk. Ilyen reményekkel eltelten nyugodtan állíthatta: hogy „bár pontos tervek és adatok még nincsenek, az már bizonyos, hogy messze többet kapna a gazdaság, mint amennyit invesztálnia kellene."

Kész szerencse. Az újságíró állítása védelmében megcáfolhatatlan ténnyel is szolgálni tud. „Meglátjátok magyarok, biztos nagy hasznotokra lesz", idézi a Lánchíd mellett érvelő Széchenyit. (Matkó István, Magyar Hírlap, 1989. február 9. és 15.)

A két idézet máig érvényesen jelöli ki azokat a határokat, amelyek között a világkiállításról alkotott vélemények többsége mozog (kivéve persze azokét, akik határozottan elutasítják az expót). Kupa akkor 1992–93-ra 8-9 százalékos inflációt jósolt, a világkiállítás költségeit ugyanakkor 1995-ös áron 250-300 milliárd forintra becsülte. A jelek szerint ha az inflációt nem is sikerült telibe találnia, a költségeket – ha becslését korrigáljuk a tényleges és a ma várható inflációval – annál inkább.

Mire számíthatunk

Ma szó sincs olyan elkülönített alapról, amely világosan láttatná a világkiállításra elköltött összegek nagyságát, a közvetlen bevételeket. De még azoknak a társaságoknak sincs nyoma, amelyek a beruházás és az üzemeltetés szervezésével foglalkoznának. Külföldi partnerről pedig végképp nincs szó.

1990-ben, mind a Németh-, mind az Antall-kormány ideje alatt a kormányzati emberek és a világkiállítást támogatók részéről az egyik leggyakrabban elhangzó érv az volt, hogy azonnal dönteni kell, mert a huszonnegyedik órában vagyunk. A késlekedés növeli a költségeket, rontja a minőséget, csökkenti a magyar ipar és a magyar szolgáltatások lehetséges részarányát. Márpedig ha az expo az egyik fő húzóágazat, mint annyiszor hallhattuk, akkor ezek alapvető kérdések.

A késlekedés máig tart, s hogy mennyibe kerül majd az expo, valószínűleg ezt senki nem tudja megmondani, a számok éppoly bizonytalanok, mint évekkel ezelőtt. Ami azonban bizonyosnak látszik, hogy a meghatározott költségvetési kereteket szétfeszítik a tervezett beruházások.

A finanszírozásról tanulmányt készített az utóbbi időben ismét sokat emlegetett Bechtel cég. Ők – több félreérthető nyilatkozattal ellentétben – csak a kiállítás területén megvalósuló beruházások és azok üzemeltetésének költségeit vizsgálták. Úgy becsülik, hogy az üzemeltetésből közel 16 milliárd forint kaszírozható. (Amikor lehetséges, 1992-es árakon közöljük az adatokat, az eltérést a sajtóban közölt számoktól részben ez magyarázza. Amikor nem állt közvetlenül rendelkezésünkre mai árakon számolt adat, akkor az 1990-es árak és a Világkiállítási Programiroda által megadott árindexek alapján számoltunk. A számokról szólva azt is meg kell jegyezni, hogy annyiféle becslést és jóslatot lehet hallani olyanoktól, akik valamilyen szempontból akár szakembernek is minősíthetők, hogy az expo teljes összeomlását és hatalmas diadalát is meg lehetne most jósolni.)

A bevételek döntő hányada, mintegy 10 milliárd forint származna a belépőjegyekből. Tíz milllió körüli látogató esetén ehhez a belépőket ezer forintért kell árulni.

Sevillában 36 millió látogatót terveztek, s úgy gondolták ennek fele külföldi lesz. Ma úgy látják (bár egymástól eltérő számokat hallani), hogy 30 millió látogató lesz, s csak 30 százalékuk lesz külföldi. A sevillai tapasztalatok alapján kicsit óvatos szakértők úgy becsülik, hogy az 1996-os expóra 8-10 millió látogató várható, 4-4,5 millió lesz a külföldi, akik közül 1 millió jön kifejezetten a kiállítás miatt Magyarországra. A bevételek másik legnagyobb tétele a szponzorálásból származna, 1,9 milliárd forint. A Bechtel az üzemeltetés költségeit csupán 13,8 milliárd forintra becsüli.

Ezekből a költségekből azonban még hiányoznak a szűkebben vett, 36 hektáros világkiállítási területen szükséges beruházások. Ezt mai árakon számítva 31 milliárd forintra kalkulálják, amit a programiroda a hasznosítás szempontjából kettéválaszt. Az egyetem által hasznosítható munkák értéke 19,1 milliárd forint, a többit közvetlenül a kiállítás költségeihez kell sorolni, illetve meg nem határozott része „önkormányzati hasznosítású".

Bevételek és kiadások*
(milliárd forintban, 1992-es áron)

Bevételek	
Az expo üzemeltetéséből	16,0
Szerencsejáték	
Privatizációs bevétel és ingatlanértékesítés	14–18
Költségvetési hozzájárulás	24,1
Felsőoktatási kötvény	19,2
Kiadások	
Üzemeltetési költségek	13,8
36 hektáros terület fejlesztése	30,9
Az 1991-es törvény szerint az expo megvalósításához	24,1
36 hektáron kívüli egyéb fejlesztések	6,4

* *Forrás: Világkiállítási Programiroda*

vagyon, mint szitából a víz: 20-30 milliós ingatlanok cseréltek gazdát, ellenszolgáltatás nélkül. Ebben az időszakban érkezett a rendőrség megkeresése.

– Tehát a rendőrség hívta fel a művészek figyelmét Schmidt Tamás Ideatoursszal kapcsolatos dolgaira, és nem fordítva történt?

– A művészek nem gyanúsították, hiszen igazgatói megbízatásának lejárta után megmaradt gazdasági igazgatónak. A rendőrségi értesítés után a kuratórium felelősségre vonta Schmidt Tamást. A meghallgatásról jegyzőkönyv készült, amelyet Schmidt Tamás aláírt. A kérdések nyomán úgy röpködtek a milliók, mint a méhecskék nyáron. Ezután a kuratórium rendkívüli felmondással megszüntette Schmidt Tamás munkaviszonyát.

Alapvető kötelessége lett volna az is, hogy a hitelek engedélyezése előtt meggyőződjön az adós kft. anyagi helyzetéről, és a visszafizetésre garanciákat kössön. Erről azonban sajátos módon gondolkodott. Az alapnak például egy külföldi cég ötmillió forinttal tartozott. Az adósság egy részét egy autóval akarta rendezni, amelyet Schmidt Tamás magánhasználatra kért. Ezt a kuratórium nem hagyta jóvá. Schmidt Tamás ezután a tulajdonosok megtévesztésével, meg sem említve a már fölvett kölcsönöket. A taggyűlésen Schmidt Tamás is ott volt. Ő is hallgatott. Holott neki, aki 53 gazdasági társaság ügyével foglalkozott, tudnia kellett volna, hogy a törzstőke egynegyedét meghaladó intézkedéseket a törvény szerint az ügyvezető nem hozhat meg egyedül, ahhoz a taggyűlés hozzájárulása szükséges.

A hitelek sorát egy tízmillió forintos összeg nyitotta meg, amelyet Zemplényi György – visszafizetett. 1992-ben azonban újabb húszmillió forintot kért, amelynek visszafizetési határideje februárban lejárt. Ekkor visszafizetés helyett váltókat állított ki. Schmidt Tamás elfogadta ezeket, jóllehet tudnia kellett, hogy ha nem fizetnek, az adósság a Művészeti Alapra száll. A váltókra azt is rávezették, hogy „értéke áruban". Ezt a kockázatot nem vállaltak. Schmidt hivatkozott arra, hogy Zemplényi szóban művészeti támogatást ígért az alapnak a siker esetére, de erről semmilyen írás nem született. A gazdasági vezető másik dolga az lett volna, hogy a rendkívül nagy hitelre valamilyen garanciát kössön. Erre sem találtunk szerződést

POLÓNYI Károly

Lemondott az Ipari Minisztérium főosztályvezetője

Kísért Zemplényi szelleme?

Az újságírónak nincs jogában egy ember becsületét megtámadni, és mi sem szeretnénk ezt tenni. De joga és kötelesége kérdéseket föltenni.

*

A levél, amelyet az Országos Rendőr-főkapitányság központi vizsgálati osztálya 1992 októberében írt, lakonikusan rövid volt:

„Büntetőeljárást folytatunk a Btk. 318. paragrafusába ütköző csalás bűntett és más bűncselekmények alapos gyanúja miatt Szűcs László és társai ellen. A nyomozás során megállapításra került, hogy Schmidt István Tamás, a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának gazdasági igazgatóhelyettese, Zemplényi György gyanúsított kérésére, különböző, nagy összegű kötelezettségeket vállalt az alap nevében:

1992 januárjában 20 millió forintról szóló kölcsönszerződést kötött az Ideatours Kft.-vel. 1992. március 25-én készpénzfizető kezességet vállalt a miskolci Takarékbanknál felvett 50 millió hitelre, 1992. április 21-én felvásárlási szándéknyilatkozatot tett az Ybl Bank felé a Zemplényi György tulajdonában lévő műkincsek megvételére, amely az Ideatours Kft. 50 millió forintos kölcsönének biztosítéka volt. 1992. július 22-én dologi adósként tízmillió forint fedezetet nyújtott a Leumi Hitelbanktól felvett kölcsönre."

Az Ideatoursról kiderült, hogy fizetésképtelen, a hitelezőkkel szemben a Magyar Alkotóművészeti Alapítvány, az alap jogutódja áll. Az átalakítás hosszú hónapok óta folyt, és a Művészeti Alap megbízott igazgatója a korábbi igazgató halála után Schmidt Tamás volt.

Dzsungel iratokból

Kardos Tamásné dr., ügyvéd élénken emlékezik erre az időszakra:

– Amikor a kormány úgy rendelkezett, hogy a művészek kapják meg az alap vagyonát, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, valamint az előkészítő bizottság hozzálátott ahhoz, hogy megtudja, valójában mit is örököltek. A kapott jelentések alapján *egyre ködösebb kép* alakult ki előttük, így engem kértek föl, hogy nézzem át a kft.-k, leányvállalatok iratait. Gazdasági ügyekkel foglalkozó ügyvéd vagyok, nem szokásom szubjektív megjegyzéseket tenni, most mégis azt teszem, mert *ekkora rendetlenséggel én még nem találkoztam.* Elképesztő hozzá nem értés nyomaira bukkantam mindenütt. A fellelt iratokból pedig egyre világosabbá vált, hogy korábban folyt ki a nyát, és feljelentést tett ellene. Schmidt Tamás kiváló modorú ember, s mindvégig higgadtan, udvariasan viselkedett. Engem az az emberi momentum döbbentett meg, hogy ennyi jóindulat és bizalom láttán sem tett korábban egyetlen szó említést a művészeknek arról a több mint 120 millió forintos kötelezettségvállalásról, amiről tudomása volt.

Erre a kérdésre mi is szerettünk volna választ kapni, s úgy gondoltuk, a legilletékesebb, aki felelhetne: Schmidt Tamás. Hollétét nem kellett sokáig nyomozni. Megtaláltuk az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium privatizációs főosztályán, ahol a főosztályvezető tisztjét töltötte be. Udvariasan tért ki a válasz elől.

Vissza kellett tehát térni a kuratórium irataihoz a további tájékozódásra. Schmidt Tamás 1989. június elsejétől volt a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának helyettes igazgatója, majd 1992. június 22-től szeptember 30-ig megbízott igazgató, az alapítvány megalakulása után ismét gazdasági igazgató lett. Munkakörébe másfél milliárd forint értékű vagyon védelme, igazgatása tartozott, közvetlen felelősség terhelte a számviteli rend betartásáért, az alap valamennyi vállalatának ellenőrzéséért.

Az alap költségvetési intézmény volt, és Schmidt Tamás elmondása szerint a vállalaton belül a „kötelességvállalásnak írásba foglalt aláírási rendje nem volt. Az aláírások rendjére vonatkozóan a vezetők között pontosan kialakult gyakorlat sem létezett".

A vezetők intézkedéseinek zárt körébe kívülről nehéz volt betekinteni. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium felügyelte ugyan a céget, de a leányvállalatokat, a leányvállalatok működését csak szúrópróbaszerűen ellenőrizték. Annyi bizonyos – ezt jogszabály mondja ki –, hogy sem megbízott igazgatóként, sem gazdasági igazgatóként nem volt joga ekkora összegről egyedül intézkedni, tehát amikor ezt tette, túllépte hatáskörét.

Garanciák nélkül?

A hitelekhez csupán egyetlen esetben kért Zemplényi az Ideatours-tól garanciát, amelyet saját maga egymillió forintra becsült. Az autót Schmidt Tamás saját hatáskörében fölértékelte kétmillió forintra, majd az adósságot papíron ezzel az összeggel csökkentette. Az adósság fennmaradó összegének visszaszerzésére a vizsgálat időpontjáig senki még csak kísérletet sem tett. S hogy a kocsival mi történt? A papírok alapján nem lehet kideríteni.

– *A nagy összegeket azonban az Ideatours vitte el. Itt volt ügyvezető igazgató Zemplényi György. Minek alapján érdemelte ki a cég a nagyvonalú elbánást?*

– Az Ideatours Kft. az alap többi vállalkozásához képest 1991-ben valóban kiemelkedő bevételhez juttatta a Művészeti Alapot – válaszolja Kardos Tamásné dr. – Elvben elfogadható lett volna az az érvelés is, hogy a következő évben, az olimpia évében nagyobb befektetésekkel, hitelekkel nagyobb nyereséghez fognak jutni, mint előzőleg. Csakhogy a sok millió forintot Schmidt Tamás a Művészeti Alap nevében ellenszolgáltatás kikötése nélkül kockáztatta, így a vállalkozás sikere esetén sem jutott volna az alap nagyobb nyereséghez, ta törleszteni, amelyet saját maga egymillió forintra becsült. Az autót Schmidt Tamás saját hatáskörében fölértékelte kétmillió forintra, majd az adósságot papíron ezzel az összeggel csökkentette. Az adósság fennmaradó összegének visszaszerzésére a vizsgálat időpontjáig senki még csak kísérletet sem tett. S hogy a kocsival mi történt? A papírok alapján nem lehet kideríteni.

– *A nagy összegeket azonban az Ideatours vitte el. Itt volt ügyvezető igazgató Zemplényi György. Minek alapján érdemelte ki a cég a nagyvonalú elbánást?*

– Az Ideatours Kft. az alap többi vállalkozásához képest 1991-ben valóban kiemelkedő bevételhez juttatta a Művészeti Alapot – válaszolja Kardos Tamásné dr. – Elvben elfogadható lett volna az az érvelés is, hogy a következő évben, az olimpia évében nagyobb befektetésekkel, hitelekkel nagyobb nyereséghez fognak jutni, mint előzőleg. Csakhogy a sok millió forintot Schmidt Tamás a Művészeti Alap nevében ellenszolgáltatás kikötése nélkül kockáztatta, így a vállalkozás sikere esetén sem jutott volna az alap nagyobb nyereséghez, hanem a veszteség is az alapot terhelte volna. A gazdasági igazgatóhelyettesnek tudnia kellett azt is, hogy az utazási irodának semmiféle áruja nincs. (A hitelt soha nem fizette vissza Zemplényi.) Ezek után újra megjelent az alap igazgatóságán, hogy 50 millió forint hitelre kezességet kapjon. A hitel zálogfedezeteként a saját tulajdonában lévő műkincseket jelölte meg, amelyek szerinte 70 milliót értek, mert ennyire biztosította azokat. Schmidt vásárlási garanciát adott a műkincsekre. Anélkül, hogy látta volna őket. Nem küldött ki szakembert, aki fölbecsülte volna, és a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának megbízott igazgatója elhitte, hogy Zemplényi lakásán, ahogy Zemplényi mondta, többek közt Rembrandt- és Picasso-festmények vannak.

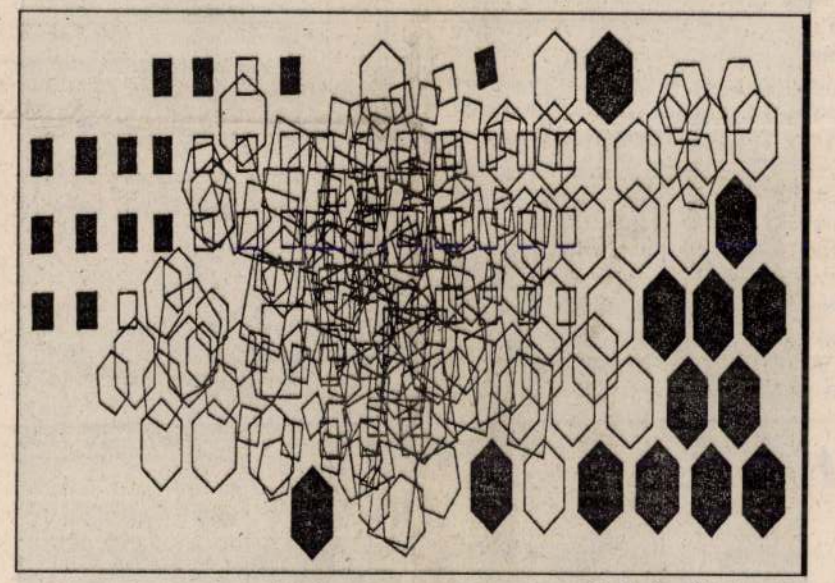

F. Farkas Tamás rajza

Mi volt ez? Hanyagság vagy ekkora naivitás? Elképzelhető, hogy Picassókat és Rembrandtokat tároljon valaki budapesti lakásán, anélkül, hogy a műkincseket számon tartó világnak erről tudomása lett volna?

A pénzt a miskolci Takarékbank készpénzben leszurkolta Zemplényinek, de a bankkivonatok, a hitelről szóló értesítések nem az Ideatourshoz, hanem a felügyelőbizottság tagja is, akik vagyonukkal is felelnek.

Vádemelési javaslat hűtlen kezelésért

– *Ezzel végére értünk a kölcsönöknek?*

– Még egyetlen tétel maradt hátra: a Művészeti Alap kezelte az elhunyt *Nádass* József író özvegyének alapítványi pénzét. Az alapítványt az özvegy a mozgássérült és a beteg írók támogatására létesítette. A pénzhez csak a kuratórium elnöke és alelnöke együttesen nyúlhatott hozzá. Ennek ellenére Schmidt Tamás egyszemélyben a számlán lévő teljes összeget, tízmillió forintot dologi adósként lekötötte, és a Leumi Bankhoz utaltatta át. (Ezt a kárt az Alkotóművészeti Alapítvány kénytelen volt pótolni.) Azt már csak érdekességként említem meg, hogy mindezek után még egy kurta-furcsa nyilatkozatra is bukkantunk, amelyet az alap papírjára írtak, és a Leumi Hitelbankhoz küldött valaki. Címzett nincs, az aláíró itt is Schmidt Tamás. Az irat százmillió forintos kölcsönről és annak járulékairól szól, amelyet ugyancsak az Ideatours részére vettek volna föl. Schmidt Tamás ezt a kapcsolatot tagadja, és lehetséges, hogy valaki aláhamisította a nevét.

Eddig tartanak a szakértői vizsgálat megállapításai, amelynek hatására a Magyar Alkotóművészeti Alapítvány bűnvádi eljárást kezdeményezett Schmidt Tamás ellen. Jogállamban mindaddig, amíg valakiről a bíróság nem mondja ki, hogy bűncselekményt követett el – vétlennek kell tekinteni. A kérdés azonban ott ágaskodik: ezt az időt feltétlenül egy minisztériumi főosztály-vezetői székben kell eltölteni? Hiszen a döntés mindenképpen kétesélyes. S mi történik akkor, ha a bíróság majd elítélő ítéletet hoz?

– *Egyáltalán milyen szempontok alapján választja meg főosztályvezetőit a minisztérium?*

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium privatizációs főosztályán, ahol Schmidt Tamás dolgozott, a főosztályvezető tisztjét töltötte be. Udvariasan tért ki a válasz elől.

Vissza kellett tehát térni a kuratórium irataihoz a további tájékozódásra. Schmidt Tamás 1989. június elsejétől volt a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának helyettes igazgatója, majd 1992. június 22-től szeptember 30-ig megbízott igazgató, az alapítvány megalakulása után ismét gazdasági igazgató lett. Munkakörébe másfél milliárd forint értékű vagyon védelme, igazgatása tartozott, közvetlen felelősség terhelte a számviteli rend betartásáért, az alap valamennyi vállalatának ellenőrzéséért.

Az alap költségvetési intézmény volt, és Schmidt Tamás elmondása szerint a vállalaton belül a „kötelességvállalásnak írásba foglalt aláírási rendje nem volt. Az aláírások rendjére vonatkozóan a vezetők között pontosan kialakult gyakorlat sem létezett".

A vezetők intézkedéseinek zárt körébe kívülről nehéz volt betekinteni. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium felügyelte ugyan a céget, de a leányvállalatokat, a leányvállalatok működését csak szúrópróbaszerűen ellenőrizték. Annyi bizonyos – ezt jogszabály mondja ki –, hogy sem megbízott igazgatóként, sem gazdasági igazgatóként nem volt joga ekkora összegről egyedül intézkedni, tehát amikor ezt tette, túllépte hatáskörét.

Garanciák nélkül?

A hitelekhez csupán egyetlen esetben kért Zemplényi az Ideatours-tól garanciát, amelyet saját maga egymillió forintra becsült. Az autót Schmidt Tamás saját hatáskörében fölértékelte kétmillió forintra, majd az adósságot papíron ezzel az összeggel csökkentette. Az adósság fennmaradó összegének visszaszerzésére a vizsgálat időpontjáig senki még csak kísérletet sem tett. S hogy a kocsival mi történt? A papírok alapján nem lehet kideríteni.

– *A nagy összegeket azonban az Ideatours vitte el. Itt volt ügyvezető igazgató Zemplényi György. Minek alapján érdemelte ki a cég a nagyvonalú elbánást?*

– Az Ideatours Kft. az alap többi vállalkozásához képest 1991-ben valóban kiemelkedő bevételhez juttatta a Művészeti Alapot – válaszolja Kardos Tamásné dr. – Elvben elfogadható lett volna az az érvelés is, hogy a következő évben, az olimpia évében nagyobb befektetésekkel, hitelekkel nagyobb nyereséghez fognak jutni, mint előzőleg. Csakhogy a sok millió forintot Schmidt Tamás a Művészeti Alap nevében ellenszolgáltatás kikötése nélkül kockáztatta, így a vállalkozás sikere esetén sem jutott volna az alap nagyobb nyereséghez, hanem a veszteség is az alapot terhelte volna. A gazdasági igazgatóhelyettesnek tudnia kellett azt is, hogy az utazási irodának semmiféle áruja nincs. (A hitelt soha nem fizette vissza Zemplényi.) Ezek után újra megjelent az alap igazgatóságán, hogy 50 millió forint hitelre kezességet kapjon. A hitel zálogfedezeteként a saját tulajdonában lévő műkincseket jelölte meg, amelyek szerinte 70 milliót értek, mert ennyire biztosította azokat. Schmidt vásárlási garanciát adott a műkincsekre. Anélkül, hogy látta volna őket. Nem küldött ki szakembert, aki fölbecsülte volna, és a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának megbízott igazgatója elhitte, hogy Zemplényi lakásán, ahogy Zemplényi mondta, többek közt Rembrandt- és Picasso-festmények vannak.

„A mellékágak alkotják a folyót…"

Várostervezés – változó Budapest

Januárban megjelent a három évvel ezelőtti „Budapest jövője – a jövő Budapestje" konferencia anyaga, és a hónap utolsó hétvégéjén az új városházán arról hallhattunk előadásokat, hogy *mit engedtek meg a körülmények* megvalósulni az akkori elgondolásokból, és melyek azok, amelyek az elkövetkezendő időszakra maradnak. A közben eltelt három év alatt Magyarországon joggal panaszkodhattunk a nyugati recesszióra, a balkáni háborúra, a tulajdonjog rendezetlenségére, vagy a döntéshozatal mechanizmusának bonyolultságára. A nyugati civilizáció országaiban élő építészek – Izraeltől az Egyesült Államokig – is egyre azt panaszolják, hogy *szakmánk elvesztette a területfejlesztési tervezés és az építés területén eddig alig vitatott vezető szerepét*, hiszen azt az ügyvédek, a vállalatok, a bankok, a biztosítótársaságok és a politikusok vették át.

Pedig a mai nagyvárosok – így a Ferenc József-kori Budapest – kialakulásának idején mindenki természetesnek találta, hogy a piacgazdaság beruházásának irányítása, szabályozása a várostervezés feladata. A világháborúk idején aztán a hadviselő országoknak az erőforrások optimalizálására a *központi tervezés* módszereit alkalmazták. A két világháború közötti sztálini Szovjetunió tervgazdasága, a hitleri Németország Grossraumplanungja és a roosevelti New Dealnek, a Tennessee-völgyben megvalósult regionális fejlesztésnek a szakirodalmán nevelkedett az a tervezőgárda, amelynek a második világháború okozta károk helyreállításán túl, a háború előtti deficit pótlása mellett a hazatérő katonák és a menekültek áradata részére kellett otthont és munkahelyet teremtenie. A jóléti társadalom *etatista eszközökkel* való felépítése volt a területfejlesztés legfőbb célja a hatvanas években is, amikor a családszerkezet felrobbanása és a társadalom minden vonatkozásában bekövetkezett gigantikus változások miatt kellett a meglévő lakásállományt egyetlen évtized alatt megduplázni. Nálunk ez csak 1968-ban válhatott

nyugati civilizáció országaiban – gyakorlatilag megvalósult, de a területi tervezést szabályzó előírások fellazítása csak az 1980-as években vált általánossá. Ez azonnal új kiegészítő eljárások sorának bevezetését eredményezte. Hiszen ugyanakkor, amikor egyre kisebbé váló területi egységek vagy még területi egységeket sem alkotó lakosságcsoportok egyre határozottabban ragaszkodnak identitásuk megőrzéséhez vagy éppen megteremtéséhez, egyidejűleg egyre nagyobb, regionális, sőt országhatárokon túlnyúló érdekközösségekbe vagyunk kénytelenek integrálódni. Ennek következtében egyre több, különféle szintű kormányszervezetnek, az önkormányzatok hivatali apparátusának és illetékes bizottságának az előzetes hozzájárulására van szükség ahhoz, hogy egy tervet egyáltalán be lehessen nyújtani még ott is, ahol ehhez nem kell előbb a kerületi és a fővárosi önkormányzat rendkívül időigényes procedúrájával a részletes rendezési tervet módosítani.

❷

A tovább *decentralizálni* vagy újra *centralizálni* vitában egyetlen helyes választ adhatunk: *mind a kettőt egyszerre*. És ezért még a jelenlegi – az országot több mint 3000 önkormányzatra osztó – törvényt se kell módosítani. Ahogy a törvény módot adott arra, hogy a soroksáriak kifejezzék, nem Pesterzsébettől várják helyi ügyeik intézését, Csepel is megszavazhatta volna a Főpolgármesteri Hivataltól való függetlenségét. De arra is lett volna mód, hogy a fővárosi önkormányzat és a vele azonos jogokat kapott huszonkét kerületi önkormányzat a további 40-50 önkormányzatból álló *budapesti agglomeráció* metropolisléptékű *problémái megoldására szervezett társulást* hozzon létre. E társulás tagjai a kormány által az önkormányzatokhoz visszacsurgatott adóbevételeik bizo-

kivételével a főváros és a huszonkét kerület élére „liberális" polgármestereket választottak. Mivel az önkormányzati törvény gyors módosításával nem nagyon számolhatunk, egyetlen megoldásként az marad, hogy az agglomerációs vagy éppen regionális léptékben kezelhető problémák megoldására fordítható pénz –

Weber Lajos felvétele

mint Franciaországban – a pénzügyminiszternél marad, aki azt remélhetőleg mielőbb egy mai formában feléleszthető *közmunkatanács* javaslata

sebb, hogy folytatják azt a hetvenes években bevezetett gyakorlatot, hogy eladják a használónak azt a lakásállományt, amelynek a karbantartására képtelenek. Pedig már igencsak közismert, hogy a városok tönkretételére – háborús eseményeket és természeti csapásokat nem számítva – három hatásos mód kínálkozik.

Ezek közül első az építési tilalom elrendelése, amellyel nálunk az 1937-es városrendezési törvény alapján az utak szélesítését vagy olyan város-

érezniük ennek a *közösség érdekében történő telekspekulációs* tevékenységnek az ízét.

A településhálózat- vagy városfejlesztésnek még ennél is nagyobb dilemmája, hogy szinte *elképzelhetetlen megbízható prognózist készíteni*. Hiszen a posztipari társadalom létrejöttét kísérő számos válságjelenség közepette azt se lehet előre látni, hogy milyen területfelhasználási igények jelentkeznek majd akár csak a közeljövőben is, és hogy milyen technológiai újításokkal kell majd számolnunk. Tovább nehezíti a területi tervezésért felelős szakemberek és politikusok helyzetét, hogy az elhatározások megvalósulása ma világszerte sokkal inkább a multinacionálissá vált és ezért sokkal flexibilisebb elhatározástól függ, mint a jóléti társadalmak építésekor – *Kennedy* elnöksége és *Rockefeller* alelnöksége idején – Amerikában is rendelkezésre álló nemzetgazdasághoz kötődő potenciáloktól. Ráadásul, ahogy a hatvanas évek programjainak megvalósításához mi akkor kezdhettünk hozzá, amikor az 1968-as párizsi diáklázadás már egyértelműen jelezte ennek a korszaknak a végét. A „zónaidő-eltolódás" miatt mi akkor térhettünk át a liberális piacgazdálkodásra, amikor, a *Thatcher* és *Reagan* nevével fémjelzett korszak végén, egyre nyilvánvalóbb az a felismerés, hogy már nem a lumpenproletariátus, hanem a középosztályból kiesett, iskolázott munka nélküli fiatalság és a társadalom egyre növekvő részét alkotó nyugdíjasok elnyomorodásáról beszélhetünk; amikor egyre nyilvánvalóbb, hogy néhány választási ciklus on belül igencsak kontraszelektív demográfiai tendenciák fenyegetésével kell szembenéznünk.

❺

Mindebből nem következik, hogy nem lehet vagy nem volna fontos Budapest most egyeztetés alatt álló általános rendezési tervének mielőbbi jóváhagyása. Hiszen véleményem

dó előírások, a területfelhasználási kategóriák vagy az ingatlanállomány felaprózódásának a korlátozása, a területfejlesztés finanszírozása és az általa létrehozott nyereség közötti összefüggés.

❻

Ezekben épp a további tervezés flexibilitásának biztosítása érdekében kell megállapodni. Ezek a viszonylag fix elemek jelzik azokat a folyamatos elkötelezettségeket, amelyek állandó alapot szolgáltathatnak mindenféle további tervezéshez. Én úgy hiszem, hogy a főváros és a kerületek önkormányzatai közötti vita igazi oka valójában az *1960-as évek realitásaira szabott részletes rendezési tervek* tartalma, metodikája és az azzal kapcsolatos mai jóváhagyási eljárások. Különösen a mai körülmények között majdnem minden konkrét beruházás esetében újra és újra szükségessé váló módosítások gyakorlata. Valószínű, hogy az általunk megalkotásra került „eszemesz" (szervezeti és működési szabályzat) is minden bizonnyal felülvizsgálatra szorul.

Tudomásul kell azonban venni, hogy a területfejlesztési tervek jóváhagyása és az építési eljárások ma mindenütt több időt vesznek igénybe, mint a hatvanas években. Hiszen *1.* a potenciális beruházót tájékoztatni kell arról, hogy milyen előzetes engedélyek beszerzése szükséges, hogy milyen infrastrukturális beruházásokhoz kell hozzájárulnia, és milyen *kölcsön- és biztosítási, valamint adózási feltételekkel segíti a törvényhozás a kívánatos eredmények megvalósulását*. *2.* Az önkormányzatnak a benyújtott dokumentációt *közszemlére kell bocsátania*, hogy a helyi érdekképviseletek tudomást szerezhessenek róla. Természetesen el kell végeznie az egyeztetéseket a közigazgatás valamennyi illetékes szervével, a közművekkel és minden más olyan szervvel, mellyel szükséges. *3. Helyszíni szemlén*, lakossági fórumon kell megtárgyalni a

tott kormányprogramnia. Az azt követő másfél „ötéves terv"-ben épültek azok a lakótelepek, amelyekben ma Budapest lakosságának egynegyede lakik, és ekkor épültek azok a közlekedési létesítmények – köztük két új metróvonal –, amelyek nélkül ma Budapest közlekedése olyan volna, mint Kairóé, Teheráné vagy Lagosé.

❶

A tervezés decentralizációjára, a helyi önkormányzatoknak adandó jogosítványok fontosságára az 1973-as olajválság után terelődött a figyelem, amikorra is a jóléti társadalmak építésének programja – legalábbis a nyos százalékából képzett közös kasszából *1.* ségíthetik ki az olyan önhibájukon kívül csődbe jutott önkormányzatokat, melyek például iskoláikat is alig tudják fenntartani; *2.* támogathatják azokat az önkormányzatokat, amelyek olyan, az egész agglomeráció érdekét szolgáló feladatok megoldását elősegítő beruházásokat vállalnak, mint a környezetvédelem, vízellátás, szemét- és szennyvízelhelyezés; *3.* üzemeltethetik és fejleszthetik a nyomvonalas infrastrukturális hálózatokat, amelyek csak az agglomeráció léptékében kezelhetők. Számomra nehezen érthető, hogy ez nem jöhet létre akkor, amikor a választások után egy alapján osztja szét. Persze azt a Közmunka Tanácsot, amelynek a funkcióit 1949-es feloszlatása után a centralizált államhatalom vette át, most valamiféle gazdasági kamarának illene dominálnia.

❸

Aggasztó jelenség, hogy az önkormányzatok, melyek a reprivatizáció során jelentős telekvagyonhoz jutottak, csupán azok eladásából kívánják fedezni működési költségeiket, mintha azok olyan korlátlan források lennének, mint a gyarmatosítás korai szakaszában a pionírok által elfoglalható szűzföldek. Ennél is veszélyefenntartó finanszírozási koncepciók megvalósíthatóságát kívánták biztosítani, mint például az óbudai Via Antica terve. Második az 1949-ben végrehajtott *államosítás;* mindkettő gyakorlatilag megszüntette az épületekkel kapcsolatos karbantartási kötelezettséget. A harmadik az épületeknek *osztott tulajdonba* adása, melynek következtében ellehetetlenül a karbantartáshoz szükséges döntések meghozatala és az ahhoz szükséges pénzügyi feltételek megteremtése. Budapesten ráadásul a telekvagyont is a kerületek és a főváros között megosztott tulajdonként privatizálták, és az országban törvény írja elő, hogy előbb tulajdonba kell adni a bérlakásokat, és csak aztán lehet azok tulajdonosait az angol Housing Association-okhoz hasonló társulásokba szervezni. Nem vigasz, hogy ez a lakásállomány jelzálogként végül is a kényszertatarozásokat finanszírozó bankok tulajdonába megy majd át, hiszen a folyamatos karbantartás elmulasztása miatt hatványozottan növekvő helyreállítási költségeket is állami pénzből kell majd a bankok rendelkezésére bocsátani.

❹

Azzal is számolni kell, hogy ha nem sikerül a *szociális lakásépítésnek* a városban újra akuttá vált problémája számára hatékony iniciatívákat teremteni, előbb-utóbb nálunk is a kockázati tényezők közé kell számítani a bevert kirakatok és felgyújtott üzlethelyiségek helyreállításának költségeit. Ezért Hollandiától Ausztriáig több helyen látszik felülkerekedni az az álláspont, hogy jobb megoldás volna e célra hatékonyan használni azt a telekvagyont és azokat a szervezési képességeket, amelyekkel az önkormányzatok rendelkezhetnek. Hiszen az infrastrukturális hálózatok működtetésével, fejlesztésének szervezésével, az épületállomány és a területfelhasználás mobilitásának irányításával, a városrendezési tervek és az építési előírások alakításával, kedvezmények adásával, a közüzemi díjak és szolgáltatások, valamint adóterhek differenciált megállapításával, a kisajátítási törvény kiszélesítésével a szociális lakásépítést is vonzóvá lehet tenni a potenciális beruházók számára. A mi önkormányzatainknak még meg kell szerint annak ellenére, hogy a szakmai közvéleményt semmivel sem könnyebb konszenzusra bírni, mint a politikusokat, az egész agglomeráció léptékében igencsak megvan az egyetértés az ÁRT három legfőbb elemével, gyakorlatilag mindabban, amiben ma gyakorlatilag meg lehet állapodni. Ezek: *1.* mindenekelőtt azoknak a *csatornáknak a fő hálózata,* amelyekben a nyomvonalszerű infrastruktúra áramoltatható. Ezek a városszerkezet legfixebb elemei, melyek többnyire a topográfiai és egyéb adottságok felhasználásával létrejött közúti és vasúti hálózat továbbfejleszthetőségét hivatottak biztosítani, például azt, hogy a pesti és budai úthálózat a jövőben még hat Duna-híddal összekapcsolódhasson; *2.* másodszor azok a *nyomvonalszerű hálózatok, amelyeket ezeken a csatornákon valóban áramoltatnak,* hogy lehetővé váljon a hálózat vonalai közötti sejtek, szigetek életfunkcióinak, a területfelhasználási kategóriák vagy azok intenzitásának fenntartása, megváltoztatása, vagy fogadóstruktúrát teremtenek azoknak a felmerülő új igényeknek megfelelő kitöltésére. Így például az épülő Lágymányosi-híd nemcsak a Hungária körúton végigvezethető 1-es gyorsvillamossal és a budai Duna-part villamosvonalának meghosszabbíthatóságával járul hozzá a város tömegközlekedési hálózatának fejlesztéséhez, de jelentősen megemeli a Hungária körút déli szakasza mentén lévő, jelenleg alulhasznált területek értékét. A Kelenföldi pályaudvar és a kispesti vasútállomás közötti nyomvonalon viszonylag kis beruházási költségek árán a MÁV szinte valamennyi vasútvonalán érkező látogatók a főváros egyébként eléggé túlterhelt közlekedési csatornáinak igénybevétele nélkül érkeztethetők az expóra. Ez a csatorna az expótól függetlenül is metróvonal-értékű megoldást kínál akár egy, az idegenforgalmi időszakban üzemelő, hatékony vízibuszközlekedéssel a Dunán; *3.* végül a *szigetek,* amelyek területfelhasználását a műszaki infrastruktúra tényleges meglétén túlmenően olyan korlátozások határolják be, mint például a vízbeszerzés, a szennyvíz- és hulladékelhelyezés, vagy a légiközlekedés biztonsága érdekében megállapított korlátozások, a különféle funkciók keveredésének megengedett mértéke, a műemléki, történelmi, város-, falu- és tájképi értékek védelme, a környezetvédelem és az ökológiai egyensúly megőrzése, illetve helyreállítása érdekében hozantok esetleges észrevételeit, javaslatait. *4.* Természetesen nem kerülhetők ki a *bizottságok állásfoglalásai és a közgyűlés határozata,* amelynek meg kell felelnie a törvényes előírásoknak, vagy legalább alátámaszthatónak kell lennie korábbi bírósági határozatokkal. *5.* Elutasító döntés ellen *fellebbezni* lehet a köztársasági megbízotthoz, és *panasszal lehet fordulni* a bírósághoz. Azt, hogy ma a döntéshozatal mechanizmusa több időt igényel, minden bizonnyal megérti a komoly befektetési szándék, akit nekünk mégis csak ide kell csalogatni. Főleg az olyat, amelyiknek olyan kolomp van a nyakán, amitől remélhető, hogy a többi befektető követi.

❼

Minden valószínűség szerint ilyen lett volna a szaúdi–japán tv-operaszálló komplexum, az óbudai Hajógyári-sziget csúcsára tervezett dán idegenforgalmi központ, vagy a Népstadion léptékéhez jól illő francia „tű". Ezek ma már nyilván elszalasztott alkalmak. *Pán* Mártának *Duna* című gránitplasztikája – melynek egyméteres márványmakettjét 1991 nyarának első felében a budapesti Műcsarnokban, később Bécsben, Oszakában és Tokióban láthatta a közönség – is Grenoble-ba került. A címe változatlan maradt, de lemaradt a talapzatáról a felirat, hogy *„A mellékágak alkotják a folyót, a különböző áramlatok az egységet"* és az, hogy ez *Franciaország ajándéka Magyarországnak.*

Hogy csak olyanokat említsek, amelyeket részben személyes kudarcaimként is értékelhetek. Ettől még a viszonylagos társadalmi békét is sugárzó Budapest nagyvonalú városszerkezetével, élénk utcáival, elegáns kirakataival, jó hírű kulturális életével, szórakozási és sportolási lehetőségeivel, viszonylag könnyen elfogadhatóvá tehető közlekedésével ma is vonzóerőt jelent multinacionális beruházások részére. És ahogy az Árpád híd építése annak idején a város északi irányba való fejlesztésének teremtette meg a feltételét, most az M0-ás körgyűrűnek az M1, M7, 6-os, M5 és a 4-es utak bevezető szakaszait összekötő része, a Lágymányosi-híd, a Hungária körút befejezése a déli irányba vonzza majd a befektetőket.

Polónyi Károly
fővárosi képviselő,
BME-dékánhelyettes

Farsang idején

Az álarcosbál vége?

A kutya még nem ette meg a telet, szokták mondogatni ilyenkor, mikor már a naptár is túl van a pálfordulón. De biztos, hogy vége lesz, bár még várni kell. Türelem. A pálforduló a damaszkuszi útra utal – mennyit emlegették ezt az elmúlt években, s volt időszak, amikor már-már szállóigévé vált a mondás: nagy a tolongás a damaszkuszi úton!

Megváltozott körülöttünk a világ. Szinte magától. Eszembe jut, hogy ilyentájt van a farsangi bálok ideje. Az álarcosbáloké. Amikor mindenki mást mutat, mint aki ő maga. Álarc mögé bújik, hogy részese lehessen a forgatagnak, ahol szól a zene s áll a bál…

Két éve már, hogy kértek, beszélnék tanároknak arról, hogyan is tanítsunk a rendszerváltozás után. Akkor jutott eszembe a farsangi bál, s azóta nem tudok szabadulni a képtől.

Vannak még sokan – hogyne volnának –, akik jól emlékeznek arra, mit írtak az iskolai rendtartások. „A tanár hivatásából eredő kötelessége, hogy a marxista–leninista világnézet alapján végezze pedagógiai munkáját…" Mi következett ebből?

Akár marxista volt valaki, akár nem, ha részt akart venni a táncban (tanárok nélkül pedig nem volt sohasem és nem is lesz iskola), föl kellett venni az álarcot. S álarc mögé bújt más is, szinte mindenki, akinek valamiféle felelőssége volt ebben az országban. S állt a bál, a farsangi, az álarcos – több mint negyven éven át. Húzták a talpalávalót, nem magyar dallamot, nem magyar ritmusban. Volt, aki jókedvéből táncolt, a legtöbben azonban kényszerből, de járták, ugyanazt a táncot, az álarcosbálban.

Véget ért a zene. Megállt a bál. Elkezdődhetett valami egészen új, végre szabadon. Eljött az ideje az álarc levetésének.

Volt, akin kemény volt az álarc. Viselte, nyögte, s hozzáidomult a saját arca. Volt, akinek kemény volt az arca. Viselte az álarcot, s közben hozzáidomult az álarc a maga arcához. Volt olyan is, akin kemény volt az álarc, s mögötte kemény a saját arca: nem idomult se az arc, se az álarc… amikor pedig véget ért a farsangi bál, egy pillanat alatt eltűntek az álarcok. S ekkor jött a nagy döbbenet; „Álarc nélkül is olyan, mint volt azelőtt…" „De furcsa: egészen más, mint volt eddig…"

És nem tudja senki most, a bál utáni zűrzavarban, amikor nem szól a zene, amelyre egyszerre mozdította mindenki a lábát – nem tudja senki sem, vajon ki is az a másik. Mert ha olyan az arca, mint volt, lehet, hogy az álarc simult hozzá a változni nem hajlandó arcvonásokhoz, de a fordítottja is lehet: az álarc vonásait vette föl – és úgy maradt – a másik ember arca… De az is baj, ha világosan látszik, hogy más vonások jöttek elő az álarc levétele után. Mert hát biztos érdekből változott? Ki tudja most, kicsoda is a másik? Vajon az, aminek látom? Vagy egészen más?

A pálforduló és a farsangi bálok időszakában de jó volna egymás igazi arcába nézni! A Saulusból Paulussá változottaknak adjuk meg a lehetőséget, hadd viseljenek el Pálhoz hasonlóan többször is egy híján negyven botütést, megkövezést, hajótörést: hadd legyenek hűek a halálig. Mert a Paulussá válásnak csak a kezdete volt a damaszkuszi út, apostolságát a vértanúság hitelesítette. Az álarcot levetőknek, akik most is olyanok, mint voltak, ajándékozzunk bizalmat, hogy ők valóban azok lehessenek, akiknek látjuk őket.

Most, a farsangi bálok idején ne feledjük el, miféle álarcosbált kellett járnia országnak-világnak több mint negyven éven át. És tegyünk rendet együtt ebben az egykori bálteremben, amely mindannyiunk otthona.

Ne feledjük: a farsang után – ez a naptár rendje – nagyböjt következik. Majd pedig – de csak a böjt után – húsvét.

De vajon mindenki levette már az álarcát?

Korzenszky Richárd

Ülésezett az MSZP elnöksége

Még titkos az államtitkárok névsora

(Folytatás az 1. oldalról)

Átszervezik az MSZP országos elnöksége mellett működő szakapparátust, mely eddig szakmai területek szerint működött. Az elnökség döntése értelmében országos iroda jön létre, melynek vezetője *Szandtner* Iván lesz, aki a választások szervezésében vállalt eddig szerepet. Az elnökségtől megbízást kapott *Jánosi* György alelnök az önkormányzati választásokkal kapcsolatos kampányfőnöki teendők ellátására. Az MSZP októberi kongresszusát *Csintalan* Sándor készíti elő, nemcsak technikai, hanem tartalmi, poilitikai szempontból.

A kormányprogramról szólva Szekeres Imre elmondta, hogy *hétfőn juttatják el kiegészítő javaslataikat* a pártvezetéshez a miniszterjelöltek. Várhatóan szerdán a koalíciós tárgyaláson át tudják tekinteni a felek az új javaslatokat is, és ezzel véglegesítésre kerül a kormányprogram tervezete.

Kérdésre válaszolva Szekeres Imre elmondta, hogy a rádió- és tévéelnökök személyére az új kormány megalakulása, július 15-e után tesznek javaslatot. További kérdésre válaszolva az ügyvezető alelnök kitért *Pálfi G.* Istvánnak, a Híradó és A Hét szerkesztőjének felmentésére. Mint elmondta, erről az elnökségi ülésen is szó volt, melyet törvényesség esetén is *károsnak és irritálónak tartanak*, különös tekintettel a magas végkielégítésre. Az elnökség ülésén szóba került az is, hogy az elnökség esetleg felszólítja az ügyvezető kormányt, hogy mértéktartással járjon el a Rádiót és a Televíziót érintő személyi ügyekben.

M. T.

Rendőrtisztek avatása

Pintér marad?

A fanfárok hangjával vette kezdetét a 21. rendőrtisztavatás szombaton délelőtt. A Budavári Palota Oroszlánudvarán sorakozott fel a 151 végzős hallgató és az őket kiegészítő díszszázad.

Az ünnepségen megjelent *Göncz* Árpád köztársasági elnök, *Kónya* Imre belügyminiszter és a magyar rendészeti szolgálati ágak első számú vezetői. A szervezők meghívták a rendezvényre *Kuncze* Gábor belügyminiszter-jelöltet is. A sajtótájékoztatón *Matei* László ezredes a főiskolaparancsnok oktatási helyettese a következőket mondta: a jelenlegi végzősök közül *127-en alapfokú, 20 középfokú és 4-en felsőfokú állami nyelvizsgát* szereztek.

A jelen lévő Kuncze Gábortól azt kérdeztük: mennyire sikerült az elmúlt rövid idő alatt a rendőrséget megismernie és tervez-e változtatást személyi és

Zsinat – fél évszázad után

Göncz Árpád Csongrádon

Jövőre finnugor világkongresszus

(Folytatás az 1. oldalról)

Az elnök részletesen elemezte e népcsoport kulturális együttműködését, amit jónak és fontosnak tart, ám rámutatott arra: rendkívül fontos a politikai együttműködés is, ami a természeténél fogva nem olyan könnyen eredményes.

A finnek, észtek és a magyarok saját államukban önállóan élnek és nekik lehetőségük van arra, hogy a kisebbségben lévő többi finnugor népen segítsenek. *Göncz* Árpád felhívta a figyelmet arra, hogy a modern gazdaság a demokrácia tapasztalatait rokonsági alapon könnyebb átadni, mint más kapcsolatok segítségével. Végül azt hangsúlyozta, *jó lenne, ha a budapesti expón a finnugor népek együtt mutatkoznának be* és tárnák fel a világ előtt sajátos és közös kultúrájuknak gazdagságát.

A csongrádi találkozón húsz finnugor nép képviseltette magát, és a második világkongresszus előkészületeiről tárgyaltak. (Az első kongresszust 1992-ben Komiföldön, Sziktivkarban tartották.) Ott már fontos döntések születtek, az ENSZ elfogadta azt a javaslatot, hogy a kongresszus a pártoktól és kormányoktól független, a finnugor népek érdekvédelmi fóruma legyen.

A világkongresszus *minden nép képviseletében* megválasztott egy küldöttet, és létrehozott egy koordinációs bizottságot. Ez a szervezet húsz taggal folyamatosan működik. Két évvel ezelőtt fogadták el azt a javaslatot, hogy a II. finnugor világkongresszust a honfoglalás 1100. évfordulóján hazánkban rendezik meg. A megnyitót Ópusztaszeren az Árpád-emlékműnél tartják.

Megemlékezés a holocaust ötvenedik évfordulójáról

Történelmi bocsánatkérés

(Folytatás az 1. oldalról)

„Egyértelműen ki kell mondani – szól Horn Gyula levele –, *történelmi bocsánatkéréssel tartozunk, azok is, akik akkor éltek, és azok is, akik csak örökölték a bűnös elhallgatás gyakorlatát.* Bocsánatkéréssel tartozunk 600 ezer elpusztított és több tízezer elhurcolt és meggyötört honfitársunk miatt."

Az ünnepség *Schweitzer* József országos főrabbi beszédével folytatódott, aki arról szólt, hogy ennyi idő után mindnyájunkban, bevallva vagy bevallatlanul, felmerül a kérdés: van-e még könnyünk öt évtized után? „Kérdezzétek meg az aggastyán apákat és anyákat, akiknek öregkoruk reménységét meggyilkolták az orosz hómezőkön – folytatta a főrabbi. – Nem a németek. *Fájdalom kimondanunk, a munkaszolgálatban elpusztult több mint 40 ezer életerős ifjú nem kis részben azért halt meg, mert akikre bízva voltak, honfitásaink, enyhén szólva nem arra gondoltak, hogy ezeknek a honfitársainknak vissza kell jönni.*"

Demszky Gábor főpolgármester, a megemlékezés fővédnöke a történelmi visszapillantás után azt hangsúlyozta, hogy a magyarországi vészkorszak a legitim, választott kormány apparátusának aktív közreműködésével történhetett meg.

Israel *Meir Lau*, Izraeli Állam főrabbija arról beszélt, ha 50 évvel ezelőtt már létezett volna Izrael, akkor nem lett volna holocaust. Israel *Singer*, a Zsidó Világkongresszus főtitkára arról szólt, hogy a 40 éves évforduló megemlékezésén Magyarországon még félelemben éltek hasonló az idős ember által ültetett diófához, a jövőnek szól: „Hely a Kádis elmondására, sírja azoknak, akiknek ez nem jutott, s az életet adó tápláló víz helyett könny, amely majd öntözi örökkön-örökké."

A megemlékezéseket követően a magyar zsidó mártírok emlékére gyújtottak mécsest. Az elsőt David *Kraus*, Izrael állam nagykövete, a másodikat *Zoltai* Gusztáv, az Emanuel Alapítvány titkára, és még négy mécset gyújtottak az Amerikában élő zsidó közösségek magyar képviselői.

A megemlékezést követően a városháza dísztermében Demszky Gábor főpolgármester adott fogadást a meghívott külföldi és magyar vendégeknek. Az eseményen a főpolgármester Keller Lászlótól, az Emanuel Alapítvány elnökétől átvette az alapítvány emlékplakettjét, és Demszky Gábor átnyújtotta Keller Lászlónak a főváros címerét ábrázoló emlékplakettet.

(fazekas-ruck)

*

A dél-dunántúli zsidóság maradéka népének fél évszázada történt deportálására emlékezett a hét végén. Vasárnap zárult az „Emlékezz!" című háromnapos gyászévfordulós program, amelyet a pécsi izraelita hitközség elöljárósága szervezett.

Az egykori pécsi gettó falán elhelyezett emléktáblánál a város politikai és közéleti személyiségei koszorúkkal rótták le kegyeletüket az ötven éve kezdődött népirtás áldozatainak emléke előtt – jelentette az *MTI*.

Vasárnap mutatták be a fél évszázados gyászévfordulóra

HÍREK

TESTVÉRVÁROSI KAPCSOLATOT létesített Sopron és a svájci Rorschach. Az együttműködési szerződést szombaton kötötték meg az Ikva-parti városban. A kapcsolatépítéssel a felek meggyőződésük szerint a demokratikus nemzetközi társadalmi együttéléshez járulnak hozzá.

SZOMBATHELYEN BEFEJEZŐDÖTT az ötödik országos tűzoltóverseny. A háromnapos rendezvényen mintegy 400 versenyző akadálypályán, horoglétra-versenyen és kismotorfecskendő összeszerelésében mérte össze tudását. A nemzetközi versenyt Ukrajna nyerte Szlovákia és Oroszország előtt.

Segítség érettségizetteknek

Nulladik évfolyam

Az érettségizett, az egyetemre fel nem vett fiatalok közül sokaknak gondot jelent az elhelyezkedés. Számukra nyújt lehetőséget a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen és további öt felsőoktatási intézményben ősztől induló nulladik évfolyam.

Ebben a formában azoknak a diákoknak nyílik alkalom a képzésre – jelentette az *MTI* –, akiknek a gimnáziumi pontszámai nem érték el az egyetemre bekerülés mércéjét. Ők most az egyéves tanfolyamon behozhatják a hiányzó pontokat, s jövőre nagyobb eséllyel jelentkezhetnek felvételire.

Tavaly 400-an vettek részt a nulladik évfolyam oktatási programjában, ahol biológia-kémia, biológia–matematika és matematika–fizika tárgyakban képezhették magukat. Az idén a tananyag tovább bővül, a si-

szervezeti területeken? A belügyminiszter-jelölt a következőket felelte: az eltelt rövid idő alatt *két alkalommal találkoztam Pintér* Sándor főkapitánnyal. *Nem tervezek a vezetői körökben személycseréket, de a főkapitány úr már többször nyilatkozta: az új kormánynak felajánlja lemondását.* Parlamenti képviselőként figyelemmel tudtam kísérni eddigi munkáját és én *a magam részéről elégedett vagyok a tevékenységével.* Nem tervezek vezetőváltásokat az ORFK-n, hogy a jövő később mit hoz, azt most nem tudom, jós én sem vagyok.

K. Z. T.

Vasárnap délután öt órakor az esztergomi Bazilikában ünnepélyes szentmisével – Veni Sancte-val – római katolikus főegyházmegyei zsinat kezdődött. Magyarországon több mint ötven éve rendeztek utoljára egyházmegyei zsinatot. Esztergom–Budapest Főegyházmegye világi hívei, papjai és szerzetesei főpásztoruk, Paskai László bíboros, érsek, prímás kérdéseire válaszolva a július 9-ig tartó szinóduson kinyilváníthatják, milyen „kormányzási technikát" látnak jónak egyházmegyéjükben. A javaslatokat, véleményeket lelkipásztori tervben összegzik, melyet előreláthatóan októberben hoznak nyilvánosságra.

MTI-fotó – Mónos Gábor

A csongrádi tanácskozáson a résztvevők pontos képet kaptak a finnugor nemzeti mozgalmak helyzetéről, és foglalkoztak azzal a javaslattal, miképp hozzák létre azt az adatbankot, amely a finnugor népek statisztikai, népmozgalmi információit gyűjtené és tenné hozzáférhetővé. A magyar küldöttek javasolták, hogy a II. finnugor kongresszust 1996. májusában rendezzék, mert ebben az időszakban tartják a magyar tudomány képviselői azt a konferenciát, amelyen a honfoglalás vezéreinek történelmi tetteit elemzik.

(halász)

az emberek, de ma már félelem nélkül élhetnek zsidók és nem zsidók egyaránt.

Alan C. *Hevesi*, New York polgármestere képviseletében kijelentette: sajnos az egész világon tapasztalhatók antiszemita megnyilvánulások, ezek ellen határozottan fel kell lépni. *Gáti* Norman, a Magyar Zsidók Világszövetsége Amerikai Tagozatának elnöke emlékeztetett, hogy a holocaust nem a háborúval kezdődött, hanem az uszító beszédekkel.

Keller László, az Emanuel Alapítvány elnöke arról beszélt, hogy a fűzfa-emlékmű kiadott könyveket is a pécsi Palatinus szállóban. Újból megjelent *Schweitzer* József egykori pécsi, ma országos főrabbi könyve a pécsi izraelita hitközség történetéről, bemutatták továbbá a pécsi születésű *Róbert* László *Zsidónak születni...* című munkáját, valamint a *Stark* András hitközségi alelnök és *Vargha* Dezső pécsi levéltáros szerkesztette *Emlékezz! 1944–1994* című kötetet, amely az évforduló alkalmából tartott szombati tudományos emlékülés előadásait és az elhurcoltak visszaemlékezéseit tartalmazza.

kerrel végzett diákok számítástechnikai alapképzésről kapnak bizonyítványt.

A képzés szeptembertől májusig tart heti 23 órában. A tandíj 40 ezer forint, amelyet nyolc részletben lehet majd befizetni.

Gödöllőn kívül Debrecenben, Keszthelyen, Mezőtúron, Nyíregyházán és Szegeden indul ősztől nulladik évfolyam, s ennek alapján az ország 23 egyetemi karán tanulhatnak majd tovább az itt szerzett pontszámok felhasználásával. Közöttük 17 agrárszak, öt műszaki és egy tanárképző szak szerepel.

Döntött a választmány: gyűlés szeptemberben

Eladósodott az MDF

(Folytatás az 1. oldalról)

Mint megtudtuk, a párt a választási kampány miatt adósodott el. „A hitelállomány azonban nem rendíti meg az MDF gazdálkodását, a költségvetési támogatásból fizetik vissza." *Ferencz* Csaba, az országos gyűlést előkészítő és politikai helyzetelemző bizottság elnöke elmondta: az elmúlt kampányidőszak tanulságait levonva készülnek a helyhatósági választásokra. A párt arculatának tervezésével összefüggésben *Zsigmond* Attila leszögezte: a jövőben tárgyszerűségre törekednek, és sem a frakció, sem a párt nem bocsátkozik meddő vitákba.

Az új médiavezetők kiválasztásával kapcsolatban közölte: a médiavezető-jelöltekről eddig még nem tájékoztatta a koalíció sem az MDF-frakciót, sem a kulturális bizottságot. „A mostani ellenzék keményen *ragaszkodik a hatpárti egyeztetéshez* s a lehetőség szerinti egyetértéshez" – mondotta. *Pálfy G.* István felmentését firtató újságírói kérdésre a szóvivő kijelentette: a Híradó volt főszerkesztője rendkívül nehéz körülmények között, nemegyszer *gyűlölet közepette végezte* munkáját. „Rossz vért szülne, ha a híradósokat megfosztanák a munkalehetőségtől, s tartalékállományba helyeznék őket"– vélekedett.

(csekeh)

Nyári egyetem Gödöllőn

Családóvó tanácskozás

A nemzetközi családév egyik rangos hazai eseménye a vasárnap Gödöllőn hatodik alkalommal megkezdődött nemzetközi családóvó nyári egyetem – jelentette az *MTI*.

A nyári egyetem előadásai, a résztvevő pedagógusoknak, orvosoknak és más egészségügyi szakembereknek szervezett tréningek hozzájárulhatnak a családokon belül keletkező ellentétek feloldásához és ahhoz, hogy a válás helyett a családok megerősödését segítsék elő.

Vita az összeférhetetlenségről

Polgármester és/vagy képviselő?

Heves vita várható ma és holnap az Országgyűlésben a polgármesteri tisztség és a képviselői megbízatás összeférhetetlenségének föloldásáról.

A *Horn* Gyula és *Kuncze* Gábor által jegyzett javaslatról a tervek szerint kedden születik döntés. A tervezett törvénymódosításról a Magyar Közigazgatási Kamara elnöke, *Fogarasi* József nyilatkozott lapunknak.

– Az önkormányzatokról szóló törvény kimondja, hogy e tisztséget a nagyobb településeken *nem lehet* társadalmi megbízatásként betölteni – mondta Fogarasi József. – Nyilvánvaló, hogy a polgármesteri tisztség munkatevékenység, melynek ellátása munkafegyelmet és munkaidőt, vagyis *egész embert kíván*. Ugyanígy egész embert kíván a képviselőség is. Ha megszűnik az összeférhetetlenség, akkor a polgármesteri munkáról elfogadott elv is sérül.

– *Az ön véleményével szemben az önkormányzati bizottság alakuló ülésén az SZDSZ kifejtette, hogy ez a törvény a nyugat-európai gyakorlatot honosítja meg.*

– Nyugat-Európában van politikai kultúra, melynek egyik íratlan szabálya, hogy *mindenki csak annyi posztot vállal, amennyit lelkiismeretesen el tud látni*. Magyar szokás a „Nyugatra" hivatkozni, ha valamit alá akarunk támasztani. A baj csak az, hogy csupán eseteket mutatunk föl, nem törődve az összefüggésekkel. Régi beidegződés továbbélését jelzi az a gondolkodás, hogy jó, ha a polgármester ott ül a parlamentben, mert többet tud kikanyarítani a közösből a település számára.

– *Az MSZP szerint az összeférhetetlenséget azért is meg kell szüntetni, hogy az önkormányzatok közvetlen képviseletet nyerhessenek az Országgyűlésben.*

– A parlamentarizmus csődje, ha *személyes jelenléthez kötődik* az önkormányzatok képviselete. Kétséges, hogy egyes polgármesterek képviselősége révén a törvényhozói munkában megfelelő súllyal jelennek meg az önkormányzati érdekek. Nem is szólva arról, hogy a települések között az esélyegyenlőtlenség tovább mélyül, ha a pogármester benn ül a parlamentben.

– *Miért kell fenntartani a törvényi gátat, amikor felelős emberek eldönthetik: vállalhatják-e a két tisztséget párhuzamosan?*

– Mivel a polgármesteri tisztség munkatevékenységnek minősül, eleget kell tenni a munka törvénykönyvében foglaltaknak is. A képviselő-testület, mely a polgármester fölött a munkáltatói jogokat gyakorolja, *ragaszkodhat ahhoz, hogy a polgármester munkaidejét a munkahelyén töltse*. Ha a polgármester nem tartja be a testület törvényes utasításait, munkaügyi vétséget követ el, s ellene a testület fegyelmi eljárást indíthat. Ez azonban a képviselő mentelmi jogával lehetetlenné válhat.

– *A törvénymódosítást valószínűleg már kedden elfogadja a parlament, amit elsősorban az indokol, hogy több országgyűlési képviselő egyben polgármester is, akiknek 30 nap alatt kell megszüntetni az összeférhetetlenséget.*

– A sietségnek az átgondolatlanságon kívül szépséghibája, hogy a pártok programjában is benne van: a jogalkotást *széles körű társadalmi konzultáció előzi meg*. Ezt az ígéretet nem tartották be, a törvénymódosítást előterjesztették anélkül, hogy kikérték volna az érdekképviseletek véleményét.

(m. t.)

Fodor Gábor a miniszteri terveiről

Az idei év az utolsó egyetemi tandíj nélkül

A piacgazdaság demokratikus szabályai között és szerint működő, s azok változásaihoz folyamatosan alkalmazkodó minisztériumra van szükség – nyilatkozta Fodor Gábor, a művelődési tárca miniszterjelöltje az MTI-nek.

A szabaddemokrata miniszterjelölt szeretné közelebbről megismerni a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium* munkáját, mielőtt bármilyen változást javasolna. Még nem tudja, ki lesz a politikai államtitkár, de – mint mondta – annak személyétől is függ, hogy ki lesz a közigazgatási államtitkár.

Az oktatás területén – a miniszterjelölt szerint – a legsürgősebb feladat az, hogy megteremtsék az új tanév zavartalan indulásának feltételeit. *Fodor* Gábor hozzátette: az eddiginél szorosabb kapcsolatrendszert akar kiépíteni a pedagógusokkal.

Reméli, hogy a közoktatási törvény módosításának előkészítése rövid időn belül megtörténik, ősszel pedig a *Nemzeti Alaptantervről* is tárgyalnak. Fodor Gábor megerősítette, hogy *ez év szeptembertől még nem lesz tandíj a felsőoktatási intézményekben, terveik szerint csak az 1995-ös tanévtől vezetik be*, s az egyik fő szempontja az esélyegyenlőség biztosítása lesz.

A kultúra területén meg kívánják teremteni a központi irányítástól független támogatást. Az alapítványok működését, finanszírozási módját pedig felülvizsgálják.

Fodor Gábor a médiáról szólva elmondta: végre kell hajtani a legszélesebb konszenzuson alapuló személyi és strukturális átalakítást. A közszolgálatiság megőrzése mellett viszont a konkurencia lehetőségét is meg kell teremteni.

A miniszterjelölt a műholdas magyar nyelvű *Duna tv* szerepét fontosnak tartja, de úgy véli, jobban is kötődhetne a közszolgálatisághoz.

A szabaddemokrata miniszterjelölt a hét közepén találkozik – mint külön kiemelte – az általa nagyra becsült *Mádl* Ferenc jelenlegi művelődési miniszterrel.

Magyar Nemzet
„...a dolgot őt magát nézzük..."

A hatok és békéjük, meg a „paktum"

Nemrégiben két szemrehányó levelet is kaptunk. Az egyik azért dorgál meg bennünket, amiért állandóan csak az MSZOSZ-szal foglalkozunk, a másik azért haragos, mert a legnagyobb szakszervezeti konföderáción kívül írunk a többi tömörülésről is, amelyekről a levélíró úgy véli, fölösleges megemlíteni is őket, mert nem létezők, fantomszervezetek.

Bármilyen különös is, a szemrehányó sorokból azt olvasom ki: igenis sikerült az a törekvés, hogy lehetőleg elfogultság nélkül mindegyik konföderáció és szakszervezet terveiről, belső mozgásukról hírt adjunk. A levélírónak – aki fantomokról ír – azért mégis van valamelyes igaza. Különös ugyanis, hogy amint a konföderációknál a tagság létszámáról érdeklődik valaki, ez azonnal *kényes* kérdésnek minősül, a válasz többnyire így hangzik: tagnyilvántartásukat még nem modernizálták eléggé ahhoz, hogy az adott pillanatban pontos számmal szolgálhassanak. Akad olyan tömörülés is, amelynek *kétféle taglétszáma* van: egy valós, egy pedig a nyilvánosság számára. A kettő között harmincezer a különbség.

Ám az mindenki számára nyilvánvaló: a rendszerváltás után az új szakszervezeteknek nem sikerült kihasználniuk azt a tényt, hogy rengeteg ember első rendszerváltó mérgében kilépett az akkor még állampártinak számító MSZOSZ-ből. A kilépőknek azonban csak csekély hányada lépett be azonnal egy-egy új szakszervezetbe. Amíg az az egy-két évnyi idő eltelt, és a munkavállalók rájöttek: *kapitalizálódó, farkastörvényekkel teli világunkban mégiscsak jó, ha egy ténylegesen működő, védelmet és biztonságot nyújtó szakszervezet áll mögöttük*, addigra a „régi" szakszervezetek összeszedték magukat, modernizálódtak és készen álltak új szerepükre. Bármilyen sajnálatos is, a tavaly májusi (melyet jövő tavasszal megismételnek) üzemi- és közalkalmazotti tanácsi választáson az alternatív szakszervezetek többsége gyengén szerepelt, és ezen az sem segít, ha kisebbségük nyomasztó tudatában egymástól csábítanak el tagokat, új, hetedik konföderációt hoznak létre. Paradox módon mindezenközben attól félnek, hogy az MSZOSZ lehengerli őket, most meg aztán méginkább tarhatnak ettől, hiszen – mondják – bent van a kormányban, és így első kézből kapja az információkat.

Valóban elképzelhető, hogy az Érdekegyeztető Tanács működését a közeli jövőben törvényi alapokra helyezik. Így megszűnik majd az a helyzet, hogy az életbevágóan fontos gazdasági-szociális paktum részmegállapodásait az ÉT-ben olyan munkavállalói oldallal tárgyalják, *ahol egyforma képviselete van a csaknem egymilliós tagságú MSZOSZ-nek és a többi alternatív, lényegen kisebb létszámú tömörülésnek*. Elképzelhető, hogy mindezt a jövő tavasszal megismétlendő üzem- és közalkalmazotti tanácsi választások eredménye alapján fogják rendezni. A konkrét, munkahelyi megmérettetéstől a fantomok, a belharcok dúlta és személyi ambícióikat a tagság érdekeinél fontosabbnak tartó szakszervezeti vezetők félnek – *joggal, hiszen a tagság nélküli szakszervezet csupán fikció.*

Nyugati pályaudvar, Köztársaság tér, Csepel...

Merre tovább, városstervezők?

A minap terjesztették a fővárosi közgyűlés elé jóváhagyásra Budapest „a lehetőségek kihasználásához megfelelő, a gazdasági és piaci következményekre érzékeny, átgondolt fejlesztési stratégiát lehetővé tevő" *általános rendezési tervének programját*. Az immár négy éve folyó munka készítőit dokumentumok sora segítette; a kétségkívül sok értékes elgondolást ismertető tanulmányok, akár a program, keveset foglalkoznak a javaslatok, az álmok megvalósítási feltételeinek megteremtésével.

A katonaiskolában világszerte azt tanítják, hogy hogyan lehetett volna csatát nyerni az előző háborúban. A mai várostervezők azt tanulták, hogy hogyan kell a kitűzött célok érdekében a rendelkezésre álló erőforrásokat a legjobb hatásfokkal felhasználni. Világszerte az volt a gyakorlat, hogy a kiválasztott szakértők, intézmények elkészítették azokat a fejlesztési terveket, amelyeket objektívnak látszó tényekbe csomagolva terjesztettek azon testületek elé, amelyek aztán saját költségvetésük terhére gondoskodtak azok megvalósításáról. A tervezési programot, a település szerepkörét, az államhatárokon belüli makro-, mezo- és mikrorégiók hierarchiájában gondolkodó regionális elképzelések határozták meg.

Dehát a világ azóta nagyot változott. Ma a fejlesztési programokat már sehol *sem az állami költségvetésből, hanem a multinacionális tőke beruházásaiból* valósítják meg. Ha pedig az államhatárok többé nem akadályai, hanem találkozóhelyei a régiók közötti kapcsolatoknak, akkor Győr – mely Budapest makrorégiója egyik „mezorégiójának" központja – ma pont akkora távolságra van Bécstől, mint Budapesttől. A hierarchia eggyel alacsonyabb fokán lévő Sopron pedig közelebb van Bécshez, mint Győrhöz vagy Budapesthez. *A hierarchia szerepét* tehát *a konkurencia vette át*. A második ipari vagy posztipari, posztmodern társadalom hetetlenül nehézkessé vált. A kormányzati és önkormányzati – Budapest esetében a fővárosi és kerületi – szinten működő ügyosztályok és bizottságok, a terveket szentesítő közgyűlés választott képviselői a pártfrakciók közötti és azokon belüli egyeztetéseket követően, *többnyire csak a jegyzőkönyv részére elmondott monológok* után, igennel vagy nemmel szavazhatnak a hosszú, göröngyös úton elébük kerülő javaslatokról. Így aztán, mivel a kevésbé jó döntés is jobb, mint a határozathozatalok végtelenségig való elhúzódása, annak is örülhetünk, ha sikerül a *középszerűségek valamilyen kompromisszumát* létrehoznunk. Rossz visszagondolni arra, hogy mennyi potenciális beruházót sikerült elkedvetleníteni a négyéves ciklusunk elején, amikor a multinacionális tőke még jelentős érdeklődést tanúsított Magyarország, vagy még inkább Budapest

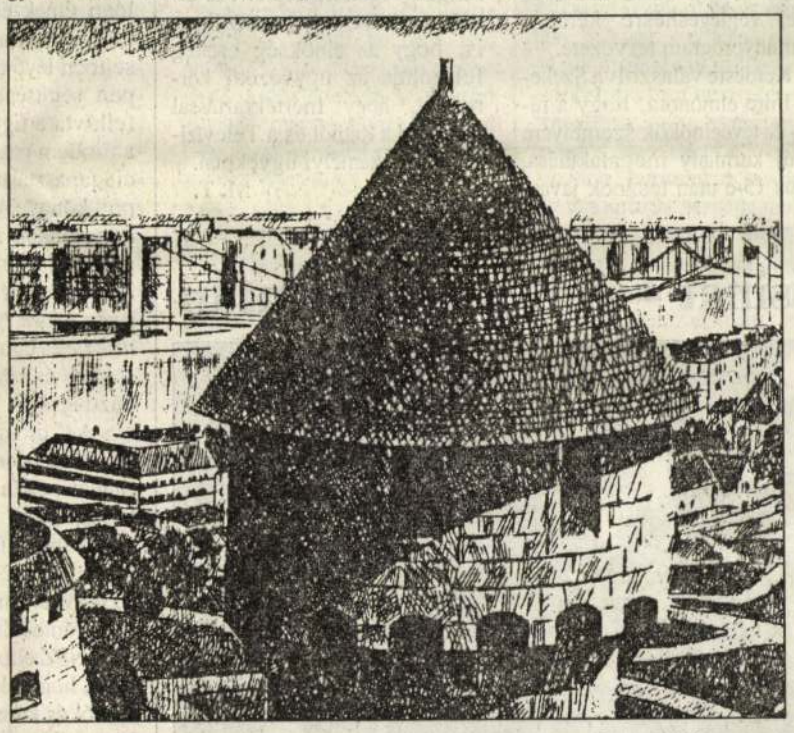

Gönczi Béla metszete

sebességi és irányváltozásainak gyors felismerésével minél biztosabban navigáljon a kitűzött cél felé. *Különös érzékenységgel kell* rendelkeznie az irány és sebesség tekintetében változékony szélviszonyokra annak, aki a perifériákon kénytelen vitorlázni. A városközpontnak most soron következő, déli irányba való fejlesztéséhez jó szélnek kínálkozott az *Expo*. Kár, hogy a fővárosi önkormányzat oldaláról pártpolitikai

gi gondokkal küszködő magyar zenei élet állandó jelentős reklámot nyerhetett volna – növelhettük volna az esélyét annak, hogy Budapest legyen a japán légiforgalom és a japán üzleti körök egy jelentős részének az európai bázisa – a Köztársaság tér ijesztően szlömösödő környékének szakképzettség nélküli lakossága részére is teremthettünk volna munkaalkalmat. A komplexum természetesen további vállalkozókat is vonzott volna a környékre, a gazdasági élet fellendítésével, a telekárak és az adóbevételek növekedésével szinte egy csapásra megteremtődtek volna a környék revitalizációjának feltételei. Ez mindenesetre hatékonyabb taktikának kínálkozott volna, mint költségvetési támogatások kérése a magyar zenei tehetségek itthon tartására, a Köztársaság tér környékének rahabilitációjára és a közbiztonság megszilárdítására.

A jó vitorlázó persze ahelyett, hogy az elmulasztott lehetőségeken bosszankodna, csupán a tanulságokat igyekszik levonni, és teljes erejével arra összpontosít, hogy megfigyelőképessége és „szélérzéke" révén megsejthető szélváltozás kihasználásával hogy zárkózhat fel lemaradt helyzetéből az élre. Nagyon valószínű, hogy a kelet-nyugati kereskedelem központjaként erőteljesen szerveződő Bécs–Brünn–Pozsony–Győr regionális együttműködés nem lebecsülendő konkurenciával fenyegeti Budapestet. Pedig Budapesten vezet keresztül az Isztambult a Balkánon át Nyugat-Európán és a Csatorna alatti alagúton már Angliába vezető tranzitút és az Isztambult Észak- és Kelet-Európával összekötő forgalom is. Különösen akkor, ha a tranzitforgalom legkörnyezetbarátabb formáját, a víziközlekedést helyezzük előtérbe. A *Csepel-sziget nemzetközi vámmentes- és raktárterület* elképzelés – a jelenlegi világrecesszióból való kilábalás után – könnyen idecsalogathatná a multinacionális beruházókedvet.

Csepelnek ehhez minden adottsága megvan. Természetes határok,

Arról már nem is beszélve, hogy a modern szakszervezet nemcsak tagjai mindennapi, életbevágó ügyeivel foglalkozik, de makroszinten, az érdekegyeztetésben is helyt kell állnia. Ehhez pedig jó szakértők, komoly munka szükséges, nem pedig jól-rosszul leplezett belharc. (Lásd a közelmúltban a Ligából kiváló Szabad Szakszervezetek Demokrata Ligáját, amely a Munkástanácsokkal kíván majd egyesülni.)

Persze biztató jelek is tapasztalhatók. A konföderációk kidolgozták programjukat abban a fontos kérdésben, mit várnak a gazdasági-szociális paktumtól. Ezt a közeljövőben kívánják egymással egyeztetni. Az MSZOSZ és a Liga közös, nemzetközi konferenciát rendezett a közelmúltban, ahol együtt hallgatták meg a külföldi, hazájukban a paktumot már megtapasztalt szakembereket.

A külföldi tapasztalatok egyébként arra utalnak, a jövő Magyarországán is az lehet, hogy a konföderációk egyesülnek, és hat helyett mondjuk *három-négy működik majd, a szakszervezeti pluralizmus jegyében*. Erre azonban még várni kell jó néhány évet. Túl közeli még a múlt, a szenvedélyes vagyonviták és a személyes irigységek sem halványultak el mára eléggé ahhoz, hogy ez az elkövetkező években megtörténjen.

Addig is béke kell azonban, hiszen a paktum kemény vitáihoz nyilvánvalóan egységes, összefogott munkavállalói oldalra van szükség az ÉT-ben. S az sem mellékes, hogy a különböző konföderációk gazdasági szakértőinek álláspontja nincs túlságosan távol egymástól. Bízzunk abban, hogy a szakmai álláspontok közelednek majd egymáshoz – mindannyiunk érdekében.

Török Katalin

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Elnöke: **PETHŐ TIBOR**

Tagjai: **BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, TÓBIÁS ÁRON**

Főszerkesztő: **TÓTH GÁBOR**

Főszerkesztő-helyettes: **SZÉNYI GÁBOR**

Szerkesztők: **FEHÉR BÉLA, MARAFKÓ LÁSZLÓ, WINTERMANTEL ISTVÁN**

Vezető publicista: **KRISTÓF ATTILA**

Rovatvezetők: **SZENDREI LŐRINC** (belpolitika), **HORVÁTH L. ISTVÁN** (gazdaság), **LŐCSEI GABRIELLA** (kultúra), **LAMBERT GÁBOR** (külpolitika), **KESERŰ ERNŐ** (levelezés), **ÁRVAY SÁNDOR** (sport)

Művészeti vezető: **SZABÓ ATTILA**

Kiadja a Magyar Hirdető Részvénytársaság

Felelős kiadó: az rt. igazgatósága

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon: 215-0141 Fax: 215-2540
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt., a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, illetve alternatív terjesztők. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat H–1389 Budapest, postafiók 149.

Előfizetési díj egy hónapra 400 forint, negyedévre 1200 forint, fél évre 2400 forint, egy évre 4800 forint.

Eladási ár hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 19,50 forint, szerdán és szombaton 25 forint.

A Magyar Nemzet a MATESZ (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség) tagja

Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.

Nyomás: Athenaeum Nyomda Rt., Budapest

Felelős vezető: **Vida József vezérigazgató**

HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793

létrejöttét kísérő számos válságjelenség közepette ma szinte elképzelhetetlen megbízható prognózisokat készíteni. *Így az optimalizálás helyett a lehető legnagyobb flexibilitás* lehetőségének a biztosítása vált a tervezés egyik legfontosabb szempontjává.

Természetesen most mindenütt lassúbb a döntéshozatal mechanizmusa, mint az etatista módszerekkel dolgozó központi tervezés idején. Különösen így van ez nálunk, ahol a demokrácia még az első, az alapsebességen működik, és így majdnem mindenki elég erős ahhoz, hogy bármit megakadályozhasson, de senki sem lehet elég erős ahhoz, hogy bármit is keresztülvigyen. Igaz, ma csak annyit szabadna meghatározni, amennyi feltétlenül szükséges a hosszú megvalósítási időt igénylő, főleg infrastrukturális beruházások bonyolításához, és azt, amit az épített és természeti értékek védelme, a környezetgazdálkodási célkitűzések megkövetelnek. És ma ez is elképzelhető.

(A szerző fővárosi képviselő, a BME építészmérnöki kar dékánhelyettese.)

iránt.

Az emberi civilizáció története folyamán *a városoknak nagyon sokszor kellett új realitásokhoz alkalmazkodniuk „földrajzi helyzetük" megváltozása miatt*. Aquincum a római birodalom egyik provinciájának székhelye volt. Buda a késő középkorban Európa egyik legstabilabb királyságának fővárosa, aztán török tartományi székhely, majd csendes kisváros Bécs árnyékában. A száz évvel ezelőtti mil-lenniumkor az első ipari civilizáció Budapestet a monarchia társfővá-rosaként Európa egyik legsikerültebb új metropolisává tette, mely később a kicsivé zsugorodott ország fővárosa lett. Ma, amikor a városok világszerte a második ipari civilizáció beköszöntését kísérő válságok közepette majdnem mindenütt újra elvesztették gazdálkodásuk alapjait, *Budapestnek a földrajzi helyzete is újra megváltozott*. Így fokozottabban képtelen előteremteni azokat a forrásokat, amelyekkel a gyors ütemben növekvő *munkanélküli, részben már törvényen kívüli néprétegek* támogatása, a *depressziós zónák* pozitív diszkriminációja, vagy a *fejlett területek*nek pozícójuk megőrzéséhez

szempontok szerint ellenzett, és ennek megfelelően csak mellékesen kezelt, a kormány részéről pedig a bürokrácia hierarchiájának a rátartiságával és sajátos pályázati rendszerével adminisztrált világkiállítás terve meglehetősen összezsugorodott.

Az 1960–75 között készített, a közelmultban leporolt, és újra közszemlére kitett 1:500 léptékű városmodellünkön elég meggyőzően látható, hogy milyen lehetőséget kínál Budapesten is a városba beékelődött vasutállomások állami tulajdonban lévő területe. Különösen a városszerkezet egyik legjelentősebb pontján, az Eiffel-irodában tervezett *Nyugati pályaudvar* üvegcsarnokának környéke a Nagykörút, a Kiskörút és a Váci út találkozásánál. Nem mondhatjuk, hogy a hierarchia jó „széltaktikus". Négy éve úgy intéződik a Nyugati pályaduvar környékének „övezeti átsorolása", mintha egy telket kéne négyfele osztani a nem tudom hányadik kerületben. Nem először panaszolom a *Köztársasági téri szaúdi-arábiai –japán opera- és szállodakomplexum* beruházási szándék fogadtatását. Ezzel a széllel azon felül, hogy az anyanemzetközi vízút mentén fekvő nagyszabású kikötője, ahova a Kárpát-medence vasúthálózata koncentrálódik, a szárnyashajóval a Lánchídtól 18 percnyi távolságra fekvő tököli repülőtér, a területén „területenkívüliként" áthaladó autópálya, barátságos, vonzó természeti táj. Műemlékei között ott a ráckevei Savoyai kastély, amely – akár úgy, ahogy van – alkalmas vona elnöki palotának. Mindehhez jól képzett munkaerőkínálat, valamint Budapest páratlan idegenforgalmi, kulturális, szórakoztató, tudományos és üzleti élete által fémjelzett adottságainak közvetlen közelsége. Ha az osztrák határon létesítünk ilyen vámmentes- és raktárterületet, a konkurenciát erősítjük. Csapnál meg alig kínálhatunk többet, mint képzetlen munkaerőt. Csepelen viszont a ma még keresett munkaerőnek számító munkanélküli népesség rövidesen a torzulás jeleit fogja mutatni, ha nem sikerül gyorsan beavatkozni. Így ennek az akár már 1960-ra is megvalósítható tervnek a halogatásával lényegesen többet veszthetünk, mint az elmaradt hasznot.

Polónyi Károly

Én nem tudom...

(Jó-e a kaméleonnak)

Én nem tudom, jelenleg hány nyolckalács. Ehhez hasonló dolgot egy politikai elemző sohasem ismer el, ugyanis éppen ő volna az, aki megmondja. Hogy aztán tényleg annyi-e, az csak később derül ki, s e kiderülés után az elemzőt senki sem számoltatja el, hiszen valószínűleg annyi is lehetett volna, amennyit ő mondott, amikor még lehetetlen volt biztosan tudni, hány.

Szerencsére én többszáz „nem tudom"-mal bizonyíthatom, hogy a tudás fájáról nem ettem, s *ha a tudatlanság valóban egyenlő volna az ártatlansággal*, folyton virgo intacta állhatnék az olvasó elé, s ma egészen mást nem tudhatnék, mint tegnap.

Ez persze nincs így.

A Magyar Fórum minap rám is pirított, hogy valójában éppen azt tudom a legjobban, amit nem tudok, s a legnagyobb tudatossággal készülök éppen köpönyeget fordítani, mely szándék abban nyilvánult meg, hogy Horn Gyula balesetével kapcsolatban elábrándoztam a Magyar Fórum ordenáré stílusán.

Mentegetőzésképpen el kell mondanom: *stílusról szó sincs*.

Ezzel együtt természetesen jó volna, ha egyáltalán nem volna köpönyegem, sőt az sem volna rossz, ha nem mennék vidáman fejjel a falnak. De még *ahhoz is stílus kell, hogy a falon az ember feje jó nagyon koppanjon, s ne olyan hanggal törjön be, mint a földre pottyantott lágytojás*.

Szóval nekem sem ehhez, sem a zsákban futáshoz nincsen most kedvem, a köpönyegforgatás pedig, mivel nem tudom pontosan, hány nyolckalács, most aligha sikerülne.

Emlékezvén arra az 1990-es választás utáni pillanatra, amikor a szabaddemokraták ügyvivője nem fogadta el Vitányi Iván feléje nyújtott kezét, visszatekintvén ennél távolabbi időkre, amikor az MSZP-frakció nyolcvan párt- és KISZ-funkcionáriusa még korántsem liberalizált, *fogalmam sincs, melyik köpönyeget vegyem fel*.

S mivel ráadásul én nem technokrata vagy szakember vagyok, hanem része egy médiumnak, halvány gőzöm sincs, hogy tudnék egyszerre imponálni Horn Gyulának és Pető Ivánnak, akik úgymond, pragmatikus házasságot ha kötöttek is, eszmeileg tüzek és vizek, netán kutyák és macskák, miként a Hócipő ezt nemrégiben címlapján kellő tapintattal ábrázolta. (Ugyanis egy Pedigree pal-kutya barátkozott ott egy Whiskas-macskával, így születik a Pampers-gyerek.)

Én attól tartok ugyanis, hogy az MSZP koalíciós kedve nem a programok és a kölcsönös pragmatizmusok mibenlétén múlik, de sokkal inkább azon, hogy ma akinek egy csöpp esze van, tudja: a pedigré számít. A média pedigrés része pedig az SZDSZ-é.

Így a hatalom egy külön kis ágát, tán a leghathatósabbat viszik a készülő frigybe a szabaddemokraták, s ez a hozomány, attól tartok, jóval többet ér a szociális érzékenységnél és a monetáris szakértelemnél.

Valószínűleg Horn Gyula is ettől tart.

Tulajdonképpen egyszerű volna a dolgom, terepszínű egyenköpönyeget kellene húznom magamra, de ezt megtehettem volna az elmúlt négy esztendőben is. De inkább *zöld kaméleon* voltam egy *karmazsinszínű* világban. És ami rosszabb: zsákban futottam lágytojás fejjel, bár *lehettem volna víg és független faltörő kos is a nyájban*, másrészt pillanatnyi mártír és hosszútávú hős.

Most illetlen gondolat fut át a fejemen: a kaméleon csakis akkor változtat színt, ha a környezete változik. *A legbuzgóbb kaméleon maga volna az állandóság egy változatlan világban*.

Lehet, hogy ami velünk történik, ami a környezetünkben végbemegy, *azt* kellene a kaméleoni jelzővel illetni, nem az embert, aki kínjában alkalmazkodik?

Ettől függetlenül, hogy most milyen színű világ következik, én nem tudom.

Kristóf Attila

TEGNAP ÉS MA

Egy Nobel-dij körül

Néhány éven belül most itélték oda harmadszor amerikai irónak az irodalmi Nobel-dijat: nemrégen Sinclair Lewis és O'Neill, a drámairó kapta e nagy kitüntetést, melyet a stockholmi zsüri most Pearl Buck amerikai irónőnek ajándékozott. A Nobel-dij döntéseit az irodalmi közvélemény nem fogadja mindig osztatlan elismeréssel. Ez a természetes sorsa minden dijnak és dijazottnak. Mikor Sinclair Lewis megkapta a dijat, az amerikai irodalom ismerői és barátai csaknem egyhanguan kiáltottak fel: „Miért nem Theodore Dreiser?“ ... Mint később megtudtuk, maga Dreiser is igy kiáltott fel, s egy társasvacsorán, haragjában és elkeseredésében, tettleg bántalmazta Nobel-dijas irótársát.

Nobel-dijat kapni nemcsak nagyszerü, hanem veszélyes kaland is: az iró irt, ahogy tudott s ahogy Isten adta irnia. De a dij olyan erős fénysugarat bocsát művére, melyet a mű nem bir el mindig. Pearl Buck, mint a Nobel-dijas irók, mint az irók általában nem irta életművét azzal a végső erőfeszitéssel, melyet az ünnepi pillanatban kritika és pályatársak megkövetelnek a dijnyertes irótól. Valószinü, hogy ez az érdemes irónő, akinek egy igazán szép, emberi könyvét, az *„Édes anyaföldet“* a magyar közönség is szeretettel és elismeréssel olvasta, nem is remélte soha, hogy elnyeri e legfelsőbb irodalmi kitüntetést. De most, hogy megkapta a dijat, az irodalom berkeiben világszerte halk morgás hangzik fel. „Igen, igen“ — mondják. És, csendesebben, megkérdik: „De miért éppen Pearl Buck?“ ...

A svéd zsüri döntései természetesen nem csalhatatlanok. Az irodalmi Nobel-dijat sokan megkapták, kiknek neve egy-két évtizeddel a kitüntetés után a tökéletes feledésbe merült. Irónő, ugy emlékezem, mindössze három kapta eddig: Grazia Deledda, a szardiniai parasztok életének költője, Selma Lagerlöf, a svédek nagy irónője, s most Pearl Buck. (Lehet, hogy Sigrid Undset is megkapta volna? Nem tudom pontosan; de nagy igazságtalanság lenne, ha eddig nem kapta volna meg.) Pearl Buck jó iró, könyveiben nemes anyagot munkál meg. A kinai parasztházaspár élete, boldogsága, tragédiája igazi, emberi történet, s csendes, nemes eszközökkel készült ez a munka, mint a többi is, a kevésbé ismertek, a *Fighting Angel* és a *Sons*. Sikere volt, könyvei mindenütt a világon megtalálták az utat az emberek lelkéhez. Miért a morgás?

Az irodalmi Nobel-dijat a svédek néha közmegelégedésre osztják ki; például tavaly is, mikor Roger Martin du Gard megjutalmazásának az egész világsajtó örült. Néha melléfognak; s ilyenkor nehéz megérteni szempontjaikat. Grazia Deledda műve ma nem él különösebben; de Selma Lagerlöf ma is nagy irónő, Sigrid Undset mellett egyike a világirodalom legjelentősebb női alkotóinak. De miért Pearl Buck, s miért nem Ricarda Huch, a nagy német történelmi regények alkotója, vagy Colette, aki egyike a korszerü francia irodalom nagy mestereinek? ... A svéd itészek függetlenül döntenek, jóhiszeműen és legjobb tudásuk szerint. De ez a „legjobb tudás“ néha ellentmondásra ingerli az irodalom világát. Igy történt Pearl Buck esetében is, aki jó könyveket irt, emberi történeteket irt, tiszta eszközökkel munkálta meg művét, de a pártatlan itész nem hallgathatja el, hogy ez a Pearl Buck-féle mű nem olyan rendkivüli irodalmi alkotás, melyet a legfelsőbb jutalommal kellene kitüntetni. Mindannyian fel tudunk sorolni egy tucat külföldi irót — köztük magyart is, nem is egyet —, aki legalább ilyen joggal megérdemli, hogy kitüntessék a Nobel-dijjal.

Az idő megszüri az irodalmi itéleteket. Pearl Buck-nek sikere volt, de végre is, Dreisernek is sikere volt. Dreiser irói nagyságát Buck, ez a szerény, okos és rokonszenves lelkü irónő bizonyosan nem tagadja. Tévedtek Stockholmban? Tulbecsültek egy irói egyéniséget, egy könyvsikert? ... Az irók azt mondják, igen. Az olvasók néhány év mulva felülvizsgálják ezt a döntést. S ez a másik döntés, az olvasóké, független minden dijtól, s fellebbezhetetlen.

Márai Sándor.

Hitler a francia-olasz ellentét kiegyenlitésén fáradozik

A római német nagykövet tudtára adta Cianónak, hogy Németország a franciaellenes tüntetéseket nem látja célszerüeknek

Páris, dec. 6. (A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.) A sajtó megelégedéssel vesz tudomást arról a lépésről, amelyet Mackensen római német nagykövet gróf Ciano olasz külügyminiszternél tett. Hir szerint a német birodalom azt a felfogását tolmácsolta Rómában, hogy megértéssel viseltetik ugyan Olaszország vágyai és kivánságai iránt, de a legutóbbi franciaellenes tüntetéseket, amelyektől a római hivatalos körök távolállottak, mostanában nem látja célszerüeknek.

A Matin berlini jelentése szerint Hitler kancellár személyesen fáradozik azon, hogy kiegyenlitse azt az ujabb ellentétet, amely a legutóbbi olaszországi franciaellenes és franciaországi olaszellenes tüntetések miatt a két állam között támadt.

Beregszászon elfogtak kilenc kommunistát, akik 1919 áprilisában Szatmárcsekén csendőröket gyilkoltak meg

A csehek Beregszászon gimnáziumi tanárnak nevezték ki a gyilkosságokat és fosztogatásokat elkövető vörösőrség parancsnokát

Nyiregyháza, dec. 6. A nyiregyházai királyi ügyészség a kommunizmus egyik véres terrorcselekménye ügyében inditott nyomozást az elmult napokban. A nyomozás során, amelyet *Beregszász visszacsatolása tett időszerüvé, kilenc beregszászi volt kommunistát tartóztattak le.* Azzal gyanusitják őket, hogy a kommunizmus alatt résztvettek a szatmárcsekei csendőrlaktanya elleni támadásban. E támadás alkalmával *a vörös katonák megölték a csendőrőrs két tagját és egy szatmárcsekei lakost.* A véres cselekmény résztvevői annakidején Beregszászra menekültek.

A beregszászi cseh ügyészség nyomozati iratai *most érkeztek meg a nyiregyházai ügyészségre.* Ezekben az iratokban a cseh ügyészség megállapitja, hogy 1919 áprilisában Szatmárcseke községbe érkezett Budapestről *Zsedey Károly* agitátor, hogy megszervezze a kommunizmust. Mielőtt munkájához fogott volna, *Körmendy Elek csendőrőrsparancsnok letartóztatta,* a fehérgyarmati főszolgabirói hivatal azonban szabadlábra helyezte. *Zsedey* jelentése alapján Beregszászról *harmincháram tagu vörösőrség ment Polónyi Pál* parancsnok vezetésével Szatmárcsekére. *Polónyi* állitása szerint a vörösőrség ifju *Serbán János* politikai megbizott parancsára ment a községbe. Amikor *Polónyi* kézigránátokkal is felszerelt különitménye átlépte a Tiszát, két csendőrrel találkozott, akiket letartóztattak. A vörös különitmény azután *a csendőrlaktanyát tüz alá vette.* A csendőrök puskatüzzel védekeztek, *amikor azonban a vörösök kézigránátokkal támadtak, a csendőrőrs megadta magát.* Az udvarra kilépő *Borbély és Rákosi csendőrökre a vörösök szuronnyal támadtak. Borbély csendőr a helyszinen meghalt, Rákosi pedig sulyosan megsebesült.* Ezután *Körmendy* örsparancsnokot is megölték, a laktanyát kifosztották. A vörösök magukkal hurcolták a sulyosan sérült *Rákosi* csendőrt és *Papp József* szatmárcsekei lakost. Ellenforradalmi tevékenységgel vádolták őket. Másnap mindkettőjüket Sátoraljaujhelyre vitték. Itt a forradalmi törvényszék *Papp Józsefet halálra itélte és felakasztatta.* Rákosit pedig tizenöt évi fegyházzal sujtotta.

A beregszászi cseh ügyészség 1934-ben a vörös katonák ellen emelt vádat elejtette és a további nyomozást *megszüntette.* A csehek magatartását jellemzi, hogy a csendőrgyilkosságot, rablást és fosztogatást elkövetett vörösőrség parancsnokát, *Polónyi Pált a beregszászi gimnáziumba rajztanárnak nevezték ki.*

Dr. *Oláh Jánosnak,* a nyiregyházai királyi ügyészség elnökének rendeletére a visszacsatolt területen ebben az ügyben *a szatmárcsekei csendőrörs folytatja a nyomozást.* Máris sikerült *kilenc gyanusitottat elfogni,* akiket gyilkosság és más főbenjáró büncselekmények miatt a nyiregyházai ügyészségre szállitottak. A kilenc letartóztatott: *Rózner József, Kelemen Kálmán, Varju András, Lukács András, Kovács Imre, Szücs Bertalan, Farkas István, Wolf Zoltán* és *Révész Béla* beregszászi lakosok, akik *beismerték, hogy a szatmárcsekei csendőrlaktanya megtámadásában és kifosztásában résztvettek.* Az elfogottak között vannak — az eddigi vallomásokból következtetve — azok az egykori vörös katonák is, akik *Körmendy Elek* örsparancsnokot és *Borbély* csendőrt megölték. Az ügyben a nyomozás tovább folyik.

Nagy-Britannia nem biztositja a jelenlegi Cseh-Szlovákia határait

„A többi elszakitott magyar területek sorsát is a müncheni megállapodás szellemében kell megoldani" — mondotta Taylor tengernagy, angol konzervativ képviselő

— A Pesti Hirlap londoni tudósitójának telefonjelentése —

London, dec. 6. Az alsóház legutóbbi ülésén az interpellációk során nyilvánvalóvá vált, hogy Nagy-Britannia nem fogja biztositani a jelenlegi Cseh-Szlovákia határait. Miss *Wilkinson* munkáspárti képviselőnő intézett kérdést e tárgyban a miniszterelnökhöz. *Chamberlain* a ház élénk helyeslése közben jelentette ki, hogy a határokkal kapcsolatban a tárgyalások még nincsenek befejezve és a brit kormány fentartja az alsóházban már ismertetett álláspontját.

Ugy kormánypárti, mint ellenzéki körökben az a felfogás uralkodik, hogy *a brit kormány nem biztositja a cseh határokat.* Az alsóház folyosóin több képviselővel beszéltünk erről a kérdésről. *Vernon Bartlet* pártonkivüli képviselő kijelentette, hogy véleménye szerint *Chamberlain* válasza tagadó és *a brit kormány nem hajlandó a cseh határokat biztositani. Henry Procter* konzervativ párti képviselő szerint Anglia nem eshetik bele abba a hibába, hogy Közép-Európában igazságtalan határokat szuronyokkal védelmezzen. Meggyőződése szerint a középeurópai határokat csak ugy lehet biztositani, ha *igazságos uj határokat vonnak,* akkor pedig nincs szükség fegyveres biztositásra.

Taylor tengernagy nyilatkozata

Taylor tengernagy, konzervativ párti képviselővel hosszabban beszélgettünk a megnagyobbodott Magyarország törekvéseiről. *Taylor* a következőket mondotta:

— A brit kormány nem fogja garantálni az uj cseh határokat. *A brit hivatalos álláspont igazi európai kibékülést, az igazságtalan békeszerződések igazságos rendezését követeli. Magyarországgal kapcsolatban most csak részben történt meg a jóvátétel.* A határmódositások folyamata *nem állhat meg a jelenlegi ponton.* Semmi szükség nincs rá, hogy évek mulva ujabb hasonló háborus veszedelmet idézzen elő az a békeszerződés, amelyet ma már mindenki, aki a nemzetközi helyzetet tanulmányozza, tarthatatlannak és rossznak mond. Ahogy a bécsi döntés a müncheni megállapodás szellemében visszajuttatta az elszakitott Felvidékből a Magyarországnak járó részt, ugyanugy kell a népek önrendelkezési joga alapján megoldani *a Trianonban elszakitott többi magyar területek sorsát is.* Ez igen égető kérdés és jobb előtte nem szemet hunyni. A miniszterelnök politikája etekintetben reális és kétségtelen, hogy az angol kormány mindent el fog követni, hogy ez a probléma ne maradjon sokáig nyilt kérdés. Amikor *Chamberlain* miniszterelnök elhatározta, hogy kibékülési politikáját személyes látogatásával is érvényesiteni igyekszik, szakitott az addigi brit külpolitikával, amely Franciaország befolyása alatt ragaszkodott a békeszerződések által teremtett helyzethez. Mivel szerintem az egyetlen ut a háboru megakadályozására az, amelyen a miniszterelnök halad, száz százalékig állok *Chamberlain* politikája mellett.

Magyarország erdélyi követelései

Megkérdeztük ezután *Taylor* képviselőt, mit szól a román külügyminiszternek ahhoz az inditványához, hogy a romániai magyar és a magyarországi román lakosságot kölcsönösen cseréljék ki. *Taylor* igy nyilatkozott:

— Nem olvastam magát a nyilatkozatot, de *képtelenségnek tartom,* hogy az ezeréves Magyarországhoz tartozott területek magyar lakosait távolitsák el azzal az ürüggyel, hogy a magyar városok környékén sürü románlakta területek vannak. Nem ismerem a mai magyar álláspontot, de meggyőződésem az, hogy *Magyarország erdélyi követeléseit csakis igazságos területi engedményekkel lehet kielégiteni.*

Léderer Lajos.

Husz diákot tartóztattak le a csernovitzi merénylettel kapcsolatban

A Vasgárda egyik parancsnokától kapta az utasitást és a revolvert a merénylő a csernovitzi katonai ügyész meggyilkolására

Bukarest, dec. 6. *Christescu* hadbiró alezredes, katonai ügyész ellen Csernovitzban elkövetett merényletről ma már részletesebb értesülések állanak a sajtó rendelkezésére. Az egyik merénylőt, *Lutotovics Leonidot,* a gimnázium nyolcadik osztályának tanulóját azonnal letartóztatták. Kabátjába rejtve megtalálták a csernovitzi fiu gimnázium formasapkáját és a revolvert, amellyel tettét elkövette, valamint törkését is.

Christescu merénylője elmondotta a rendőrségen, hogy hétfőn reggel hét órakor a liceumban *mosakodás közben kapott egy papirlapot és egy revolvert.* A papirra a következő szavak voltak irva: *„Rád esett a választás, hogy az ítéletet végrehajtsd!"* Magához vette a revolvert és a törvényszék elé ment, ott lesbe állt. Vele együtt ment *Rahnitriuc* nevü ukrán származásu diák, akinek a merénylet elkövetése után sikerült elmenekülnie. Közvetlen része volt a merényletben *egy harmadik diáknak is,* aki a csernovitzi ortodox liceum növendéke. A merénylő elmondotta, hogy mindhárman tagjai a vasgárda titkos szervezetének és *minden utasitást Jassyból, egy ottani vasgárdista parancsnoktól kaptak. A rendőrség husz diákot letartóztatott.*

A rendőrségnek sikerült rajtaütnie egy titkos nyomdán, amelyben a vasgárdisták lapját, „A Legionista Futárt" nyomtatták. *A korszerüen berendezett nyomdát bezárták, személyzetét letartóztatták.* A helyiségben sok röpiratot, de *fegyvereket* is lefoglaltak.

A Vasgárda felszámolása

Titeanu sajtó- és propagandaügyi államtitkár külföldi ujságirók előtt kijelentette, hogy *a romániai zavargásokról szóló jelentések tévesek,* a rendet és a nyugalmat az országban továbbra is fenntartják. A kormány a fegyveres hatalommal együtt szilárd kézben tartja az ügyeket. *A Vasgárda felszámolásának folyamata csaknem lezárult.*

Megkülönböztető ismertetőjellel látják el a németországi zsidókat

A „Schwarzer Korps" üzenete — A Mendelssohn-bankház beleolvad a Deutsche Bankba

Berlin, dec. 6. (Inf). A „Schwarzer Korps", a német nemzeti szocialista védőszervezetek hivatalos lapja feltünő cikket közöl a zsidók ellen. Nemrég ugyanis egy amerikai lapban olyan nyilt levél jelent meg, amelynek irója azt tanácsolja, hogy néhány halálraitéltet bocsássanak szabadon és küldjék őket Nemetországba, hogy a nemzetiszocializmus vezetői ellen merényleteket kövessenek el. „Hiba volna, ha nem adnánk méltó választ, ugyanolyan világosan: Azon a napon, amelyen egy zsidó, vagy a zsidók által felbérelt orgyilkos fegyvert emel Németország valamelyik vezetőférfia ellen, nem lesz többé zsidó Németországban! Azt hisszük, hogy elég érthetően fejeztük ki magunkat!"

A német belügyminiszter rendeletet bocsátott ki, amelynek alapján a zsidók az összes községi javak haszonélvezetéből visszamenő hatállyal kizárandók. Semmiféle olyan bérletet vagy más üzemet, amely valamelyik község tulajdonát képezi, zsidók nem bérelhetnek és nem használhatnak a jövőben, sem községi támogatásban semilyen téren nem részesülhetnek.

Az illetékes minisztériumok megbizottjai kedden ujabb zsidórendeletekről tárgyaltak, amelyek már a legközelebbi napokban megjelennek. Hir szerint arról is szó van, hogy a zsidókat olyan ismertetőjellel látják el, amely bárhol és bármikor megkülönböztethetővé teszi őket a németektől.

A göttingeni városi tanács kedden elrendelte, hogy zsidók többé nem használhatják a városi autobuszjáratokat.

Németország egyik legnagyobb magánbankháza, a zsidó kezekben levő Mendelssohn-bank önkéntes megegyezése alapján beleolvad a Deutsche Bankba. A Mendelssohn-bankház átvétele december 31-én megy végbe. A bank holland intézete, amely már évek óta függetlenül működik, továbbra is megtartja önállóságát.

KARACSONYI OLCSÓ KOTTAVÁSAR
FICHTNERNÉL, BUDAPEST, IV., KECSKEMÉTI-UTCA 2., II. UDVAR, BALRA, FÖLDSZINT 1. (Cimre ügyelni!), ahol minden kotta olcsón kapható ujonnan és használtan. Vétel. — Eladás. — Csere. — Kottaközcsönzés. Közkedvelt albumaink: A MAGYAR NEMZET HARMASKÖNYVE. Kuruc- és 1848/49. szabadságharci dalok 3 kötetben. 1—1 kötet zong. P 7.—, heg. P 5.—. 101 MAGYAR DAL. 3 kötet. (303 dal). Kötetenként zong. P 6.—, heg. P 5.— A KARÁCSONYI (SLÁGER) ALBUMOK már kaphatók — BÉCS DALOL. (Wien, Wien nur Du allein) 24 bécsi dal. Zong. P 5.—, heg. P 2.90. STRAUSS ALBUM: 15 híres keringő. Zong. P 4.—, heg. P 2.40. 10 könnyü keringő P 3.20. LEHÁR: MELÓDIÁK zong. P 5.60. KERINGŐK zong. P 5.60, heg. P 2.80. — CHOPIN összes KERINGŐK zong. P 2.80. LISZT F. ALBUM. Zong. Könnyü letét. P 2.40. SZERELMI ÁLMOK 1—3 sz. zong. P 1.40 II. Rapszódia, zong. P 1.10, heg. —.70 fill. — GOUNOD: FAUST „Ballet", zong. P 1.40. „KERINGŐ" zong. 70 fill. — SCHUBERT ALBUM. Zong. (Könnyü letét) P 2.90.
LEGUJABB tartalom és ÁRJEGYZÉK INGYEN!

Amerikai küldöttség megy Hitlerhez

New York, dec. 6. Az amerikai puritán mozgalom, a hires quaker-szervezet, háromtagu küldöttséget meneszt Hitler kancellárhoz, hogy közbenjárjon nála a zsidó menekültek problémájának rendezése érdekében. A háromtagu quaker-küldöttség hétfőn indult Pennsylvaniából és a „Queen Mary" óceángőzösön jön Európába.. A küldöttség egyenesen Németországba megy és Hitler kancelláron kivül több más vezető német államférfival is tárgyalni akar. A deputációt Rufus-Jones 75 éves egyetemi tanár vezeti.

Összeütközött két helyiérdekü villamosvonat

Tizenhárom utas megsebesült

Kedden reggel egymást követve robogott a *rákosszentmihályi* és a *csömöri* helyiérdekü villamos a Kerepesi-uton a budapesti végállomás felé. A hátul jövő villamos eddig meg nem állapitott okból a Kerepesi-ut és Vezér-utca keresztezésénél *beleszaladt az előtte robogó villamosvonat utolsó kocsijába.* A csömöri vonatnak a motoroskocsija *sulyosan megrongálódott,* az előbbi vonat *egyik kocsija pedig kisiklott.* Az összeütközés következtében a villamoskocsik nagy erővel egymásnak zökkentek, megrázkódtak és *az utasok közül tizenhárman megsebesültek.* A motoroskocsi villamosvezetőjének különösképpen *semmi baja nem történt,* holott ő volt a legnagyobb életveszélyben.

A mentők két gépkocsival vonultak ki és első segélyben részesitették a sebesülteket. *Tál Lajos* cipészsegédet, *Simonics Imre* fodrászmester feleségét, *Márkus László* fogtechnikust, özv. *Deutsch Józsefné* varrónőt, *Napkori József* gépkocsivezető feleségét és tanuló fiát, meg *Sarang Ferencné* tanitónőt a *Horthy Miklós*-kórházba vitték. A helyszinen kötözték be a könnyebben sérült *Burg Henrik* kárpitos feleségét, *Duschek Kálmán* asztalosmestert, *Dali István* tisztviselő feleségét, *Timeth Lászlóné* postakezelőnőt, *Juhász Ferenc* gépápolót és *Vincze Miklós* postás feleségét.

A két villamos *rákosszentmihályi, cinkotai, sashalmi* és *árpádföldi* lakosokat hozott a fővárosba, a sebesültek tehát ezekből a községekből valók. A gödöllői vonal Kerepesi-uti részén közel egy óra hosszat szünetelt a helyiérdekü forgalom. Közben a kisiklott villamost visszaemelték a sinekre és uj vonatokkal állitották helyre a forgalmat.

Bécsben kivégezték a négyszeres gyilkos Marek Mártát

Bécs, dec. 6. Szerdán reggel kivégezték Bécsben *Marek Mártát,* aki négy embert mérgezett meg, közöttük férjét és héthónapos gyermekét, hogy megkaparinthassa az áldozatok életbiztositását. *Marek Márta férje,* aki szintén áldozatul esett az asszony pénzéhségének, mint emlékezetes, néhány évvel ezelőtt szintén biztositási csalást követett el, amennyiben *baltával levágta az egyik lábát,* hogy megkaparinthassa a balesetbiztositási összeget.

Határkiigazitás Németország és Svájc között

Berlin, dec. 6. (Inf.) Németország és Svájc között is határkiigazitásra kerül sor. A határkiigazitó vegyes bizottság már működésbe is lépett és rövidesen megállapitják az uj határt, amelynek alapján területkicserélés lesz a két állam között. A megegyezés a két kormány között már előbb létrejött és most ratifikálták. A határkiigazitás a német Konstanz és a svájci Kreuzlingen városoknál vált esedékessé, mert a két város az idők folyamán annyira összenőtt, hogy valósággal természetellenes állapotok keletkeztek. Némelyik utcában a járda még Németországhoz tartozik, de az uttest már svájci területre esett. Ennek következtében Konstanz és Kreuzlingen valóságos csempészparadicsom volt, mert a vámellenőrzés ilyen határviszonyok mellett teljesen lehetetlenné vált. A jelenlegi és most megváltoztatás alá kerülő határokat még 1499-ben a bázeli békében állapitották meg.

Az ukrán gárdisták terrorja tartja rémületben Cseh-Ruszinszkó népét

Ungvár, december 5.

Csonka-Ruszinszkóból érkező jelentések szerint a Revaj ukrán miniszter irányításával terrorcsapatokban dolgozó ukrán gárdisták befolyása *döntő tényező lett Cseh-Ruszinszkó politikai életében.* Az ukrán gárdisták legutóbbi huszti ünnepi felvonulásukon már egyenruhában vettek részt. Az egyenruha lehajtott nyaku zöld zubbonyból, zöld nadrágból, lábszártekercsből és katonai bakancsból áll. A zubbony hajtókája kéksárga színű, a sapka zöldszínű és hasonló a cseh hadsereg tábori sapkájához; derékszíj és vállöv egészíti ki az egyenruhát.

A felvonuláson résztvett gárdisták csak elenyésző kis része ruszinszkói lakos, a többi Lengyelország és Szovjetoroszország déli részéből *törvénytelen úton beszivárgott gárdista*, aki rendszeres katonai kiképzésben részesült. A kiképzés befejeztével szükség esetén közbiztonsági és államrendészeti szolgálatokra is felhasználják őket. Ők ellenőrzik Huszton az állami épületeket.

Az ukrán csapatok állandó terror alatt tartják a magyar és ruszin lakosságot. Tűzzel-vassal elnyomnak minden megmozdulást, amely a ruszin nép szabadságának visszaállítását célzó és az önrendelkezés elismerésére irányuló fellépést akar kezdeményezni. *Nyilvános helyen magyarul vagy ruszinul nem szabad beszélni;* többeket azért szállítottak a körösmezei internálótáborba, mert nem akarták az ukrán nyelvet használni. Ez a tábor már annyira tele van, hogy újabb internálótábor felépítését kezdték meg. Menekültek elbeszélése szerint az ukrán GPU parancsnoka *Tisin* mérnök, akinek alárendeltek minden karhatalmi szervet.

Különleges elnyomás nyilvánul meg a ruszinszkói oroszokkal szemben, akiknek *megtiltották az orosz ujságok olvasását;* ha valakit rajtaérnek, hogy nyilvánosan orosz lapokat olvas, letartóztatják. Az ilosvai járásban az orosz lakosság nagy részét bebörtönözték.

A bebörtönözött vagy internálótáborokba vitt tanítók helyét *ukrán tanítók* foglalják el. Az ukrán tanítók nagy része emigráns és közönséges bűncselekmények miatt volt kénytelen hazáját elhagyni.

A tanítók első dolga — mint a menekültek mondják — az, hogy végigkutatják a falvakat és kikeresik az orosz irányzatú nyelvkönyveket és a magyar vonatkozású képeket és szobrocskákat.

Hiteles adatok érkeztek a legutóbbi kiutasításokról. A csehek mindenkinek 8—10 percnyi időt hagytak, hogy összeszedelőzködjenek az útra. *Senki semmiféle ingóságot nem vihetett magával.* A kiutasítottak lakásait 70—100 tagú katonai és csendőrcsapat veszi körül, de a lakásba csak egy-egy csendőr hatol be.

Az egyik községnél két magyar lakost, akiknek semleges területre határátlépési beszélgetési engedélyük volt, a csehek magukkal vitték és sorsukról még ma sem érkezett hír.

Cseh katonák a ruszin nemzetiségű katonák előtt gyakran hangoztatják, hogy országukat a magyarok ellen elsősorban a ruszinoknak kell megvédeniök, mert Ruszinszkó és Szlovenszkó védelmére nem áldoznak fel egyetlen katonát sem. a cseh katonák kiirtják erdeiket, *az őrnagy megverte őket.* Négy embert ismeretlen helyre hurcoltak. A lakosságnak szót sem szabad váltania az uccán. Este senki sem léphet ki lakásából és délután 5 órától kezdve mindent el kell sötétíteni. Akit a cseh karhatalom az uccán talál, összeveri; aki a legcsekélyebb ellenállást fejti ki, *letartóztatják és börtönbe vetik.*

Ungvár, december 6.

A Kárpáti Magyar Hírlap jelentése szerint most érkezett meg Ungvárra *Scitovszky* Vladimir konnzul, a nagyszőllősi ipartársulat titkára, a nagyszőllősi *Tisa* orosz lap szerkesztője. Emlékezetes, hogy a lapot néhány nappal ezelőtt a cseh-ukrán kormány betiltotta. Scitovszkyt, akit ukrán terroristák két ízben börtönbe vetettek, mint »megbízhatatlan és nemkívánatos idegent« tették át a határon.

Huszti jelentés szerint ott egyenruhás ukrán rendőrséget szerveztek. A cégtáblák csak ukránnyelvűek lehetnek, *a magyar cégtáblákat el kell távolítani.* A kereskedők cégtábláikat a szöveg jóváhagyása végett be kell, hogy mutassák a rendőrigazgatóság sajtóosztályán.

Próbanépszavazás a Magyarországhoz csatolást követelte

Munkács, december 6.

A cseh megszállott Ruszinföldről érkezett menekültek elbeszélése szerint több helyen *próbanépszavazást* tartottak. Igy a Királyháza melletti Veréce községben is, amely Volosin egyik bástyája volt. Jellemző az egész ruszinföldi lakosság hangulatára, hogy a verécei népszavazás során *a lakosság 94 százaléka a Magyarországhoz való csatolás mellett szavazott.*

Nagyszőllős megszállás alatt levő vidékén *sót, petróleumot nem lehet kapni.* Kenyérben is nagy a hiány s a kenyér ára kilónként 8—9 cseh korona, tehát több mint egy pengő.

A cseh és ukrán terroristák a demarkációs vonal mentén állandóan *vad lövöldözést rendeznek.* A lövöldözések során a határon sok golyó átcsap és Munkácson a Kossuth Lajos ucca végén levő házak ablakait *több fáradt golyó bezúzta.*

Amerikai ruszinok segítségkérő táviratai a lengyel kormányhoz

Varsó, december 6.

A lengyel kormány egymásután kapja a táviratokat amerikai ruszin egyesületektől, amelyekben kérik, hogy szorgalmazza a ruszin lakosságnak *az önrendelkezés* megadására irányuló kívánságát.

Az allentowni (Pennsylvania) kárpátorosz egyesület táviratban *tiltakozását fejezte ki a Volosin-kormány magatartása ellen,* amellyel megfosztja a benszülött lakosságot politikai jogaitól és tömegesen bocsátja el a ruszin pap-tanítókat. Az egyesület kéri a lengyel kormányt, hasson oda, hogy teljesüljön Észak-Ruszinföld lakosainak kívánsága és *csatolják vissza őket Ungvár és Munkács gazdasági központokhoz.*

Egy másik — Filadelfiából érkezett — távirat rámutat arra a lehetetlen helyzetre, amely Ruszinföld egyik felének a cseh köztársaságban való meghagyása folytán állott elő és hangsúlyozza, mennyire jogos és érthető a népnek az a kívánsága, amely *politikailag és gazdaságilag is egységes országot akar. (MTI)*

Beregszászon letartóztattak kilenc embert, akik a kommün alatt résztvettek a szatmárcsekei csendőrlaktanya megtámadásában és kifosztásában

Nyiregyháza, december 6.

A nyiregyházi királyi ügyészség a kommunizmus egyik véres terrorcselekménye ügyében indított nyomozást az elmúlt napokban. A nyomozás során, amelyet *Beregszász visszacsatolása tett időszerűvé*, kilenc beregszászi volt kommunistát tartóztattak le. Azzal gyanúsítják őket, hogy *a kommunizmus alatt résztvettek a szatmárcsekei csendőrlaktanya elleni támadásban;* e támadás alkalmával a vöröskatonák megölték a csendőrörs két tagját és egy szatmárcsekei lakost. A véres cselekmény résztvevői annak idején Beregszászra menekültek és a cseh ügyészség nyomozást folytatott ebben az ügyben. A beregszászi cseh ügyészség nyomozati iratai most érkeztek meg a nyiregyházi ügyészségre. Ezekben az iratokban a cseh ügyészség megállapítja, hogy 1919 áprilisában Szatmárcseke községbe érkezett Budapestről *Zsedey* Károly agitátor, hogy a községben megszervezze a kommunizmust. Mielőtt munkájához fogott volna, *Körmendy* Elek csendőrörsparancsnok *letartóztatta* és átadta a fehérgyarmati főszolgabírói hivatalnak.

A főszolgabírói hivatal azonban a kommunista agitátort *szabadlábra helyezte.* Zsedey ekkor letartóztatásáról Beregszászon jelentést tett a direktóriumnak. Harmincháromtagú vörösőrség ment ki *Polónyi* Pál parancsnok vezetésével Szatmárcsekére, hogy az ottani csendőrörsöt lefegyverezze és *Papp* Józsefet és több más ellenforradalmi szellemű embert letartóztasson. Polónyi vörösőrparancsnok állítása szerint a vörösőrség ifjú *Serbán* János politikai megbízott parancsára ment ki a községbe. A vörösőrséget kézigránátokkal is felszerelték. Amikor Polónyi különítménye átlépte a Tiszát, két csendőrrel találkozott; ezeket *lefegyverezték és letartóztatták.*

A vörös különítmény azután a csendőrlaktanyát *tűz alá vette.* A csendőrök puskatűzzel védekeztek, amikor azonban a vörösök kézigránátokkal támadtak, a csendőrörs megadta magát. Az udvarra kilépő *Borbély* és *Rákosi* csendőrökre a vörösök szuronnyal támadtak. *Borbély csendőr a helyszínen meghalt,* Rákosi pedig *súlyosan megsebesült.* Ezután *Körmendy* örsparancsnokot *is megölték, a laktanyát kifosztották, berendezését négy szekérre rakva Beregszászra szállították.* A vörösök magukkal hurcolták a súlyosan sérült Rákosi csendőrt és Papp József szatmárcsekei lakost. Ellenforradalmi tevékenységgel vádolták őket. Másnap mindkettőjüket Sátoraljaújhelyre vitték. Itt a *forradalmi törvényszék Papp Józsefet halálra ítélte és felakasztatta. Rákosit pedig 15 évi fegyházzal sujtotta.*

A beregszászi cseh ügyészség 1934-ben a vörös katonák ellen emelt vádat elejtette és *a további nyomozást megszüntette.* A csehek magatartását jellemzi, hogy a csendőrgyilkosságot, rablást és fosztogatást elkövetett vörösőrség parancsnokát, *Polónyi Pált a beregszászi gimnáziumba rajztanárnak nevezték ki.*

Dr. *Oláh* Jánosnak, a nyiregyházi királyi ügyészség elnökének rendeletére a visszacsatolt területen ebben az ügyben a szatmárcsekei csendőrörs folytatja a nyomozást. *Máris sikerült kilenc gyanusitottat elfogni,* akiket gyilkosság és más főbenjáró bűncselekmények miatt a nyiregyházi ügyészségre szállítottak. A kilenc letartóztatott *Rózner* József, *Kelemen* Kálmán, *Varju* András, *Lukács* András, *Kovács* Imre, *Szücs* Bertalan, *Farkas* István, *Wolf* Zoltán és *Révész* Béla beregszászi lakosok, akik beismerték, hogy a szatmárcsekei csendőrlaktanya megtámadásában és kifosztásában részt vettek. Az elfogottak között vannak — az eddigi vallomásokból következtetve — azok az egykori vörös katonák is, akik Körmendy Elek őrsparancsnokot és Borbély csendőrt megölték. Az ügyben a nyomozás tovább folyik. *(MTI.)*

szkirándulása a
kre
1938 DECEMBER 10—11
ZNAHORKA—
—BUDAPEST
. Ebéd, vacsora,
geli után indulás
baton, tovább-
dulás Budapestre
Részvételi díj: ellátással P 49.—
csak utazás . . . . . P 33.—
Az utazáshoz arcképes személyazonossági igazolvány szükséges
Jelentkezési határidő: december 8
Jelentkezés: Az Est Utazási és Menetjegyirodájában, VII., Erzsébet-körút 18—20

Minden napom ünnep lett, Olvasom az „Ünnep"-et.

Megnyugtató jelenség

Irta: Fodor József

Van úgy, hogy az idő, mely Shelley híres verse szerint a tengerhez hasonlatos, rezzenéstelen tükörrel terjed el s mi úgy siklunk benne, mint a hajók a kristálytükrű vizen s csak néha löki meg egy-egy áramocska, bagatell gondok, apró válságok, mondjuk egy pótválasztás, tarifaemelés villamoson, végrehajtói látogatás, vagy hogy nem hívnak meg a legújabb honmentők lapjához munkatársnak. Ezek azok a kis széljárásai, ökonomikusan szükséges rosszai életünknek, melyek nélkül menthetetlenül belefúlnánk a monoton napok arany állóvizébe, a teliségnek abba a sajátságos fénybetegségébe, melyből kiáltva fohászkodunk föl s mint az imában igényelt kenyeret, kérjük: add meg, Uram, nekünk a mi mindennapi kellemetlenségünket, barátunk árulását, hivatalunk packázásait, írásaink és egyéb tényked éseink lepocskondiázását és más disznóságokat, hogy élhessünk. S a providenciális kéz, mely elosztja az esőt és a jóidőt, a háborút és a békét, néha alaposan tekintetbe veszi eme rossz iránti szükségletünket és bőségesen árasztja ránk a vihart, égig fölverve az időt, mint a hullámokat, mi pedig sárga-zöld arccal himbálózunk a tengeribeteg lélek émelyedettségében és borzongásában és azt mondjuk: történelmi idők, válság, vagy ahogy akarjuk. Az idő meglódult s az ember, a csönd betegje, a nyugtalanság hajszolója most már túlzónak találja a részeg narkózist, a lélek őrült hintáit s ellentétes természeténél fogva és mert túlontúl rajtafogták izgalmat kérő szavain, jó-jóslatokban éli ki magát és a megnyugtató jelekben. Mi lesz, kérdezzük X-et, kiről pedig tegnap azt mondtuk, hogy tökfilkó, de most mintha az istenek személyes titkára s minden titok bizalmasa lenne. Mi lesz, Uram, kérdjük, miközben azt gondoljuk magunkban: te nyomorúságos buta senki, tán tudsz mégis valamit, valamit hallottál vagy olvastál egy ujságban, ami nem jutott a kezembe, jóllehet micsoda aljasság, hogy neked kell megnyugtatnod engem, de most ez egyszer megvallom, pácban vagyok és szeretnék megnyugodni, elvégre ehhez joga van egy olyan értéknek, mint én, nemde? És felháborodott lelkünkkel kapaszkodva keressük az útált banalitások hirtelen felfedezett szépségeit. Kávéházba megyünk, ahol a gyűlölt törzsvendég ül, kinek látásakor minden alkalommal elhatároztuk, hogy szakítunk evvel a ronda hellyel. S most, amikor meglátjuk, hogy ott ül, felsóhajtunk: jól van, még nincsen semmi baj. A pincér mint a világ legfontosabb dolgát kérdezi tőlünk: Kapucinert habbal, úgy-e? Hogyne, kapucinert, hogyne, azt, ez most egy fontos probléma s bizonyára nincsen is más a világon, ha ezt olyan nyugodtan kérdi, s nyilván azok, kik másról beszélnek, csak be akarnak csapni, nem komoly az egész. Aztán kimegyünk az uccára, hol plakátokat ragasztanak, kékeket és sárgákat egymásmellé a temetőbe vezető villanyosközlekedés szabályozásáról, vagy az ebzárlat meghosszabbításáról, vagy hogy be kell fizetni az esedékes adókat. Milyen kedves, megnyugtató ez most, s alatta az aláírás, a polgármester, a rendőrkapitány. Annyi, mint a béke, a megbízhatóság, nyugalom. Az ember sírni szeretne a meghatottságtól ezen az adó- és kutyaplakáton és aláíráson. Csak polgármesteri és rendőrkapitányi plakátokat, sokat, sokat, ragasszátok velük tele a világot, addig nincs semmi baj. Igen, jóllehet gyávaság, hitvány gyávaság ez, mondjuk magunkban, de valahogy majd behozzuk, helyrehozzuk, majd ha egyszer nem lesz semmi rossz, de most az egyszer meg akarunk nyugodni, ki tehet róla, hogy így felkavarták a dolgokat. Nem tehetünk róla, nem: de van úgy, hogy gyáva megalkuvásunk a legsötétebb és legmegmagyarázhatatlanabb példákat mutatja. Lakásommal szemben egy öregúr szokott kikönyökölni délelőttönként az ablakon és filléres rémregényeket olvas. Gyűlölöm ezt az öregurat, mert óriási, hízott gurgulafeje van és számomra a hízós, böfögő, skrupulus nélküli nyárspolgárt jelképezi. Rendszerint hálóingben könyököl és olvassa a filléres regényeket és néha kihajol az ablakból, hogy szinte kiesik s a nők után bámul. Aztán nagy hájas fejével végigmér, amint látja, hogy nézem és szinte hallom, ahogy mondja: tőlem ugyan bámulhatsz, komám, engem nem érdekelsz. Azért csak ülök itt az ablakban és olvasom a filléreseket. Egy nap aztán beütött a válság és én nyugtalanul kerestem a polgári stabilitás jeleit. Fűhöz-fához kapkodtam s reménytelenségem gyáva züllésében megcsendesítőül már az utolsó támaszpontot kerestem: az öregurat az ablakban. Nem volt ott! Pár perc mulva láttam, hogy felöltözve lejött az uccára és idegesen körülnézett. Ebből láttam, hogy most már csakugyan nagy baj van. Egész nap pokol volt az élet, másnap reggelig. Aztán új hírek jöttek, jobbak, enyhítőek. De nem bíztam, vártam valamit, nyugtalanul vártam. Az ablak felé lestem folyton, hol az öreg hájfejű szokott ülni. Jön, nem jön, szörnyű percek. Irhatott ki, amit akart, őrá tettem föl minden reményem. S ime, nyilt az ablak, nyilt! S a hűvös, csípős légben az öregúr, az öregúr, ingujjban, nem: felső testével egészen meztelenül! Kezében pegi vakító sárga, vadonatúj filléres regény. Béke, kiáltottam. Most már minden rendben van. A vén hájfejűt pedig beiktattam ereklyéim közé.

Novella-verseny A PESTI NAPLÓBAN

Nemcsak a jó novella, a jó bírálat is nyer. Részletek a Pesti Napló karácsonyi számában

Kényszerleszállást hajtott végre a tengeren és elmerült a Condor

Legénységét megmentették — A gép olajvezetéke elromlott, ez okozta a szerencsétlenséget

Berlin, december 6.

A Condor repülőgép, amely hétfőn este Tokióból elindult a Fülöpszigetek felé, kedden reggel röviddel célja elérése előtt a Manilai-öbölben *kényszerleszállást végzett*. A gép üzemanyagpótlásában állott be valami zavar és ezért volt kénytelen a vízre leszállani. Jungenek, a Focke—Wulf-művek igazgatósági tagjának szikratávirójelentése szerint a legénységnek sikerült a gépet simán a vízre csusztatni. A repülőgép valamennyi utasa jól van. A *Condor* ezután *elmerült*.

A baleset a parttól *mintegy száz lábnyira történt*. A közelben tartózkodó halászok a repülőgép tetején ülő utasokat meg tudták menteni, mielőtt a repülőgép *elmerült*. Arra számítanak, hogy a repülőgépet *ki tudják emelni*. Egy amerikai vízirepülőgép a szerencsétlenség színhelyére repült. Az amerikai tengerészeti hatóságok egészségügyi osztagokat küldtek *Rosarióba*, a baleset színhelyére.

Tokió, december 6.

A *Domei-iroda* kiegészítésül jelenti Manilából a Condor repülőgép szerencsétlenségével kapcsolatban, hogy lehetséges lesz a gépet szétszedni és Németországba szállítani. A vizsgálat majd megállapítja a szerencsétlenség pontos okát. *Annyi már bizonyos, hogy az olajvezeték felmondta a szolgálatot.* A gép személyzete sértetlenül Manilába érkezett. A repülőgépet az apály idején emelik ki a vízből.

A kereszténypárt válaszol a kérdésre: miért állt Imrédy mellé és mit kíván?

(Saját tudósitónktól.) Az egyesült kereszténypárt, amely legutóbbi parlamenti állásfoglalásával súlyos helyzetben döntő értékű támogatást nyujtott az Imrédy-kormánynak, kedden *deklarációval* fordult az ország közvéleményéhez. Elsősorban magyarázzák: *miért álltak Imrédy Béla és kormánya mellé.*

— *Veszedelmes kísérletezésnek* tartottuk a mai időkben kormányválság felidézését, — mondják — másrészt a kormány mellé állva, támaszt akarunk nyujtani annak *az alkotmányos úton való haladásra.* Meg akartuk akadályozni, hogy az események által *kiszámíthatatlan hatású cselekményre* legyen kényszerítve és lehetetlenné akartuk tenni azt a mindinkább terjesztett vádat, hogy a népképviseleti törvényhozás alkalmatlan a gazdasági és társadalmi reform keresztülvitelére.

A következőkben hangoztatják, hogy *ma erélyre van szükség a felforgatással szemben, megértésre az érzelmek és törekvések káoszában.* A kormánynak s a pártoknak ma nemcsak beszélniök, hanem cselekedniök is kell. Nemcsak a maguk fennmaradására kell gondolniok, hanem *az ezeréves haza nagy értékeinek megmentésére és fenntartására is.* Ma minden párt óriási felelősséggel tartozik minden lépéséért a nemzetnek. Súlyos külügyi helyzetben kell dönteni a sürgős reformokról. Tisztánlátásra és tárgyilagosságra van szükség, hogy olyan többség alakulhasson és verjen gyökeret a nemzet közvéleményében, amely teljes hátvédet adhat a kormánynak óriási feladatai teljesítéséhez.

A kereszténypárt megőrzi függetlenségét és önállóságát, határozottan támogatja a kormányt gazdasági és szociális reformprogramjának keresztülvitelében, de *hatni is akar a kormányra,* hogy mindent, amit cselekszik, az összesség érdekében tegye s *védje meg az állam rendjét, a társadalom nyugalmát.* Rend és nyugalom nélkül nem érhetjük el azokat a célokat, amelyeket *minden keresztény és nemzeti alapon álló párt* felvett a programjába.

Befejezőben kijelentik, hogy a kereszténypártnak sem személyes, sem pártérdekbeli követelései nincsenek. A párt számára *személyileg közömbös,* hogy ki valósítja meg az elodázhatatlan nagy reformokat, ha az illető a szentistváni gondolat alapján áll s az összesség érdekeit a nemzeti tradíció és a korigények összehangzó egyesítésével szolgálja. Bíznak benne, hogy *Imrédy így fog cselekedni,* kívánják, hogy a kormány jól és teljesen szolgálja a szociális haladást, bölcsen és erélyel gyakorolja a közhatalmat, *kifelé békét és tekintélyt biztosítson az országnak, befelé pedig békességet, nyugalmat, munkát és jólétet.*

megjelent
KÖTVE 5·40 P.-FŰZVE 4.-P ATHENAEUM
FÖ
MI
PÁ
MENY

SPORT

Jobb-e a Kispest hat góllal az Újpestnél?

A labdarúgó nemzeti bajnoki premier legérdekesebb mérkőzése kétségtelenül a Szent László Torna győztesének, a *Kispestnek* játéka lesz a régi idők egyik nagy csapatának, az *Ujpestnek* csapata ellen, melyet *vasárnap délután 5 órakor* kezdenek *Kispesten*.

A Szent László Tornán át számítva, *a Kispestnek hat góllal kellene legyőznie az Ujpestet*. A Kispest ugyanis 3:2-re verte azt a Ferencvárost, amely a középdöntőben 6:1 arányú győzelmet aratott az Ujpest felett. Ez éppen hat gól különbség. A *Kispest* elnöke azonban kijelentette, hogy *korántsem veszi biztosra a mérkőzést*, amelyet épp úgy megnyerhet az Ujpest, mint az ő csapata, ha kijátssza a SzLLT döntőben mutatott formáját.

Ma: a nemzetközi teniszbajnokságok I. napja

Jelentettük, hogy a MAC rendezi az idén is a *nemzetközi teniszbajnokságokat* a margitszigeti díszpályán. *Az első mérkőzési nap ma lesz délután 4 órai kezdettel.* Valószínű, hogy már ezen az első napon is sor kerül *válogatott és bajnoki teniszezőink* részvételére. Mára várják a *szlovák teniszkülönítmény* érkezését is.

A Gamma így készült a MÁVAG ellen

Gamma—Ujpest 4:1 (3:1)

Míg a többi NB-csapatunk a bajnoki premier előtt gyakorlómérkőzéseket játszott, addig a *Gamma* és *Ujpest* a SzLLT III. helyéért folyó „komoly" mérkőzéssel készültek a vasárnapi első NB-játékukra. A *Gamának* sikerült a vasárnapi MÁVAG meccsbe *győzelemmel* indulni: Ujpesten is *4:1 (3:1) arányban győzte le az Ujpest csapatát*, amelynek mentsége, hogy *Szusza* hiányzott belőle. A vezető gólt ugyan Ujpest lőtte *Dankó* révén, de erre *Tóth I.* (2), *Patkoló* és *Kincses* néggyel válaszolt.

LÓSPORT

Vándorló nyerte az Augusztusi hendikepet

A szerdai megyeri lóversenyek főszáma az augusztusi hendikep volt, amely meglepetéssel végződött. Az 1100 méteres versenyt Vándorló nyerte meg Gutaival nyergében, Tüzes ellen. Rózsám négyhosszal harmadik lett. A nap második meglepetése a VII. futamban, az 1100 méteres hendikepben történt, amelyet Nefelejcs nyert meg Eredmény és Trenk báró ellen. Ebben a futamban már az osztalékok is tekintélyesek voltak, befutóra 2253, illetve 1188 pengőt fizettek 10 pengőre. Egyébként a fogadott lovak nyertek.

Részletes eredmények:

I. 1. *Torkos* (Klimscha, 2½), 2. Székely (Szokolai, 6/10), 3. Csengőd (Szentgyörgyi, 2½). Fm.: Látszat, Lámpaláz, Nyakhossz. 10:34, 10, 10, bef. 71. — II. 1. *Malabar* (Bocskai, 6/10), 2. Hiu (Sajdik, 6), 3. Doboka (Csuta, 10). Fm.: Berkes, True Wonder, Tódor, Ural. 10:15, 12, 16, 23, bef. Malabar—Hiu 60, Malabar—Doboka 82. — III. 1. *Centaur* (Gill, 2½), 2. Vértes (Alt, 1¼), 3. Jeppi (Simics, 3). Fm.: Michl, Fecseg. 10:26, 11, 10, bef. 51. — IV. 1. *Vándorló* (Gutai, 10), 2. Tüzes (Kolonics, 6), 3 Rózsám (Horváth L., 6). Fm.: Korond, Vén betyár, Szekler, Bokrétás, Nemcre II., Bernabás, Almaviva, Roma, Confidens, Gyömbér, Lyra, Suttogó. 10:118, 38, 22, 31, bef. Vándorló—Tüzes 326, Vándorló—Rózsám 772. — V. 1. *Amon* (Pfendler, 2½), 2. Páratlan (Gill, 2½), 3 Uttörő (Simics, 1½). Fm.: Dampierre, Piccador, Levente II., Szép Heléna, Mercur. 10:30, 15, 12, 12, bef. Amon—Páratlan 53, Amon—Uttörő 82. — VI. 1. *Stefike* (Csuta, 2), 2. Tök Ász (Rózsa, 3), 3. Fiamma (Pfendler, 4). Fm.: Mégis, Színésznő. 10:44, 25, 22, bef. 187. — VII. 1. *Nefelejcs* (Esch S., 12), 2. Eredmény (Gelics, 10), 3. Trenk báró (Horváth B., 5). Fm.: Tosca, Orgona, Karakán, Repülj, Azilo, Bob herceg, Bolondos, Nedda, Véletlen. 10:308. 51, 97, 32, bef. Nefelejcs—Eredmény 2253, Nefelejcs—Trenk báró 1188. — VIII. 1. *Szemtelen* (Alt, 4), 2. Selyemkendő (Gelics, 5), 3. Várnagy (Gill, 6). Fm.: Kismiska, Vis major, Santa Cruz, Líbussa, Napsugaram, Rendes, Dicséretes, Cserkész. 10:53, 21, 15, 29.

MA

HUNGÁRIA PARK

Honthy H., Kiss M., Senyei V., Szondy B., Barna A., Rösler E., Bilicsi, Solthy, Misoga, Palotás I.

Kezdete ¾6 órakor.

SZINHÁZ ÉS FILM

Salzburgban megszólal az aquincumi viziorgona

Laczkovich János az ünnepi tanfolyamokon

A külföldiek részére Salzburgban rendezett zenei továbbképző tanfolyamokra, melyeken a legkiválóbb német művészek és zenepedagógusok adnak elő és amelyeken több magyar művész is megjelenik, mint hallgató, meghívást kapott dr. Laczkovich János, a kiváló orgonaművész, aki pénteken félórás előadást tart a magyar orgonajátszás történetéről. Előadása után háromnegyed óráig tartó műsorában vázlatosan bemutatja a magyar orgonairodalom legjelentősebb alkotásait a történeti fejlődés sorrendjében. Külön érdekessége lesz a zenei illusztrációnak, hogy dr. Laczkovich megszólaltatja az Aquincumban talált viziorgonát, az egész világ egyetlen ilyennemű zeneszerszámát. Mint ismeretes, az eredeti hangszer alapjánt pontos rekonstrukciót készítettek, amely már szerepelt a nyilvánosság előtt, sőt dr. Laczkovich kábelen keresztül évekkel ezelőtt Amerikával is megismertette a különleges római hangszert.

PÁRIS REJTELMEI

Ma a Scalában és a Kaszinóban

A *Scala* és a *Kaszinó* ma mutatja be a *Páris rejtelmei* című francia filmet, amely Eugène Sue romantikus regényéből készült. A borzalmakban, izgalmakban bővelkedő film bemutatja a főrangúak udvarait, de a felvevőgép ellátogatott az alvilág kitaszítottjai közé is. A film főszerepeit Constant Rémy, Henry Rollan, Madeleine Ozeray és Marcelle Géniat játssza.

ÁLOM ÉS VALÓSÁG

Ma mutatja be a Forum

Carina, a szegény kis varrólány megismerkedik Mattei Oliva balerinával, aki szerelmes a karmesterbe és barátságot köt Oliva húgával, Mirellával is. Carina bekerül a családhoz, ahol Mattei saját leányaként kezeli. Időközben Carina megtetszik a milliomos Alda udvarlójának, Giulianónak. Alda meghívja a nagyvilági életet nem ismerő három kislányt egy mondén estélyre, ahol a leányok arról értesülnek, hogy Mattei meghalt. Carina varrással tartja el két barátnőjét, esténként pedig műkedvelőelőadásokon lép fel. Egyik nap Carina újultan találja otthon Olivát.

Hososzas faggatás után megtudja, hogy Olivát, aki meggondolatlanul átadta magát érzéseinek, felkereste lakásán a karmester. A következményekkel számolni kell: a gyermeket Carina veszi magához, hogy felnevelje. Ezért Carina és Giuliano között megszakad a barátság, mert a férfi azt hiszi, hogy a kisbaba Carináé. Végül azonban minden tisztázódik és Giuliano feleségül veszi Carinát. Ez a vázlata az *Álom és valóság* című filmnek, melynek ma lesz a premierje a Forumban Lilia Silvi főszereplésével.

LILIA SILVI

A MAGYAR JÁTÉKSZÍN üllafüredi kívánsághangversenye, melyen Bordy Bella, Vaszary Piri, Pethes Sándor, Rácz Vali, Orbók Attila, Kelly Anna, Mányoky Lívia, Baráth Ferenc, Járay József, Nagy Izabella, Máthé Jolán, Gellért Vilmos, Dankó Aladár, Szalontay Ferenc és Veress Nándor lépett fel, 15.000 pengő tiszta hasznot eredményezett a Vöröskereszt javára.

„CSAK A TIÉD!" a címe a legújabb olasz filmjátéknak, melyet a Mester-film forgalmaz. Doris Duranti, az éjfekete olasz filmcsillag eleveníti meg a hírhedt Castiglione grófnő politikai cselszövéseit és kalandjait.

BOLDOGGÁ TESZLEK a címe Bánky Viktor legújabb filmjének, mely a MIF produkciójában Vaszary Gábor forgatókönyvéből készült Hajmássy Miklós, Vaszary Piri, Buttykay Emmi, Mihály Ernő, Dénes György és Kürthy György főszereplésével. A zenét Malcsiner Béla szerezte.

A LÉVAI KARNAGYKÉPZŐ tanfolyamon 60 tanító és karnagy vett részt. A sikeres tanfolyamot a kultuszminisztérium megbízásából a Magyar Dalosegyesületek Országos Szövetsége rendezte.

MAJAY GYÖRGY színházi ujságiró a jövő évadra Pécsre szerződött színpadi rendezőgyakornoknak.

ROMEO ÉS PIROSKA

Szüle Mihály vígjátéka a Vidám Színházban

Szüle Mihály, a *Vidám Szinház* igazgatója, visszaérkezett nyári szabadságáról és megkezdte a szerződtetési tárgyalásckat. Az előkészületi munkák folynak. Előreláthatólag *Szüle* Mihály *Romeo és Piroska* című szatirikus vígjátéka nyitja meg Budapest legkisebb színházának őszi évadját.

Szakítok magával: 75.

A *Márkus Parkszínház* újabb jubileumhoz érkezett: szerdán volt a »Szakítok magával!« című vígjáték 75-ik előadása. A mulatságos darab, melyhez *Csanak* Béla írt kísérő muzsikát, *Turay* Ida, *Simor* Erzsi, *Hámory* Eta, *Kovács* Károly, *Nagyajtay* György. *Kőváry* Gyula és *Halasz* Géza felléptével kerül színre. Az utóbbi szereplő Perényi szerepét vette át.

Lohr Ferenc — igazgató

Lohr Ferenc hangmérnök, a Hunniafilmgyár üzemvezető cégvezetője jövő hét szerdáján kapja meg igazgatói kinevezését. Lohr öntudatos és töretlen jobboldali ember, sokat küzdött a baloldali filmesek ellen. Kinevezését ismerősei és barátai örömmel várják.

Jubileum az Erzsébetvárosiban

Erdélyi Mihály »Cserebogár, sárga cserebogár...« című nyári vígjátéka harmadszor jubilál: pénteken kerül színre 75-ödször az Erzsébetvárosi Színházban. A parádés szereposztásban színrekerülő operett főszerepeit változatlanul Honthy Hanna, Fejes Teri, Somogyi Nusi, Rév Erzsi, Török Ilona, Csortos Gyula, Bilicsi Tivadar, Kertész Tivadar, Kertész Dezső, Csányi László és Nádor Jenő alakítja.

Szeptember 16-án nyílik a Magyar Művelődés Háza

A Magyar Művelődés Háza szeptember 16-án kezdi meg az évadot. A következő szezonban a Nemzeti Színház 36 előadást tart a Művelődés Házában. Színrekerül egyebek között Az ember tragédiája, melyet Oláh Gusztáv rendez, a Nagyúr, A mama (Vaszary Pirivel a főszerepben), Éljen az egyenlőség (Eötvös—Galamb), a Bánk bán, azonkívül sok más klasszikus darab. Az Operaház 28 előadást tart a Művelődés Házában.

KÍVÁNSÁGHANGVERSENYT rendezett Fűzfőn Szabó Jenő, a Fővárosi Operettszínház tagja. Rajta kívül Mednyánszky Ágnes, Barna Anci, Hlatky Edit, Jánossy Rózsi, Misoga László, Vázsonyi József és Laczkó Mihály lépett fel.

A NEMZETI SZÍNHÁZBAN, ahol egyre érdekesebb szerződtetések folynak, újabb tagszerződtetések várhatók.

Színházak mai műsora

ÚJ MAGYAR: Toldi (6). — MADÁCH: Ártatlanok (½7). — MÁRKUS PARK (134-994): Szakítok magával! (6). — ERZSÉBETVÁROSI: Cserebogár, sárga cserebogár... (6). — NÉPVARIETÉ A SPORTCSARNOKBAN (297-842, 297-843): Augusztusi új artistaparádé (¼4, ½7). — JÓKAI: Juhászlegény, szegény juhászlegény (¾7). — MŰSZINKÓR (csak vasárnap): A pénz nem boldogít (3, 5, 7).

A többi színház nem tart előadást.

A mozik műsora

ADRIA—ADMIRAL (353—707): Agrólszakadt úrilány. (3 5 7; V ü 11 és 1 órakor is.) — ÁTRIUM (153—034, 154—024): Makkhetes. (¼4 ½6 ½8; Sz V ü ½2-kor is.) — BARLANG-BROADWAY (422—722): Emberek a havason. (3 5 7; Sz V ü 1 órakor is.) — BAROSS—BODOGRAF (149—510): Eladó birtok. (5 7; V ü 3-kor is.) — BELVÁROSI FILMSZINHAZ (384—563): A szerelem ügyvédje. (½4 ½6 ½8; V ü ½2 ½3 ½4 ½5 ½6 ¼7 ½8.) — BELVÁROSI HIRADÓ (181—244): A moha csodája (kultúrfilm). Az új légó riasztási rendszer. A híradókban a V 1 és a Führer elleni merénylet. Magyar, UFA és Európa-híradók. (Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.) — BETHLEN-HOLLYWOOD (225—003): Futótűz. (3 5 7.) — BUDAI APOLLÓ (351—500): Agrólszakadt úrilány. (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — CAPITOL (134—337): Viharbrigád. (3 5 7; V ü 11 és 1-kor is.) — CORVIN (138—988, 339—584): Második hétre prolongálva! Titanic (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — CSABA-SAVOY (146—040): Futótűz. (3 5 7; V ü 11 és 1 órakor is.) — DEÁK-DÉCSI (121—343, 125—952): Második hétre prolongálva! Afrikai vőlegény. (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V ü 11 órakor is.) — DUNA-LLOYD (111—994): Az asszonyért. (3 5 7; V ü 1 órakor is.) — ERZSÉBET-VESTA (222—401): Nicsevo. (3 5 7; V ü 1 órakor is.) — FORUM (189—707): Álom és valóság. (3 5 7; V ü 11 órakor is.) — GLÓRIA (427—521): Kadétszerelem. (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — HIRADÓ FILMSZÍNHAZ (222—499): Korunk átka a rák (kultúrfilm). Az új légó riasztási rendszer. A híradókban a V 1 és a Führer elleni merénylet. Magyar, UFA és Európa-híradók. (Folyt. egyórás előadások 9—21 óráig.) — IPOLY (292—626): Asszonyfurfang. (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — JÓZSEFVÁROSI (131—316): A szerelem jogán. (3 5 7; V ü 1 órakor is.) — KAMARA (423—901): Egy gép nem tért vissza. (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — KORZÓ (182—818): Makkhetes. (3 5 7; Sz 1; V ü 11 órakor is.) — MESEVÁR-ELIT (114—502): Futótűz. (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — NEMZETI (ROYAL) APOLLÓ (222—002): Makkhetes. (3 5 7; Sz 1; V ü 11 és 1 órakor is.) — NYUGAT (121—022): Hét szilvafa. (½4 ½6 ¼8; V ü ½2 órakor is.) — OMNIA (130—125): Afrikai vőlegény. (3 5 7; Sz 1; V ü 11 és 1 órakor is.) — OTTHON (146—447): A Noszthy-fiú esete Tóth Marival. (½4 ½6 ¼8; V ü ½2 és ½2-kor is.) — PÁTRIA (145—673): A király bolondja. (½10 ¾12 ½4 ½6 ½8; V ü 11 és ½2 órakor is.) — PETŐFI-ODEON (428—478): Negyediziglen. (5 7; V ü 1 3 5 7.) — PEST-PALACE (221—222): Nyolcadik hétre prolongálva! Forgószél. (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — RADIUS (122—098, 120—564): Második hétre prolongálva! Nehéz eset. (½4 ½6 ¼8; Sz ½2; V ü 11-kor is.) — RÁKÓCZI (426—326): Tiszavirág. (11 1 3 5 7.) — SCALA (114—411): Páris rejtelmei. (½4 ½6 ½8; Sz V ü ½2-kor is.) — SZÉKELY-OLIMPIA (226—425): Második hétre prolongálva! Kísért a mult. (½4 ½6 ½8.) — SZITTYA-CITY (111—140): Makkhetes. (¼4 ½6 ½8.) — TOLDI-RIALTÓ (224—443): Hölgyek előnyben. (10 ½12 ½2 ½4 ½6 7; V ü 11 1 3 5 7.) — TURÁN (120—003): Álomkeringő. (½2 ½4 ½6 ½8; V ü 11 órakor is.) — UJBUDA-SIMPLON (268—999): Futótűz. (½4 ½6 ½8; V ½2 órakor is.) — URÁNIA (146—046): Titanic. (3 5 ½8; V ü 11 órakor is.)

Egy pesti külváros romantikus életének színes mozaikja:

Viharbrigád

Bordy Bella, Sárdy János, Kiss Manyi.

Mától: Hunnia-film

Capitol * Beleznay

A havasi emberek drámai küzdelme a természettel és az emberi gonoszsággal.

Emberek a havason

Szellay Alice és Görbe János.

Kizárólag **BARLANG**

A PEST OSZTÁLYSORSJÁTÉK GYORSLISTÁJA

Az LII. osztálysorsjáték V. osztályának húzása. 3. nap.

Délelőtt 8-9-ig

a következő számokat húzták ki:

3000 pengőt nyert: 65123

2000 pengőt nyert: 1777 41083 52708 67711

1000 pengőt nyert: 4789 9072 36558 82241 87913

800 pengőt nyert: 10598 10601 32454 62587 69883 71650 74051

600 pengőt nyert: 9554 18431 32529 47134

500 pengőt nyert: 3694 18352 30309 34314 40322 61689 63660 74221 77935 86697

400 pengőt nyert: 624 1969 2398 5795 6452 9853 11068 17249 18506 18847 20010 22032 22535 31128 37371 40368 43374 43481 45181 54916 63296 63703 64824 65859 66091 68493 69200 73349 73654 74499 75104 75871 81284 81923 81983 83848 87491 89414 89924 91266 92945 95468 98001 99910

250 pengőt nyertek:

0319 424 455 641 682 776 818 987 1094 182 213 245 283 341 418 535 709 735 748 788 789 844 866 2012 013 333 351 510 903 3141 191 304 427 563 606 636 760 765 879 926 4018 059 071 170 205 311 548 552 563 673 690 801 998 5000 059 124 261 314 407 464 502 575 601 679 709 730 787 938 977 6267 341 421 425 470 495 724 985 7040 275 324 335 473 488 552 8007 076 455 509 592 633 661 783 834 9067 144 184 209 216 290 327 383 384 496 578 621 636 828 886

10019 036 143 218 417 521 659 949 11078 177 194 257 262 490 544 630 683 691 759 830 837 943 12021 025 084 097 101 151 188 516 535 709 935 13035 191 435 510 521 598 641 976 14069 146 190 509 522 606 647 681 738 935 941 15153 156 178 263 270 413 424 433 475 508 612 724 751 787 788 867 916 16037 043 061 090 188 207 346 552 563 596 653 675 684 826 17023 151 287 329 621 806 868 887 903 916 18021 074 101 137 206 460 717 760 840 932 968 996 998 19190 704 750 767

20172 327 553 624 627 637 755 874 961 978 21161 178 447 517 596 600 628 723 883 999 22190 335 436 450 460 519 652 944 959 23026 128 286 495 924 948 964 24093 227 277 497 543 556 664 955 25053 132 318 340 369 514 525 559 561 654 776 893 26010 137 254 366 647 790 893 925 985 992 27438 450 508 636 788 920 28148 153 196 287 344 530 735 756 813 864 975 29047 062 074 103 149 152 249 340 407 414 621 694 850 860 891 906 911 913 954 963 985

30019 104 457 510 527 681 720 761 763 869 881 910 934 31040 067 105 154 164 192 305 340 473 501 515 850 32004 013 143 229 424 685 686 783 907 938 944 975 33040 055 116 129 171 207 285 334 670 682 939 34004 024 152 184 258 269 359 398 690 825 826 865 944 991 35101 108 164 290 580 670 781 827 932 36106 140 156 428 447 480 489 535 552 621 657 750 906 37036 062 063 387 653 751 783 38107 171 221 354 450 569 775 811 825 930 934 947 963 39084 167 247 423 490 563 578 628 725 776 829

40095 310 346 358 497 629 861 869 943 41089 111 116 126 380 521 524 574 588 646 971 42015 179 347 416 568 593 632 736 738 740 748 867 950 43067 092 133 353 515 551 601 650 653 700 709 711 737 823 917 947 949 990 44207 215 296 367 395 402 512 45044 093 120 178 235 287 294 306 412 753 780 987 46089 407 590 652 672 674 899 912 978 47121 131 165 197 327 385 425 482 570 618 736 821 48065 076 171 313 336 364 425 523 533 647 730 885 49019 123 327 434 618 754 875 916

50007 023 052 126 151 290 346 368 392 404 503 605 732 739 808 874 875 877 51089 105 244 367 461 570 596 775 853 857 52137 154 166 376 384 471 556 596 688 706 768 860 956 53048 106 127 193 306 362 370 494 805 813 855 985 54033 089 109 164 233 266 290 309 456 508 535 632 969 821 824 857 55102 166 167 245 298 386 387 412 454 541 602 616 683 831 835 893 56064 253 296 327 331 406 736 779 925 942 996 57044 142 176 198 266 361 578 579 581 720 774 918 924 58125 162 322 326 358 386 400 445 529 555 576 582 618 789 850 878 936 962 59092 232 528 587 616 755 781 916

60208 316 434 467 480 488 541 642 707 765 791 795 831 855 914 61070 112 160 201 232 268 295 655 803 825 828 879 929 62043 132 208 350 494 514 663 676 787 846 63064 122 147 148 345 382 569 571 734 853 924 926 64117 122 147 309 348 482 567 796 874 65222 243 395 436 494 686 717 742 745 66003 138 229 336 374 382 611 657 664 750 67067 163 538 545 701 855 68015 040 053 055 075 125 237 625 662 706 744 790 812 820 998 69113 193 226 339 362 514 549 583 647 687 707 728 749 815 843

70286 315 345 489 575 766 783 888 952 955 71104 187 194 202 608 685 921 948 72040 076 125 158 166 188 287 302 369 447 482 483 497 590 619 631 720 732 745 892 903 910 978 73019 036 172 184 303 633 660 724 774 799 841 74310 351 412 448 479 489 544 599 703 716 725 781 845 75056 078 139 273 276 309 313 516 729 857 996 76100 230 391 392 393 347 623 799 927 967 77050 078 084 226 338 547 712 851 993 998 78041 042 049 058 092 093 108 179 280 340 368 423 514 561 681 735 896 932 79015 082 309 432 634 988

80302 342 343 403 463 549 552 557 667 729 970 994 996 81029 047 086 100 121 135 153 161 197 207 232 276 360 616 694 775 903 943 82081 098 123 194 543 551 658 781 945 990 83140 190 315 428 440 474 484 498 546 661 878 84232 297 313 424 475 483 539 550 662 730 886 895 85031 275 301 309 341 367 422 449 483 531 615 622 684 699 785 816 876 942 995 86016 097 135 188 191 218 225 272 465 512 725 726 787 910 948 969 87059 396 602 831 921 88056 069 162 218 315 378 399 428 526 627 645 691 711 723 807 889 916 940 946 947 965 89061 159 325 384 407 503 694 833 883 927

90353 386 646 680 904 941 91395 502 560 810 981 92006 125 208 302 408 470 545 632 733 789 890 989 93048 222 277 308 322 331 424 595 654 667 695 866 94009 079 165 202 421 474 602 612 726 759 859 95012 040 354 455 578 540 627 638 936 964 995 96137 176 196 307 330 335 372 428 547 645 664 782 851 935 97030 101 225 381 450 464 481 547 554 592 615 630 705 759 872 942 972 995 98041 132 291 334 492 539 591 363 673 920 974 99066 110 249 344 449 578 781 995 996

Délelőtt 9-10-ig

a következő számokat húzták ki:

10.000 pengőt nyert: 64343

2000 pengőt nyert: 27338

1000 pengőt nyert: 2328 45996 88652

800 pengőt nyert: 6652 8621 18784 19430 22115 46232 66791

600 pengőt nyert: 3905 10664 21506 26038 32629 49294 82671

500 pengőt nyert: 25295 32074 32683 74103 78495 95493 96129 99336

400 pengőt nyert: 1966 2472 3243 17835 23276 27382 36807 39583 40416 40623 40913 41284 41624 46838 47787 55903 58491 64549 70981 73074 77176 82666 83227 95747

250 pengőt nyertek:

0035 060 081 147 359 440 648 759 892 969 1001 233 352 436 474 507 578 606 696 801 835 863 915 2069 082 162 263 448 567 667 736 860 3166 250 260 320 344 415 431 626 4044 126 176 383 496 624 653 683 771 879 882 5135 276 355 587 589 791 885 6050 138 266 486 489 527 743 774 926 7012 037 196 246 399 472 685 699 758 766 828 848 8369 413 486 601 683 974 996 9014 035 050 142 201 208 228 305 466 557 918 925 998

10102 460 495 635 718 739 747 757 873 921 986 11039 239 378 397 896 985 995 12106 153 167 192 403 452 760 13081 431 453 658 692 971 14027 045 093 204 265 284 399 536 573 781 15033 034 106 184 188 474 489 493 550 889 901 906 939 964 16001 177 180 206 330 336 516 565 589 662 17179 201 421 526 559 596 619 654 696 745 877 18250 276 343 370 795 859 874 19039 048 165 256 307 349 350 506 669 715 900 940 968 998

20031 054 133 142 157 876 952 21089 104 201 265 367 430 555 588 702 22012 034 044 177 300 353 431 456 731 809 23126 192 202 289 434 704 864 887 930 24025 168 225 346 455 726 744 25035 168 269 320 789 825 977 26001 181 255 285 593 604 675 687 765 27028 334 364 421 430 558 658 733 28048 081 202 369 393 635 722 780 935 29073 385 396 442 575 652 831 929 959 980

30085 146 307 378 416 613 688 727 877 31372 383 422 618 646 922 32089 138 325 602 681 690 781 874 950 967 33059 073 229 236 251 375 454 481 574 575 578 747 34019 124 291 467 484 514 636 874 905 914 942 35033 036 232 301 383 398 406 458 472 478 490 504 557 684 727 768 816 840 905 937 36046 094 274 319 412 542 575 917 37391 600 729 732 979 38252 278 447 550 627 659 685 740 817 39385 407 464 467 504 648 680 702

40159 372 375 508 614 645 648 702 904 998 41240 411 453 768 876 42061 228 396 427 543 43091 268 363 376 659 741 745 767 887 924 44014 162 234 279 291 319 347 444 680 816 845 858 872 45096 143 210 218 267 416 424 476 501 518 639 648 652 663 779 841 933 978 46116 457 517 956 945 47049 337 530 633 748 905 926 955 48307 355 419 675 705 940 971 975 985 986 49153 386 439 483 559 673

50015 176 188 206 589 651 51028 092 110 124 216 271 322 347 404 633 708 795 901 923 991 998 52017 196 212 237 354 383 414 609 737 873 53080 096 112 143 146 297 505 545 556 585 837 872 54131 343 453 494 501 533 625 786 919 55306 401 424 481 513 940 963 56103 174 201 430 783 906 57131 304 436 486 498 598 615 978 58033 094 117 169 192 214 218 283 439 59027 060 132 186 238 265 273 390 390 424 456 611 804 810 818 906

60037 079 090 150 178 253 317 512 544 782 61094 132 187 390 396 516 545 896 952 62116 267 385 479 627 849 950 954 63141 142 197 351 538 644 653 697 791 64261 387 565 891 65084 394 501 640 819 841 940 66013 321 399 486 606 628 680 688 726 816 904 923 980 67005 151 393 446 461 627 693 781 846 876 983 68333 344 444 468 407 752 769 853 974 993 995 69008 096 159 215 278 509 556 745 838 935 964 965

70084 224 253 349 456 486 501 609 631 640 654 668 690 697 828 904 948 71054 215 337 363 517 572 758 72050 308 436 463 967 989 73192 358 386 461 475 537 619 74127 298 302 306 432 662 779 791 846 876 75090 259 272 512 557 659 694 899 76056 166 184 352 419 447 591 703 724 774 77003 308 512 611 868 898 928 78018 170 453 563 582 851 855 79055 111 202 315 554 699 784 976

80200 217 266 369 411 614 816 871 930 81073 173 208 210 248 287 385 410 462 629 688 736 762 82050 144 166 472 606 770 791 805 834 886 982 83235 283 345 687 728 806 859 874 893 84022 154 195 210 237 266 405 419 440 484 572 743 836 841 960 916 922 947 85039 150 256 555 625 912 944 86048 089 147 360 425 623 637 674 681 783 819 850 900 996 87072 400 427 591 604 885 88055 208 231 303 337 487 548 910 929 952 953 89137 286 377 409 527 762 960

90149 282 316 400 402 577 627 647 661 681 706 864 867 936 91051 130 216 284 508 521 620 700 736 791 92026 273 441 448 496 618 762 903 93094 182 207 208 312 797 799 826 960 975 983 94011 106 225 230 412 451 659 790 826 968 95070 191 232 754 879 994 96042 210 292 345 416 438 469 495 834 888 921 97211 216 300 463 596 626 751 787 956 98008 052 061 193 322 325 898 402 501 515 641 915 953 994 99031 486 782 798 869 893

*

Minden felelősség nélkül.

*

A *Pest* gyorslistáját, mely a ma kihúzott összes számokat tartalmazza, a húzásteremben összeállította a Gloria ker. rt. osztálysorsjáték főárusító. Andrássy-út 18. Telefon: 118-999.

*

A legközelebbi húzás holnap, augusztus 25-én lesz.

Zanzibárban sem minden csendes

Ebben az esztendőben, augusztus 26-án ünnepli az 1911 óta uralkodó zanzibári szultán, *Seyyid Sir Kalifa II bin-Harub-bin-Thuyaini 65. születésnapját.* Ennek az eseménynek azért van különös jelentősége, mert a zanzibári fejlemények érdekes világot vetnek a Britbirodalom belpolitikai helyzetére, különösen az egyes protektorátusoknak az anyaországhoz való kapcsolataira.

A X. századtól kezdve a mostani *Zanzibár* területén egész sor arab köztársaság állott. Őslakossága *néger* volt, azóta azonban mindmáig az *arab* az uralkodó réteg. Jóval később még nagyszámú *hindu* került hozzájuk azután a *portugálok* szerezték meg gyarmatnak az országot, még később került a *muskati imám* uralma alá, míg végül 1856-ban az *Omán* ház egyik tagjának uralma alatt *önálló szultánság* lett, hogy azután 1890-ben brit protektorátussá váljék.

Ezúttal vegyes kormány intézte országügyeit, amelyben a szultán volt a végrehajtó tanács első elnöke, a második elnök pedig a brit helytartó. Viszont ez a helytartó, mint Anglia képviselője a törvényhozó tanács elnöke lett.

A kis szultánság, amelynek alig *negyedmillió* lakosa van, csupán az afrikai kereskedelemben játszott bizonyos szerepet, miután az Afrika belsejébe vezető utak leginkább *Zanzibáron*, mint kikötővároson keresztül vittek.

Nemrégiben a kis ország új jelentőségre jutott. A most folyó háború elején Angliának szüksége lett arra, hogy indiai összeköttetéseit Afrikán keresztül kiépítse, mert a Földközi-tengeren át veszedelmes volt az út.

A *Zanzibárban* megteremtett összeköttetés Afrikán keresztül *Madagaszkártól* keletre és nyugatra az Indiai-óceánon át vezetett. A *Madagaszgártól* nyugatra lévő út — mint a parthoz legközelebb eső, szívesebben használták — *Zanzibár* közelében húzódik és ez a kiválóan kiépített kikötő az Angliából Indiába vezető út egyik állomása volt.

Ez volt az oka, amiért a zanzibári szultánság hirtelen újra felmerült a felejtés homályából, hogy a brit birodalom egyik politikai tényezőjévé váljon.

Keresik a szultán kegyét

Hirtelen fontos lett, hogy biztosítsák a szultán jóindulatát, nehogy ez valami szabotázs cselekményt kövessen el az angol tengeri hajózás érdekei ellen. Így történt, hogy Zanzibárban megismétlődött ugyanaz, ami Ceylonon és magában Indiában.

Tud valevően nem sokkal a mostani háború kitörése előtt visszavittek Ceylonba a legutóbbi felkelés leverése után Angliába hurcolt királyi jelvényeket, amelyekhez a sziget népe annyira ragaszkodott, — hogy Anglia népszerűségét visszaszerezzék. Hasonló intézkedéseket tettek Indiában is.

Zanzibárban azt találták ki, hogy a szultán rokonszenvének megnyerésére az angol csapatok *az »államfőt« díszlövésekkel üdvözölték*, olyan tiszteletadással, amelyet korábban sokszori sürgetés ellenére sem sikerült elérni. Hasonlóan hozzájárultak ahhoz, hogy *tiszteletére az angol zászlóval is díszjelzést adjanak.* Hogy mindezeknek a tiszteletadásoknak a jelentőségét mérlegelni tudjuk, figyelembe kell venni, hogy például az egyik legnagyobb indiai felkelés azért tört ki, mert az illető rádzsa tiszteletére eddig használt 24 díszlövést tizenkettőre szállították le.

Az erős indiai kultúrbefolyás alatt álló Zanzibárban az efféle külsőségek európaiak számára majdnem teljesen érthetetlen hasonló nagy szerepet játszanak.

Másrészről Angliának ilyen engedékenysége e kérdésben fiellemző a helyzetre nézve, amely miatt a brit birodalom protektorátusai államvezetőinek jóindulatára egyre nagyobb mértékben rászorul.

Egy festőművész haditudósító balesete

A *Fehérvári-úton* a CK 491. rendszámú motorkerékpárjával egy lovaskocsinak hajtott *Polonyi Szücs József* haditudósító-festőművész. Agyrázkodást szenvedett. Eszméletlen állapotban volt, amikor a mentők bevitték a helyőrségi kórházba.

A PEST telefonszámai: 222-630 222-635 222-220

TEXTILSZOBRÁSZAT

1021

Árnyképekkel játszadozik a hajnali szürkület. A kis szoba szúrós lámpafénye óriási ülő nőalakot vetít a falra. Az ablak előtt a sárguló ruhájú fák figyelői az éjszakai műszaknak. Színpompás babatársaság ül együtt. *Polusin* Anna iparművész éjjel dolgozik. Lassú, finom mozdulatokkal, vattahalmazból készíti a törzs, a kar, a láb »babai« formáját. Vékony, selymes gézszerű anyag jelzi a bőr rugalmasságát. Az apró, milliméternyi mozgatható ujjakon piciny pirosköves gyűrű. A fejforma kidolgozása már belépő a szobrászat művészetébe. Áll, ül a baba, ahogy a törzset megformálja. A legszebb, legváltozatosabb anyagból készülnek a ruhák — teljes népviseleti hűséggel.

Hazánkban a változatos népviselet kifejezője a tájegységeknek. Mert más Buják, Sióagárd, Rimóc, Lóc, Kapuvár szokása a népi öltözködésben. A ruhák formakincsét kevesen őrzik. A bársony pruszlik, hímzett ing, pitykés mellény, a csipkés főkötő, selyemszalagok, hajpántok, gyöngyök kifejezik az ünnepet, a hétköznapot, a sovány vagy bő termés paraszti számolgatását. A tájékozott szem észreveszi, hogy a pompás fejdísz hordozója menyecske vagy hajadon. Árulkodik a viselet a gyermekáldásról; elvált vagy özvegy-e az asszony, azt is jelzi az ősi divat.

Mindezt a sok népi bölcsességet, finomságot sűríti babáiba a textilszobrászat művésze. A valóság kellékével öltözteti figuráit. Fényképezi, rajzolja a mai tánccsoportok egy-egy kötényét, fejdíszét, hajviseletét, mozgását.

Állandó kutatásban, keresésben figyeli a falu új életét. A falvak népe ruhát és életmódot változtatott. A népviselet megmaradt darabjait ma már csak a láda alja őrzi, vagy a helyi tánccsoport mintázza. A bő szoknyák büszke hordása, a csizmák kopogása a tánckedvelő fiatalokat idézi. Polusin Annát el-elcsalogatja a hollókői vár nagy meredeksége. Élő népi modelljeivel találkozik a nógrádi dombok hullámos falvaiban, az ünneplőbe öltözött vasárnapokon.

Selyem, vászon, színesfonal, tüll, festék forgataga — és egy furcsa ritka tehetség, aki eljutott a művészi babakészítéshez. Az apró baba-emberek átlátszó hengeralakú műanyagdobozban elindulnak világot látni. Egyedi darabok — »kézimunkák«. Svéd, holland, amerikai lakásokba kerülnek ezek a magyar népi menyecskék.

(Nádor)

Kalocsai tere-fere

A szerző felvételei

Ünneplőben a babák

Kapuvári viselet

Hollókői vasárnap

Hollókői főkötő

Fiatal baranyai menyecske

szeszélyes VÁROSA

Nálunk is megjelent — egyelőre a bemutatókon — a külföldön nagyon népszerű fehér préseltmintás műanyag kosztüm

Divat a halszálkás szövet, a bőr díszítés, a sildes sapka, az intarzia mintás magasnyakú pulóver — és mindez együtt nagyon sikkes

Egy szeszélyes őszi ötlet: azonos színösszeállítású, ám különböző mintájú — csíkos és pepita — tweedből kombinált kosztüm

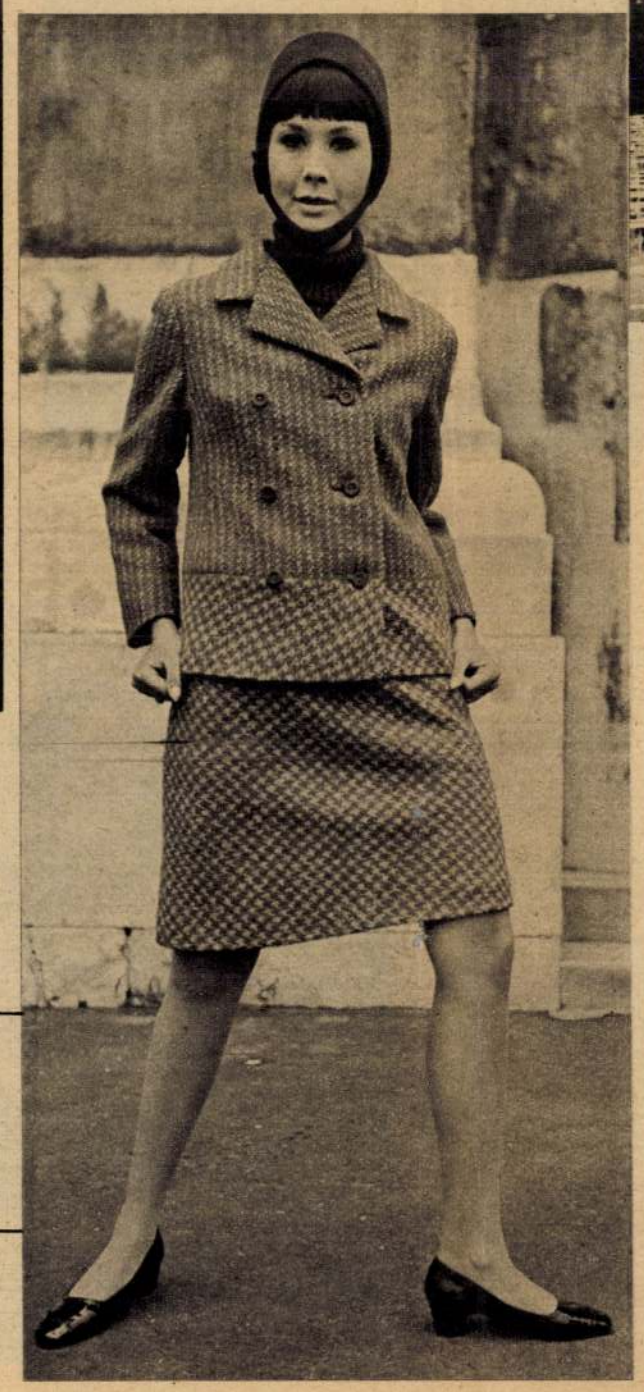

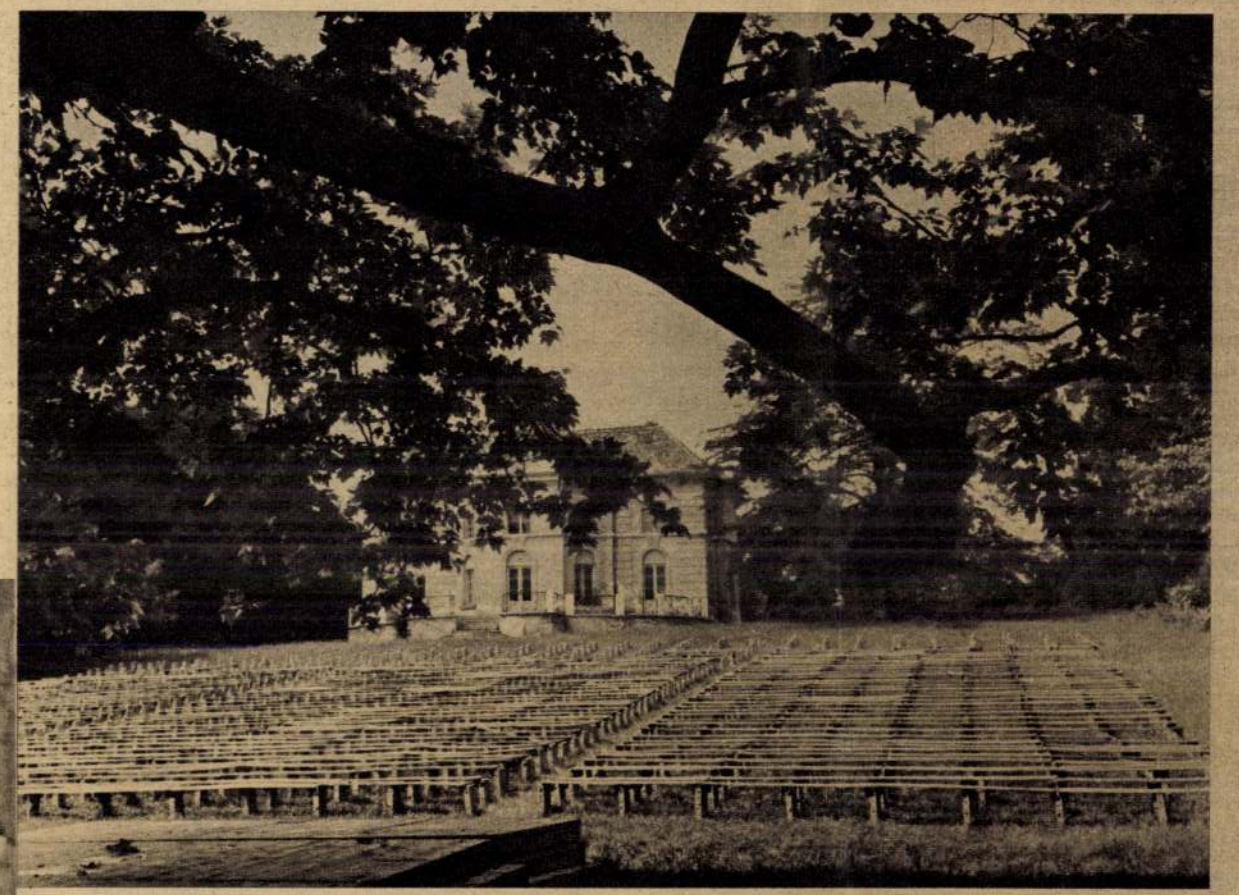

A Népparkban este hangverseny lesz

Csiszár bácsi, a fazekas

Mert az ...

ségben, Zsigmond király is úgy döntött, hogy a Nagy-tó partján palotát épít. A vár többször cserélt gazdát és hozták magukkal a művészet kedvelőit, az építőmestereket.

A XVIII. században már kialakulóban volt ez a barokk stílusú városka. Évszázados házai ma is a régi művészet maradandó remekei.

Mit csinál ma Tata városa? Fejlődik, erősödik. Felismerte valódi adottságát és él vele. A megye és a város vezetői az utóbbi években megfeszített költségvetéssel idegenforgalmi várossá fejlesztik. Nehéz eldönteni, hol is a központ. A hosszú utcasoron élénk ütemű élet. Hiába: sehol a városközép — hosszú, elnyújtott az utcasor. A barokk házak kopott szépségét szemérmesen rejtegetik a fák lombjai. A benzinkút előtt külföldi kocsik sorakoznak. Bécsben tankoltak utoljára és amíg az E 5-ös főúton Budapestre érnek, kifárad a motor, meg a vezetője. Rikító betűs táblák segítik a tájékozódást: a Fényes tóhoz, a Malomszállóhoz, ki merre tart...

A Cseke-tó felől simogató szelet hoz a délután. A kerékpárosok tömege jelzi óránál biztosabban, hogy a gyárakban befejeződött a munka. A szőnyeggyár, a bútorgyár asszonyai átalakultak bevásárló háziasszonyokká.

Angol, norvég, spanyol beszéd nem kelt feltűnést a legeldugottabb városrészben sem. A púposodó földhalmok, a betonfúró sivítása már előhírnökei az új, készülő csatornahálózatnak. A halászcsárdák, a vári borozó megtelnek vendégekkel.

Tatai adat: egyetlen egy szép, napsütötte vasárnap 3600 gépkocsi haladt át a városon. A külföldi látogatók nemcsak átfutnak, hanem két-három napig helyi lakosok maradnak.

Bőven akad látnivaló: az edzőtábor, a lovasiskola, az óváros. A vár körüli újabb feltárások sokat ígérnek a muzeológusnak. A vármúzeum talán az egyik legszebb vidéki gyűjtemény.

A vadkacsa csapkodása lárma a csendességben. A Néppark látogatói a városiak és a környékbeliek. Itt csak hétvégén kezdődik az élet. A tópart árnyékot és témát ígér a festőnek, sétát a szerelmeseknek, játékot a gyerekeknek és emlékezést az öregeknek. Kacskaringós az út a kilátóhoz, de az útjelző táblák odasegítik az idegent. A torony tetejéről körüllátni a várost. Körben aprócska utca. Ez volt a fazekas családok ősi lakhelye. Régi művészet itt a fazekasság. Kicsit távolabb, egy sárga házban él e nemzedékek utolsó népművésze, Csiszár bácsi. Korongján kerekíti a tányérokat, formálja a korsókat, s rója a régi kék és zöld színű írásos mintákat. Szomorú az öreg mester. Munkáját senki sem akarja folytatni: — A fiam sem szereti a fazekasságot. Ő is más pályára ment...

Kedves romantika reális valósággal kavarog s valami új, fontos van kialakulóban. Tata dísze a Dunántúlnak — vendégszeretően fogadja a látogatókat.

Nádor Ilona riportja

Az igazoló bizottság az egyetem autonomiájának felfüggesztése mellett

A *Magyar Nemzet* egyik legutóbbi számának „Egyetem és demokrácia" címen írott vezércikke országszerte nagy visszhangra talált. A cikk nyomán viták indultak meg: szükséges-e felfüggeszteni az egyetem autonomiáját az igazoltatások időtartamára, összeegyeztethető-e az autonómia felfüggesztése a demokráciával s hasznára válna vagy ártana ez a demokráciában megujhodó Magyarországnak.

Mint ismeretes, az egyetemen még csak az orvosi karon kezdte meg az igazoltatásokat a Nemzeti Bizottság kiküldötteiből álló igazoló testület. A többi karon erősen vajudik még a helyzet, de már az első igazoltatási szerv működése épp elég bizonyíték arra, hogy a jelenlegi állapotok tarthatatlanok s nem hozzák meg a várt megoldást.

Tudjuk, hogy a Pázmány Péter által alapított németmintájú budapesti tudományegyetem, amelyet Mária Terézia 1769 július 17-én kibocsájtott kéziratával emelt királyi egyetemmé, önkormányzattal rendelkező — autonom — szerv, amely tananyagát, vezetőségét, tanárait és hallgatóit minden külső befolyástól mentesen, önmaga válogatja meg. Az 1848. évi XIX. törvénycikk az egyetemet a tanítási és tanulási szabadság elvén álló modern egyetemmé nyilvánította s felügyeletét rábízta a mindenkori vallás-, közoktatásügyi miniszterre. Ennek értelmében a *miniszternek beavatkozási joga nincsen az egyetem ügyeibe*, így történhetett meg aztán, hogy *nem áll módjában ma sem eltávolítani azokat az egyetemi katedráról, akiket az igazoló bizottság politikai magatartásuk miatt nem igazolt.* Az autonomia értelmében erre csak az évről-évre más karról megválasztott Rektor Magnifikus elnökletével működő dékánokból és prodékánokból álló Egyetemi Tanács lenne jogosult, amelynek viszont *a jelek szerint nincsen szándékában jogával élni.*

Átmeneti időre: felfüggesztés!

Az tehát a helyzet, hogy *amelyik tanárt a bizottság nem igazolja, az nyugodtan tanít tovább*, mert az egyetemi autonómia értelmében őt az egyetemről az Egyetemi Tanácson kívül semilyen más hatalom nem távolíthatja el.

Az egyetem tiltakozik az autonómia akárcsak pillanatnyi felfüggesztése ellen is, mondván, hogy ez a demokratikus jogok megsértését jelentené s illetékesei azt szeretnék elérni, hogy az igazolásokat az autonómia alapján maga az egyetem folytassa le.

Felkerestük dr *Horváth* Dénest, az egyetem orvosi karára kiküldött igazoló bizottság elnökét, s tőle kérdeztük meg, mi a pártok delegáltjaiból álló igazoló bizottság véleménye ebben a kérdésben.

— Bár az egyetemi tanárok politikai igazoltatása teljesen független az autonómiától — kezdte dr Horváth Dénes —, mert mint köztudomású, mi nem a szakmai tudást bíráljuk el, hanem kizárólag a politikai magatartást, mégis *határozottan állást foglalunk az egyetemi autonómia átmeneti időre szóló felfüggesztése mellett.* Mindenki tiszteletben tartotta és tiszteletben tartja a jövőben is az egyetem autonómiáját, ennek ellenére senkinek sem jutott még eszébe az, hogy például a BTK paragrafusait máskép vonatkoztassa az egyetemi tanárokra, mint ahogy azok a többi polgárokra vonatkoznak s nem engedhetjük, hogy a demokrácia védőbástyája épp a fasizmusnak nyujtson menedéket.

— Véleményünk szerint az autonomia felfüggesztése hasznára válna az új magyar demokráciának, mert köztudomású tény, hogy *a magyar egyetem hosszú-hosszú évtizedek óta a reakció fellegvára.* Azok az elmult „hősi idők", amikor az egyetem a haladás zászlóvivője volt, többnyire csak romantikus síkon mozogtak, elméleti lelkesedés volt, amit nem tudtak konkrétizálni sem az akkori ifjúság, sem a jövő számára. Érthető, hogy a lelkesedés és a felszínes külső ellenállás ellobbant, aminek következtében készületlenül találta az egyetemet 1919. Ezért feleltek meg 1920-ban és a következő években a haladás eszméje előli elzárkózás mellett egyetemi tanárnak és hallgatónak egyaránt a kezdetben még a burschenschaftok álromantikájába öltözött bajtársi egyesületek és az irredentizmus felszínes szólamaival induló MONE, ahol a csillogó célkitűzés mögött a reakció, a dühödt fajgyülölet, a monopolkapitalista termelés minden áron való biztosítása és a fasiszta elnyomás, a szabadság elleni háború terve lapult.

Az autonom egyetem felelős a lelki mérgezésért

— Hóman Bálint csak konkrétizálta egy évtized lelki mérgezését, amelyért az *autonom egyetem a felelős.* Hóman német volt, sváb, tehát nyiltan hirdette a svábság egyedüli jogát mindahhoz, ami tudomány, vagy amit tudományként állítottak elénk, mindenütt, ahol vezetni kellett. A svábság befolyására az autonomia jóvoltából jöttek az Orsósra magyarosított Spiendlerek, a Burgerek, Neuberek, majd a politikai karrieristák, akiknek törtetése ellen nem tiltakozott az autonomia. A munkás és paraszt ifjúság nem ült az egyetem padjaiba, a zsidókat — a demokratikus önkormányzati elvek nagyobb dicsőségére — kizárta a numerus clausus, az a néhány professzor, aki nem értett egyet a fasizmussal, kiszolgáltatottan és elhagyatottan ténfergett tanártársai között s nem mert nyiltan kiállani.

Először a katedrákon kell rendet teremteni!

— Lehet, hogy szellemi vezetőinknek ez a jószándékú kicsiny csoportja gyáva volt, de nehezen viselkedhetett volna máskép, hiszen minden oldalról ellenséges nyomás nehezedett rá s félnie kellett tanártársaitól alárendeltjeitől s nagyon kétséges, hogy az ezernyi hazugsággal elbolondított ifjúság, amely Gömbös mellé ült a bajtársi vacsorán, s később a *Pesti Ujság*, meg az *Összetartás* előfizetője lett, meghallgatta volna.

Igy a diák, ha akart, sem hallhatott másról az egyetemen, mint a fasizmusról. Az már jó eset volt, ha az előadásokon politikáról egy szó sem hangzott el. Az autonomia mindezt nemhogy tűrte, hanem *elősegítette.* A legtöbb esetben külső protekció, a MONE és a MÜNE javaslata döntötte el, ki legyen egyetemi tanár. A politikai megbízhatóság volt a főszempont — s innen kerültek ki a magyar orvosok, a magyar tanárok, ügyvédek huszonöt esztendőn át...

— Véleményem szerint az országnak létérdeke, hogy *mielőbb rend legyen az egyetemen*, de ez csak akkor következik be, ha *először a katedrákon teremtünk rendet. Az oda nem való fasisztáktól és a fasizmus hű kiszolgálóitól távozzanak.* Ha meg akarja védeni őket az autonomia, ezzel azt bizonyítja be, hogy nem akar együttműködni a demokratikus Magyarország felépítésében, tehát fel kell függeszteni az igazolások időtartamára. *Azt jól tudjuk, mi lenne az eredmény, ha az egyetem fasiszta érzelmű reakciós professzorainak kezébe kerülne az igazolás.* Valószinű, hogy egymásban uram-bátyám alapon nem találnának semmi hibát, csakhogy a demokratikus Magyarország nem tűrhet meg ilyen bűvészkedést még tudósok részéről sem. Aki vétkes, az menjen, jöjjenek az újak, akik a munkás, paraszt és értelmiségi ifjúságból összetevődött hallgatókat igazi demokrata polgárokká nevelik.

P. B.

Az országos úrnapi körmenet

Miként a multban, az idén is az Actio Catholica rendezi meg az országos úrnapi körmenetet a fővárosban. A körmenetet megelőzőleg a Szent István-bazilikában május 31-én, csütörtökön reggel 9 órakor ünnepi szentmise lesz. Ezután megindul az Oltáriszentséget körülhordozó menet. A négy világtáj felé felállított oltároknál az elvégzett ájtatosság után a menet visszatér a Bazilikához. Az Actio Catholica felhívja a világi papság, valamint a férfi és női szerzetesrendek tagjait, valamint a jámbor társulatokat és a főváros katolikus híveit, hogy a május 31-i országos úrnapi körmeneten minél nagyobb számban vegyenek részt.

Házasság

Menczer Anikó és Ferenci (Fischer) István f. hó 27-én 11 órakor a VIII. ker., anyakönyvvezető előtt házasságot kötnek.

ifj. Orbán István kereskedelmi iskolai tanár és Kertész Edith okl. tanítónő házasságot kötöttek.

Dr Pál László és Márő Marienne május 24-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Ster Éva és Fehér Imre (Szigetvár) házasságot kötöttek.

A honvédelmi miniszter felhívása. A honvédelmi miniszter felkéri a 101/566. zsidó munkászázad volt tagjait, hogy adatszolgáltatás céljából azonnal jelentkezzenek a H. M. Kat. pol. osztályon, V., Alkotmány-utca 5—7. sz. III. em. 122. sz. alatti helyiségben. (MTI)

Feleségemet dr. Strausz Lászlónét a nyilasok 1944 novemberében a Kapás-u. 46. sz. alól a Dunántúlra vitték. Utolsó értesítés Magyaróvárról jött. Értesítést kérek dr Strausz László Szent István kórház Röntgen osztály.

A VISCOSA RT.

budapesti telepénél az igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok, valamint a tisztviselők és alkalmazottak igazolását a Nemzeti Bizottság Igazoló Bizottsága megkezdte. Az igazolás alá kerülő személyek névsora V., Mérleg-u. 6. szám alatt a kapubejáratnál megtekinthető. Az Igazoló Bizottság felkéri mindazokat, akik az igazoló eljárás alá vont személyeknek a magyar nép érdekeit sértő cselekményéről vagy magatartásáról tudnak, — esetleges tanúk és bizonyítékok megjelölésével — jelentsék be a Bizottság elnökénél (Botka Pál V., Wekerle Sándor-u. 7. I. 1.). Névtelen bejelentést a Bizottság nem fogad el.

BENEDEK BÉLYEG

ÜZLETE MEGNYILT

VI., LISZT FERENC-TÉR 11

Vas. műszaki, szerszámárukra előállítók és nagykereskedők

ajánlatát kérjük

„Belvárosi nagykereskedés" jeligére Balogh hirdetőbe, Szent István-körút 9.

HABIG KALAP

BEREGI JÓZSEF ÉS TÁRSA

megnyílt!

Kossuth Lajos-utca 1.

Rádiójavítás

garanciával, lakásán is szabott áron

BORSODY, V., Pozsonyi-út 10.

Kérje díjtalan javítási árlapomat

Múzeum és egyetem

A Nemzeti Múzeum igazoló bizottsága a maga hatáskörében nem igazolta és állásvesztésre ítélte *Domanovszky* Sándor egyetemi tanárt két másik társával egyetemben. Ők tehát nem működhetnek tovább, mint múzeumi szakértők és többé nem osztogathatnak szaktanácsot az ország első és leghíresebb közgyüjteményének. Amikor ezt a példás ítéletet megnyugvással vesszük tudomásul, különös gondolat ötlik az eszünkbe. Hiszen ez a most elítélt három úr csupán mellékfoglalkozás gyanánt volt tanácstag és szakértő a Múzeumnál. Főfoglalkozásukat tekintve egyetemi tanárok, akik hosszú ideje adnak már elő és előadásaikat erre az évre is meghirdették, meg is tartják. Arra alkalmatlannak találták őket, hogy a Múzeumnak szaktanáccsal szolgáljanak; de ugyanakkor alkalmasak arra, hogy a diákságot neveljék, hogy a legfogékonyabb korban levő fiatalokat tudományra, hivatásra, világnézetre oktassák. Nem értjük a dolgot! Ha valaki annyit vétett a magyar nép ellen, hogy már múzeumi szaktanácsadónak sem hagyható meg, akkor hogyan működhetik még tovább az egyik legfontosabb poszton, a nagyhatású egyetemi katedrán? Vagy talán csak onnan van az egész, hogy az egyetemeken még el sem kezdődtek az igazolások és ott még mindenki taníthat a régiek közül? Ha így haladunk és ha sokáig húzzák még az egyetemi tisztogatást, végül oda jutunk, hogy az egyetem lesz a nem-igazoltak menedéke, ahol bátran hirdethetik az ifjúság megrontására régi eszméiket mindazok, akiket más helyen már a magyar népre ártalmasoknak mondtak.

A jövő héten ülést tart a politikai bizottság

A nemzetgyűlés politikai bizottsága a *jövő héten ülést tart.* Politikai körökben nagy érdeklődés nyilvánul meg a politikai bizottság ülése iránt, mert hiszen a bizottság elé tartozó különböző ügyek igen nagyjelentőségűek. A bizottság legközelebbi ülésén kerülnek elbírálásra azok a kérvények, amelyekben a kérvényezők a földbirtokreform végrehajtásával kapcsolatban azt kérik, hogy számukra 300 holdat hagyjanak meg. *Eddig kétszáznál több ilyen kérvény érkezett be.*

Kilencszáz tisztviselőt menesztettek a Futuránál

A *Magyar Nemzet* már hírt adott arról, hogy a Futura igazolóbizottsága igen szigorú döntéseket hozott s elmosdítottak több igazgatót, cégvezetőt és más vezető tisztviselőt. Mint értesülünk, újszerű döntést hoztak *Riedl* Géza cégvezető ügyében, akit *az állásvesztésen kívül nyolc hónapra munkatáborba utaltak.* Nyugdíjaztak újabban dr *Czobor* Gyula ügyvezető igazgatót és dr *Knóthy* Viktor igazgatót. Felfüggesztették *Darányi* Béla vezérigazgatót is. A tisztogatás során *a vezető tisztviselők 90 százaléka, a tisztviselői kar 70—80 százaléka, mintegy 900 alkalmazott távozott.*

Ez írja az Olvasó

Tisztelt Szerkesztőség!

Ismételten olvastuk a *Magyar Nemzetben*, hogy készül az új közmunkarendelet. Méltóztassék megengedni ezzel kapcsolatban egy figyelmeztetést, vagy javaslatot. A közmunkának igazán csak akkor van értelme, ha egyuttal többletmunkát is jelent és nem azt, hogy rendes napi foglalkozásától, tehát sürgős és fontos munkájától vonják el az egyéneket. Úgy kellene beosztani a közmunkát, hogy az *egyesek napi munkáját a lehető legkisebb mértékben zavarjuk és ne vonjuk el őket termelő tevékenységüktől.* Módot kellene adni mindenkinek arra, hogy közmunkakötelezettségét vasárnap vagy műhelyi illetőleg irodai munkaidejének letelte után, több részben tegyen eleget. Az volna a legcélszerűbb ha megfelelő nyilvántartás mellett mindenki maga választhatná meg a napot, mikor közmunkára megy. Meg kellene szüntetni az állandó bizonytalanságot, amely a közmunkakötelezettségből származik. Nem kerülne pénzbe és különösebb fáradságba sem ez a beosztás, csak egy kis találékonyság és jóakarat kell hozzá.

Tisztelettel:

Nobl Mihály

Magukkal vitték a nyilasok a Nemzeti Bank váltótárcáját is

A legutóbbi minisztertanács felhatalmazta az igazságügyminisztert, hogy rendeletet adjon ki a váltókon alapuló követelések érvényesítése ügyében. Az intézkedés azért vált szükségessé, mert a nyilasok *a Nemzeti Bank tárcájában levő váltókat magukkal vitték.* Tehát meg kell akadályozni, hogy ezeket a váltókat bárki bármily módon érvényesíthesse. Viszont lehetővé kell tenni, hogy *a Nemzeti Bank ezeket a váltókon alapuló követeléseket érvényesítse.* A rendelet szerint a Nemzeti Bank birtokában volt váltókra *csak a főintézetnél vagy fiókjainál lehet fizetést teljesíteni.* Ha váltót idő előtt már visszaváltották, a rendelet hatálya ezt nem érinti, csak ha a váltó elidegenítése rosszhiszeműen, vagy ingyenesen történt. A rendeletet alkalmazni kell a Nemzeti Bank birtokába jutott állami kincstárjegyekre is.

Az emigrációból visszatért ujságírók üdvözlése. A Magyar Ujságírók Országos Szövetsége emigrált, deportált, internált csoportja május 29-én, kedden délután fél 4 órakor a Szövetség szákházában (VI., Vilma királynő-út 16) nagyfontosságú tárgysorozattal összejövetelt tart. Ez alkalomból üdvözlik az emigrációból és deportációból visszatért ujságírókat.

Gyürky Sándor ny. alezredesről

és családjáról, akik legutóbb Nagymegyeren (Csallóköz) tartózkodtak értesítést vár aggódó családja. Költségeket készséggel megtérítem Radványi-Rosenauer György, Orlay-utca 5/7. II. 2.

Kaizerné-Bodnár

női divatszalonja június 1-én megnyílik.

IV., Duna-u. 1.

ELSYN CIPŐÁPOLÓ, FOGPASZTA KIVÁLÓ!

ARANYAT, ezüstöt, brillánst

veszek, eladok. Jegygyűrűt készítek. Javitást vállalok. *Schwarz* Aranyműves, Dohány-u. 22. I. 4.

Vennék Pesten vagy környéken 2—5 szobás

családiházat

Jelige: „Családiház" a kiadóba.

ERDŐT kitermelésre keresek Deszkát, lécet, gerendát, tüzifát, keményfát, rönköt nagyobb tételben veszek. Jelige: „Famateria" a kiadóba.

100.000—500.000 P-vel

társakat

keresünk rentábilis üzemekhez. Jelige: „Rizikó kizárva" kiadó.

Bérvillám

2 lakásos és 5 lakásos, valamint óbudai 3 telkem kedvezően eladó. „Bekölthető" jeligére a New-York hirdetőbe, VII, Erzsébet-körút 9.

BÖRSZÖNYBEN villanegyedben 300 □-öl sürün befásított telek, körülkerítve, vikendházzal, gazdasági szerszámokkal eladó. Teréz-körút 4. I. emelet 6.

Hálószoba

műbútor kifogástalan állapotban eladó. Vörösmarty-utca 45, III. 6.

REKESZES szekrények

üzletek, irodák részére megtekinthetők és megrendelhetők papirnemügyárban: IX., Könyvtár-utca 24. sz. 9—12 óráig és képviseletnél: VI., Révay-utca 20. sz. 1—3 és 5—8 óráig.

Dr. Molnár Mártonné

szül. Mechlovics Gizellát, dr Molnár Márton ügyvéd özvegyét a Gestapo 1944 július elején Dohány-utca 22 alól elhurcolta és nyilván Németországba vitte. Kérek mindenkit, hogy esetleges tudomását velem közölje. Dr LŐW ANTAL gondnok, Teleki Pál-u. 22

Férjemet, LŐW ERNŐT, MAK főmérnökét a nyilasok 1945 január 5-én a Pozsonyi-úton elfogták é azóta nyoma veszett. Kérek mindenkit, hogy az eltüntre vonatkozó esetleges tudomását velem közölni szíveskedjék. Lőw Ernőné, Hollán-utca 9.

MOZIHOZ, FILMHEZ

háromszázezerrel társat keresünk. Jelige: „Kino" a kiadóba.

Ingatlan

Budaörsnél 5 kh., részben gyümölcsös üdülőnek alkalmas 150.000.—, Sasadi-útnál 300 öl kerített gyümölcsös, Szt Imre herceg-útnál 175 öl közműves telek eladó. Pasaréti-útnál 3 emeletes bérvilla, Budakeszi-útnál 4 lakásos villa, Rózsadombon 5 szobás villa, vidéken kisebb gyümölcsök házzal eladók. Barose-iroda, Margit-krt 65, II. 1.

Férfiszövetekkel

mindenféle textilt magas áron vesznek (privától is) minden mennyiségben. Teréz-körút 17, Haas-kalapüzletben. (Textil)

Hálók

5175.— P-től kombinált ebédlők, kárpitosáruk nagy választékban. IX., Kinizsy-utca 35, bútorüzlet.

ÜZLETET ingatlan- vagy árufedezettel finanszírozom „Bej. cég" jeligére New-York hirdetőbe, Erzsébet-körút 9.

Színházi hírek

Filharmónia magyar bemutatóval

A filharmonikusok második műsora kétségtelenül tetszetős. Szívesen vett meglepetés volt a későbbi híres g-moll szimfónia előfutárának tekinthető hasonló hangnemű korai *Mozart*-ópusz megszólaltatása. A gondosan beállító *Ferencsik* fejlődött a kisformákban, ám tolmácsolása mit sem árult el abból, amit a műsormagyarázat közöl, hogy „ez Mozart szimfóniái közül a legszenvedélyesebb". *Debussy* gyönyörű triptichonja, a *Tenger*, kiemelkedő teljesítmény volt. Precizitása, könnyed finomsága vitathatatlan, ám az ábrázoló tolmácsolásból hiányzik az ezernyi színben foszforeszkáló zene elbűvölő mámora. A himnikus hang helyett a francia racionalizmus volt érezhető a formailag kissé laza beállításban. Császolt előadás a *Musszorgszki* „Kopár hegy" fantázia, de épp a hátborzongató démonikus elemmel marad adósunk. *Lajtha László In memoriam* műve a háború áldozatait siratja. A sokakat emlékezetünkbe idéző szimfónikus-költemény méretű alkotás egy nagy crescendo és diminuendo. Választékos hangszerelésében csiszolt ízléssel szövi a témákat a szerző. A mélyrenéző és helyenkint megrendítő ópusz sikerében a magáért kitevő karmester és zenekar egyaránt osztozik. A bemutatót, de az egész produkciót is gondosan előkészítő *Filharmónia* már is fejlődést mutat. Bizonyára az elhelyezésen is múlik a hangzás fojtottsága. A vonóskar az, ami most a mult mögött marad. Aforizmaként hathat, pedig igaz, hogy számuk nem a fortéhoz, hanem a pianóhoz kevés. *(G. E.)*

Maya

Bemutató a Fővárosi Operettszínházban

Maya az algiri idegenlégió-csapszékből a világkarrier csúcsára jutott énekesnő édesbús története, drámai fordulatokon keresztül, bő romantikával, még több zenével, tánccal és humorral fűszerezve érkezik a jól előkészített happy end felé. A nehézkesen döcögő első felvonás után a nagyoperettek teljes pompájában, szinte a békét idéző szépségében és gondtalanságában bontakozik ki a *Maya*. Szegény *Harmath* Imre, a munkatábori szenvedések hősi halottja nem érhette meg kedvenc operettjének másodvirágzását, de ott a másvilágon biztosan helyeslően bólint azokra a korszerűsítő és vidámító szövegrészekre, amelyekkel nyilván *Latabár* Kálmán frissítette fel operettjét. A kitűnő kómikus immár „latabárizmus"-nak nevezhető minden színpadi eszközével, kézzel-lábbal, tánccal, humorral szolgálja a pezsgően vidám *Kiss* Manyival együtt az elmaradhatatlan sikert. *Karády* Katalinra új jelzőket kell kitalálni. Teljesen más, mint eddig volt, — szinte *új Karády született*. A második felvonásban például mint angol rendőr vidáman szteppel. Felszabadult a színpadon, elragadóan bájos, mókás, sőt viharosan jókedvű, amellett, hogy érdekes egyéniségével izzó atmoszférát is teremt maga körül. *Básti* Lajoson érzik a prózai színpadok nemes iskolája, értelmes embert faragott a bonvivánból, ezenfelül kellemesen énekel. A fiatal *Gozmány* György is jó operettigéret, de ki kellene operálni torkából a gombócot. *Csikós* Rózsi finom, szép és megnyerő jelenség, de meg kell dicsérni *Pártos* Gusztávot jó Grock-portréjáért s a valóban mutatós, jól táncoló görlökért pedig *Horváth* Margitot, *Fényes* Szabolcs nemcsak a régi Maya muzsikáját nyujtotta át, hanem a nagysikerű Fényes-slágerek egész gyüjteményét szervírozta jó zenekara élén *Bródy* Tamás. Kár, hogy *Lóránt* Vilmos rendező kissé készületlenül és pongyolán engedte előadásra a Mayát. Több próba kellett volna még s ennek a nagyobb munkának hiánya meglátszott az előadáson. Reméljük, ez a baj az előadások számával együtt arányosan csökken.

Stób Zoltán

A nagy út

Bemutató a Művész-színházban

Hiába: Bromfield — Bromfield és Cronin — Cronin... Amit írnak, lehet újdonság vagy bemutató, de őket nem kell bemutatni. Az ember nagyjából tudja, mit várhat tőlük és a közönség szereti azt, amit adnak. Valószínű, hogy nekik is ez a fontos, a közönségnek ez a jó, miért vitáznánk most akár egyikkel, akár másikkal? Nagyképűség lenne.

A *Cronin*-darab, melyet *Várkonyi* Zoltán Művész Színháza *kitűnő előadásban* hoz a közönség elé, *„Jupiter nevet"* címmel került színre Londonban a háború legelején. Mint Cronin-nak több sikeres műve, ez is a *Citadel*, a Fellegvár témáját variálja, tudomány és napi üzlet, kutató orvosi munka és üzemszerűen jövedelmező orvosi gyakorlat összeütközése köré csavarodik. Szerencsére az igazán szép harmadik felvonás nemcsak mondja, de bizonyítja, hogy ez mindössze a felületi téma; mögötte mélyebb és fájóbb összeütközés rejlik: a modern ember konfliktusa az isteni elrendelés kegyetlenségével, a meghalt szerelmes erejének átváltoztató hatalma a túlélő és éppen a túlélés bűnétől gyengített szerető akarata felett. Az első két felvonás néha kissé üres, de a harmadik sok mindenért kárpótol, férfias, kesernyés, mai.

Színészeink minden elismerést megérdemelnek. Mostoha körülmények között prózai színházainkban egyre-másra elsőrangú előadásokat produkálnak, ragyogó színészi munkával hívják magukhoz a közönséget. *A nagy út* bemutatóján rendkívüli, de megérdemelt sikere volt *Uray* Tivadarnak, aki hálás szerepéből annyi színt és emberséget viltanott fel minden percben, hogy végül a szerző lett az ő adósa. Várkonyi Zoltán intelligenciáját, humorát, kitűnő adottságait nem kell újra fölfedeznünk. *Szakáts* Zoltán is jó; ügyes a pimaszkodó ifjonc szerepében *Ádám* András. A női gárdából *Mátray* Erzsi megjelenése Uray Tivadar mellett, szinte nemzetiszínházivá varázsolta a hangulatot... A szokott előkelő színvonalon oldotta meg feladatát. *Szemere* Vera üde és nagyon kellemesen játszik, *Sennyey* Vera a kívánatos „gonosz nő" — már alig engedik szabadulni ebből a szerepkörből —, *Halasy* Mariska egy mellékfigurát ez alkalommal is markánsan rajzolt. Máris zökkenés nélkül illeszkedett az együttesbe a fiatal *Apor* Noémi.

A fordítás *Heltai* Jenőé. Ha ötletekről van szó, akkor úgy gondoljuk, talán inkább társszerzőnek illenék neveznünk. A gondos előadás dícséretéből ki kell vennie részét *Károlyi* Istvánnak, a rendezőnek. Az ostrom sanyarú hónapjai után különösen jólesőek, sőt meglepőek voltak a szemnek a szép és hibátlanul ízléses színpadi ruhák a női szereplőkön. Tervezőjük a tehetséges *Pólya* Gógo. Egyszóval: Croninnak nincs panaszra oka.

Vámos Magda

Nyilatkoznak a Royal Revü Varieté igazgatói

Az illetékes bizottságok és szervek javaslata alapján *Szentiványi* Kálmán és *Gonda* László, két művészember kapták a *Royal Revü Varieté* engedélyét. A másik pályázót, *Heinemann* Sándort, aki a *náci uralom* alatt vezette a színházat, művészi és politikai okokból ismét egyhangúan elutasították. Erre vonatkozóan *Szentiványi* Kálmán és *Gonda* László a következő nyilatkozat közlésére kérték fel a *Magyar Nemzet*-et:

— Mi, a szükséges engedélyek *birtokában* működünk és a felmerült vitától *függetlenül*, úgy hisszük, hogy *erre az engedélyre méltóak vagyunk* és ez közmegelégedést keltett. *Politikai és művészi multunk van*. Egyikünk *40 éve* dolgozik a „szakmában", másikunk pedig a *világot járta be* és külföldön rendezett revűket. Az utóbbi időkben természetesen az *üldözöttek* között voltunk, munkatáborban és más táborokban sínylődtünk, *mialatt mások kiszolgálták a náci érát és vagyonokat kerestek*. Három hét alatt szerveztük át a színházat és hoztuk ki ezt a műsort, mint első lépést az *új, művészi, szín-*

vonalas úton. Az érdeklődés is mutatja, hogy a közönség *tetszését* megnyertük és látják, hogy a Royal *más úton halad, mint az utóbbi években*. Mi nem akarunk *meggazdagodni* ezen a vállalkozáson, mint mások, de kiállunk művészi meggyőződésünk mellett és azt akarjuk, hogy mind az *itthoni*, mind a *külföldi* közönség meg legyen elégedve. *Művészi* és *szociális* szempontok vezetnek bennünket, mértéktartó szórakoztatás a célunk és száműzünk minden *ízléstelen, művészietlen* produkciót. Már első műsorunknál, amelynek megrendezésére csak *rövid* idő állt rendelkezésre, megmutattuk, hogy kalácsot adunk a közönségnek és mi megelégszünk munkánk gyümölcseként a mindennapi kenyérrel.

Szigeti József „Rang és mód"-ja a Budai Színházban

Szerencséje *Szigeti* Józsefnek, hogy olyan dédunokája van, mint *Tapolczai* Gyula, aki nemcsak kiváló színész és színigazgató, hanem kegyeletes ápolója is a családi hagyományoknak. Bizonyára ennek a legnemesebb értelemben vett, fordított irányú „nepotizmusnak" köszönhetjük a magyar biedermeiert visszavarázsló *„Rang és mód"* felújítását.

Az előadás — *Ábonyi* Tivadar gondos rendezésében — illúziókeltő. Kissé vontatottan és mintegy messziről indul, de egyre jobban átmelegszik és közelünkbe férkőzik s a harmadik felvonás, talán mert szerepe szerint itt bontakozhat ki *Vízvári* Mariska tökéletes színjátszó művészete, — már egészen élettel teljes. *Szegedi Szabó* István kvalitásos színész, arról nem ő tehet, hogy szerepe kissé valószerűtlen. *Szederkényi* Ada, *Gyimessy* Pálma, *Bessenyei* Ferenc játékukkal beleilleszkednek a darab hangulatába, de *Bartos* Gyula játékstílusa kissé már a népszínmű felé billen. A komikus epizódszerepekben kitűnő alakítást nyujtanak: *Tapolczai* Gyula, *Lázár* Gida, *Misoga* László, *Bazsay* Lajos. *Tarnay* Vera második szerepében tovább táplálja a hozzáfűzött reményeket.

A megjelent közönség lelkes tetszésnyilvánítása azt bizonyítja, hogy a Szigeti-darab felújítása nem volt rossz választás.

A közönség a színházért, a színház a közönségért: Madách Színház. Megnyílik május 31-én.

Hernádi (Heimlich) Lajos ötévi kényszerszünet után hétfőn tartja *Chopin*-hangversenyét. Kezdete nem 5, hanem *fél 6* óra.

KARADI KATALIN legnépszerűbb művésznőnk dedikációját olvastuk a napokban: a művésznő VITAL crémet használ!

SZÍNHÁZAK MŰSORA

VASÁRNAP

Opera: Tosca (4). — **Nemzeti (Magyar Színház épületében):** Tisztaszív (½6). — **Nemzeti Kamara:** Medve, A dohányzás ártalmasságáról, Civilizátor (½6). — **Művész Színház:** A nagy út (5). — **Fővárosi Operettszínház:** Maya (2, 5). — **Belvárosi Színház:** Különös éjszaka (½3, ½6). — **Pódium:** Balra át! (½4, ½6). — **Medgyaszay Színpad:** Francia szobalány (3, ½6). — **Arizona Irodalmi Varieté:** Megnyitó műsor (½3, 5). — **Szabad Színház:** Géprombolók (5). — **Budai Színház:** Rang és mód (½5). — **Uj Színház (Rózsa-u. 50):** Pitypalaty (operett) (½3, ½6). — **Népvarieté:** Artistaműsor (5).

Egyedi Lajost 1944 június hó 13-án elhurcolták (Svábhegy, Kistarcsa, Margit-körút). Novemberben Németország felé szállították. Aki tud róla, kérem, értesítse Egyedi Lajosnét, Budapest, VIII., Szigony-utca 39, II. em. 3.

FOTÓCIKKEKET
felszereléseket, fevevő és leadókat minden tételben *veszek* és *eladok*.
SZENES FOTÓ, Károly-körút 16.

Utazás! Szállítás!
VIDÉKRE.
Mindenféle áru- és személyszállítást vállal Szopri szállítási vállalat IV., Magyar-utca 7.

Bródy Lili: Kezdd elölről

Hát Isten nevében, kezdd elölről.

Ősi és új, érett és édes kezdet ez: ablakod előtt a nefelejcskék reggeli ég már nem fenyegető és közömbös, nem idegen és ellenséges, mint azokban a hónapokban, amikor a tájra úgy vetítődött rá a világ magatartása, mintha a természetbe is, a felhőkbe és a fákba, a folyóba és a dombokba is felszívódott volna a méreg, a méreg ellenünk, mindnyájunk ellen, akik az ember egyforma jogát hirdettük földhöz és éghez, kenyérhez és énekhez, szabadsághoz és szeretethez, — felszívódott a méreg, a visszafelé fordított bájital, ördögi varázslat, amely elfordította tőlünk ég és föld szívét: a kövek lábaink elé gurultak, hogy elbotoljunk bennük, az ágak az arcunkba csaptak, hogy megsebezzenek, s a csillagok átmentek az ég másik oldalára, hogy ne kelljen köszönniök. (De lásd egyszer, egy éjjel, a legkeserűbb és legkegyetlenebb éjjel kilopóztam hozzájuk és elmondtam a varázsszavakat, a régit, a közöst, a mienket, azokat, amelyeket Shelleytől és Aranytól, Heinétől és Kosztolányitól tanultam egykor, s akkor elpirultak és köszöntek, hidd el nekem. És olyan fényesen és szépen néztek rám, mint soha azelőtt. Ha netán csillag-igazolásra kerülne sor, s én benn ülnék a bizottságban, én igazolnám őket, megbocsátottam nekik. Ők nem is tettek semmit, igazán. Legfeljebb ragyogtak, amikor nekünk csak félnünk vagy meghalnunk lehetett itt, — hát legfeljebb ragyogtak. Tehetik, csillagok.)

Igen, az ég

már a miénk újra, talán soha nem volt még ennyire a miénk, te ez az az ég, az a régi, az az elsüllyedt, az a tündéri ég, amely akkor kéklett fölöttünk, amikor először mentünk iskolába. A levegő is, a hangok is, az ének és a zászlók, a távoli dombok majális-zöldje, a bűvös betűk, amelyek újra hozzánk szólnak, a gyerekek, a Petőfi-sorok, — te, másodszor megyünk először iskolába, nem érzed?

Csak éppen nem fogja többé senki a kezünket, — felnőttek vagyunk, nem először kezdjük, csak elölről kezdjük az életet.

A tanító,

aki elé lépsz, önmagad vagy, az Isten, akihez elvisznek, benned van; már tudod, hogy minden benned van, ami külső világnak látszott egykor, s részben az is volt még, de azóta már a tiéd lett. Már ismered önmagadat, tudsz bánni vele, mint egy műszerrel, amelyet évtizedek óta használsz: tudod, hogy viselkedik hő és hideg behatásaira, hol akad el, hogy kell helyrehoznod, ha baj van vele. Kipróbáltad sötétben és álcázva, barátok és ellenségek között; megtanultad önmagadon keresztül, meddig terjed a jóság és a jellem, hogy alakul át a képesség tűzre és vízre, sebességre és segítségre, mit ér a türelem, s milyen áttételekre képes a megfigyelés, — nagy eredmény ez, ne feledd el soha és élj vele. Nem semmiből kell építkezned; mint ebben az elpusztított városban, amelyről az első néma és éhes napokban azt mondtad keserűen, hogy elhagyott mezőváros lesz, s ki kell belőle vándorolni. Mint ebben a városban, benned is évek és évtizedek munkájának csőhálózatai futnak, agyadban és szívedben elmult esztendők kidolgozott gondolatai, ismeretek, tanulságok és tapasztalatok; nem sivatagon és sziklákon kell építkezned, csak a szabadság szellemével építeni a használható romokból. Ez a szellem, ennek ereje és árama fut most majd belé a kétezeréves római vízvezetékbe épúgy, mint Párizs füzéres fényeibe, a bécsi sörbe és a dán vajba, a Dél dallamaiba és az Észak összhangjába, — ezzel az árammal telítődj meg te is.

Vess számot

magaddal: mit tudsz, mihez értesz, mit akarsz. A kor, amely most kezd kialakulni körülötted, nem kíván tőled többet és mást, mint ami vagy: származásod és nemed, vallásod és családi állapotod, iskolai végzettséged és születési helyed nem érdekli többé. Csak egy érdekli: mit tudsz és hogyan tudod és csinálod-e becsülettel. S hogy tudd, s hogy csináld, hogy azt és úgy csináld, amit és ahogyan a legjobban tudod, eredménnyel és örömmel, mintha játszanál, képességeid teljes kifejtésével, megad minden lehetőséget. Az ürügyek elmultak; ha most nem dolgozol és nem jól dolgozol, csak te vagy a hibás, magadra vess.

Tedd meg

a magadét, dolgozz, játssz vele, — a játék a tiéd, de munkád mindnyájunké legyen. Óriási és gyönyörű ajándékot kaptál, de nem marad a tiéd, ha nem osztod szét minden nap, mindenkinek. Add tovább a labdát, hogy újra visszakerülhessen hozzád, szórd szét a szélben a szabadság magvait, hogy gyümölcsöt hozzon mindnyájunknak, játssz földdel és papírral, fénnyel és hővel, géppel és gondolattal, házzal és kerttel, gyerekkel és zenével, — a cél mindnyájunké legyen, de lásd az út mégis a tiéd marad. Gazdag és végtelen út, emberi munka útja, az eljövendő évek nyári tájain át, amelyeknek vizei az eltünt ifjúság erdeiben eredtek, s amelynek gyümölcsfái ennek az ifjúságnak keserű magvaiból nőttek ki most, hogy új, tilalomnélküli, érett és értett Édened boldog almái teremjenek meg ágaikon, — adj belőlük mindenkinek, adj mindenkinek abból, ami néked adatott. A szabadság napja tündöklik fölötted, teremtsd újjá önmagadat az ő képére: tündököljél te is, járd utadat, érlelj, gyógyíts, világíts és melegíts.

MOZIK MŰSORA

ADY: Bizsu (amer). Marlene Dietrich. (½2, 4, 6.)

BETHLEN: Kék csillag (amer.). Gary Cooper. (3, 5, 7, v. 11-kor is.)

CORVIN: Honolulu (amer.). Eleanor Powell, Stan és Pan. (½3, ½5, ¾7.)

CORSO: Maria Antoinette (amerikai). Norma Shearer, Tyrone Powel. (½2, ½4, ¾6 és ü. 11-kor is.)

DÉCSI: Maria Antoinette (amerikai). Norma Shearer, Tyrone Powel. (¾1, ½3, ¾5, 7.)

HIRADÓ: Budapest ostroma. Mafirt-krónika; Orosz híradó. Donald kacsa. (9-től este 9-ig folyt.)

KAMARA: Arviz Indiában (amer.). Myrna Loy, Tyrone Power. (½12, 2, 4, 6.)

LLOYD: Aki mer, az nyer (amer). Dick Powel, Anita Louise. (3, 5, 7, vas. és ünn. 1 órakor is.)

PALACE: Héttenger ördöge (amer.), Errol Flynn. (12, 2, 4, 6.)

SCALA: Este hatkor . . ., háború után (orosz). (2, 4, 6, szomb., vas. és ünn. ½12-kor is.)

SAGVÁRI (Csaba): Oz, a csodák csodája (amer.). Judy Garland. (½12, ½2, ½6, ½8.)

SZABADSÁG (v. Simplon): Kisasszony a mostohám (francia). Danielle Darieux. Budapest ostroma. (3, 5, 7 vas. és ünn. 11, 1, 3, 5, 7.)

URÁNIA: Lenin októbere (orosz). V. Scserkin, a „Nép művésze". (1, 3, 5, 7.)

Ne kísérletezzék Asszonyom! Egyetlen nap alatt megszünteti arcbőre szárazságát a kipróbált *Hormocith B.* krém! Egy tubus ára: 36.—!

MEGNYILT AZ AMERICAN EAGLE CLUB
SZABADSÁG-TÉR 13. (AZ AMERIKAI KÖVETSÉG MELLETT)
SZABÓ KÁLMÁN DÉLUTÁNONKÉNT HANGVERSENYEZ
MENSA BRITANNICA

Mindennemű textilárut
veszek és eladok nagyban és kicsinyben KELEMEN ÁRPÁD textilkereskedő, Vilmos császár-út 19/A.

IRODALMI VARIETÉ
(Az ARIZONA helységében) Nagymező-utca 20.
GYŐZÖTT AZ UJ MŰFOG
Művészet Humor — Irodalom
Előadások naponta ½5-kor. Vasár- és ünnepnap ½3 és ½5.

Magyar Nemzet
Felelős szerkesztő: **Hegedüs Gyula**
Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34.
Ideiglenes bejárat: V., Vadász-utca 9.
Hungária Hírlapnyomda Rt. nyomása. Felelős: Dr Bródy László.

Pólya Edit festőművész, 1897, Budapest.

/: Pólya Sándor építészmérnök özvegye :/

Festészeti tanulmányait Rauscher J., Edvi-Illés Ödön, Feiks, Iványi-Grünwald Béla Szabadiskola stb. műtermekben végezte.-

A Magyar Képzőművészek Szakszervezete műtermében továbbképző tanulmányokat folytatott.-

A Képzőművészeti Alap tagja.-

A Magyar Képzőművésznők Egyesületének titkára 1945- végig.-

1939-ben állított ki először és azóta állandóan részt vesz kiállításokon.-

Kiállított a Műcsarnokban, a Nemzeti Szalonban és máshol.- Részt vett a Bánya és üzemi kiállításon, a Földalatti gyorsvasút dolgozóinak kulturkiállításán, a Budai Művészek kiállításain, a Képzőművésznők kiállításain, 1948-ban kollektív kiállítása a Nemzeti Szalonban, a Fényekben 15 nőművész csoport kiállításán, a Fészek klubban, a Néphadsereg kulturversenyein stb.- 1958-ban a Képzőművésznők kiállításán, a Műcsarnok és a VIII ker Tanács kiállításán.-

1946-ban az Állam vásárolt munkájából.-

1950-ben a Mezőgazdasági kiállításra egy művész kartársával közösen készített tablót.-

A Honvédség kulturversenyein jutalmat és díszoklevelet nyert.-

a művész közlése

Polónyi Károly

Festő Rónakegy

tévesen Polonyi Géza-

nak irva (Forum

1931. 12. sz.)

IH. helyreigazítás

Forum, 1932,

33. l.

Polónyi Károly

festő

A Forum 1933. 67. l.

ZSIROS MIHÁLY
eskeresked
ŐD,

Polónyi Károly

festő

l.

Forum. 1933. 73. l.

75. l.

Polonyi Károly

l.

Forum

1934. 305. l.

NAGYSURANY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Polónyi Károly
festő

l.

Forum
1934. 326. l.

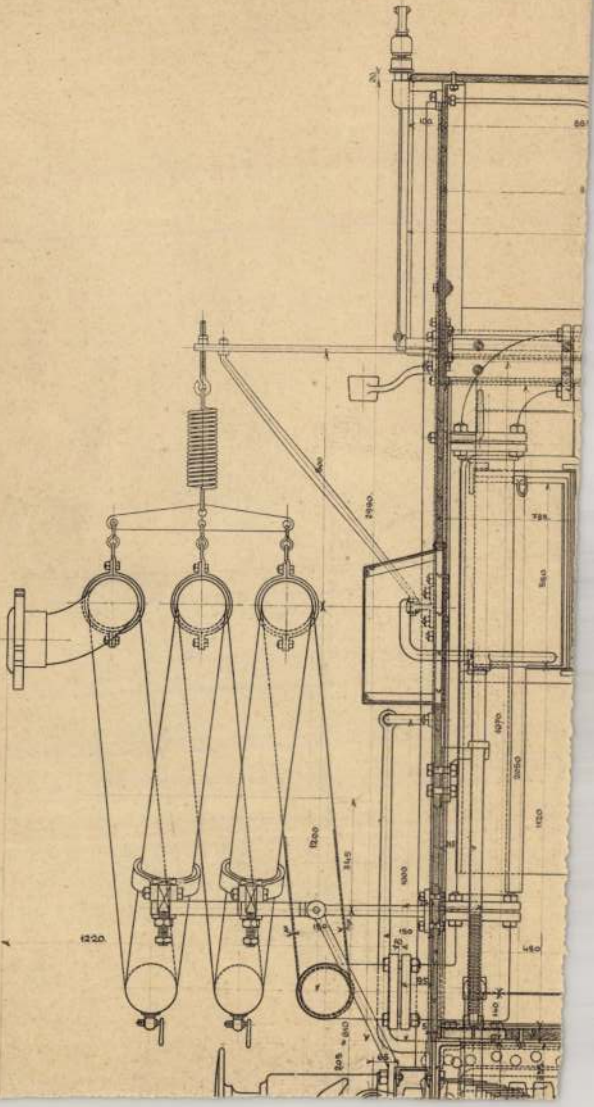
1220

Polónyi Károly

l.

Forum

1935. 178. l.

Gek

„Europa"
lap terjesztő volola

Budapest

V Rothmere ut
III 2

Polónyi Károly

festő

l.

Forum (magyar rév.) 1936. 24. l.

Mang

1994. Ismeretlen

A XIX. száza

Tájkép.

A gyepes előtérben jobb
boglya tűnik szemünkbe; odább
áll és a háttért erdős hegyek
Jelzése alól jobbra olvasható.

Fa, méretei 23·5 : 32 cm. —
párisi nemzetközi kiállítás japán ko
— Átvétetett az 1901 április 2
(215–901).

III

Aj. 1901.

Párisi nemzetk. kiállítás
japán kormány

Polónyi Károly

l.

Forum (magyar rész)
1937. 26. l.

Budapesti Hirlap VI.299

Polónyi Károly

l. Forum: német rész

1937. 93. l.

Polányi Károly

kiáll -

Nemzeti Szalon

1932. szept - okt

Föv. képt

Polónyi Károly

festő

szül. 1894. Beregszász

Életrajzát lásd

Csákós 13. l.

vagy Forum 1934-35

Polónyi Károly
festő
Mark in Rosenberg c.
képe repr.

Csákó 4. l.-

Erdély harátért — .90
(Kelet vissatér)
1940. Heft. 5.

10 block Erdélyért 8 12. —

12.90

Polónyi Károly

festő

tájképfestő, Rózsahegyen

él

Egy műve kiállítva az

alábbi képtárban.

Kat. Bratislavy

301. l.

Sbierky 42. l.

Polónyi Károly

Esti Magyarország

1942. jún. 3.

(A szlovákiai magyar
művészek albuma)

Kat. Adv. 1. v.
Prot. András
Gr. 17. Gergely

N. k. 7 ó. 24 p. N. ny. 16 ó. 12 p.

XII. HÓ DECEMBER

HÉTFŐ
1
Kat. Elegy pk.
Prot. Elza
Gr. 18. Román

KEDD
2
Kat. Bibiána.vt.
Prot. Aurélia
Gr. 19. Abdiasz

SZERDA
3
Kat. X. Ferenc
Prot. Olivia
Gr. 20. Gergely

CSÜTÖRTÖK
4
Kat. Borbála
Prot. Borbála
Gr. 21. B.-A. f.

PÉNTEK
5
Kat. Szabbasz a.
Prot. Vilma
Gr. 22. Filémon

SZOMBAT
6
Kat. Miklós pk.
Prot. Miklós
Gr. 23. Amfilok

Izr. 10. S. Vajislakh

Polónyi Károly

festő

Szül. 1894 szept. 26.

A bpesti képőm. főiskolán és Bejesben és Münchenben tanult. A pozsonyi vasi múzeum szolgálatában áll.

Az utóbbi mondatban nem vagyok egészen biztos

Toman 789. l.

Polónyi Károly

által

Brogyányi Kálmán

A szlovákiai magyar

művészek albuma.

Pozsony. 1942.

POLONYI *Károly*, tájképfestő. * Beregszász 1894. Budapesten, Bécsben, Münchenben, majd a Tátrában Katona Nándornál tanult. A pozsonyi kisebbségi művészek kiállításán 1931. a csehszlovák állam és a pozsonyi városi múzeum szerezte meg egy-egy képét. 1932. koll. kiállítása volt a Nemzeti Szalónban.

E-G II 315 L

i Cristoforo Vannucci) után.

ieveben 1446-ban. † Perugiában
523-ban.

fordultan és ülve ábrázolt Ma-
nek Jézust fogja, ki lefelé néző
sötét draperia lóg, jobb kezét
n, balját pedig annak térdén
jét dicsfény veszi körül. Feleti ök
m-három cherub lebeg. Mária
sű kék palást és derékon meg-
lha. A fátyol boglárja ékköves,
ha brocheja balrafordult fehér

esztett szárnyakkal. A háttér
épületek vannak. Az égbolt

n. — Lelt. sz. 4230. — Becsértéke
János hagyománya 1907 novem-
átvételre és az átvétel jóváha-
ásd a 4203 lelt. számnál. — Be-
án (453–913).
ó adatok a Szépművészeti Múzeum-
istoforo Vannucci (Perugino) is-

vonatkozó egyéb adatok és pedig:
20–908. pag. 30. N° 49). *Ölge-*
nde und Engelsköpfen. Unter Glas,
en Holzrahmen, an einer grünen
ingstange und zwei Messingnägel
57 breit (Grosses Vorzimmer,

(2080–908. pag. 4. N° 1). *Lo*
em Kinde von färbigen Engeln
(Grosses Vorzimmer);
en (1893–912. N° 29). *Giovanni*
a gyermek Jézussal;
an (2165–912. N° I: 29). *Giov.*
gyermek Jézussal. Fa, 75·5 : 59 cm.

III
865 (4230).
981 (130).
29 (1002)

Polónyi Károly

festő

Lásd

E. G II. 315 l

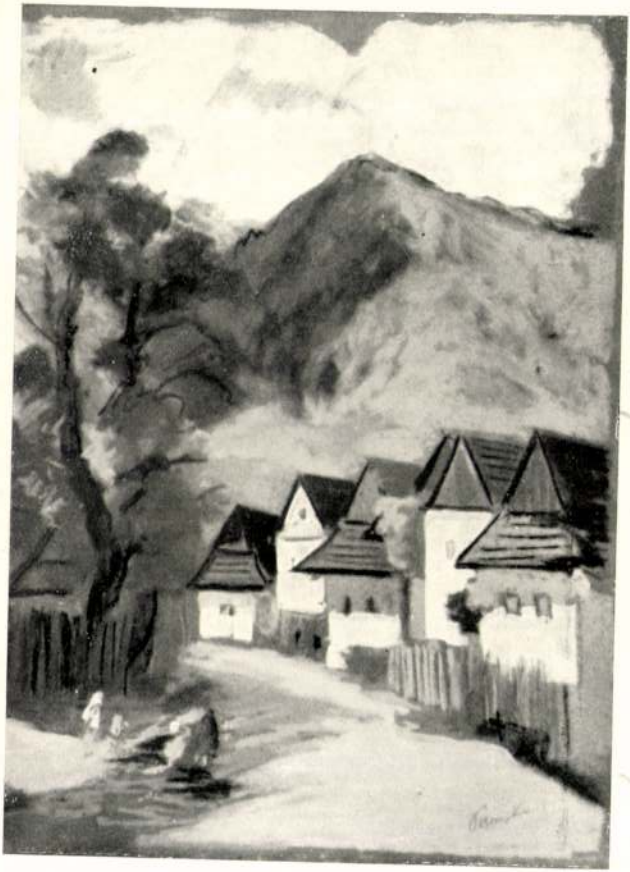

POLÓNYI KÁROLY: FALUSI UTCA

csoportkiállításáról

képviselethez az Egyesületben. Szentgyörgyvári Gyenes Lajos kezdeményezésére az Egyesület választmánya elhatározta, hogy megszünteti ezt a visszás helyzetet és 96 uj tag beválasztásával képviselethez juttatja azokat, akiket már műcsarnoki szereplésüknél fogva is régebb idő óta megillet az egyesületi tagság, azonkivül pedig kiegészíti magát a Benczur Társaság, a Cennini Társaság, a Független Művészek Társasága, a Kupeczky Társaság, a KUT, A Magyar Képzőművésznők Egyesülete, a Munkácsy Céh, a Paál László Társaság, a Spirituális Művészek, az Uj Művészek és a Zichy Mihály művészeti egyesület tagjai sorából. Az igy gondos válogatás után összeállított listát a választmány el is fogadta, viszont az Egyesület közgyűlése a szabályszerűen eszközölt tagfelvételt megsemmisitette. A közgyűlésnek ezt a határozatát szentgyörgyvári Gyenes Lajos festőművész és társai megfellebbezték Budapest Székesfőváros polgármesteréhez, majd ennek elutasító határozata után a belügyminiszterhez. A belügyminiszter most leiratot intézett a Magyar Képzőművészek Egyesületéhez és ebben a leiratban szentgyörgyvári Gyenes Lajos festőművész és társai fellebbezésének helyt adott és elrendelte a választmány által annakidején felvett tagoknak az Egyesület taglistájába való iktatását. Ennek következtében az Egyesület uj tagjai a következők lettek:

gr. Andrássy Géza, Aba Novák Vilmos, Albert Ferenc, Antal József, Bardócz Árpád, vitéz Bayer Ágoston, Basch Andor, budai Fischer Edvin, Bundschuh Ottó, Bruck Hermina, Benjámin Herman, Buday Sándor, Burány Nándor, Belányi Viktor, Bokros Biermann Dezső, Büki Béla, Bornemissza Géza, Bortnyik Sándor, Bernát Aurél, Bor Pál, Csillag József, Csermely János, Csapó Márton, Csorba Géza, Dióssy Antal, Derkovics Gyula, Doroghy Imre, Edvi Illés Aladárné, Egry József, Erdey Viktor, Erdey Dezső, Emőd Aurél, Ecsődi Ákos, csallóközi Farkas Lőrinc, Fayl Frigyes, Fülep Sándor, Fried Pál, Frimml Géza, Gaár Vil-

Polónyi Károly

született Beregszászon 1894-ben.
Ugyanott végezte középiskolai tanulmányait is. Ötödik gimnazista korában egy eredeti tájképével elnyerte a gimnázium igazgatósága által kiírt pályadíjat. Hazatérve a háborúból hozzáfogott festői tanulmányaihoz, melyeket Budapesten, Bécsben, Münchenben végzett, de nyugtalan természete nem hagyta egy helyben tovább, míg végre a Tátrába kerülve, megragadták lelkét a hegyek. Itt ismerkedett meg Hatona vándorral. Az öreg mester tanításai nagy hatással voltak rá, de később igyekezett az alól a hatás alól felszabadulni. Kiállított Kassán, Poprádon, Pöstyénben. Mult évi pozsonyi kisebbségi művének kiállításán úgy a Csehszlovák állam, mint a pozsonyi múzeum vásárolt műveiből. 1932. szept.-okt. Roll-kiállítási a Nemzeti Kaszinóban Tájképfestő.

3178

~~3179~~ 9) A Stefania-Ko

16 Rafael Santi után:

(Sz. Urbinoban 1483. április 7-én. + Ro

Madonna.

Az asztalra tett zöl
hajtva s melynek sar
gyermek Jézus; kit ~~[illegible]~~
kezével anyjának jobb
bal lábával az asztalr
varodik olyképen, hogy
~~[illegible]~~ másik vége ~~[illegible]~~ pedig der
tól ovezett fejét kissé j
tott szőke haja hullán
kendőjét sárga sávok
kék.

1 derékon alól ~~[illegible]~~ van ábrázolva és

Vászon, méretei 7
Magy. Képt~~ár~~ 391.
~~A Stefania kórhá~~

Ltsza 591

Polonyi Károly

MAGYAR MÜVÉSZET
1932. 324

Polonyi Károly

festő Rózsahegy

l.

Forum. 1931. 309. l

320. l. 321. l

Rozsahegyi venlet

c. Eeje repr.

320. l.

n. o. 388 l.

Polónyi Károly, építész

6. Polónyi Károly: Motel, Tihany, 1961

Magyar Épitőművészet, 1984. 1. 23-old.

Polonyi Károly

Csoportkiállításon részelt a Nemzeti Szalonban.

Ak 1932. IX. 25.

Polányi Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

dr. 1932. IV. 25.

Polányi Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Művészeti Szalonban.

Est 1932. IX. 25..

Polonyi Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Galériában.

Reggel 1932. IV. 26.

Polonyi Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

Uic. 1932. IX. 27.

Polónyi Károly

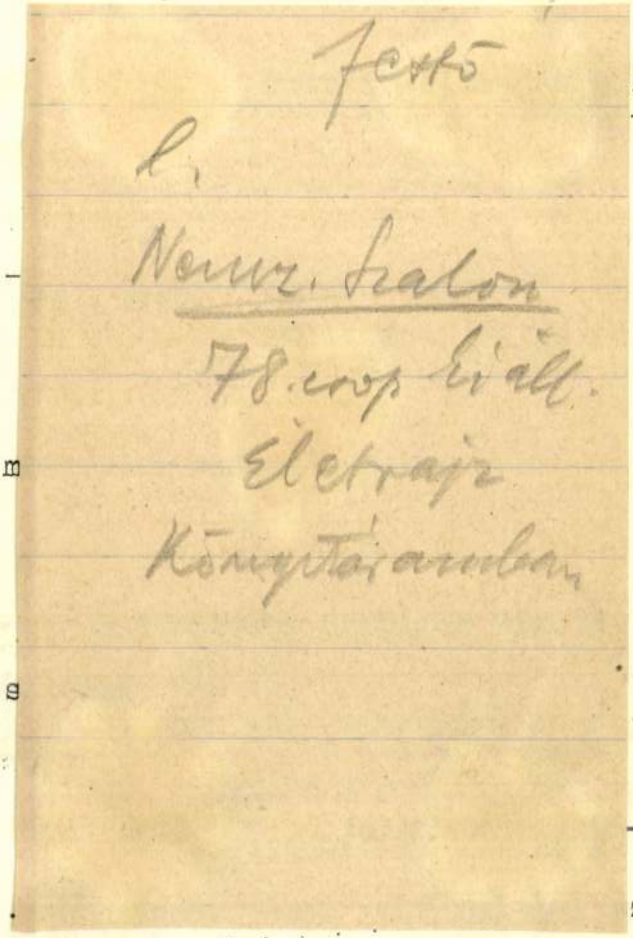

tésére tudomás és további eljárás céljából másolatban megküldöm.

Budapest, 1970. évi január hó 8-

oktatásügyi miniszternek jelen kelet
számv. VII. és csekkosztályhoz intézett

a számvevőséget, hogy .....
o s müépitész
.....
, I. Horthy Miklós-ut 86.
.....:/
ád és vissza
.....történt hivatalos
ült utiköltségeiről és napidijairól
em által érvényesitett utiszámlája
0 f. azaz Harmincznégy .....P
. számu kiadási csekkszámla terhére
930 évi ...január..hó ....8- - n.
Dr. Tihamér Lajos s.k. miniszteri

Polónyi Károly, festő; szül. 1889 január 31-én Znióvárallján.

Polónyi Károly

festő

1.

A szlovákiai magyarság élete. 1938-1942.

Bp. 1942.

166. l

Szalay József báró VIII. 136

 m. D. K.

Polonyi Károly, festő, 1894-1946

kialakult egyéni formanyelve, Lugyszerűsítve konturosan festett, elhagyva a fölösleges részletekét. — „Rozsakegyi piac," pastel, 1932-körül". 82. old.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie, 1918-1945.

1960

 M. D. K.

Polonyi Károly festő, 1894-1946.

A budapesti főiskola elvégzése után Bécsben és Münchenben tanult, majd Berchtesgaden rajztanári állást vállalt. 1925-ben Rózsahegyen telepedett le, véglegesen. Tőleg tájképfestő volt, szorós barátság fűzte Katona Nandorhoz, akivel a Fátrában együtt festett. Elsőnt képeit Katona hatása alatt annak stilusában festette. Későbbi alkotásain mindjobban

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945. 49. old.

1960

Polonyi Károly

Építész tihanyi malelje

Major M.: Gondolatok – tettek: építészetünk mozgatói

Kritika 1965 10 sz. 23 l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányut

. . . . . .

M.D.K

POLÓNYI Károly építész
és Granaszkói Pál

„Budapest holnap" c. könyvükben a Kálvin téri tetőre indokoltnak tartjak 8-10 cm. magasban építését.

Vig István: Cilinder-stilusban vagy korszerűen
Érdekes vita..... a Kálvin téri irodaház építéséről
Magyar Nemzet 1962, január 9. 5.1.

POLÓNYI Károly épitész M.IK.

IPARTERV

Toronyszálló a siófoki molón / Tanulmányterv/ repr.

Magyar Épitőművészet 1962/3. 7-8.l.

PØXNXØ

POLÓN YI Károly épitész M.D.K.

Résztvett a pályázaton / megvétel 5000 Ft/

repr.

Társtervező: Balogh István , Ménis Lajos, Szentpály Imre

Beroxnyay Pál: A Szabadonálló üzletházak Tervpályázata

Magyar Epitőművészet 1962/2. 36-39.l.

Polónyi Károly, építész M Dk

Kiss István szobrász művésznek a Jonyódi Molón felállításra kerülő két alakos kompozíciója alapzatát tervezte.

–: Ma. hallottuk 2. 1.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. febr. 11.

MDK

Polónyi Károly, ép.

I.díjjal kitüntetett pályaterv:

Budapesti Építőipari Egyetem Munkatársai:
Weichinger Károly, dr.Rados Jenö,
Rimner János, Bonta János,
Komondi Zoltán, Krizka György,
Jurcsik Károly, Kapsza Miklós.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr.Kat. 23.1.

MDK

Pelényi Károly, festö

Felvidéki vásár. Pasztell.
Hegyvidék. "

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat. 1933.dec. Kat.

Polónyi Károly MDK

festő

A oszlovákai Magyar Művészek Albuma.
Esti Magyarország 1942. jun.3.

Polónyi Károly

MDK

könyve:

Granasztói Pál-Polonyi Károly:Budapest holnap.
Bp.1959.
Gondolat Kiadó. 126 lap.

Az előzéken és a fejezetek előtt Balogh T. István rajzai.

M. D. A.

POLÓNYI Károly építész

Siófok, strand 1958. (Resz.)

Fonyád, községi strand 1958. (Resz.)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 21. l.

23. l.

M. D. K.

POLÓNYI Károly építész

40 ágyas szállodaépület a motel telepen, Tihany-Belső 1959/60. (Ber.)

Főépítésvezető: Csuka István
Építésvezető: Rabó Imre

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 17. l.

Polonyi Károly

Katol. Szemle. 1931. I. 48-55. l.

Polónyi (Károly?)

a „Tizek" elnevezésű épületegyüttes magyar tagja.

Műemlékvédelem, 1969. 4. m. p. 252.

Polónyi Károly

A tihanyi kétszintes motel /1960/ épitője. Az utolsó évek
megépült alkotásai közül a legkiválóbbak közé tartozik.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 194.l.

M.D.K.

Polonyi Károly épitész

1961 .évi Ybl-dij II. fokzat

a Balatonkörnyék épitészeti kulturája emelésében kifejtett munkásságáért

Magyar Épitőművészet 1961 4.sz. 61.l.

M. D. K

POLONYI Károly építész

Nyíregyháza: Vasútállomás környéke
Lasd: (Repr.)
Társtervező Farkas Tibor - Polonyi

Gyárfás Iván: A városrendezés jelen-
legi gyakorlata
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 3. sz. 41 [illegible]

M. D. K.

POLONYI Károly építész

Tanulmány a Budapest északi fürdőközpont környékének fejlesztésére (Repr.)

A M. É. Sz. Mesteriskolája II. ciklusa ~~...~~ első félévének tanulmány tervei-ből

Magyar Építőművészet 1956 (V.) 8. sz. 253.

M. D. K.

POLONYI Károly építész

Lásd: Bérces J. – Polonyi téj mohács rendezési terve

Farkas Tibor – Polonyi Károly: Beszámoló a délmagyarországi árvizsújtotta területek újjáépítéséről

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 2[illegible]3. l.

M. D. K.

POLONYI Károly építész

Részvétel a kiállitáson

Mestere: Németh Pál

Ifranasztói Pál: A M.É.SZ. mesteriskolája kiállitása

Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 1-2. sz.

6. l.

M. D. K

POLÓNYI Károly építész

Tihany község malókörnyéke rendezése (A mesteriskola zártkörű pályázata) megvétel

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

Polónyi Károly, építész

DOK

A Párisban diszérelet nyert építészcsoport tagja.

–: Nemzetközi elismerés magyar építészeknek

6. l

NÉPSZABADSÁG, Sp. 1961. máj. 26. [Vidéki]

Polonyi Károly, [építén!] 7 Ok

Granasztói Pál munkatársa. A két mérnök írásai és rajzai a jövő Budapest jét bemutató álmok = tervek.

Pap János: Granasztói Pál = Polonyi Károly: Budapest holnap 478 = 79. e

Bp. 1959. október IX/10.

KÖNYVBARÁT

M.D.K.

POLÓNYI Károly építész

Tihany, nyári szalonda

Balog János: Megnyílt a III. Építészeti Kiállítás

Magyar Nemzet 1961. márc, 19. 8. l

Polonyi Károly, építész

704

k. Ybl-díj II. fokozatát s 5000 forintot kapott.

=: Kiosztották az Ybl-díjakat

11.l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. aug. 2.

ll. D. K.

POLONYI Károly építész

Balatonföldvár településszerkezeti vázlata (Repr.)

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. 147. l.

M. D. U.

POLÓNYI Károly építész

„Sattátelep" hétvégi házas (kisnyaraz lás) telep (Repr.)

Magyar Építőművészet 1958 (VII.) 4/5. sz. 156. l

M. D. L.

POLÓNYI Károly építész

Balatonberény községközpont rendezé-
se Repr.

Magyar Építőművészet 1958.(VII.) 4/5. sz. 153.l.
154.l

Ile. D. U.

POLÓNYI Károly építész

Siófok, településszerkezeti vázlata

Magyar Építőművészet 1958 (VII.) 4/5. sz. 158. l

M. D. K.

POLÓNYI Károly építész

Idényjellegű épületek egységes szerkezeti elemekkel (Balatoni pürcő-helyekre)

Munkatárs: Mészály András

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. sz. 157. l

K. D. K.

POLONYI Károly építész

Kishajókikötők (Balaton) Repr.

Társkivező: dr. Tóth Kálmán

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. sz. 164. l.

M. D. K.

POLONYI Károly építész

Tihany, motel Balaton felöli szár-
nya

Magyar Nemzet, 1960. 177. sz. 5. l.
Vig István: Modern étkező konyha, elavult
ablakok
Miről tanácskoztak az Építőművések
Nemzetközi Szövetsége budapesti ülésszakán

M.D.K.

POLÓNYI Károly építész

Siófok, Hotel étterem 1959. (terv.)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 16. o.

le. D. L.

POLÓNYI Károly építész

Balatonföldvár, camping 1960. (Perr.)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 23. l.

M. D. K

POLONYI Károly építész

Ipartero

Ybl-díj II. fok.

Kiosztottál az Ybl-díjakat

Magyar Nemzet 1961. ápr. 2. 4. l.

MDK

Polonyi Károly épitész

Diósgyőri kórház tervezése

Virágh Pál:A diósgyőri kórház területének rendezésére kiirt tervpályázat Magyar Építőművészet 1954.4-6.sz.164.l.

MDK

Polonyi Károly épitész

Nagy Tibor: Győzött a páros munka a ifju épitészek és képz.müvészek kiállitásán. KU 1952 ? nov.5. 4 l.

Polony Elemér

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének bemutató termében rendezték meg a müvész kiállitását a most -New-Yorkból- haza érkezett festményeiből.
"Nonfiguratiy müveinek alaptónusa ugyanaz a barnás-szürkés árnyalat, amit, mint Rudnay tanitvány sajátitott el." -irja Perneczky Géza: "Kiállitások" c. beszámolójában, s a továbbiak során beszél a müvész mondanivalójáról érzelmi gazdagságáról, s megemliti néhány müvét: "Fájdalomban születünk", "Bekeritett láng "A dolgok védett lényege" c.-t.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május 2.
XIV. évf. 18. sz. 12. lap

Polónyi János

~ műve a ~~[illegible]~~ gáni

harangláb /1673/

A magyarországi műv. tört. I. 244.
Corvina 1970.

Polónyi Károly

Polónyi Károly: Nyaraló, Balatonakarattya. Építész: Szelle Kálmán.

Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 30-31. l.

MDK

Polónyi Károly építész

Megemlítve: Budapest kohaja c.
könyve.

Vértesy Miklós: Könyvek a regionális tervezésről
324–326

KÖNYVTÁROS. Bp. 1968. július XVIII/7.

Polonyi Károly, építész

A „Budapest holnap" című könyv — a művet Granasztói Pál írta — illusztrációit készítette.

Major Máté: „Budapest holnap"

Nemzetőr, Bp. 1929. jún. 28. 8. l

M. D. K.

POLONYI K. építész

Thany, Motel

Társtervező: Horvath Cs.

A szerkesztő megjegyzései

...ar Építőmüvszet 1961. 6 sz. 57.1.

M. D. K.

POLONYI építész

Lásd:

Sámsondi - Farkas - Polonyi - Csillag - Keledi közös tervük a pályázaton (Repr.)

Miskolczy László: Előregyártott panelház terpályázata
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 4. sz. 121. l.

MDK

Polónyi Károly

Kisváros, repr.

Képzőművészet 1932. 53. sz. 183.l.

Polonyi Károly.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1932-be

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Polónyi Károly épitész M.D.K.

IPARTERV

Tihany. Motel. 1960. repr.

Magyar Épitőművészet 1963 /5. ~~&&.I.~~; 44.e

Pelónyi Károly építész M.d.M.

IPARTERV

Fonyód beépítési terve. repr.

Társtervező: Elekes Keve

Magyar Építőművészet 1963/5. 32.1.

Pelényi Károly épitész M.D.K.

ÁÉTV

Strandöltöző . Siófok. 1959. repr.

Magyar Épitőművészet 1963/5. sz. 25.e
1963.

Polonyi Károly

Kishajóri rötöl, levente dr Jóth Károlyal együtt (164)

Benámoló a Balaton fejlentérének egyéves munkájáról. Írták: Bérczes István, Farkas Tibor stb. Bp. 1958. 137.-166 l. (Kenyi a Mapp. Építőművénetből) 164

Polonyi Károly épitőmův

Regionális tervvárlat. Tervezői: P. K., Farkas F., Bércz J., Gáll P. Gillay J. (144)

Balatonföldvár településnek rezeti vázlata. (147 l.)

Balatonbezés Kőrsegy Zárpont rendezése

Beszámoló a Balaton fejlen-/szlát: lésének egyéves munkájáról. Bércz István, Farkas Tibor. Bp. 1958. 137–166 l [Klny. a Mapp. Épitőművészetből] 152. l. 152. 147.

Polonyi Károly

cikke:

Polonyi Károly: Az újjáéledő Dunakorzó-
Budapest, 1971.6.sz.6-8.l.

Pólonyi Károly

nevét említik a Kósmunkatanács 1945 utáni tevékenységében résztvevők között Gramantói Pál.

Még egyszer a Kósmunkatanácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 10-12. l.

Polányi Károly építész

neve emlékoe

/Tihanyi teraszos ház/

Magyar Nemzet
1969 jan. 9

Polónyi Károly

Emlitve mint a szerző fiatal
építész barátja

Granasztói Pál : Múló világom
Magvető Bp. 1970 46. old

Polonyi Károlyi építőm.

Idényjellegű épületek egyszerű nemzeteti elemekkel. (157 l.)

„Lottotelep" hétvégi házas (Kisnyaralós) telep. (157 l.)

Siofok településtörténeti vázlata. (158)

Benámoló a Balaton fejlentésének egyéves munkajáról. Ittak: Bacsos István, Farkas Tibor stb. Bp. 1958. 137-166. [Kenyi. a Kap. Építőművészetből]

158.
157.
157.

Polonyi Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

BM 1932. IX. 25.

Polonyi Károly

Csoportkiállításon vesz részt a Nemzeti Szalonban.

PH. 1932. VI. 23.

Palanyi Károly

Csoportkiállításon vett részt a Nemzeti Fa-
lunban.

Ma 1932. IX. 23.

Polonyi Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

dr. 1932. IX. 27.

Polónyi Károly

Szerepel a Pozsonyi Kereskedelmi Egyesület jubileumi Emlékkönyvében.

M. 934. XI. 15.

Polonyi Károly

Kiállítását előkészítik

N. 4. 932. IX. 21.

T. Cim!

A Müvészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

MDK.

Polónyi Károly

Siófoki, szálloda terveiről

Müvészet 1966 dec. p. 24.

Polonyi Károly

Kiállításál előkészítik

M. 932. IX. 21.

rgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

rök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

MDK

Polónyi Károly

Kisváros, repr.

Képzőművészet 1932. 53.sz.

Polónyi Károly, építész MDK

A 350 szobás, 700 ágyas szálloda tervezője.

A szálloda rajza. Repr.

—: Új szálloda a Margitszigeten, 4.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. márc. 17.

M.D.K.

Polonyi Károly

"Dalmáciában" cimmel tájkép mepr. a Nemzeti Szalon tárlatáról.

Szinházi Élet. Bp. 1932. okt. 23-29. XXII. évf. 44. sz. 23. lap.

Polónyi Károly, építész MDK

A volt pólópályán felépülő hatemeletes szálló tervezője.

–: Hatemeletes szálló a Margitszigeten

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. március 10.

MDK

Polónyi Károly

A Nemzeti Szalon téli tárlata. Képzőművészet 1933. 57. sz. 38.l.

Polonyi károly

és Calmeyer Ferenc, Földési Lajos

a Balaton környéki (Tihany, Siófok, Balatonfüred, Badacsony stb) nyaralók tervezője

Halám Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966

271 l.

M.D.K.

Polonyi Károly, épitész

nevét említi a szerző, mint az épit balatoni (füredi ?) üdülő szálló tervezőjét.

Major, Máté: Ungarische Baukunst von heute

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/. Bp. 1966. 363 l. 26 t.

283. old.

Polónyi Károly építész

Okt. 24.-én: Anket a tervezés mai gondjairól.
„Építészet a besűrűsödött világban"
annal vitaindító előadása lesz.

MÉSZ program
1975. október hó.

POLONYI Károly épitész

NYIRY Ágnes: Zuhatagok a Dunán : Végleges és változtatható tervek. = Uj Magyarország, 1992. julius 23. 8., ill.

EXPO

egy kitűnő festői temperamentum időleges elaka
ki ezen a kiállításon, mint a tavaszi orgona. Mű
semmi ingadozás sincs. Temperái mesteri lendüle
nítési egységben. Világító színei nem tűrnek laza
majdnem mindig tökéletes. Két olajfestményét s
A magyar művészet terrible enfant-ja,[2] *Derkovits*
és csupa kiszámíthatatlanság. Művészete folyton
ságba, az egyértelműségből az értelmetlenségbe.
Minden reményünk meglehet arra, hogy fejlődés
sza Géza kulturált ízlése és tudása most inkább a
Csaba Vilmos ismert szintjét tartotta, *Farkas* Istv
Piktúrája artisztikus, vérszegény. *Szobotka* Imre
szén még eluralognak a kubista külsőségek, de a
megnyilatkozásba sikerült öntenie érzelmi világá
gebb színeken át, élményszerűségről tanúskodna
Noémié. Nemcsak anyagánál fogva, hanem a mű
Szkématikus emberábrázolását szinte középkori

Polányi Károly

Vedres Márk rokona volt a felesége révén a haladó politikai mozgalmak vezető alakja.

Heitler László: Vedres Márk.

Látóhatár 1971/1-2 153 old.

Polónyi Károly

megjegyzései Kislégy Nagy István cikkére
(növelhető - visebbithető lakás?!)

Magyar Ép.müv. 1971. 3. sz. 55-1.

POLÓNYI KÁROLY, műépitész

1959-ben Granasztói Pálnak könyve Polónyival:Budapest holnap".amen.Trevük volt a dunaparti szallodasorra,de ez egészen másként,csak félig valósult meg.De sok meg valósult a könyv felvetéseivel egybeesően.A könyv a küszöbön álló legfontosabb részletfeladatokról szólt, ezek észszerü sorrendjéről.Tervek és valóság kozelitésére törekedtek. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

POLÓNYI KÁROLY, építész

Granasztói Pál utolsó-még félig-meddig-alkotásértékű munkájának tekintette az 1959-ben kiadott: "Budapest holnap"c. munkáját, melyet Polónyi Károly rajzolt, és ő irta. Felhasználták mások elgondolásait is, de jórészt az övék volt. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. 32.old
------ Bp.

Polónyi Károly

tervezte a Sikonyi motett. 1958.

473. p. reprodukcio!

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970

457

Polonyi Károly, Ybl-díjas építészmérnök

A mai építészetről szól ez a műsor, beszélgetés vitatkozás. A vitában résztvevő szakemberek, akik közül három Ybl-díjas mérnök, Polonyi Károly, Tárcz György és Farkásdi Zoltán.

Unokáink is látni fogják.

1974. V. 3. 21.40 TV. II. műsor – Hué –

Polonyi Károly

a tihanyi Motel építészeként
nevezetes

Magyar építészet 1945-70
126. old.

Polónyi Károly, építész

L.: Granasztói Pál

— : kis bibliográfiák 87-90.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. febr. XX/2.

Polónyi Károly és Granasztói Pál

1958-ban készítettek tervjavaslatot az
új Duna korzó kialakítására

Selcik Magda: A Duna-korzó

Budapest 1981/6 5-8.o.

Polónyi Károly, [építén]

L: Eltér Ishán

– Követségi hírek

Magyar

Epítőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

Polónyi Károly, építész

L: Földesi Lajos

–: Észak-déli Metró Kőér utcai járműklepe Bp. 42-49

Magyar Építőművészet, Bp. 1983 83/1

Polónyi Károly, építész

L: Tillai Ernő

– követségi kérek

Magyar Építőművészet, Bp. 1983

8

83/6

Polónyi Károly, építész

L: Granaszlói Pál

Polónyi Károly Búsú egy szlovitus építészből 7.

Élet és Irodalám. Bp. 1985. júl 12. XXIX/28

Polónyi Károly, építész

A MÉSZ Mesteriskola Előadásai

I. ciklus 1970–72.

Polónyi Károly: Beszámoló a „Team 10" Hivatali konferenciájáról.

II. ciklus 1972–74. Calabar (Nigéria) fejlesztési terve és építészete.

Városépítési gyakorlatunk.

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2 szám, 3. old, 4 – 9 —

Elhunyt **Polónyi Károly** építész, 1957–1959 között a Balatoni Intéző Bizottság főmérnöke, 1969-től 1975-ig a Fővárosi Tanács városrendezési és építészeti főosztályvezető helyettese, majd megbízott vezetője, 1980-1998 között a Budapesti Műszaki Egyetem tudományos tanácsadója, dékánhelyettese, az angolnyelvű építészképzés irányítója, nemzetközi építész táborok szervezője, 1990-1994-ben a Fővárosi Közgyűlés tagja, 1998-ban a BME angolnyelvű programjainak és az Iparművészeti Főiskola DLA képzésének tanára, valamint az igen jelentős Team 10 építészcsoport tagja.

ÚME 2002/2

Ha másképp nem kerül pénz, akkor
visszafogása révén biztosítanána
fejlesztésére, mert ez már itt e
vagyunk.

Nem tudom, pályázati lehető
megragadható. Gondolom, ebben ne
nehezen elszámolható mivolta. Mi
gyűjtemény-használó jelezném, ho
amelyeket már évek óta nem is ka
jelentenek - sokszor az egyetlen,
közlése egy felavatott szobornak,
kiállításnak, vagy épp ott írták
eléggé megfoghatónak tűnik, hogy
megrendelhetnénk a sajtófigyelést
archiválható adatot jelentene, é
hónapos próbáért több százezer fo
azzal kiderülne, mekkora az a leh

Polónyi Károly, építész 1.) Folytatás.
Tervek a Gül Baba türbe környékének rendezésére. Nemzetközi
építész alkotótábor, Brest, 1987.

Tervkiállítás a szabadban

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 82-old.

Polányi Károly építész 2.) Folytatás.
Terek a Gül Baba türbe környékének rendezésére.
Nemzetközi Építész alkotótábor, Brest, 1987.

a) A földszint alaprajza

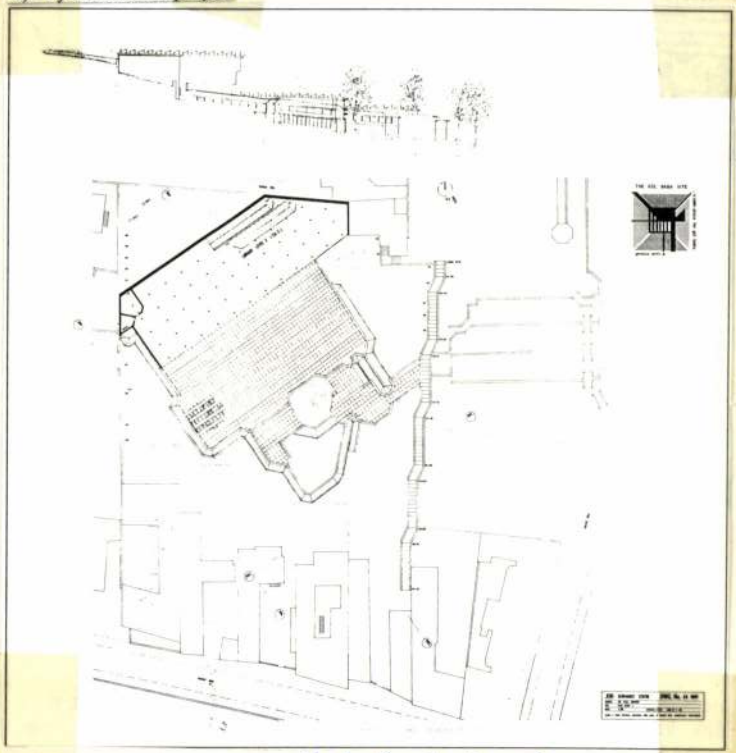

Magyar Építőművészet,
1988., 4–5., 82.-old,

Polonyi Károly építész 3.) Folytatás.
Terek a Gül Baba türbe környékének rendezésére.
Nemzetközi Építész alkotótábor, Brest, 1987.

b) A könyvtár első szintjének alaprajza

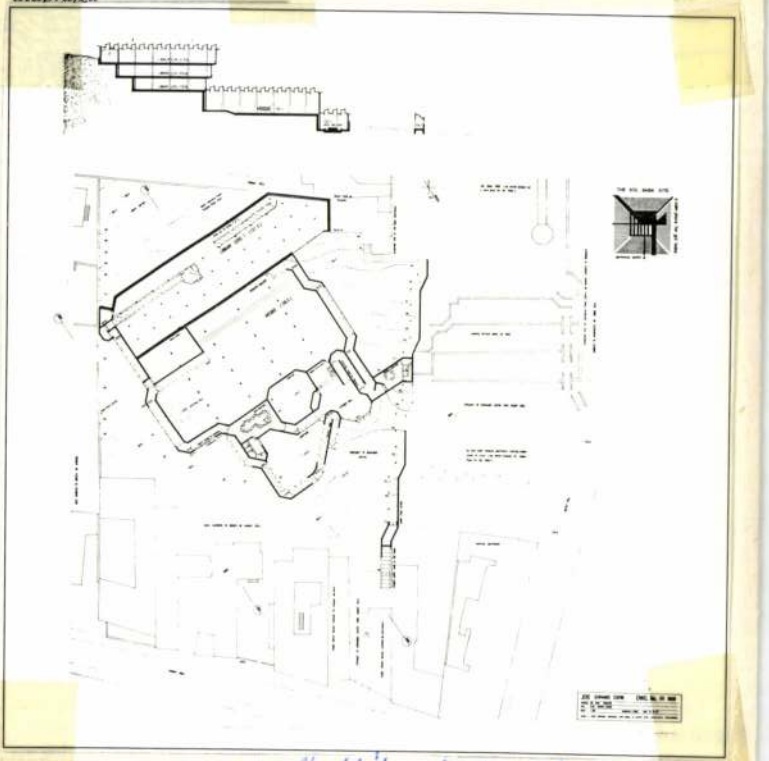

Magyar Építőművészet,
1988., 4-5., 82-old.

Tervek a Gül Baba tür
rendezésére

Nemzetközi építész alkotógárda, Budapes

Polónyi Károly, építész 4.) Folytatás

Tervek a Gül Baba türbe környékének rendezésére.

Nemzetközi építész alkotótábor, Bpest, 1984.

c) A könyvtár második szintjének alaprajza

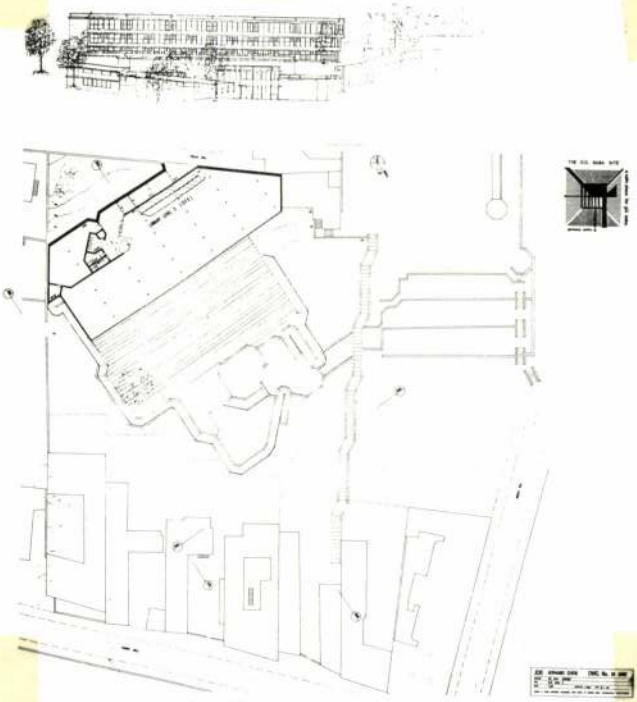

Magyar Építőművésnet, 1988., 4-5., 82-old.

Pólónyi Károly, építész 5.) Folytatás

Tervek a Gül Baba türbe környékének rendezésére. Nemzetközi építész alkotótábor, Bpest., 1987.

Az A. & P. Smithson (London) és Pólónyi Károly (BME) team munkája: (repr.)

1. Kiszolgáló szárny. 2. Fallal körülvett autóparkoló, fölötte lakások. 3. Vallási és kultúrális központ. 4. Múzeum kiláto. 5. Szálló diákoknak és továbbképzős hallgatóknak.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 84-old.

Polónyi Károly építész (vége) 6.) Folytatás

Tervek a Gül Baba türbe környékének rendezésére. Nemzetközi építész alkotótábor, Bupest, 1987.

A tábor tagjai tervezés közben, a Margitszigetnél kikötött hajó fedélzetén. Fotó: Réz Mihály

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 85-old.

1.

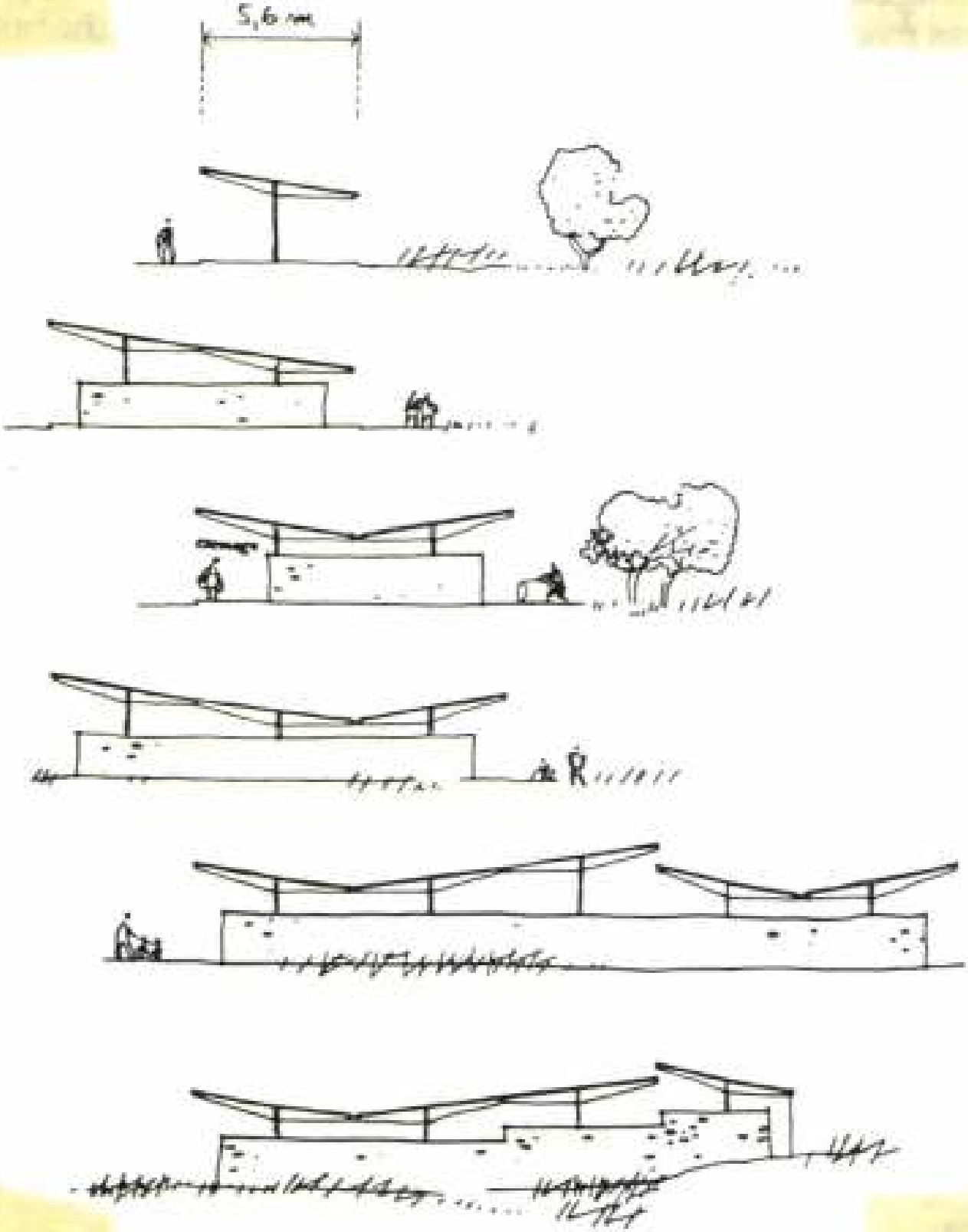

Mexico City, Canberra, Casablanca, Algir és Saigon

A gazdasági élet és az építés e századforduló körü virágzásából persze nem ugorhatok anélkül a hatva nas évekre, hogy ne említeném a második világhábor utáni újjáépítést. Hisz akkor is nagyon gyorsan kelle sokat építeni. A háborús károk helyreállítása melle nemcsak a háború öt éve alatt családalapításról álmo dozó leszerelő katonáknak, hazatérő hadifoglyokna kellett hirtelen otthont teremteni, hanem a keletr nyugatra menekülők — egy újabb népvándorláss felérő — áradatának is.

E látványosan gyors újjáépítés nyomán Európa na gyon hamar újjáéledt. A hatvanas évek hajnalán, am kor az építőipar már kénytelen volt magát „leépíteni a leszerelt katonák gyerekei családalapítókká csep redve lakást kerestek. Ekkor — legalábbis Angliába Franciaországban és Hollandiában — a gyarmato függetlenné válása okozott újabb kisebb fajta népván dorlást, a családok hirtelen felbomlottak. Ott, ahol nemrég még 4,4 fős átlagos családnagyság hirtele 2,2-re csökkent, a már meglévő lakásállománny azonos számú lakást kellett építeni ahhoz, hogy mi den „családegységnek" önálló lakása legyen. Ráad sul ekkor vált nyilvánvalóvá, hogy a Harmadik Vilá ban, ahova ekkor szinte repülőgépen érkezett az ipa forradalom, a népességrobbanás ereje akkora le hogy a Föld népességelőrejelzés-grafikonjai 2000- szinte függőlegessé váltak. Sok prognózis az ember ség végső katasztrófáját jósolta az ezredforduló utá ra.

Szinte minden emberi tevékenység hallatlanul fe gyorsult. Az építészek és településtervezők program

Polonyi Károly, építész 1.) Folytatás.

Polonyi Károly: „Azok a Hatvanas Évek" Kultúrtörténeti vázlat avagy élmenybeszámoló.

Idény jellegű épületek egységes szerkezeti elemekkel.

Építész: Polonyi Károly, 1958.

1. Különféle változatok.

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 6-old.

Polónyi Károly, építész

2.) Folytatás,

Polonyi Károly: „Azok a Hatvanas Évek" Kultúrtörténeti vázlat, avagy élmény-beszámoló.

Idényjellegű épületek egységes szerkezeti elemekkel.

2. Fogasos ~~épület~~ öltöző épület alaprajza. 1958.

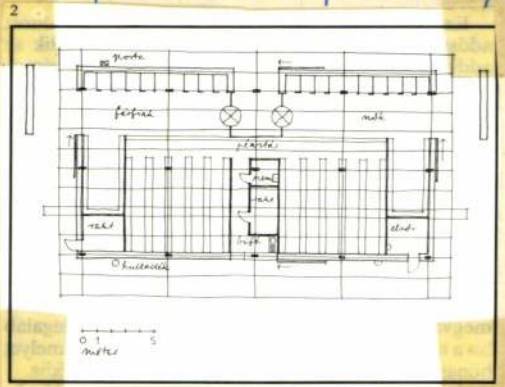

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 7-old

POLÓNYI Károly: A válság - az ujragondolás időszaka : Gondolatok az UIA XV. kongresszusa előtt. = MÉpitőművészet, 1984.6. 9 - 11.p.ill.res

urbanisztika mai

Polónyi Károly, építész

Farkas Tibor: Ahogy én látom a Balaton-ügy harmine évét. Ne rész. A változások pozitív és negatív hatásai.

1. A siófoki üdülőszálló terve.
Építész: Polónyi Károly. 1960.

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 10-old.

zettel, hogy a változó igények, az egymást követő honfoglalások és funkcióváltások által szükségessé váló átalakítások, besűrűsítések során megteremtődjenek a különféle identifikációk jelei.

Polónyi Károly

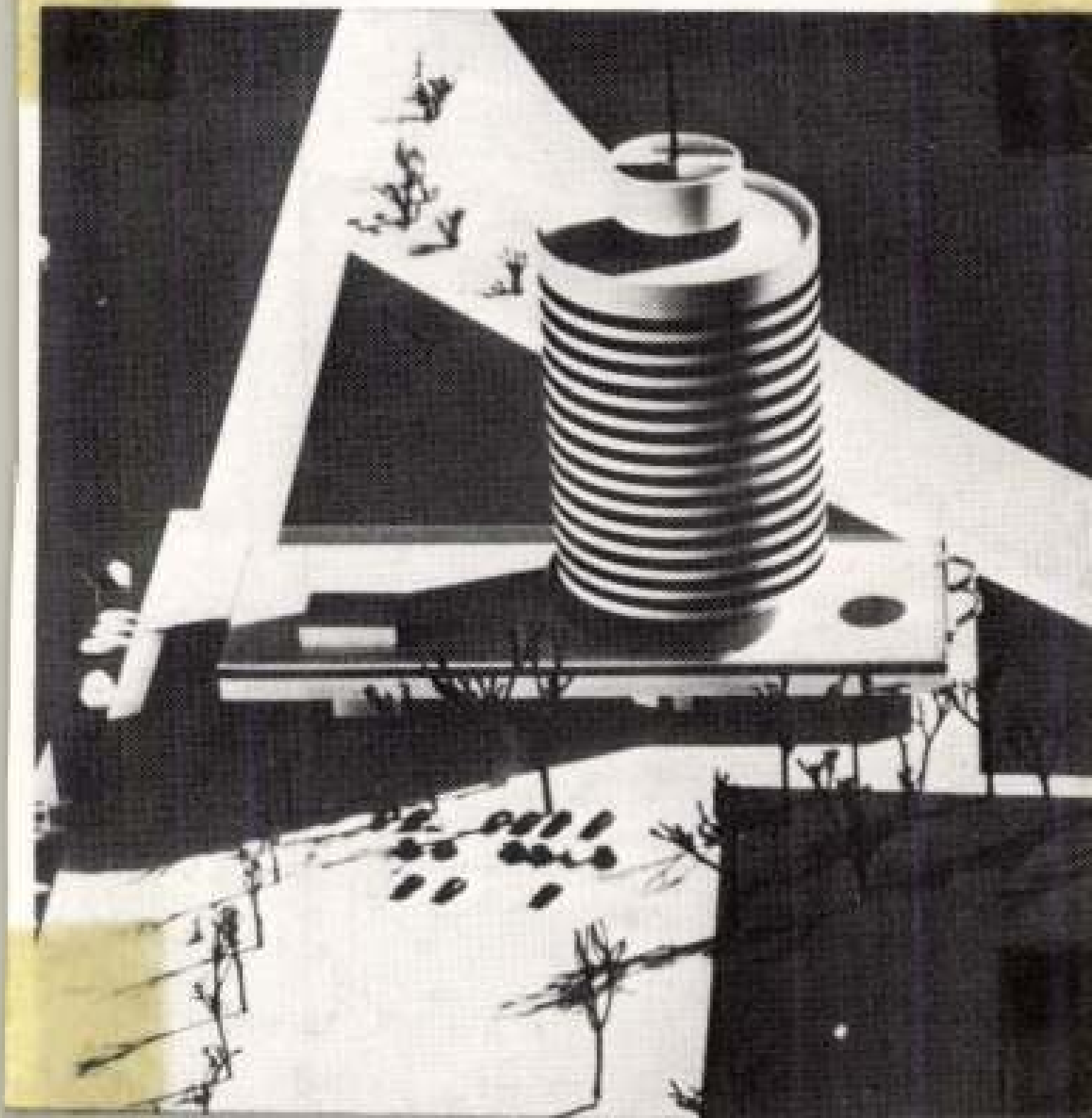

Polónyi Károly, építész 4.) Folytatás. (vége)

„Azok a Hatvanas Évek" kultúrtörténeti vázlat, vagy élménybeszámoló.

Magyar Építőművészet, 1988. 3., 9-old.

tagjaként ismerkedtem meg. Gondos felkészüléssel, — bár erre senki nem kért — összeállítottam egy rövid előterjesztést, amelyben bizonyítottam, hogy a Balaton téma megfelel mindazon kívánalmaknak, amelyeket a központi programokra vonatkozó előírások igényelnek. Ágazatunk akkori miniszterének átadva, már az első olvasás után támogatta. A gyors intézés érdekében az látszott a legcélravezetőbbnek, ha az éppen beszámolási kötelezettségre kerülő egyik balatoni megye kéri a központi program kidolgozását. Megismerték, egyetértettek, kérték, elfogadták. A Minisztertanács kötelezte az építésügyi minisztert a Balaton Központi Fejlesztési Programjának (BKFP) elkészítésére.

Erre azért volt szükség, mert központi pénzeszközöket csak pár kiemelt nagyberuházásra adtak, s a Balaton nem tartozott ezek közé. Kivételes esetben azonban lehetőség nyílott ötévenként 6—8 olyan téma részleges támogatására, amely jelentős társadalmi érdeket képvisel és további öt-hat egyéb fontos kívánalomnak is megfelel.

A rendkívül terjedelmes műveletben ezt kellett bizonyítani. Tartalmát tekintve e munka egy műszaki-gazdasági koncepció. Ebben az időben az ENSZ egyik, a fejlett országoknak szóló ajánlásában az szerepelt, hogy egy-egy térség fejlődését leginkább a műszaki-gazdasági koncepciókkal lehet elősegíteni. Hitünket ez is erősítette, de ismét nem volt sem hazai, sem külföldi előkép, — hazai azóta sincs. Az idő sürgetett, mert a 4. ötéves terv küszöbén álltunk és a balaresztést tesz szükségessé. Az összehangolt és arányos fejlesztés csak központi fejlesztési program keretében valósítható meg." A szükséges pénzt biztosították. A fejlesztésben a rendezés bázisául továbbra is a regionális terv szolgált.

A jóváhagyással együttjárt az is, hogy a program irányítására tárcaközi bizottság alakult az építésügyi miniszter vezetésével. Az operatív munkát egy kis létszámú titkárság végezte, részben a korábbi idők szakembereivel. A balatoni fejlesztés lendülete 1971-től tehát folytatódott s talán a korábbiaknál is többet ígért. Az eredmény is hamar bontakozott.

A BKFP anyagát 1971ben az Építésügyi Szemlében ismertettük. Az anyag állandó kiállítás formájában éveken keresztül látható volt a balatonföldvári kiállító teremben. A BKFP, mint új műfajt képviselő anyag, tartalmában nagy érdeklődést váltott ki, különösen külföldi építész, idegenforgalmi közgazdász stb. szakemberek előtt.

A tervidőszak végéig (1975) megépültek a regionális vízművek, jelentősen bővült a szennyvíztisztítás kapacitása, kiépültek és további korszerűsítést nyertek a közlekedés makro és mikro szintű nyomvonalai, az új

1. Siófoki üdülőszálló terve. Építész: Polónyi Károly. 1960

2. Szállodasor Siófokon. Építész: Cziegler Endre. 1965

1. Plan of a hotel, Siófok. Architect: Károly Polónyi 1960

MOTEL

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 8-old.

Ideényjellegű épületek egységes szerkezeti elemekkel.

Polónyi Károly, építész 3. Folytatás

Azok a Hatvanadévek" kultúrtörténeti vázlat, azaz

Ismeny beszámoló.

3-5. Balatoni

Strandépületek.

POLÓNYI Károly

PUSKÁS Hedikó: Alkatátábor negyven építésszel.
= Esti Hírlap. XXIX. 7. 1984. jan. 9. 2. p.

[beszélyetés Polónyi Károly építésszel].

POLONYI Péter

M.Nemzet,1993.okt.6.

Gödöllői Városi Múzeum igazgatója

nyugalomba helyeztük. A gyászoló család.

KATONA VIKTOR

irodalom–könyvtár szakos tanár, a Szobi Börzsöny Múzeum megalapítója, volt járási könyvtárigazgató, aranykoszorús mestertenyésztő 1993. szeptember 16-án elhunyt. Hamvait 1993. október 8-án 13.30 órakor helyezzük örök nyugalomba. Felesége: Bene Zsuzsanna.

A gyászoló család és Gödöllő városa mély fájdalommal tudatja, hogy

POLÓNYI PÉTER

sok-sok szenvedés után 62 éves korában, október 3-án hirtelen meghalt. Temetése október 12-én, kedden délután 3 órakor lesz a gödöllői temetőben. Az érte mondott gyászmisére az előtte való napon, hétfőn 17.40-kor a katolikus kastélytemplomban kerül sor. Az örök világosság fényeskedjék neki. Táviratcím: Polónyiné Hajnal Irén 2100 Gödöllő, Palota kert 6/b.

Polosticay Pál,
Nemes

1613-20-ban Győr-
ben páncélgyártó.

Bedy Vince:
Adalékok a győri
ipar történetéhez.
Győri Szemle
1941. III. l.

sy.

szet közel ezeresztendős tör-
szi tehetséget keresünk, aki-
yaránt ismert itthon és a kül-
unkácsiy

MDK

Polovice Márton

"Bányász"

"A várpalotai képzőművész körben"
KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLO, Veszprém. 1957. jun. 9.

Polster Adel

l

Einleklap Sopr. 1897

25 l

á 1 K = 2 "

" á 1 K = 2 "

" a 1 K = 2 "

ám az őrangyalok és a

kutya szobor betakarására 2 "

ám trágyahordás és a

karására á 2 K = 4 "

Összesen = 24 Kr

eczember 7 én

Kalatovics Vendel
mausoleumi őr

Polster lichák

aranyműves Kolozsvárról

l -

Horvmagyötv Becsben

6 · l.

Polster Mihály

Polster Mihály, kolozsvári aranymives, 1750 okt. 21-én iratkozott be

Fleischer Bécs 76-l

Polster Mihály

Kolozsvári Ötvös
1742-ből való példa-
metszése az Erdélyi
Nemzeti Múzeumban.

Kelpéld
U. 2173.

vás.

ar folyóirat-irodalom olvasóinak körébe vonni,
az egyik fő inditó oka e folyóirat létesitésének.
technikai munkálatokat, figyelemmel kisérni a
. A mennyire erőnkben áll az itthonn létesülő
ntetni azt a visszás állapotot, hogy a külföldi
mint a hazaiak.
lom adtán — azokban az ügyekben, melyekben
ben érdekelve van.
gyekben mennyire összetart. Úgy számra, mint
kban a technikus kar, de az együttes működés
e gyakran a közérdek is megkivánna. Akár-
intézmenyekben — sőt gyakran a kizárólag
k befolyással kollene lenni: mások, nem-tech-

Polster Mihály

U. 2173

~~Ádám Iván IX. 129.~~

Polster Mihály

Koloxovár (?) ötvös egy 1742.

Metszetei közül egy az Erdélyi Nemzeti Múzeum Anlajdona.

K

melyet most rendezünk sa
alatt álló anyagból Művés
tisztelettel kérjük, hog
boriték felhasználásával
kében mielőbb hozzánk ju

Abban a reményben, h
belül megérkezik, fogad
tünket.

MA

Az életrajz beküldése a lexikonra va

Endrényi Imre, Szeg

Polt Jakab
körnives

+1773

l.

Schoenöbuda
57 l.

Palánki lelet VII 164

Pölt Péter

Könnives-

1747

l.

Schoen Óbuda

57. l.

~~Palaník h. n. VII. 164~~

mDK

Polte Sándor és Reiner Lajos
nyomdaszok

Közös munkája: Hedvig T. levél-
feje. Melléklet.

÷ Mostani füzetünk borítéka s
mellékletei

Grafikai Szemle 1909 évf. 4 z 83 l

Polth Tamás

győri puskaművek

a XVII. században.

Bedy Vince:

Adalékok a győri

ipar történetéhez

Győri Szemle

1941. 109. l.

SAMUEL POLTZ, textilfestőmester

Az 5.függelékben a locsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a locsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egike volt:
261.- Samuel Poltz, Kosenau, 1804. 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Poltzer Ferenc

ötvös Pest

1828.

Horváth Szentpétér

255.t

Pólya József

Kerámiafala szerepel a
„Muralis tervek és anyagtíszíletek" a
Tiállításon az Iparterv tanácstermében

Magyar Nemzet 1972 május 13
4. old.

Pólya József
festő

„Évdőgszekér"
„Kompozíció"
„Falképtervek"
} repro

Jánossy György: Táblakép és építészet
Művészet, 1973. május - 15 oldal

Pólya József
festő

Pólya József tábla és falképeiben a művész elvont formanyelvet használ. Nagy méretével fokozott hatást ér el.

Jánossy György: Táblakép és építészet.
Művészet, 1973. május - 15. oldal

Pólya József
festő

Pólya József készített a három
Metró-állomás szamára fal-
képleszet és táblaképeket.

Jánossy György: Táblakép és épitészet.

Müvészet, 1973. május - 15. oldal

Polya József
festő

A lódzi Modern Múzeumban
rendezett kiállításon részt vett.

-.- Magyar művészek külföldön.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 75.oldal

Pólya József

A művész veszprémi festett csempe-
kompozícióját, mint az 1976-os
év egyik legjobb köztéri alkotásáért
jutalomba részesült.

—: Hírek
Művészet, 1977. december - 48 cap.

Pólya József

Lenin (részlet)
(vegyes)

Székely András: Erőforduló a Műcsarnokban
Új Tükör, 1977. december 11 – 24. kap.

Pólya József

Kompozíció olaj 62 x 83 cm
(magántulajdon)

Hangulat olaj, college 70 x 100 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976

Balatoni Múzeum, Keszthely

Pólya József, festő

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Fő-
kola beiratkozott növendékei voltak 1920 és 1944 közt
Pólya József, festészet, diszitőfestészet szakon 54.old

Mező Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola/1880-1944/
Oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Pólya József

Megbízták Pólya József, hogy a budapesti Komjádi Sportuszoda részére maias kerámia mozaikot készítsen.

—: Közteri munkák
Művészet, 1977. július – 48. oldal.

Pólya József
festő

A Császár uszoda úszócsarnok falára kerülő mozaik tervezésére kiírt pályázatot Pólya József festőművész nyerte.

-----:Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1976. junius - 48. oldal.

Pólya József, festőművész

A művész a Képzőművészeti Alap zsűrijének tagja.

Ami a számok mögött van – Csendélet raktáron II. rész

1980. jál. 11. Kossuth 21.30 /VGné/.

Pólya József

A Margitszigeti Thermál Gyógyszálló uszodatereben Horváth László keramikus-porcelánterrezővel alakították ki Pólya József mozaik munkájával a két kutat. /említve/

Művészeti Magazin

1979. máj. 2. Televízió 21.50 /Vgné/.

Pólya József

kerámia falikép

Kovács Gyula: A kifejező és a dekorativ vonal III.
Müvészet, 1978. október / - 34.oldal.

16. Pólya József: Kerámia falikép,
Eger, Eger Szálló, 1964

Az absztrakt formai fogalmakkal teremtett, síkokkal határolt színfoltok a derű kifejezésére vállalkoznak. Ezt a derűt az alkotó meg is teremti kerámia anyagú művében a dekoratív vonal különösebb segítsége nélkül is.

Pólya József

Még mindig a tárlat földszintjén maradva — ahol az egyedi, kézi készítésű darabok sorakoztak — már az évforduló napi aktualitása miatt is örömmel fedeztem fel *Pólya József* monumentális, Lenin-fejes faliszőnyegét (*A nap fényében* címmel)

Magyar Hirlap 1980/4/29/6

Wagner:Ipari forma és dísztárgy ezot

Pólya József

Megbízást kapott a művész, hogy a Margitszigeti Thermal-szálló közlehedő folyóságát mozaik, márás harámva művével díszítse.

— Közteri munkák.

Művészet, 1979. december — 47 lap

Pólya József

Szuromi Pál: Rezignáltan, kulturáltan

Művészet, 1983. november

Pólya József

Pogány Gábor: Láng és bivaly

Tüvészek, 1982. szeptember

Pólya József

Formák sinskében olaj 48x30
Sinske formák —"— 32x44

6. Balatoni Nyári Tárlat

Pólya József
festő

A debreceni Tájrajz '71 kiállításon részt vett a művész.

D.Fehér Zsuzsa: Szalay Lajos kiállítása.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 32.oldal

Tóth József

Tornádó Réperben 1967. olaj, 60×84

20 Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely 73.

Pólya József

Kompozíció 70×100 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. júl.— szept.

Pólya József

1. Formák sürhében olaj 48x30
2. Sürhe formák -"- 32x44

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1972.

Polschacher Gusztáv
építész

A reneszánsz későbbi formáit
közül választva tevékenysége
a századvég barokkoskodó izlé-
séhez vált át.

Kiss Ákos: A hisztorizmus ...
Művészet, 1970. junius – 13 lap

Poltzer Lajos

Portré-tanulmánya, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.H. 932. IV. 24.

Poltzer Lajos

Portré-tanulmánya, a M"csarnok tav.térlatén.

M.H.932.IV.24.

Poltzer Rezső
48 éves
faszobrász
+1944. VIII. 24
Megyeri Temető

Halotti főhörnyv
686

KDK

Poltzner József kőmives inas, kőmives lagány

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból?Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

M.D.Y

Pokesin Anna
ipanművész

A művészi babakészítés mestere,
aki a különböző magyar tájak
jellegzetes viseletével öltöztete babáit.

Nádor: Textil szobrászat.
Nők Lapja, 1966. okt. 22 - 18 lap

 m.D.M.

Polnisch Sebestyén, festő. Czanczik tanítványa.
Életrajzi adatait nem ismerjük
Kis méretű gyas tájképeket festett.

Anna Petrova-Plesková: K Počiatkom Realizmu v Slovenskom Maliarstve. Bratislava, 1961. 80. old.

Polusin Anna, ipaarmüvén

L: Bolyos András

N. P: Folklór-kiállítasok

2

Esti Hirlap, Bp. 1980 jún. 18

Palzer Lajos

pesti

VI. Vilma Királyné

út 23

MKSz 1947

MDK

Pólya ?, festöm.
/Pólya Tibor fivére. /

müveivel ö is szerepel a mai szolnoki mesterek között.

Kézdi-Kovács László: A Mücsarnok kiállitásai.
Évk KMT 1928. A Szolnoki müvésztelep jub.kiáll. -a.
76.l.

Táblakép. „Táj" Póza Edit

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 9-10 sz. 716-7190.

Lebestyén György: kiállítási beszámoló a Budai Művészek IV. képzőművészeti csoportkiállítása.

R. D. R

POLYA (POLLYA) Ferenc

Debrecenben inaskodik Onodi György-nel 1799 és 1802 között

1809-ben Sárospatakon a Nagykönyvtárnak számlát nyújt be

B. Horoknay Éva: Könyvkötészet Sárospatakon 164. l.

Művészt. 1953. 1-2. sz

Polusin Anna iparművész

— Fájdalommal közlöm, hogy szeretett testvérem, **Polusin Anna** iparművész november 8-án elhunyt. Temetése december 1-én, 9 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Polusin Teréz, Budapest, Bimbó u. 12. ×

Magyar Nemzet 1983. XI. 25.

MDK

Pólya Edit, festő.

Kubikusok, of
Épitőmunzások, partell
Fiatal anya. of.

Nemz. Szal. 1947. jul. - I. psürementes kiáll. - Kat.

M.D.Ä.

Pólya Edith

194. Árva. Pasztel.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója. Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 16. l.

Pólya Edith

KMTárs 1940. Agernek

Árva, pastell

rasznahorkaváraljai körjegyzőség
Rozsnyói járás

074 / 943

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

[illegible]

Pólya Edit

festő

l.

Szabad Művész

1947. 156. l.

8. sz.

a
d
i
g
ii
ia
v
és
,
z
ci
ác
A leánykonferenciával ...
ı megmozdult az egész gyülekezet. Külön evan-
s összejövetel volt a lelkészek és külön a lelkész-
ére is.
s *Zoltán* egyházmegyei missziói lelkész január
n a következő helyeket látogatta meg: Újszeged,
-telep, Szeged, Makó-belváros, Hódmezővásárhely.
hónapban: Hódmezővásárhely népfőiskola, Oros-
vasárnapi iskolai tanfolyam, Csorvás, Békés. —
hónapban: Makó-belváros, Szegedi KIE, Hód-
sárhely: polgári, tanonciskola, leánykonferencia,
ızáció, Vásárhelykutas.
es Zoltán egyházmegyei missziói lelkész egyhetes
izációt tartott Makó-újvároson február végén, ahol

sulyu ellenére, a Franciaországgal folyta
lomáciai tárgyalásokban vitt, különösen
nottizmussal és a vallási polgárháborúk
csolatban. Az itt kifejlődött tragikus bony
ban természetesen már nem volt olyan er
a békesség megőrzésére irányuló törekvé
theologiai téren. De levelezése ebben a vo
ban is végtelenül érdekes és becses, mert
mátorok theologiai politikájának egy igen
gos, bizonyos tekintetben mind a lutheri,
kálvin-bezai típustól eltérő változata tü
benne, néha a *ma* szempontjából is meglepő
séggel.

A hatalmas mű fiatal szerzője — aki an
maga is Zwingli- és Bullinger-ivadék — r
gazdag anyagból dolgozta ki a zürichi antist
korának ezt az új, szép ábrázolását. Szerenc
zel búvárkodott az óriási kiadatlan an
amelynek művéhez fölhasznált részéből a
tősebb darabokat függelékül közölte is.
korábban kiadott nagyszámú kútfőben és

Pólya Edit

festő

Műcs. kiáll. 1939 től

Pipics 119. l.

:z. Hullámos haját abroncs

cm. — Lelt. sz. 1269. — Vé-
1. Rocchitól 400 lirán, vagyis
1895 augusztus 31-én (246–
ásd az 54347–895 és az 1895
. előadmányi ivet. — Az elszá-
ember 28-iki 4561 (635–900)
73 eln. sz. leirat (464–901).
r. 17. l. — Verzeichniss N° 141.

– 27

Pólya Edith

festő

Nyár (női akt) c.

képe regr-

Művészet. 1943. 72. l.

Magy. Képzőművészek

Egyesülete kiállításáról

MDK

Pólya Edit festőművész, 1897. Budapest.

/:Pólya Sándor építészmérnök özvegye:/

Festészeti tanulmanyait Rauscher J., Edvi-Illés Ödön, Feiks, Ivanyi-Grünwald Béla Szabadisk. stb. műtermében végezte.
A Magy. Képzőm. Szakszervezete műtermében tovabbképző tanulmányokat folytatott.
A Képzőművészeti Alap tagja.
A Magy. Képzőművésznők Egyesületének titkara 1945 végéig.

A Művész közlése

MDK

Pólya Edit festőművész, 1897, Budapest.

1939-ben állitott ki elöször és azóta állandóan részt vesz kiállitásokon.
Kiállitott a Műcsarnokban, a Nemzeti Szalonban és máshol. Résztvett a Bánya és Üzemi kiállitáson a Földalatti gyorsvasút dolgozóinak kulturkiallitásán, a Budai Művészek kiállitásain, a Képzőművésznők kiáll-ain, 1948-ban kollektiv kiall.-on a Nemzeti Szalonban, a Fészekben 15 nőművész csoportkiállitásán, a Jókai klubban, a Néphadsereg kulturversenyein stb.

A Művész közlése.

Pólya Edit.

a "Magyar képzőművésznők egyesülete"-nek titkára 1947-ben.

Bende János.

a Képzőművészeti egyesületek története.kézirat.

Pólya Edit festő

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 9-10 sz. 716-719o.

Lebestyén Görgy: kiállítási beszámoló.
a Budai Művészek XV. képzőművészeti
csoportkiállítása.

MDK

Pólya Edith, festö

Árva. Pasztell.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"kiáll. 1940.II.-III.
Kat.16.

Pólya Edit MDK

festő

Két kiállitás
Esti Magyarország 1943. jun.7.

Pólya Edith MDK

Vizi élet a Dunán

Műcsarnok 1939
Derü a művészetben kiáll.

MDK

Pólya Edith, festöm.

Énekszó.	Pasztell.
Egy perc pihenö.	Olf.
Kerepesi táj .	Olf.
Felépül az otthon ujra.	Temp.
Savonarola utolsó utja.	Szénr.

M. Képzöm.-nök Egyes. kiáll.-a a Magy. Divatcsarnok-ban. XXVIII. - 1946 márc.30.-tól ápr.16.-ig. Kat.

MDK

Pólya Edit, festöm.

1 db. aquarell.

1 db. rajz.

Nagy.Képzőm.-műk Egyes. XXVIII.kiáll.-a a Nagy.Divat-csarnokban. 1946 márc.30.-ápr.16. Kat.

MDK

Pólya Edit

Műveivel résztvett a Nemzeti Szalonban rend. Magy. Képzőművésznők Egyesületének XXIX. kiállitásán.

R.M. : Képzőművésznők kiallitasa.

Szabad Művészet, 1947. 8.sz. 156.lap

MDK

Pólya Edit

/I-s/.: Kiállitás. Nemzeti Ujság 1943. jun. 3.

Pólya Edit, festőm. MDK

a kiállított képek között sok ismert művésznők alkotását láthatjuk itt.

Modernvonalu interieurjei láthatók.

R.Szöréd Ilona: Megnyilt a magy.képzőm.-nők Galamb-utcai szalonja.
Uj Magyarság. 1941. jan.19. 9-10.l.

szövarch 20.- 188 lap

Pólya Edit.

Magyar Képzőművésznök Egyesületének titkára
Bende J.után.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Pólya Edit.

Kiállitotta müveit a Nemzeti Szalon 1949-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Pólya Edit

B.I.: A magyar képzőművésznők egyesületének kiáll. a N.Szalonban. Uj Magyarság 1943.jun.8. 13.l.

Pólya Edit

Kiállít a magyar képzőművészek egyesületének karácsonyi vásárán.

Uj m. 1942.XII.1.

Pólya Edith MDK

Vizi élet a Dunán

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

MDK

MDK

Pólya Edit

Virágcsendélet, of.

Lánchid épitkezés

Szenendrei piac, temp.

lol. Coop. Kiáll. N.Gal. 1949. jan.

MDK

Pólya Edit

Kövező munkások, temp.

Kötélpróba a hajón, "

Lánchid épitès, "

lol. Csop. kiáll. N.Szal. 1949. jan.

MDK

Pólya Edit

Csákvári utca, paszt.

Csilleüritás, paszt.

Munkások fényben, paszt.

lol. Csop. kiáll. N.Szal. 1949. jan.

Pólya Edit

Futásfalvi Márton Piroska és fóránt Erzsébet képei (a Nemzeti Szalon 101. kiállításán) a rándékok harmonlóságáról tanuskodtak. Igyekeztek korszerű műveket alkotni, nekiláttak a munka- és munkáshép-problémának, de hellő sajátos technikai felkérültség nélkül. Pólya Edit számára a legin-kább idegen a feladatkör.

Robinovszky Márium: Budapesti kiállítások – A Nemzeti Szalon 101. noportkiállítása. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 80. l.

MDK

Pólya Edit

Virágcsendélet, vf.

Lánchid épités, paszt.

Tavasz a Zugligetben, paszt.

lol. Csop. kiáll. N.Szal. 1949. jan.

MDK

Pólya Emil

Lánchidfeljárat, ecsetr.

Lánchidi betonkeverők, vf.

Cséplés, kr.

Cséplés, kr.

lol. Csop. kiáll. N.Szal. 1949. jan.

MDK

Pólya Edit

Munkások, paszt.

Lámpafény, "

Épitőmunkások,"

Kompoziciók, vf.

M. képzőművészek egyesülete 29. kiáll. N.Szal. 1947. aug.

MDK

Pólya Edit festőművész 1897,Budapest.

Résztvett 1958-ban a Képzőművésznők kiállitásán, a Műcsarnok és a VIII.ker.Tanács kiállitásán.
1946-ban az Allam vásárolt munkájából.
1950-ben a Mezőgazdasági kiállitásra egy művész kartársával közösen készitett tablót.
A Honvédség kulturversenyein jutalmat és diszoklleveleket kapott.

A Művész közlése.

M.D.K.

Pólya Edith

A pasztell lirikusának nevezi a művészt Berend Ilona: "Tizenöt képzőművésznő a Fészekben" c. beszámolójában az ott megrendezett gyűjteményes kiállitásról.

Szinház, Bp. 1948. márc. 23-29. IV. évf. 13. sz.

Pólya Edith MDK

Arva, pasztell

Mücsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Pólya Edit

Lánchidépités, temp.

Magy. Képzőművészek Szabadszerv. kiáll. 1948. nov.

Pólya Edit festő

Nemzeti Szalon 1949. jan.
101. csop. kiáll.

PÓLYA EDIT

111.	Virágcsendélet, olaj	eladó
112.	Lánchid épitkezés	„
113.	Szentendrei piac, tempera	eladó
114.	Kövező munkások, tempera	eladó
115.	Kötélpróba a hajón, temp.	eladó
116.	Lánchid épités, temp.	eladó
117.	Csákvári utca, paszt.	eladó
118.	Csilleürités, paszt.	„
119.	Munkások fényben, paszt.	„
120.	Virágcsendélet, vizf.	„
121.	Lánchid épités, past.	„
122.	Tavasz a zugligetben, past.	„
123.	Lánchidfeljárat, ecsetrajz	„
124.	Lánchidi betonkeverők, vizf.	„
125.	Cséplés, krétatajz	„
126.	Cséplés, krétarajz	„

még most sem tudtuk
kénytelenek vagyunk
szeget haladéktalanu
ki részünkre, mert k
hogy a munkát befeje

M.D.K.

Pólya Gogó

Egyed Zoltán: A "Boldogság lexikon" c. közl.
m sodik részéhez, valamint a„Divat Tarka Barka"
c. rovathoz készitett illusztrációkat.
22 rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 14-2o.
IV. évf. 7. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Rajzos tanácsadó" c. rovat illusztrációit készitette.
Hat divatrajz

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 21-27.
IV. évf. 8. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hat divatrajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovat illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. márc. 7-13. IV. évf. lo. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hat rajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovat részé
re.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. márc. 14-2o.
IV. évf. 11. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Nincs uj a nap alatt" cimmel "Divat" alcimmel leirás a müvész által tervezett illusztrációkkal.
nyolc rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941 ápr. 11-17.
IV. évf. 15. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Rajzai a "Divat Tarka Barka" c. ovat részére.
Tiz rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941 ápr. 25.-
május 1. IV. évf. 17. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Állandó rajzolója a "Divat Tarka Barka" c. r
rovatnak az egyes példányszámokban.

"Rajzos Tanácsadó" c. rovat rajzait szintén
a müvész készíti a példányokban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. május 2-8.
IV. évf. 18. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

A Madách-film kosztümjeit tervezte: Fráter Erzsébet szerepében lerajzolta Tasnádi Fekete Mária szinmüvésznőt, s munka közben hozza a lap müvész fényképét.

"Kis nyári „haragszom rád" lexikon" c. tréfás cikkeket illusztrálta.

„Monogram Tanácsadó" cimmel tizenkét rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. juli. 4-lo.
IV. évf. 27. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Divat Tarka Barka" c. rovatot illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. aug. 8-14.
IV. évf. 32. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Csigavér" c. tréfás szöveget illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. aug. 15-21
IV. évf. 33. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Rajzait bemutatja a lap/amelyeket/ "A NŐ" c. rovat számára készitett.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. aug. 22-28.
IV. évf. 34. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Rajzos Tanácsadó" c. rovat illusztrálására készitett négy rajzot.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. aug. 29.-szept. 4. IV. évf. 35. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hét rajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. Bp. 1941.
szept. 19-25. IV. évf. 38. sz

M.D.K.

Pólya Gogó

Három rajza a "Divat Tarka Barka" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. szept. 26.-okt. 2. IV. évf. 39. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Nyolcrajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. okt. 3-9.
IV. évf. 40. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"...szóval ne bizd el magad!" cimmel ir és illusztrálja cikkét.

Négy rajzát hozza a lap a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. okt. 24-30. IV. évf. 43. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hét rajzát hozza a lap a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. nov. 7-13. IV. évf. 45. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Öt rajzát hozza a lap a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatban.

"Átszállóval is lehet a boldogság szigetére menni" c. irását illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. nov. 21-27. IV. évf. 47. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

A lap bemutatja a müvész hat rajzát, melyeket a "Rajzos Tanácsadó" c. rovat számára készitett.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. dec. 12-18.
IV. évf. 50. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Karrierjáték" cimmel kétoldala rajzkompozicióját hozza a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. dec. 19-25.
IV. évf. 51. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Hálóruha Cavalcade" cimmel négy rajzát hozza a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. febr. 6-12.
V. évf. 6. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Két rajzát mutatja be a lap tavaszi divatterveinek keretében.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. febr. 13-19.
V. évf. 7. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hét divatrajza "Kalappal vagy kalap nélkül?" cimmel.

Divatrajzai "Minden pettyes" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. ápr. 1o-16.
V. évf. 15. sz. " " 17-23.
" " 16. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Nyolc rajzával illusztrálja "Rajzos tanácsadó" c. beszámolóját.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. május 29. junius 4. V. évf. 22. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Kilenc rajzzal illusztrálja "Rajzos tanácsadó" c. beszámolóját.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. juni 19-25.
V. évf. 25. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hét kerti-ruha tervét hozza a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. juli. 3-9.
V. évf. 27. sz.

.T.T.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Divat Tarka Barka" c. cikkét irta és illusztrálta négy rajzzal.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. juli 1o-16.
V. évf. 28. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Fb. sign.-val közölt divatbeszámolót illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942 juli. 17-23.
V. évf. 29. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hat ruha-rajzát bemutatja a lap "Rajzos Tanácsadó" c. cikkének illusztrációjaként.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942.szept.11-17.
V. évf. 37. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Szerkesztője a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatnak
és annak illusztrációit készíti a kérdésekre
feladott válaszokra.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. okt. 2-8.
V. évf. 4o. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Plakátrajza "Szakemeberek egymás között" ~~ei~~ címmel a "Wu 2" hajifjitó szer reklamirozására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. okt. 23-29
V. évf. 43. sz

M.D.K.

Pólya Gogó

Ignácz Rózsa ujonnan meginditott "Szuszu és kuszu" c. sorozatát illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. okt. 30.-nov. 5. V. évf. 44. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

A "Divat Tarka Barka" c. rovatban a lap bemutatja a művész terveit.
1. és 2. számu rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. nov. 13-19
V. évf. 46. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Kilenc rajza "B.U.É.K." cimmel a különböző budapesti divatszalónok reklamirozására.

- - -

Hat rajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovat illusztrációjaként.

- - -

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. jan. 1-7. VI. évf. 1. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Balassa Imre: "Szakértők, rajongók és -smokkok az Operaház III. emeletén" c. beszámolóját illusztrálta.

Film Szinház Iordalom, Bp. 1943. jan. 8-14.
VI. évf. 2. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Tizenkét rajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovaté
nak illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. jan. 15-21.
VI. évf. 3. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Rajzos Tanácsadó"-jában leirásokat és rajzok
kat közöl.
Nyolc rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. jan. 29.-
febr. 4. VI. évf. 5. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hat rajza a heti "Rajzos Tanácsadó" válaszainak illusztrálására /a rovatot is a müvész szerkeszti, illetve irja/.

"e.z. válaszol"c. szerkesztői üzeneteket illusztrálja, illetve készit hozzájuk karikaturákat.

Film Szin áz Irodalom, Bp. 1943. febr. 5-11. VI. évf. 6. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Endrődy Béla: "loo év" c. verséhez készitett illusztrációt.

"e.z. válaszol" c. szerkesztői üzeneteket illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. febr.12-18. VI. évf. 7. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Rajzos Tanácsadó" c. válaszaihoz /-melyeket a laphoz beküldött kérdésekre készit-/ tiz rajza.

"e.z. válaszol" c. rovat számára készit az egyes példányokban illusztrációkat.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. febr.19-25. VI. évf. 8. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Ruha-tervei a "Divat Tarka Barka" c. rovat s
számára.
Hat rajz.

Nyolc rajza a Rajzos Tanácsadó illusztrálá-
sára és a szerkesztő üzeneteihez illuszt-
rációk.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. márc. 5-11.
VI. évf. 10. sz.

.D.Y.

M.D.K.

Pólya Gogó

Tiz ruhatervének rajzát mutatja be lap, valamint a szerkesztői üzenetekhez készitett illusztrációit.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. márc. 26.-ápr. 1. VI. évf. 13. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Tiz divattervét hozza a lap az általa szerkes
tett "Rajzos Tanácsadó illusztrációjaként.

A szerkesztői üzeneteket illusztrálja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. ápr. 2-8
VI. évf. 14. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Divatra vonatkozó szerkesztői üzeneteit illusztrálta tizenegy rajzzal a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatban.

A lap szerkesztőjének üzeneteit is a müvész illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. ápr. 30.-május 6. VI. évf. 18. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Tizenkét divatrajzát hozza a lap szerkesztői üzeneteinek illusztrációjaként a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatában.

"e.z. válasz ol" c. üzeneteket illusztrálja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. május 7-13
VI. évf. 19. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Tizenhat divatrajza cikkének, illetve üzeneteinek illusztrációjaként.
"Rajzos Tanácsadó" c. rovat.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. május 21-27
28.-junius 3. VI. évf. 22. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Tiz divatrajzát bemutatja a lap, melyeket rovatának illusztrálására készitett "Rajzos Tanácsadó" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juni. 11-17
VI. évf. 24. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Faragó Baba:
"Utazz könnyen, mint a madarak" c. utazási tanácsadó cikkét illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juli 9-15.
VI. évf. 28. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Kedves Kati!" cimmel gyermekruha-divat beszámolója és illusztrációként és tizenöt gyermekruharajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juli 16-22.
VI. évf. 29. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Kilenc rajza a "Rajzos Tanácsadó" c. rovatában.

Illusztrációi az "e.z. válaszol" c. szerkesztői üzenetekhez.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juli.23-29. VI. évf. 30. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

A lap hozza a müvész fényképét abból az alkalomból, hogy interjut készit a portugál államelnök leányával.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juli.3o.-aug. 5. VI. évf. 31. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hat divattervét bemutatja a lap "Hét divatrajzoló 4o őszi-téli terve" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. szept, 3-9
VI. évf. 36. sz.

.N.G.

M.D.K.

Pólya Gogó

Az egyes példányokban megjelent "Rajzos Tanácsadó" c. saját rovatát, valamint a szerkesztői üzeneteket illusztrálja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943.okt. 1-7.
VI. évf. 4o. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Divatrajzolást tanit, mint azt a„Divat Tarka Barka" c. rovat hirüladja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. okt. 15-21
VI. évf. 42. sz.

M.D .K.

Pólya Gogó

A lapnak az 1944-ben megjelenő példányaiban is tovább folyik a müvész rovata "Rajzos tanácsadó" cimmel, amelyeket divatrajzaival és terveivel illusztrál.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. jan. 6-12. VII. évf. 2. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Párizsi levél 1862-ből..." cimmel megjelent -"Részlet Grete von Urbanitzky "Nagy álom" c. regényéből"- alcimü irás illusztrációit készitette.

"Rajzos Tanácsadó" c. rovatát az 1944-es évfolyamban is vezeti és készíti hozzá az illusztrációkat.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. febr. 17-23. VII. évf. 8. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Három ruhatervét mutatja be a lap azok leírásával együtt "Kis ruhák tavaszra" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. márc. 2-8
VII. évf. lo. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Mit csinál a nő otthon ha "Ő"-t várja" cimmel tréfás cikket ir és rajzaival illusztrálja.

Hat divatrajza s "Rajzos Tanácsadó" c. rovatában.

A Divatközpont bemutatójáról készitett tiz rajzot.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. márc. 23-29. VII. évf. 13. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Ilyenek a nők..." c. tréfás cikkét illusztrál
ta.

A "Film Szinház Irodalom Postája" c. rovat-
hoz készitett illusztrációkat.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. ápr. 6-12.
VII. évf. 15. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Az őszi divatkollekció számára tervezett két ruharajzát bemutatja a lap.

Szinház, Bp. 1945. aug. 29-szept.4. I.évf. 3. sz. 28. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Szóban kérdez? - Rajzban felelünk" c. rovatát illusztrálja divatrajzokkal.
Négy rajz.

Szinház, Bp. 1945. szept. 5-11. I. évf. 4. sz. 29. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Rajzban felelünk" c. rovatához illusztrációként készitett ruharajzait bemutatja a lap.
Hat ruhaterv.

Szinház, Bp. 1945. nov. 7-13. I. évf. 13.sz
29. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Rajzban felelünk" c. divatbeszámolóit illusztrálja rajzaival.

Szinház, Bp. 1945. nov. 21-27. I. évf.15.sz.
29. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

Négy divatrajza saját rovatának illusztrálásaként "Rajzban felelünk" cimmel, amely válasz a beérkezett kérdésekre.

Szinház, Bp. 1945. dec. 5-11. I. évf.17. sz.24.lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Ezt mondják" c. tréfás irását illusztrálta.

Szinház, Bp. 1946. jan. 23-29. II. évf. 3-4. sz. 26. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Ne lopj!" cimmel tréfás cikket ir és illusztrálja, eszkimó, cserkesz katona, indián harcos és rénszarvas tenyésztő viseletével, amelyekből divatos viseleteket tervez.

Szinház, Bp. 1946. febr. 6-12. II. évf. 6. sz. 28-29. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

Négy rajzát hozza a lap a "Rajzban felelünk" c. saját rovatában, melynek szövegezését is a müvész készíti.

Színház, Bp. 1946. febr. 13-28. II. évf. 7. sz. 29. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"5 divatrajzoló 2o nyári terve" cimmel
négy divatrajzát hozza a lap.

Szinház, Bp. 1946. május 29-juni 4. II.évf.
2o. sz. 28-29. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Nyár" cimmel a lap bemutatja a müvész divattervét.

Szinház, Bp. 1946. juni 19-25. II. évf.
29. lap 23. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Tasziló és Lali" c. elbeszélést irta és illusztrálta.

Szinház, Bp. 1946. juli. 3-9. II. évf. 25. sz. 22. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"A matrózruha lázadás a női sors ellen" cimmel készitett rajzot Fedor Ágnes: "Mi van az álarc mögött? c. irásához illusztrációként.

Szinházi Élet, Bp. 1938. jan. 23-29.XXVIII. évf. 5. sz. 41. lap

Pólya Gogo MDK

Harkályok a Fészekben? A Fészek bál különleges előkészületei.
Pesti Napló 1938.febr. 13.

M.D.K.

Polyó Gogó

A "MAC" jelmezestjén a falakat diszitő rajzokat és karikaturákat készitette.
Fényképét közli a lap, mint a jelmezverseny gy győzteséét.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. ápr. 2. II. évf. 14. sz. 43. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

"Micsoda apró kezecskék" cimmel tréfás rajz vicc illusztrálására.
"Vicc- Magazin" c. rovatban.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. május 7. II. évf. 19. sz. 69. lap.

M.D.K.

Pólya Gogó

"A müvész és a cimkórság" cimmel tréfás rajzot készitett a "Vicc-Magazin" c. rovat részére.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. juli 9. II. évf. 2
28. sz. 91. lap.

M.D.K.

Pólya Gogó

"A Rácz-Szigethy esküvő koszoruslányainak ruháit"- tervezte.

- - -

"Ferda Manyi beszámolója" cimmel ir arról, hogy Pólya Tibor leánya, Pólya Gogó tervei szerint készitette egyik estélyi ruháját.

- - -

"Meghivő" c. beszámoló a társaság és bálok életéről.
Szinházi Magazin, Bp. 1940. jan. 28. III. évf
5. sz. 23-27. lap
39. "

.B.S.M

M.D.K.

Pólya Gogó

Kosztüm és ruhatervét mutatja be a lap a "Budapest Divatváros" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. juli 26.-aug. 1. III. évf. 30. sz. 24-25. lap

M.D.K.

Pólya Gogó

Pólya Tibor festőművész leánya. Az Operaházban tanult kosztümtervezést, majd a magyaros ruhatervezést Zsindelyné Tüdős Kláránál sajátitotta el.
/A cikk felét kitépte valamelyik "kutató", igy továbbiakat megállapitani nem lehet./
A müvész fényképét bemutatja a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. okt. 25-31.
III. évf. 43. sz. lapszám megállapithatatlan

M.D.K.

Pólya Gogó

Tréfás rajz "Az uj arckép" cimmel a "Válogatott Vidámság" c. rovatban.

Rajzai a "Divat Tarka Barka" c. rovatban közölt leirások illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. dec. 20-26. III. évf. 51. sz. /lapszám nincs/

M.D.K.

Pólya Gogó

Fényképét közli a lap esküvője alkalmából.

A "Divat Tarka Barka" c. rovat illusztrációit készitette.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. jan. 3-9.
IV . évf. 1. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"A NŐ" c. rovat illusztrációit készíti.
Hat rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941 jan. 17-23.
IV. évf. 3. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Rajzai a "Divat Tarka Barka" c. rovat keretében.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. jan. 24-3o.
IV. évf. 4. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

"Kis boldogság lexikon" cimmel megjelent közleményt illusztrálta.
12 rajz.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 7-13.
IV. évf. 6. sz.

M.D.K.

Pólya Gogó

Hat rajza a "Divat Tarka Barka c. rovatban

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 7-13.
IV. évf. 6. sz.